Danmarks

Krigs- og Politiske Historie,

fra

Krigens Udbrud 1807 til Freden til Jönkjöping
den 10de December 1809,

af

J. v. Ræder,

Capitain i 5te Linie-Bataillon, Kammerjunker, Ridder af Dannebroge,
den preussiske Johanniter-Orden og den svenske Sværd-Orden.

Förste Deel.

Med 3 Kaart.

Kjöbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler *C. A. Reitzel.*

Trykt i *Bianco Lunos* Bogtrykkeri.

1845.

Til Kjöbenhavns patriotiske Borgere.

Ved at udarbeide dette Værk, er jeg meer og meer bleven gjennemtrængt af sand Beundring over Kjöbenhavns Borgeres udviste Patriotisme og hæderlige Forhold i denne for Danmarks Konge og Land ei glædelige Periode, hvilket har fremkaldt den Tanke hos mig, at tilegne dette 1ste Bind af mit Arbeide Kjöbenhavns patriotiske Borgere.

Den hæderlige kjöbenhavnske Borgerstand modtage derfor herved, med samme Velvillie som jeg yder den, Tilegnelsen af et Værk, der har forskaffet mig saa megen og sand Nydelse ved Udarbeidelsen, og som jeg er mig bevidst at have forfattet uden Lidenskab, med Kjærlighed og Troskab.

Historien er det Speil, hvori kommende Slægter skulle betragte Forfædrenes Handlinger, som vi beundre og efterligne, hvor de fortjene det, men vogte os for at fölge, hvor Forfædrene maatte have feilet. Naar Nödens Time slaaer, skulle vi vise, at vi ikke ere vanslægtede fra disse Fædre.

Vi bede Gud fjerne Krigen fra Danmarks Land og Rige; men er Krig nödvendig og uundgaaelig for Kongens og Fædrelandets Selvstændighed og Ære, frygte vi den ei, og vi ville med Iver gribe til de længe hvilende Vaaben, forvissede om, at de kjöbenhavnske Borgeres og det hele danske Folks gamle og trofaste Sindelag, Enighed, Patriotisme, Troskab og Kjærlighed til den elskede Kongestamme er uforandret gaaet i Arv til deres Efterkommere, som endnu stedse besjæles af den sande Fölelse for Dyd, Ære og Uafhængighed af udvortes Fjender, hvilken Fölelse gjör os redebonne til ethvert Offer, de tungeste Savn og Lidelser, naar det maatte findes nödvendigt til Kongens og Fædrelandets Ære, Lykke og Held.

Gud beskjærme Kongen, Fædrelandet og dets Borgere!

Kjöbenhavn 1845, Marts 10.

Forfatteren.

Indhold.

		Pag.
I. Capitel.	Om Begivenhederne för Krigens Udbrud indtil den engelske Flaades 3die Divisions Ankomst i Sundet den 3die August 1807	1.
II. Capitel.	Fra den engelske Flaades 3die Divisions Ankomst i Sundet den 3die August indtil Landgangen den 16de August	45.
III. Capitel.	Fra Englændernes Landgang den 16de August indtil Slaget ved Kjöge den 29de August	103.
IV. Capitel.	Om Landeværnets Foretagender for at undsætte Kjöbenhavn og Slaget ved Kjöge	178.
V. Capitel.	Fra den 29de August indtil Capitulationen den 7de September	213.
VI. Capitel.	Fra Capitulationens Slutning den 7de September til sammes Udlöb og Englændernes Bortgang den 20de October	271.
VII. Capitel.	Fra Englændernes Indskibning den 20de October til Kronprindsens Tilbagekomst til Kjöbenhavn den 6te November 1807	355.
VIII. Capitel.	Om Begivenhederne udenfor Kjöbenhavn og Sjælland fra Krigens Udbrud indtil Kronprindsens Tilbagekomst. Fra 16de August til 6te November 1807	372.
IX. Capitel.	Om de i Anledning af Kjöbenhavns Beleiring og Capitulation stedfundne Actioner og Domme	447.
Bilag.		499.

I. Capitel.

Om Begivenhederne för Krigens Udbrud indtil den engelske Flodes tredie Divisions Ankomst i Sundet den 3die August 1807.

Fra den franske Revolutions Udbrud havde Mars med Ild og Sværd og, saa at sige uden Ophör, sögt at udrydde Menneskeslægten fra Jordens Overflade. I 4 Verdensdele flammede alt Krigens Fakkel. De stærkeste Kæmper havde forsögt deres Kræfter mod Galliernes brusende Overmod, men vare efter en kort Kamp traadte i Stövet. Det europæiske Fastland var afvæbnet og lænkebundet, og det franske Keiserdömmes Örne holdt stræng Vagt ved de Overvundnes Fængsler. Saavidt förte disse Kampe fra Aaret 1792 til 7de Juli 1807.

Ved Vestens og Östens Sammenstöd vare de mellemliggende Folkeslag blevne tvungne til at tage et Parti, eller, i modsat Fald, nedtraadte af de vældige Kæmper. Kun faa Stater, beliggende udenfor Kampens blodige Sphære, var det lykkedes at forblive rolige Tilskuere af den og vedligeholde deres Neutralitet. Iblandt disse faa, saa lykkelige Stater, var den danske Stat, eller det daværende Danmark og Norge, hvilke for störste Parten bestod af saadanne Dele, som vanskeligen kunde rækkes af Krigens fortærende Element, der især i Aarene 1805—6 og 7 rasede i Midten af Tydskland. Den danske Stats eneste angribelige Side var Grændsen imellem Holsteen og Tydskland. Saalænge denne Grændse var kraftigen beskyttet, kunde den övrige Stat, især Öerne og Norge, trygt hvile i Fredens velgiörende Arme, medens det övrige Europa kæmpede for sin politiske Tilværelse, for Födeland og Arne.

Det var ei heller vanskeligt for Danmark at bevare denne Grændse og sin antagne Neutralitet, saalænge samme ei blev truet, eller angreben; og, hvad Systemet selv angaaer, saa var det vistnok det rigtigste og beqvemmeste, man kunde vælge, saalænge det kunde consequent gjennemföres og forsvares.

Den danske Regjering erkjendte tilfulde denne Sandhed og havde for Europa höit udtalet sin Neutralitet, som den, om fornödengjordes, med Magt vilde forsvare.

Men et andet bliver Forholdet, naar Grændsen og Systemet angribes.

Til at bevare en antagen Neutralitet udfordres nemlig i det Mindste en respectabel, om ikke Fjenden overlegen Magt.

Da Vestens Hære i Efteraaret 1805 fra la Manche's Kyster i store Bölger brusede frem imod Östen og truede med at oversvömme og ödelægge Europas midterste Continent, kunde neppe nogen Dödelig forudsige, hvor det oprörte Element vilde standse; Ven og Fjende kunde ved samme ligelet finde Ödelæggelse og Grav.

Den danske Regjering sögte derfor at tage Forholdsregler herimod og havde, til den Ende, i Efteraaret 1805 sammendraget den störste og bedste Deel af sin Armee i Holsteen, under Kronprinds Frederiks egen Over-Commando, som havde taget sit Hovedqvarteer paa Slottet i Kiel, og ventede dernæst roligen hvad Tiden vilde bringe; men havde forresten saa stor Tillid til Sömagternes, især Englands, Handlemaade, at den ganske blottede de övrige Provindser for Tropper og ei engang havde udrustet, saa at sige, noget eneste Fartöi af sin Flode. At ogsaa oeconomiske Hensyn fremkaldte denne Fremgangsmaade er naturligt; thi, skulde hele Forsvarsvæsenet til Lands og Vands udrustes og holdes flere Aar paa Krigsfod, saa var en saadan Neutralitets-Stilling ei meget at foretrække for en virkelig Krigsstilling; og Fordelen ved den förste vilde saaledes aldeles gaae tabt.

Ideen om en „bevæbnet Neutralitet" er saare smuk, og selv Navnet klinger mandigt og værdigt for et frit og uafhængigt Folk. Det er fremkaldt af den ældre Grev A. P. v. *Bernstorff*, i den Hensigt nærmest at beskytte Danmarks Skibsfart. Man antog derfor ubetinget: at det, der stammede fra ham, maatte være godt og Noget, som i det mindste den Gang Ingen vovede offentligen at critisere; men, da Statens Politik og ydre Forhold vare aldeles ubekjendte for den Ikke-

Indviede, saa var det vel ei heller muligt for Nogen at forvisse sig om, hvad enten Hensigten med en saadan Forholdsregel kunde bringe Gavn, eller Skade for Fædrelandet; dog, Regjeringens bedste Hensigt er ingensinde bleven betvivlet af nogetsomhelst Parti. Den bevæhnede Neutralitet var, som sagt, vistnok god, saalænge den kunde forsvares; men dertil var ikke Danmarks Bevæbning ligeover for de den Gang krigförende Magter tilstrækkelig.

Det er Svaghedens Arvelod at maatte böie sig for Magten. Kun ved at give efter for Stormen erholder Sivet Kraft til at undgaae den, medens den langt stærkere Eeg omstyrtes. Danmark paatog sig saaledes Egens Rolle, imedens det dog er af Naturen kun tildeelt Rörets Egenskaber; med eet Ord, Danmark kunde ingensinde paa Holsteens Sydgrændse forsvare sin Neutralitet. Beviset herpaa er saare indlysende.

Den danske Armee i Slesvig og Holsteen fra Aaret 1805—1807 bestod af:

Cavalleri	Liv-Regiment Ryttere	4 Escad.	ifölge	Planen	587	Hoveder
	Liv-Regmt. lette Dragon.	4 dito.	—	—	587	—
	Slesvigske Rytter Regmt.	4 dito.	—	—	587	—
	Holsteenske Rytter Rgm.	4 dito.	—	—	587	—
	Husar-Regimentet . . .	7 dito.	—	—	1260	—
	Feltjægere	1 dito.	—	—	50	—
		21 Escad.			3608	Hoveder

		Bataillioner.			Hoveder.
Infanteri	Kronprinds Frederiks Regiment	2,	ifölge	Planen,	1539
	Prinds Christ. Frederiks Regmt.	2	—	—	1539
	Dronningens Liv-Regiment . .	2	—	—	1539
	Det Oldenborgske Inf. Regmt.	2	—	—	1539
	Det Holsteenske Inf. Regiment.	2	—	—	1539
	Det 2det Jydske Inf. Regiment	2	—	—	1539
	Det 3die Jydske Inf. Regiment	2	—	—	1539
	Det Fyenske Infanteri Regiment	2	—	—	1539
	Det Slesvigske Inf. Regiment	2	—	—	1539
		18	—	—	13,851

		Betaillon.		Hoveder
Jægere og let Infanteri	Sjællandske Jæger Corps . . .	1	ifölge Planen	576
	Slesvigske Jæger Corps	1	— —	710
	1ste Sjællandske Bataillon let Inf.	1	— —	548
	2det dito — - -	1	— —	548
	Den Slesvig-Holst. Bat. let Inf.	1	— —	368
		5		2,750

		Haubitzer.	Canoner.	
Artilleri	2 ridende Batterier	4	og 16, 6 Pd.	circa 1500 Hoveder.
	2 Fodbatterier	4	og 16, 6 Pd.	
	9 Batterier og Divisioner tilsammen	4	og 69, 3 Pd.	
	En Amuset-Division	„	4, 1 Pd.	
		12,	og 105	

Ifölge denne Oversigt vilde Armeen i Holsteen have bestaaet af:

Cavalleri	3,608	Hoveder
Infanteri	13,851	
Jægere og let Infanteri	2,750	
Artilleri	1,500	
	21,709	Hoveder

som vare inddeelte i en Avantgarde, 3 Divisioner og en Reserve.

Avantgarden blev commanderet af Generalmajor v. *Evald*, med Hovedqvarteret i Segeberg; 1ste Division af Prinds *Fridrich* af Hessen med Hovedqvarteret i Pretz; 2den Division af Prinds *Christian* af Hessen med Hovedqvarteret i Slesvig. Men Regimenterne vare ikke fuldtallige; Infanteri-Regimenterne talte kun 11—1200 Mand, saa at Armeens Combattanter neppe kunne regnes höiere end til 16,000 Mand.

Naar derfra regnes de allernödvendigste Besætninger:

I Rendsborg	2,000	Mand
I Glückstadt	800	—
I Fridrichsort	300	—
I Kiel	400	—
I Altona . .	200	—
I Tönningen	300	—
I Wollerwick	100	—
I Sleswig . .	400	—
Summa	4,500	Mand.

Saa bliver tilbage som bevægeligt Corps 12,500 Mand, eller, naar Syge og Commandeerte fraregnes, med runde Tal 12,000 Mand.

Rigtignok kunde denne Armee forstærkes med Landeværnet i Holsteen og Slesvig; men samme var her, ligesaavel som i Danmark, organiseret saaledes, at det ikke kunde bruges med Nytte i aaben Mark; og, hvor enkelte Dele af det vare i Activitet, var det kun som Politi i det Indre af Provindsen.

Idet vi saaledes see, at den hele bevægelige Armee, hvormed Danmark agtede at forsvare sin Neutralitet, i Alt kun udgjorde circa 12,000 Mand, vil man let fatte, at Opgaven var saare vanskelig, naar den 6—8 Mile lange Grændse blev truet, og at denne Armee umuligen kunde afholde Franskmændene, mod hvem vi naturligst maae antage den især rettet, fra at indtrænge i Holsteen, hvis dette stemmede overeens med deres Interesse og Planer. Naar alligevel Armeen i 2 Aar kunde dække Grændsen, saa er Grunden alene den, at den franske Keiser endnu ei havde fundet sin Interesse ved at forstyrre vor Rolighed; men Frygten for disse 12,000 Mand har sikkerligen ikke afholdt ham fra at handle anderledes; meget för er det at antage, at vor Armees truende Stilling snarere har vakt hans Opmærksomhed og saaledes fremskyndt et Angreb, som den overmodige Hersker let kunde beraabe sig paa blev foranlediget ved en tilsyneladende Udfordring fra vor Side. Da Armeen dog ei kunde forsvare vor antagne Neutralitet, hvis denne blev truet, maatte Grændsens Markering ved Vagter og Poster, eller Gensd'armeri, for at afholde Marodeurer og Afdelinger, som havde forvildet sig henimod, eller over denne, have gjort samme Nytte og kostet ulige mindre, uden at opægge de Kæmpende til at tage krigerske Forholdsregler imod os.

Neutralitet for en liden Magt maa vel under en almindelig Krig, overensstemmende med Nutidens Anskuelser, ansees for en Umulighed; i det mindste have vi intet Exempel paa, at en saadan Tilstand er lykkedes for de Stater, som naaedes af de krigförende Magter, under alle de Kampe, der sönderreve Europa under Napoleons uafbrudte Krige. Man saae dem derfor af Nödvendighed og Klogskab dreie sig omkring den Stærkere, som visse Blomster omkring Solen, og den Stat, der forstod denne Taktik med störst Dygtighed og Virtuositet, var ogsaa den, der höstede störst Fordeel af Striden; hvorimod den Stat, som med Eensidighed og

Haardnakkenhed, ja! vi sige endog med streng Redelighed, holdt med det svagere Parti, leed det störste Tab; og Den, som ikke sluttede sig til noget Parti, men forblev neutral, blev, som Regel, traadt i Stövet af begge Kæmper.

Skal derfor en Neutralitet have nogen Betydning, maa den kunne forsvares; men dertil udfordres, som ovenfor sagt, ganske andre Kræfter til Lands og Vands, end de, Danmark udviklede fra Aarene 1805 til 1807. Vi vide, hvorledes *Bonaparte* svarede Venedigs Afordnede, som beraabte sig paa deres Neutralitet:

„Hvorpaa stötter den sig? Hvor ere Eders Armeer? Hvorledes! I kunne ei forsvare Eder, og I ville dog, at man skal respectere Eder?" *)

Men det Parti, Danmark skulde vælge, var vistnok under saa voldsomme og forviklede Forhold, som de, der den Gang hærskede i Europa, sikkerligen ikke let at bestemme og udfordrede megen Klogskab og Skarpsindighed. Danmarks hele Konst burde derfor have bestaaet i at udfinde det Parti, det med störst Nytte troede at burde slutte sig til; men dernæst ogsaa at understötte dette af alle Kræfter for at forskaffe samme Overvægten. Opretholdelsen af egen Nationalitet og Fordelen maatte herved alene lede dets Handlemaade; alle andre Hensyn, der i det borgerlige Liv ville pryde et enkelt Individ som uundværlige, nödvendige Dyder, ville ansees for Svaghed og Borneerthed, saasnart der tales om en Stat. Den Regent, eller Diplomat, som i sine offentlige Berörelser med fremmede Stater vilde lade sin Handlemaade bære Gjenskin af altfor megen egen, personlig Ridderlighed, vilde sikkerligen snart föle de meest ubehagelige Virkninger heraf, baade for sig selv og sit Land.

---

*) *Napoleons* Anskuelser om en Stats Neutralitet ere bekjendte nok, og lyde som saa: „en Neutral er en forstilt Fjende, en Egoist, eller en Feig, som „vil have Tid til at vælge et Parti. Den, som ikke er med mig, er imod „mig. De Neutrale ere altid skadelige for begge de krigförende Magter. „Derfor er det Daarskab at vise Overbærelse og Skaansomhed mod dem, „hvoraf det almindeligste Resultat blev at sætte dem i Stand til at for„hverve sig alle Krigens Fordele. Man maa derfor ikke lade de Neu„trale have Fred, uden naar man ei kan naae dem, eller man ikke har „nödigt at benytte sig af dem og deres Territorium."

Disse Maximer ere vel nu almindeligen anerkjendte som de rette, have hidtil ogsaa gjort sig gjeldende som saadanne og ville i Fremtiden sikkerligen end mere gjöre det.

Skulde vi nu udtale os for det Parti, Danmark burde have valgt i hiin uhældsvangre og vanskelige Periode, saa maatte det fra October 1806 til October 1813 ubetinget have været det franske, og ikke det engelske, siden Frankrigs Magt var ubegrændset og endnu bestandigt i Tiltagende, saa at denne Stat fölgeligen var i Stand til at beskytte Danmark, saavel det faste Land som Öerne; hvorimod England, ifald Alliancen med samme valgtes, umuligen kunde have forsvaret Fastlandet mod fransk Besættelse, om end dette var lykkedes for Öerne. Men, ligesaavist som denne Frankrigs Magt fra Aaret 1806 endnu bestandigt var i Stigende, ligesaavist maatte denne Magt culminere, som Alt her paa Jorden, og derpaa atter synke tilbage til sit naturlige Standpunkt, ja! det saameget des hurtigere, som den ogsaa hurtigen var stegen. Historiens Aarböger maatte her have tjent os til uomtvisteligt Exempel og Beviis; Erobrernes og deres Staters Skjæbne kjende vi, og de s mme Særsyn ville under samme Omstændigheder atter evigt komme til Skue; *Alexander* og *Cæsar*, *Ludvig* den XIV og *Carl* den XII, *Napoleon* og Alle, som senere vilde forsöge paa at efterligne disse, have havt og ville evigt have samme Skjæbne. Rom brugte 1230 Aar for at culminere og atter at synke tilbage til det Intet, hvoraf det var opstaaet. Dets langsomme Dalen forklares af dets langsomme Stigen: og af samme Grund vilde den franske Keiserstats Tilværelse kun blive af kort Varighed, da den behövede saa ringe Tid for at naae sit Culminationspunkt; fölgeligen umuligen endnu kunde være bleven consolideret. Selv om den franske Armee ei var gaaen til Grunde 1812 i Rusland, vilde Frankrigs Magt dog om meget kort Tid været bleven svækket ved de Krige, som truede fra alle Sider, især fra Tydskland; man dethroniserer ei længer ustraffet Konger og Fyrster i Snesetal; og, var det endog muligt for den store Keiser ved sit Talent og sit Navn at holde sin konstige Stat sammen, saalænge han levede, saa vilde dette ganske vist ei have blevet muligt for hans Efterfölger og Arvingen af hans vidtlöftige Erobringer, han maatte saa have havt hvilkesomhelst store Egenskaber han vilde, — Europa sluttede sig nemlig alt mere og mere sammen; den offentlige Mening og Patriotismen blev stedse lydeligere; saa at de Lænker, som fængslede næsten alle europæiske Stater til de franske Örne, omsider vilde været blevne skjöre og knækkede ved en forholdsret mindre Kraft, end man af deres Tyngde var berettiget til at vente.

Ligesaavist nu som Nödvendighedens tunge Bud böd alle mindre Stater, under Frankrigs stigende Kraftudvikling, at söge Beskyttelse og Ly under dets kraftige Örne-Vinger, ligesaavist maatte Opretholdelsens-Lov byde atter at takke for samme, naar den ei mere afgav den betryggende Sikkerhed, de sögte. Stor Taknemmelighed kan Erobreren desuden ingensinde vente at finde hos de Folkeslag, han vilde omslynge med sine lyksaliggjörende Baand; han kunde ei overraskes herved, thi Historien har ikke kjendt og vil ingensinde komme til at kjende nogen anden Handlemaade; den bliver sig stedse selv liig. Frankrig maatte altsaa under denne Periode blive alle mindre Fastlands-Staters nærmeste og naturligste Allierede; men, saasnart Culminationen af dens Magt var indtraadt, maatte derimod Forholdet blive omvendt. Det beroede altsaa blot paa at udfinde, naar dette Culminationspunkt var naaet, og dette var sikkerligen i Almindelighed skeet, da den russiske Krig var mislykket 1812, og fölgeligen da dens Virkninger sporedes i Tydskland ved Forberedelserne, især i Preussen, til en Kamp paa Liv og Död i Foraaret 1813. For os, som ligge saa meget vestligere, og som maatte ubehageligen paavirkes af en talrig, fransk Armee paa vor Sydgrændse, især i Hamborg, indtraadte denne Periode noget sildigere, egentligen ei, förend efter Slaget ved Leipzig, som foraarsagede östeuropæiske Troppers Nærmelse til Neder-Elben.

Vi ville for meget fjernes fra vor egentlige Opgave, om vi forfulgte denne Retning videre. Vor Hensigt var blot at pege hen paa, at den danske Stats naturlige Alliance maatte den Gang söges hos Frankrig og ikke hos England; thi Norges Proviantering og Forsvar vare ikke forbundne med uovervindelige Vanskeligheder, saalænge Danmark beholdt sin Flode, og denne kunde ikke tabes til England ved Frankrigs Alliance. Landgangs-Angreb paa Norge ere, saa at sige, ubekjendte og ville altid foraarsage, endog en seierig Fiende, selv England, for mange Vanskeligheder og bringe, for lidet Udbytte, til at slige Angreb skulde vorde tænkelige, langt mindre blive virkeligen bragte til Udförelse.

Den danske Stat nöd imidlertid under dens Neutralitet i Aarene 1805, 1806 og indtil Krigens Udbrud 1807 en almindelig Lykke og Ro; Skibsfart og Handel blomstrede, Velstand og Tilfredshed fandtes overalt i Landet, og vanskeligen vil man i den danske Statshistorie kunne fremvise en mere velsignelsesriig Periode end denne

Forholdet mellem Fyrste og Folk var et patriarkalskt; Nöisomhed var almindelig hos Nationen, som sögte sin Glæde og Lykke i at elske og ære Regenten, hans Regjering og at lyde hans Love. Forsaavidt Folket fandt Lykke og Middel til Erhverv, ja! endog til Riigdom under denne Neutralitets Tilstand, forsaavidt ansaae man i Almindelighed Systemet for hensigtsret og godt, og priste Regjeringens Omhu, Forsigtighed og Klogskab.

Men i October Maaned 1806 truede det hidtil saa lykkeligen opretholdte Neutralitets-System med at blive pludseligen kuldkastet. De franske Hære bölgede atter frem fra Vesten; og, da det i dette Aar gjeldte Preussen, nærmede disse sig paa deres March mere mod Norden end i Aaret 1805, da Österrig var Operationspunktet. Den preussiske Armees Nederlag ved Saalfeld, Jena og Auerstedt og deraf fölgende Tilbagetog af de enkelte Armeecorps i forskjellige Retninger förte ogsaa det af daværende Generallieutnant Grev v. *Blücher* commanderede Corps af 25,000 til 30,000 Mand imod Lübeck i Begyndelseu af November 1806, for muligt at finde en Redning til Söes derfra, eller fra Travemünde. 3 franske Armee-Corps under Marechallerne *Bernadotte*, Prinds af Ponte-Corvo, *Soult* og *Murat*, Storhertug af Berg, fulgte General *Blücher* lige i Hælene; og man maatte befrygte, at, dersom han fortsatte sin Retirade ind over den danske Grændse, saa vilde de franske Armee-Corps sikkerligen fölge efter, og saaledes vilde Holsteen. ja! hele Halvöen, blive Krigens Skueplads, siden Neutralitets-Cordonen umuligen kunde tilbagevise disse stærke Kæmper. Men Avantgarden *) af den danske Neutralitets-Cordon blev til Lykke commanderet af een af Danmarks dygtigste Befalingsmænd, nemlig Generalmajor v *Ewald*; i modsat Fald vilde dette Sammenstöd paa den sydöstlige Grændse af Holsteen have bragt megen Ulykke over Danmark og dets Beboere.

General v. *Ewalds* Corps havde nemlig besat Grændsen imod Lübeck. Förend Preusserne nærmede sig, maatte et svenskt Corps paa 1200—1500 Mand, under Oberst, Generaladjutant *Morian*, d. 3die November, ifölge Franskmændenes Anmarch, trække sig fra

---

*) Denne Avantgarde bestod af: Liv-Regimentet Dragoner, Slesvigske-Jæger-Corps, Slesvig-Holsteenske Bataillon let Infanteri, og 1ste Sjællandske-Bataillon let Infanteri samt Batteriet Laub, bestaaende af 4, 10 ℔ Haubitzer og 8, 3 ℔ Canoner.

Lauenburg til Lübeck Generalmajor v. *Ewald* ilede derfor samme Dag med Forstærkning til Egnen af Fackenburg, den sidste danske Grændseby imod Lübeck, og sendte en Adjutant til dan svenske Oberst for at gjöre ham bekjendt med sine Foranstaltninger og bede ham respectere Kongen af Danmarks Gebeet, hvilket Obersten lovede og indskibede sig i Lübeck,

Men, opholdt ved Modvind paa Travefloden, blev det svenske Corps ved nogle franske Batailloner og Batterier af Marechal *Bernadottes* Corps, som kom fra Slutup og opstilledes paa Flodbredden, den 6te November tvunget til at overgive sig som Krigsfange.

Prindsen af *Ponte-Corvos* Velville og Godhed mod disse svenske Krigsfanger var som en Sæd, saaet i den svenske Nations Hjerter, hvoraf senere for ham udsprang den svenske Throne.

Denne Sag var ikke engang til Ende, da Generallieutenant v. *Blücher* ankom til Egnen af Lübeck med det ovenfor omtalede Corps, efterfulgt af de 3 nævnte franske Armee-Corps. Preusserne kastede sig d. 5te Nov. deels ind i, deels udenom Lübeck, hvor de den 6te besatte de fordeelagtigste Stillinger til Forsvar. Samme Dags Morgen erholdt General v. *Ewald* fra General v. *Blücher* fölgende Skrivelse:

„Deres Höivelbaarenhed vil allerede være bleven underrettet om „min Ankomst hertil med et betydeligt Armee-Corps."

„Omstændighederne opfordre mig nu til at forelægge Dem et „Spörgsmaal, hvis bestemte Besvarelse jeg maa imödesee i Löbet af „faa Timer:"

„Vil nemlig Danmark under alle Omstændigheder forsvare sin „Neutralitet, og vil det, i det Tilfælde at franske Tropper skulde „betræde det danske Gebeet, strax fremfare fiendtligen mod dem, eller „lade sig samme gefalde? Spörgsmaalet er saa reent militairskt, at „Deres Höivelbaarenhed maa være forsynet med Forholdsregler des„angaaende, og jeg derfor umuligen kan antage den Indvending, at De „först vil indhente disse. Derfor vil Deres Höivelbaarenheds hurtigst „mulige og aldeles cathegoriske til mig rettede Svar, bestemme: om „jeg omhyggeligen skal respectere det danske Gebeet, naar Neutra„liteten mod Frankrig bliver forsvaret med Vaaben i Haand, eller i „modsat Fald, ogsaa fra min Side, hvis Omstændighederne skulle „gjöre det nödvendigt, ikke tage videre Hensyn dertil; thi Forhol-

„denes Vigtighed kunde da tvinge mig til, for ikke at blive taget i „Ryggen, at udstrække min Stilling ind paa det danske Territo- „rium."

Hovedqvarteret *Lübeck* d. 6te Nov. 1807.

General v. *Ewalds* Svar herpaa, var saa lydende:

„Ifölge Deres Excellences, under Dags Dato, mig tilstillede „Skrivelse angaaende Hans Majestæt Kongen af Danmarks Neutrali- „tet, undlader jeg ikke at give det behagelige Svar, at Hans Kgl. „Majestæt vil forsvare den strengeste Neutralitet imod enhver Na- „tion, og at jeg derfor har erholdt den allerhöieste Befaling, under „ingen Omstændighed at tillade, at fremmede Tropper betræde Hans „Kgl. Majestæts Gebeet."

Med den fuldkomneste Ærbödighed er jeg etc. etc.

Stockelsdorf d. 6te Nov. 1807. Om Formiddagen Kl. 10½.

General v. *Blücher* var ikke tilfreds med denne Svarskrivelse, hvorfor han samme Dags Eftermiddag Kl. 3 atter oversendte en Felt- jæger med en anden Skrivelse, saalydende:

„Deres Höivelbaarenheds ærede Svar paa min Skrivelse af Dags „Dato er ikke saa reent og bestemt, som jeg under de for Tiden „værende, trængende Omstændigheder absolut maa udbede mig. „Jeg seer mig derfor nödsaget til gjentagende at spörge Deres Höi- „velbaarenhed om, hvis bevæbnede Franskmænd skulde betræde det „danske Territorium, Deres Höivelbaarenhed da strax vil be- „handle dem fiendtligen? med hvilken Magt de da vil optræde „imod dem og paa hvilke Punkter anvende den? Jeg maa „herover udbede mig en höitidelig Forsikkring fra Deres Höivel- „baarenheds Side, og i kortest mulige Tid, da jeg med Hensyn til „de herefter tagende militaire Forholdsregler ikke tör forblive eet Öie- „blik længere i Uvished om denne vigtige Gjenstand, for ikke at „give Fienden Midler i Hænde til ved given Leilighed at skade mig.

„Jeg gjentager nok engang min trængende Bön, om et bestemt „Svar: om Deres Höivelbaarenhed vil optræde med alle Deres Kræf- „ter imod Franskmændene og gjöre fælleds Sag med mig, saafremt „de skulde krænke det danske Gebeet; da jeg ellers, dersom dette „bestemte Tilsagn ikke strax skulde gives, maa ansee det, som om „denne Krænkelse bliver indvilliet, og jeg fölgeligen allerede i dette

„Öieblik ikke vilde have nogen Grund til at anerkjende og respec-
„tere Danmarks Neutralitet."

Med den meest udmærkede Agtelse etc. etc.

Lübeck, d. 6te Nov. 1806.

General v. *Ewald* maatte altsaa, medens Feltjægeren ventede, affatte et nyt og cathegoriskt Svar, der sikkerligen ikke lod nogen Tvivl hos General v. *Blücher* tilbage angaaende den danske Regjerings Mening. Svaret, som er den gamle, tappre og ridderlige General v. *Ewald* værdigt, er saalydende:

„Jeg kan paa Ære forsikkre Deres Excellence om, at jeg „ved mit förste Svar paa Deres ærede Skrivelse ikke har havt „Tvetydigheder i Sinde, og det gjör mig ondt, at Deres Excel-„lence kan have formodet dette, da Hans Majestæt Kongen, „min Herre, under denne Krig, bestandigen har holdt sig til den „strengeste Neutralitet. Jeg erklærer derfor endnu engang til De-„res Excellence, at jeg har den allerhöieste Befaling til at forsvare „med Liv og Blod Grændsen af Hans Kongl. Majestæts Land, det „være imod Kongl. Preussiske, eller Keiserlige Franske Tropper, de „maae have hvilketsomhelst Navn de ville; men heller ikke tör gjöre „fælleds Sag med noget Parti. Skulde derfor Kongelige Preussiske „Tropper nödsages til at trække sig tilbage imod Kongen, min Herres „Gebeet, saa maa jeg behandle dem fiendtligen; ligesaa maa jeg handle „og skal jeg handle imod Keiserlige Franske Tropper: — Med eet „Ord: jeg maa blive traadt til Jorden, inden jeg tillader noget Parti „at betræde det Kongelige Danske Gebeet. Jeg beder derfor Deres „Excellence at respectere Kongen af Danmarks Neutralitet, som kun „unödvendigviis vil koste Menneskeblod. Det samme venter jeg af „de franske Herrer Generaler."

Med den fuldkomneste Agtelse er jeg etc. etc.

Stockelsdorf d. 6te Nov. 1806.

Denne Correspondance förtes under den Kamp, som fra den tidligste Morgenstund d. 6te November fandt Sted omkring og tilsidst i Lübeck selv, og neppe var dette sidste Svar borte, förend Lübeck blev taget med Storm af Franskmændene.

Omtrent paa samme Tid ankom en preussisk Colonne til den saakaldte „lybske Bom" ved Fackenburg, hvor en Barricade var indrettet, for at afholde et muligt Angreb fra een af de kæmpende

Parter. Oberstlieutenant v. *Kardorf*, som commanderede paa dette Sted, lykkedes det ved Overtalelse at afvise denne Colonne. Men, neppe var denne passeret til Siden, förend der Kl. 3½—4 om Eftermiddagen kom en ny Melding til General v. *Ewald* i Stockelsdorf, om at en fransk Colonne paa 3 à 4000 Mand rykkede frem imod Fackenburg, i den Hensigt at forfölge den preussiske Colonne, og, som det lod, ikke kjendte det danske Gebeets Grændse, eller de her posterede danske Tropper. Da Tête af den franske Colonne gav Ild, blev samme besvaret, og saaledes kom det snart til et almindeligt og alvorligt Engagement imellem begge de her sammenstödende Partier, under hvilket gensidig Forklaring syntes aldeles umulig.

Den danske Besætning i Grændsebyerne Fackenburg og Steinrade udgiorde kun 4 lette Compagnier, 2 Escadroner og 4 Canoner, altsaa, i det Höieste, 6 à 700 Mand.

Fackenburg var besat af 1 Compagni af Slesvigske-Jæger-Corps og 1 Compagni af slesvig-holsteenske Bataillon let Infanteri samt 2 Canoner under Oberstlieutenant v. *Kardorfs* Commando; Steinrade med 1 Compagni af Slesvig-Holsteenske Bataillon let Infanteri og 2 Canoner under Lieutenant *Linde*, Alt under Major v. *Torkos* Commando. Et Compagni let Infanteri stod imellem Stockelsdorf og Cleve; de to Escadroner, Saxesen og Friis, stode i Curau og bag den saakaldte „Landwehr".

Under det hæftigste Engagement ankom Generalmajor v. *Ewald* til Kampladsen ved Fackenburg og fandt Omstændighederne meget alvorlige. Hans faa Tropper stode i Ilden, og han havde med denne sin ringe Magt hverken Midler til at forsvare Grændsen, eller Kraft til at imponere de stolte og overmodige Franskmænd.

Angrebet var et reent Rencontre, der nærmest udsprang af Misforstaaelse og Overmod fra fransk Side, men der let kunde före til de alvorligste Fölger for den danske Stat, som General v. *Ewald* paa dette Sted representerede. I Sandhed, Omstændighederne vare meget critiske! Det kom her lige saameget an paa Mod, som paa Klogskab. For at opklare Vildfarelserne og derved afbryde Kampen og forebygge videre Ubehageligheder og Blodsudgydelser tog General v. *Ewald* den dristige Beslutning: kun ledsagen af sin Adjutant, at ride tvers igjennem de to fegtende Linier, viftende med et Törklæde. En fransk Husar af Regimentet „Chambaran", som han

tilfældigviis stödte paa, bad han om at bringe sig til den höistcommanderende franske Befalingsmand, som var Marechal *Murat*, Storhertugen af Berg, der holdt i Têten af en Cavalleri-Colonne tæt ved Lübeck. Denne modtog General v. *Ewald* saare uvenlig, ja! truede endog med at lade ham füsilere og viste ham saa meget Overmod og Stolthed som muligt. Imidlertid lykkedes det dog Generalen at forhindre *Murats* Anrykning imod det danske Gebeet, idet den franske Cavalleri-Colonne kort derpaa inslog Veien til den lybske By, Schwartau, hvorimod Angrebet ved Fackenburg vedvarede til henimod Aftenen. For at General v *Ewald* med sin Adjutant, med Sikkerhed for Marodeurer, kunde vende tilbage til den danske Cordon, bad han Marechalen om en Escorte, som denne nægtede at give. Generalen med sin Adjutant maatte derfor, saa godt de kunde, söge at komme tilbage og vare heldige nok, mod en höi Douceur, at finde og overtale en fransk Grenadeer, en födt Elsatzer, at före dem; og der, idet han udgav sig for en af *Murat* medgiven Sauvegarde, bragte dem, da det var mörkt, velbeholdne til Stockelsdorf; dog til Fods, siden de underveis vare blevne nödsagede til, for at undgaae videre Ubehageligheder, at afgive deres Heste til en Trop franske Husarer. Stockelsdorf fandt Generalen besat af franske Tropper, hvor de holdt det skrækkeligste Huus, og gik han derfra tilbage til Eckhorst, hvor han atter stödte sammen med sine Tropper og Dagen derpaa for sin Person kom til Hovedqvarteret i Segeberg.

De danske Tropper maatte nemlig efter en hæderlig Kamp vige Overmagten og trak sig fra Fackenburg over Stockelsdorf til Eckhorst, hvor de atter fattede Post; deres Tab bestod i 4 Döde og 13 Saarede, *) 7 döde Heste og 1 demonteret Canon i Fackenburg. Iblandt de haardt Saarede var General v. *Ewalds* Adjutant Aide-Generalqvarteermester - Lieutenant *Carl v. Bardenfleth*, som blev nedhugget i Stockelsdorf. Franskmændenes Tab blev angivet i Döde og Saarede til omtrent 40 Mand, hvoriblandt en höiere Husarofficier som död. Alle disse laae paa det danske Gebeet.

Ved den förste Melding om de krigförende Armeers Nærmelse til Grændsen befalede Kronprindsen de nærmeste Troppeafdelingers

---

*) nemlig, af Artilleriet: 3 Döde 7 Saarede og 6 Heste.
— af Cavalleriet: 1. 1. 1.
— af de lette Tropper: 5.

öieblikkelige Concentrering og Bevægelse imod den lybske Grændse, samt Forlæggelsen af sit Hovedqvarteer fra Kiel til Plöen. Men, inden denne Befaling kunde bringes til Udförelse, bleve Troppernes Bevægelser, foranledigede ved Udfaldet paa Affairen ved Stockelsdorf, atter standsede, og General v. *Ewald* modtog Ordre at dislocere og trække Avantgarden tilbage, omendskjöndt han allerede samme Dag havde givet Ordre til de tilbagegaaede Tropper at besætte Neutralitetets Cordonen paa ny. I faa Dage kom imidlertid Alt paa Grændsen igjen i den tidligere Stand; dog blev Neutraliteten kun nogenlunde respecteret af de kampförende Troppeafdelinger.

Under Disloceringen bleve Grændsebyerne oversvömmede saavel af franske som preussiske Troppeafdelinger og Marodeurer, der plyndrede og begik mange Uordener, hvorover Beboerne förte Klage til General v *Ewald* og udbade sig hans Beskyttelse. Af disse Marodeurer bleve en Deel arresterede, og de af den franske Armee udleverede til Hovedqvarteret i Lübeck. En Klage herover fra General v. *Ewald* til den commanderende franske Befalingsmand, fremkaldte fölgende Svar:

Storarmeens 1ste Corps. Hovedqvarteret Lübeck d. 10de Nov. 1806.

Herr General!

„Hans Höihed Prindsen af *Ponte-Corvo* har modtaget det Brev, „som De har gjort ham den Ære at tilskrive ham, og har han paa„lagt mig at svare og forsikkre Dem om, hvormeget det har smer„tet ham at erfare, at franske Soldater have begivet sig over paa det „danske Gebeet og der opfört sig slet. De kunde, Herr General! „forsikkre Hans Majestæt om, at de meest bestemte Ordrer ere givne, „for at Demarcationslinien troligen skal blive respecteret"

„Overeensstemmende med Deres Önske skal jeg i Morgen tid„ligen sende en Officier til Fackenburg for der at lade undersöge og „modtage de Heste, som De har ladet optage."

„Jeg er, Herr General! henrykt over, at denne Omstændighed „giver mig Leilighed til at træde i Forbindelse med Deres Excel„lence og beder Dem derfor at troe paa de meest uskrömtede Fö„lelser, med hvilke jeg har den Ære at være etc. etc."

Deres Excellences ærbödige Tjener.

Generallieutenant, Chef for Generalstaben af Storarmeens 1ste Armee-Corps, Commandeur af Æreslegionen og Storkors af Löve-Ordenen. *Berthier.*

Saaledes slap vi fra de franske Marodeurer og Plyndrere.

Næsten værre gik det os med Hensyn til Preusserne. Da det blücherske Corps den 7de November var blevet nödsaget til at capitulere ved Ratkau, nu knap 8000 Mand stærkt, efter den meest fortvivlede og heltemodige Kamp i og omkring Lybeck d. 6te November, sögte en Mængde Krigsmænd af enhver Rang og alle Vaabenarter, enkeltviis og ubevæbnede, over paa det danske Gebeet, for der at finde Redning og Hjelp. Da Landsbyerne vare overfyldte, kunde Hjelpen ei være i Forhold til Nöden for disse udmattede, halvnögne og forsultede Mennesker, saa at Uorden og Plyndring maatte næsten ansees som uundgaaelige, omendskiöndt baade Auctoriteterne og Beboerne i Nærheden gjorde hvad de kunde for at lindre deres Nöd, og det saameget mere, som de nödvendigviis ogsaa sympathiserede med disse tappre, for Tydsklands Uafhængighed kæmpende Ulykkens Sönner. Dem blev derfor stiltiende ydet Beskyttelse og Hjelp bag den danske Grændsecordon, og begave de sig derpaa ad forskjellige Veje, især over Segeberg, gjennem hele Holsteen, sögende at naae en Söhavn, hvorfra de kunde indskibe sig. Den nærmeste og bedste Havn var Kiel, den danske Kronprindses Hovedqvarteer, hvor da ogsaa i faa Dage forsamlede sig 3 à 400 Officierer, hvoriblandt Major v. *Valentini*, der senere, som General og Militair-Skribent, erhværvede sig et saa hæderligt Navn, og henimod 4000 Menige, som formeredes i 5 Bataillioner. Alle disse Flygtninger bleve, ifölge Kronprindsens Befaling, indqvarterede og forpleiede i og omkring Kiel, medens alle de Skibe, som fandtes i Havnen der og ved Eckernförde, i muligste Stilhed bleve istandsatte og udrustede, for at indtage og overföre dem til Königsberg. Men, forinden de bragtes ombord, erholdt hver Soldat een Species, hver Underofficier 2 Species og Officiererne, i Forhold til deres Charge, hver indtil 40—50 Species i Reisepenge, saa at denne Understösselse belöb sig til over 10,000 Species.

Denne Kronprindsens Godhed og Velvillie mod de ulykkelige, preussiske Krigsmænd burde vel ikke ganske ansees som en Forkjærlighed for disse, men var en Forholdsregel og Handlemaade, som havde sin Rod i hans ædle Hjerte og Tænkemaade, saa at, dersom franske Krigsmænd havde været i samme ulykkelige Forfatning som Preusserne, vilde han sikkerligen have handlet ligesaa. Imidlertid blev Kronprindsens Handlemaade ikke ubemærket af franske Di-

plomater og Commissairer i Kiel og rapporteret som en hemmelig, fjendtlig Forholdsregel imod det franske Gouvernement, der skrev samme vedbörligen paa den danske Regjerings Regning, da Tiden til at fordre Explicationer, eller hævne, endnu ei var kommen

At vort Land slap saa lempeligt fra denne Begivenhed maae vi for en stor Deel takke General v. *Ewald* for, hvis tappre og mandige Forhold under denne vanskelige Periode staaer over vor Roes; thi, havde General v. *Blücher* kunnet erfare, eller blot ahne den danske Grændses svage Besætning paa dette Punct, saa vilde han neppe have capituleret ved Ratkau, men fortsat Retiraden ind i Holsteen — hvilket endog synes at have været hans Pligt, og hvor Redning for ham og hans Corps vilde have været saameget meer mulig, som det östlige Holsteen let lader sig forsvare — indtil han havde naaet Kiel, eller en anden Havn, hvor han saa kunde have indskibet sig. Den Ubehagelighed, Preussen vilde have paadraget sig ved at krænke et neutralt Gebeet vilde neppe have været stor og maatte i alt Fald kunne undskyldes ved Selvopholdelses-Retten. Men denne Krænkelse vilde for Danmark have foraarsaget langt ubehageligere og meer forviklede Forhold, da den danske Armee umuligen kunde have vovet at angribe begge de kæmpende Armeer, eller havde Styrke nok til at afvæbne dem. Danmark vilde have havt samme Skjæbne som Sachsen, Schweitz o. a. Stater af anden Rang. Imidlertid blev Tildragelsen ved Stockelsdorf, som ovenfor ommeldt, ogsaa skrevet os paa Regning til en meer passende Tid, hvilket vi senere ville erfare. For Tiden havde den franske Armee nok at gjöre med aldeles at ödelægge Preussen og, om muligt, sammes troe Bundsforvante Rusland, hvorfor og vor Sydgrændse snart blev befriet for disse Gjæster, idet de forfulgte dette deres Maal. Kun enkelte mindre Afdelinger af franske Tropper forbleve staaende i Nordtydskland og havde besat Hamborg og Lübeck i Efteraaret 1806. Den störste Masse drog atter bölgende mod Östen og kæmpede i den förste Halvdeel af Aaret 1807 i Öst-Preussen lige til Niemens Bredder; et andet stærkt, franskt Armee-Corps observerede Österrig paa Grændsen af Gallicien; et 3die Corps beleirede de schlesiske Fæstninger; et fjerde Corps, under Marschal *Brune*, stod i Pommern imod svenske Tropper, som derfra truede at debouchere imod den franske Operationslinie og bleve endog understöttede i denne Plan af England; andre Corps udfordredes til

at besætte de allerede erobrede preussiske Provindser og Fæstninger, blokere Kolberg og Graudentz, de eneste preussiske Fæstninger, som under Commandanterne *Gneisenau* og *Courbiere* hæderligen forsvaredes, samt Dantzig, hvis Commandant, General *Kalkreuth*, udholdt 50 Dages Beleiring; dernæst til at besætte Holland, Italien, den spanske Grændse og endeligen besætte og opretholde Orden i det indre af Frankrig. Der var altsaa ingen betydelige Midler disponible for at möde en ny Fiende, som muligen maatte fremstaae i det nordlige Tydskland. Det er derfor ikke at forundre sig over, at *Napoleon* ikke alene ei officielt kunde billige *Murats* fremfusende Angreb paa den danske Neutralitets-Cordon ved Fackenburg, som let kunde have skaffet Frankrig en uventet, ny Fiende, men at han endog snarere sögte at berolige den danske Kronprinds med Forsikkringer om, at Angrebet var fremstaaet af en Misforstaaelse; en Undskyldning, Danmarks Stilling og Kræfter maatte ansee for tilstrækkelig og fyldestgiörende.

Paa denne Maade blev den af Danmark höit udtalede Neutralitet opretholdt; og, da der ikke blev giort videre alvorlige Forsög paa at angribe den, kunde Armeen i Holsteen og Cordonen paa Grændsen ogsaa fuldkommen forsvare samme. Denne, Neutralitets-Cordonens tilsyneladende Nytte gav den i Folkets Öine en Vigtighed, den neppe fortjente, men som traditionnelt er overgaaet i Nationens Erindring, uden at samme har sögt at besvare det Spörgsmaal, hvad der vel vilde have skeet i denne Periode, hvis Holsteen ikke var bleven besat med den störste Deel af den danske Armee? Efteraaret 1806 og Foraaret 1807 gik saaledes roligen hen for Danmark; og Folket levede saa sorglöst, at vel meget Faa bemærkede det Uveir, som alt længe i skjæbnesvangre Skyer formörkede Danmarks politiske Horizont. Regieringen forudsaae vistnok, at disse mörke Skyer engang maatte briste; den sögte blot at forhale dette, saalænge den kunde.

Men Verdensbegivenhedernes Gang lader sig af ingen Dödelig opholde. Enhver Bevægelse i den synes at være betegnet af Skjæbnen, som med Jernhaand har urokkeligen bestemt saavel Staternes som Individernes Vei her paa Jorden.

Kongen af Sverrig, *Gustav IV Adolph*, var ved engelsk Indflydelse og ved engelske Penge bleven opflammet til at tage Parti imod Frankrig og havde til den Ende i Efteraaret 1806 overfört en Deel

svenske Tropper til svensk Pommern og truede med dem at angribe de Franske fra Stralsund af. Hvad der manglede paa engelsk Indflydelse erstattedes af egen Kamplyst, da denne Konge besad et höit udtalet Had imod *Napoleon* og omgikkedes med den forunderlige Idee at ville, saa at sige, alene med sit lille svenske Troppecorps atter indsætte *Ludvig XVIII* paa Frankrigs Throne. Den svenske General v. *Essen* var Gouverneur af Pommern og saaledes Den, som skulde udföre sin Konges Plan.

Den franske Marechal *Mortier* blev i Begyndelsen af December 1806 kaldt fra Egnen ved Neder-Elben og indtog med et betydelig Armee-Corps, Cantonnements mellem Uckermünde og Demmin; men, da han tillige maatte foretage mangfoldige Detacheringer og endog beleire Colberg, anvendte han, ifölge Keiserens Ordre, blot en svag Division under General *Grandjean* imod de Svenske, saa at han, fra 30te Januar 1807, kun blokerede Stralsund, hvorved ubetydelige Fegtninger fandt Sted indtil 1ste April, da Besætningen ved et Udfald drev Blocadecorpset med Tab tilbage over Penefloden.

Marechal *Mortier* samlede snart flere Tropper og drev den 15de April atter Svenskerne tilbage over Penen, hvorpaa der den 18de April sluttedes en Vaabenstilstand til Sechlatkow med 10 Dages Opsigelse, hvori ogsaa fastsattes, at ingen fiendtlige Tropper maatte lande i svensk Pommern.

Imidlertid var det de Allieredes Plan, fra Stralsund af at gjöre en kraftig Diversion i Ryggen paa den franske Armee. England havde hertil lovet 30,000 Mand, som derfor skulde lande i Pommern. Preussen vilde sende 5000 Mand til Rygen, der i Forening med det svenske Corps dannede en Armee paa circa 50,000 Mand, under Kongen af Sverrigs Overcommando, og samtidigen hermed skulde et almindeligt Frontal-Angreb finde Sted paa den franske Armee i Östpreussen.

Denne Plan kunde ei forblive ubekjendt for *Napoleon*, som især blev opmærksom derpaa ved Rustningen i England og undlod ikke at tage de nödvendige Forholdsregler herimod. Marechal *Brune* erholdt under 4 Mai Commandoen over en betydelig Observations-Armee imellem Floderne Ems og Oder, hvoraf den venstre Flöi bestod af Hollændere og Spanier, Centrum af Italienere og höire Flöi ved Demmin af en Division af *Mortiers* Corps, som selv erholdt

Commandoen af en Observations-Armee imellem Floderne Oder og Weichsel med den Hovedopgave at beleire Colberg.

Kongen af Sverrig ankom selv d. 12te Mai 1807 med en Troppeforstærkning til Stralsund og overtog Overcommandoen over sin Armee, som man angav for 15,000 Mand stærk; og den 16de Mai landede de förste preussiske Tropper paa Rygen.

Men paa Englænderne maatte Kongen vente længe. Den i Stralsund værende engelske General *Clinton* forsikkrede ham imidlertid om den hurtigste og kraftigste Bistand fra Englands Side; og, idet Kongen beskjæftigede sig med nye Værkers Anlæg ved Stralsunds Fæstning og paa Rygen, ventede han roligen paa samme, som ifölge Avis-Efterretningerne fra England syntes at ville blive af den lovede Störrelse, eftersom der alt fra det tidligste Foraar var med al Iver arbeidet paa Troppernes Organisation og Udrustning, og de skulde afgaae fra England i 3 Divisioner, med korte Intervaller, hvilket da ogsaa udförtes som fölger:

Den förste Division paa omtrent 70 Transportskibe afgik fra Dünerne d. 19de Juni, under Bedækning af Krigsskibene Dispatch, Procris og Briggen Charger, og naaede Sundet imellem d. 29de Juni og 1ste Juli, hvor de samledes og efter kort Ophold paa Helsingöers Rhed afgik sydefter. Under dette Ophold i Sundet vare flere af Krigsskibenes Officierer i Land i Helsingöer, hvor de bleve modtagne med Venskab og Velvillie af de Authoriteter, de kom i Beröring med.

Den anden Division paa omtrent 100 Transportskibe og ligeledes convojeret af nogle Krigsskibe forlod Englands Kyster d. 1ste Juli, naaede Sundet d. 3die og 4de Juli og fortsatte paa lignende Maade Coursen sydefter, uden at möde ringeste Forhindring, eller Modvillie fra dansk Side i Helsingöer og i Sundet, saa at begge Divisioner næsten paa eengang d. 8de Juli ankom paa Kysten af Öen Rygen. Kun den sidste Afdeling af General *Drechsels* Division ankom den 10de, saa at det hele Corps var landet paa Rygen d. 15de Juli, men hvoraf kun 1 Brigade indrykkede i Stralsund d 14de Juli.

Med de to förste Expeditioner, eller Divisioner, afsendte England en Deel af den „tydske Legion", bestaaende af 2 Regimenter Cavalleri, 8 Bataillioner Infanteri og 4 Batterier, som tilsammen udgiorde 8626 Combattanter med 1813 Heste, under Generallieutenant Lord

Rosslyns Overcommando, inddeelti to Divisioner under Generalmajorerne v. *Linsingen* og *Drechsel.*

Den tredie Divisions Skjæbne ville vi senere erfare. Kun Overgeneralen for den hele Expedition, Generallieutenant Lord *Cathcart*, passerede den 14de Juli Sundet paa en engelsk 44 Canon-Fregat og gik uden mindste Ophold der til Stralsund, hvor han ankom d. 16de Juli og blev strax forestillet Kongen af Sverrig.

Den danske Regjering förholdt sig, som sagt, ved denne Passage igjennem Sundet aldeles neutral og behandlede de engelske Befalingsmænd og Officierer, som landede ved Helsingöer, med selvsamme Velvillie og Höflighed, som den behandler enhver Gjæst, uden Hensyn til Nationalitet, der betræder vore Kyster. Vore Dag-Blade meddeelte endog Begivenhederne saaledes som de passerede; og der var ej heller nogensomhelst Grund til at blande sig i et Anliggende, der paa ingen Maade syntes at vedkomme den danske Stat, saameget mindre, som den neppe havde Magt til, om den end havde villet, at spærre Englænderne Gjennemgangen igjennem Sundet, selv om dens Flaade havde været udrustet. Danmark maatte altsaa stiltiende indrömme, hvad den ei formaaede at forhindre.

Men, inden det engelske Hjelpe-Corps var ankommet, og omendskjöndt Kongen af Sverrig var vidende om Udfaldet af Slaget ved Friedland d. 14de Juni og den derpaa fölgende Vaabenstilstand af 21de Juni, opsagde han dog Vaabenstilstanden med Mareschal *Brune* d. 3die Juli, saa at altsaa Fiendtlighederne, overeensstemmende med Bestemmelserne, atter kunde begynde den 13de Juli. Men da Preusserne, formedelst Fredslutningen til Tilsit, bleve bortkaldte, inden Fiendtlighederne kunde begynde, og Englændernes 3die Division af samme Grund ikke alene udeblev, men, hvad vi senere ville erfare, endog foraarsagede, at de to andre Divisioner bleve bortkaldte fra Rygen og Pommern, saa at Kongen af Sverrig snart blev overladt til sine egne Kræfter, vilde han ikke desmindre udföre sit engang fattede Project, alene at dethronisere *Napoleon*, sætte *Ludvig XVIII* atter paa Frankrigs Throne og saaledes kuldkaste det franske Keiserdömme, hvilket hverken Österrig, Preussen, eller Rusland havde havt Magt til. Men Kongen af Sverrigs Illusioner vare snart til Ende. Marechal *Brune* angreb ham nemlig, ved Vaabenstilstandens Udlöb, ved Midnatstid d. 13de Juli, drev ham, efter en for de svenske

Vaaben u'eldig Fegtning ved Damgarten og Pütte d. 14de Juli, ind i Stralsund, hvorpaa Kongen strax forlangte Vaabenstilstand, som foranledigede Marechal *Brune* til at svare: „Hvorledes! er det en „Descendent af *Carl XII*, som forlanger en Vaabenstilstand 36 Ti„mer efter at Krigen er begyndt?" Imidlertid förte denne fornyede Vaabenstil tand til Franskmændenes Besættelse af Stralsund d. 21de Juli, efterat Kongen Dagen i Forveien havde römmet Fæstningen og var gaaen over til Rygen med alle sine Tropper, overladende Byen og Indbyggerne til Magistratens egen Hjelp *).

Vi have af ovenstaaende Relation seet, at den danske Regjering ikke i fjerneste Maade gav den engelske Regjering Anledning til Anke, men forholdt sig aldeles neutral ved denne hele Begivenhed.

Ogsaa i andre Henseender var, paa denne Tid, den danske Regjerings officielle Forhold til den engelske kun et venskabeligt. Saaledes blev den engelske Orlogs-Fregat „Astræa", under Capitain *Dunbars* Commando, som havde lidt betydeligt Haveri i Östersöen i Efteraaret 1806, modtaget og repareret i den Kongl. Orlogs-Dok i Kjöbenhavn i Vinteren 1806 og 1807, af hvilken Aarsag endog et dansk Krigsskib maatte udhales af samme.

---

*). Kongen af Sverrig skal have været den förste af Flygtningerne fra Damgarten til Stra'sund. I 24 Timer skiftede han 3 Gange tjenstgjörende Generaladjutant, og, da han drog med sin Armee fra Stralsund til Rygen, gav han i en Skrivelse af 20de Juli, Magistraten og Borgerskabet i Byen Fuldmagt til selv at capitulere med Fjenden og söge at erholde de Conditioner, de bedst kunde, hvortil han dog overlod dem Fæstningens Commandant, Oberst v. *Peyron*, for at hjelpe dem.

Vi have her, meer vidtlöftigt end nödvendigt, omtalet denne for den hæderlige og krigerske svenske Armee og Nation saa lidet berömmelige Maade at före Krigen i Tydskland paa, fordi den er den förste og egentlige Grund og Begyndelse til den Plan, som udförtes d. 13de Marts 180.', at afsætte *Gustav IV*, *Adolph*, fra den svenske Throne; thi allerede her var der Tale om, imellem de svenske Patrioter og Hövdinger, at arrestere og afsætte Kongen formedelst hans næsten utrolige Stivsindighed og udviste ringe Duelighed og store Feighed i at commandere i Krig, altsaa i at staae i Spidsen for en Armee, end sige for et heelt Folk, som har saa mange heltemodige Bedrifter og hædrede Navne at fremvise.

(See: *Les cours du Nord depuis 1766 de John Brown, traduit par I Cohen, 3 Vol, Paris 1820.*)

(Åskilligt utur framledne Generallieutenant Baron v. *Vegesacks* efterlämnade Papper. Örebro 1812 Pag. 46—47.)

Endvidere maae vi, for at betegne det venskabelige Forhold, som herskede imellem de to Stater, omtale: at, da Englands Forbindelse med Fastlandet, formedelst Franskmændenes Besættelse af Nordtydsklands Havne og Blokering af dets Floder, var saa besværlig, ja! stundom endog umulig, tillod den danske Regjering i de 3—4 Aar, som gik foran Aaret 1807, at en saadan Forbindelse fandt Sted over Husum og Tönningen, hvor de engelske Paquetbaade uhindrede löbe ind og ud, og hvor endog hannoverske og engelske Recruterings-Depöter havde deres Sæde, om ei officielt tilladte, dog tolererede paa begge Steder; fra hvilke Tusinder af Tydskere, især Hanoveranere, lode sig engagere til engelsk Krigstjeneste og derfra indskibe til England, ofte i talrige Afdelinger, uden at den danske Regiering forhindrede disse Transactioner.

At franske Skibe ogsaa fandt Sikkerhed og Velvillie i danske Havne var, ifölge Neutralitetsprincipet, en Selvfölge; men en saadan Velvillie, som fra dansk Side i saa höi en Grad vistes England, tyder ikke paa nogen fiendtlig Stemning imod samme.

For at England ei heller skulde have den ringeste Anledning til at mistænke den danske Regiering for, at den paa Havet beskyttede en muligen der stedfindende Contrabandage imellem dens Undersaatter og Frankrig og sammes Allierede, bleve de danske Coffardi-Skibe i Aaret 1807 ei meer convoierede, eftersom denne Forholdsregel havde i Aaret 1800 foraarsaget saamange Ubehageligheder, Tracasserier og Reclamationer for den danske Regjering.

Men, omendskjöndt man af ovenstaaende Relation maatte være berettiget til at kalde det officielle Forhold imellem Danmark og England et meget venskabeligt og velvilligt, saa kunde de to Regjeringers hemmelige og politiske Forhold dog neppe benævnes saaledes af Den, som nöje var indviet i samme.

England kæmpede nemlig paa denne Tid paa Liv og Död mod *Napoleons* stedse stigende Magt og betragtede derfor med Mistillid og Ugunst de Stater, som ikke fremmede Englands Interesse. Til disse Stater hörte især Danmark, der med störste Energie fordrede, at England paa Havet skulde respectere dets Neutralitet, grundet paa de Anskuelser og Principer angaaende neutrale Magters Handel, som det under 8de Juli 1780 havde forelagt Europa i en *Exposé*, bestaaende af 5 Artikler, hvoraf de vigtigste vare:

1. Art.: „At neutrale Skibe kunne frit handle fra Havn til Havn, „paa Kysten af Lande, som ere i Krig sammen."

2. Art.: „At Varer, som tilhöre krigförende Magters Under-„saatter, ere frie paa neutrale Skibe, med Undtagelse af „Contrabande"; at altsaa Flaget dækker Varerne.

4. Art.: „At man kun ånseer den Havn for blokeret, hvori intet „Fartöi uden stor Fare kan löbe ind formedelst de Krigs-„skibe, som der ere stationerede for at udöve en virkelig „Blocade."

Paa Basis af denne *Exposé* sluttede Danmark den 9de Juli 1780 en Handelstractat med Rusland, bestaaende af 12 Artikler og 6 separate Artikler; og blev der i sammes 1ste Artikel fastsat, „at begge Stater ville iagttage den strengeste Neutralitet og forbyde „deres Undersaatter al Handel med Contrabande," og i 4de Artikel: „at de ville udruste en Deel Krigs-Skibe for at convoiere og forsvare „deres Undersaatters Handel", hvorom de krigförende Magter bleve underrettede.

Disse Grundsætninger ere af England ingensinde blevne anerkiendte, men man har tvertimod gjort Alt, for at tilintetgjöre den bevæbnede Neutralitet; og Fölgerne deraf for Danmark bleve den truende engelske Expedition i Aaret 1800, som forelöbigen bilagdes ved den med Lord *Whitworth* i Kiöhenhavn sluttede Convention og som endtes ved den *Parker-Nelsonske* Expedition og Slaget paa Kjöbenhavns Rhed d. 2den April 1801.

Det lykkedes saaledes England, deels utrykkeligen og deels stiltiende, at tvinge de neutrale Hoffer til at opgive Convoieringssystemet og den Paastand, at tilföre Englands Fiender Krigsmaterialier og Levnetsmidler.

Men nu udstædte Keiser *Napoleon* det bekjendte Continental-Blokeringsdecret, dateret Berlin og Mailand d. 21de November 1806, hvorved han haabede at kunne ödelægge England ved at udelukke dets Handel fra Fastlandet. Det Vigtigste i dette Decret var:

„De brittiske Öer erklæres for blokerede,"

„Al Handel og Correspondance med de brittiske Öer forbydes."

„Enhver engelsk Undersaat, som findes i de Lande, der ere „besatte med franske, eller allierede Tropper, gjöres til Krigsfanger."

„Ethvert Magazin, alle Varer, al Eiendom, som tilhörer engel-„ske Undersaatter, erklæres for god Prise."

„Al Handel med engelske Varer forbydes, og intet Skib, som „kommer directe fra England, eller engelske Colonier, maa modtages „i nogen fransk Havn" etc. etc.

Dette mærkværdige og betydningsfulde Decret, det kraftigste, en stor Aand nogensinde har udkastet og bragt til Udförelse, var fuldkommen rigtigen beregnet paa, naar det blot blev kraftigen overholdt, at ödelægge Englands Handel, fölgeligen Landet selv. Det fremkaldte derfor i England den störste Bestyrtelse og maatte nödvendigviis foraarsage Repressalier, dersom England ei vilde ligge under i Kampen med Frankrig; og Fölgen heraf var den under 7de Januar 1807 daterede og almindelig bekjendte Cabinets-Ordre, „*Order in Council*", som indeholder, at:

„De neutrale Coffardi-Skibe forbydes Handel fra fransk Havn „til anden fransk, eller med Frankrig allieret Havn, eller til saa- „danne Havne, hvortil engelske Skibe ikke have Adgang". Ved denne „*Order in Council*" blev nu den neutrale Skibsfart meget vanskelig, ja! næsten umulig, hvilket ogsaa var Hensigten.

Den engelske Regjering meddeelte under 10de Januar 1807 den danske *Chargé d'Affaires* i London, Herr *Rist*, de af den tagne Forholdsregler, i „*Order in Council*"; hvorpaa denne under 9de Marts s. A. tilstillede Statssecretairen Lord *Howick* en lang Note, indeholdende den danske Regjerings Anskuelser af denne, for dens Handel saa ödelæggende Forholdsregel, og forlangte, at samme maatte tages tilbage samt endte med ved at udtale *):

„At han var bemyndiget til paa det Bestemteste at erklære, at „det danske Hof paa ingen Maade kunde anerkjende de af Hans „brittiske Majestæt i „„*Order in Council*"" udtalede Anskuelser, ei heller „indvilge i, at dets Handels-Skibe bleve behandlede overeenstem- „mende med disse, og formeligen at protestere imod de udtalede Prin- „ciper og deres Fölger."

I den, af Lord *Howick* under 17de Marts s. A. til Herr *Rist*, som Svar herpaa, oversendte Note **), udvikler Statssecretairen alle de Grunde, som have bevæget den engelske Regjering til de i „*Order in Council*" tagne Forholdsregler, og anförer:

— — — — „Det vilde have været at önske, at den danske

*) **) See: Times af 16de Februar 1808.

„Regjering, förend den havde tilladt sig at gjöre de Modforestillinger, „som indeholdes i den ovenfor nævnte, officielle Note (af 9de Marts), „havde med mere Rolighed betragtet Beskaffenheden og Hensigten af „det franske Regjerings-Decret af 21de Novbr. f. A. og i „*Order in* „„*Council*,"" der, som Fölge af hiint Decret, var bleven antagen af „Hans Majestæt."

Efter dernæst i skarpe Udtryk at have berört Danmark og dets Neutralitet og gjennemgaaet det franske Decret og *Order in* „*Councils*" Skade og Fordeel for sammes Handel, slutter Noten saaledes:

— — — — „I det Hele er Undertegnede bemyndiget til at erklære „Hr. *Rist*, at Hans Majestæt ikke kan bevæges til at tilbagekalde „sin „*Order in Council*" af 7de Januar 1807, förend Frankrig ikke alene „har afstaaet fra at handle overeenstemmende med Decretet af 21de „November f. A., men offentligen og höitideligen har gjenkaldt samme."

— — — „Men, skulde Danmark ulykkeligviis antage, at denne „Neutralitet bestaaer i blotte Forsikkringer og ikkun lægger sig for „Dagen i Remonstrationer, imod saadanne Forholdsregler, som „Hans Majestæt er berettiget til at gribe for at haandhæve sin Thro-„nes Værdighed og sine Undersatters Interesse; og vedblive i den „fuldstændigste og ubilligste Indvilgelse af ethvert Forlangende, „Fjenden maatte behage at gjöre, saa vil Kongen ansee det, som „om han handlede imod den Agtelse, han skylder sin egen Ære og „sit Lands Fordeel, hvis han fra sin Side undlod at tage saadanne „Forholdsregler, der ansees nödvendige for at sikkre sit Land „imod den Skade, som nödvendigviis maatte fremstaae af en saadan „Fremfærd fra den danske Regjerings Side."

Da Danmark saaledes ikke anerkjendte „*Order in Council*," men heftigen protesterede derimod og beraabte sig paa sine udtalede Neutralitets-Anskuelser, og forövrigt overlod Skibsförerne og Rhederne til deres egen Omsorg, saa kom det snart saa vidt, at det danske Flag blev af den engelske Regjering anseet for en skjult Fjende, under hvilket Frankrigs Handel med dets Allierede og alle, ikke bestemt erklærede, blokerede Havne blev fört, og hvilken Handel England med sin „*Order in Council*" netop vilde tilintetgjöre.

Overeenstemmende med de af England til sin Hensigts Opnaaelse udtalede Grundsætninger i den tidt nævnede „*Order in Council*," fandtes der nu næsten ei eet dansk Skib, ved hvis Ladning, Papirer,

Mandskab, eller Bestemmelse ikke fandtes en Irregularitet, i det mindste som Paaskud for at opbringe det til en engelsk Havn for der at undersöges, men hvilken Opbringelse der, selv i reent Frifindelses-Tilfælde, ikke gaves nogen Erstatning for, medens den engelske Regjerings Krydsere og private Kapere dog altid havde Muligheden for sig, at de kunde blive condemnerede af Priseretterne.

Dette er Grunden, hvorfor de danske og norske Handelsskibe hele Sommeren 1807 bleve opbragte til de engelske Havne og underkastede Admiralitets-Rettens Kjendelse. Den danske Regjering vedblev derfor, stedse söttende sig paa sit Neutralitets-System, gjennem sin Legation og sit Consulat i England at fordre ubetinget Anerkjendelse af sit Flags Rettigheder, og med störste Energi reclamerede de anholdte Coffardiskibe, trods de ubehageligste Erfaringer fra Aarene 1800 og 1801, uden Hensyn til, om disse Skibe havde gjort sig mistænkte for at have misbrugt Flaget, eller ei, hvilket stundom, som vi strax ville erfare, förte til en skarp Notevexel imellem begge Hoffers diplomatiske Agenter.

Til disse Misforhold kom endnu, at man i Foraaret 1807, formedelst falske Meddelelser, dagligen ventede i London Efterretningen om Holsteens Besættelse af franske Tropper, og hvorfor den danske *Chargé d'Affaires* af Lord *Howick* ofte maatte höre ilde.

Men, var denne Misstemning uvenlig under Lord *Howicks* Whig-Ministerium, saa antog den en langt betænkeligere og uvenligere Carakteer, da Torry-Ministeriet *Castlereagh* og *Canning*, som Statssecretair for de udenlandske Anliggender, den 28de Marts 1807 kom til Statsroret, da samme med större Uvidenhed herom forbandt langt större Energi og Uskaansomhed. Paa den danske *Chargé d'Affaires* Note af 26de Mai, hvori han reclamerede 13 opbragte danske Skibe, hvoriblandt Skibet „*Susanne.*" ladet med Presenter fra Regjeringen til Algier, fulgte Statssecretairens Svar af 2den og 5te Juni, hvori han yttrede, at bemeldte Skibs Ladning og Bestemmelse til en fjendtlig Havn var Grund til dets Anholdelse. Aarsagen, hvorfor det ikke var bleven lösladt, grundede sig, ifölge den danske Legations Melding derom, paa, at saavel denne, som Consulatet, befandt sig uden Underretning, eller Instruction angaaende dette Skib, og at de fölgeligen ei vare authoriserede til at give den Forsikkring, at det gik lige til Algier.

Cannings förste Note syntes at have til Hensigt at bevise de engelske Domstoles Ufeilbarhed, og den anden de engelske Krydseres

Retfærdighed; og begge vare beregnede paa, forud at tilkjendegive Ugyldigheden af alle fremtidige Forestillinger af dette Slags, ja! den sidste Note ender endog med saadanne Bemærkninger angaaende Hr. *Rist's* Reclamationer i Almindelighed og af Skibet „*Lisette*" i Særdeleshed, og er overhovedet af saa lidet beroligende Natur, forfattet i et i Forretninger aldeles usædvanligt Sprog, saa den synes beregnet paa at saare alle Fölelser, idet *Canning* bebreider Notens Forfatter, at de gjorte Reclamationer havde været „hyppigere," end den Overlast, der var skeet, samt at de vare „letsindige" og at han havde derved handlet „uklogt" o. s. v. saa at man let kan fatte at Hr. *Rist* maatte have Möie med at adskille sin egen Sag fra sit höie Hofs.

Denne Hr. *Cannings* Note blev imidlertid under 6te Juni 1807 besvaret paa fölgende korte og værdige Maade:

„Undertegnede, Hans Kongelige danske Majestæts *Chargé d'Af-*
„*faires*, har den Ære at bevidne Modtagelsen af den Note, Hr.
„Statssecretairen for de udenlandske Anliggender under Gaars Dato
„har tilstillet ham, angaaende de 13 danske Coffardiskibe, som Un-
„dertegnede har reclameret hos Deres Excellence i sin Note af
„26de Mai."

„Det eneste Svar, som Roligheden og Værdigheden af det offi-
„cielle Sprog tillader ham at give, — og, som Undertegnede har
„foresat sig ikke at fjerne sig fra — angaaende det aldeles Person-
„lige imod ham i Hr. *Cannings* Note, er, at han vil ile med, at
„oversende den med förste Post til sin Regjering, eller den eneste
„Authoritet, fra hvem han har at modtage Forholdsregler, eller For-
„maninger."

Da den danske Regjering ikke meddeelte Gesandtskabet nogen Instruction angaaende Maaden, hvorpaa Reclamationerne skulde skee i det Tilfælde, det ikke kunde oppebie Departementets nærmere Ordre, — en Instruction, som ei heller letteligen kunde gives, idet blot Reclamationerne skulde skee *en masse* — saa er det en Selvfölge, at de danske Agenter i Legationen og Consulatet maatte have en höist ubehagelig og byrdefuld Stilling, ved, saa at sige dagligen at reclamere opbragte Skibe.

Efter den sidste, under 6te Juni indgivne Note, var derfor den danske *Chargé d'Affaires* Stilling af den Art, at han ventede sin Tilbagekaldelse.

Det maa altsaa ansees for afgjort, at den danske Regjering til-

fulde var underrettet og forberedt paa en Crisis, som, hvis Freden til Tilsit ei var bleven sluttet kort efter, maaskee kunde have taget en anden Vending.

Men hvorledes skulde nu den danske Regjering kunne forlade det gamle, hidtil fulgte System og indlade sig paa et nyt, om den end havde villet det?

Holsteen kunde vel blive truet og angrebet, men fra Sösiden ahnede man ingen Fare, hverken den Gang de to engelske Transportflaader gik igjennem Sundet, eller da Tabet af Slaget ved Friedland fremkaldte en Forandring i Englands Allieredes, Ruslands Politik.

Dog, naar Sagerne först ere komne saavidt, saa er en Voldsgjerning som den, den engelske Regjering udförte mod Danmark, ikke vanskelig, da den blot hængte af en enkelt Magthavers Villie, der havde alle Midler tilrede for at iværksætte et Angreb paa hvilket Punct han vilde.

Danmarks eneste Værn mod Sösiden var kun moralskt og bestod i den Tro, at et af de gamle Monarkier ikke vilde tillade sig noget Angreb paa det. Men den i de to Staters Politik Indviede, kunde derimod letteligen forudsee et Angreb og maatte idet mindste indrömme Tilstedeværelsen af stor Fare fra denne Side.

Vi kunne om England sige det Samme, vi alt have sagt om Frankrig: at den lod Danmark beholde sin neutrale Stilling, indtil Leilighed gaves at tvinge det til at antage et andet System og vælge et Parti. Tiden hertil kom, som vi snart ville erfare, tidligere, end maaskee England selv havde ventet.

Men, troede England med Ret at kunne före Klage over Danmarks Politik, som om dette befordrede Frankrigs Interesse, og at Armeen i Holsteen var bestemt til at forene sig med den franske Armee o. s. v., omendskjöndt vi have beviist det Modsatte, saa er det en Selvfölge, at Klagerne over Danmarks bevæbnede Neutralitet, og at dette overhovedet befordrede Englands Interesse, vare langt lydeligere fra Frankrigs Side, og hvortil der, i Sandhed! ogsaa var noget mere Grund.

Allerede dengang, da Churfyrstendömmet Hanover ifölge Capitulationen til Suhlingen af 3die Juni 1803 o. fl. blev overgivet og besat af en fransk Armee under daværende Generallieutenant *Mortier*, blev et dansk Armee-Corps sammendraget i Holsteen i den Hensigt at tilbagevise et, fra fransk Side, muligen intenderet Angreb og, efter Omstændighederne, agere i Forening med tydske Troppe-Afdelin-

ger, som det tydske Keiserrige maatte opstille mod Frankrigs voldsomme Foretagender. Denne danske Armees Nærværelse var imidlertid saa stödende for Frankrigs daværende förste Consul, at han gjorde flere Forestillinger til den danske Regjering om sammes Tilbagetrækning; og, da ingen anden tydsk Stat, eller det tydske Keiserrige gjorde det Allerringeste for at staae Hanover bi, eller for at hævde Tydsklands Uafhængighed, saa blev störste Delen af denne Armee oplöst i Efteraaret 1803.

Da Krigen udbröd 1805 imellem Österrig og Frankrig, maatte Danmark atter befrygte, at dets Grændser, eller Territorium, skulde kunne blive krænkede, siden de Allierede, d. e. Preussen, en kort Tid gjorde Mine til at angribe Franskmændene i Churfyrstendömmet Hanover selv, hvorfor og den danske Regjering samme Efteraar, som vi alt have omtalet, atter opstillede en Observationsarmee i Holsteen og sendte endog, kort efter Fredsslutningen til Presburg, Ministeren for de udenlandske Anliggender, Grev *Christian v. Bernstorf*, til Berlin, for om muligen at bevæge den preussiske Regjering til at gaae ind paa et Arrangement, eller i Forening med Danmark tage saadanne Forholdsregler, som kunde betrygge Nord-Tydskland for Krigens Ulykker. Denne Mission mislykkedes ganske, og Grev v. *Bernstorf* kom saaledes med uforrettet Sag tilbage til Kiel, og Danmark maatte altsaa af Nödvendighed forblive ene i den eengang antagne Neutralitets-Tilstand. Da Krigen Aaret derpaa, 1806, truede med at udbryde imellem Preussen og Frankrig, henvendte den 19de September sig, Preussen til Danmark, eller den preussiske udenlandske Minister Grev *Haugwitz* til den danske *Chargé d'Affaires* i Berlin, Baron v. *Selby*, og bad ham overbevise sit Hof om, hvor nödvendigt det var, at Danmark tog en activ Deel i den forestaaende Krig mod Frankrig, hvortil Danmark nu svarede: „at det vilde „vedblive den Neutralitets-Tilstand, det havde begyndt paa; men at „det ikke havde taget, eller vilde tage, eller indgaae nogensomhelst „Forbindelse, som kunde skade Preussens Interesse, eller kunde „svække det venskabelige Forhold, der fandt Sted imellem de to „Regjeringer; og at intet Hensyn vilde bringe Danmark til at rokke „disse Principer, eller forandre et System, hvis Forpligtelser det „vilde söge at opretholde med den störstmulige Nöiagtighed; og, „hvordant end Krigens Udfald monne blive, vilde det sætte sin hele

„Kraft i at vedligeholde sin Neutralitet, ligesom ogsaa söge at „bringe Andre til at respectere Neutraliteten af dets Territorium."

Krigens uheldige Udfald for Preussen og det Sammenstöd, som den 6te Novbr. 1806, fandt Sted imellem danske og franske Tropper paa Grændsen ved Lübeck, er alt fortalt; hvorved *Napoleon*, dengang allerede Keiser, vel officiel lod, som om Intet var forefaldet, men dog paa det Bestemteste fordrede, at det danske Troppecorps i Holsteen skulde bortdrages fra samme, og hvorpaa den danske Regjering undvigende svarede, at det nu, imod Vinteren, ei var meer muligt at overföre saa talrige Tropper fra Fastlandet til Öerne, men at saadanne Forholdsregler skulde blive tagne, at dette Forlangende kunde udföres kommende Foraar, saa tidligen som Aarstiden og Omstændighederne maatte tillade. Men dette Forlangende blev — vi tillade os at sige det, — destoværre! ei bragt til Udförelse, hvorved en dobbelt Ulykke fremstod for Danmark, nemlig: Keiser *Napoleons* Uvillie og Öernes, især Sjællands, Mangel paa Forsvar ved Englændernes Angreb. Danmarks tilsyneladende truende Stilling i Holsteen maatte derfor vække den seierige og overmodige Erobrers Uvillie. Allerede förend Krigen var til Ende, skal han oftere have yttret sig paa en krænket Maade over Kronprindsen af Danmarks Kjækhed i at opstille en Krigshær paa Holsteens Sydgrændse. *Napoleon* fordrede ogsaa Danmarks Deeltagelse i hans almindelige Sperrings-Forhold imod England, overeenstemmende med Decretet af 21de Novbr. 1806, og, da Kronprindsen betænkte sig paa at gaae ind paa en saadan Opfordring, skal Keiseren i Posen til en Afsending fra Hansestæderne have ladet falde betydningsfulde og truende Yttringer.

Freden til Tilsit blev imidlertid sluttet imellem Frankrig og Rusland den 7de, mellem Frankrig og Preussen den 9de Juli 1807, og *Napoleon* var den 29de s. M. atter, paa Lynets Vinger, i St. Cloud. Hans Uvillie mod den danske Regjering udtalede han til dens Gesandt ved det franske Hof, Geheimeraad *Drejer*, ved en af de större Audientser, som kort derpaa fandt Sted i Paris, hvortil Anledningen blev hentet fra den uhindrede Passage af de to engelske Expeditioner til Stralsund og Rygen igjennem Öresund og hvorved Keiserens Ord skulle have været: „*vous avez fait violer le Sond; vous n'avez pas bien fait.*" Han antog altsaa, at Öresund var dansk Grund, der ifölge Danmarks Neutralitet maatte forsvares, som enhver anden Grund, der blev betraadt af en bevæbnet Magt;

hvilken Fordring ikke behöver nogen Commentar, selv om Danmark havde eiet Landene paa begge Sider af Sundet. Rigtignok yttrede den Gang de engelske Ministerialblade et Rygte om, at Danmark vilde gjöre et Forsög paa at spærre Sundet for den engelske Expedition, og gjorde Bemærkninger til dette Rygte. Den danske *Chargé d'Affaires* i London gjorde imidlertid d. 16de Juli i Downingstreet fortroligen opmærksom paa en saadan upassende Yttring i et Ministerialblad, hvilket ogsaa havde til Fölge at det tilbagekaldte hiint Rygte. Man seer imidlertid af disse Udtryk Keiserens Uvillie imod Danmark, og at dette Land, uden at ville det og ved at iagttage den strengeste Neutralitet samt opfylde enhver tænkelig Pligt, som samme fordrede, omsider kom ved dette System saavidt, at det stod i uvenligt, for ei at sige, fjendtligt Forhold til begge de krigförende Partier, og at Danmark maatte vente et Angreb fra begge Sider. Vi lære altsaa heraf, at den „bevæbnede Neutralitet" under en almindelig Krig er for en lille Stat en Umulighed at opretholde og foraarsager maaske större Forlegenhed og Ulykke, end virkelig Deeltagelse i Krigen mod eet af Partierne.

De to förste Divisioner af den engelske Expedition til Rygen og Strælsund vare, som vi alt have meddeelt, (Pag 20) ubehindrede passerede igjennem Sundet til deres Bestemmelsessted. Men, inden Operationerne der kunde begynde, havde Begivenhederne paa Krigsskuepladsen aldeles forandret sig.

Efterretningen om Slaget ved Friedland ankom til London den 29de Juni og forandrede Intet i de tagne Forholdsregler. Men d. 7de Juli ankom sammesteds Efterretningen om Vaabenstilstanden til Tilsit d. 21de Juni, og denne Efterretning var af en saadan Beskaffenhed og Vigtighed, at den foraarsagede det engelske Cabinet den störste Urolighed. Den 10de Juli erholdt dette Cabinet over Tönningen den förste, med Længsel ventede Depeche, dat. 24de Juni, fra den i det russiske Hovedqvarteer accrediterede, engelske General, Lord *Hutchinson*, med den Efterretning, at Ruslands Politik havde taget en anden, netop modsat Anskuelse til Englands, som altsaa nu, med Undtagelse af Sverrig, stod aldeles isoleret. I denne Depeche taledes ogsaa for förste Gang i Almindelighed om en Danmark vedkommende „hemmelig Artikel" i Tilsiterfreden. Efter en kort Betænkning indtraadte öiensynligen et forandret System i det engelske Cabinet. Den 13de Juli blev Afseilingen af Flaadens 3die Division

contramanderet, Skibe udrustedes til „*a—fleet for the Baltic*", og Yarmouth blev nævnet som Forsamlingsstedet for samme.

Om Danmark specielt var endnu ikke Talen. Paa Spörgsmaal fra Overadmiralitets-Retten til Cabinettet blev samme paalagt at fortfare overeensstemmende med de hidtil antagne Forholdsregler imod de danske Coffardiskibe.

Den 16de Juli ankom til London ved Cutteren „*Prince of Wales*" og d. 19de med Statscoureren *Nicholson* to yderligere Depecher fra Lord *Hutchinson* og Sir *Robert Wilson*, som vare overeensstemmende deri: „At der skal være gjort hemmelig Aftale imellem Keiserne *Alex-* „*ander* og *Napoleon*, i Forening at söge at formaae alle Continental- „Magter, og navnligen Danmark, at medvirke med dem mod Eng- „land."

Denne Artikel er ingensinde bleven authentisk bekjendtgjort, og dens Existents er endog bleven benægtet; saameget er dog vist, at man med temmelig Bestemthed tör antage, at Keiser *Alexander* har forpligtet sig til: „*d'employer ses bons offices pour engager la Cour* „*de Dannemarc à entrer dans le système de deux Cours Impe-* „*riales.*" *)

Derimod anförer Baron v. *Hormayr* **): at *Napoleon* og *Alexander* ved den evig navnkundige Sammenkomst paa Flaadebroen paa Niemen og i Tilsit skulle være blevne enige om at dele Europa imellem sig; *Alexander* overlades Norden og Östen, hvorimod *Napoleon* skulde erholde Syden og Vesten af det gamle Europa.

For at udföre denne Plan skulde „de franske Marechaller *Ber-* „*nadotte* og *Victor* indrykke i Holsteen og Slesvig, derfra gaae over „til Öerne, bemægtige sig Kjöbenhavn, de derværende Skibsværfter, „Arsenaler og den danske Flaade, spærre Sundet og formaae Prinds- „regenten af Danmark, *Frederik*, til at indgaae en Offensiv- og De-

---

*) Texten lyder videre saaledes:

„*Dans le cas ou le cabinet brittanique n'aurait pas fait à la noti-* „*fication russe une reponse satisfaisante, la France et la Russie som-* „*meraient les trois Cours de Copenhague, de Stockholm et de Lisbonne* „*de fermer leurs ports aux Anglais, de rappeler de Londres leurs am-* „*bassadeurs, et de déclarer la guerre à l'Angleterre.*" (See: *Bignon Histo're de la France, Vol. VI.* Freden til Tilsit, Artikel 5.

**) „Lebensbilder aus dem Befreiungskriege". Jena 1811, Pag. 50—51.

„fensiv-Alliance med *Alexander* og *Napoleon* ved Löftet om en ny „Calmar-Union og den svenske Krone."

Disse hemmelige Anslag bleve, ifölge Baron v. *Hormayr*, den 22de Juli 1807 aabenbarede Statssecretair *Canning* af Grev *d'Antraigues* paa samme Dag, Tilsiter Traktatens Afslutning blev bekjendt i London, i hvis 9de hemmelige Artikel det skal hedde:

„Danmark skal erholde Erstatning i Nordtydskland og ved „Handsestæderne, dersom det invilliger i at overlade sin Flaade til „Frankrig" *).

Det er for vort Standpunkt næsten ligemeget, om disse hemmelige Artikler ere senere blevne befundne aldeles correcte, eller ei; men vist er det, at de bleve Grunden til Englands Handlemaade mod Danmark.

Den danske Regjering havde den Gang ingen Minister, eller engang nogen enten officiel, eller hemmelig Agent ved Keiser *Napoleons*, *Alexanders*, eller Kongen af Preussens Hovedqvarterer, eller i Nærheden deraf. De nærmeste vare i Wien og Petersborg; og i Berlin var kun en ung Mand, som ikke engang var anerkjendt af den preussiske Regjering, efterat den derværende danske *Chargé d'Affaires* var afreist. Den danske Regjering maatte altsaa være aldeles uskyldig, ja! endog uvidende om, hvad de höie Magter havde besluttet om samme.

Der er derimod ofte talet og skrevet om Maaden, hvorpaa de engelske Commissairer have været i Stand til at forskaffe sig Efterretning om de hemmelige Artikler i Freden til Tilsit, og det endog förend Freden var definitivt sluttet.

Napoleon skal desangaaende have haardt bebreidet Udenrigs-Ministeren *Talleyrand* denne Aabenbaring og vilde endog have draget sit Cabinets Personale til Ansvar for et muligt af samme begaaet Forræderi, det nemlig: at have solgt Traktatens hemmelige Artikler til England for, som Rygterne dengang omtalede, 60,000 ₤ Sterling. Den kloge Diplomat forsikkrede imidlertid Keiseren om, at, dersom dette Tilfælde havde fundet Sted, maatte samme snarere være

---

*) *„Le Dannemark sera indemnisé dans le Nord de l'Allemagne et par „les villes Anséatiques, pourvu qu'il consente à abandonner sa flott „à la France."*

skeet af en russisk Diplomat, men ikke af nogen af hans Cabinet. Hvem den Skyldige monne være, ligesom ogsaa Prisen, Hemmeligheden er betalt med, bliver vel evig uafgjort; men sikkerligen var denne ingen lavstaaende Person; thi hvorledes skulde en Saadan kunne skjule en Sum af circa 540,000 Rbd. for Verdens Öine?

Den, der, som England, kan anvende en saa stor Sum for at naae et Maal, behöver neppe at gaae til lavstaaende Personer; han vil i den menneskelige Skröbelighed finde Bistand nok, og maaskee allerlettest iblandt Personer, som staae nær, ja! maaskee endog i Spidsen for Begivenhederne.

I to Cabinetsforsamlinger d. 17de og 19de Juli, eller maaskee een Dag, eller to, sildigere efter v. *Hormayrs* Beretning, blev nemlig den Plan udkastet og foredraget af Statssecretairen *Perceval* og Lord *Castlereagh*, paa det varmeste understöttet af *Canning* og endeligen definitift antagen: „at bemægtige sig den danske Flaade med det „Gode, eller med Magt."

Man troede ved denne Hovedstreg at imponere Keiser *Alexander;* og Danmark vilde man, efterat sammes Flaade var tagen i Forvaring, overlade Valget, at tiltræde Alliance med England, eller forblive i sin Neutralitet. At England fra Begyndelsen af ikke havde anden Hensigt med Danmark har Statssecretairen *Canning* paa sit Æresord senere forsikkret til den danske *Chargé d'Affaires*, *Rist*, hvilken Forsikkring er bleven bekræftet af meget paalidelige og höistaaende Personer; med det Tillæg, at man, for at gjöre enhver Tanke om Modstand umulig og forhindre Blodsudgydelse, udrustede og anvendte en netop saa overlegen Magt imod det saa aldeles uforberedte Land og Stad.

Man maa forresten tilstaae, at Omstændighederne begunstigede denne af England engang fattede, haarde og uretfærdige Beslutning paa en mærkværdig Maade.

En stor Escadre og 8000—9000 Mand udsögte Landtropper vare allerede i Nærheden (paa Rygen og i Stralsund) af de danske Kyster; en betydelig Flaade var i England, deels aldeles udrustet, deels i Begreb med at udrustes; Tropperne vare marchfærdige, Befalingsmændene udnævnte; Forraad af alle Slags, Artilleri, Ammunition i betydelig Masse m. m. var i fuldkommen Beredskab til at gaae samme Vei, saa at der kun behövedes nogle Penneströg for at

complettere denne Udrustning og give Expeditionen en anden Bestemmelse, der dog kunde forblive en Hemmelighed, indtil Rustningen var ankommen til sit nye Bestemmelssested, idet Veien til dens förste gik derforbi.

At den, den 19de eller 20de Juli mod Danmark fattede, vigtige Beslutning kunde blive holdt meget hemmelig er ikke forunderligt, saameget mindre som der egentligen kun handledes om nogle faa Dage.

Allerede den 23de Juli udgik i England Befaling om en almindelig og streng Embargo paa alle seilfærdige Skibe, hvilket endog standsede Torveskibenes Fart til Mundingen af Temsen; og saadan Forholdsregel er den sædvanlige Forlöber for Udlöbning af Rustninger til nærliggende Continental-Kyster.

Endeligen afgik d. 26de Juli den i Yarmouth samlede Flaade under Admiral *Gambier's* Commando, og först ved Befaling af 31te Juli blev det almindelige Embargo paa de seilklare Skibe atter hævet, med Undtagelse af det paa de danske Skibe. Fra Tönningen ankom Papuetbaadene, men ingen gik didhen. Communicationsmidlerne den Gang vare anderledes end nu, baade faa og langsomme, siden alle Nordhavets Kyster og Floder vare spærrede af de Franske imod England, lige til Eideren.

Imidlertid er det Pligt at udtale den Sandhed, at den danske *Chargé d'Affaires* i London, hvis Forhold vi alt for en Deel have fremhævet, fuldkommen opfyldte sin Pligt under denne saa saare vanskelige Periode, hvilket er saa meget meer at fremhæve, som Vanskeligheden at forskaffe sig sikkre Efterretninger er större for en med ringere Rang udrustet Diplomat, end for en höiere; og fra October 1806, da den befuldmægtigede danske Minister ved det engelske Hof, Grev v. *Wedel-Jarlsberg*, blev tilbagekaldt, havde Danmark ingen saadan Minister havt i England. Det lykkedes dog Hr. *Rist*, under den almindelige Embargo paa Skibe, at forskaffe sig fra tilforladelig Kilde Underretning om den engelske Udrustnings Bestemmelse, som ogsaa om den saa hemmeligholdte Afsendelse af Ministeren *Jackson* til Kiel, ligesom han ved et særdeles lykkeligt Tilfælde erholdt Leilighed til at underrette og forberede det danske Ministerium om begge disse saa vigtige forestaaende Begivenheder. Kort derefter leverede de offentlige engelske Blade först skjulte, dernæst meer bestemte Hentydninger paa den allerede til Udförelse bragte Plan

Modvind holdt Efterretningerne om Udfaldet af Ministeren *Jacksons* Sendelse til det danske Hof indtil 20de August tilbage, og paa denne fulgte paa Fode Ordren til Opbringning af alle danske Coffardiskibe, i hvilken Anledning den sidste Notevexel imellem Herr *Rist* og Statssecretairen *Canning* fandt Sted den 28de og 29de August 1807.

Men, foruden Underretning om den forestaaende Fare fra en saa officiel Kilde, som dets diplomatiske Agent, paastaaer man, at den danske Regjering skal have modtaget et Vink herom igjennem den franske Legationssecretair *Desaugiers* den Yngre paa Keiser *Napoleons* Befaling. *Desaugiers* klagede senere over: „Os har man ei villet troe; „derimod fæstet Lid til en anden Stats Minister, som ei vil Danmarks Vel."

Endvidere blev fra den danske Generalconsul i London, Herr *Jens Wolff*, under 14de Juli 1807 indmeldt til det Kongl. danske Commerce-Collegium, at der circulerede i London foruroligende Rygter angaaende, „at den förste Division af den engelske Expedition „var bleven stoppet i Sundet, hvilket har foraarsaget de her værende „danske Capitainer megen Urolighed og Frygt, som er bleven for- „stærket derved, at det engelske Ministerium har beordret nogle Or- „logsskibe ufortövet at stöde til Escadren i Nordsöen og, forenede „med den, gaae til Östersöen," et Rygte, som den danske *Chargé d'Affaires* under samme Dato vel tilmeldte *Wolff*, „var ugrundet, og „at han havde sikkre Efterretninger om at den engelske Flaade „var uhindret passeret Sundet." Consul *Wolff* paastaaer imidlertid at have gjentagende Gange „advaret Commerce-Collegiet, medens „den danske *Chargé d'Affaires* i London og Regieringen i Kjöben- „havn, stöttende sig paa Traktaterne og deres egen oprigtige Hen- „sigt, vare dyssede i en fatal Sikkerhed ved Farens Nærmelse" *), hvilken Beskyldning ei kan ganske gives Medhold. Ovennævnte Consul modtog endog et anonymt Brev, dat. London d. 2den Juni 1807, saa lydende: **)

---

*) *Appeal and Memorial of the danish Confiscation London 1833. Pag. 28—29. 164—170 m. m.*

*) *Appeal and Memorial Pag. 177.*

Sirs,

It is the opinion of some well informed persons, that the expedition now fitting out in this country is intended for the purpose of taking posession of Copenhagen and the whole Island of Zealand — of which your Government should certainly be informed in time to prepare

Min Herre!

„Det er visse, velunderrettede Personers Mening, at den Expe-
„dition, som nu udrustes i dette Land, har til Hensigt at tage Be-
„siddelse af Kjöbenhavn og hele Öen Sjælland, hvorom Deres
„Regjering sikkerligen burde underrettes betids, for at kunne for-
„berede Modtagelsen af de omtalede Tropper etc."

„Önskende Fred imellem hele Menneskeheden."

Jeg er, min Herre! Deres oprigtige, „*Howard.*"

Det er ikke at begribe, hvorledes Nogen kan have erholdt Underretning om en Begivenhed, som först blev bestuttet i det engelske Cabinet den 17de og 19de Juli 1807, med mindre at denne Sag alt tidligere skulde have været forelöbigen paatænkt og discuteret. Consul *Wolff* yttrer derom, at, da dette Brev sildigere blev viist til een af Kongens Ministre, udtrykte han sin Forundring, med den Bemærkning, at det var „et meget extraordinairt og singulairt anonymt Brev."

Commerce-Collegiet svarede under 25de Juli Consulen paa hans Meddelelse saaledes:

„I Anledning af det, i Hr. Consulens Skrivelse af 11de d. M.
„indberettede og i London udspredte Rygte om befrygtende Misforstaaelse
„mellem Danmark og Storbrittannien, undlader man ikke at give Dem
„tilkjende, at dette Rygte er aldeles ugrundet; at Intet fra vor Side
„er forefaldet, hvorved den imellem begge Hoffer herskende gode
„Forstaaelse paa nogen Maade kunde ansees svækket, eller afbrudt.

„Vi maae derfor herved anmode Herr Consulen om bestemt at
„modsige alle saadanne ugrundede Rygter og berolige vore Söfa-
„rende med den Forsikkring, at hertil aldeles ingen Anledning er
„for Haanden, da Collegium ikke vilde undlade, naar nogen ufor-
„udseet Omstændighed maatte have Indflydelse paa Danmarks hidtil
„iagttagne Neutralitet, betimeligen igjennem de Kongelige Consuler
„at lade de Söfarende meddele det Fornödne til Efterretning."

En Melding om hvad der ventede Danmark erholdt Regjeringen ogsaa fra Secondlieutenant *Hedemann* af den Kongl. Marine, Chef for

---

accommodation for the said troops, etc. — Wishing for peace among all mankind.

London, 2d June, 1807. *I am, Sirs, Yours sincerely,*

Messrs. Wolffs. „Howard."

Corvetten Fylla, som den 19de Juli kom tilbage paa Kjöbenhavns Rhed fra Vestindien. Af Mangel paa Vand var denne Officier löbet ind til Portsmouth, hvor den commanderende engelske Admiral *Gambier* sagde til ham: „Hvad, unge Mand! vil De her? skynd „Dem hjem! maaskee faaer jeg imorgen Befaling til at anholde „Dem."

Det er bekjendt, at Lieutenant *Hedemann* strax gik under Seil og meldte det Passerede ved Hjemkomsten.

Aviserne bekjendtgjorde ogsaa den Gang mangfoldige Efterretninger, som i höieste Grad maatte vække Regjeringens Opmærksomheo. Saaledes meddeelte „Berlings Avis" af 10de Juli: „Private „Breve melde, at de ved Tönningen, Friederichstadt og Husum lig„gende engelske Skibe have faaet Ordre fra Vice-Consulen *Slomann*, „at forlade de derværende Farvande inden 3 Dages Forlöb." Denne Efterretning blev under 3die Juli af Sölieutenant *A. Krieger* i Tönningen meldt Hs. Kongl. Höihed Kronprindsen, med Tilföiende, „at „Consul *Slomann*, efterat have erholdt en Stafet fra Altona, har be„falet alle engelske Skibe uden Ophold at forlade Tönningen." Ei mindre vigtige Efterretninger meddeelte Berlings Avis af 3die August fra London af 23de Juli „Lord *Castlereagh* har idag giort sit Forslag i „Parlamentet til vor Militair-Magts Forögelse" — altsaa netop paa samme Dag, Efterretningen ankom i London om Fredslutningen til Tilsit —; „Ar„meen er i ucomplet Tilstand, og der fordres derfor overordentlige „Forholdsregler. Der skal nu udtages Folk ved Lodkastning. Lan„dets Tilstand fordrer nödvendigen en Forögelse i den regulaire „Magt."

Samme Avis af 24de Juli, beretter fra London, den 14de Juli fölgende:

„Det Haab, man i denne Tid har næret om Fred imellem Eng„land og Frankrig, synes nu igjen at være forsvundet. De offentlige „Fonds ere atter faldne. Tyve Krigsskibe skulle afgaae til Nord„söen."

Samme Avis af 27de Juli beretter fra London af 17de Juli: „For at sikkre den brittiske Handel i Nord- og Öster-Söen har Re„gjeringen nu besluttet og befalet, at 18 (Nogle sige 22) Linieskibe „skulle ufortövet afseile til disse Vande. Med Fregatter og Smaac„skibe vil denne Flaade komme til at bestaae af 40 Krigsskibe. „Alle de Styrmænd, som ere bekjendte med Farten i Sundet og i

„Nordsöen, ere tagne i Tjeneste. Efterretningerne fra Sundet, som „melde Danmarks vedvarende Neutralitet, ville som det hedder, ikke „standse denne Flaades Afseiling. Den vil nok have en anden Be„stemmelse i Östersöen."

Endvidere: Paa *Loyds* Caffehuus blev igaar opslaaet fölgende Efterretning fra Tönningen d. 8de Juli: „Den engelske Consuls Be„faling, at alle brittiske Skibe skulle forlade denne Havn er bleven „tilbagekaldt, og der er ingen Grund til at befrygte fiendtlige For„holdsregler." Regjeringen har givet Ordre at samle en stor Deel Transportskibe i Irland.

Fra Vlie meldes under 11te d. M.: „at iblandt de Skibe, som „afseilede samme Dag, ere to Skonnerter, en Pinke og en Jagt, „alle under dansk Flag, blevne anholdte af Englænderne og förte Ve„ster paa."

Berlings Avis af 31te Juli beretter af en Skrivelse fra London af 21de s. M.: „10 navngivne Orlogsskibe under Admiral *Gambier* „ere afseilede fra Dünerne d. 19de og have kastet Anker ved Yar„mouth, fra hvilken Havn en anden Division ufortövet skal afgaae „for at krydse i Nord- og Öster-Söen.

„Expeditionen til Östersöen — sige vore Blade — maa have „andre Hensigter, end at holde Skibsfarten i Sundet aaben. Heni„imod 80 flade Fartöier ere blevne udrustede i Chatam og Sheerness „for at afseile tilligemed Flaaden. Disse kunne alene bruges til „Troppernes Indskibning og Landsætning. Man troer imidlertid ikke, „at denne Expedition vil være af lang Varighed, siden Admiral *Gam„biers* Plads i Admiralitetet ei er bleven besat. Den 2den Divi„sion af den til Östersöen bestemte Expedition skal afseile i Morgen, „eller i Overmorgen. Ved denne 1ste Division af 10 Linieskibe „befinde sig en Deel Fregatter, Brigger, Chaloupper" etc. etc.

Men, hvor tydelige disse Avisefterretninger end monne være, vedblev den danske Regjering i sin neutrale Stilling, uden at fæste Lid dertil, eftersom den havde modtaget de helligste Forsikkringer om det Modsatte. Denne Sikkerhed gik saa vidt, at den, som alt omtalet, endog sögte at bevise sine undergivne Embedsmænd Nödvendigheden af, at ogsaa Andre fæstede Lid hertil. Saaledes see vi derfor den 31te Juli den danske Consul *Dull* i Amsterdam i de derværende Blade at offentliggjöre: „Fra det herværende Kongl. danske Consulats Side „bekjendtgjöres herved til den danske Handels- og Söfarts Efterret-

„ning, at officielle og ministerielle Beretninger ere indlöbne, hvorved „den beroligende Forsikkring gives, at, uagtet Det, der er forefaldet „i Tönningen, og uagtet adskillige danske Skibes Anholdelse og Op- „bringelse hersker ikke mindste Uenighed imellem Holferne i Stor- „brittanien og Danmark; heller ikke er Noget forefaldet, der kunde „give grundet Aarsag til den Bekymring, som desaarsag hersker „her."

En ikke mindre betydningsfuld Opmærksomhed maatte den danske Regjering kunne udlede af forklædte engelske og hannoveranske Officierers Ophold og Opförsel i Hovedqvarteret i Kiel og i sammes Havn.

I Kieler Fjord ankom og opholdt sig i Enden af Iuli Maaned mange smaae, engelske Krigsskibe, hvis Officierer dagligen vare i Land; flere Personer, som udgave sig for Handelsreisende, vare sikkerligen forklædte hannoveranske og engelske Officierer, som dreve Spioneriet saavidt, at, efter Rygtet, unge, danske Officierer fandt det nödvendigt at giöre Kronprindsens Generaladjutant opmærksom paa den paafaldende Opdagelse, de havde giort ved Sammenkomsten med disse Personer paa offentlige Steder, og hvor de slet ikke generede sig i deres Udsagn, især naar de vare blevne animerede ved stærke Drikke; de skulle endog have advaret vore Officierer for den forestaaende Fare.

Tallet paa saadanne smaae engelske Krigs- eller Aviso-Skibe i Kieler Fjord var paa hiin Tid, foruroligende stort, eftersom Danmark ikke stod i nogen nærmere Relation til England. Vi finde saaledes den 22de Juli 1807 til Ankers ved Schrevenborn-Skov Skonnerterne „Brook-Connor", „Whiting" og Cutteren „Sales", og ved Indlöbet til Canalen Skonnerten „Hanne", hver paa 2 Canoner, og som alle afseilede den 24de Juli. Den 23de indkom Skonnerten „Sea-Lark" paa 2 Canoner og afseilede den 28de Juli. Den 31te Juli indkom 5 armerede Skibe, nemlig Briggerne: „Cencor", „Charges" og „Intelligent" hver paa 12 Canoner, samt Skonnerterne „Cranick" og „Pigeon" paa 8 og 4 Canoner. Disse Skibe afgik til forskjellige Tider. Hvad skulde vel alle disse armerede Skibe gjöre i Kieler-Fjord uden spionere? Det feiler ikke, at og mange andre Efterretninger maae være indkomne til Regjeringen om den forestaaende Fare, selv fra danske Embedsmænd, hvoriblandt fra Major v. *Tscherning*, Inspecteur paa Frederiksværk, til Generalmajor *Bie-*

lefeldt i Kiel, hvori han omtaler den Fare, der synes at true Danmark ved at saa store engelske Expeditioner nærmede sig sammes Kyster, og hvorfor Generalen takker i et Svar af 7de April 1807, med det Tilföiende, at han ikke forhen har hört Noget tale derom.

Endeligen maae vi endnu anföre: at der iblandt de engelske Orlogsskibe gaves nogle, f. Ex. „Prince of Wales" paa 98 Canoner, som stak saa dybt, at det ikke uden Vanskelighed kunde passere Öresund, hvorfor den engelske Flaade ikke ret vel kunde gjelde noget andet Land, end Sjælland, eller Danmark, ligesom dette Samme ogsaa maatte kunne letteligen udledes af de daværende politiske Forhold, siden det ikke var at antage, at England nu efter Tilsiter-Freden vilde med den eneste Allierede, som den beholdt, nemlig Sverrig, begynde en Krig med Frankrig, Preussen og Rusland i Forening, skjöndt det forhen ikke var i Stand til at beseire Frankrig, allieret med disse to sidste Stater.

Det er af ovenstaaende mange Relationer indlysende, at den engelske Armades Hensigt ikke kunde være fremmed, eller ubekjendt for den danske Regjering, hvilket denne ei heller directe har nægtet. Men selv ved disse mange Efterretninger kunde Regjeringen dog ei aldeles fæste Lid til dem, og i det Mindste er den at undskylde, naar den ikke aldeles gjorde det.

Selv det udenlandske Ministerium, navnligen Grev *Christian v. Bernstorf*, som man dengang tillagde saa megen Skyld, maa kunne finde Forsvarere og Undskyldning derved, at den engelske Minister i Kjöbenhavn, *Garlike*, forsikkrede Regjeringen og Ministeriet om Englands fredelige Hensigter imod Danmark og sögte at bevise de circulerende Rygters Umulighed og Usandhed, hvilket hos ham sikkerligen udsprang fra den fuldkomneste og bestemteste Overbeviisning om Rigtigheden af hans Udsagn, da det engelske Ministerium havde aldeles ladet ham være uvidende om dets Planer og saaledes ganske opofrede en Mand, som, formedelst sin övrige ridderlige Tænke- og Handle-Maade, saavelsom elskværdige Personlighed, fortjente en bedre Skjæbne. Lignende Forsikkringer skulle være indlöbne directe fra England til Ministeriet og til Kronprindsen selv. Den for os ulykkelige Expedition til Rygen, som maatte passere vore Kyster, foranledigede, at vor Regjering med Rette maatte antage, at, naar 2 Convoier vare roligen dragne vore Kyster forbi, den 3die da maatte giöre

det Samme. Denne Expedition kunde, som alt forhen omtalet, tjene den engelske Regjering til et beqvemt Dække, hvorunder den forberedede det os tiltænkte Overfald.

Det er desuden en fuldkommen Sandhed, at den danske Flaade i lang Tid havde været Gjenstanden for den engelske Regjerings og det engelske Publicums störste Opmærksomhed, og at der til forskjellige Tider, navnligen ved enhver betydelig Rustning, saaledes ogsaa ved den til Svensk-Pommern bestemte Expedition i Foraaret 1807, atter opstod mangfoldige Rygter med Hensyn til denne Flaade. Derfor manglede der ei heller den Gang paa fortrolige, eller anonyme Varsler, enten til Regjeringen, eller til de diplomatiske Embedsmænd, men som ikke altid fremstode af den reneste Kilde og ofte vare Fostere af det franske Politi i Hamborg, for derved end meer at forvirre Danmarks Neutralitets-Forhold. Det var altsaa vistnok tilladeligt ikke at troe paa disse evige og bestandigen fornyede Rygter; skulde Danmark hver Gang have armeret sig, naar man i disse uophörlige Krigsaar bebudede Krig og Overfald, saa vilde dets Neutralitet aldeles have ödelagt Landets Finantser og Velstand, ligesom Flaadens Armering og Besætning vilde have lammet, ja! vel endog ganske ödelagt den private Skibsfart og Handel, siden Flaadens Besætning udfordrede, saa at sige, hver Sömand over hele Monarkiet. Ikke heller maa man troe, at det blot var den danske Regjering, som ikke fæstede Lid til disse Rygter; den hele Verden blev overrasket; og selv den engelske Kjöbmandstand var i Almindelighed saa uvidende om den engelske Flaades Hensigt, at den allermindst tænkte paa Danmark. Bladet „Times" af 29de October 1809, indeholder et Brev om en engelsk Kjöbmands Reclamation paa 10,000 £ Sterling til sin egen Regjering over Varer, som deels bleve brændte ved Kjöbenhavns Beleiring, deels confiscerede af den danske Regjering, og stötter sin Paastand paa den Grund: „at engelske Skibe med engel-„ske Varer seilede til Danmark, lige indtil den engelske Flaade var „færdig at löbe ud; der fandtes ikke eet Individ (undtagen De, som „udkastede Planen til Expeditionen) der vidste, hvorhen den gik; „Kjöbmændene kunde ikke ahne, at det gjeldte Kjöbenhavn". — Dog blev Godtgjörelsen ei bevilget.

Den preussiske Regjering havde endog saa megen Tillid til Danmarks fredelige Stilling, at den, formedelst Krigen med Frankrig, havde sendt flere Skibsladninger med Kostbarheder og Skatte fra

Stettin o. a. St. til Kjöbenhavn. Da Privateiendom blev respecteret, bleve disse Skatte ogsaa lykkeligeu reddede o. s. v.

Undskyldninger for den danske Regjerings Godtroenhed lade sig altsaa ret vel gjöre og endog godt forsvare. Danmarks Uformuenhed til at modstaae England foraarsagede ogsaa, at det ei engang kunde, eller vilde troe Efterretningen, men haabede muligen at afvende Uveiret ved höit at erklære: „at det aldeles ikke stod i mindste fiendtligt Forhold til England." Men, selv om den danske Regiering havde fæstet Lid til de gjorte Meddelelser, hvad skulde den vel have gjort for at redde sig, eller afvende den truende Fare, naar den ikke ved Negotiationer frivilligen vilde gaae ind paa en Overeenskomst og udlevere Flaaden? Naar en Stat med 27—28 Millioner Mennesker, med en kraftig Regiering, overfalder en Stat paa 3 Millioner Mennesker, med saa ringe Forsvarsmidler, uden dygtige Over-Befalingsmænd, o. s. v., saa vil Udfaldet ingensinde blive tvivlsomt; og, om Danmark end havde sögt Hielp ved at kaste sig i Frankrigs Arme, saa var den franske Armee dog saa langt borte fra Krigsskuepladsen, at Hjelpen altid maatte komme for sildigen. Ingen Dödelig vil derfor paastaae, at Danmark kunde været reddet, om og Regieringen havde troet de indmeldte Rygter og faa Uger i Forveien samlet nogle tusinde Mand uövede Bönder, benævnte Landeværn, uden Befalingsmænd, Beklædning, Forpleining og alle de Ting, som en Krig fordrer for at föres med Held.

Bedre vilde det neppe heller have gaaet, om Regjeringen havde havt Tid og Midler til at udruste sin Flaade, da vel ingen fornuftig Mand turde nære saa sangvinske Forhaabninger, at denne, selv kjæmpende med den störste Tapperhed, kunde have beseiret en saadan Overmagt og reddet Fædrelandet. Meget meer er det at forudsætte, at denne Flaade vilde have fundet en ligesaa hæderlig Undergang som den Deel af samme, med samt dens Forsvarere der fegtede paa hiin navnkundige 2den April 1801.

II. Capitel.

Fra den engelske Flaades 3die Divisions Ankomst i Sundet den 3die August indtil Landgangen den 16de August.

Den 3die Division af den engelske Expedition under Admiral *Gambier* var igjen deelt i 3 Afdelinger, hvoraf den *förste* og *största* Afdeling löb ud fra Yarmouth den 26de Juli og bestod af Krigsskibene Prince of Wales paa 98 Canoner, Pompee paa 80, Centaur, Spencer, Capten, Alfred, Hercules, Maida, Brunsvic og Goliath paa 74, Dictator og Kaly paa 64, Cambrian og Survailant paa 38, Combattant paa 22, Thunder paa 18, Sappho og Halcyon paa 16, Turbulent og Minx paa 14, Fury og Zebra paa 12, Vesuvius paa 10 Canoner, Yarmouth og Goodvil 2 Sloops, samt et Bombardeer-Skib, ladet med Bomber.

Allerede den 31te Juli indkom „Survailant" i Sundet, havende ombord den engelske Minister, Sir *Brook Tailor*, og gik med samme uopholdeligen lige til Kjöbenhavn. Den övrige Deel af Flaaden saaes fra Kronborg og fra Masterne paa det der liggende Vagtskib den 2den August under Kullen; og blev det da strax af Kronborgs Commandant, Generalmajor v. *Stricker*, som ogsaa Vagtskibets Chef, Capitain *Gerner*, meldt Kjöbenhavns Höist-Commanderende, Generalmajor v. *Peymann*. Den 3die August om Morgenen laa den engelske Flaade til Ankers udenfor Kronborgs Gevær-Fabrik; hvorfra en Officier blev sendt for at complimentere Commandanten paa Kronborg, hvorefter denne Flaade samme Formiddag, 26 Seilere stærk, under en gjensidig, venskabelig Salut, som Commandanten havde lovet den ham complimenterende Officier, passerede Kronborg Fæstning og var alt Kl. 1 om Eftermiddagen til Ankers

syd for samme. De mindre Fartöier af denne Flaade lettede Ankeret d. 4de August Kl. 2 Eftermiddag og gik under Seil syd efter. Linieskibene og Fregatterne derimod forbleve liggende paa Helsingöers Rhed, og erholdt de samme Dag og de fölgende Dage flere tusinde ℔ Kjöd m. m. fra Byen. Den 5te August lagde de to Skibe „Sappo" og „Combattant" sig ved Saltholmen, og Flaaden krydsede sig fra Helsingörs Rhed opad til Hveen: den 6te August lagde sig nogle mindre Skibe i „Flinterenden" imellem Saltholmen og Malmö, og indkom endnu flere Krigsskibe i Sundet, som og fladbundede Fartöier, alle henhörende til denne Afdeling.

Den 2den Afdeling af denne Division forlod Yarmouth d. 2den August med en Troppeafdeling om Bord, under Generalmajor Sir *David Bairds* Commando, og blev convoieret af Admiral *Essington* med 7 Linieskibe, foruden en Deel mindre Krigsfartöier.

Denne Afdeling blev seet fra Helsingöer den 7de August, hvoraf indkom samme Aften 2 Linieskibe og 1 Fregat, der passerede Kronborg og lagde sig paa Helsingöers Rhed, og den 8de August mod Aften indkom Resten af denne Division, som med Orlogs- og Transportskibe belöb sig til omtrent 50. Denne nu forenede store Flaade afgav et prægtigt Syn. Den bestod af Admiralskibet, Prince of Wales paa 98 Canoner, 1 Linieskib paa 80, 17 paa 74, 5 paa 64 og 22 mindre Krigsskibe fra 22 til 14 Canoner, tilsammen 46 Krigsskibe. Mange Officierer vare dagligen i Land i Helsingöer, iförte smukke Uniformer, og iagttoge Alle den bedste Orden, paa en Söofficier nær, som for Uorden blev arresteret. Hidtil havde Flaaden fra Helsingöer dagligen faaet 8000 ℔ ferskt Oxekjöd, foruden Kalve, Lam, Fjederkræ m. m.

Den störste Deel af denne Flaade laa den 9de og 10de August Norden for Nivaae og Öen Hveen. Den 9de August saae man ikke længere de engelske Skibe i Flinterenden, som i et Par Dage havde ligget der, hvorimod 10—12 mindre Fartöier krydsede i Kjögebugt. Et Linieskib laa for Anker nordligt ud for Torbæk; en Fregat laa Norden for Grunden „Stubben", og atter andre Skibe laae for Anker videre op i Sundet; en Brig seilede samme Dags Formiddag Kl. 10—11 igiennem Kongedybet; den 10de August var Flaadens Stilling omtrent den samme som Dagen i Forveien.

Den 3die Afdeling af denne Division, bestaaende af 4 Orlogsskibe, 5 Fregatter og 8 Brigger, under Commando af Admiral Lord

Essington Keats, seilede den 4de August igiennem store Belt, passerede Kl. 8 om Aftenen Knudshoved og gik til Ankers Sönden for „Vresen", men lettede atter den 5te og krydsede syd paa.

Ved at see denne frygtelige Flaade omringe Öen Siælland, fandtes vel Ingen blandt Öens dannede Beboere, som længere betvivlede dens Hensigt, og ei med bange Ahnelse forudsaae, hvad der vilde forestaae Öen og Hovedstaden. Vore Dagblade omtalede imidlertid ikke med een Stavelse en saadan Frygt, eller berörte den politiske Deel af Dagens Begivenheder, men indskrænkede sig alene til at melde den engelske Flaades Ankomst, Skibenes Stilling og Bevægelser og hvad som hörte dertil, samt meddele Uddrag af engelske Blade, denne Expedition betræffende. Saaledes meldte den Berlingske Tidende endnu d. 10de August, da den engelske Flaade alt havde omgivet Sjælland, efter en Skrivelse fra London af 31te Juli:

„Den stærke Matrospressing har forskaffet vor til Östersöen af-
„seilede Flaade 4000 Söfolk. Sundet og Östersöen holder man al-
„mindeligen for denne Flaades egentlige Bestemmelse. Den afseilede
„Expedition har en stor Deel ny opfundne Raketter med sig."

Imidlertid maatte det sikkerligen have været den danske Regjering tilladt at fordre Oplysning af den Höistcommanderende for den engelske Expedition om dens Bestemmelse og Hensigt, saameget meer, som Handels- og Alliance Traktaten imellem Danmark og England af 11te Juli 1670, § 30, bestemmer, at kun indtil 6 Krigsskibe maae modtages i de respective Staters Havne uden foregaaende Tilladelse. Vel er Öresund ingen dansk Havn; men Helsingöers Rhed og de danske Kyster i Sundet maae dog vel henregnes hertil, da disse ingen andre Havne have i Öresund, paa Kjöbenhavn nær, hvor slet ingen fremmede Krigsskibe maae indlöbe.

Men, om end den danske Regjering ikke vilde paadrage sig den Engelskes Uvillie ved saadanne Reclamationer, overeensstemmende med ovenanförte Traktat, saa var den dog ikke ganske ligegyldig ved hvad der forefaldt paa Sjællands Kyster. Kronprindsen af Danmark, som, formedelst sin Faders Sygdom, var den egentlige Regent over den danske Stat, levede i denne Tid med sin Gemalinde og Familie paa Slottet i Kiel aldeles i fredelig og huuslig Stilhed og Lykke, omgivet af sin ringe Hofstat og de civile og militaire Embedsmænd og Adjutanter, som vare nödvendige til at lede hans höie Kald og commandere den i Holsteen forsamlede og cantonnerende

Deel af den danske Armee. Med Undtagelse af Chefen for det udenlandske Departement, Grev *Christian v. Bernstorf*, var hele Regjeringen og Cheferne for de övrige Regjeringsdepartementer, og saaledes ogsaa Directeuren og den egentlige Bestyrer for det udenlandske Departement, Grev *Joachim v. Bernstorf* forblevne hos Kongen i Hovedstaden, hvor, saavel som over Citadellet Frederikshavn Generalmajor v. *Peymann*, som alt omtalt, var Höistcommanderende og havde Bolig. Alt levede som i den dybeste Fred.

Men, da d. 3die August Melding fra Helsingöer ankom, at 12 svære Krigsskibe laae til Ankers 1 Miil Norden for Kronborg, afsendte Generalen samme Aften en Stafet til Kronprindsen mel Melding herom, og hvori han tillige anmeldte. at han vilde raadföre sig med Directeuren for Departementet for de udenlandske Sager, om der, i Anledning af den engelske Flaades Ankomst i Sundet, burde foretages Militair-Foranstaltninger i Kjöbenhavn og paa Kronborg, da han yttrede at være aldeles uvidende om Flaadens Hensigt og det Forhold, hvori Danmark, stod til England.

Som Fölge heraf fandt ogsaa den fölgende Dag, den 4de August, en Conference Sted mellem General v. *Peymann* og Directeuren Grev *Joachim v. Bernstorf*, under hvilken Greven erklærede: „at „ham aldeles ingen Aarsag var bekjendt, som kunde foranledige den „sig nærmende engelske Flaade til fiendtlige Intensioner imod Dan„mark. Han kunde derfor ikke heller tilraade, at der, fra vor Side, „blev foretaget Militair-Foranstaltninger, der kunde tildrage sig Eng„lændernes Opmærksomhed."

Da imidlertid Dagen derpaa indlöb Rapport fra Corsöer, om at den ovenfor omtalede 3die Afdeling af den engelske Flaades 3die Division paa 17 Krigsskibe, under Admiral *Keats*, d. 4de August havde ladet sig see i Store-Belt og samme Aften var passeret Knudshoved, afsendte General v. *Peymann* ufortövet atter en Stafet til Kronprindsen med denne Efterretning.

Da der senere indlöb Rapport fra Kronborgs Commandant, at d. 7de og 8de August et endnu större Antal engelske Krigs- og Transport-Skibe og fladbundede Fartöier vare ankomne ved Kronborg, talede General v. *Peymann*, da han netop den Dag havde Referat i Statsraadet, atter om Sagen med Grev v. *Bernstorf* og om den mulige Fare, der forestod Kronborg og Kjöbenhavn, hvorved Excellencerne, Finantsministeren, Grev *Ernst v. Schimmelmann* og Admiral *Fluegel*

vare tilstede. Grev v. *Bernstorf* gjentog herved sin tidligere gjorte Erklæring: „at der aldeles ikke var at formode Fjendtligheder fra „engelsk Side, og forsikkrede endvidere, at han var forvisset om, „at den engelske Flaade endnu ikke havde Ordre til at udöve Fjendt-„ligheder imod Danmark; af hvilken Aarsag han altsaa ikke kunde „tilraade, at man fra vor Side tog nogensomhelst Militair-Foran-„staltninger herimod". Paa Generalens Opfordring, om han i sin Tid turde beraabe sig paa disse Udladelser, gjentog Greven: „ja! „meget gjerne"! *) dog vilde ogsaa han afsende en Stafet til Kronprindsen i Kiel, som Generalen bad om at maatte ligerviis benytte, for at oversende en Rapport om de seneste Begivenheder. Ogsaa underrettede General v. *Peymann* ved samme Leilighed de to Ministre, Greverne v. *Schimmelmann* og v. *Bernstorf*, om, at han, foranlediget af den seneste Efterretning, „dog havde fundet sig beföiet til „den 3die August at forstærke Kronborgs Garnison med en Batail-„lon paa 300 Mand af norske Liv-Regiment under Major v. *Gyl-„denfelds* Commando, samt med 50 Mand Cavalleri af Kjöbenhavns „Besætning, ligesom han ogsaa havde tildeelt 3 Kroners Batteri paa „Kjöbenhavns Rhed en Forstærkning og afsendt smaae Cavalleri-„Afdelinger til Kjöbenhavns Forstæder og Omegn for at patrouillere „og overbringe Meldinger".

Natten imellem den 9de og 10de August indlöb Svar fra Kronprindsen paa General v. *Peymanns* förste Rapport af 3die August, af fölgende almindelige Indhold:

„Hans Kongelige Höihed fandt det nödvendigt, at Tre-„kroners Batteri ufortövet blev sat i Forsvarsstand og erholdt „400 Mands-Besætning af Marine-Regimentet under Oberstlieutenant „*Meyers* Commando, hvilken Post maatte instrueres at være aarvaa-„gen og vogte sig for Overrumpling. Omendskjöndt han ikke tro-„ede, at vi havde Noget at frygte af de Engelske, saa fandt han dog, „at Forsigtighed ei burde tilsidesættes. Desaarsag skulde endvidere „Citadellets Sö-Batteri, Qvintus-Bastionen, og Lünetten sættes i com-„plet Forsvarsstand og Piquetter dertil commanderes, som om Nat-„ten maae besætte samme; endvidere etableres en Vagt i Castrup „Sö-Batteri, som om Natten forstærkes med en Piquet for at kunne „være i Forsvarsstand. Kronborg-Fæstning anprises til særdeles

*) Hvilken Forsikkring Greven ogsaa redeligen og, som Mand af Ære har holdt. See Bilag Nr. 1.

„Aaarvaagenhed; dog med Betydning af, at vi vel ingen Krig havde med „England og ventede heller ingen, men at kun af Forsigtighed skulde „Sö-Batterierne strax sættes i Forsvarsstand, og Piquetter commanderes „til disse Batteriers Betjening, som, naar det blev mörkt, skulde trække „op i Fæstningen. Alle Frimænd, indenbyes og i Nærheden, skulde „ufortövet indkaldes, hvilket ogsaa skulde gjelde for Kronborg Fæst- „ning.“

Man erfarer heraf, at man dog ikke ganske lod sig overrumple, og at der blev giort Meget, næsten Alt, hvad man under disse Omstændigheder kunde giöre; og Kronprindsens Befalinger og Bestemmelser vare derfor ogsaa overeensstemmende med de for Tiden havende Efterretninger og Formodninger. Naar en Gjæst paa vore Kyster forsikkrer at han er vor Ven, gaaer som saadan i Land, opförer sig der som Ven og vedbliver at paastaae, at hans Bestemmelse har et ganske andet Maal, saa kan ingen redelig Mand antage Andet, end at han virkeligen er, hvad han udgiver sig for at være. Statsbestyrelsen derimod, ligeover for denne talrige Skare af ubekjendte Venner, bör være meer vantro og tage passende Forholdsregler imod dem; dette er saaledes ogsaa skeet, og indtil dette Tidspunct kan man ikke sige, at Forsvaret, eller Forholdsreglerne, trods de mange Rygter, ere blevne negligerede.

Imidlertid bleve vi ei længe uvidende om Englændernes Hensigt. England sendte nemligen samtidig med deres Flaade to extraordinaire Ministre til Danmark, som skulde være Forlöbere til hvad der skulde skee, eller, om man vil, for at begynde og, om muligt, udföre de Negociationer, som England havde i Sinde at indlede med Danmark. Disse to Ministre vare den alt omtalede *Sir Brook Tailor* og *Sir Jackson*.

Vi have alt berettet, at *Sir Tailor*, som forhen havde været engelsk Gesandt i Cassel og var seilet forud for den engelske Flaade, indlöb i Sundet d. 31te Juli og var ufortövet landet ved Kjöbenhavn, hvor han overgav den hidtil ved det danske Hof accrediterede engelske Minister, *Garlike*, dennes Rappel og Udnævnelse til Minister ved det Preussiske Hof, samt önskede umiddelbart at overlevere sine egne Crediliver. Indtil *Sir Tailors* Ankomst havde den engelske Regjering stedse betjent sig af denne sin ved det danske Hof befuldmægtigede Minister, til at besörge de sædvanlige, venskabelige Forhandlinger; uden at underrette ham om, eller engang lade ham ahne dens

nye Planer. Denne Ministers personlige Forhold og Egenskaber havde, som alt omtalet, forhvervet ham Alles Agtelse; og, da han ofte nok havde forsikkret sit eget Hof om Danmarks ubrödelige og strengete Neutralitet, saa havde man vel ei fundet det passende at bruge ham til den uridderlige Negociation, som man havde i Sinde at indlede, og derfor sendte man en ny Minister i *Sir Tailor*.

Men Mangelen paa alle de sædvanlige Former, der iagttages imellem Hofferne, med forelöbig Anmeldelse om en Ministers Bortkaldelse og en Nyes Ankomst, samt flere Feil i selve Expeditionerne, som han medbragte, gjorde det fornödent i Kongens Raad at overlægge, hvorvidt disse Forsömmelser og det tvetydige Rygte, der hvilede paa *Sir Tailor*, kunde giöre hans Antagelse ved det danske Hof tilraadelig, eller compromittere samme med det franske, om end Danmark ikke tog Hensyn til hans tidligere Forhold. Han blev imidlertid dog d. 3de August indfört hos Directeuren for de udelandske Anliggender, Grev v. *Bernstorf*, hvor han blot fremförte almindelige Forsikkringer om Englands Önske at vedligeholde den bedste Forstaaelse med Danmark, og knytte en nærmere Forening mellem begge Stater, og at Danmark vilde ophæve den hemmelige Forbindelse med Frankrig og Rusland, hvorom, efter hans Formening, den engelske Regjering havde sikker Efterretning. Denne Beskyldning blev naturligviis benegtet og gjendrevet af Grev v. *Bernstorf*, som aldeles urigtig. Dermed endtes *Sir Tailors* eneste Minister-Conference, og gik han senere ombord i den engelske Flaade.

Derpaa landede den anden engelske Minister, *Sir Jackson*, den 8de August i Tönningen, begav sig strax til Kronprindsens Hovedqvarteer i Kiel og anmeldte sig der hos den udenlandske Minister, den ældre Grev *Christian v. Bernstorf*, som overordentlig befuldmægtiget Minister fra det engelske Hof; og, omendskjöndt, som ommeldt, alle udenlandske Forhandlinger vare overdragne Directeuren, Grev *Joachim v. Bernstorf*, der med hele den övrige Regjering var hos Kongen i Kjöbenhavn, saa blev han dog af Ministeren anmeldt og indfört Löverdag-Eftermiddag d. 8de August hos Kronprindsen, som netop sad med Prindsessen efter Middagstaflet i sin vanlige Familiekreds, og blev han herover ikke lidet bestyrtset, saameget meer som man med Vished kan antage, at Kronprindsen, hverken officielt, eller privat, var underrettet eller vidende om Tilsiter-Traktatens hemmelige Artikler, og fölgeligen ei heller

enten kunde være forberedet nok paa de Planer, som England, eller andre Stater maatte have udkastet, for at bringe samme til Udförelse, eller omvendt forhindre de deraf flydende Conceqventser. Kun saa Meget er vist, at Danmark baade var uvidende og uskyldig; hvilket noksom fremlyser deraf, at ingensomhelst Udrustning havde fundet Sted. Under denne Audients nævnede *Jackson* „Nödvendig-„heden og Fordelen af det nöieste Forbund imellem Danmark og „England, og at dette sidste behövede et sikkert Pant for Danmarks „Vedblivelse i den nye Forbindelse, samt at England, saalænge Dan-„marks Flaade forblev i dets eget Værge, endog ikke ved den at-„traaede Alliance var sikkret for de Forbindelser, Rusland og „Frankrig havde udkastet med Hensyn til Danmarks Deeltagelse og „dets Sömagts Brug imod England, hvorom det engelske Cabinet „var blevet sikkert underrettet." — Paa den anden Side yttrede *Jackson*: at han var bemyndiget til „at gjöre Danmark Tilbud af „Understöttelse med en Deel, eller den hele Magt, som England „havde paa Kysten af Sjælland, imod Frankrig; men at Expeditionen „paa den anden Side var af en saadan Styrke, at den kunde med „Magt naae sit Maal, og saaledes afgive den Undskyldning til Frank-„rig, at Danmark var bleven tvunget til at underkaste sig det en-„gelske Cabinets Fordringer." Dette var Mere, end som stemmede overeens med den retsindige og ædle Kronprinds *Frederiks* Tænkemaade og Charakteer; og, da *Jackson* ikke havde nogen Fuldmagt til at bestemme den Hjelp, England vilde yde, og ei heller var bemyndiget til at tilbyde nogensomhelst positiv Garanti, enten for Erstatningen af den danske Flaade, eller for den danske Stats Udelighed, men blot havde den Instruction, at „tilbyde den, inderligste „Alliance og enhver Protection, England kunde give", da var dette Tilbud for ubestemt og fölgeligen underkastet enhver Fortolkning, til at man kunde gaae ind derpaa Dog havde det vistnok været muligt at opholde *Sir Jackson* ved Underhandlinger i flere Dage, derved vundet Tid og muligen endog formildet det engelske Cabinets Forsæt ved en klog Behandling af sammes Gesandt. Kronprinds *Frederik* har herved overseet det Standpunct, hvorpaa han stod som Prinds-Regent for en lille Magt, der under ingen Omstændigheder kunde haabe at vinde Seier over England, især saa aldeles uforberedet, som Danmark den Gang var. En forsigtig Regent og Diplomat maatte have fundet Udveie til at undgaae

det truende Uveir og formilde Englands Fordringer, ved, liig Röret, der kun saaledes holder sig opreist, at give efter for Stormen.

Kronprindsens Svar til *Sir Jackson* var omtrent saadant: „Man „finder neppe i Historien noget Exempel paa et Angreb som det, hvormed „man vover at true Danmark; og man kan vente mere Redelighed „hos de barbariske Stater, end hos den engelske Regjering. De „foreslaaer Englands Alliance! Vide vi da ikke, hvad den betyder? „Deres Allierede, som forgjæves ventede eet heelt Aar paa deres Bi„stand, have saaledes lært os, hvad den er værd"! Da *Jackson* bemærkede, at Kronprindsens Tale var haard, svarede denne: „naar „man har Mod til at paatage sig en saadan Mission, maa man og„saa have Mod til at höre Alt". Som Gesandten dernæst fremsatte, „at „England vilde med Penge godtgjöre al den Skade, Danmark kunde „lide", svarede Kronprindsen: „og hvormed vil man godtgjöre Æren? „og skulde Hovedstaden", — ved blev han, — „blive tagen, i Fölge „Englændernes Forræderi, da vil jeg til næste Vinter vide at gjöre „det samme som *Carl Gustav*, og Isen skal forskaffe mig en sikker „Overgang over Belterne!"

Kongen af Danmarks offentlige Bekiendtgjörelse om dette Forslag lyder saaledes: „Denne Meddelelse, ligesaa vanærende i Tilbud, som i „Trudsler, ei mindre fornærmende i Form, end i Indhold, kunde „endog ikke foranledige nogen Forhandling".

Sir Jacksons Mission til Kronprindsen kunde derfor ei före til nögetsomhelst Resultat; men han blev henviist til Kongen i Kjöbenhavn og Directeuren for de udenlandske Anliggender.

Aldrig saasnart havde *Jackson* forladt Kronprindsen, förend denne tog den Beslutning strax at begive sig til Kjöbenhavn for der at træffe de fornödne Forsvarsanstalter, bringe Kongen, sin Fader, bort fra den truende Fare og, som det synes, selv sætte sig i Spidsen af Forsvaret. De nödvendige Ordrer bleve i denne Anledning strax udstedte og Stafetter afsendte, hvoriblandt med den Ordre, at Commandoen over Armeen i Holsteen blev overdragen Generallieutenant, Prinds *Frederich* af Hessen, som den Gang boede i Rendsborg og derfor fra d. 13de af tog sit Hovedqvarteer i Kiel. Ordrer bleve ogsaa udstedte til de commanderende Generaler, Overretten i Glückstadt og flere Authoriteter. Ogsaa General v. *Bielefeldt*, Chef for det hele Artilleriväsen, erholdt ved en Feldtjæger næste Dag Kl. 9 to Ordrer, saalydende:

Nr. 1. „Jeg önsker, at Herr Generalen, med deres Adjutanter „og endnu en 2 à 4 Officierer, afreiser snarest muligt herfra til Kjö- „benhavn og der melde sig hos Mig."

Hovedqvarteret Kiel den 9de August 1807.

Frederik. K. P.

Nr. 2. „Da Min Nærværelse i Kjöbenhavn er nödvendig, saa „er jeg paa nogen Tid afreist dertil, og i Min Fraværelse förer „Generallieutenant Prinds *Frederich* af Hessen Commandoen over den „her forsamlede Armee, til hvem alle Rapporter og Meldinger indsen- „des samt Ordrer modtages af, ligesom hidtil til Mig".

„Dette haver De ogsaa at communicere det danske ridende Ar- „tilleri-Compagni, da Tiden ei tillader mig at tilskrive samme".

Hovedqvarteret Kiel d. 9de August 1807.

Frederik. K. P.

Disse Ordrer vare af Kronprindsen ladte tilbage med Befaling, at de först skulde bringes Generalen, som ommeldt, Kl. 9 den fölgende Dag, hvortil Grunden ei er ganske indlysende. Et Brev fra Kronprindsen blev ogsaa tilstillet hans Adjutant, Major v. *Fribo*, med Udskrift „at aabnes den fölgende Formiddag Kl. 10, i Overværelse af Adjutanterne v. *Römer*, v. d. *Mase* og v. *Römling*". Til befalet Tid samledes de nævnte Adjutanter, og Brevet aabnedes. Indholdet var det selv samme som til Generalmajor v. *Bielefeldt*, nemlig: „at de „havde at begive sig saa hurtigt muligt til Kjöbenhavn og der „melde sig hos Höistsamme". Hvilken Befaling strax blev bragt til Udförelse. Ogsaa Generalqvarteermester-Lieutenant *Wenzel* v. *Haffner*, som paa den Tid var i Hamborg, erholdt en lignende Ordre.

Kronprindsen reiste altsaa om Natten imellem d. 8de og 9de August til Kjöbenhavn, ledsagen af Prinds *Christian* af Hesssen, som derved afgav 2den Divisions Commando til Generalmajor v. *Hedemann*, og sin Generaladjutant Major v. *Bülow*. Det synes, at man af hiine Bestemmelser bör og maa slutte, at det den Gang havde været Kronprindsens Forsæt at forblive i Kjöbenhavn og selv lede Forsvarsvæsenet under Beleiringen.

Kronprindsens Afreise fra Kiel var naturligviis pludselig og hemmelig, og fortsattes Reisen med al mulig Hurtighed. Kun paa enkelte Steder opholdt han sig i nogle Öieblikke, f. Ex. först i Colding den 9de August, for at give Befaling til Generalmajor v. *Bardenfleth* at lade strax marchere 3 Escadroner Slesvigske

Ryttere, et 3 Pd. Batteri og 1 Bataillon af 3die jydske Regiment til Odense og Omegn, ligesom ogsaa at lade montere Söbatterierne i Fredericia og i Strib; dernæst i Snoghöi og i Odense d. 10de August, for at expedere Ordrer til Generalcommandoerne i Nörre-Jylland og i Fyen, og til Civilauthoriteterne, som alle indeholdt krigerske Foranstaltninger, Indkaldelse af Tropper, Mobilgiöring af Landeværnet, Besættelse af Fæstningerne, Montering af Söbatterierne, m. m. Ligesaa giorde Kronprindsen et kort Holdt i Ringsted, hvor han havde en Samtale med Amtmand v. *Steemann*, og hvor Generaladjutanten allerede meddeelte denne, at Höistsamme dog strax vilde vende tilbage fra Kjöbenhavn.

Den engelske Minister *Jackson* fulgte samme Vei til Kjöbenhavn, overeensstemmende med den ham givne Anviisning.

Det maatte naturligviis være Kronprindsen saare magtpaaliggende at ankomme did för den engelske Minister og overhovedet vinde saa megen Tid som muligt for at indrette Forsvaret. Af denne Aarsag havde han befalet, at Ministeren skulde opholdes, ved Omskiftningen af Heste, 2 Timer paa hver Station, hvilken Ordre ogsaa bragtes i Udförelse.

Det er naturligt, at de mange engelske Smaae-Krigsskibe, som hidtil havde ligget i Kieler-Fjord, ved *Jacksons* Ankomst pludseligen lagde sig til Ankers udenfor Frederiksort, ligesom de i Byen Kiel trufne forklædte Officerer og Spioner nu ogsaa forsvandt.

Den 11te August om Middagen ankom Kronprindsen til Kjöbenhavn, altsaa Dagen efter at hans Depeche til General v. *Peymann* var ankommen, og steeg af paa Amalienborg-Palais.

Her forsamlede han strax de commanderende Generaler, Ministrene og Statens förste Embedsmænd omkring sig, og han erfarede da snart af disse, om ei alt för, at den engelske Armade var af en saadan Styrke, at Forsvar med Held maatte ansees for aldeles ugiörligt og umuligt.

Rygtet om Kronprindsens Ankomst udbredte sig som et Lyn over hele Byen og fremkaldte den meest levende Enthousiasme, da man havde den Forventning, at han vilde dele Skjæbne med Forsvarerne og, liig Danmarks Tredie *Frederik*, „döe i sin Rede". Men Omstændighederne og Krigskonsten vare nu anderledes end den Gang; saa at han, selv med store krigerske Egenskaber og Talenter, ei havde turdet vente samme Resultat. Han var derfor vistnok nödtvungen til at afstaae fra sit Forsæt, hvis han virkeligen har yttret

et saadant, og hvori han desuden neppe blev understöttet af sine militaire Omgivelser, af hvilke, med Undtagelse af Generalqvarteermesteren, Generalmajor v. *Binzer*, som dog var legemligen svag, Ingen besad nogetsomhelst Navn, fremstikkende Kundskaber, eller saadanne Egenskaber, som udfordres for at lede vigtige Begivenheder. Ved denne Leilighed maatte Armeens fordærvelige Avancements-System ret i sit fulde Lys komme til Syne. Istedetfor at al intellectuel og krigersk Dygtighed burde have været concentreret omkring Landets Kronprinds, havde denne ikke een eneste höiere Officier hos sig, som han med Tiltro kunde bruge, i nogensomhelst vigtig Retning, udenfor de Hverv, hvortil hvilketsomhelst andet Individ af Armeen lige saa godt kunde kave været anvendt. Hans Ophold i Kjöbenhavn indskrænkedes derfor kun til at give de fornödne Befalinger, med Hensyn til Forsvaret, og bortföre sin sygelige, Kongelige Fader, som beboede Frederiksberg-Slot.

Det maa have smertet den ædle *Frederik* at see sin Hovedstads Indbyggere med Jubel modtage Ham indenfor de befæstede Volde og, da det blev mörkt om Aftenen, illuminere Staden til hans Ære, uden at kunne gjengjelde denne Fölelse med den personlige Opofrelse, man havde haabet ved hans Ankomst, og hvorved Frygten blev afløst af den meest enthousiastiske Jubel.

Det er vel ikke godt muligt at forudsige, hvilket Resultat en Beleiring havde faaet under en Krigsfyrstes Anförsel, der var udrustet med de Egenskaber, man fordrer af en duelig General og Soldat. Dog, det kan man med Sikkerhed sige, at han havde henrevet hele Befolkningen, og, at denne i det Mindste var falden med Glæde og Ære under Kongesönnens personlige Anförsel. Begeistringen var den Gang i höieste Grad tilstede og behövede kun at benyttes. Kjöbenhavns Indbyggere have tilmed altid viist sig store i Patriotisme, Opofrelser, Mod og Manddom, hvor Fare var tilstede, og naar Fædrelandet fordrede det. Men, ligesom vi alt have berört Muligheden af Kronprindsens Hensigt, da han forlod Kiel, selv at overtage Commandoen i Kjöbenhavn, ligesaa vist maae Fjendens imponerende Antal og Hovedstadens ringe Forsvarsevne have bragt ham paa andre Tanker. Dog, inden vi bedömme denne Handlemaade, maae vi korteligen beröre hans Personlighed.

Kronprinds *Frederik*, den hiin 3die December 1839 i sine Fædres Grave nedstegne Kong *Frederik* den 6te, var födt d. 28de Ja-

nuar 1768 og var altsaa paa denne Tid i sin kraftigste Mandomsalder, henved 39½ Aar gammel. Han var af Legemsbygning kun lille og mager, med hvidt Haar og skarpe Ansigtstræk, men tillige meget rask og levende, sund og frisk og havde, hvad man almindeligviis antog, megen Forkjærlighed for Krigsstanden. Da han selv en Chef commanderede sin Armee, ledede dens Fredsövelser og ofte exercerede saavel större som mindre Afdelinger af dem, ja! med den största Taalmodighed og Udholdenhed endog bivaanede Examinationer og Presentationer af Elever og Recruter i Elementerne af Skoleunderviisningen, drog man den Slutning deraf, at han tillige var kyndig og erfaren Befalingsmand, eller General. Vistnok besad han flere, dertil hörende, gode og uundværlige Egenskaber. Saaledes havde han et godt militairiskt Öie og megen Tact, var haardför, arbeidsom, nöiagtig, tarvelig og nöisom i alle Nydelser, og i yngre Aar en meget streng Befalingsmand og Herre; saa at, dersom ham var bleven en alvorlig Krigsskole til Deel, vilde han sikkerligen ogsaa være bleven en ikke almindelig, kyndig og duelig Feltherre.

Som Fyrste var han i höieste Grad deeltagende og godgjörende, overbærende med Skröbelighed, en Ven af Redelighed og Troskab og en stor Fjende af Smiger. Hans Velvillie og gode Hjerte ere blevne til et Ordsprog over hele Danmarks Land og fornægtede sig aldrig; og derfor maatte man med Ret antage, at disse saa mangfoldige og sjeldne Egenskaber, forenede i een Person, maatte have bragt store Resultater. Man kunde med Ret og Sandhed tilkjende ham samme Inscription, som den, *Ludvig* den 1ste af Bayern har sat paa den Urne, som indslutter hans Faders, *Maximilians* den 1stes Hjerte:

„Das beste Herz".

Men ogsaa *Frederik* havde, som alle Dödelige, menneskelige Feil og Svagheder.

I sin Ungdom var hans Uddannelse bleven forsömt, og han fik senere, formedelst Regieringspligterne, som bleve ham paalagte i saa ung en Alder, ikke Tid og Leilighed til at indhente det Forsömte, eller lære at kjende Verden, dens fremadskridende Virkninger og de store Verdensbegivenheder, som indtraf i hans Tid, nemlig: den nordamerikanske Friheds-Krig og den franske Revolution med dens Fölger, hvilket og derfor ikke efterlod sig nogetsomhelst mærkeligt Spor ved hans Person, eller i hans Regjering. Da de dygtige Personer, som

han ved sin förste Optræden fandt i de höieste Embeder, vare döde og borte, var Valget af sammes Efterfölgere ofte uheldigt og traf hyppigen paa mindre begavede Personligheder, dem han ei havde Evne til at begeistre; og hans gode Hjerte lammede tidt hans Haand, hvor han burde have straffet.

Omendskjöndt han, som sagt, var Armeens höistcommanderende General og selv befalede Alt, var han kun lidet kyndig i det höiere Krigsvæsen, eller i Feltherrevidenskaberne; med eet Ord, han var, som mange andre Regenter, om end ikke Soldat, eller General, dog en brav og ædel Mand, der under sædvanlige, fredelige Forhold kunde have gjort sit Folk tilfreds eg lykkeligt; men de mange Forviklinger, hvori Europa og Danmark kom, under hans lange Regjering, havde han ei selv Kraft og Egenskaber, eller duelige Raadgivere og Medhjelpere til at gjennemskue, eller löse paa en tilfredsstillende Maade. Derfor maatte man med Taarer i Öinene betragte det ærværdige og af Sorg nedböiede, ædle Hoved nærme sig den Grav, som omsider tildækkede alle de Sorger og Ulykker, hans ædle Hjerte ei meer mægtede at bære. Enhver maatte erkjende, at den bedste Villie og det ædleste Hjerte med saamange andre, borgerlige Dyder ei vare nok for at opfylde et Folks Forhaabninger.

Det maa derfor ei forundre os, at denne redelige Mand ei tiltroede sig selv de Egenskaber, som vare fornödne for med Held at lede Forsvaret og modstaae en Fjende, som den, der den Gang havde omringet Sjællands Kyster. Da ingen Rimelighed var for Haanden til at Fjenden kunde tilbagedrives, vilde han ei heller udsætte Kongen og sig selv for en uheldig Krigs Ulykker og Sorger, eller muligen endog paadrage sig et Fangenskab, mod hvilket Döden selv maatte være en sand Velgjerning.

Prindsen benyttede derfor de faa Timer, han forblev i Kjöbenhavn, til at organisere Forsvarsvæsenet, give de nödvendige Befalinger og besörge sin Kongelige Faders Afreise, med samt alle Regieringens Præsidenter og överste Embedsmænd, saa hurtigt muligt, inden den engelske Minister *Jackson* kunde ankomme til Kjöbenhavn, efter hvilken Tid man maatte befrygte, at han ved sine Befalinger til de engelsks Overbefalingsmænd vilde aldeles spærre Forbindelsen imellem Sjælland og Fyen og derved giöre Bortreisen umulig.

Til Höistcommanderende i Kjöbenhavn udnævnte Kronprindsen den hidtil værende Höistcommanderende, Generalmajor af

Infanteriet, 1ste Deputerede i Generalitets- og Commassariats-Collegiet, *Henrick Ernst v. Peymann.* Til Commandant blev udnævnt Generalmajor v. *Lemming*, Chef for Marine-Regimentet, men som den 17de August blev aflöst af Generalmajor v. *Falbe*, Chef for danske Liv-Regiment.

For at samle og commandere Landeværnet paa Sjælland blev udnævnt Generallieutenant *Joachim Melchior* v. *Castenskjold*, Chef for Sjællandske Rytter-Regiment, og til at samle og commandere Landeværnet paa Laalland, Falster og Möen udnævntes Generalmajor *Peter Lotharius* v. *Oxholm*, Chef for Söndre Sjællandske-Landeværns-Regiment. Ordrer afsendtes strax med Estafetter til de forskjellige Amtmænd for snarest muligt at sammenkalde dette Landeværn, ligesom mange andre Ordrer, Omstændighederne gjorde nödvendige.

Förend Kronprindsen forlod Byen, gav han med Hensyn til Forsvaret General v. *Peymann* kun den bestemte, mundtlige Ordre: „at sende 100 Mand til Dragö", samt approberede, „at Fæstningsvol-„dene bleve monterede med Skyts, og at 6 Batailloner Landeværn „bleve indkaldte til Kjöbenhavn og 2 Batailloner Landeværn til Kron-„borg". Ved Afreisen leverede han dernæst Generalen en skriftlig Ordre, saalydende:

„Mine Pligter kalde mig til Armeen, hvor jeg er meer fornö-„den end her, hvor Mænd ere som De, og i hvem jeg sætter den „störste Tillid. De antager derfor hele Commandoen, saavel af Sö-„som Land-Defensionen, og træffer alle de Anstalter, De maatte „finde fornödne. Alt, saavel Civilt som Militairt, lyder Dem. „De communicerer denne Befaling saavel til Admiralitetet som „Magistraten og Cancelliet. At de forsvarer sig til det Yder-„ste er en Selvfölge og behöver jeg ei at byde en kjæk Sol-„dat. Saasnart Fjendtlighederne begynde, giöres Beslag paa alt En-„gelsk Eiendom. De afværger derimod at være Agressor!

„Provianteringen skeer snarest muligt saavel til Kronborg som „til Kjöbenhavns Fæstninger. Generalmajor v. *Bielefeldt* og Commandeur „*Bille* commandere under Dem en second, og skal, hvor De ei er „tilstede, een af disse före Commando over Alt; og skal Commandant „og Alt lystre ham, da han er Næstcommanderende og skal, i Til-„fælde at De blev syg, være Höistcommanderende.

„Samtlge Jnstitutsofficierer og sig her opholdende fremmede Of-„ficierer fordeles ved Regimenterne". *Frederik. K. P.*

General v. *Peymann* kunde af Mangel paa Tid ei engang læse denne Instruction, eftersom Kronprindsen strax derpaa steeg i sin Vogn og forlod Palaiet. Det var fölgeligen umuligt for Generalen at udbede sig videre mundtlige Instructioner, eller Oplysninger om manglende, eller tvetydige Puncter o. s. v. i samme. Commandeur *Bille* var i Byen og overtog strax sine Functioner, hvorimod Generalmajor v. *Bielefeldt* först skulde ankomme fra Holsteen.

Da Prinds *Christian* af Danmark paa denne Tid var med Gemalinde i Mechlenborg og den 2den August afreiste fra Schwerin til Dobberan, saa gaves der intet andet Medlem af den Kongelige Familie, som kunde have overtaget Commandoen paa Sjælland under denne saa vigtige Periode.

Kong *Christian* den 7de forlod da ogsaa sit Sommeropholdssted Frederiksberg og begav sig paa Veien til Corsöer, hvorhen samme alene blev ledsaget af sin tjenstgiörende Kammerherre, Major og Generaladjutant v. *Ries*. Hans övrige Omgivelse erfarede först hans Afreise, da de næste Morgen indfandt sig til Tjeneste hos Höiststamme. Mærkeligt er det, at, ligesom Kongen satte sig i Vognen, saaes 3 Raketter opstige i Nærheden at Frederiksberg-Slot, som sikkerligen skulde tjene den engelske Armade til Tegn paa, hvad der skete, og sendtes af een af sammes talrige Spioner, der vare saameget lettere at benytte, som Englænderne endnu havde den letteste og velvilligste Forbindelse med Landet, saa at det var en ringe Sag for deres Agenter, selv et trænge ind i Kjöbenhavn og endog nærme sig den Kongelige Familie.

Da Kronprindsens omtalede 4 Adjutanter Natten mellem d. 11te og 12te August nærmede sig Kjöbenhavn, kjörte de omtrent ved Damhuset forbi en kongelig Vogn, som forlod Byen, uden dog bestemt at vide, hvem det var. Ankomne til Kjöbenhavn erfarede de Kronprindsens Bortreise og me'dte sig derfor samme Nat hos den Höistcommanderende General v. *Peymann* i Citadellet; og, da her ingen Ordrer fandtes til dem, begave de sig atter tilbage over Smaaöerne til Kiel, hvor de endog ankom förend Kronprindsen, til ikke liden Uro for Prindsessen, hans Gemalinde, der ligesaalidet som Adjutanterne var vidende om, hvorhen samme var taget.

Saameget som den offentlige Stemme havde önsket og haabet, at Kronprindsen havde efterlignet Danmarks 3die *Frederik*, saa-

meget bleve og Gemytterne forstemte ved hans pludselige og uventede Afreise, som var saa hemmelig, at kun meget Faa udenfor hans nærmeste Omgivelser erfarede samme förend næste Morgen*). Den af Enthousiasmen fremkaldte Illumination slukkedes lidt efter lidt, og ikke ret vel vilde man troe paa at være bleven skuffet i sit inderligste Önske og det eneste Haab, der syntes om Redning. Ved Kongens og Kronprindsens Afreise sank derfor vel Modet og Haabet hos Borgerne noget; men det reiste sig dog atter hurtigen, da man indsaae Nödvendigheden af de Kongelige Personers Afreise. For Mange var Kronprindsens Nærværelse et Phænomen, idet de först efter Afreisen erfarede, at han havde været midt iblandt dem i Löbet af en Eftermiddag. Næste Morgen blev man officielt underrettet om det Passerede ved en Proclamation, saalydende:

„Medbrödre! efterat have bragt Alt i den Orden, som Tid og „Omstændigheder böde, iler jeg til Armeen, for med den, saasnart „muligt, at virke til mine kiære Landsmænds Vel, dersom ikke snar„ligt Omstændigheder indtræffe, som kan afgiöre Alt paa en efter „mit Önske ærefuld og værdig Maade".

Kjöbenhavn d. 12te August 1807.

Frederik, Kronprinds.

Fra nu af begyndte Alt i Byen at faae et krigerskt Udseende. Endeel af Indvaanerne forlode vel Byen, men de Tilbageblevne begyndte derimod med destostörre Iver at ruste sig, og de militaire og civile Authoriteter, at tage de Forholdsregler, Forsvaret og Omstændighederne fordrede.

Kronprindsen havde under sit Ophold i Kjöbenhavn ogsaa kaldt Studenterne ved Kjöbenhavns Universitet til Vaaben ved fölgende Skrivelse, som igjennem Directionen for Universitetet og de lærde Skoler blev meddeelt Consistorium:

„Den Fare, Staten trues med, giver mig Anledning til at anmode „de Studerende her ved Universitetet at forsamle sig og stöde sam„men i et Corps under Navn af „Kronprindsens Liv-Corps". Jeg „har ved den for mig uforglemmelige 2den April seet dette Corps

*) Selv Kronprindsens Adjutanter kunde, som sagt, af General v. *Peymann* ei erfare, hvorhen Höistsamme var reist.

„og med Glæde erfaret dets Iver for Kongen og Fædrelandet. Vel-
„an Landsmænd! viis det samme ved denne Leilighed"!

„Dette Corps skal anföres af den saa almindelig agtede Over-
„Hofmarskalk *Hauch*".

Denne Skrivelse blev af Consistoriet bekjendtgiort, ledsagen med
fölgende:

„I underdanigst Fölge af Hs. Kongl. Höihed Kronprindsens
„Skrivelse efterkommer Consistorium, som troe Undersaatter, sin
„Pligt, herved at opfordre Universitetets Borgere fra i Morgen For-
„middag Kl. 8 af, eller saasnart det vorder dem bekjendt, at ind-
„finde sig paa Studiegaarden, for i Consistoriums Forsamlingsværelse
„at blive indförte i de dertil bestemte Lister, hvorefter nærmere
„Foranstaltninger ville blive giorte".

Kjöbenhavn den 11te August 1807. *Treschow*,
Rector universitatis.

Kjöbenhavns Politiemester, *Haagen*, udstedte, ligeledes, ifölge
Kronprindsens Befaling til det danske Cancellie af 11te August, en
Placat af samme Dato, saalydende:

„Da et stort Antal af arbeidsfört Mandskab behöves til at frem-
„me Forsvarsanstalterne til Fædrelandets Værn og Betryggelse, saa
„har Hans Majestæt allernaadigt befalet Undertegnede, at opfordre
„alt det arbeidsföre Mandskab, som opholder sig under denne Stads
„Jurisdiction, at melde sig til ovenanförte Tjeneste".

„Saadanne Frivillige skal (foruden fri Underholdning og den
„Betalning, som er bestemt for de enroullerede Söfolk) strax ved
„deres Antagelse hver nyde en Gave af 15 Rbd.; saa skal de og i
„Sygdoms Tilfælde nyde frie Lægemidler og Pleie".

„Hans Majestæt forventer allernaadigst, at denne Opfordring vil
„vorde tilstrækkelig til at værne om det elskte Fædreland, da Aller-
„höitsamme nödig ved Tvang eller Presning vil söge at tilveiebringe
„det fornödne Mandskab til sin og Statens Tjeneste".

Som Fölge af denne Opfordring meldte sig mange Folk til Sö-
tjeneste, hvoriblandt ikke faa tydske Haandvækssvende. De Folk,
som meldte sig frivilligen, eller pressedes, bleve ifölge Kronprindsens
Ordre sendte af Politiemesteren til Gammel- eller Nyholm, hvor de
af Söetaten modtoges og fordeeltes.

Ved disse Proclamationer og Placater erfarede, som sagt, Kjö-

benhavns Indbyggere først officielt den Stilling, hvori Byen var sat, og hvad der ventede den.

I Berlingske Avis af 14de August findes imidlertid den tröstende Efterretning: at

„Alle Forsvarsanstalter til kraftigen at værne for Konge og Fö-„deland ere gjorte; Fæstningsværkerne og Batterierne ere satte i for-„træffelig Stand; Defensionen er deels udlagt, og deels vil den tage „Station i Morgen. De regulaire Tropper og Artilleriet, Landevær-„værnet, det borgerlige Militair, det borgerlige Artilleri-Corps, Kon-„gens Livjæger-Corps og det oprettede Kronprindsens Liv-Corps give „samtlige en meget respectabel Styrke. I Tillid til sin retfærdige „Sag vil hver dansk Borger og Kriger föle sig besjelet af det ro-„lige Mod, hvis Kraft bliver dobbelt stor ved den Tanke: at Sværd-„det föres blot for at forsvare Landets Selvstændighed og den stren-„geste Neutralitet."

Kongen og Kronprindsen fortsatte deres Reise til Corsöer, hvor de ankom næste Dags Eftermiddag Kl. imellem 2 og 3 og stege af paa Madame *Bagers* Gjæstgiversted. Her mödtes General v. *Bielefeldt*, kommende fra Holsteen ifölge den ham givne Ordre af 9de August, med de höie Reisende; og, da han meldte sig hos Kronprindsen, blev han indbuden til Middagstaffelet, som netop strax skulde finde Sted, ved hvilket der ikke blev talet eet Ord om Politik, eller Dagsbegivenhederne, saa at Generalen, omendskjöndt han ved Bordet havde Plads ved Siden af Kronprindsen, dog forblev aldeles uvidende om, hvad der var passeret, eller hvad der foranledigede den Kongelige Families Afreise fra Kjöbenhavn.

Kongen, *Christian d. 7de*, saae under Taffelet alvorlig og forskrækket ud, meget urolig og bleg; hvorimod man hos Kronprindsen ikke mærkede den allerringeste Forandring; han var kun lidt echaufferet af den rastlöse Reise.

Efter Taffelet blev General v. *Bielefeldt* af Kronprindsen kaldt hen i et Vindue, og der fortalte Höistsamme ham: „At han nu havde „den Formodning, at den engelske Expedition sigtede til os. Af „denne Aarsag havde han været i Kjöbenhavn, for at anordne det „Nödvendige til Forsvaret; han havde betroet General v. *Peymann* „— da han havde fundet det fornödent at fjerne Kongen og sig „selv fra Sjælland — Overcommandoen og ansat General v. *Biele-„feldt* og Commandeur *Steen-Bille* til at commandere en second, og

sluttede med at „bede Generalen ile med at komme til Kjöben-„benhavn, hvor han vilde erfare det Videre."

Neppe vare disse faa Ord paa det hurtigste udtalede, saa blev der meldt, at Vognen, hvori Kongen skulde kjöre ned til Indskibningsstedet, var kjört frem, hvorpaa han strax steeg ind i den. Kronprindsen og det övrige Fölge gik derimod Alle didhen til Fods; og Kl. omtrent 4 om Eftermiddagen forlode de höie Herskaber Corsöer. General *Bielefeldt* afreiste derpaa snarest muligt videre, ankom den fölgende Dag d. 13de August om Morgenen Kl. 8 til Kjöbenhavn, besteeg indenfor Vesterport en Ridehest, som han havde beordret did, og meldte sig öieblikkeligen i Castellet hos General v. *Peymann* samt overtog derpaa de ham paahvilende Tjenstforretninger. Förend Afreisen fra Kiel havde Generalen, ifölge Kronprindsens Ordre Nr. 1, befalet de 4 Artilleriofficierer, Capitainerne v. *Hummel* og v. *Lützow*, samt Lieutenanterne *C. v. Fribo* og v. *Wedelfelt* fra Rendsborg saa hurtigt muligt at fölge efter til Kjöbenhavn, hvor de, efterat have ligget bi 16 Timer paa Beltet ved den engelske Fregat „Husar", ligeledes ankom den 13de August Kl. 10½ om Aftenen.

Det var den förste Dag at Forhindringer bleve lagte for Overfarten. Det lykkedes dem imidlertid at blive befriede for Fangenskab derved, at Capitain v. *Hummel* og Lieutenant v. *Fribo* med Skipperen gik om Bord paa Fregatten for at examineres. Capitain v. *Hummels* krigerske Udseende og hele Gesticulation bidroge vist ikke lidet til denne Befrielse. Disse Officierer havde ogsaa paa Beltet mödt det Fartöi, hvorpaa Kongen og Kronprindsen begave sig fra Corsöer til Nyborg.

De Kongl. Herskaber havde ikke mindre Vanskelighed paa Overfarten over Beltet, da samme vrimlede af store og smaae Krigs-Fartöier, der, som sagt, fra denne Dag af, lode til at ville spærre Passagen fra begge Sider. Længe syntes de engelske Krigsskibe ei at tage Notits af den danske Færgejagt, hvorpaa de Kongelige Personer vare. Men omtrent under Sprogöe blev Færgejagten pludseligen anholdt af et armeret Fartöi fra et i Nærheden liggende Linieskib, og den i Fartöiet værende Söofficier kom om Bord, sigende til Generaladjutanten af Sö-Etaten, *Lindholm*, som gik ham i Möde; „*I have order to* „*take you*", hvorpaa han ogsaa visiterede Jagten meget nöie. Kongen fandt han siddende i Kahytten med en Slobrok paa, et Törklæde om Hovedet og blev udgiven for at være en syg, svensk Baron v.

fulgte, ifölge Kronprindsens Ordre, Natten imellem d. 12te og 13de, og d. 13de August selv, Statsraadet og de förste Deputerede af de civile og militaire Collegier med en Deel Underembedsmænd og Secretairer, forelöbigen til Colding. Ligesaa afreiste det hele diplomatiske Corps, nemlig: den franske, preussiske, österrigske, spanske og hollandske Minister med deres Secretairer, den sachsiske *Chargé d'Affaires* o. s. v., hvem alle anvistes Qvarterer i Colding og Christansfeld. Den russiske Minister gik först til Nestved.

Imidlertid skete Diplomaternes Afreise uden Opfordring fra den danske Regjering. Meget meer sögte Grev v. *Bernstorf* i Begyndelsen at holde dem tilbage.

Af det hele fremmede diplomatiske Corps forblev i Kjöbenhavn under Beleiringen kun: Den franske Legationssecretair *J. Desaugiers*, den spanske Legationssecretair *Xara* og Attaché *Castillo*.

De af Statsraadet og Collegierne afreiste Ministre og Deputerede vare:

Af Danske Cancelli: Præsident *Kaas* og Etatsraad *Knudsen* med 3 Secretairer.

Af Slesvig-Holsteenske Cancelli: Kammerherre *Mösting*, Grev *Rantzau* og Baron *Eggers* med Secretairerne *Spiess* og *Garthusen* samt 3 Cancellister.

Af Finants-Collegiet: Conferentsraad *Wendt*, Secretair *Kellermann* og Copiist *Paap*.

Af Bank-Comptoiret: Directeur *Thygeson* og Fuldmægtig *Winge*.

Af Finants-Kasse-Directionen: Fuldmægtigerne *Hornbeck* og *Quist* og Zahlcassefuldmægtig *Feilberg*.

Af Rentekammeret: Etatsraaderne *Friess* og v. *Essen*, med 5 Comptoirofficianter.

Af Toldkammeret: Geheimeraad *Moltke*, Secretair *Stoud* og 1 Copiist.

Af Commerce-Collegiet: Kammerherre *Schestedt*, Justitsraaderne *Bertelsen* og *Schmidt-Phiseldeck* med 2 Comptoirembedsmænd.

Af Admiralitetet: Vice-Admiral *Vleugel* med een Secretair.

Af Generalitetet: Generalmajor v. *Dorrien* med 2 Secretairer.

Af Postamtet: Postdirecteur, Baron *Knuth* med 4 Secretairer.

Af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler: Hertugen af *Augustenborg* med Secretairen *Engelstoft*.

Stein, som vilde reise til et Bad i Tydskland Kronprindsen var derimod skjult nede i Skibet og blev ikke seet af den engelske Officier. Da denne ei vilde lade Jagten passere, maatte Ankeret kastes, hvorpaa Generaladjutant, Commandeurcapitain *Lindholm* fulgte Officieren ombord i Linieskibet, hvor en Examination fandt Sted, og hvor han atter blev udspurgt: hvem de Reisende vare. Han gjentog derfor, „den omtalede Baron v. *Stein*, nogle Officierer, som gik til Ar-„meen i Holsteen, og Resten var Jöder og Haandværksfolk." Chefen for Linieskibet frigav derpaa Færgejagten efter ¾ Times Ophold. Men, da det naturligviis medtog nogen Tid, inden Ankeret blev lettet og Seilene tilsatte, og man ei var sikker paa, at Smakken jo atter kunde blive anholdt af andre Krigsskibe, saa stege Kongen, Kronprindsen, Prinds *Christian* af Hessen, Kammerherre *Ries* og Generaladjutant *Lindholm*, ubemærkede og civilklædte, i en Jolle og lode sig roe fra Færgejagten til Knudshoved i Fyen, hvor de landede uden videre Forhindringer.

Paa Beltet havde den Kongelige Jagt ogsaa mödt den Færgesmakke, hvorpaa Ministeren *Jackson* ankom fra Fyen til Sjælland. Saalænge var han bleven opholdt paa Poststationerne, overeensstemmende med Kronprindsens Befaling.

Kronprindsen fortsatte sin Reise, med korte Pauser paa enkelte Steder, for at udfærdige de nödvendige Ordrer til Landets Forsvar, lige til Kiel, hvor han ankom om Aftenen den 15de August og overtog d. 16de August atter Overcommandoen over Armeen i Holsteen, ligesom Prinds *Christian* af Hessen, samme Dag, igjen overtog Commandoen af 2den Armee-Division.

Generalmajor Grev v. *Baudissin* var d. 13de August bleven udnævnt til Höistcommanderende over Colding og Fredericia og over de dertil stödende Landeværns Batailloner; og formedelst Kongens Ophold paa Coldinghuus Slot beordredes 2 Batailloner af Slesvigske Regiment, 2 Escadroner af jydske Dragon-Regiment og 2 Canoner til Colding og Omegn.

Kongen derimod begav sig til Odense, hvor han forblev hos Amtmand *Gerstorff* indtil d. 15de August, da han begav sig til Coldinghuus Slot, som han atter forlod den 11te September og ankom til Kiel d. 13de, hvorfra han Dagen derpaa, efter Middagstaffelet, afreiste til Rendsborg, hvor han stadigen forblev lige til sin Död.

Efterat Kongen og Kronprindsen havde forladt Kjöbenhavn,

Tjenstgjörende Generalauditeur af Söetaten: Justitsraad *Rottböll.*

Af udenlandske Departement: Grev *Joachim Bernstorf* og Legationsraad *Manthey.*

Hertugen af Augustenborg var tillige det Hverv paalagt at medtage Kronings-Regalierne til Holsteen. Men, da Beltet alt var spærret, blev han nödsagen til at lade disse tilbage i Sorö, hvor Amtmand *Steemann* modtog dem, og de af samme nedlagdes i *Mogens Gjös's* Ligkiste i Sorö Kirke, hvor de forblêve liggende til efter Englændernes Bortgang fra Sjælland, da Over-Hofmarchallen i egen Person atter afhentede dem.

Samtidigen med Regaliernes Bortförelse blev det Kongl. Guldtaffel betroet Grev v. *Danneskjold-Samsöe* til Opbevaring, som, for at opfylde denne Befaling, lod samme indmure i en Kirke paa Gissenfeldt Gods.

Grev v. *Bernstorf* blev imidlertid endnu nogle Dage tilbage, for at underhandle med den, hvert Öieblik ventede engelske Minister, *Jackson.* Denne kom omsider den 13de August til Kjöbenhavn med Heste skummende af Sveed, da han ved en hurtig Kjörsel paa Landeveiene sögte at indhente, hvad han tabte ved det planrette Ophold af 2 Timer paa alle Stationer. Ved Ankomsten var han ogsaa i höieste Grad opbragt, deels over dette Ophold, og deels over at Kronprindsen atter var bortreist. Imidlertid havde han samme Aften en Sammenkomst med Grev *Bernstorf*, men som naturligviis, ifölge de Instruxer, denne havde erholdt, ei meer kunde före til noget Resultat. Ogsaa her synes det, som om *Jackson* kunde have været bleven opholdt ved Underhandlinger i flere Dage, ja! Uger, hvorved Tid var vunden til Forsvar, ifald man endeligen vilde have Krig; men ogsaa en mindelig Afgjörelse af Statsspörgsmaalet havde været tænkelig, een eller anden List, et forstilt Forsvar o. s. v., anvendt for ei at opvække Franskmændenes Vrede, der dog i det værste Tilfælde maatte kunne være bleven forsonet ved de Höistcommanderendes Arrestation, Afsættelse o s. v. Offere enhver Statstjener er pligtig at yde Födelandet. Den Svagere har Ret til at betjene sig af de Midler, som fo hindre hans Undergang; og, da Krigen med England sikkert maatte medföre denne, saa havde Danmark idet Mindste det Haab, ved en klog Underhandling og Alliance at redde sig og sin Flaade, indtil andre Forviklinger gjorde andre Forholdsregler nödvendige. Saa

forblindede kunde den danske Regjering og det danske Folk umuligen være, at de kunde smigre sig med den Illusion at ville alene tilbagedrive Englands Fordringer; og, naar nu intet Middel gaves, vare dog begge forstandige nok til ved Resignation at bære den Underkastelse og Ydmygelse, som altid er den Svages Skjæbne her paa Jorden. — Vi ville, blot som Exempel, pege paa Conventionen imellem den russiske Admiral *Siniavin* og den engelske Admiral *Charles Cotton*, sluttet paa Admiralskibene „Tvesday" og „Hiberna" i Tajo d. 3die September 1808, efter hvilken den russiske, der indesluttede Flaade, bestaaende af 9 Linieskibe og een Fregat, blev overgiven og fört in Deposito til England, for at tilbagegives 6 Maaneder efter Freden imellem England og Rusland.

Grev v. *Bernstorf* begav sig samme Aften efter den ommeldte Sammenkomst til den commanderende General og underrettede ham om: „at Ministeren *Jackson* havde forlangt sine Passer; og, efter den „sidste Conference, han havde havt med ham, troede han nu, at et „Brud med England var at vente"; ogsaa yttrede han Önsket om, „at man fra dansk Side ei maatte gjöre det förste Skud", en Yttring, som Greven ogsaa gjorde til General v. *Bielefeldt*, den Gang han ved Ankomsten besögte ham. Greven bad sig dernæst underrettet om, naar Englænderne havde gjort Landgang, hvilket ogsaa skete den 16de August, da man herom havde erholdt officiel Underretning, hvorpaa ogsaa han forlod Byen.

De engelske Ministre, *Jackson* og *Garlike*, med sammes Secretair *Hill* forlode Dagen efter Conferenzen, den 14de August, ogsaa Kjöbenhavn og gik, den förstnævnte ombord paa den engelske Flaade, og den sidste til Malmö. Da det engelske Hof, igjennem Ministeren *Tailor*, havde, som forhen meddeelt, befalet Ministeren *Garlike* at afreise, u'en de blandt Hofferne vedtagne Ceremonier: forelöbig Anmeldelse, Begjæring af Passer o. s .v. og man kort derpaa afsendte *Jackson* til Kiel, saa er det evident, at den engelske Regjering ei ventede, at Ministeren *Tailor* skulde blive antagen ved det danske Hof, men at man dog vilde gjöre et, om end ikke conventionelt Forsög derpaa.

Under den engelske Flaades Ophold i Sundet og paa Helsingöers Rhed erholdt Flaaden, som vi alt have omtalet, en stor Deel af dens Fornödenheder fra Helsingöer; og mærkeligt er ikke blot det, at denne Gjæstfrihed ikke alene fandt Sted den 11te August, samme Dag Kronprindsens Proclamation i de offentlige Blade var dateret fra, og paa

hvilken Englænderne erholdt 30,000 Pd. Kjöd samt Vand, men end mærkeligere, at, denne Beværtning fra dansk Side fandt Sted indtil den 14de August, altsaa 3 Dage efter at Krigen var erklæret for Kjöbenhavns Indvaanere, og hvilket altsaa maatte være bekjendt fra d. 9de August af for Holsteen og en stor Deel af det övrige Land, ja! selv efter at det danske Vagtskib i Sundet havde forladt sin Station, og var bleven eftersat af Englænderne.

Dog, det var ikke alene med Victualier den engelske Flaade forsynede sig fra dansk Side, men selv med de Bræder og det Tömmer, den engelske Armee brugte ved Landgangen og tildeels ved Beleiringen. Derimod begravede Englænderne paa svensk Grund, i Helsingborg, alle de Döde, de havde faaet under Opholdet i Sundet, hvoriblandt en Söofficier; men ikke een Eneste blev begraven paa dansk Grund, omendskjöndt de dagligen vare i Land her og næsten slet ikke paa svensk Side.

Dette og flere andre Begivenheder vare Aarsag i, at den offentlige Stemme mistænkte Sverrig for at være declagtig i det engelske Forehavende; ogsaa hörte man et Rygte, som udsagde, at den svenske *Chargé d'Affaires* i Kjöbenhavn, Baron v. *Taube*, havde raadet svenske Undersaatter til at forlade Kjöbenhavn. I Dagbladene indrykkede han derfor en disse Rygter modsigende Erklæring, dateret d. 13de August, saalydende:

„Da man har udspredt et almindeligt Rygte, hvis Anledning er „mig aldeles ubekjendt, som om jeg skulde have anbefalet alle sig „her opholdende Svenske at forlade Kjöbenhavn, saa troer jeg det „min Pligt herigjennem at offentliggjöre, at saadan Befaling aldrig „er bleven given af mig".

Men, endog inden Fjendtlighederne begyndte, eller vare erklærede, begik Englænderne eet af de skammeligste Overfald, Krigshistorien kan udvise.

Ved Helsingöer laa som Vagtskib Corvetten „Frederiksværn" under Capitain *Gerners* Commando; armeret med 26, 12 Pd., og 4, 6 Pd. Canoner og 6, 12 Pd. Canonader, tilsammen 36 Canoner, og 226 Mands Besætning.

Skibet var gammelt, som og Takkelage og Udrustning vare overensstemmende med Fredsfod og en fredelig Bestemmelse. Skroget var saa bröstfældigt, at det var nedad Siderne belagt med svære Jernbaand for at holde sammen.

Da Krigen syntes at være uundgaaelig, vilde Capitain *Gerner*, der ei meer kunde naae ind til Kjöbenhavn, dog forsöge paa at redde sin gamle Corvet til Norge, forlod derfor pludseligen og i Stilhed sin Station Natten imellem den 12te og 13de August og passerede Kronborg om Morgenen Kl. 1½ med god Syd-Ost Vind.

Da Englænderne næste Morgen erfarede denne Flugt, detacherede de samme Dag Orlogsskibet „Defence" paa 74 Canoner under Capitain *Ekins* Commando og Corvetten „Comus" paa 32 Canoner, hvoriblandt 8, 24 Pd. og 145 Mands Besætning under Capitain *Heywoods* Commando, for at indhente og opbringe „Frederiksværn", hvilket ogsaa fandt Sted under Læssöe, omtrent 3 Miil fra Marstrand Natten imellem den 14de og 15de August Kl. omtrent 11¾.

Comus seilede langt bedre, end baade Frederiksværn og Defence, og inhentede derfor samme, förend Defence var kommet op, saa meget lettere, som Frederiksværn den Gang havde Havblik. Capitain *Heywood* preiede derpaa samme og vilde listigen overtale Chefen til at brase op, foregivende at Capitainen paa Defence vilde tale med ham; men, da Capitain *Gerner* i det Sted satte Seil til, gav Comus ham lumskeligen og uventet det glatte Lag, hvorved Frederiksværn strax blev ilde tilredt. Den gav Ild igjen, men kun svagt, siden Takkelagen og Linerne vare blevne overskudte, saa at Skibet löb i Vinden og Seilene brasede op af sig selv, ligesom og Lygterne under Dækket slukkedes af dens egen Ild og Rög.

Da Kampen saaledes var uventet begyndt, kunde Resulsatet, selv uden Defences Deeltagelse, ikke blive tvivlsomt. Efter en tapper Fegtning af 50—55 Minuter maatte Frederiksværn overgive sig med et Tab af 12 Döde og 20 Saarede, hvorimod Englænderne officielt kun angave deres Tab til 1 Saaret.

Capitain *Gerner* og sammes Undergivne gjorde med det gamle og daarlige Skrog Alt, hvad de kunde gjöre og reddede Flagets og Etatens Ære. Under saadanne Forhold var en yderligere Kamp ikke tænkelig, saa meget mindre som Defence nærmede sig for at deeltage i den.

Englænderne besatte nu Frederiksværn og förte den tilbage til Sundet, hvor Kjöbenhavns Indvaanere först bleve underrettede om denne Fegtning og sammes Udfald ved at see Corvetten liggende imellem den engelske Flaade om Morgenen den 19de August, men endnu förende det danske Flag; og blev man herover meget ilde stemt, da an

havde haabet, at den lykkeligen var undkommen til Norge, eftersom man i saa mange Dage ei havde hört videre fra den. I de Dage, fra den forlod sin Station, og indtil den kom tilbage i Sundet, havde Omstændighederne der aldeles forandret sig.

Vi kunne ikke noksom beklage en saa voldsom og uretlig Handling som denne; thi den 13de August om Morgenen maatte Englænderne endnu nære det Haab, at Krigen kunde undgaaes. I alt Fald var den til den Tid ikke erklæret, siden Ministeren *Jackson* ei endnu var ankommen til Kjöbenhavn. At Frederiksværn blev liggende under det danske Flag skal vel have havt Hentydning paa, at Englænderne kun havde taget den i „venskabelig Forvaring".

Efterat Kongen, Kronprindsen og Ministrene m. fl. havde forladt Kjöbenhavn, maa man indrömme, at den commanderende Generals Stilling var i höi Grad critisk og langt fra misundelsesværdig. Han udviklede imidlertid al den Dygtighed og Iver, man kan vente af en Olding paa 72 Aar; og blev han ogsaa understöttet af det patriotiske Sindelag, Kjöbenhavns Borgere ved denne Leilighed, som altid, naar Farer truede, i saa höi en Grad lagde for Dagen, idet de opflammedes af den store Uret, hver redetig Mand fölte ved det engelske Overfald og ifölge sin nedarvede Kjærlighed for Konge og Födeland. De politiserede vel, men undersögte ikke strengt Regjerindens Handlinger og Planer, sammenlignede ikke Fjendens Antal med vore egne Hjelpemidler og Forsvarsevner, men tænkte alene paa at slaae den fjendtlige Overmagt og sammes uretfærdige Angreb tilbage. — En evig berömmelig Tænke- og Handlemaade.

Kjöbenhavns Authoriteter grebe til de dem paahvilende Forretninger og Pligter med Kraft og Iver. Der var nok at bestille for dem Alle. Fra d. 11te August om Aftenen til d. 16de August om Morgenen er dog kun 4 Dage, og hvilken Masse af Forretninger! Stafetter flöi omkring i Landet for at bringe Ordrer til Befalingsmændene, Commandanterne og Amtmændene, ordne Forsvaret, sammenkalde Landeværnet m. m. Förend Kronprindsens Ankomst kunde kun Lidet udrettes i Kjöbenhavn, da man der var uvidende om den overhængende Fare, og i Hovedqvarteret i Kiel var man, som alt omtalet, ikke bedre underrettet.

Men, da nu Krigen eengang var begyndt, maatte den almindelige Activitet være saameget desstörre. Vel burde den förste Tanke have været den: „paa hvad Maade skal man holde Fjenden saalænge

„muligt fra Fæstningen". Men denne Tanke synes aldeles at have været druknet i den Masse af Forretninger, som hvilede paa Befalingsmændene, saa at man maatte indskrænke sig til den snævrere Tanke: „hvorledes forhindres Fjenden fra at marchere uden Ophold og „Modstand lige ind i Fæstningen", der skulde först sættes i Forsvarsstand nu, da Fjenden stod færdig til at angribe den, og fölgeligen Alt gjöres paa eengang.

Hver Den, som har Begreb om Fæstningskrigen, vil være vidende om den Masse af Arbeider og Forretninger, der hviler paa den Höistcommanderende og en Besætning för og under Beleiringer; og vi ville af det Efterfölgende erkjende, at dog Meget blev udrettet. Man maatte naturligviis först foretage de allernödvendigste og uundgaaeligste Foranstaltninger til Forsvaret.

Men hvor Meget kan man vel udrette i 3—4 Dage? Der medgaaer jo allerede Dage for at samle Over- og Underbefalingsmændene, aftale, udkaste og gjennemtænke Planer, give de nödvendige skriftlige Ordrer, der alle maae opsættes, copieres, registreres o. s. v., hvilket for sædvanlige Mennesker ikke ere aldeles Bagateller, og af store Genier kom Ingen tilsyne i denne Krig. Men, udfordres der alene saa megen Tid til slige Arbeiders aandelige Deel, saa udfordres naturligviis langt mere Tid for at bringe de udkastede Planer til Udförelse og i fyldestgjörende Defensiv-Overeensstemmelse med hinanden, især naar, som her, alle Midler manglede, baade Hænder og Materialier, for at begynde og udföre de mangfoldige Anlæg og fortificatoriske Arbeider, Fæstningskrigen udfordrer. Alt dette skulde skabes og samles, inden Arbeiderne kunne begyndes paa. Men Arbeiderne skulle ogsaa ledes af kyndige Hænder. Hertil havde man, som vi senere ville erfare, i Alt 7 Ingenieurofficierer, men ikke een eneste Underofficier, eller Soldat af dette Vaaben.

Der gives aandrige, paa Sjel og Legeme vel udrustede Befalingsmænd, som vide at skabe Resourcer og Midler, selv der, hvor almindelige Mennesker slet ingen kunne finde. Af dette Slags var den commanderende General ei, omendskjöndt han var en agtværdig Mand, udrustet med alle borgerlige Dyder og elskelige Egenskaber, som endog i hans höie Alderdom gave ham Midler ihænde til at vinde alle Hjerter. Vi ville her korteligen omtale Befalingsmændene.

Generalmajor v. *Peymann* var født d. 22de Mai 1735 i Rothenburg i Hertugdömmet Werden. 1755 blev han ansat som Lieutenant ved det daværende holsteenske Ingenieurcorps. 1789 blev han Oberst; 1794 Commandant i Citadellet Frederikshavn; 1795 Generalmajor, og den 8de Mai 1807 blev han udnævnt til at före Generalcommandoen over Kjöbenhavns, Citadellets og Cronborgs Fæstninger, Trekroners-Batteri, det borgerlige Infanteri, Artilleri, Brandcorpset og Livjæger-Corpset og under 11te August til Höistcommanderende under Kjöbenhavns Beleiring og havde sin Bolig i Commandantboligen i Citadellet Frederikshavn.

Generalen var altsaa i August Maaned 1807 72¼ Aar gammel. Han var en mild, elskelig Olding, rörig og rask for sin Alder, men havde sin hele Tjenestetid tjent i Ingenieurcorpset, altsaa ingensinde commanderet Tropper; og for ham var, som Medlem af Generalitetet, en activ Commando ei meer at vente. Han blev saaledes sat ind i en Stilling, som var ham aldeles ny og fremmed, og det i en Alder, hvor man i de fleste Armeer allerede for 10—12 Aar tilbage ophörer aldeles at tjene, og det tilmed under saa active og alvorlige Forhold, hvor selv den bedste Villie og den helligste Iver ei ere i Stand til at betvinge Aarenes lammende Vægt.

Den Næstcommanderende, Generalmajor *Carl Ferdinand* v. *Bielefeldt*, var født den 1ste Februar 1752, altsaa i August Maaned 1807, 55½ Aar gammel.

Generalmajor v. *Bielefeldt* var anseet for en meget duelig Artillerichef. Han blev 1788 kaldt til Norge, hvor han forblev til Juli Maaned 1805, da han atter derfra kom til Holsteen som Commandeur for den danske Artilleri-Brigade. I Felttoget i Sverrig 1788 udmærkede han sig meget, saa at Kronprindsen gav ham en Souvenir. Den 16de Mai 1806 blev han, ved General v. *Huth's* Död, udnævnt til Chef for Artillericorpset, den 1ste Mai 1807 til Generalmajor og, som vi have seet, under 9de August 1807 til Næstcommanderende under Kjöbenhavns Beleiring, hvor han ankom d. 13de August efter 19 Aars Fraværelse, altsaa uden at være fuldeligen bekjendt med Fæstningen og Localiteterne, som i den lange Fraværelse maatte have lidt en Deel Forandring. General v. *Bielefeldt* var lille af Vext og af svag Legemsbeskaffenhed, men livlig, interessant, elegant og venlig i sine Former, behagelig og selskabelig i sin Omgang. Han nöd, ligesom General v. *Peymann*, almindelig Höiagtelse og Tillid. Sorg

og Græmmelse nedböiede ham senere saaledes, at han længe för sin Död saae ud som en Olding paa 80—90 Aar. Men, ligesom *Peymann*, havde ei heller *Bielefeldt* forhen commanderet Linie-Tropper og var derfor aldeles ukyndig i Infanteriets- og Cavalleriets-Taktik og Fegtemaade. Der var derfor Ingen, som blev meer overrasket ved hans Udnævnelse til Næstcommanderende ved Kjöbenhavns Beleiring, end netop han selv.

Den 3die Commanderende og specielle Befalingsmand over Södefensionen, Commandeur, Kammerherre *Steen-Andersen Bille*, denne Danmarks tappre, ædle, værdige og ved sine store Egenskaber og sin Lykke misundte Sön, som havde endog bragt det danske Navn Hæder paa Afrikas Kyster, var födt d. 22de August 1751 i Assens, i Fyen, altsaa nu netop 56 Aar gammel. Det kan ei her være vor Hensigt at levere denne Mands Biographi, som desuden er trykt og bekjendt *); men kun saa Meget er det vor Pligt at anföre, at der vel vanskeligen kunde peges paa nogen Söofficier, som var meer værdig til den ham anbetroede Post, end Commandeur *Bille*. Udmærket ved et daadfuldt Liv, sjelden Dygtighed, fleersidige Kundskaber, endmeer ved Erfaring, almindelig Agtelse, Undergivnes Kjærlighed og sin Fyrstes Tillid, maatte hans Hværv blive ham en hellig, let og kjær Pligt. Vi ville senere erfare, at han fuldkommen opfyldte den almindelige Forventning, saavel under Beleiringen, som overalt, hvor han commanderede, indtil Döden bortkaldte ham, denne Kongens og Landets troe Tjener, fra hans jordiske Bane d. 15de April 1833, som Viceadmiral og 1ste Deputeret i Admiralitetet, Storkors af Dannebrog etc., 81⅔ Aar gammel.

Commandeur *Bille* var lille af Vext og af svag Legemsbygning, men begavet med en levende Aand, venlige og elegante Former, udmærket ved sin Velvillie og selskabelige Omgang. Men, fremfor Alt, straale denne Mands Sjels- og Hjertes-Egenskaber, som stedse ville forblive i hellig Erindring hos de Mange, der have kjendt ham, og lyse for dem til et fölgeværdigt Exempel.

Derpaa maa det være vor næste Pligt at kaste et almindeligt Blik udover Armeens Tilstand og de Hjelpemidler, der kunde disponeres over til Landets og Staden Kjöbenhavns Forsvar.

Forsvarsvæsenet i vort Land led paa den Tid af mangfoldige

---

*) See Archiv for Söväsen, 12te Bind. Kjöbenhavn 1840.

Bröst og Mangler, som rigti nok for en Deel laae i Tiden selv og dens Anskuelser, men som maaskee kom i denne Armee meer tilsyne, end i nogen anden, da de for störste Delen havde deres Grund i dens overdrevne Störrelse i Forhold til Landets Ressourcer og financielle Tilstand, vel ogsaa i den lange Fredstilstand og deraf fölgende Mangel paa Indsigt om det Rette og Nödvendige, som udfordres, for at en Armee kan være i brugbar Stand.

Danmark havde paa denne Tid nydt en næsten hundredaarig Fred, de ringe Krigsrustninger og Begivenheder fraregnede, som fandt Sted i Aarene 1761—62, 1788 og 1801 og ei vare af den Udstrækning og Vigtighed, at de kunde synes at have havt nogensomhelst Indflydelse paa Nationens krigerske Udvikling, eller Regjeringens Handlinger.

Formedelst Landets isolerede Beliggenhed havde Folket, beskjæftiget med fredelige Sysler, derfor alene lært at kjende Krigen ved Beretningerne derom og derved tabt en Deel af deres Forfædres store krigerske Aand og Egenskaber, hvorfor de og glædede sig over den Ro, Landet nöd, mens Krigen rasede, saa at sige, over det hele övrige Europa.

Regjeringen understöttede ved sine Foranstaltninger denne fredelige Tilböielighed, idet den nöiedes med at holde Lister over en talrig Deel af sin Armee, der var uden Övelse og Materiel, uden Befalingsmænd, Generalstab, eller det, som al Anförsel nödvendigviis udkræver.

Armeens Commandovæsen og Oeconomie var den Gang lagt i Hænderne paa et Generalitets- og Commissariats-Collegium, bestaaende for en stor Deel af gamle og udlevede Mænd, endog civile Personer, uden væsentlig, praktisk Erfaring, eller overveiende Kundskaber, eller Dygtighed. Selv de militaire Medlemmer vare almindeligviis Mænd, som i en Række af Aar havde tjent som Adjutanter hos kongelige, eller fyrstelige Personer, og nu i Collegiet skulle gives en Retrait-Post, men iövrigt uden Forbindelser med og Kundskaber til Armeen, eller Erfaring om dens Fornödenheder, Mangler og Savn. Fölgen heraf var simpelthen den, at Armeens Repræsentanter havde hverken Evne, Stemme, eller Dygtighed til at forsvare den, eller Kyndighed og Kraft til at forskaffe den det Nödvendige, men dog tillige var, ligeover for Souverainen, der havde forbeholdt sig Overcommandoen, uden Ansvar.

I Troppe-Afdelingerne vare Virkningerne heraf meget skadelige.

Krigeren, fra den höieste til den laveste, blev den Gang, som næsten ved alle tydske Armeer, lönnet paa en saa knap Maade, at selv den höieste Grad af Sparsommelighed var utilstrækkelig for at friste Livet. Klagerne herover vare uophörlige; men de hjalp til Intet, da Finantsernes Tilstand ei tillod nogen Forandring heri Nöden drev derfor Officierer og Befalingsmænd af alle Grader til, udenfor deres egentlige Bestemmelse, at opsöge enhver tænkelig anden Erhverv og anvende deres hele Speculationskraft paa at udfinde Midler til Livets Ophold og Existents. Dette er een af de sörgeligste Sider, som vor Armee har at opvise fra hiin Tid, og som naturligviis kun foraarsagede Misfornöielse med Standen og Forholdene, samt Alt, hvad den meest ridderlige Dygtighed ei havde Midler til at beseire. Höiere militaire Dannelsesanstalter gaves ikke; og det kan derfor ei undre os, at militaire Studier og Kundskaber ikke fandtes i Armeen, höist kun som en sjelden Undtagelse; og selv denne blev ei ofte benyttet, hvorfor den fölgeligen ei heller havde nogetsomhelst Værd. Kun ved at forlade Militair-Standen og gaae over i civile Forhold var Hjelp at haabe; og derfor kan det ei forundre os, at Enhver ansaae Militair-Standen som en Bisag og anvendte sin hele Kraft og alle sine Forbindelser for at arbeide sig over i en anden Stilling. Det blev derfor betragtet som det störste Gode og den höieste Lykke, der kunde blive nogen Officier til Deel her paa Jorden, at være imellem de faa Udkaarede, hvem det lykkedes ved Udholdenhed, Kraft og Forbindelser at tilkæmpe sig en saadan, endog ofte lidet misundelsesværdig Lykke, som desuden i *Frederik d. 6tes* seneste Regjeringsaar ei engang var meer opnaaelig.

Vi nödes derfor til at udtale den Sandhed, at en stor Deel af denne Classe af saa hæderlige Statsembedsmænd gik moralsk og materielt til Grunde af Næringssorger og de deraf flydende Lidelser; idet en tidlig Grav gjorde Ende paa deres jordiske Tilværelse og saa saare ofte uforskyldte Ulykker.

Underofficierclasserne og den menige Mand vare, saasnart deres eneste Forretning, Vagttjenesten, tillod det, Haandværkere, Arbeidsmænd o. s. v. og saaledes langt bedre farne, end Befalingsmændene, siden de derved forhvervede sig det Nödvendige til Livets Ophold. Klædedragten var endnu den Gang kun tarvelig og Bevæbningen ikke at rose.

Armee-Materiellet var kun i ringe Deel tilstede, Fæstningerne forfaldne og manglede Alt med Undtagelse af Hovedvolden, som ofte

havde Brecher, dem Tiden havde frembragt, og man ei havde Evne at fylde paa ny. Vel havde General v. *Huth*, Ingenieurcorpsets Chef, som döde i Foraaret 1806, anvendt al sin Kraft og Indflydelse, for at erholde Midler til at sætte Fæstningerne i en bedre Tilstand; men Pengemangelen var altid i Veien for hans Bestræbelser. Dog blev Fæstningsfondet, som havde udgjort 50,000 Rbd. aarligen, fra 1804 af föröget til 80,000 Rbd., hvoraf Udgifterne for 18 Fæstninger i Danmark, Norge og Hertugdömmerne skulde afholdes; men af denne Sum maatte, til Rendsborgs nye Revetementsmure, forlods afgives 20,000 Rbd., saa at det er indlysende, at man med den overblevne Sum ei kunde underholde, langt mindre med nye Værker forstærke de 18 Fæstninger, hvorfor og Ingenieurcorpset aarligen extraordinairt forlangte 30—40,000 Rbd., alene for at forhindre Fæstningernes militaire Bygninger fra at falde i Ruiner.

Ved Krigens Udbrud manglede der derfor allevegne paa Alt, selv paa Ammunition og de simpleste Redskaber. Saaledes maatte man, f. Ex. til Tropperne i Fyen og til Nyborgs Fæstning reqvirere Krud og Bly hos de Handlende i Stæderne, hvorved man erholdt circa 50 Centner Krud og 14 Centner Bly. Men hverken i Nyborgs eller Fredericias Fæstning fandtes der Kugleformer, eller Apparater for at stöbe Kugler og forfærdige Patroner, hvilke derfor maatte hentes fra Randers og Rendsborgs Arsenaler *). Ikke heller fandtes i Nyborg-Fæstning enten Sabler, eller Sidegeværer, men vel et 6 ℔ Fod-Batteri, dog uden Ammunition, Vogne, eller Krudkarrer **)

I Norge saae det ikke bedre ud. Tropperne vare saaledes organiserede, at næsten ingen Deel af samme kunde föres i Felten, uden at reorganiseres. Artilleri, saavel Canoner som Mandskab, manglede ved alle Fæstninger, hvilke derved vare uden Forsvarsmidler. Paa Grændsefæstningen Kongsvinger var f. Ex. Brystværnet forfaldent, Palissaderne raadne, Souterainerne fulde af Vand, uden Gulve og Briske, Ildstederne i Gruus, Lavetterne bröstfældige o. s. v. ***). Naar

---

*) Melding fra den commanderende General i Fyen, Baron v. *Rantzow*, af 28de August 1807.

**) Melding fra Commandanten i Nyborg, Generalmajor v. *Gyldencrone*, til Fyens Generalcommando af 25de August 1807.

***) See: Generalmajor de *Seue's* Levnetslöb. Christiania 1811. Pag. 105.

nu Tilstanden var saadan i Landets förste og vigtigste Grændse-Fæstning, hvordan maatte Tilstanden da ei være i de övrige Fæstninger?

Som det Materielle, saa var og for störste Delen det Personelle.

Officiersclassen var, for at kunne finde sig i sin Tilværelse, i Almindelighed kun lidet begavet, eller kun en smaalig moralsk Personlighed; hyppigen bestaaende af Udlændinger, især Tydskere, uden Kundskaber og tilbringende den störste Deel af sin Tid i Lediggang, men dog, ifölge Lovene, avancerede efter Anciennitet, uden at der affordredes den nogen Garanti for Kundskaber, eller Dygtighed. Den Længstlevende kom saaledes paa Spidsen af Pyramiden og ledede derfra Landets Militair- og Forsvars-Væsen, ofte blot ved ikke at forlade sit Værelse, stundom ei engang Sengen, formedelst Alderdom og de deraf flydende legemlige Svagheder og Lidelser, som vi senere hyppigen ville faae Leilighed til at omtale. Intet Talent, ingensomhelst Dygtighed kunde, efter Datidens Anskuelser gjöre sig gjeldende, förend Formanden, selv af en anden Vaabenart, var hjemkaldet til sine Fædre, hvilket var, saa at sige, den eneste Avancementsmaade, Armeen kjendte til. Ved saadanne Avancementsbestemmelser, som maatte være og altid ville blive enhver Armees Grav, vare Befalingsmændene lammede af en saa höi Alder, at Uvirksomhed blev Fölgen der, hvor den höieste Activitet var meest fornöden. Befalingsmænd paa 80 - 90 Aar vare ikke sjeldne, ja! selv Capitainer paa 60 Aar og derover endog hyppige. Financielle Aarsager og tildeels Mangel paa bedre Indsigt foraarsagede, at dette Princip blev uforandret fulgt, selv efterat den preussiske Stat, tildeels af selvsamme Grund, var bleven tilintetgjort i Felttoget 1806.

Fölgen af dette uheldige System blev fölgeligen den: at, naar Regjeringen sögte en dygtig Mand til det höiere Commandovæsen, eller andre vigtige Foretagender, var han intetsteds at finde. Hvor man henvendte Blikket, fandtes kun Oldinger og lidet begavede Personligheder.

Med Underofficiererne og Menig-Mand var Forholdet end værre. For störste Delen blev Armeen endnu recruteret ved hvervede Udlændinger, for det Meste Tydskere, som ved Ulykker, eller Forbrydelser vare udskudte af deres egen Nation. Ankomne til Landet var Sproget dem fremmed, ligesom Sæder og Skikke; og, da deres Moralitet ei kunde være roesværdig, maatte de blive fremmede og ligegyl-

ige for Folket, saa at de udgjorde egentligen en Stat i Staten, som stod jendtligen ligeoverfor den anden. Armeen tilhörte Regjeringen, eller ettere Kongen, men var Folket uvedkommende og blev af dette ogsaa snarere anseet for en Landeplage, end for Landets Værn; og havde dette desuden den skadelige Virkning, at, da Leiesvende forsvarede Landet, behövede dets egne Sönner ei at bekymre sig herom og forsömte altsaa Vaabenbrug samt de dermed hörende Övelser og Erfaringer, dem Krigen og Krigsstanden fordre, hvorved altsaa krigersk Aand, Begeistring, Manddom og militaire Dyder maatte tabe sig i Folket, og Pligten til at bære Vaaben vorde anseet snarere som en foragtelig Sag, end som en hellig Pligt for Landets Sönner.

I Norge var Tilstanden i denne Henseende langt bedre. Vel vare Officiererne ved Linietropperne, paa faa hæderlige Undtagelser nær, ogsaa gamle, skröbelige og ukyndige Mænd *), og ved Landeværnet manglede saavel Officierer som Underofficierer **); men den norske Armee havde den store Fordeel fremfor den danske, at Underofficiererne og Mer ig-Mand vare nationale og bestode udelukkende af Landets egne Sönner.

Ligeover for Landmagten stod en, med Hensyn til Landets Störrelse og Resourcer, ligesaa uforholdsmæssig stor Sömagt, som, naar den skulde sættes i Activitet, absorberede den störste Deel af Coffardifartens Söfolk, saa at denne, som forhen omtalet, blev standset, paa en for det hele Land skadelig og fölelig Maade. Men, da Sömagten blev anseet for Landets vigtigste og naturligste Værn, og blev repræsenteret og administreret af et Admiralitets- og Commissariats-Collegium, der bestod af Marinens dygtigste, meest erfarne og kyndige Officierer, saa bleve og sammes Personel og Materiel holdte i en meget god Stand, hvilket ogsaa vistnok var nödvendigt, da et Krigsskib, uden Udrustning og Tilbehör, ikke kan kaldes tjenstdygtigt og fölgeligen ei betyder noget; men Fölgen af denne Anskuelse blev ganske simpelt den, at, da Staten af financielle Grunde ei kunde holde begge Etater i tjenstdygtig Stand, blev Söetaten givet Fortrinnet, og saavel Landarmeen som og dens Etablissementer, hvilket vi ovenfor have meddeelt, aldeles tilsidesatte og forsömte.

Paa Flaaden tjente desuden, fra Arilds Tid, udelukkende Landets raske Ungdom. Men, da Materiellet var, som sagt, udmærket godt,

---

***) Prinds *Christian Augusts* Rapporter fra Aarene 1806 og 1807.]

Gagering og Lönning tilstrækkelige, til Orlogs endog rundelige, Forpleiningen ordnet og god, Beklædningen ikke mindre, saa fulgte deraf ganske simpelt, af sig selv, Kjærlighed for Konge og Land, Lyst og Iver til Tjenestens besværlige Kald, Orden og blind Lydighed imod Foresatte, der, ligesom Menigmand, bestode af Landets egne, paa Aand og Legeme vel udrustede Sönner. Dertil kom, at Marinen til alle vigtigere Commandoer betjente sig og, endnu bestandigen fölgende samme Princip, betjener sig af den Söofficier til Overbefalingsmand, den dertil finder bedst skikket, uden Hensyn til Anciennitet, eller Charge, eller hvad der paa andre Maader binder Hænderne. Nationens Agtelse og Velvillie maatte naturligviis fölge af disse Forhold; og kan det paa den anden Side ei heller forundre os, at Land- og Sömagten derfor vanskeligen kunde concurrere med hinanden paa Ærens Mark, eller i nogetsomhelst andet Forhold i Livet; og saaledes kunne vi da allerede nu af ovenstaaende Fremstilling letteligen udlede den Tilstand, som nödvendigviis maatte finde Sted i Kiöbenhavns Fæstning ved Englændernes pludselige Overfald.

Kjöbenhavn er beliggende i en complet Plaine, som ikke domineres af Höider paa Canonskuds Afstand. Foruden et Citadel mod Östen, bestaaende af 5 Bastioner, tæller Fæstningen 26 Bastioner, hvoraf Citadellet og 13 Bastioner ere anlagte paa Öen Sjælland, og de 13 andre Bastioner paa Öen Amager, som er forbunden med Kjöbenhavn ved to Broer, „Knippelsbro" og „Langebro". Afstanden imellem disse to Öer varierer fra 200 til 800 Alen, og herimellem findes saavel Coffardi- som Orlogshavnen, hvis störste Vanddybde er 22 Fod. Fæstningsværkerne, som ere anlagte efter en gammel hollandsk Maneer, bestaae af lutter Jordvolde, hvorfor Hovedvolden har en *Fausse-Bray*, som paa Kjöbenhavns Siderne löber rundt om samme; i Citadellet og paa Amager-Siden derimod kun om Courtinerne og Flankerne. Foran Hovedvolden findes en dyb og bred vaad Grav; foran denne en bedækket Vei uden Pallisadering og kun Traverser ved de indadgaaende Vaabenpladse og omkring Gravene et Glacis; foran Courtinerne ligge deelviis Raveliner, og foran Citadellets Grav endog 2 murede- og 2 Jord-Lunetter; men fra Ahlefeldts til Schakkens Bastioner paa Sjællands Side mangle 3 Raveliner. Paa Sjællands-Siden findes 3de Porte, nemlig: Öster-, Nörre- og Vester-Port, med Vindebroer over Graven, samt en Udgang ved Tömmerpladsene ved Kallebostrand og en Port i Citadellet, „Norges-Porten" kaldet, men

iforövrigt kun een eneste Poterne til Communication med *Faussebrayen*, paa Courtinen imellem Rosenborgs og Qvitzows Bastion. Paa Amagersiden findes 1 Port og 2 Udgange. Hverken i Kjöbenhavn, eller Citadellet fandtes bombefrie Bygninger til Sikkerhed for Garnisonen, eller Provision, hvorimod Krudtaarne ikke manglede.

Mod Söside var Indlöbet mod Norden dækket af Citadellet og Batterierne Sextus paa Amagersiden, eller den saakaldte Nyholm, armeret med 10 150 Pd. Morterer og 42 36 Pd. Canoner, samt af 2 faste Söbatterier paa den yderste Ende af Grundene, nemlig: „Tre Kroner", et fast Batteri med Træbrystværn, i en Afstand af circa 2400 Alen fra Kastelpynten, armeret med 68 Canoner, hvoraf 9 36 Pd. Metal- og 59 24 Pd. Jern-Canoner og 3 150 Pd. Morterer, og „Prövesteen", omtrent 1600 Alen fra Dambatteriet paa Amager og som blev dannet af 3 nedsænkede, gamle Krigsskibe, „Elephanten", armeret med 30, „Öresund" med 31 og „Prindsesse Vilhelmine" med 28 24 Pd. Canoner, tilsammen 89 24 Pd. Canoner.

Indlöbet mod Syden, som benævnes „Kallebostrand", er dækket af to murede detacherede Værker, eet paa hver Side af Vandet foran Hovedbefæstningen, under Navn af „Ryssensteens Lunette" og „Kjökkenkurven", samt ved en stærk Pallisadering, tvers over Vandet imellem disse Værkermed en Aabningpaa Midten. Det bedste Forsvar har dette Indlöb i det lave Farvand, som kun bestaaer i en smal, krum Rende med 7—8 Fods Vand Dybde.

Paa Sjællands - Siden findes i 600 til 800 Alens Afstand fra Barriererne 3de, circa 300 Alen brede og 8 à 10 Fod dybe Indsöer, som omgive Fæstningen i en Halvkreds, kun ere adskilte fra hverandre ved de derover gaaende Damme og Veie og bære Navn af „Sortedams - Sö", „Peblinge-Sö" og „St. Jörgens-Sö". Mod Nord er Sortedams-Söen kun fjernet 1200—1300 Alen fra Havet ved den meget gjennemskjaarne saakaldte „Classens Have" og Forstaden „Österbro"; mod Syden er St. Jörgens Sö ligeledes kun adskilt fra Calfebo-Strand ved den mellemliggende Forstad „Vesterbro" og et af Haver gjennemskjaaret Terrain. Forstæderne ligge saaledes foran og til Siderne af disse 3 Söer og kaldes „Österbro", „Nörrebro" og „Vesterbro", ligesom en lignende Forstad, under Navn af „Amagerbro", ligge paa Amager foran den derværende Fæstningsport.

Hele Kjöbenhavns Befæstning udgjör i Udstrækning omtrent

13,000 Alen og udfordrer, som Fölge heraf, en meget betydelig Besætning og ikke mindre Armering. Byen indesluttede den Gang en Befolkning af omtrent 100,000 Sjele.

Den höistcommanderende General maatte nu deelviis skabe de nödvendige Forsvarsmidler til Lands og Vands. Men, inden vi gaae over til at omtale de Troppeafdelinger, hvorover han kunde byde til Kjöbenhavns Besættelse og Forsvar, maae vi kaste et kort og almindeligt Blik ud over den da værende danske Armee og sammes Organisation.

Armeen bestod den Gang af 3 Cathegorier:

1. Linien, bestaaende af:

Eet Ingenieur-Corps paa 54 Hoveder. Een Bataillon Liv-Garde til Fods, paa 4 Compagnier, med 494 Hoveder. 14 Infanteri-Regimenter,*) hvert paa 10 Compagnier i 2 Batailloner, tilsammen 1539 Hoveder, undtaget Marine Regimentet, som havde 4 Batailloner, med 2697 Hoveder, 1 Garnisons-Compagni i Nyborg med 156 Hoveder, 1 Garnisons-Compagni i Frederiksort med 68 Hoveder,	Linie-Infanteri = 23422 Hoveder.
5 Batailloner let Infanteri**); tilsammen	2750 Hoveder.
2 Escadroner Liv-Garde til Hest med 150 Hoveder, 8 Cavalleri-Regimenter***), hvert paa 4 Escadroner med 587 Hoveder, undtagen Husar-Regimentet, som havde 7 Escadroner med 1260 Hoveder, 1 Escadron Feltjægere med 50 Hoveder,	Cavalleri = 5629 Hoveder.
2 Brigader Artilleri: den danske med 9 Fod-Batterier og 1 ridende Batteri, den holsteenske med 3 Fod-Batterier og 1 ridende Batteri,	Artilleri = circa 3800 Hoveder.

*) Disse Regimenters Navne vare, foruden de Pag. 3 alt nævnte: Danske Liv-Regiment, Norske Liv-Regiment, Kongens Regiment og 1ste Jydske Regiment.

**) Disse ere alt nævnte Pag 4.

***) Disse Regimenters Navne vare, foruden de Pag. 3 nævnte: Sjællandske Rytter-Regiment, Jydske Regiment lette Dragoner og Fyenske Regiment lette Dragoner.

Denne Linie udgjorde altsaa efter Planen:

Ingenieurcorps . . .	54	Hoveder.
Linie-Infanteri . . .	23422	—
Lette Tropper . . .	1750	—
Cavalleri.	5629	—
Artilleri . . . . circa	3800	—
Summa	35655	Hoveder.

2. *Landeværnet*, eller den anden Linie.

Armeens Forstærkning, eller den anden Linie, blev fremkaldt ved Forordningen af 19de Januar 1801 i Anledning af Englands Angreb paa Danmark samme Aar og formeredes af de værnepligtige Mandskaber, som havde udtjent ved Linie-Regimenterne, indtil de havde fyldt det 45 Aar.

Landeværnets Bestemmelse er*): „At de Mænd, som ere „övede i Vaaben skulle ene og alene opfylde den Pligt „at bidrage til at forsvare den Provinds, hvori de boe „og opholde sig, imod fjendtlig Vold, uden at indlem- „mes i den staaende Krigshær".

Dette Landeværn blev formeret i Compagnier, Bataillonner og Regimenter, som bare Amternes og Provindsernes Navne.

Deres Vaaben bestode i Gevær med Bajonet, Sabel, eller Pallask, Pistoler og 2, 3 Pd. Canoner ved hver Bataillon, der ved Generalitets-Ordre af 11te Juni 1801 blev forandret til 4 Canoner for hvert Regiment, som skulde opbevares i Garnisonsstæderne. Deres Klædedragt bestod i en röd Vadmels, eller Klædes Kjole med blaa Krave og Opslag, saa vid, at den gik over den sædvanlige Tröie, de vare vante til at bære, rund Hat med en grön Fjederbusk og hvide Lærreds Buxer, som Alt blev leveret fra Amterne og Udgifterne reparterede paa disse. Forfængeligheden fandt just ikke megen Næring ved denne Paaklædning. Hver Bataillon erholdt ogsaa en Fane, bestaaende af Danebrogsflaget med Kongens Navnechifre i et Hjörne, og i Midten af samme Inscriptionen: „Landeværn for Kongen og Fædrenelandet". Denne Fane blev i Fredstid opbevaret hos Amtmanden, eller hos Bataillonscommandeuren, hvor en saadan var indsat.

*) Forordningen af 19de Januar 1801 og Cancelli-Skrivelse til samtlige Biskopper i Landet af 21de Marts s. A.

Bataillonerne skulde bestaae af 600 Mand, inddeelte i 4 Compagnier, hvert paa 150 Mand.

Til Underofficierer ved Landeværnet bleve udtagne de dueligste Meninge, og til Officierer bleve ansatte Saadanne, som stode paa Vartpenge, eller Pension, eller Andre, som forhen havde tjent i Linietropperne. Saasnart Landeværnet blev sat paa Feltfod, bleve alle Charger lönnede overeenstemmende med Normen ved Linietropperne, hvorimod i Fredstid kun Regimentschefen, Bataillonscheferne, 1 Capitain ved hver Bataillon, samt Adjutanten og 1 Underofficier ved hvert Compagni, bleve tillagte en bestemt Fredsgage, (ifölge Planen af 8de Juni 1803), som dog blev kortet af i den muligviis havende Pension, eller andre Embeds-Indtægter.

Landeværnets Övelser skulle bestaae i Exercits m. m. i de förste 6 Tjenesteaar, saaledes at hvert andet Aar blev exerceret 5 Dage compagniviis og 1 Dag bataillonsviis, og hvert andet Aar mödte Mandskabet kun 1 Dag ved Compagniet (Plan af 8de Juni 1803).

Nogle Landeværns-Compagnier og Bataillonner bestode af udtjente Artillerister, bare Navn af Artilleri-Bataillonner og skulde, i Tilfælde af Krig, bruges til Artilleritjeneste, ligesom de udtjente Jægere til Jægertjeneste og de udtjente Cavallerister som Cavallerister.

Landeværnsregimenterne vare:

I. Paa Sjælland:

Det Nordre-Sjællandske Landeværns-Regiment, bestaaende af 9 Bataillonner, som vare numererede og benævnte efter Amterne: Kjöbenhavn, Roeskilde, Hirschholm, Kronborg, Frederiksborg, Kallundborg, Draxholm, Sæbygaard og Holbek.

Det Söndre Sjællandske Landeværns-Regiment, bestaaende af 10 Bataillonner, numererede og benævnte efter Amterne: Sorö, Ringsted, Antvorskov, Corsöer, Vordingborg, Tryggevælde, Halsted, Aalholm, Nykjöbing og Möen.

Desuden havde Frederiksværk og Gods en egen Landeværns-Bataillon, bestaaende af alle 3 Vaabenarter, tilsammen omtrent 860 Mand stærk.

II. I Fyen:

Det Fyenske Landeværns-Regiment, bestaaende af 7 Bataillonner, samt 1 Bataillon paa Langeland.

II. I Jydland, 4 Regimenter, tilsammen 16 Batailloner, nemlig:
Det nordre jydske Landeværns-Regiment paa 3 Batailloner.
Det 1ste östre jydske dito dito paa 5 dito.
Det 2det östre jydske dito dito paa 4 dito.
Det vestre jydske dito dito paa 4 dito.

IV. I Hertugdömmet Slesvig, 1 Regiment paa 7 Batailloner, numererede og benævnte efter Amterne: Gottorff, Hütten, Husum, Flensborg, Alsen, Tönder og Haderslev.

V. I Hertugdömmet Holsteen, 1 Regiment paa 10 Batailloner, ligeledes numererede og benævnte efter Amterne: Rendsburg, Preetz, Segeberg, Oldenburg, Steinburg, Itzehoe, Pinneberg, Rheinbeck, Sönder-Ditmarsken og Norder-Ditmarsken.

Man vil af ovenstaaende Liste see, at Danmark og Hertugdömmene, foruden „Linien", besade 60 Landeværnsbatailloner, hvoraf flere Batailloner stode opförte med 2—3000 Landeværnspligtige, men dog med det reglementerede Antal af 600 Mand ved hver Bataillon udgjorde den respectable Styrke af 36,000—40,000 Mand, foruden adskillige særskilte Corps paa de isolerede Öer, saasom: Samsöe, Langeland, Æröe, eller Frederiksværk o s v. Denne Styrke er i Sandhed saare respectabel, ligesom Formationen ikke kan Andet, end roses, saafremt den var bleven bragt saaledes til Udförelse, som Planen foreskrev; men, formedelst occonomiske Grunde og Mangel paa Officierer og Underofficierer, indskrænkede man sig til kun at holde Lister over Mandskabet, saa at dette aldrig blev samlet, eller övet, og kun var at betragte som armerede og udisciplinerede Bönder.

Ogsaa maa det ansees for en Hovedfeil ved Landeværnets Organisation, at Planen foreskrev: „at det ene og alene skulde „forsvare den Provinds, hvori det boer og opholder sig", hvilken Bestemmelse for en stor Deel har været Aarsag i dette Landeværns ringe Nytte og aldeles ikke gjort det svarende til dets egentlige Bestemmelse og Hensigt, da Regjeringen saaledes selv havde bundet sig Hænderne. Vor Bonde Almue, som dette Landeværn ene blev recruteret af, er en Folkeclasse, som, især den Gang, havde en ubegrændset Agtelse for og Tiltro til Lov og Ret; hvad Loven böd opfyldte den med den strengeste Nöiagtighed. Naar derfor Loven böd, som ovenfor ommeldt, at Landeværnet ene og alene skulde opfylde den Pligt at forsvare den Provinds, hvori det boer og opholder

sig, imod fjendtlig Vold, saa tör man ikke vente, at disse Mænd med samme Iver, eller engang uden Indvendinger, vilde lade sig bruge i en anden Provinds, da Lovene paa det Bestemteste havde fastsat det Modsatte. Den Retsindighed og den Redelighed, som besjeler denne bedste Deel af det danske Folk, maae undskylde en formel Vedhængen ved Lovens Bogstav, det de ere ene i Stand til at opfatte, og som en retsindig og elsket Regjering ei heller nogensinde forhen havde givet dem Anledning til at fortryde paa.

Vi have opholdt os saa længe ved Landeværnets Beskrivelse, fordi man heraf alene kan forklare sig sammes senere Uheld, men og tillige forstaae, at dette samme, saa meget miskjendte Landeværn ikke fortjener den Dadel, langt mindre den Harme og Spot, som er bleven det til Deel og samme kar maattet bære af Ukyndigheden og Overmodet, der selv neppe vilde have været i Stand til at fremmane andre, eller bedre Resultater, end de, vi i det Fölgende ville nærmere belyse.

3. *Kystmilicen.*

Som en tredie Linie havdes i Danmark en Kystmilice, som, ifölge Forordningen af 27de November 1801, bestod „af hver vaa-„bendygtig Mand fra det 20—50 Aar, der boede ved Havet og „Fjordene, fra Strandkanten henved 2 Mile ind i Landet, saa-„fremt de ikke hörte til noget militairt Corps, eller vare kaldede an-„detsteds hen i Kongens og Statens Tjeneste.

Kystmilicens Bestemmelse er i Fredstid: „at afværge enkelte „Plyndringer ved Strandkanterne og beskytte egne Arnesteder mod „saadan fjendtlig Overraskelse, som kunne udföres, forinden det blev „muligt for Krigsfolkene i Nærheden at komme til Hjelp, vaage „for Kysternes Sikkerhed og varetage de Signaler, som bör gives for „at sammenkalde Omegnens Beboere".

Kystmilicen bevæbner sig selv med Skydegeværer og Sabler, eller i Mangel deraf med Baadshager, Högaffler, Knipler o. s. v. Kun de Uformuende blive af Kongen tildeelt Spyd eller Pikker, som skulle opbevares paa beqvemme Steder i Amterne. Mandskabet bærer den sædvanlige Klædedragt og kun paa Hatten en röd og hvid Cocarde. Vil det derimod selv uniformere sig, skal Uniformen være en mörkeblaa Tröie, eller Kjole, med hvid Krave og Opslag.

Kystmilicen inddeles i

a) Forstanderier paa 50 Mand.

b) Districtafdelinger paa 4 à 8 Forstanderier og

c) Amtsdistricter, eller Hovedafdelinger; hvilke i Fredstid commanderes af Amtmanden og i Krigstid af en med Egnen bekjendt Officier, der samtlige atter staae under den i Provindsen commanderende General.

Om Söndagen skal Kystmilicen exerceres og öves i Vaabenbrug efter Gudstjenesten ved Kirkerne, hvilket i Fredstid dog kun skal foretages 2 Gange om Aaret.

Ved Kystmilicens Oprettelse blev vistnok en Mængde vaabendygtige Mænd satte i Activitet til Kystens Forsvar; men, see vi hen til dens Bevæbning og Udrustning m. m., saa vil man let fatte, at den ei kan ansees hensigtsvarende til Kamp imod en vel organiseret og disciplineret fjendtlig Magt, mod hvilken den ikke er i Stand til, selv i stort Antal, at udrette det Allermindste, og at den ligesaalidet, som Landeværnet, kan antages at kunne have nogen væsentlig Indflydelse paa Landsts Forsvar, men at dette alene maa beroe paa Linien.

Foruden disse 3 Cathegorier havdes endnu i Kjöbstæderne en Borgermilice, oprettet ved Kongl. Rescript af 27de Februar 1801, bestaaende af de vaabendygtige Borgere indtil 50 Aars Alder; hvis Bestemmelse var deres egen Kjöbstads Forsvar, og de inddeeltes i de större Stæder, i Artilleri, Infanteri og Jægere.

Disse Borgercorps skulle armere og mundere sig selv, Officierspladserne besættes af Overövrigheden paa Magistratens Indstilling og den Höistcommanderendes Forslag, Und·rofficiererne besættes af den Höistcommanderende paa Compagnichefens Forslag.

I Kjöbenhavn vare Borgercorpserne af en meer militairisk Organisation og armeredes af Staten. Til disse Corps maa man ogsaa henregne „Kongens Liv-Jæger-Corps", som oprettedes 1801 og vel var et borgerligt Corps, men ved Planen af 21de Januar 1806 organiseredes paa 4 Compagnier, med den Bestemmelse, „at „bruges overalt indenfor Sjællands Grændser".

Man skulde saaledes af disse forskjellige Cathegorier af Bevæbning antage, at hver vaabendygtig Mand bidrog til Landets Forsvar. Men Maaden, hvorpaa Bestemmelserne herom udförtes, har ikke svaret til Bestemmelserne og fölgeligen ei heller til Forventningerne.

Vi ville nu nærmere undersöge, hvad der af denne talrige Armee havdes til Disposition ved Kjöbenhavns Beleiring:

1. Af Ingenieurcorpset. Foruden Corpsets Chef, Generalmajor v. *Gedde*, og Brigadecommandeuren, Oberstlieutenant v. *Suckow*, havdes til Tjeneste 2 Capitainer og 4 Lieutenanter, hvoraf een Lieutenant (v. *Caroc*), strax ved Beleiringens Begyndelse, blev gjort til Krigsfange og först udlöst efter Capitulationen; altsaa i Alt 7 Officierer.

2. Af Artillericorpset. Af dette Corps havdes d. 15de August til Tjeneste, foruden Corpsets Chef, Generalmajor v. *Bielefeldt*, Brigade-Commandeuren, Oberstlieutenant v. *Beck*, 3 Stabsofficierer, 1 Capitain og 12 af de yngste Lieutenanter, hvoraf 6 havde taget Examen Aaret i Forveien og 5 endnu ikke taget den. Endvidere kom hertil 3 Officierer fra Artilleriinstitutet, samt 2 Capitainer og 2 Lieutenanter fra Holsteen (see Pag. 64); tilsammen 24 Officierer med 34 Underofficierer og 186 Menige; tilsammen 214 Hoveder, foruden en Deel Stykjunkere. De paa Krigsfod satte 3 Feltbatterier bleve commanderede af Capitainerne v. *Hummel*, v. *Lüssow* og v. *Meier* og betjente af ovennævnte Officierer, Underofficierer og Mandskab, men som, alternerende, ogsaa forrettede Tjeneste paa Voldene. Capitain v. *Steffens* blev overdraget Commandoen af Strickers Batteri paa Amager.

Den 15de August indrykkede i Fæstningen den 6te Bataillon, eller Artilleribataillonen, af Söndre-Sjællandske-Landeværns-Regiment, under Major v. *Braëms* Commando, bestaaende af 2 Capitainer, 16 Lieutenanter, 18 Underofficierer og 402 Menige, tilsammen 439 Hoveder.

Af disse, udtoges en Lieutenant til Adjutant, 4 Lieutenanter til Tjeneste paa Laboratoriet, 1 til Vagt og 4 til Besætning og daglig Vagt paa Christianshavns Volde, hvorover de to Capitainer havde Inspection, og nogle Lieutenanter ansattes ved Feltbatterierne. Mandskabet af denne Bataillon blev brugt til Arbeide og Besætning af Christianshavns Volde, hvor de tillige exercerede med Canoner.

Kjöbenhavns Hoved-Vold blev besat med det borgerlige Artilleri-Corps, som betjente det derværende Skyts, hvis Antal i Fæstningen var bestemt ved et Regulativ fra Aaret 1801. Dog blev der under Beleiringen sat 88 Canoner flere i Activitet, end bemeldte Regulativ foreskriver, saa at Skytsets Antal bestod af:

a. *Paa Kjöbenhavns Volde:*

27 Stkr. Kasteskyts og 119 Canoner, samt paa Tömmerpladserne af 2 Morterer, 1 Haubitz og 6 Canoner; i Alt 30 Stkr. Kasteskyts og 125 Canoner.

b. *Paa Christianshavns Volde:*

Mod Sösiden 17 Stkr. Kasteskyts og 84 Canoner; mod Landsiden 34 Canoner.

c. *I Citadellet Frederikshavn:*

Mod Sösiden 13 Stkr. Kasteskyts og 45 Canoner; mod Landsiden 22 Stkr. Kasteskyts og 33 Canoner.

Til Reserve i Kjöbenhavn 2 3 ℔ Felt-Batterier, og i Citadellet 1 3 ℔ Felt-Batteri, hvert paa 8 Piecer.

Artilleriet havde saaledes monteret i Alt 82 Stkr. Kasteskyts og 345 Canoner.

Saafremt Alle af Landeværnet og det borgerlige Artillericorps havde været aldeles brugbare og duelige Artillerister, vilde deres Antal have været meget respectabelt og tilstrækkeligt. Men denne Paastand lader sig neppe gjöre.

3. Af Infanteri. Indtil den 16de August bestod sammes Styrke af Liv-Garden til Fods, 1 Bataillon; Danske Liv-Regiment, under Generalmajor v. *Falbe*, 2 Battailloner; Norske Liv-Regiment, under Oberst v. *Beck*, 1 Bataillon; Marine-Regimentet, under Generalmajor v. *Lemming*, 4 Bataillioner, under Oberstlieutenanterne *Meyer*, *Scheibe*, *Dyssel* og Major *Scheel*, hvoraf Bataillonen *Scheibe* laa i Citadellet Frederikshavn, hvortil kom en Recrut-Batatillon, under Major v. *Krebers* Commando, paa 413 Menige, hvilke tilsammen udgjorde 4341 Mand. Heraf blev i Kjöbenhavn givet 535 Mand til Vagt; 1228 Mand af Marineregimentet afgivet til Besætning paa Söbatterierne, hvoraf til Batteriet 3 Kroner 1 Capitain, 3 Lieutenanter, 6 Underofficierer, 2 Tambourer og 290 Mand; til Prövestenen 1 Capitain, 2 Lieutenanter, 4 Underofficerer, 1 Tambour og 200 Mand; til Defensionsskibet Mars, 2 Lieutenanter, 4 Underofficierer, 2 Tambourer og 114 Mand; til St. Thomas 2 Underofficierer og 22 Mand, samt de Övrige til Castrup og Dragöe. De 413 Recrutter vare ei tilstrækkeligen övede for at indtræde i deres Afdelinger og bleve desuden den 19de August forlagte til Citadellet Frederikshavn for der at deeltage i Garnisonstjenesten, da den derværende Bataillon ei engang var stærk nok for at besætte sammes

Söbatterier og Vagter; af Marineregimentet bleve dernæst kun 641 Mand tilbage, men som bestode af saa usikkre og oprörske Udlændinger, at de ei ret vel kunde bruges uden paa de faste Batterier, og paa Voldene maatte desuden en Deel regulaire Troppeer forblive tilbage, naar Resten udrykkede af Fæstningen. Naar altsaa Vagtmandskabet, Detachementerne, Recruterne og de tilbageværende Marinere, tilsammen 2817 Mand, fraregnes, saa havdes den 16de August af den omtalede Besætning af 4341 Mand, kun *1524* Mand regulairt Infanteri tilbage, hvorved Fjendens Landgang kunde forhindres.

Ved Infanteri-Regimenterne vare 23 Officierspladser og 15 Underofficiersnummere vacante, eller ved Permission ubesatte, hvoraf de förstnævnte, ad interim, besattes med 17 Landcadetter og 9 Fricorporoler.

Fra den 14de til den 16de August mödte de indkaldte Frifolk ved deres respective Regimenter og bleve tagne til Tjeneste den 17de August, hvorved Kjöbenhavns Garnison erholdt en Forstærkning af 358 Mand regulairt Infanteri, hvis Styrke saaledes voxede til *4699* Mand; eller, naar de ovenfor anförte, i de 4 Cathegorier omtalede 2817 Mand fradrages, havdes en Rest af *1882* Mand Nu var Garnisonens Vagtmandskabs Styrke af begge Livregimenterne den 15de August, formedelst de borgerlige Corpsers Deeltagelse i Vagttjenesten, kun 366 Mand, saa at det regulaire Infanteries disponible Styrke samme Dag, til at afholde Fjendens Landgang, var *2051* Mand, om man end vilde bortkalde hver Mand af de til Arbeide paa Voldene, til Befæstnings-Anlæg udenfor Byen og mangfoldige andre Arbeider commanderede Soldater.

Den 15de August mödte i Fæstningen 1ste og 3die Bataillon af nordre Sjællandske Landeværns Regiment og 3die og 6te Bataillon af söndre Sjællandske Landeværns Regiment, som toges til Tjeneste den 18de August.

Den 17de August mödte ligeledes 2den og 4de Bataillon af nordre Sjællandske Landeværns Regiment, som toges til Tjeneste den 20de August. Da den 6te Bataillon blev, som alt ommeldt, afgiven til Artilleriet, saa udgjorde de 5 andre Batailloner kun circa *1900* Mand og formerede een Brigade under Generalmajor v. *Walterstorfs* Commando.

Af disse bivouaquerede og camperede de 2 Batailloner i „Phi-

losophgangen", en Promenade i Byens vestre Deel, 2 Bataillioner paa Citadellets Esplanade, og 1 Bataillon blev den 18de August indqvarteret paa Christianshavn.

Den 14de August indrykkede en Afdeling af 118 Mand ridende Jægere, Herregaardsskytter kaldede, Frivillige fra Godserne i Sjælland, som bleve commanderede af Major, Kammerherre v. *Krogh*, Kæmmereer ved Öresuuds Toldkammer, der ogsaa frivilligen havde tilbudt sig. Omendskjöndt de vare beredne, fegtede disse Skytter altid til Fods.

Den 16de August blev Kongens Liv-Jæger Corps taget til Tjeneste. Dette Corps, under Major v. *Holsteins* Comando, blev recruteret ved Frivillige af Kjöbenhavns bedste, borgerlige Ungdom, som eqviperede sig selv (87.) Ved denne Leilighed blev Corpsets Styrke föröget med mange unge Mænd, som heri frivilligt indtraade, hvoriblandt adskillige unge Embedsmænd fra Regjerings-Collegierne, især af de holsteenske og slesvigske Afdelinger, ja! endog af Udlændinger. Dets Styrke udgjorde den 16de August 327 Mand.

Det borgerlige Infanteri paa 12 Compagnier og Artilleri paa 6 Compagnier bleve tagne til Tjeneste med en Styrke af omtrent 4000 Mand, hvoraf det sidste Corps talte omtrent 1100 Mand. Stadshauptmand *Mylius* commanderede det hele Corps, og Major *Hallander* var Chef for dets Artilleri.

Borgervæbningens Bestemmelse er: „at modstaae fjendtlig Overlast, naar Staden Kjöbenhavn, eller dens Forstæder angribes fra „Land- eller Sösiden; at gjöre Udfald af Fæstningen, naar saadant „findes fornödent, og bidrage til Sikkerheds og Ordens Vedligehol-„delse i samme. Dog" — vedbliver Lovgivningen — „at der ikke „fordres anden Tjeneste af Nogen, end den, som er nödvendig til „Fæstningens, de til denne hörende Værkers samt Forstædernes For-„svar og Ordens Haandhævelse i samme, saavelsom til Fæstning-„gravenes Iisning om Vinteren, for saavidt dette efter de ældre An-„ordninger falder i Borgerskabets Lod, som og til fornödent Arbeide „i Töihuset, Laboratoriet og Krudmagazinerne."

Den 14de August havde man begyndt at samle og organisere Studenter-Corpset, eller „Kronpeindsens Liv-Corps", under Commando af Over-Hofmarchal v. *Hauch*, Oberstlieutenant v. *Lorenz* og Major v. *Hegermann*. De udlagte Lister vare snart fyldte med Navnene paa den academiske, kjekke Ungdom. Ogsaa de saakaldte „danske Ju-

rister", som studerede ved Universitetet, indkom med en Ansögning om at maatte optages i Studentercorpset, hvilket Önske blev dem tilstaaet. Ligesaa blev det samme paa Forlangende tilladt de unge Deponender, som netop paa denne Tid vare ankomne til Staden for at underkaste sig Examen Artium, der afholdes i October Maaned. Mangfoldige af de Studerende, som under Universitetsferierne vare reiste ud paa Landet, vendte hurtigen tilbage til Byen ved Efterretningerne om Opfordringen og Krigens Udbrud, for at optages i Corpset, som da snart talte 800 Mand og blev inddeelt i 8 Compagnier, under Capitainerne *Hegermann*, *de Scue*, *Falsen*, *Weidemann*, *Schnitter*, *Nachtegall*, *Sverdrup* og *Kaltenborn*, næsten alle Mænd, som senere have forhvervet sig betydelige Navne. Ogsaa de *à la suite* staaende Officierer, Capitainerne, Professorerne *Bruun*, *Rahbek* og *Bornemann* samt Krigsassessor *Schneider* meldte sig til Tjeneste ved Corpset.

Fra den 17de August blev Corpset befalet deelviis at være tilstede paa Allarmpladsen og fra d. 20de August taget til Tjeneste, og besatte det fra denne Dag af Vagterne paa Rosenborg Slot, de Kongelige Palaier, Slotsholm og Lazarethet i Frimurerlogen. Fra 23de August til 6te September besattes af Corpset Courtinen paa höire og venstre Side af Vesterport m. m., fra 30te August til 4de September tillige Consistoriet og fra 7de til 11te September Vagten ved Hovedqvarteret.

4. *Af Cavalleri.* Den 15de August bestod sammes Styrke af:

Liv-Garden til Hest, under Oberst, Grev v. *Schmettows* Commando . . . . . 90 Heste.

Husarregimentets Recrut-Exerceerskole . . . 45 —

Ved Garden manglede 8 Officierer; ved Husarregimentets Recrutskole havdes kun 1 Lieutenant til Tjeneste.

Sjællandske Rytter Regiment, under Oberstlieutenant v. *Bassewitz's* Commando . . . . . 395 Heste.

Escadronerne fra Nestved bleve indqvarterede paa Vester- og Nörre-Bro, Escadronen fra Slagelse, som ankom den 13de August, paa Frederiksberg, Escadronen fra Vordingborg, som ankom om Aftenen den 15de August, i Valdby. Af dette Regiment bleve 50 Mand strax detacherede til Kronborg, og 5 Trops, tilsammen 125 Heste, bleve udsendte til Nivaa, Torbek, Valdby, Castrup og Forstæderne omkring Kjöbenhavn, for at patrouillere og bringe Rapporter.

Ved Sjællandske Rytter Regiment vare 7 Officierer fraværende.

Cavalleriets Styrke i Garnisonen var den 15de August saadan: 530 Mand, som bleve brugte til Recognosceringer, Patrouiller, Piquetter, Ordonancer og Ordens Vedligeholdelse i Byen. Garden og Husarerne forbleve i deres Caserner; men Rytterregimentet blev den 17de August forlagt i Cantonnement paa Amager og afgav dagligen et Commando af 1 Ritmester, 1 Lieutenant og 70 Heste til Fæstningen, hvilke havde deres Vagt i Husarcasernen ved Öster-Port.

Den hele disponible Landmagt ved Kjöbenhavns Beleiring var altsaa:

a. Af Linietropperne.

Ingenieurer	7	Hoveder.
Artillericorpsets Linie	244	—
Infanteriet	4699	—
Cavalleriet	530	—
Summa	5480	Hoveder.

b. Af Milice- Borger- og frivillige Corps.

6 Batailloner Landeværn . .	ca. 2339	Hoveder.
Borgervæbningen i Kjöbenhavn	ca. 4000	—
Studentercorpset	ca. 800	—
Herregaardsskytterne . . .	118	—
Livjægercorpset	327	—
Summa	7584	Hoveder.

Landforsvaret Summa *13,064* Hoveder.

Vel synes denne Styrke ikke at være ubetydelig; men det kommer ikke saa meget an paa Troppers Antal som paa deres Dygtighed, og denne kunde man neppe rose hos Alle. Saaledes var Landeværnet hverken godt commanderet, övet, eller armeret, og formedelst disse Mangler ikke ret vel at bruge i aaben Mark. Dets hele Udrustning var desuden saare tarvelig; og, da det hverken blev inqvarteret, eller i Begyndelsen engang forpleiet, saa kan det ikke forundre os, at det, som alle lignende Tropper, ikke svarede til de Forventninger, man gjorde sig om det. Selv paa Fæstningsværkerne blev af denne Aarsag stedse iagttaget den Regel: at placere een Landeværnsbataillon imellem 2 Liniebatailloner.

Marine-Regimentets overblevne Mandskab kunde, af de forhen alt omtalede Aarsager, heller ikke bruges udenfor Fæstningen, hvilket Erfaringen senere ogsaa tilstrækkeligen bekræftede Rigtigheden af.

Det borgerlige Infanteri kan egentligen kun gives Navn af en Milice og fölgeligen ikke heller ret vel bruges i aaben Mark, hvorfor det ogsaa alene blev anvendt til Fæstningsværkernes Besættelse og der altid understöttet saavel af Linietropperne som Landeværnet. Livjæger-Corpset, Herregaardsskytterne og det borgerlige Artilleri have derimod under hele Beleiringen været brugte og fuldkommen gjort Tjeneste som Linietropper samt ved alle Leiligheder erstattet disse.

Paa denne Maade skabte man sig Forsvarere til Lands. Voldene bleve monterede, Ammunition forfærdiget og henbragt paa de nödvendigste Puncter, Materialer samlede, og enhver vaabendygtig Mand sögte at gjöre Nytte, hvor og paa den Maade han bedst formaaede.

Vi skulle dernæst kaste et almindeligt Overblik paa Söforsvaret.

Som vi alt have meddeelt, havde Kronprindsen d. 11te August overdraget Södefensionens Overcommando til Commandeur *Steen-Bille*, og strax blev med Hensyn hertil den störstmulige Activitet udviklet.

Commandoet af den flydende Deel af Söforsvarsvæsenet blev overgivet til Commandeur-Capitain *I. C. Krieger*, og under ham commanderede en second Capitain, Baron v. *Holsteen*; Commandoet af Batteriet 3 Kroner blev, hvad allerede er omtalet, ifölge Kronprindsens Befaling, overgivet til Oberstlieutenant v. *Meyer* af Marineregimentet; Commandoet af Batteriet Prövestenen med den dertil hörende Stykpram og Flaadebatteriet til Commandeur-Capitain van *Dockum*; Commandoet over Landbatteriet Christianus Sextus paa Nyholm til Marine-Capitain *Grove* og det derværende Skyts betjent af Kjöbenhavns borgerlige Artilleri-Corps.

Man begyndte dernæst at armere og udruste den uundværligste og nödvendigste Deel til Indlöbenes Forsvar og for at understötte de to faste Batterier 3 Kroner og Prövestenen. Men Tiden var knap, og der manglede især Mandskab til Skibenes Besætning, hvilken den Gang især deleshed kom fra Norges Syd- og Vest-Kyster, men altsaa ikke kunde skaffes tilveie uden lang Varsel. Derfor var det ikke at tænke paa at armere og bemande Linieskibene, eller den större Deel af Flaaden, som maatte forblive liggende utiltaklet i Leiet. For at besætte den Deel af samme, som

blev udrustet, benyttedes en Deel af Marinens eget Mandskab, den saakaldte „faste Stok", og de i Nærheden værende indrullerede Matroser, som bleve indkaldte til Tjeneste; dernæst blev, som vi alt have omtalet en betydelig Deel afgivet af Garnisonens Mandskab; og, hvad der end manglede, skaffedes, som alt omtalet, tilveie ved frivillig Hverving.

Der blev nu arbeidet, saa at sige, Dag og Nat i Söarsenalerne; og, ligesom eet Skib var besat og armeret, blev det halet ud af Bommen og lagt paa den for samme befalede Plads ved 3 Kroner eller Prövestenen.

Södefensionen deeltes i:

1. *Den som Blokskibe udrustede Deel*, nemlig:

Linieskibet Mars paa 60 Canoner, bestaaende af: 26 24 ℔, 26 12 ℔ og 8 8 ℔ Canoner, under Capitain *C. Wleugels* Commando.

Fregatten St. Thomas, paa 22 24 ℔ Canoner, under Capitainlieutenant *H. Stephansens* Commando.

Briggen Mercurius, paa 18 Canoner, under Capitain *P. Wleugels* Commando, bestemt til at agere i Callebostrand.

Stykprammene:

Hayen, under Capitainlieutenant *P. C. Lillienskjolds* Commando,
Sværdfisken, under Capitainlieutenant *S. D. Kruses* Commando,
Kjæmpen, under Capitainlieutenant *S. I. Acheleyes* Commando,
Lindormen, under Capitainlieutenant *C. Hohlenbergs* Commando,
} hver paa 20, 24 ℔ Canoner.

Flaadebatteriet Nr. 1, under Capitainlieutenant *N. Juels* Commando, paa 24 24 ℔ Canoner.

2. *Canonflotillen.* Denne var inddeelt i 4 Dele:

a) *Avantgarden*, under Capitain, Baron *Holsteens* Commando, bestaaende af 8 Canonchaloupper, inddeelte i 3 Divisoner, nemlig: Kallundborg, Helsingör, Nestved, Roeskilde, Saltholmen, Frederikssund, Stubbekjöbbing og Rödby, hver armeret med 2 24 ℔ Canoner og 4 4 ℔ Haubitzer.

b) *Corps de Bataille*, bestaaende af 11 Skjærbaade, eller Canonbaade, inddeelte i 3 Divisioner, nemlig: Ahrendal, Nykjöbing, Nakskov, Aalborg, Odense, Langesund, Staværn, Stege, Christiansund, Flensborg og Viborg, hvoraf 9 vare armerede med 2 18 ℔ Canoner og 2 12 ℔ Haubitzer; een med 1 18 ℔ Canon, 1 12 ℔ og 4 4 ℔ Haubitzer, og een med 2 24 ℔ Canoner og 4 4 ℔ Haubitzer.

c) *Arrier-Garden*, bestaaende af 7 Canonchaloupper, ogsaa inddeelte i 3 Divisioner, nemlig: Nysted, Svendborg, Faaborg, Holbek, Middelfart, Assens og Kjerteminde, armerede som Avantgardens Canonchaloupper.

d) *Bombardeer-Divisionen*, bestaaende af 5 Fartöier, nemlig: Morteer-Chalouppen Nr. 1, armeret med 1 100 ℔ Morteer og 2 4 ℔ Haubitzer; Morteer-Barcasserne Nr. 1, 2 og 3, hver armerede med 1 100 ℔ Morteer og Canon-Jollen Nr. 5, armeret med 1 24 ℔ Canon og 2 4 ℔ Haubitser.

Ethvert af disse Fartöier blev commanderet af en Sö-Lieutenant. Hertil kom endnu nogle Pramme med Morterer, besatte fra Holmen og under Sö-Artillerilieutenanters Commando.

Den hele flydende Södefension var saaledes armeret med 256 Canoner, 4 Morterer og 91 Haubitzer, foruden Morterer paa nogle Pramme, og besat med circa 3588 Mand. Men endnu den 16de August havde Söetaten ikke ved Hvervningen erholdt alt det Mandskab, den behövede, hvorfor Politimesteren, *Haagen*, samme Dag gjentog den Opfordring: „Da der endnu behöves 400 Mand til Flaadens „Tjeneste, saa maa jeg opfordre det Offentlige til, til Politikamme-„ret strax at aflevere dette Antal"; en Opfordring, som synes at have fört til det forönskede Resultat.

Af denne flydende Defension blev Flaadebatteriet Nr. 1 den 13de August og Stykprammen Lindormen den 14de August, stationerede ved Batteriet Prövesteen og underlagt sammes Chef. Resten, inclusive Canonflotillen, paa 3 Canonfartöier nær, som den 24de August bleve detacherede til Kallebostrand, stationeredes ved Batteriet 3 Kroner. Saaledes indtog Fregatten St. Thomas den 14de August sin Stilling imellem 3 Kroner og Kalkbrænderiet; Blokskibet Mars udlagdes d. 15de August norden for St. Thomas; Stykprammene

Haien og Sværdfisken lagdes den 16de August paa den östre Side af Grunden „Refshalen", imellem 3 Kroner og Lunetten. Canon- og Bombe-Fartöierne udlagdes, ligesom de bleve færdige.

Den store Flaade blev, som sagt, liggende utiltaklet i sit Leie, og af Marinen blev der kun commanderet Officierer og Mandskab til at have Opsyn med samme, især under det senere paafölgende Bombardement.

En 3die Hovedforanstaltning med Hensyn til Forsvaret var Befæstningsvæsenet.

Den 12te August begyndte man af al Kraft paa Kjöbenhavns Voldes Istandsættelse, saasom: ved at forhöie Brystværnet, indskjære Skydeskjaar, opkaste Bænke for Skytset, Banketter for Infanteriet, og hvad Mere der da maatte ansees for det allernödvendigste.

Med Hensyn til nye Udenværkers Anlæg blev man efter en Recognoscering enig om, at der ei var at tænke paa Anlæg af Værker af stor Udtrækning og i lang Afstand fra Fæstningen, da Tid og Hjelpemidler manglede baade til deres Anlæg og Forsvar. Man havde, som alt sagt, kun 7 Ingenieurofficierer, men forresten ikke een eneste Underofficier, eller Soldat af dette Vaaban, som kunde ved sin Kyndighed i Jord-Constructioner og Arbeider fremme disse. Skulde Værker anlægges, som kunde være Forsvaret til væsentlig Nytte, maatte de opkastes 3000—3600 Alen fra Fæstningen; men til at anlægge ostensible Værker, var der, ifölge Ingenieurens egen Mening, hverken Tid, eller Midler. Hos Borgerne manglede der, ligesaalidt som hos Tropperne, paa god Villie; men Borgere ere ikke ret vel skikkede til Ingenieurarbeide, naar man Ingen har, som kan lede deres Arbeide, selv ikke om man havde havt de nödvendige Arbeidsredskaber og Materialier, hvilke ogsaa manglede til en saa stor Masse Mennesker, som pludseligen skulde sættes i Arbeide.

Imidlertid blev man dog enig om at anlægge en Redoute til 4 Canoner og 60 Mands Besætning, til Forpost udenfor Österports Mölle ved det saakaldte Salpeterværk, hvor flere Veie stöde sammen, og derved ansætte saa mange Folk til Arbeide, som Pladsen tillod, hvilke dog ofte bleve forjagne af Fjendens Ild, indtil bemeldte Værk formedelst Fjendens hastige Fremtrængen ufuldendt maatte forlades. Dernæst blev anlagt en Forhugning til 120 Mand og 2 Canoner foran Tête af Dæmningen imellem Sortedamssöen og Peblingesöen, og en lignende Forhugning imellem St. Jörgens og Peb-

lingesöen. Traverser bleve anlagte ved den indre Ende af Ladegaards-Dæmningen, samt foran Nörre- og Öster-Port, saa og begyndt paa en Dæmning over Aaen ved Ladegaarden, for at hindre Fjenden i at aflede Vandet fra Peblingesöen; ligeledes blev traceret en Redoute til 50 Mand ved den indre Side af Sortedamssöen, for at hindre Fjenden fra at baricadere eller afskjære Vandrenderne, som lede til Hovedgraven; ogsaa bleve gjorte 8 Forhug i Fæstningsgravene for at spærre Passagen over Vandrenderne; ligesaa bleve Forhug anlagte i Vaabenpladsene foran de 3 Hoved-Porte. Paa den yderste Ende af Tömmerpladsene blev anlagt et Batteri af Tömmer til 6 Canoner, 2 Morterer og 1 Haubitz, og langs Tömmerpladsene anlagt et Brystværn af Tömmer for Musketeri og 3 pundige Canoner.

Der er saaledes i 17 Dage, fra den 12te til den 29—30te August, anlagt 21 forskjellige Værker med de faa Hjelpere, der havdes af Ingenieurofficierer, saa at baade Brigadecommandeuren og Majoren af Corpset deeltoge i Tjenesten, lige Subaltern-Officiererne, og samtlige anstrengede sig saaledes Nat og Dag, at de næsten aldrig kom af Klæderne. Det uövede Mandskab sinkede naturligviis Arbeidets Fremgang, omendskjöndt der ei, som sagt, manglede det paa god Villie og Iver.

En 4de Hovedforretning var Indretningen af Hospitaler og overhovedet Alt, hvad der henhörte til Lazarethvæsenet, som blev betroet til Professor *Winslöws* Overbestyrelse, ligesom Transporten af de Syge, eller Qvæstede blev overdraget til Lieutenant v. *Meidel* af Prinds *Christian Frederiks* Regiment.

I Kjöbenhavns Fæstning existerede allerede fölgende faste, militaire Lazarether

1) Artillericorpsets Lazareth, indrettet til 70 Syge.
2) Liv-Vagtens do. til 33 do.
3) Danske Liv-Regiments do til 51 do.
4) Norske Liv-Regiments do. til 50 do.
5) Kronprindsens Regiment do. til 40 do., forblev aldeles ledigt og til Reserve.
6) Prinds *Christian Frederiks* Regiments do. til 43 do.
7) Marine Regimentets do. til 76 do.
8) Citadellets do. til 25 do.
9) Söqvæsthusets do. til 800 do.
10) Nyboders do. til 200 do.

Foruden disse faste bleve fölgende, midlertidige Lazarether lidt efter lidt under Beleiringen indrettede

11) Paa *Frederiks* Hospital til 230 Syge.

12) Paa almindeligt Hospital til 150 do.

13) I Exerceerhuset til 100 do., bestemt til epidemiske Syge, men brugtes ei, da slige Sygdomme ei herskede.

14) Paa Landeværnets Lazareth til 130 do.

15) Paa Accouchementhuset til 16 Officierer.

16) Paa Landcadetacademiet til 40 Officierer.

17) Paa Söcadetacademiet til 50 Officierer, men som ei blev benyttet.

18) I Dövstumme-Institutet til 12 Officierer, som ligeledes ei blev benyttet.

19) I Frimurerlogen i Kronprindsens Gade til 25 Syge af Kronprindsens Liv-Corps, og endeligen anlagdes

20) 8 smaae Forbindingsstuer i Udkanterne af Byen

Vi see heraf: at der var indrettet Militair-Lazarether for 2095 Personer, og alle udrustedes med en Rundelighed og Ombyggelighed, der geraadede Overbestyreren, saavelsom Overcommandoet og Byens Overövrighed til störste Roes. Borgerne, ja! Qvinderne i Byen leverede en Masse af Linned og Charpie. Efter Professor *Winslöws* offentlige Opfordring d. 16de August, og med Tilsagn af en maanedlig Gage af 10, 12 til 20 Rbd. efter Enhvers Duelighed, meldte Byens dueligste Læger sig for at overtage Bestyrelsen af Hospitalerne, og vare utrættelige i Omsorg og Plcie for den blödende Kriger.

En 5te Hovedgenstand var Proviantvæsenet. For at besörge dette, havde det danske Cancelli alt den 12te August udfærdiget en Ordre til Conferentsraad, Borgemester *Hjorthöi*, Justitsraad og Cancelli-Archivar *Lassen*, Bankdirecteur og Grosserer *Kirketerp* og Grosserer *Otto*, at sammentræde i en Commission, for at tage under Overveielse, hvorledes Kjöbenhavn under nærværende Conjuncturer paa alle mulige Maader kunde vorde forsynet med de fornödne Levnetsmidler, især med Meel og Kjödvarer, og strax föie de i denne Henseende fornödne Foranstaltninger.

Aldrig saasnart var denne offentlige Foranstaltning bleven bekjendt, förend Kjöbenhavns Borgeres Godgjörenhed traad i Virksomhed, idet Admiral v. *Lütken* gik paa Börsen og opfordrede Kjöbmændene til Bidrag, som de strax med Fornöielse ydede.

En Subscription, underskreven *Thyge Boysen* og *N. Holten*, indböde Medborgere til Bidrag efter Evne for at kunne opmuntre ved Forfriskninger med Öl, Tobak, Viin m. m. Besætningerne paa Batterierne Prövesteen og 3 Kroner, hvilke belöbe sig til 2000 Mand. Paa denne Subscription indkom inden næste Dag 3000 Rbd. og senere henimod 12000 Rbd., foruden et stort Qvantum Provisioner in natura, saa at det blev Commissionen muligt at give Batteriernes og Voldenes Besætning dagligen dobbelt Forpleining, bestaaende i Viin, Brændeviin, Bröd, Ost, Suppe og Kjöd m. m.

Men den private Velvillie og Godgjörenhed indskrænkede sig ikke til Forsvarerne alene; knap var Fæstningen bleven berendt, förend man den 17de August saae en Opfordring af Mægler *Behrend* og Apotheker *Boye*, saalydende:

„Endeel af vore Medborgeres Koner have yttret for os, at, da „Fædrelandet har kaldet deres Mænd til dets Forsvar, saa ere de „satte ud af Stand til at forsörge dem selv og deres Börn. Vi Under„tegnede have derfor besluttet strax at aabne en Subscription for „dem og indbyde desaarsag vore Medbrödre og fölende Mennesker „til dette Öiemed, For ethvert Bidrag skal paa det Nöiagtigste „vorde aflagt offentligt Regnskab."

Ogsaa paa denne Opfordring blev der strax tegnet Meget baade i Penge og i Victualier; alene til det borgerlige Artilleries Familier circa 1800 Rbd.

Man seer heraf: at Kjöbenhavns Borgere ved deres Patriotisme og Velvillie sögte at erstatte Savnet af al offentlig Forpleining, Magazinering, Proviantering og Alt, hvad der ellers hörer til en Fæstnings Udrustning og en Garnisons Underholdning, hvortil der den Gang, som alt sagt, ei i vor Armee fandtes det mindste Spor; men ved saadan Hjelp blev Overcommandoet betydeligen lettet og understöttet i dets næsten fortvivlede Nöd og Hjelpelöshed. Selv Omsorg for de engelske Krigsfangers Forpleining blev ikke glemt, men overdraget til Sölieutenant *Lütken*.

En 6te Hovedbranche var Brand- og Vandvæsenet.

Cancelliet tilskrev ogsaa den 12te August Brand- og Vandcommissionen: uopholdeligen at træffe alle de Foranstaltninger, som havde fundet Sted i Aaret 1801.

Brandcorpset i Kjöbenhavn var et militairt-organiseret Corps paa 12 Compagnier, under Commando af Brandmajor *Kirkerup*, og sikkert

beløb sig, ved den Tilgang, Corpset ved denne Leilighed frivilligen erholdt, til circa 4000 Hoveder. Spröiterne og Brandredskaberne bleve efterseete og istandsatte, og Alt organiseret med Hensyn til en forestaaende Beleiring. Vandledningerne bleve ligeledes efterseete, og, hvor de laae over Jorden, deelviis belagte med Jord og Riisqviste for at skjule og bevare dem mod Fjendens Ild; Bröndene i Byen bleve efterseete og de forfaldne Brönde befaledes oprensede og istandsatte.

En 7de Hovedbranche var Anskaffelsen af Heste til Militairets, især Artilleriets Brug. Til den Ende skete den 15de August fra Overpræsident, Borgemestere og Raad atter en Opfordring til Byens Borgere saa lydende:

„Da det under nærværende Omstændigheder er fornödent, at „det Kongelige Artilleri-Corps, forsynes med de fornödne Heste og „Vogne til de ideligen forefaldende Transporter og Kjörseler af Ar„tillerivogne og Ammunition, samt Rideheste og andre löse Heste til Feltbatteri- og anden Artilleri-Tjeneste, og vi ikke paatvivle, at de „af Staden Kjöbenhavns og dens Forstæders Beboere, som have „Heste og Vogne, i disse vigtige Öieblikke ville overlade samme til „Hs. Majestæt Kongens og Statens Tjeneste, saa anmodes foran„nævnte Beboere herved om, snarest muligt at opgive paa Raad„stuens 2det Secretariats Comptoir i Postgaarden, hvor mange Heste „og Vogne de saaledes kunne overlade, da de derefter nærmere „skulle blive underrettede om Tiden og Stedet, hvor disse skulle „möde."

De patriotiske Borgere stillede, iföge denne Opfordring, strax deres, selv Pragtheste, til Kongens Tjeneste.

Foruden disse Hovedbrancher paahvilede endnu Generalcommandoet en Masse af Pligter og Forretninger, som vanskeligen lade sig beskrive; vi nævne derfor blot Omsorgen for Ammunition og Vaaben, Commandovæsenet, Troppernes Beklædning og Huusning, Fourage, Politiväsenet i Fæstningen og paa dens Grund, Udlevering af Ammunition, Vaaben til Landeværnet, Haandværksredskaber for Ingenieurarbeiderne, Montering af Feltbatterierne og Fæstningsskytset o. s. v. o. s. v.

Heraf vil man see, at Meget og det meest Mulige blev udfört, saa at man ei med Billighed kan lægge Overcommandoet nogen Efterladenhed, eller Glemsomhed til Last. Til Hjelp til disse mange Forretninger bleve hos General v. *Peymann* som Adjutanter ansatte

d. 13de August Major v. *Friess* af Hs. Majestæt Kongens Regiment; d. 15de Ritmester v. *Funck* al Husarregimentet og Premierlieutenant v. *Söderberg* af 3die Jydske Infanteri-Regiment og d. 17de endnu Ritmester, Grev v. *Holck* og Lieutenant v. *Qvalen* af Garden til Hest, Capitain v. *Hagen* og Lieutenant v. *Cederfeldt* af Söetaten.

Hos General v. *Bielefeldt* vare som Adjutanter ansatte Artillerilieutenenterne v. *Hoffmann* og v. *Elshoug*.

Hos Commandeur *Steen-Bille* var som 1ste Adjutant ansat Sö-Premierlieutenant *Grotschilling*.

Dog, 4 Dage ere, som alt sagt, kun en kort Tid; men den blev benyttet med utrettelig Iver; enhver Krigsmand, eller Borger skyede ingen Möie, ingen Besværlighed for at fremme det almindeliges Bedste. Villien var altid god hos dem Alle; og saaledes forberedede, finde vi dem med godt Mod og den störste Begeistring at see Fjendens videre Foretagender imöde.

III. Capitel.

Fra Englændernes Landgang den 16de August indtil Slaget ved Kjöge den 29de August.

Da den engelske Minister *Jackson*, den 13de August om Aftenen, havde havt sin, til intet fredeligt Resultat förende Conferents med Ministeren, Grev *Joachim Bernstorf*, begav han sig, som alt omtalet, næste Dag ombord paa den engelske Flaade i Sundet; og, da den Afdeling af den engelske Armees „tydske Legion", under Generallieutenant Lord *Rosslyns* Commando, som skulde ankomme fra Rygen, saaes under Opseiling syd fra og endnu samme Dag kastede Anker i den nordlige Deel af Kjöge-Bugt, saa gave de engelske Overbefalingsmænd Ordre til Landgang og Angreb, hvortil de fornödne Forberedelser alt vare tagne og Ordrer udstedede den 7de August fra Admiralskibet „Prince of Wales" paa Helsingöers Rhed (see Bilag Nr. 2).

Den store, engelske Flaade, som siden d. 3die August havde ligget i Sundet og især havt Stilling syd for Helsingöer og Helsingborg til henimod Öen Hveen, krydsede til den Ende den 15de August med Modvind op i Sundet, saa nær til Landet som den kunde komme, imellem Wedbæk og Skodsborg; med Undtagelse af den Division, som havde Generalmajor *Spencers* Brigade om Bord, hvilken ankrede nærmere Kjöbenhavn, i den Hensigt at gjöre en Diversion. Reservedivisionen lagde sig nærmest til Kysten, beskyttet af Fregatten „Survailant" og adskillige Bombeskibe, Brigger og mindre Fartöier. Kysten undersögtes af dem paa det Nöiagtigste, og de sidste Antsalter til Landgang bleve derpaa tagne.

De paa Flaaden ombord værende Landtropper bestode deels af Regimenter af den engelske Armee, deels af den kongelig-tydske Legion, og vare sammensatte, som fölger:

Höistcommanderende for hele Armeen, var Generallieutenant, Lord *Cathcart.*

Næstcommanderende, var Generallieutenant *Burrard.*

A. Ingenieurer.

Höistcommanderende for Ingenieurvæsenet, var Oberst *d'Arcy* (*Dearcy*) og Næstcommanderende Major *Fletscher* af den tydske Legion, med 15 engelske og 5 tydske Ingenieurofficierer, tilsammen 22 Officierer og 1200 Pionerer.

B. Artilleri.

Höistcommanderende for hele Artillerivæsenet var Generalmajor *Bloomfield* og Næstcommanderende Oberst *Harding.* Den tydske Legions Artilleri, som ankom med Expeditionen fra Rygen, blev commanderet af Major *Röttger* og bestod af 1 ridende Batteri under Capitain *Sympher* og 3 Fod-Batterier under Capitainerne *Gesenius*, *Tieling* og *Heise*, som med 28 Officierer, 6 civile Officianter, 21 Sergeanter, 7 Spillemænd og 641 Corporaler og Menige udgjorde i Alt 703 Hoveder med 508 Heste. Det engelske Felt-Artilleri var omtrent af samme Styrke*); saa at dette Vaaben bestod af 8 Felt-Batterier; og, naar Besætningen af de faste Batterier, Kasteskytset, Parken, Reserven m. m. medregnedes, i det Mindste talte 2000 Hoveder og 1000 Heste.

C. Cavalleri.

Cavalleriet bestod af 3 Husarregimenter, udelukkende af den tydske Legion, hvert paa 8 Escadroner, tilsammen 24 Escadroner, som formeredes i een Brigade under Generalmajor v. *Linsingens* Commando.

Det 1ste Regiment ankom med Flaaden fra England; det 2det og 3die Regiment derimod med den övrige Deel af Legionen fra Rygen, og var Styrken som följer:

1ste Husar-Regiment: 36 Officierer, 44 Overvagtmestere og Sergeanter, 8 Trompetere, 600 Corporaler og Menige.

2det	ditto	ditto	14	—	44	—	8	608	—
3die	ditto	ditto	33	—	44	—	8	603	—
			83	—	132	—	24	1811	—

Som med 17 Officianter tilsammen udgjör 2067 Hoveder med 1926 Heste.

*) See: *Ludlow Beamish* Geschichte der Königlich deutschen Legion. Hannover 1832. 1ster Theil. Pag. 110.

D. Infanteri.

Infanteriet formerede 3 Divisioner og 1 Reserve, hvoraf de to förste Divisioner og Reserven udelukkende bestode af Englændere, men 3die Division udelukkende af den tydske Legion.

Af Legionens Infanteri ankom den 1ste og 2den Linie-Bataillon med Flaaden fra England, idet de den 10de Juni afseilede fra Gibralter, hvor de havde ligget i Garnison, og naaede netop tidsnok til Dünerne for at ledsage de övrige engelske Tropper. Resten af Legionens Infanteri, nemlig den 1ste og 2den lette Bataillon, samt den 3die, 4de, 5te, 6te, 7de og 8de Linie-Bataillon, ankom med Expeditionen fra Rygen. Divisionerne vare sammensatte, som fölger:

1ste Division, eller höire Flöi, blev commanderet af Generallieutenant Sir *George Ludlow* og var inddeelt i 2 Brigader:

1ste Brigade, paa 2 Batailloner, under Generalmajor *Finch*, bestaaende af:

2det Garde-Regiment,	39 Officierer,	86 Underofficierer,	1192 Menige,		= 2641 Hoveder.
3die ditto ditto	39 —	86 —	1199 —		

2den Brigade, paa 2 Batailloner, under Brigade-General *Ward*, bestaaende af:

28de Infanteri Regiment,	47 Officierer,	74 Underofficierer,	1153 Menige,		= 2364 Hoveder.
79de ditto ditto (Skotlændere),	43 —	76 —	971 —		

Summa, 1ste Division, 5005 Combattenter.

2den Division, eller venstre Flöi, blev commanderet af Generallieutenant Sir *David Baird* og var inddeelt i 3 Brigader:

1ste Brigade, paa 2 Batailloner, under Generalmajor *Groswenor*, bestaaende af:

4de Infanteri-Regiment,	34 Officierer,	76 Underofficierer,	985 Menige,		= 2178 Hoveder.
23de ditto ditto	40 —	66 —	977 —		

2den Brigade, paa 3 Batailloner, under Generalmajor v. *Spencer*, bestaaende af:

32te Infanteri-Regiment,	38 Officierer.	66 Underofficierer,	689 Menige,		= 2791 Hoveder.
50de ditto ditto	30 —	76 —	952 —		
82de ditto ditto	31 —	76 —	833 —		

3die Brigade, paa 2 Bataillonner, under Generalmajor *Mac-Farlane*, bestaaende af:

7de Infanteri-Regiment,	36 Officierer,	66 Underofficierer,	799 Menige,		= 1980 Hoveder.
8de ditto ditto	36 —	66 —	977 —		
				Summa, 2den Division,	6919 Combattenter.

Reserven, paa 4 Bataillonner, under Generalmajor Sir *Arthur Wellesley* og Brigadegeneral *Stewart*, bestaaende af:

43de Infanteri-Regiment,	48 Officierer,	76 Underofficierer,	993 Menige,	= 4123 Hoveder.
52de ditto ditto	31 —	66 —	778 —	
92de ditto ditto (Skotlændere),	37 —	76 —	1010 —	
95de ditto ditto (Riffelskytter),	42 —	73 —	893 —	
			Summa, det engelske Infanteri,	16075 Combattenter.

Naar hertil regnes den commanderende Generals, Divisionernes og Brigadernes Staber, samt 120 til Officiersclassen hörende Officianter, saa udgjorde det engelske Infanteri omtrent 16300 Hoveder.

3die Division, eller Centrum, blev commanderet af Generallieutenant, Lord *Rosslyn*, og var inddeelt i 4 Brigader:

1ste Brigade, paa 3 Bataillonner, under Oberst *du Plat*, bestaaende af:

6te Linie-Bataillon,	37 Officierer,	60 Underofficierer,	775 Menige,	= 2510 Hoveder.
7de ditto ditto,	35 —	60 —	772 —	
8de ditto ditto,	38 —	60 —	673 —	

2den Brigade, paa 3 Bataillonner, under Oberst v. *Driberg*, bestaaende af:

3die Linie-Bataillon,	39 Officierer,	60 Underofficierer,	786 Menige,	= 2618 Hoveder.
4de ditto ditto,	40 —	60 —	782 —	
5te ditto ditto,	40 —	60 —	751 —	

3die Brigade, paa 2 Bataillonner, under Oberst v. *Barse*, bestaaende af:

1ste Linie-Bataillon,	39 Officierer,	60 Underofficierer,	768 Menige,	= 1737 Hoveder.
2den ditto ditto,	37 —	60 —	773 —	

4de Brigade, paa 2 Bataillioner, under Oberst v *Alten*, bestaaende af:

1ste Lette-Bataillon,	36 Officierer, 60 Underofficierer, 767 Menige,	= 1407 Hoveder.
2den dito dito,	kun 5 Compagnier, 17 Officierer, 38 Underofficierer, 489 Menige,	

Summa, 3die Division, 8272 Combattenter.

Naar hertil regnes den commanderende Generals og Brigadernes Staber samt 56 til Officiersclassen hörende Officianter, saa udgjorde den 3die Division omtrent 8300 Hoveder.

Generalerne v. *Drechsel* og von der *Decken*, som paa Öen Rygen begge havde commanderet Divisioner, vare nu uden bestemt Commando til den commanderende Generals Disposition.

Recapitulation af den engelske Armees Styrke:

Ingenieurer . . .	1222	Hoveder.	
Artilleri	2000	ditto	med circa 1000 Heste.
Cavalleri	2067	ditto	med circa 1926 —
Infanteri	24700	ditto.	

Hele Armeen Summa 29989 Hoveder med circa 3000 à 3200 Heste.

Naar hertil regnes Trainsoldater, Officierstjenere, Hestepassere m. m., saa vil den engelske Landarmee i det Mindste tælle 31000 Hoveder, foruden en Mængde Koner og Börn. Men denne Armee kunde endvidere forstærkes med circa 5000 Matroser fra Flaaden, saa at samme i Alt talte omtrent 36000 udvalgte, veludrustede, armerede, længetjente og prövede Kjærnetropper imod Kjöbenhavns og Citadellets ringe Garnison af 5370 regulaire Combattenter, selv naar alle Detachementerne m. m. medregnes (Pag. 93).

Hvad Englændernes Styrke til Söes angik, saa var den, naar vi see hen til den store Orlogsflaade, vistnok den udrustede danske Flotille uden Sammenligning overlegen. Men Fjenden brugte slet ikke denne Orlogsflaade, som havde kastet Anker i Sundet omtrent 1 Miil fra 3 Kroners Batteri, var passiv Tilskuer af Beleiringen og kun tjente som Reserve for Sö- og Landmagten uden, saa at sige, at lösne eet Skud. Den active Styrke, som Englænderne udviklede til Söes, bestod ligeledes blot i en Flotille af Kanonbrigger, Canonbaade og Bombardeerfartöier, hvormed de opererede langs Kysten

og paa Grundene norden for den danske Flotille, og var i Styrke ei væsentlig forskjellig fra denne, hvorfor Kampen til Söes ogsaa nödvendigviis maatte være af eens Betydning og före til omtrent de samme Resultater.

Med ovenstaaende Landmagt havde Englænderne nærmet sig Sjællands östlige Kyster, medens, som alt omtalet, en anden Flaade, under Admiral *Keats*, blokerede Öens vestlige Side og forhindrede enhver Undsætning fra Fastlandet.

Efterat Englænderne saaledes vare forberedede, skrede de med Dygtighed og Kraft til Udförelsen af den lagte Plan, at landsætte Tropperne.

Den engelske Flaades truende Stilling saa nær Kysten den 15de August maatte snart overtyde Beboerne i Nærheden af samme om Englændernes Hensigt at lande samme Nat, eller den fölgende Dag, og foraarsagede naturligviis en almindelig Uro og Bekymring imellem dem. En skriftlig Melding af 15de August fra Sognefoged *Hans Jensen* i Holte til Capitain *Lund* paa Maglegaard blev samme Aften indsendt til Hovedqvarteret og var saalydende:

„Den engelske Flaade har nærmet sig saa tæt til Landet, som „den kan komme imellem Skodsborg og Vedbæk, og alt Folket er „saa bedrövet og frygter for at de gaae i Land i denne Nat".

Den til Taarbæk udsendte Cavalleri-Parouille meldte om Eftermiddagen det Samme; og, da man om Natten mærkede Signaler paa Admiralskibet, bestaaende i 3 Lygter og 1 Flag, samt Raketter, som kastedes fra bemeldte Skib indad imod Land, saa antog man, at dette betydede Landgang.

Den Höistcommanderende i Kjöbenhavn var altsaa tilfulde underrettet om Begivenhederne; og, for at erholde nærmere Kundskab om hvad der maatte skee, blev Söndagen den 16de August, Kl. 2—3 om Morgenen, eller i Dagbrækningen, igjennem Castellet udsendt et Recognoscerings-Commando, bestaaende af: 200 Heste af sjællandske Rytter-Regiment, Liv-Jæger Corpset, Herregaardsskytterne, samt 2 3 ℔ kjörende Batterier, v. *Hummel* og v. *Lützow*, eller 16 Canoner, tilsammen 5 à 600 Mand, under Befaling af Oberstlieutenant v. *Bassewitz* af Sjællandske Rytter-Regiment, som erholdt Ordre til, „for det „förste ikke at gaae længere end til Lyngby og sende Patrouiller „ind i Dyrehaven". Denne Ordre grundede sig paa, at man ei kunde vide, om Fjenden ikke landede paa flere Puncter paa eengang, og navnligen var man urolig over den fjendtlige Krigs- og Transport-Flaade, som laa en Strækning paa denne Side af Vedbæk

nærved Skovshoved og ifölge den senere erholdte Efterretning, havde, som alt meldt, Generalmajor v. *Spencers* Brigade om Bord. Artilleriet, som ledsagede Recognosceringstropperne, var meget for talrigt med Hensyn til Troppernes Antal, der umuligen kunde have forsvaret samme, naar det var blevet angrebet. Troppernes Antal fordrede, ifölge tactiske Regler, 2 Canoner, eller, om man vil, ved en særegen Detachering, som her, 4 Canoner, hvilket vel burde have været Maximum.

Iövrigt maatte Detachementets Hensigt nödvendigviis være, i Tilfælde af fjendtlig Landgang, at tilföie Fjenden saa megen Skade muligt, og hvortil ingen fornuftig og tænkende Befalingsmand behöver nogen speciel Ordre. Dog blev denne naturlige Instruction lammet af den Ordre „at gaae forsigtigen til Værks, ei skyde, eller an„gribe först og vogte sig for at blive afskjaaret". Denne Advarsel om „Forsigtighed", blev, destoværre! senere hyppigen gjentagen ved de forskjellige Expeditioner og kunde let tjene Befalingsmændene til den bedste Undsyldning, ei at gjöre Mere end det Nödvendigste, paa en Tid, hvor den bestemteste Instruction burde have lydt — ifald man ansaae det nödvendigt at give en saadan — „at angribe „Fjenden med Kraft, hvor man saae ham, og tilföie ham al den „Skade, man kunde, uden at tage Hensyn til Fölgerne, eller Offerne", som naturligviis ligesaalidt udeblive for Seierherren som for den Tabende. Den Commanderendes store Pligt er, at have Konge, Födeland, samt Armeens Hæder og Ære for Öie; for hvilke Hensyn, alle andre Anskuelser maae staae i Baggrunden.

Den förste kraftige Optræden imod Englænderne fra vor Side vilde have virket begeistrende paa Garnisonen, Nationen og Forsvaret i Almindelighed. Men vi vide allerede, hvor forviklede og ubestemte Forholdene vare; Overbefalingsmændene havde faa Instructioner; Alt bar endnu Præg af et Slags Venskab, da Krigserklæring ei var udstedet fra Englændernes Side, hvilket ogsaa var usædvanligt, og Kronprindsen havde i sin Ordre af 11te August paalagt den commanderende General „at afværge at være „Aggressor". Ved et saa usædvanligt og „venskabeligt Overfald", som det Englænderne udviste, og hvorpaa den nyere Historie, Gud skee Lov! neppe har flere Exempler, kunde man derfor ei ret fatte, eller orientere sig med Hensyn til det engelske Angreb. Det synes derfor, som man fra vor Side endnu bestandigen nærede et Slags Haab om, at det ikke kunde komme til en saadan Yderlighed, som

en alvorlig Krig, og den complette List er först senere bleven fuldstændigen erkjendt. At Overcommandoet derfor ei vovede ret Meget lader sig vel fatte, især da, som vi alt vide, det tillige manglede paa den nödvendige Styrke, for at optræde med tilbörlig Kraft; Men denne Handlemaade lader sig dog ei retfærdiggjöre for den militaire Domstol; thi hver Den, som bevæbnet lander paa vor Kyst, eller indtrænger over vore Grændser, er at ansee og behandle som Landets erklærede Fjende; og det er ikke ved at vifte med Fjedre, men med kraftige Slag, at man atter driver slige Venner over Landets Grændser. Vi ville forresten oftere erholde Leilighed til at erfare, at det i denne Krig, ei manglede Befalingsmændene paa Mod, men snarere paa Bestemthed og Erfaring.

Det udsendte Recognoscerings-Commando fortsatte, efter en Opmarch paa Öster-Fælled, Marchen ad Lyngby Veien, men opholdt sig, uden Ordre, længe ved Lundehuset, anvendte paa sin March alt for megen Forsigtighed og brugte fölgeligen lang Tid til sine Bevægelser.

Fra Lundehuset detacheredes Major v. *Holstein* med Livjæger-Corpset og 9 Heste ad Ordrupsveien til Dyrehaven, ved hvis Indgang, ved Christiansholm, Corpset oplöstes i en Kjæde fra Stranden til Fortunen og avancerede saaledes lige til Mölleaaen, hvis Overgange bleve besatte. Senere paa Retiraden erholdt dette Detachement ved Christiansholm en Trop Ryttere og 4 Canoner af Batteriet Hummel til Soutien.

Hovedcorpset vedblev Marchen langs Lyngby Veien og tog en Stilling paa den saakaldte „Ræveskovs-Bakke", en lille ½ Miil paa denne Side af Lyngby, og hvorfra detacheredes 4 Canoner af Batteriet Lützow med behörig Bedækning til tæt foran Lyngby.

Det blev ej anseet tilraadeligt at sende dette Corps langs Strandveien, fordi man troede, at det strax vilde blive observeret af den fjendtlige Flaade; en Grund, hvis Rigtighed neppe kan indrömmes, da Fjenden fra Flaaden af ei kunde tilföie samme nogen væsentlig Skade; og, om han tidlig, seent eller slet ikke opdagede et saadant Corps var sikkerligen ligemeget, da han neppe derved blev overrasket, eftersom han nödvendigviis maatte formode Modstand og havde forberedet sig derpaa.

Marinen, og navnligen Commandeur *Steen-Bille*, har senere yttret*), at denne Recognoscering kunde og burde have været under-

*) Efter Beleiringen, i Forhöret den 6te Januar 1808.

stöttet langs Kysten af vor Flotille. Muligheden heraf maa vistnok indrömmes, men Nytten ligesaa sikkert benægtes. Vor ringe, bevægelige Södefension, som vi have viist alene bestod af Canonbaade, var den 16de August ei engang aldeles udrustet. Men, om den ogsaa havde været det, kunne vi ikke indsee, at dens Anvendelse kunde have været af væsentlig Nytte imod Fjendens store Overmagt, som letteligen kunde have ödelagt, eller afskjaaret den, saa langt fjernet fra vore faste Batterier. Söetatens Medvirkning til dette Commandoes Understöttelse, eller for at forhindre Englændernes Landgang, blev derfor ei forlangt; men den har, paa den anden Side, dengang ei heller hertil tilbudt sig.

Englændernes Landgang begyndte den 16de Augnst Kl. 4—5 om Morgenen fra Vedbæk af, sydefter, hvilket strax blev meldt til den Höistcommanderende i Fæstningen fra det i Nærheden værende Cavalleri-Piquet. Först landede Reserve-Divisionen, med 1 Batteri derpaa 2den Division, *Baird*, med Undtagelse af den forhen omtalede Brigade Spencer; derpaa fulgte 1ste Division, *Ludlow*, derpaa 3die Brigade (1ste og 2den Linie-Bataillön) af den tydske Legion Oberst *Barse*, ligeledes med 1 Batteri, og endeligen 1 Escadron af 1ste Husar-Regiment, Hestene for de to Batterier og for Staben. Reserven besatte strax de foran Landingsstedet beliggende Höider; Cavalleriet og de lette Tropper bleve pousserede frem til Recognoscering.

Det fra Kjöbenhavns Fæstning, under Oberslieutenant v. *Bassewitz*, udsendte Commando havde, indtil henimod Middagen, Intet erfaret om Fjenden, og fra Byens Taarne kunde man ei heller bemærke Noget, formedelst det mellemliggende skovbegroede Terrain og de höie tilbagetrukne Kyster. Först mod Middag erfarede Commandoet af Reisende fra Hirchholm, som og af Bönder, at Landgangen havde fundet Sted, og blev Fjendens Styrke angivet forskjellig fra 4000—16000 Mand.

Fra Kronborg Fæstning havde man hverken Styrke til at opservere, eller, i den store Afstand af 3½ Miil, til at forhindre Landgangen, eftersom Kronborgs Besætning kun bestod i 2 Bataillonner af Kongens Regiment, 300 Mand af norske Liv-Regiment, afgivne af Kjöbensavns Garnison, samt 2 Bataillonner Landeværn med en Afdeling Artilleri, tilsammen 1800 à 2000 Mand.

For dog at erfare noget Nærmere om Landgangen, udsendt

Commandanten, Generalmajor v, *Stricker*, en civilklædt Mand, ved Navn *Sörensen*, som red bort fra Fæstningen Kl. 4 om Eftermiddagen og var tilbage Kl. 8½ om Aftenen med den Rapport: „at de engelske Forposter endnu Kl. 5—6 om Eftermiddagen stode „paa Höiderne ved Smidstrup, med en Piquet ved Bleghuset ved „Vedbæk; og paa Sandsletten imellem Veien og Stranden stode omtrent „3 Regimenter Infanteri, 10 Feltcanoner med 10—12 Krudkarrer „og en liden Escadron Husarer. Ved Runedal syntes at holde Ge„neralstaben med Bagagevognene. Paa Veien til Skodsborg stode 2 „Regimenter Infanteri, hvoraf det ene havde Skjörter paa, og med „Geværerne satte i Pyramider. Det var alle smukke og velvoxne „Folk, Hestene i god Tilstand, og det Hele saae meget glimrende „ud. Ved Indgangen til den nordre Side af Dyrehaven, ved Skov„fogedhuset, laa et Jægercompagni, i Söllerød et andet Jægercom„pagni, og i Nærum saae man enkelte Husarer. De Engelske havde „strax efter Landgangen reqvireret 50 Böndervogne og en Deel Fou„rage paa Hirchholms-Amtstue, under Trudsel af Militair-Straf i „Tilfælde af Udeblivelse af det Reqvirerede".

Da Fjenden havde foretaget de nödvendige Forsigtighedsregler og Recognosceringer, og havde bragt sine landsatte Tropper i behörig Orden, afmarcherede han henimod Aften, fra Landingsstedet, „til Venstre", i 3 Colonner imod Kjöbenhavn. Den höire Colonne, som bestod af Reserven, marcherede over Nærum til Lyngby; Centre-Colonnen over Eremitagen og Fortunen til Jægersborg, og den venstre Colonne langs Strandveien til Charlottenlund, hvor der blev bivouaqueret, uden at der blev lagt dem ringeste Forhindringer i Veien fra vor Side, da Landgangen, som ommeldt, kun blev observeret af Cavalleripatrouillerne. En saadan, commanderet af en Officier, kom om Eftermiddagen til Oberstlieutenant v. *Bassewitz's*, havde taget en fjendtlig Jæger til Fange i Dyrehaven og meldte tillige, at Fjenden med stor Magt trak igjennem Skoven til Nærum, en Efterretning, som ogsaa blev bekræftet af en Jæger-Officier.

Den Kraft, som Englænderne havde at disponere over, yttrede sig saaledes strax ved Landgangen, der blev foretagen med Bestemthed, Dygtighed, Orden og Hurtighed og efter gode militaire Regler. I faa Timer vare nemlig, efter Englændernes egen Beretning, 11000—12000 Combattanter, med behörigt Artilleri og Cavalleri, satte i Land og i Stilling; og kort efter foretoge de med stor mili-

tair Orden og efter de bedste Regler en Krigsmarch imod Fæstningen; hvilket er et tilstrækkeligt Beviis paa, at Tropperne vare fuldkommen organiserede og i kampdygtig Tilstand ved Landgangen, hvilket igjen beviser, at det ikke behövedes at foretage nogensomhelst Landing paa Skrömt, eller paa Pröve, som Datidens Efterretninger meddeelte med det Tillæg, at det havde været en let Sag fra vor Side, med vore 5—600 Mand, under Oberstlieutenant v. *Bassewitz*, at omringe og tage det hele engelske landsatte Corps til Fange, en Paastand, som Patriotismen gjerne önskede og Uvidenheden indrömmede Muligheden af.

General *Spencers* Brigade landede Dagen derpaa, den 17de August, ved Skovshoved, hvorimod General Lord *Rosslyns*, Corps först landede den 21de August, Infanteriet med 2 Batterier, i den nordre Deel af Kjöge-Bugt; Cavalleriet og Artilleriet ved Skovshoved, Charlottenlund og det nordre Kalkbrænderi.

Major v. *Holstein* af Oberstlieutenant v. *Bassewitz's* Corps erfarede ved et Bud fra Skovlöberhuset ved Klampenborg, at den fjendtlige General havde udstedt en Proclamation til Sjællands Beboere, hvoraf et Exemplar blev frataget en Bonde fra Vedbæk, hvilken, med de övrige erholdte Efterretninger, sendtes til Hovedqvarteret i Citadellet. Denne Proclamation, som var affattet i det engelske, tydske og danske Sprog, var oversat og trykt paa Dansk i Lund i Skaane, efter den engelske Minister *Jacksons* Foranstaltning; men formedelst en Mængde svenske Vendinger og Udtryk var den næsten uforstaaelig; den löd saaledes:

Proclamation af Befalingsmændene for Hs. Kongelige Storbrittaniske Majestæts Land- og Sömagt i Östersöen.

„De sidste Fredstractater, Stats- og Grændseforandringer, „som af saa mange Magter ere blevne erkjendte, have saa meget for- „öget Frankrigs Indflydelse paa det faste Land af Europa', at det „er blevet umuligt for Danmark, omendskjöndt det önsker det, at „forblive ved dets Neutralitets-System, men ligeledes uungaaligen „nödvendigt for de Magter, der vedblive at modsætte sig de Franskes „Indgreb, at gribe saadanne Forholdsregler, at de neutrale Mag- „ters Vaaben ikke skulle blive brugte imod dem selv."

„I denne Henseende kan Kongen, vor Herre, ikke med Lige- „gyldighed ansee Danmarks Tilstand; og derfor har Hans Majestæt

„til Hans Majestæt, Kongen af Danmark, afsendt befuldmægtigede Ge-
„sandter, for paa den venskabeligste Maade at forlange saadanne
„Forklaringer, som Tiderne fordre, og den Overeenstemmelse i
„Forholdsregler, som alene ere i Stand til at sætte Grændser for
„yderligere Ulykker, dem Frankrig ved Aqvisitionen af den danske
„Marine har i Sinde at udöve".

„Kongen, vor Herre, har desaarsag holdt det for raadeligt at
„begjære en temporair Overleverelse af de danske Linieskibe i en
„af Hans Majestæts Havne. Dette Depositum synes at være sa-
„rigtigt og under de neutrale og krigförende Magters relative For-
„hold saa aldeles nödvendigt, at Hans Majestæt desuden har holdt
„det for en Pligt, hvilken han skylder Sig og Sit Folk, at under-
„stötte denne Fordring med en stærk Flaade og en Armee, tilstræk-
„keligen usrustet med Alt, hvad der er nödvendigt til et virksomt og
„kraftigt Foretagende".

„Vi komme derfor til Eder, I Sjællands Beboere! ikke som
„Fjender, men til vort eget Forsvar, for at forhindre, at De, som
„saa længe have forstyrret Europas Fred, ikke skulle tvinge Eders
„Marine til at vende sig imod os. Vi forlange denne Marine som
„Pant, ikke som Erobring. Der er givet Eders Regjering det höi-
„tideligste Löfte, som herved bliver fornyet, i Kongen, vor Herres
„Navn og paa hans udtrykkelige Befaling, at ethvert af Eders Krigs-
„skibe skal, efter den almindelige Freds-Slutning, gives tilbage i
„den samme Forfatning og Tilstand, som det er blevet modtaget
„under det Brittiske Flags Beskyttelse. Det staaer i Eders Regje-
„rings Magt, ved et Ord at bringe os til igjen at indstikke vore
„Sværd, som imod vor Villie ere blevne dragne imod Eder. Dog,
„skulde paa den anden Side, Frankrigs Rænker gjöre Eder döve
„imod Fornuftens og Venskabets Stemme, saa maa det uskyldigen ud-
„gydede Blod og en beleiret og bombarderet Hovedstads Rædsler
„falde over Eders og Eders grusomme Raadgiveres Hoveder."

„Hans Majestæt, Kongen af Storbrittaniens Matroser og Solda-
„ter ville behandle Sjælland, saa længe Eders Opförsel tillader det, paa
„samme Fod, som en med Storbrittanien allieret Magt, hvis Territo-
„rium har den Ulykke at være Krigens Skueplads. Alle de Perso-
„ner, som forblive fredelige i deres Boliger, skulle betragtes som
„hellige. Eiendommen skal blive respecteret og beskyttet, og den
„strengeste Disciplin holdt".

„Alle Levnetsmidler, som bringes til Salg, skulle blive betalte „efter en bestemt, billig Priis; men, da en bestandig Levering af „Levnetsmidler, Fourage, Brænde og Kjörseler er nödvendig for alle „Armeer, saa er det bekjendt, at Reqvisitioner ere uundgaaelige og „maae respecteres".

„Det vil være en stor Lettelse for Indvaanerne og spare dem „Tab og Ubehageligheder, dersom saadanne Embedsmænd ere at finde „i de forskjellige Districter, hos hvem Reqvisitionerne kunne gjöres, og „igjennem hvem Betalingerne for Fordringerne kunde blive fastsatte „og liqviderede".

„Dersom saadanne Personer blive udnævnte og opfylde deres „Pligt, uden at blande sig i Sager, som ikke henhöre til de„res Virkekreds, saa skulle de blive respecterede, og alle Reqvi„sitioner skee igjennem dem fra Marinens og Armeens forskjellige Ca„naler og Departementer. Men, da Rolighed fra Indvaanernes Side „er, som Princip, nödvendig for en slig Indretning, saa er det fornö„dent, at alle Classer af Civil-Embedsmændene ei forlade deres Bo„liger, og at enhver Landmand, eller andre Indvaanere, som træffes „bevæbnede, enten alene, eller i Forening med flere, eller som gjöre „sig skyldige i nogensomhelst voldsom Handling, maae vente at blive „behandlede med yderste Strenghed".

„Da Hans danske Majestæts Regjering hidtil har vægret sig ved „at forlige denne Sag under en venskabelig Overeenskomst, saa er en „Deel af Armeen bleven udskibet, og den hele Magt har taget en „krigersk Stilling; dog er det endnu ikke for sildigt at höre For„nuftens og Maadeholdenhedens Stemme".

Givet paa Kysten af Sjælland den 16de August 1807.

I. Gambier.	*Cathcart.*
Admiral af det blaae Flag og Befalingsmand over Flaaden i det Baltiske Hav.	Generallieutenant og Befalingsmand over de Brittiske Tropper i Norden af Europas Continent.

Denne Proclamation fremkaldte liden, eller ingen Virkning paa Sjællands Beboere, som havde Forstand og Rolighed nok til at bedömme, at flere af de deri gjorte Paastande og Yttringer ikke kunne være rigtige, ligesom og, at Ingen bedre kunde og burde forvare vor Flaade, end vi selv.

Men, ligesom den fjendtlige Armee den 16de August udstedede en Proclamation paa Sjællands Kyster, saaledes udstedede den danske Regjering samme Dag ogsaa en Proclamation, eller rettere en Krigserklæring igjennem Overretten i Glückstadt, som imidlertid ikke grundede sig paa den engelske Landgang og Proclamation, hvorom Regjeringen i Holsteen den Gang ligesaa lidt kunde være vidende, som om de seneste övrige Begivenheder i Sjælland. Denne Krigserklæring er saa lydende:

„Vi *Christian VII* etc. etc. gjöre herved vitterligt:

„Eftersom den engelske Gesandt, *Jackson*, har erklæret d. 13de d. „M., at Fjendtlighederne mod Danmark skulle begynde, og tillige har for„langt Passer for sig og sit Fölge, hvorefter Krigen bör ansees som „allerede udbrudt mellem Danmark og England, saa opfordre Vi „herved vore Undersaatter, hvor det udkræves, at gribe til Vaaben „for at tilintetgjöre Fjendens fordærvelige Hensigter og afværge vold„somme Angreb.

„I Fölge heraf befale Vi, i Særdeleshed, at alle engelske „Skibe, ligesom al engelsk Eiendom og alle engelske Varer over„alt, hvor de end maatte findes, hvor og i hvis Hænder og For„varing de end maatte være, af Övrighederne og Andre skulle tages „under Beslag, fornemmeligen af vore Toldbetjenter. Vi ville endvi„dere, at alle engelske Undersaatter, uden Undtagelse, skulle sættes „i Arrest som Fjender af vore Riger og Lande, indtil de, paa nær„mere Foranstaltning, kunne bringes ud af Landet. Herover skulle „i Særdeleshed alle Övrigheder og Embedsmænd, samt deres Un„derordnede, paa det Strengeste holde. Herefter forstaaer det sig „ligeledes, at alle engelske Skibe og Baade ansees og behandles „fjendtligen, saasnart de nærme sig Landet.

„Det er endvidere vor Villie, at alle fordægtige Fremmede med „störste Opmærksomhed beobagtes, og at Övrighederne, saavelsom „deres Underordnede, iövrigt skulle stræbe efter snarest muligt at „opdage alle Spioner. Endeligen finde Vi endnu fornödent at befale, „under alvorlig Straf, at al Brevvexling med engelske Undersaatter, „strax efter denne Bekjendtgjörelse, aldeles skal ophöre, og ingen „Betaling til dem skee, paa hvad Grund det end kunde være, ind„til Vor nærmere Foranstaltning desangaaende.

„Iövrigt forlade Vi os paa Vor retfærdige Sæg og paa Vore „kjære Undersaatters Mod og prövede Troskab".

Til Bekræftelse under Vort Kongelige Segl.

Givet i Vor Fæstning Glückstadt, den 16de August 1807.

L. S. *C. L.* Baron v. *Brockdorf.*

R. *I. C. Moritz.*

G. F. Kock.

Denne Krigserklæring blev af Kronprindsen, dateret Kiel s. D., med lidt Forandring og Forkortning tilstillet samtlige Generalcommandoer i begge Kongeriger, og paalagt disse at udföre dens Bydende med den störste Strenghed.

Saaledes var nu Krigen erklæret fra begge Sider; og vi vende atter tilbage til Begivenhedernes Gang ved Kjöbenhavn den 16de August, hvor Descendenterne af *Svend Tveskjægs* og *Knud den Stores* Vaabenbrödre nu skulde pröve — rigtignok ulige — Styrke med hinanden.

Efterat den höistcommanderende General i Kjöbenhavn havde modtaget Melding fra Chefen for det udsendte Recognoscerings-Corps, Oberstlieutenant v. *Bassewitz*, troede han ikke at kunne forsvare at lade dette Corps rykke længere frem, især da man, som omtalet, ei kunde understötte samme fra Fæstningen med nogen betydelig Styrke, og af denne var den störste Deel beskjæftiget med andre, vigtige Arbeider; deriblandt 300 Mand satte til Ingenieurcorpsets Disposition Vel havde man endnu omtrent 4000 Mand Borgervæbning, hvoraf ¾ Infanteri, men som, ifölge dets Bestemmelse og Plan, især skulde bruges paa Fæstningsværkerne (Pag. 91), hvorfor det ogsaa var meest övet med Hensyn til denne Bestemmelse, saa at man ei turde haabe, at samme vilde svare til Forventningerne mod en vel organiseret Fjende i aaben Mark. Til disse Grunde kom endnu, at man Dagen i Forveien, eller den 15de August, havde erholdt Melding om, at paa samme Tid, som den fjendtlige Flaade i Sundet nordenfor Byen gjorde Mine til Landgang ved Vedbæk, var en anden engelsk Flaade paa 120 à 130 Seilere, under Bedækning af et 64 Canonskib, 4 Fregatter og Brigger, kommen syd fra og havde lagt sig til Ankers paa den nordre Side af Kjöge-Bugt, havende inden Borde Generallieutenant, Lord *Rosslyns* Corps, bestaaende af den tydske Legion, som alt omtalet, og kom fra Rygen; fölgeligen kunde Fjenden samtidigen gjöre Landgang saavel ved Vedbæk, som imellem Kjöbenhavn og Kjöge, ja! selv paa

Öen Amager. Omstændighederne og Klogskaben syntes derfor at tilraade at kalde det imod Lyngby og Dyrehaven om Morgenen frempousserede Corps tilbage til Fæstningen, der concentrere den ubetydelige Styrke af Tropper, som havdes og indskrænke Forsvaret til den nærmere Periode, under hvilken den commanderende General, ifölge Datidens Anskuelse, haabede at kunne ecrassere Fjenden under Fæstningens Canoner. At denne kunde tabes ved et Bombardement i en saa lang Frastand, at Fæstningens Skyts ei kunde naae eller man engang see Fjenden, synes det man den Gang intet Begreb havde om, som Fölge af det Standpunct, Krigskonsten stod paa i vort Land, og den ringe Krigserfaring, der fandtes i Armeen. Men paa den anden Side kan det ikke heller nægtes, at dette Corps kunde og burde have gjort Fjenden nogen Modstand, ved at angribe Avantgarden, eller Fêten af een af de 3 fremrykkende Colonner og tilföiet den saa megen Skade, den kunde, hvilket forresten maatte blive resiproque; men i alt Fald havde det havt en fordeelagtig moralsk Virkning og begeistet Gemytterne i den beleirede By. Vistnok maatte man, ved et saadant Angreb, tilraadet en höi Grad af Forsigtighed, for ei at blive fastholdt, omringet og ödelagt af Overmagten. Hele Recognosceringen blev nu udfört uden Tab fra vor Side, hvorimod man indbragte noget Bagage og 7 Fanger, hvoraf et Par Jægere allerede bleve tagne i Ordrup.

Man har ofte derimod hört den Yttring udtalet: „At Landgangen „kunde have været forhindret fra vor Side". Denne Paastands Urimelighed lader sig af Ovenstaaende letteligen fatte. At forhindre Landgangen ved Vedbæk, ja! enhver Landgang, er umuligt selv med et stærkt Troppecorps imod et rigere Corps. Landgangen forsvares — som ogsaa her var Tilfældet — af Krigsskibenes concentrerede, krydsende Ild, saa det ei er muligt for Tropper at gjöre virksom Modstand paa Landingsstedet, eller engang nærme sig dette, eller det samme omgivende Terrain, hvorved altsaa Observationstropperne kunne holdes fjernede fra Kysten. Men, skulde selv det Corps, som modsætter sig Landgangen, være meget stærkt, kan det beskjæftiges af en Deel af Flaaden paa eet Sted, medens Landgangen foretages paa et andet; eller Flaaden seiler fra eet Punct til et andet paa Kysten, udmattende Observationscorpset, som naturligviis ei kan marchere saa hurtigt, som et Skib kan seile, og man lander dog omsider uden betydelig Modstand og Tab paa de Puncter, som convenere bedst.

Saaledes viser Erfaring, at enhver projecteret Landgang, selv ligeover for betydelige Armeer, er muliggjort i alle Krige og til alle Tider. Hvad skulde vel ogsaa det fra Fæstningen detacherede ubetydelige Corps have udrettet imod Landgangen? Det vilde ei have naaet Fjenden med Musketild, knapt have beströget Landingsstedet med de lette 3 ℔ Canoner, det förte med sig; og, da Fjenden, som bekjendt, landede paa en længere Udstrækning af Kysten, saa vilde det lille Detachement, ifald det skulde have gjort nogensomhelst væsentlig Modstand, dog kun have virket paa eet Punct; og, dersom det nu her, uforsigtigviis, forviklede sig i en haardnakket Kamp, vilde det i en meget kort Tid være blevet omringet af de paa andre Puncter landsatte Tropper. Det gentages derfor — ved Landgangen var næsten slet Intet for os at udrette.

Saasnart en Fjende derimod er landet, fremstaae de sædvanlige Fegtningsforhold, hvorved Overmagten og de bedre Tropper altid maae seire. Den givne Instruction til det udsendte Detachement „ei at være den Angribende", eller, som det hed, „ei gjöre det „förste Skud", maatte aldeles tabe sin Virkning, saasnart Fjenden var landet paa vore Kyster. Forbudet „ei at gjöre det förste Skud", betyder derfor slet Intet; thi, dersom Fjenden erfarede et saadant Forbuds Tilstedeværelse, vilde han jo, uden ringeste Modstand, ved at undgaae at skyde marchere uhindret, hvorhen han lystede, lige ind i den Fæstning, han vilde beleire. Imidlertid lammede denne Instruction, som sagt, de bedre Kræfter og Hensigter og irriterede Gemytterne imod de Överstbefalende.

Heelt andet synes Forholdet at maatte blive, dersom den commanderende General i egen Person havde sat sig i Spidsen for den hele bevæbnede Magt i Fæstningen og dermed angrebet den fremrykkende Fjende, idet han deboucherede af Skovene og Defileerne i Dyrehaven. Men, undersöge vi Sagen nöiere, saa vide vi, at den höieste Styrke, hvormed der den 16de August kunde udrykkes, de muligen Frivillige af Borgercorpserne iberegnede, saafremt Fæstningen ei ganske skulde være blottet for Forsvarere, ei kunde, som alt anført, anslaaes til höiere end 2500—3000 Mand; og, da det bedste og meest vaabendygtige Mandskab var indkaldt til Tjeneste i Linien, eller Landeværnet, var det ei at vente, at de mandlige Indbyggere, som vare tilbage udenfor Fæstningen, kunde afholde den fjendtlige Landgang, naar Tropperne indeni samme ei formaaede det.

En modig, exalteret og experimenteret Anförer vilde muligen dog have kastet sig over een af Fjendens Colonner og ved Manouvrer og Kamp sögt at spille *Napoleon* ved Mantua og slaae denne Colonne, derpaa vendt sig imod den næste, foretaget samme Experiment, og derpaa imod den 3die gjentaget samme Manoeuvre. Denne Theori er overmaade smuk og rigtig; men Udförelsen er derimod noget vanskeligere, især da vi her hverken havde franske Befalingsmænd, Officierer, eller Tropper. Den commanderende General var, som alt sagt, ikke meget kyndig i Fegtningsforholdene med combinerede, Vaabenarter; og af de under ham commanderende Generaler har Ingen viist at være bedre instrueret i Krigskonsten og Tactikken end han. De 3 fjendtlige Colonner talte i det Mindste, som alt omtalet, 11 à 12000 Combattanter, hvilke paa deres March, paa det bedste Sted, mellem Lyngby og Stranden, knapt vare adskilte ¾ Miil fra hverandre, saa at 2 Colonner ingensinde vare fjernede over ½ Times March og kunde fölgeligen altid forblive i Forbindelse og understötte hinanden.

Enhver af Fjendens Colonner for sig var altsaa stærkere end vor eneste Colonne, ja! hele disponible Corps, og bestod desuden af udsögte og krigsvante Tropper. Hvad vilde altsaa det rimelige Resultat have været af et saadant Angreb?

Vi ere nemlig ikke i Stand til at antage, at vort Corps, under de for Haanden værende Omstændigheder, skulde kunne have beseiret Fjenden, selv med den bedste Villie og den störste Tapperhed, hvilke iövrigt ingensinde fornegtede sig selv, under den hele poenible Beleiring, saa at, om end det hele Corps havde kjæmpet til Fortvivlelse og fundet sin Grav i Defileerne og paa Sletterne i Dyrehaven, saa vilde denne heltemodige Opofrelse vel have havt en begeistrende Virkning paa den tilbageblevne Besætning og især forskaffet det og dets Anförere et udödeligt Navn og Samtidiges og Efterlevendes Beundring, ligesom *Marathons* udödelige Kjæmper, men sikkerligen ikke kunnet forhindre Hovedstadens Berending, Beleiring og Fald — nei! derved rimeligviis fremkaldt dem meget tidligere. Om et saadant misundelsesværdigt Navn ikke er langt at foretrække det, de senere forhvervede sig, kan der naturligviis ei være ringeste Tvivl. Dog den Gang maatte den commanderende Generals fornuftige Bestræbelser være at forhindre, at ikke den ringe Styrke, han havde at byde over, blev uforsigtigviis paa een Gang sat paa Spil; men tvertimod ved Chicane, under det nærmere Angreb söge at forsvare Fæstningen,

indtil den af Kronprindsen ved hans Afreise fra Kjöbenhavn lovede Undsætning var kommen ham til Hjelp, eller i det Mindste en Diversion gjort af det af Generalerne v. *Castenskjold* og v. *Oxholm* samlede Landeværn.

Det under Oberstlieutenant v. *Bassewitz* detacherede Corps blev derfor kaldt tilbage til Fæstningen. Forstemt og mismodigt fulgte samme den, vistnok med dets Kjæmpelyst og Patriotisme ikke i Harmoni staaende Befaling, at marchere med uforrettet Sag tilbage, en Befaling, som fremkaldte den förste Uvillie og Mistro imod Overbefalingen, saavel fra de Militaires som Borgernes Side. Men Soldatens förste Pligt er at adlyde; kun Overbefalingen kjender de höiere Instructioner og kan være vidende om de Forhold og Grunde, som gjöre denne, eller hiin Forholdsregel nödvendig, hvilket derfor ei kan fattes og bedömmes af Undergivne, eller Underordnede; og der hörer sikkerligen ikke mindre Sjelestyrke til med Taalmodighed at bære saadanne moralske Lidelser, der altid ere forbundne med Miskjendelse og Uvillie, end der hörer legemlig Kraft til at kjæmpe i aaben Mark imod en overlegen Fjende. Det er tilmed en almindeligen bekjendt Sag i alle Armeer, at ved slig Leilighed er det de enkelte Feige og Uvidende, som, ved at skrige höit og anklage Overbefalingen for Mangel paa Dygtighed, söge at skjule deres egen, indre Tilstand og Fölelser, samt beklage sig over den tabte Leilighed til at samle Laurbær og vise deres krigerske Egenskaber og store Tapperhed.

Overbefalingen maa naturligviis have lagt en Plan, overeensstemmende med de for Haanden værende Midler og Kræfter; men vistnok er det ubödelig Skade, naar Mistillid og Utilfredshed saa tidligen yttre sig ved en saadan Plan.

Men selv Englændernes Fremgangsmaade kan umuligen kaldes dadelfri. Havde nemlig disse ageret med mere Kraft og Hurtighed efter Landgangen, maatte Fæstningen uomtvisteligen være bleven overrumplet og tagen med et *Coup de main* samme Dag, Landgangen skete, hvilket er saa meget meer ubegribeligt, som Englænderne maatte være tilfulde underrettede om Fæstningens Tilstand og Forsvarsmid'er. Fra Vedbæk til Kjöbenhavn er höist 2½ Miil, god Vei. Naar Landgangen altsaa skete om Morgenen tidligen, saa kunde Angrebet paa Fæstningen meget vel være skeet om Eftermiddagen, eller henimod Aften; og sikkerligen vilde det lykkets uden betydeligt Tab, da naturligviis Alt i Byen var i stor Bevægelse, og Meget af

Forsvarsmidlerne först skulde organiseres, ligesom og man endnu ikke havde tænkt paa at optrække Fæstningsbroerne, eller lukke Portene.

Den 16de August gik saaledes hen uden betydelige offensive Foretagender. Til Söes faldt det förste Skud; dog indskrænkede ogsaa Marinens Activitet sig til en Detachering af 6 Canonchaloupper, som Kl. 6 om Aftenen gik ud for at angribe en syd fra kommende fjendtlig Transportflaade af General, Lord *Rosslyns* Corps, 76 Skibe særk, som Kl. 5½ begyndte at seile Drogden ind, med Vindstille; men Chaloupperne vendte Kl. 12 om Natten med uforrettet Sag tilbage, da de stode Fare for at blive afskjaarne af fjendtlige Krigsskibe, som holdt ned paa dem, og det tilmed begyndte at lufte. Man seer heraf hvad disse Canonbaade vilde have været udsatte for, dersom de om Morgenen vare blevne detacherede 2½ Miil Nord paa, for at forhindre Landgangen.

Men, om der end blev udrettet den Dag saa Lidet i aaben Mark imod den overmodige Fjende, saa blev der dog med Iver arbeidet paa Voldens Istandsætning, Forstærkning og Armering, Ammunitions Forfærdigelse, Troppernes Inddeling og Fordeling, Administrationens Organisation o. s. v., hvori den commanderende General, Magistraten og Politiet vare utrættelige. For at observere Fjenden blev en Officier med en Kikkert stadigen posteret paa det saakaldte „Runde „Taarn", hvorfra skriftlig Melding over det, der opdagedes, strax blev afsendt til Hovedqvarteret.

4 Bataillioner Landeværn bleve i Dag mynstrede paa Garnisonspladsen, tildeelte Faner og 15 skarpe Patroner pr. Mand; de övrige Troppeafdelinger, saavel som de frivillige Corps, exercerede og övede sig i Vaabenbrug; det borgerlige Infanteri besatte Hovedvagten, de kongelige Palaier og Toldbodvagten; Vandkar bleve placerede udenfor alle Huse og Gaarde, og Spröiter, Brandredskaber og Brandfolk posterede i Gaderne og paa Torvene. Generalmarchen blev alt slaaet om Morgenen; Tropperne samledes, men fik Tilladelse at gaae ud af hverandre; dog samledes de atter om Aftenen til Udmarch; Indvaanerne, i Frederiksbergby bleve tilsagte at modtage Indqvartering af Landeværnet. Saa sikker var man i Kjöbenhavn paa at kunne holde Forstæderne og de nærmeste Landsbyer besatte fra Fæstningen af.

Ifölge Kronprindsens Instruction lod General v. *Peymann* i Dag lægge Beslag paa al engelsk Eiendom ved en Proclamation, saa lydende

„Da Fjendtlighederne ere begyndte, saa erklærer jeg, efter Al-„lerhöieste Befaling, at alle engelske Eiendomme skulle være lagte „under Beslag, og have Alle og Enhver strax at anmelde de sig her „befindende engelske Eiendomme, Penge, eller Penges Værd for Po-„litiet, som foranstalter det Nærmere! Enhver, som dölger, eller „ikke opfylder denne Befaling, vil blive anseet som en Forræder „imod Fædrelandet".

Man opdagede i Dag ombord i et engelsk Coffardiskib, som laa i Havnen imellem de övrige Skibe, en Mængde Krud og brændbare Materialier, hvis Tilstedeværelse blev saa meget meer fordægtig, som det forekom, at Besætningens Forhold derved var saa hemmelighedsfuld. Man tiltroede Englænderne den Gang alt muligt Ondt; Skib og Besætning bleve derfor, med de övrige Skibe lagte under Beslag, og Mandskabet bragtes i Forvaring i Citadellet.

Stemningen i Byen var i enhver Henseende fortræffelig og begeistrende. Mange Vaabendygtige sögte og erholdt Ansættelse ved eet eller andet Corps; de Lærde bidroge til Begeistringen ved i de offentlige Blade at fortælle Forfædrenes store Bedrifter og Handlinger; Qvinderne beredede sig paa at sörge for de Syge og Saarede. Med eet Ord — Enhver sögte at bidrage efter sin Evne, eller sit Standpunct, til Forsvaret, om end ikke Alle ved at kjæmpe i aaben Mark imod den mægtige Fjende.

Imidlertid var denne förste Dag ikke uden et indflydelsesrigt Uheld for os, idet den Næstcommanderende, Generalmajor v. *Bielefeldt*, blev kastet af Hesten imod Steenbroen paa Hjörnet af Bredgaden og Kongens Nytorv, imedens han talede med Ingenieur-Chefen, Generalmajor v. *Gedde*. General v. *Bielefeldt* blev ved dette Fald liggende som död paa Stedet, med et stort Hul i Baghovedet og en forslaaet Hofte, og först, efter at være bleven indbragt til en Barbeer og forbunden, kom han igjen til sig selv.

Dette Uheld var visseligen af skadelig Virkning paa hele Generalens Activitet, da han senere ikke, uden store Smerter, kunde ride; ved at anstrenge sig over Kræfter blev det Onde værre, og udartede i Begyndelsen af September til en saadan Grad af Hovedsvimmel, at den endog forhindrede Generalen i at gaae over Gulvet i sin Stue. Denne Begivenhed, som er fuldkommen bleven beviist ved Regimentschirurg, Professor *Giesmanns* Attest, er det nödvendigt her at fremhæve, da det maa ansees som en væsentlig Aarsag til bemeldte

Generals senere trufne Miskjendelse, Anklage og Uvillie, hvilket vi senere ville erfare.

Om Formiddagen afgik Posten for sidste Gang uhindret til Helsingöer og ankom ogsaa uhindret derfra om Aftenen, ligeledes for sidste Gang.

Fra i Dag af, erholdt Officiererne dobbelt Cantonnementstillæg, Mandskabet dobbelt Tractement, og alle Tropper trak op, til enhver Tjeneste, med skarpladte Geværer.

Mandagen den 17de August.

I Dagbrækningen afmarcherede de 3 fjendtlige Colonner „til Höire", fra deres Bivouacs, for at omringe og indeslutte Fæstningen Den venstre Flöi-Colonne paa Strandveien rykkede lige frem, tog en Stilling ved „Bagernes Mölle" og besatte det Terrain, som strakte sig fra Tuborg til Emdrup; Colonnen i Centrum gik fra Jægersborg, over Gladsaxe og Vandlöse, til Frederiksberg og udstillede sine Poster saaledes, at höire Flöi naaede til Kallebostrand, og venstre til Falkoneergaarden. Den 3die, höire Flöi-Colonne, eller Reserven, gik fra Lyngby over Vangede og Emdrup og udfyldte Terrainet imellem de to andre Colonner saaledes, at höire Flöi stödte til Falkoneergaarden og venstre Flöi til Emdrup. De ud af Nörreport pousserede Recognosceringspartier naaede endnu i Dag tidligen til Brönshöi, hvor de saae den fjendtlige Armees Centrums-Colonnes marchere bag Utterslöv-Mose, tagende Veien til Vandlöse, hvilket strax blev rapporteret til den Höistcommanderende i Fæstningen. Den 3die Brigade, eller 1ste og 2den Linie-Bataillon, af den tydske Legion, forblev staaende ved Charlottenlund for at dække Landgangen af Artilleriet, og Cavalleriet ved Skovshoved, ¼ Miil nordlig for Charlottenlund, i hvilken Hensigt Transportskibene med disse Vaaben ombord samledes her og begyndte paa at landsætte Cavalleriet. Ligesaa landsattes ved Skovshoved i Dag, som alt meddeelt, General *Spencers* Brigade, hvorefter den strax marcherede frem til en defensiv Stilling paa venstre Flöi paa Strandveien. Det engelske Hovedqvarteer blev taget paa Landstedet „Hellerup", tilhörende Grosserer *Ericksen*. Alle engelske Corps satte ogsaa Feltvagter og Piquetter bagud for at hindre Overrumpling, eller Angreb fra det Indre af Öen. Efterat Tropperne saaledes vare landsatte, toge Krigs- og Transportskibene Stilling i Sundet i en skraa Linie, udenfor Skudsvide,

fra 3 Kroners Batteri. Kun de lette Skibe holdt Kalkbrænderibugten besat.

Fæstningen blev saaledes fra den 17de August afskjaaren i sin Forbindelse med Landet og erholdt lige indtil den 7de September saagodtsom ingen Efterretning, enten om Forholdene tæt udenfor Byen, eller i det övrige Land; om Undsætning var at vente, eller om det, Fjenden foretog sig, hverken om hans Styrke eller hans Stilling.

Fra „Runde Taarn" opdagede man tidligen paa Dagen, at Fjenden havde besat Svane-Möllen, Kildevæld, Bryggernes Vangehuus, Lille- og Store Vibenshuus og Linien derfra over Jagtveien og Falkoneeralleen til Frederiksberg, paa hvilket sidste Sted Generallieutenant George *Ludlow*, med den 1ste engelske Division og sammes 2de Brigader under Generalerne *Finch* og *Ward* toge deres Qvarterer saavelsom i Valdby og Söndermarken, hvor en Leir blev opslagen for Bjergskotterne. Ogsaa det Kongelige Sommer-Residentsslot blev, med Undtagelse af de Kongelige Værelser, besat og benyttet til Indqvartering; Canoner plantedes paa Terrasserne og den frie Plads imellem Slottet og Söndermarken, ja! endog i Kammerfurerens Værelse paa Slottet bleve placerede 2 Canoner; ligesom i de Kongelige Stalde 60—70 Heste opstaldedes. Snart saae man Höiderne ved Skovshoved bedækkes med Telte, ligesom man ogsaa fra i Dag af og i de fölgende Dage bemærkede, at meget Skyts blev transporteret fra Strandveien; dog var det ei muligt, formedelst det couperede Terrain, at opdage de Steder, hvor Batterierne skulde anlægges.

Aldrig saasnart var Fjenden landet, förend Nödvendigheden fra vor Side fordrede en Parlementairs Udsendelse til den engelske höistcommanderende General, for at udbede Reispasse for de to unge Prinsesser *Juliane* og *Charlotte* af Danmark, som önskede at forlade Byen, hvilke ogsaa i Dag bleve tilstaaede dem saavel af Chefen for Landtropperne, Generallieutenant, Lord *Cathcart*, som af Chefen for Söväsenet, Admiral *Gambier*; og maae vi herved bemærke den af Generalen udviste Opmærksomhed, at han den förste Dag, den engelske Garde havde besat Frederiksberg, gav den Befaling til at vise de höie Kongelige Personer ved deres Gjennemreise den deres ophöiede Stilling og Stand tilkommende Æresbeviisning.

Vore Poster stode fra Kalkbrænderiet, uden om Forstæderne,

Söerne, Assistents-Kirkegaarden henimod Frederiksberg-Allee til gamle Pesthuus, og havde besat hvert af Deboucheerne: paa Landeveien tæt forbi Jernporten paa Vesterbro, Ladegaardsveien, Nörrebro og Tömmerpladsen med Infanteripiquetter, Cavalleritroups og 2, 3 ℔ Kanoner af Batteriet Lützow, som alternerede med Batteriet Meyer, dog ei dagligen, eller til bestemte Tider, i denne Tjeneste. Omendskjöndt disse Piquetter, ifolge Efterretningen om Fjendens Nærmelse, i Begyndelsen bleve trukne noget tilbage, saa indtoge de senere paa Dagen atter den om Morgenen havte Stilling. Af norske Liv-Regiment blev beordret 1 Bataillon til Piquet udenfor Osterport imellem Peblinge-Söen og Stranden, at posteres i den saakaldte Classens Have, hvor de aflöste Livjægerne, som fra i Gaar af havde havt Post her.

Formedelst Besætningens ringe Styrke var det ei muligt at besætte Fæstningens Udenværker, bedækte-Vei, eller engang *Fausse-brayen*; men man maatte alene lade sig nöie med, paa den sistnævntes *Parapet*, at postere saa mange Skildvagter, at Ingen kunde ubemærket nærme sig Fæstningsgraven.

Til Opsigt over samtlige udvendige Piquetter blev der dagligen commanderet en Stabsofficier *du Jour*; og, for at paasee Orden i Tjenesten inde i Fæstningen og især for at have Opsigt med Besætningen paa Hovedvolden, blev tillige dagligen commanderet en General *du Jour*.

I Dag kom det forresten til Action baade til Lands og Vands.

1ste Udfald. Foranlediget af, at fjendtlige lette Tropper viste sig ved Store- og Lille Vibenshuus, blev Generalmarchen slaaet om Morgenen Kl. 8, og en Deel Tropper indrykkede derpaa Kl. 9 igjennem Castellet til et Udfald. Disse Tropper bestode af Livjæger-Corpset, Herregaardsskytterne, 200 Mand Linie-Infanteri af Exerceerskolen, under Major v. *Kreber*, et Detachement af Sjællandske-Ryttere og 4, 3 ℔ Canoner under Capitain v. *Hummel*, tilsammen 6—700 Mand, det Hele under Major v. *Holsteins* Commando; og posterede dette Corps sig först ved Classens Have, hvorfra det rykkede frem, oplöst i een Kjæde, med sluttede Troups til Understöttelse, paa Österfælled ned mod Stranden til og saaledes angreb Fjenden. Actionen var meget levende; Fjendens venstre Flöis Fosposter imellem Stranden og Österfælled, bleve angrebne med Mod og Kraft og trængte tilbage noget forbi Lille-Vibenshuus, da Fjenden erholdt betydelig Forstærkning, hvorved

vort Corps atter gik tilbage til sin havte Stilling foran Classens Have og Österbro.

I denne Action udmærkede sig Livjæger-Corpset og Herregaards-Skytterne i Almindelighed og personligen nævntes Capitain v. *Hummel* af Artilleriet, som senere under Beleiringen forhvervede sig et hæderligt Navn.

Man bemærkede ved denne Action, til vor store Sorg, at det engelske Krud var langt kraftigere end det, vi brugte, og at de engelske Kugler gik langt videre, end vore; man fandt Kanonkuglerne endog paa Blegdammene. I denne Affaire kom et Detachement af det 2det og 3die Engelske Husarregiment og det engelske Artilleri i Ilden

Vort Tab til Lands bestod i 1 Död og 13 Saarede.

Til Söes blev Angrebet understöttet af nogle Canonbaade, som, samtidig med Angrebet til Lands, beskjöde Fjendens venstre Flöi med Kugler og Cardætsker.

Vor Morteer-Division lagdes 1000 Skridt udenfor Lunetten, som understöttet af en Deel Canonbaade tvang en sydfra kommende fjendtlig Transportflaade over til den svenske Val. Sö-Lieutenanterne *Holsteen* og *T. Lütken*, understöttede af flere Canonbaade, afskjare to Transportskibe, som vare blevne tilbage. Det ene, som var ladt med Tömmer, kom paa Grund ved Indseilingen og blev brændt; det andet var et amerikanskt Skib, der blev frigivet som neutralt.

En Division Canonbaade blev sendt til Castrup, for at undersöge de der liggende Skibe, hvoraf eet var dansk og blev bragt i Sikkerhed.

Om Eftermiddagen Kl. 6½ angrebe Canonbaadene, anförte af Commandeur *Bille* selv, for 3die Gang idag de fjendtlige Canonbrigger og Bombeskibe, som bleve buxerede frem imod vore Canonbaade og besvarede Ilden. Angrebet varede fra Kl. 6½—9, da Fjendens Ild blev bragt til at tie.

Marinens Tab i Dag bestod i 1 Död paa Canonbaaden Stubbekjöbing og nogle af Bomber ituslaaede Aarer. Vi toge til Lands 3 Mand til Fanger.

I det man saaledes fegtede udenfor Byen, var man ei ledig inden i samme. Man vedblev overalt at arbeide paa Fæstningens Armering og Reparering, samt de enkelte Troppeafdelingers Övelse og Organisation. Lazaretherne bleve forbedrede, eller nye anlagte; saaledes overlode Vaisenhusets Bestyrere dets store Gaard paa Kiöbma-

gergade Nr. 6 til Felthospital, og Fattigvæsenets Commissairer indböde Byens Damer til at levere Linned og Charpie dertil, ligesom til de andre Hospitaler. En sort Fane blev opsat over disse Tapperhedens og Dödens stille og sörgelige Boliger, paa det at Fjenden ei skulde beskyde dem, hvilket rigtignok var et stort Forlangende, som han med den bedste Villie ei engang var i Stand til at opfylde, eller forhindre.

Det ved Salpeterværket paabegyndte Batteri maatte allerede i Dag ufuldendt forlades, da Fjendens Kugler fra Svanemöllen ei meer tillod at fortsætte Arbeidet der.

I Dag bleve borgerlige Artilleri og Infanteri tagne til Tjeneste paa Voldene; Söcadettarne paa Södefensionen; 200 Landser fordeelte imellem Brandfolkene paa Broerne; bespændte Kurvevogne posterede ved Stadens Porte, for at transportere de indbragte Saarede til Hospitalerne; en Deel Træer omhuggedes paa Volden, i Faussebrayen og ved Barierrerne, for ei at være i Veien for Canonernes Virken, og Vandrenderne fra Peblinge-Söen, der, hvor de gaae over Statsgraven, belagte med Træer, Riis og Qviste; en Deel Tömmersvende bleve udsendte for at sætte Ild paa Forstæderne, hvilket dog ei blev bragt til Udförelse; Grosserer-Societetet forsamlede sig for at raadslaae om, hvad der kunde være nödvendigt at foretage til Handelens og Creditens Opretholdelse.

Af den commanderende General udstedtes fölgende smukke Proclamation:

„Medborgere! Atter see vi Folkeretten krænket og vor Fred „brudt af den Storbrittaniske Regjering. Atter see vi Hovedstaden „paa den meest trolöse Maade overfalden af en engelsk Krigsmagt. „Vore Fjender have dertil valgt et Tidspunct, da vore Vaabenbrödre „ere kaldte til at værne om Landets Fred ved Elben. Men de have „bedraget sig i at beregne vore Kræfter og vore Forsvarsmidler. „De have glemt, at Frederiks Aand hviler over os og besjeler os. „Medborgere! Det blev mig betroet at vaage med Eder og at „stride tilligemed Eder for vore Arnesteder og for vor Ære. Jeg „er, med henrykkende Glæde, Vidne til Fders varme Fædrelands-„kjærlighed og Eders faste Mod.

„I trænge ikke til Opmuntring. Jeg er overbeviist om, at vor „kjække Kronprinds skal, naar han selv kommer midt iblandt os, „kjende os igjen".

Da de fleste Embedsmænd fra Kiöbenhavns Omegn vare deels flyttede til, deels indesluttede i Kjöbenhavn, saa havde Fjenden ingen Authoriteter, til hvem han kunde henvende sig med sine Reqvisitioner. Overeenstemmende med hans Önsker og Anskuelser i den udstedte Proclamation sammentraadte derfor de 3 Mænd, Grev *Schulin* paa Frederiksdal, Etatsraad *de Coninck* paa Dronninggaard og Pastor *Rönne* i Lyngby i en Commission, for at vedligeholde Orden og Ro i deres Districter og sörge for den fjendlige Armees Reqvisitioner og Nödvendigheder, og derved undgaae Selv-Reqvisitioner og Plyndring med bevæbnet Haand. Deres Hverv blev sanctioneret af den engelske Overgeneral ved et Slags Fuldmagt, adresseret til alle engelske Underbefalingsmænd, og som tillige lovede, at det Leverede og Ydede skulde vorde betalt med en bestemt, billig Priis. Derimod blev dette Foretagende, paa Forespörgsel og Sanctions Forlangende, afviist af General v. *Peymann* med det Tilföiende: „At han „ikke kunde anerkjende nogen lovlig Magt eller Övrighed i Hans „Majestæts Stater, dem undtagne, der vare ansatte af Kongen, hans „Herre, eller med Dennes Vidende", og at han desaarsag „beklagede" vedkommende Personer.

Omendskjöndt nu disse Mænds Foretagende og Hensigt kunne for den moralske Domstoel finde Undskyldniug, maaskee endog fortjene Roes, saa kan den, fra den reen militaire Side, dog ikke Andet end misbilliges som en Handlemaade, der, hvis den ikke var bleven aabenbaret og redeligen tilmeldt General v. *Peymann*, og hvis ikke Enhver af de 3 Commissarier havde personligen været bekjendt som sjelden patriotisk og retsindig Mand, maatte benævnes som en Forbrydelse imod Kongen og Fædrelandet. Det maa, i Sandhed! ogsaa i höi Grad ansees besynderligt og forvirre Begreberne om Patriotisme og Pligten imod Konge og Fædreland, naar saadanne Mænd frivilligen tjene Landets Fjender, indrette for ham en regelret Forpleining, sörge for Levnetsmidler, Fourage og Befordring, opretholde Orden i deres Districter o. s. v., paa en Tid, da Kronprindsen havde befalet alle Undersaatter at gribe til Vaaben, for at tilintetgjöre Fjendens Anslag; hvorfor jo hver enkelt Mands Bestræbelse burde gaae ud paa ved alle optænkelige Midler at hindre Fjendens Foretagender, for derved at give Fæstningen Tid til at forberede Forsvaret, Kronprindsen Leilighed til at samle Armeen i Holsteen og dermed at komme den betrængte Hovedstad til Hjelp. Det

er, som sagt, besynderligt at erfare, at, medens danske Mænd inde i Fæstningen strede paa Liv og Död mod Landets overmodige Fjender, andre danske Mænd udenfor samme frivilligen understöttede ham i alle hans Önsker, og det tilmed Mænd, som ved at handle saaledes troede at være Landets sande Patrioter.

Vistnok vilde Fjenden ved Selvreqvisitioner have begaaet en Deel Uorden og forbrugt noget Mere, end nödvendigt; men denne Ulæmpe vilde rigeligen været opveiet ved den större Möie og Vanskelighed, han, uden den omtalede Hjelp, vilde have fundet i sine Operationer, som nu paa en forunderlig og önskelig Maade bleve ham lettede, Fædrelandet til Skade. Denne Commissions misforstaaede Patriotisme, hvorfor den og senere blev anklagen, men dog aldeles frikjendt for Landets höieste Domstoel, fremkaldte under Beleiringen megen Misstemning og var vistnok ogsaa een af de Handlinger, der maatte beklages. I Farens og Nödens Stund maa intet Offer være Statsborgeren for tungt; men Offerne maae nödvendigviis blive det, hvor Fjendens Önsker og Fordringer understöttes og fremmes af Landets egne Sönner. Vi ville senere i större Detail komme tilbage til denne Gjenstand.

Noget forstemte bleve Borgerne, og især Beboerne af Forstæderne, ved idag at læse en Bekjendtgjörelse fra Stadens Over-Præsident, Borgemester og Raad, saalydende:

„Fra Herr Generalmaj r v. *Peymann* er os under Dags Dato „tilskrevet saaledes: „„Omstændighederne ere af den Beskaffenhed, at „„det muligen kunde blive en tvingende Nödvendighed at lade For-„„stæderne, eller de saakaldte Broer afbrænde. Magistraten i Kjö-„„benhavn vilde, ved at avertere Broernes Indvaanere herom, tillige „„tilkjendegive dem, at man paa ingen Maade kan tillade, at de „„med deres Gods indlades igjennem Fæstningsportene i Staden, „„men at det forbydes dem at söge Tilflugt ind i Fæstningen. „„Derimod bliver det den sikkreste Vei for dem, ifald Afbrændin-„„gen befales, at söge Redning for sig og Gods til Frederiksberg „„og længere ud i Landet.""

Omendskjöndt nu denne Bekjendtgjörelse nödvendigviis maatte forstemme Gemytterne, saa haabede man dog, at det ei skulde komme saavidt; især vakte det Misnöie, at Forstædernes Beboere ikke maatte komme ind i Byen; en af militaire Grunde forresten

aldeles som rigtig anerkjendt Forholdsregel, men der, hvilket vi senere ville erfare, dog ikke med Strenghed blev overholdt.

Det sjællandske Rytter-Regiment blev Dags Eftermiddag forlagt til Sundby paa Amager, for at bevogte denne Ö, hvorfor og flittig Patrouillering langs Kysten blev det især paalagt.

Tirsdagen den 18de August.

Natten imellem den 17de og 18de August borttoge vore Canonbaade de af Englænderne udlagte Sömærker omkring Grunden „Stubben". Englændernes Landgang med Cavalleri, Artilleri og Material fortsattes i Dag ved Skovshoved, hvilket kunde observeres fra Kjöbenhavns Taarne, under Bedækning af Krigsskibe og Artilleri. Det landsatte Artilleri bestod i 2 Batterier, som henhörte til Lord *Rosslyns* Corps i Kjöge-Bugt.

For om muligt at forhindre, eller i det Mindste vanskeliggjöre Landgangen, beordredes om Morgenen i Dagbrækningen vor Canonflotille under Commandeur-Capitain *Kriegers* Commando frem, og som da beskjöd med sine Canoner de landende Tropper. Men et maskeret Batteri ved Svanemöllen tog vor Flotille i Flanken, medens de opseilende engelske Canonbrigger angrebe den i Fronten og nödte vore Canonbaade til at gaae tilbage. 2 fjendlige Bombarderer kastede ogsaa Bomber imod Prövesteen, hvilke bleve besvarede med Skud fra samme og med Bomber fra Qvintus-Batteriet.

Vor Canonflotille tabte i Dag Premierlieutenant *Boll*, som blev dödeligen saaret og döde nogle Dage senere af sine Saar, samt 1 Matros död og 1 saaret. Endeel Canonbaade vare desuden blevne meer, eller mindre beskadigede.

Fjenden, som nu havde landsat Skandseredskaber, begyndte strax et fortificatoriskt Værk ved Svanemöllen, der blev hurtigen fremmet.

De tre fjendlige Cavalleriregimenter og det ridende Artilleri, indtoge efter Landgangen Qvarterer fra Charlottenlund over Jægersborg til Vandlöse, med en Forpostkjæde og Piquetter med Front ud ad Landet til, for at bevogte Beleiringsarmeens Ryg. Denne Forpostkjæde, som commanderedes af Generalmajor *v. d. Decken*, blev i det couperede Terrain imellem Sorgenfri og Kollekolle understöttet af den 1ste lette Bataillon af den lydske Legion.

Det fjendlige Cavalleri afgav desforuden Understöttelse til Beleiringscorpset foran Kjöbenhavn, det 1ste Regiment for Centrum, det 2det for venstre Flöi, og det 3die for höire Flöi, hvilket sidste

Regiment ogsaa havde det Hverv at observere Landeveien fra Kjöbenhavn til Roeskilde og Kjöge.

I Fæstningen var man i höieste Grad virksom. De paa Broerne og i Deboucheerne til Fæstningen posterede Piquetter og Delinger af Batteriet Lützow havde i Dag samme Stilling som i Gaar og rykkede endog imod Aften paa nogle Steder flere hundrede Skridt frem.

Fra i Dag af blev Passagen igjennem Fæstningens Porte forbuden, og Landeværnet besatte adskillige Vagter i Byen; Telte bleve opslagne for det borgerlige Infanteri paa Volden; Orlogsbriggen Mercurius, commanderet af Capitain og Navigations-Directeur *J. P. Vleugel* og bemandet med frivillige Styrmænd og Matroser, lagdes tvers for Langebro for at bestryge Kallebostrand og derved forhindre Fjendens Angreb fra denne Side; men den stak for dybt til at kunne bruges udenfor Stakkaderne, og var for bred til at kunne komme igjennem Aabningen paa Langebro.

Ved Dags Parolbefaling etableredes et Feltcommissariat, bestaaende af Justitsraad *Reimer* af Generalitetet og Justitsraad, Borgemester *Beck*. Dette Feltcommissariats Bestemmelse var: at modtage de hos den civile Övrighed, eller Magistraten reqvirerende Levnetsmidler, eller de Lignende, som bleve skjænkede af Kjöbenhavns patriotiske Borgere, og derpaa fordele samme til de forskjellige Regimenter og Corps. Disse Levnetsmidler bleve modtagne i Christiansborg Slots Ridehuus under specielt Tilsyn af Lieutenant *v. Dorschæus* af Marine-Regimentet. Ogsaa Exerceerhuset i Gothersgaden blev benyttet for deri at opbevare Sæd, som blev indbragt fra Amager og endog udtærsket ved Commanderede af Landeværnet, da det der etablerede Lazareth ei blev benyttet.

Vi have allerede omtalet, at Den, som ei kunde gribe til Vaaben, sögte ved anden Gjerning at være til Nytte; saaledes da ogsaa med de Lærde og Geistligheden. Iblandt de sidste udmærkede sig især Sjællands Biskop, *Balle*, som fra nu af dagligen besögte Volden og Fæstningsværkerne og ved sin religieuse Tale opmuntrede de Kæmpende til Mod og Tapperhed i at stride for den retfærdige Sag, Konge og Födeland. Denne Biskop *Balles* personlige Opmuntring kan ikke Andet end finde Bifald; en ærværdig og geisflig Oldings opmuntrende og kraftfulde Tale vil altid have stor Virkning paa ufordærvede Sjæle i hvilkensomhelst Stilling i Livet man være vil; men, naar samme Biskop forfatter en næsten 3 Blade

ang saakaldet „Beleirings-Bön", som blev trykt og uddeelt iblandt Krigsfolket, saa forekommer en saadan Opmuntring ikke at svare til Hensigten og vor Tidsalders Oplysning. Fjender slaaes kun tilbage ved en kraftig Haand og ikke ved trykte Bönner, eller Psalmer, om end Guddommens Magt spores i alle vore Handlinger og i al vor Idræt. Men Vidundernes Tidsalder er for længe siden forbi, og den gode Hensigt er ikke altid en tilstrækkelig Bevæggrund for vore Handlinger. En saadan trykt Bön bliver critiseret, ofte miskjendt, ja! endog bespottet; og for en saadan Behandling maa en Biskop ei udsætte sig og Religionens hellige Lærdomme, der saaledes let kunne komme til at virke skadeligen istedenfor velgjörende. Havde Biskoppen derimod taget Dannebrogsfanen i den venstre og en Kaarde i den höire Haand, og saaledes posteret sig paa eet af Fæstningens farligste Puncter, eller marcheret i Tête af de til Udfald bestemte Colonner, saa vilde man have beundret hans Færd. I de fleste Armeer er offentlig Bönholdelse, eller Psalmers Afsyngning för et Slag, eller andre farefulde Foretagender, endog forbuden, hvorimod begeistrende Krigssange og Taler altid have viist sig som saare virksomme og derfor ogsaa hyppigt anvendes. Man maa erkjende Biskoppens gode Hensigt; men en saadan trykt Böns Uddeling burde neppe have været tilladt fra Overbefalingens Side.

I Dag ankom 2 russiske Fregatter paa Kjöbenhavns Rhed uden at genéres af den engelske Flaade. I Fæstningen nedrev man Plankeværket omkring Tömmerpladsen og bortförte de derværende Bræder. Man havde den snurrige Begivenhed, af en 16aarig Bondedreng, som var beordret til at kjöre et Læs for Fjenden fra St. Hans Hospital til det engelske Hovedqvarteer, kom til vore Forposter for at spörge om, hvor dette var. Han blev her anholdt og bragt til Byen med samt sin Vogn, paa hvilken iblandt Andet fandtes en Deel chirurgiske Instrumenter, som tilhörte det omtalede Hospital. De paa samme Vogn værende Papirer og Regnskaber, tilhörende Regimentsqvarteermesteren af det 28de engelske Regiment, blev paa General *Cathcarts* Begjæring af 29de August strax tilbagesendte.

Paa Overhofmarchallatets Forlangende havde General v. *Peymann* hos den engelske Overbefaling udbedet sig Passe til fri og uhindret Passage igjennem Sjælland og over Beltet for de til Hans Majestæt Kongens Hofetat hörende Personer og Effecter. Dette Pas bragte en engelsk Parlamentair i Dag Kl. 9 lige ind i Castellet. Da vore

Forposter ikke havde hört den ham ledsagende Trompeter blæse, saa blev der af en Feiltagelse skudt paa ham, hvilket General v. *Peymann* i sit Svar sögte at undskylde.

De udstedte engelske Passe löde paa 9 Vogne for de til Kongens Hofholdning nödvendige Effecter af Sölvtöi, Garderobe, Linned, Vine, Conditorisager m. m., hvilket ledsagedes af Overkammerjunker de la *Calmette*, Kammerherre v. *Stemann*, Grev v. *Ahlefeldt*, Chatoullecassereren, Justitsraad *Bugge*, og Kjökkenmesteren, Justitsraad *Nielsen*, med en Deel Laquaier og Underbetjenter, som udpasserede af Fæstningen Kl. 4 om Eftermiddagen, for at tage Veien over Smaacöerne og fra Nakskow afgaae over Beltet. Men, omendskjöndt de engelske Passe löde paa 9 Vogne, saa udgjorde dog Vognenes Antal, ved de mange Betjenters og Laquaiers Transport, 23 Stykker. Ved Frederiksberg blev Transporten standset og visiteret af de engelske Forposter, som derpaa viste det Antal Vogne tilbage, der oversteg Tallet 9, hvilket Passene löd paa, en for os meget artig Ydmygelse, da Englænderne gjerne kunde have confisceret disse Vogne. En slig Ydmygelse burde Authoriteterne rigtignok have forhindret; men den falder Overhofmarchallatet og ikke den commanderende General til Last, som blot havde requireret Passene paa hiin Authoritets Forlangende. Saa meget meer kunde denne Ubehagelighed været undgaaet, som samtlige Laquaier og Betjenter senere erholdt Plads paa de bestemte 9 Vogne, da det vel ikke er nödvendigt, især under saadanne Omstændigheder, at Enhver, selv de ringere Hofofficianter, erholder sin egen Vogn.

De Estafetter, som den höistcommanderende General endnu i Dag forsögte paa ai afsende med Rapporter, bleve ligeledes anholdte ved Frederiksberg Bakke og viste tilbage til Fæstningen. Vel havde General v *Peymann* allerede i Gaar hos den engelske Overbefaling andraget paa Posternes uhindrede Gang under Beleiringen; men af militaire Grunde maatte det nödvendigviis afslaaes, og kunde derfor gjerne have været undladt at bede om. Det i Dag fra Admiral *Gambier* herom erholdte Svar, dateret Linieskibet Prince of Wales den 17de August 1807, var saalydende:

Sir!

„Jeg har den Ære i dette Öieblik at modtage Deres Excellences „andet Brev af Dags Dato om, at tillade danske Poster, Courerer „og Estafetter, at passere imellem Sjælland og Norge ved at pas-

„sere Sundet, idet De anförer, at denne Tilladelse har været givet „Posterne &c., som komme og gaae fra Nyborg og Corsöer. Til „Svar herpaa har jeg at underrette Dem om, at siden Fjendtlighe- „dernes Begyndelse med Hans Majestæt Kongen af Danmarks be- „væbnede Magt er det umuligt for mig at tilstaae nogen Tilladelse „af den Natur. — Jeg udbeder mig det forundt, at gjentage For- „sikkringen om den höieste Agtelse." &c. &c.

Da man nu ogsaa ansaae det for rigtigt at fjerne Prinds Ferdinand af Danmark fra Staden, saa blev Dags-Eftermiddag Adjutanten, Lieutenant *Cederfeldt* afsendt som Parlamentair til det engelske Hovedqvarteer med et Brev, hvori udbades Reisepas for bemeldte Prinds med Suite.

I Byen underholdt man sig forresten med Rygter og de meest smigrende Forhaabninger om en snarlig Undsætning; ligesom der ikke heller manglede paa begeistrede Personligheder, der paastode og troede, at Fæstningen var saa stærk, at den kunde holde sig til Vinteren, da vore Tropper kunde over Isen fra Fyen af komme den tilhjelp. Snart hörte man, at Kronprindsen allerede var landet med mange tusinde Mand paa Sjællands Sydkyst; snart var en stor russisk Flaade underveis til vor Bistand; een Gang vilde man endog have seet den hele svenske Skjærgaardsflaade under fulde Seil for at skaffe os Luft fra Sösiden o. s. v. Men det viste sig destoværre! snart, at alle disse Flaader vare engelske, som dagligen kastede Tropper i Land paa forskjellige Puncter af Kysten. Selv Fjendens Styrke var os ubekjendt; Angivelserne derom varierede imellem 18000 og 30,000 Mand. Vi see heraf, at man tröstede sig her, som allevegne i Livet, med Illusioner,

Stemningen i Byen var i det Hele tagen fortræffelig; dog begyndte allerede nogen Misfornöielse at yttre sig imod Overbefalingen, især fordi Fjenden ei var bleven ödelagt og knust ved Landgangen. Den ene Uforstandige eftersnakkede her, som altid, den Anden, uden at Nogen af dem kunde bedömme Omstændighederne. Rygter og Opdigtelser gik fra Mund til Mund, bleve troede og nærede Misfornöielsen. Imidlertid var endnu Intet tabt; men fra nu af burde det nærmere Forsvar have udviklet sig med al Kraft, og Forstæderne efter at være holdte til det Yderste, brændte, ligesom Dele deraf maatte, efter en fortvivlet Kamp, overlades til Fjendens Overmagt.

Denne Dags Aften blev Frederiksværk besat af Fjenden Dette Sted er, som bekjendt, et lille ubefæstet Fabriksted med et Canonstöberi, Krudmöller m. m. ved Arresöens Udlöb i Roeskildefjorden, og tilhörte Kronprindsen som privat Eiendom. Paa Værket var et stort Oplag af Krud, der var Armeens. Allerede vare 2de Krudtransporter, hver paa 250 Vogne, lykkeligen blevne indförte til Kjöbenhavn, hvorved Kudskene, som havde kjört Krudet, bleve med samt deres Heste, for största Delen fra Frederiksborg Amt, indelukkede i den beleirede Fæstning En tredie Transport paa omtrent 800 Vogne, som marcherede i Afdelinger paa 20 Vogne, afgik fra Værket om Mandagen den 17de August om Morgenen Kl. 6 i to Colonner; den ene over Lystrup og Farum, den anden over Ballerup, med Ordre at stöde sammen ved Lygten, en lille Halvmiil fra Kjöbenhavns Nörreport, under Bedækning af Frederiksværks frivillige Corps, der for störte Delen marcherede i Transportens venstre Flanke.

Men, da Transportens vestlige Colonne samme Dags Aften Kl. 6 ankom til Herlöv, omtrent 1¼ Miil fra Kjöbenhavn, stödte den paa en fjendtlig Recognoscering under Ritmester v. *Krauchenberg* af det 1ste Husar-Regiment, henhörende til den alt omtalede og af Generalmajor v. d. *Decken* commanderede Forpostlinie, som havde Front ud ad Landet til for at dække Beleiringsarmeen. Den Transporten förende Officier, Major v. *Tscherning*, Inspecteur paa Frederiksværk, gjorde derpaa omkring med samme og sögte at redde den deels til Kronborg og deels tilbage til Frederiksværk, hvilket ogsaa lykkedes med Undtagelse af den förste Afdeling af 21 Vogne, som bleve afskjaarne og erobrede af Fjenden tilligemed nogle Mand af Bedækningen, hvoriblandt en Officier af Corpset, Lieutenant *Ulstrup*. Da Fjenden nu engang var i Bevægelse, fortsatte han Forfölgelsen först til Frederiksborg, hvorfra Ritmester *Krauchenberg* pousserede sin Recognoscering, som bestod af 120 Heste, lige til Frederiksværk.

Da Major v. *Tscherning* den 18de August, efter at have bragt Krudtransporten i Sikkerhed, erfarede paa sin Reise fra Kronborg til Roeskilde, hvor han vilde begive sig hen for at tilbyde sin Tjeneste til Generallieutenant v. *Castenskjold*, at Fjenden var ankommen i Nærheden af Frederiksværk, tog han tilbage og fandt nu Omstændighederne af den Natur, at en taalelig Capitulation maatte ansees som det Önskeligste, da Stedet ei var besat af regulaire Tropper, og det af Værkets Embedsmænd og Arbeidere dannede Frederiksværkske

frivillige Corps deels var afkræftet ved flere Dages Marsch og Anstrængelse, deels hjemforlovet, deels oplöst og adspredt ved Krudvognene for at aflæsse disse, eller beskjæfliget i Krudtaarnene, saa at kun en ringe Deel af Corpset havde kunnet tage Stilling ved Kregome til Forsvar for Stedet, hvilket naturligviis ei kunde blive af stor Betydenhed, eftersom Corpsets Organisation ikke var nogen anden, end Landeværnets, og havde fölgeligen ei heller været sammenkaldt og övet siden Aaret 1801, paa Officiererne og Underofficiererne nær, der exercerede nogle Uger om Aaret; ikke engang nogen Session var bleven holdt, eller Lister i Orden over dette talrige Corps, som og derfor först blev udskrevet den 15de August, monteret og armeret den 16de, marcherede med Krudtransporten den 17de og 18de og blev angreben den sidste Dags Aften i en fra flere Sider tilgjængelig Stilling paa en Front af over 1 Miils Udstrækning og desuden foruroliget af 3 fjendtlige Skibe, som krydsede ved Kysten. Corpset kunde derfor ei heller yde större Resultater end Landeværnet, især imod en regelret og vel udrustet Fjende, som pludseligen opfordrede Stedet til Overgivelse, men af ham blev antaget for at være en stærk Fæstning. Alle disse Grunde bevægede Major v. *Tschernïng* til at begive sig selv om Aftenen Kl. 10 til Fjenden; og ved at bestyrke samme i den Tro, at Stedet var stærkt befæstet, saa at det kun vilde overgive sig, hvis Betingelserne vare fordeelagtige, bevirkede han en Capitulation med Generalmajor v. d, *Decken**), som var Recognosceringens Överstbefalende. Hovedpuncterne i den vare: at Værket, som Kronprindsens Eiendom, blev sat under Kongen af Englands Beskyttelse, og at Alt der forblev i den gamle Orden og i fuld Drift, imod at de forfærdigede Krudsorter skulde afleveres til Fjenden, hvilket dog ingensinde skete. Det frivillige Corps blev ei gjort til Krigsfange, men erholdt Tilladelse til, som hidtil, at bevogte Værket og Krudtaarnene, dog uden Skydevaaben, eftersom Corpset havde maattet aflevere disse tilligemed de flere Vaaben, som fandtes i Arsenalet, hvoriblandt 4 3 ℔ Canoner. Arbeiderne vedblev ogsaa at lönnes som sædvanligen fra Værkets Side; af hvilken Aarsag Inspecteuren var, med den engelske Overbefalings Tilladelse, endog den 22de August, 4 Timer i Kjöbenhavn, for

---

*) See Bilag No. 3.

at træffe de nödvendige pecuniaire Foranstaltninger hertil, men hvilken Tid ogsaa blev benyttet paa andre Maader til Bedste for det almindelige Forsvar.

Fjenden besatte nu Værket om Aftenen Kl. 11, men forlod igjen samme næste Morgen Kl. 7 efter et Ophold af 8 Timer, i hvilken Tid han holdt den bedste Mandstugt og kun reqvirerede Forpleining for Mandskabet samt Fourage for Hestene. Ogsaa har Fjenden ei senere været paa dette Sted.

Det fjendlige Detachement gik derpaa tilbage til sin Forpostlinie i Jægersborg, uden i allerfjerneste Maade at blive foruroliget, enten af bevæbnede Bönder, eller regulaire Tropper, hvoraf der ei heller i denne Egn fandtes en eneste Mand.

Generalmajor v. d. *Deckens* og Ritmester v. *Krauchenbergs* Tog var saaledes at betragte som et langt udgaaende Commando, der, efter at have udfört et samme paalagt Hverv, nödvendigviis maatte gaae tilbage, siden det ei kunde ligge i Fjendens Plan at fjerne sin Magt fra Kjöbenhavn, der var Gjenstanden for hans Operationer*).

Imidlertid havde Inspecteuren, Major v. *Tscherning*, för Værkets Capitulation bragt 3000 Centner Krud til Kjöbenhavn og 400 Centner til Kronborg, samt paa Værket selv skjult 4 18 ℔, 8 12 ℔, 4 6 ℔ og 2 1 ℔dige Metalcanoner, som og 2 100 ℔dige Morterer med en Deel Bomber og Kugler, Alt til en Værdi af over 20,000 Rd.

---

*) Af denne sande Fremstilling af Fjendens Besættelse af et lille, aabent Fabriksted, har *N. Ludlow Beamish* i hans „Geschichte der Königlich „deutschen Legion, 1ster Theil Pag. 111—115" skabt en heel Roman, hvori saa at sige Lidet, eller Intet er Sandhed. Forfatteren lader endog Transporten bevæge sig fra Kjöbenhavn til Frederiksværk, istedetfor omvendt; og Værket angives for en „stærk Fæstning", besat med 860 Mand, som Ritmester v. *Krauchenberg* ved sin Tapperhed „tvinger til „Overgivelse, og i modsat Fald truer at storme, eftersom General v. d. „*Decken* var i Nærheden med 10,000 Mand." Da bemeldte Ritmester næste Morgen begav sig paa Retraiten, „fandt han alle Landsbyer og „Skove i Ryggen besatte med bevæbnede Bönder, som han i Tusinde-„viis jager med stort Tab ud af hverandre." En större Rodomontade og en meer usammenhængende Opdigtelse mindes vi ingensinde at have læst; saa at, dersom man heraf skal bedömme Paalideligheden af *Ludlow Beamish's* Værk, maa Troværdigheden af enhver deri omtalt Tapperhedsgjerning af den ellers saa berömmelige „tydske Legion" aldeles tabe sig.

Frederiksværks Capitulation geraadede saaledes Fjenden til liden, eller ingen Fordeel, hvorimod det senere blev i Stand til at yde Landet en Deel Nytte. Da saaledes Amtmand *Treschow* i Roeskilde den 20de August reqvirerede Ammunition, Vaaben m. m. fra Værket, for at afsendes tilsöes til Generallieutenant v. *Castenskjolds* Corps, maatte Major v. *Tscherning*, ifölge Capitulationens 5te Punct, vel officielt nægte dette, men, da Amtmanden den 22de August sendte 6 Jagter til Frederiksværk, under det Foregivende at hente Muursteen derfra, men hvis sande Bestemmelse var at vorde ladede med Ammunition og Vaaben, lykkedes det dog Majoren hemmeligen om Natten ved egen og Mesternes Hjelp at oversende af det skjulte Forraad til bemeldte General v. *Castenskjolds* Corps 200 Centner Krud, 1800 Sidegevær eller Klinger og en Deel Ammunition, samt de fornödne Folk for at forfærdige Ammunition og Affutager, under Lieutenant v. *Svendsens* Styrelse, hvilket Alt blev landsat ved Bramsnæs og modtaget af Generalen. Major v. *Tscherning* havde ogsaa tilberedet 8 Canoner paa Frederiksværk og 2000 Geværer, endeel Krud og anden Ammunition paa Kronborg, som fra bemeldte Værk skulde gaae tilsöes over Roeskilde til General v. *Castenskjolds* Corps. Men, da samme den 26de August forlod sin Position ved Kornerup og gik til Kjöge, hvilket vi senere erfare nærmere, saa blev al videre Hjelp fra denne Kant umulig.

Det er forresten glædeligt at kunne her fortsætte Beretningen om en ædel Patriots Bestræbelser under denne for Danmark saa nedtrykkende Periode; dog, paa slige Patrioter havde det heller ingensinde, naar Nöd og Trang fandt Sted, manglet Danmarks Land.

Major v. *Tscherning* havde nemlig Forbindelser, saa at sige, overalt paa Sjælland, ikke alene med det *castenskjoldske* Corps, men senere ogsaa medGeneralmajor v. *Ewalds* Corps paa Smaaeöerne; dernæst med Kronborg, hvis Commandant han endog oversendte 5000 Rd. til Garnisonens Lönning; endvidere med de nærmeste Amter; og om Natten havde han Sammenkomster med patriotiske og dygtige Mænd, for at overlægge Planer til Fædrelandets Frelse; og bragte han endda desuden Raad og Understöttelse didhen, hvor Nöden fordrede det; han havde ogsaa Forbindelser med Kjöbenhavn og især med det engelske Hovedqvarteer, hvorhen han altid vidste at gjöre sig Ærinder. Saaledes sendte han stedse en Officier med de reqvirerede Vognes Aflösning og forskaffede Passer for Hestehandlere

som foregave at ville sælge Heste til den engelske Armee, men hvilke Heste, med Undtagelse af een eneste, bleve alle casserede som ubrugelige for det engelske Cavalleri; ogsaa holdt han Forbindelse med Sverrig igjennnm Værkets Fabrikarbeidere, som hereiste Landet for at afsætte deres Varer. Vi kunne af disse Bestræbelser og denne rastlöse Activitet med Sandhed sige, at Major v. *Tscherning* har, under denne ulykkelige Periode, gjort Landet væsentlige Tjenester.

Men vi tör ei heller her forbigaae, at Fjenden, eller rettere Generalmajor v. d. *Decken* ved Besættelsen og senere, viste Frederiksværk en ikke sædvanlig Ædelmodighed, som næsten maa benævnes Gunstbeviisning.

Da Kjöbenhavns Capitulation var bleven bekjendt, skrev Generalen under 11te September til Major v. *Tscherning*, ikke alene:

„At Majoren, saavelsom det under ham staaende, saakaldte fre-„deriksværkske frivillige Corps, Officierer og Mandskab, vare strax „löste fra det af dem, ifölge Capitulationens § 2, givne Æresord, „ikke at maatte tjene imod England"; — men han skrev tillige: „Det er mig en stor Tilfredshed, at mit Önske at vedligeholde Fa-„brikken paa Frederiksværk i dens hele Tilstand er saa godt lykkets „mig, og at denne Anstalt, saavelsom det kongelige Stutteri, ikke „har liidt det Mindste ved Krigen. Jeg veed, i Sandhed! ikke, „hvad der fremdeles maatte kunne være at bringe i Orden ved denne „Fabrik, og hvortil jeg kunde være behjelpelig. Jeg har med For-„sæt ei villet tale senere om Frederiksværk i Hovedqvarteret; fordi „jeg befrygtede, at de derværende Forraad kunde blive tagne i Be-„slag, hvilket jo rigtignok kunde været skeet."

Saaledes synes General v. d. *Decken* med Forsæt at glemme de gjorte Erobringer; og, selv som privat Mand, var han ikke mindre ridderlig. Da han paa Frederiksværk havde ladet forfærdige en Staal-Sabelskede, og man ei der, paa hans gjentagne Forlangende vilde opgive Prisen derpaa, eller overhovedet berörre denne Bagatel, oversendte han dog nogle Louisd'orer som Vederlag derfor til Arbeiderne. De Værket viste Gunstbeviisninger maae vistnok for en Deel tilskrives Major v. *Tshernings* Conduite og Klogskab; men vi kunne ei heller undlade at omtale den uinteresserede og ædle Fjende, der saaledes forstod at formilde de haarde Handlinger, Pligten böd ham at udföre.

Det frederiksværskske frivillige Corpses og Chefen for samme Major v. *Tschernings**) Forhold under denne, for Danmark saa uheldige Tid blev ikke desmindre, som Fölge af de mange Rygter, der den Gang vare i Omlöb, haardt bedömt af Kronprindsen, og Majoren af Höistsamme endog meget unaadigen behandlet. Imidlertid maatte en saadan Unaade nödvendigviis kun blive af kort Varighed, da Major v. *Tscherning* snart erholdt Leilighed til at retfærdiggjöre sig og saaledes ogsaa erholde den Satisfaction og Anerkjendelse for tro Pligtopfyldelse, som hans Stræben fortjente, og hvilken Kronprindsen, senere Kong Frederik den 6te, ved Tiltro og Naadesbeviisninger velvilligen sögte at gjengjelde.

Onsdagen den 19de August.

Det förste ubehagelige Skue, man i Dag havde i den allerede tæt indsluttede, beleirede Bye, var Fregatten Frederiksværn, der, som alt omtalet, saaes liggende i den fjendtlige Flaade med det danske Flag vaiende fra Gaffelen. Admiral *Gambier* tilböd sig ved en Kl. 11 om Formiddagen indsendt Parlamentair, at udvexle Fre-

---

*) Dette Corps stammer fra Efteraaret 1801, fremkaldt ved den Spænding, som dengang fandt Sted imellem Danmark og England, idet Værkets Arbeidere da traade sammen under Major v. *Tschernings* Overcommando, for at understötte det regulaire Militair i Kystens Bevogtning, og til den Ende formerede en Artilleriafdeling til Betjening for 4 Canoner, 250 Mand Infanteri og 50 Jægere, hvortil Officiererne valgtes imellem Værkets Officianter og Mestere.

Da Spændingen tiltog imod England i Vinteren 1800—1801, blev Corpset i Enden af Februar Maaned 1801 givet en fastere Organisation, og af ovenmeldte Arbeidere og Godsets Bönder formeret Besætning til 4 6 ℔ og 4 3 ℔ Canoner, 1 Escadron Cavalleri paa 130 Mand, 4 Compagnier Infanteri og 1 Compagni Jægere, hvert paa 100 Mand, 1 Compagni, eller en saakaldet Södivision til Kystbatteriernes Besættelse, samt 1 Compagni Reserve, ligeledes hvert paa 100 Mand, til Vagthold paa Værket, tilsammen circa 900 Hoveder.

Corpsets Hensigt var tillige: at tjene som et Forsög til og Forbilled for en Folkeværbning i Danmark og har saaledes foranlediget Oprettelsen af Landeværnet, Livjægercorpset m. m.

Den liden Omsorg, der blev anvendt paa Corpsets Uddannelse og, Organisation, kunde ei bringe store Resultater; og blev det derfor, ifölge Kronprindsens Befaling af 14de November 1807, oplöst paa Artilleriet og Södefensionen nær, dog senere atter for en Deel organiseret paa ny, men da meest bestaaende af Feltartilleri, som vedblev at tjene til Freden 1814.

gattens 20 Saarede, mod ligesaa mange krigsfangne, engelske Matroser; men, da man ei havde saa mange Krigsfanger, sendte man Skipperen og de 5 Mand, som havde udgjort Besætningen paa det den 17de August tagne og brændte Coffardiskib, hvormed den engelske Admiral ogsaa var tilfreds, saa meget meer, som der fra vor Side blev gjort opmærksom paa Forskjellen imellem sunde og blesserede Krigsfanger „Han vilde", skrev Admiralen, „ei bryde „sit Löfte, omendskjöndt han gjerne kunde have beholdt de Saa„rede paa Fregatten Frederiksværn." De Döde havde Erobrerne givet Sömandens Grav.

I Dag gik det atter stille til baade til Lands og Vands. Kun den nordre Division af vore Canonbaade gjorde om Morgenen ved Daggry et Angreb, som blev besvaret af de fjendtlige Landbatterier ved Svanemöllen og med nogle Skud fra Flotillen, hvorved vore Canonbaade tvang en engelsk Cutter til at vende. Udfald blev derimod ei foretaget, hvilket sikkerligen burde været skeet, og det med hver vaabendygtig Mand, for derved at vænne Tropperne til Ilden, opflamme deres Mod, forstyrre Fjenden i Anlæget af hans Batterier og forhindre, at Kjæden ei blev sluttet alt for tæt omkring Fæstningen. Allarmering ved Nat og ved Dag, i Forening med Hovedangreb paa de meest fremspringende Puncter maatte fra nu af have været Besætningens Hovedbeskjæftigelse.

Anlæget af det engelske Batteri ved Svanemöllen fremmedes med megen Kraft ved Arbeiscommandoer paa 600 Mand, som aflöstes hver 4de Time, saa at allerede i Dag 4 24 ℔ Canoner kunde föres ind paa Batteriet. Ligesaa opförtes der et Haubitzbatteri til venstre af det förste, med Traverser og Skulderværn for Tropperne. Ogsaa begyndte Fjenden paa Batterier ved Indgangen til Frederiksberg Allee, Enden af gamle Kongevei, St. Hans Hospital, Wordrupgaard, i Nörre Allee, og ved det af os forladte Salpeterværk. I Frederiksberg Alle fældedes Træer til Forhug.

Garnisonen blev ved Dags Parolbefaling inddeelt i Brigader, saaledes:

1. Garden til Fods og danske Liv-Regiment under Generalmajor v. *Falbes* Commando.

2. Een Bataillon af norske Liv-Regiment og 3 Bataillioner af Marine-Regimentet under Generalmajor v. *Lemmings* Commando.

3. De 5 Landeværnsbatailloner under Generalpostdirecteuren, Generalmajor v. *Walterstorfs* Commando.

4. Livjæger-Corpset og Godsjægerne under Major v. *Holsteins* Commando.

5. Garden til Hest, Sjællandske Rytter-Regiment og Husar-Detachementet under Oberst, Grev v. *Schmettows* Commando.

6. Hele Artillerivæsenet under Oberstlieutenant v. *Bechs* Commando.

7. Kjöbenhavns Borgervæbning under Stadshauptmand *Mylius's* Commando.

Fra i Dag af commanderes 2 Stabsofficierer til at forrette *du Jour*; den Ældste udenfor og den Yngste indenfor Fæstningsvoldene.

Capitainerne v. *Römling* af norske Liv-Regiment og v. *Restorff* af danske Liv-Regiment, bleve fra i Dag af overdragne det faste Commando, den förste i Kallebo- og den sidste i Ryssensteens-Lunette. Til Besætning commanderedes dagligen til Kallebo-Lunette 1 Lieutenant, 2 Underofficierer, 1 Tambour og 75 Mand, og til Ryssensteens-Lunette 2 Lieutenanter, 4 Underofficierer, 1 Tambour og 150 Mand.

Vore Piquetter udenfor Byen beholdt endnu deres hidtil havte Stilling Om Eftermiddagen aflöstes Batteriet Lützow af Batteriet Meyer i at understötte disse Piquetter, som vare:

1. *Paa Vesterbro* 1 Capitain, 1 Lieutenant, 4 Underofficierer, 2 Tambourer og 100 Mand med 4 3 ℔ Canoner og 1 Haubitz, hvoraf 2 Canoner vare posterede paa Vesterbro, og 2 Canoner og 1 Haubitz paa gamle Kongevei.

2. *Ved Ladegaarden* 1 Lieutenant, 2 Underofficierer, 1 Tambour og 50 Mand med 2 3℔ Canoner.

3. *Paa Nörrebro* 1 Lieutenant, 2 Underofficierer, 1 Tambour og 50 Mand med 2 3℔ Canoner.

4. *Udenfor Österport* 1 Capitain, 2 Lieutenanter, 4 Underofficierer, 2 Tambourer og 150 Mand, samt 6 3℔ Canoner og Haubitzer som posteredes imellem Sortedams-Söen og Stranden saaledes, at Capitainen stillede sig i Midten og af de 2 Lieutenanter Een paa hver Side.

Ifölge samme Parolbefaling blev Artillericorpset og Artilleriets Detaille fra i Dag af overdragne Oberstlieutenant v. *Bech* af bemeldte Corps.

Fæstningens Armering fortsattes, ligesom og Organisationen af den indre Tjeneste. „Alt hvad kan skee" — skrev Commandeur Bille nuder Dags Dato til Kronprindsen — „er anvendt og Folk mangle ikke".

Paa Enighedsværn bleve saaledes Træerne fældede for at give Luft for Skytset, ligesom og Anstalter trufne til at ombugge og bortföre Træerne fra Blaagaard, Peblingesöen, Blegdammene ned til Stranden, den classenske Have o. s. v.; paa Töihusets Sö-Batteri henlagdes 10 Canoner for at forsvare Indlöbet ved Langebro; Biskop *Balle* fortsatte sine Besög paa Volden med begeistrende Taler; en Deel af vore Linieskibe bleve halede fra deres sædvanlige Leie ved Toldboden og lagte langs Flydebroen op til Vilders Plads, for ei at ligge for tæt sammen, og altsaa formindske Virkningen af de fjendtlige Projectiler; af samme Aarsag bleve ogsaa Coffardiskibene lagte op til Knippelsbro og Langebro og deelsviis belagte med Sand; Officierslazaretherne paa Födselsstiftelsen og paa Landcadetacademiet bleve færdige; Adjutanter og en Deel Tambourer holdtes fra nu af i Beredskab hos den commanderende General; Kjöbenhavns Magistrat anmodede i en Bekjendtgjörelse dem af Hovedstadens Borgere, som frivilligen vilde levere Levnetsmidler til Tropperne, om herefter at afgive samme til det oprettede Feltcommissariat i Christiansborg-Ridehuus; en Advarsel blev af samme Autoritet udstedt, for at forhindre, at Priserne paa Levnetsmidler ei skulde blive forhöiede; Politiet bekjendtgjorde, hvorledes Vand bevares fra Forraadnelse; Brandassurance-Compagniet for Varer og Effecter opfordrede Beboerne til at fornye deres Policer, eller ombytte de paa de gamle Huusnummere lydende med de efter den nye Matriculering indförte Nummere.

Hamborgerposten blev samme Dags Aften expederet for sidste Gang, og Fjenden lod den, forunderligt nok, uhindret passere.

Torsdagen den 20de August.

2det Udfald. Da Besætningen i Gaar havde forholdt sig stille, blev i Dagbrækningen, eller omtrent Kl. 3½ foretaget et större Udfald, hvis Hensigt var at borttage og demolere Fjendens Batterier ved Svanemöllen, som saa meget generede 3 Kroners Batteri og vor Flotille, der, naar den avancerede, blev fra disse Batterier tagen i Flanken. Dette Udfald blev derfor foretaget især paa Marinens Overcommandoes, d. e. Commandeur Billes Forlangende, og udfört i 2 Colonner.

Den förste, eller Hoved-Colonnen, hvis Bestemmelse var at angribe Batteriet, udmarcherede af Öster-Port, blev commanderet af Oberstlieutenant v. *Voigt* og bestod af 1 Bataillon af danske- og 1 Bataillon af norske Liv-Regiment; Livjægercorpset, Herregaardsskytterne, Liv-Regimenternes- og Gardens Jægere, under Major von *Holstein*; 100 Heste af Garden og 100 af sjællandske Rytter-Regiment under Major v. *Flindt;* saa og de 2 3tidige Batterier, v. *Lützow* og v. *Hummel*, tilsammen 1700 à 1800 Hoveder.

Den anden Colonne, hvis egentlige Bestemmelse var at dække den 1ste Colonnes venstre Flanke og indirecte understötte samme ved et Skinangreb, imod Lygten og Falkoneergaarden, udmarcherede af Nörre Port, blev commanderet af Generalmajor v. Walterstorf og bestod af 4 Batailloner Landeværn, Husarexerceerskolen og 6 Amusetter, tilsammen omtrent 1800 Mand. Den 1ste Colonne, eller Hovedangrèbet, blev tillige understöttet af Flotillens Avantgarde, bestaaende af 9 Canonbaade under Capitain, Baron v. *Holsteens* Commando.

Hovedcolonnen aabnede Angrebet med Jægerne formerede i Kjæde langs Blegdammene ned til Stranden, en Deel Cavalleri paa venstre Flöi paa Nörre Fælled, samt Artilleri ved Indgangen til Nörre-Allee og Strandveien. Ligesom nu Kjæden og Artilleriet avancerede, fulgte Infanteriet efter, hvoraf Bataillonen af danske Liv-Regiment opmarcherede paa Öster-Fælled og Bataillonen af norske Liv-Regiment formerede i samme Höide Colonne paa Strandveien; til höire og venstre af denne stod en Deel af Artilleriet, og nærmest Stranden omtrent Halvdelen af Cavalleriet. Artilleriet var atter her saa talrigt, at kun en Deel af samme kunde bringes i Position af Mangel paa Plads.

Ifölge den af Oberstlieutenant v. *Voigt* udkastede Plan skulde Bataillonen af danske Liv-Regiment rykke frem imellem Lille-Vibenshuus og Bryggerens Vangehuus og ved Svingning til höire angribe Batteriet fra Siden og i Ryggen, medens Bataillonen af norske Liv-Regiment, understöttet af Jægerne, skulde angribe samme i Fronten.

Ifölge denne vel lagte Plan, rykkede Alt tappert og modigt frem; Artilleriet var i stadig Avancering, dertil især opmuntret af Regimentsjægernes Commandeur, Capitain v. *Zipelin*. Alligevel svarede ikke Udförelsen til Forventningerne, idet Batteriet vel blev bragt til at tie, men ei erobret, eller demoleret; tvertimod, som det hed, endog et nyt Batteri aabnet norden for det til Taushed bragte, hvilket

rimeligviis var Feltartilleri, der gik tilbage, ligesom vore Tropper avancerede. Men, da disse bleve beskudte med Canoner fra 4 Steder og deriblandt fra et Batteri ved Store Vibenshuus; og, da der blev meldt, at stærke fjendtlige Colonner rykkede frem, saavel derfra som fra Tagenshuus, mod hvilke vi kun havde en tynd Jægerkjæde paa Österfælled, saa stod det hele Corps Fare for at blive angrebet i venstre Flanke og muligen ganske afskjaaret fra Fæstningen; hvorfor Angrebet standsede nogle 100 Skridt forbi Lille-Vibenshuus, inden det paalagte Hverv var opfyldt.

Det lader sig, med Hensyn til dette Resultat, neppe bestemme nu, om Anföreren har vovet for lidet, eller ei; men paa hans personlige Mod og Uforsagthed kan ikke ankes. Han var altid i Tête af sine Tropper, almindeligviis ved Artilleriet, som stod i den heftigste Ild. Til Beviis paa Oberstlieutenant v. *Voigts* Koldblodighed kunne vi ei undlade at anföre, deels at han paa Retiraden gjorde flere Gange Holdt og med egen Haand straffede det Mandskab, som ei holdt Fodslag; en Fremgangsmaade, der laa i Tidsaanden, og den han ei glemte at vise selv under saa vigtige Omstændigheder og Forhold, deels og at Retiraden selv udförtes med störste Orden og Rolighed.

Det havde vistnok her, som allevegne, været bedre, om den Höistcommanderende havde fört sine Tropper, der brændte af Iver og Kamplyst, med stormende Haand imod de fjendtlige Batterier. Man gjör i Krigen sjeldent for meget, og i alt Fald dækker Tapperhed den muligen begaaede Feil, eller Uforsigtighed. Men vi maae ogsaa til hans Undskyldning anföre, at Svanemöllens Batteri laa omtrent 4000 Alen fra Fæstningen, og at Udfald i saa lang en Afstand og med saa ringe Styrke altid ere meget farlige; saa at man bör betragte det som et stort Held, der alene kan tilskrives Mangel paa Kyndighed og Activitet fra Fjendens Side, at Udfaldstropperne ei bleve samtlige omringede og ödelagte.

Ogsaa var for os denne Dag ledsagen af adskillige Uheld og Inconvenientser. Dertil maa henregnes, at Befalingsmanden for Udfaldet blev först ved Midnatstid udnævnt, saa at han ei havde Tid og Leilighed at overtænke det ham paalagde Hverv, eller lægge vidtlöftige Planer. Dernæst maae vi og anföre, at en stærk Taage i denne tidlige Morgenstund havde lagt sig over Landskabet, saa at man kunde hverken see Fjenden, eller hans Batteri, eller engang bestemt

vidste, hvor det laae, da Fjenden, som sagt, skjöd paa vore Tropper med Canoner fra 4 Steder. Ogsaa var der ingen nöiagtig Overeenstemmelse imellem Angrebet til Lands og til Söes, idet Flotillen angreb tidligere, end Landtropperne, der kom noget seent ud og havde en længere Vei end Flotillen, som derved i Begyndelsen maatte udholde en concentreret Ild af de engelske Landbatterier, 3 Canonbrigger og nogle Morteerpramme. Ikke heller var der Overeensstemmelse, eller Forbindelse imellem de to af Oberstlieutenant v. *Voigt* og Generalmajor v. *Walterstorf* commanderede Udfald, idet sidstnævnte blev staaende paa Nörrebro med 3 Batailloner og ved Indgangen til Nörrefælled med 1 Bataillon, uden at see Fjenden, eller sees af ham, istedetfor, at han ifölge de givne Ordrer skulde have rykket frem til Lygten og Falkoneergaarden. De Oberstlieutenant v. *Voigt* medgivne 2 lette 3 ℔ Batterier gjorde ogsaa kun ringe Virkning imod de fjendtlige Forskandsninger og sammes svære Skyts.

Begge Colonner kom da Kl. 7 om Morgenen tilbage til Fæstningen, idet Generalmajor v. *Walterstorfs* Colonne uden Tab trak sig ifölge Befaling tilbage, da Oberstlieutenant v. *Voigts* Colonne retirerede. Sidstnævntes Tab bestod i 15—16 Döde og 18—20 Saarede; iblandt de sidste Lieutenanterne v. *Roepstorff* af Livgarden til Fods og v. *Friess* af norske Liv-Regiment samt en Deel Heste

I denne Affaire udmærkede sig især atter Livjægerne, Herregaardsskytterne, Regimentsjægerne og Artilleriet; Batterichefen, Capitain v. *Lützow*, anbefalede meget Artillerilieutenant v. *Wedelfelt* for sit udviste Mod; Major v. *Holstein* gjorde man i Dag, som alt för, den smigrende Bebreidelse, at han stedse var insubordineret, hvergang han erholdt Ordre til Retirering.

Flotillen understöttede Angrebet med al Kraft og megen Tapperhed. Under Affairen kom en Canonbaad paa Grund ved det nordre Kalkbrænderi, men blev snart igjen flot. Flotillens Tab bestod i 3 Döde og 5 Saarede; iblandt de Sidste Lieutenant v. *Holsteen*, som blev saaret i Armen.

6 engelske Bombarderer ankrede derpaa Kl. 7 paa Grunden „Stubben", saa nær Landet de kunde komme, og kastede Bomber imod Holmen; dog uden Virkning. Vor Bombardeer-Division svarede dem.

Fjenden erobrede og brændte i Dag to danske Smaaeskibe, hvoraf det ene var ladt med Brænde fra Vordingborg; til Gjengjeld

erobrede vore Canonbaade et engelsk Coffardiskib, som blev bragt ind under Batterierne.

Omtrent 70 engelske Transportskibe, som fra Vedbæk laae ud i Sundet, gik denne Dags Eftermiddag syd paa igjennem Flinterenden og lagde sig bag Salthoimen omtrent lige ud for Malmö.

I Fæstningen og i sammes Nærhed vedblev man med Activitet at forstærke Forsvaret. De ved Landeværnet værende Jægere og Skarpskytter bleve ved Dags Parolbefaling sammendragne i eet Corps under Capitain v. *Wildenraths* Commando. En Deel Træer samt Plankeværkerne ved Blaagaard og Store Ravnsborg bleve omhuggede; Gröfterne ved Blaagaard og omkring Fælledernе bleve jevnede; Brandfolkene bleve bevæbnede med Pikker; i Philosophgangen og paa Esplanaden ved Castellet bleve Telte opslagne for Landeværnet; de fleste Beboere af Broerne, eller Forstæderne flyttede, trods Forbudet af 17de August, i Dag ind i Fæstningen med saamange Eiendele, de kunde medföre; Skræddersvendene ansattes til Arbeide ved Spröiterne; Lazarethet i Frimurer-Logen i Kronprindsensgade for Studentercorpsets Medlemmer blev i Dag færdigt, og dette Corps besatte Vagterne paa Rosenborg, Slotsholm og de kongelige Palaier; 2de Möller, den ene i Sölvgaden og den anden, Dampmöllen paa Holmen, bleve indrettede for derpaa at male Korn, ifald Möllerne paa Volden skulde vorde nedskudte. Da man befrygtede, at Fjenden ogsaa vilde afskjære Vandet fra de nærmeste Söer, og Byen derved komme til at mangle Vand, saa blev fra Politiets Side befalet, at de i Byen værende Brönde skulde renses, eller opgraves; Magistraten opfordrede offentligen Bryggerne til at levere Öl til Tropperne.

Den laalandske Post slap endnu i Dag bort i en Baad igjennem Kallebostrand, og kunde saaledes bringe Efterretning til Provindserne om Tilstanden i Kjöbenhavn. Prinds Ferdinand af Danmark tog, ledsagen af sin Adjutant, i Dag Forsvarsvæsenet paa Volden i Öiesyn, hvilket meget begeistrede Besætningen og Borgerne, idet man troede, at denne unge Prinds, som nu var forbleven flere Dage i Fæstningen, efterat Beleiringen var begyndt, muligen vilde sætte sig i Spidsen for Forsvarsvæsenet og saaledes gjöre sig udödelig i Danmarks Historie, Imidlertid maatte de höiere Authoriteter have indseet, at denne unge, knapt 15aarige Herre (födt den 22de November 1792), selv om han havde været en Condé, ikke vilde have kunnet rædde Fæstningen.

Det for Prindsen allerede den 18de August forlangte Reisepas blev i Dag först overbragt til Citadellet ved en Parlamentair, ledsaget af et Brev fra General *Cathcart*, saalydende:

Hovedqvarteret foran Kjöbenhavn, d. 20 August 1807.

Sir!

„Deres Brev af 18de d. M. er ikke kommet mig i Hænde, „förend seent i Gaar Aftes. Reisepasset for Prinds Frederik Fer„dinand med Fölge er udstedt efter de samme Principer, som de, „der allersde ere sendte; men det maa nöiagtigen begrændses af de „Personer, det er bestemt for."

„En Uregelrethed er meldt mig at være foregangen fra Brev„overbringerens Side. Det vil være til gjensidig Beqvemmelighed, „at saadanne Tilfælde ikke indtræffe tiere."

„Da nu enhver Opmærksomhed er viist de ophöiede Personer, „der ere beslægtede med det danske Kongehuus, og en lignende „Opmærksomhed er viist imod de danske Hofhuusholdningsbetjenter og „Eqvipager, saa fordre Omstændighederne: at fra nu af en Stands„ning gjöres for enhver Person, som vil afreise fra Hovedstaden."

„Ved at tilstille Dem denne Meddelelse kan jeg ikke afholde „mig fra ved samme Leilighed, saavel i eget som i Admiralens „Navn, der commanderer Hans Majestæts Flaade, at anmode Deres „Excellence om at tage Kjöbenhavns nuvævende Stilling og den „frygtelige Crisis, i hvilken samme er bragt, i den alvorligste Be„tragtning."

„Dersom denne By, Danmarks Hovedstad, den kongelige Fami„lies og Regjeringens Residents, Videnskabernes og Handelens Sæde, „opfyldt med Indvaanere af alle Stænder, enhver Alder, ethvert „Kjön, vedbliver at sætte sig paa samme Fod, som en beleiret „Fæstning, saa vil den blive angreben med alle de Midler, der „synes meest hensigtsvarende til dens Ödelæggelse, saasnart Befa„lingen dertil er bleven given, og i saadant Fald have de hertil be„ordrede Officierer intet Valg, men maae anvende ethvert Middel „for at erobre Fæstningen."

„Angrebet paa en saa befolket og rig By kan det ikke feile „vil have de meest ödelæggende Fölger, saavel under Forberedel„sen, som ved Udförelsen, saavel for Indbyggerne, som for sammes „Eiendomme."

„Dreven af Nödvendigheden har vor Regjering til een og samme

„Tid givet de bestemteste Befalinger og store som nödvendige Mid-„ler til at foretage et Angreb til Lands og Vands i Tilfælde af et „Afslag fra Danmarks Side i at underhandle paa en venskabelig „Maade. Anstalterne ere langt mere fremmede, end De maaskee „formoder."

„For Guds Skyld, min Herre! overlæg med Koldblodighed: „om ikke Modstand vil netop före til Ödelæggelseu af den Skat, „De önskede at forsvare, samt om De ikke, under nærværende Om-„stændighed og Uenighed, vil vise en Tapperhed — den sikkerligen „forresten Ingen omtvivler, at De besidder — som vil fremskynde „Ruin og Ulykke, der ere saa uadskillelige fra en Hovedstads Be-„leiring, og hvilke dog tilsidst vilde have Flaadens og Arsenalernes „Tab til Fölge og som De endnu kan afværge!"

„Jeg underretter Dem tillige ved denne Leilighed om, at andre „Gjenstande af stor National-Vigtighed for Danmark*), ere i mine „Hænder, og at jeg hidtil har respecteret dem. Men denne Tilstand „kan ikke vedvare længe."

„Jeg vil ikke krænke Deres Excellence med nogensomhelst Trud-„sel; men jeg beder Dem og Deres Raad modent at overlægge, „hvilken ubodelig Skade der kan udrettes ved blot faa Dages Opera-„tioner, men at denne endnu kunde undgaaes."

Formedelst den sildige Tilstillelse og fölgeligen forældede Dato, af det for Prinds Ferdinand forlangte Reisepas kunne samme, ifölge de tidligere gjorte Betingelser, ei meer benyttes, hvorfor og et andet Pas ved en ny Skrivelse maatte udbedes, hvori den sidste Deel af General *Cathcarts* seneste Brev ei blev af General v. *Peymann* enten besvaret, eller engang berört.

Denne beklagelsesværdige General kunde ei heller give noget-somhelst Svar derpaa, omendskjöndt Beleiringens Udfald, især for ham som Ingenieurofficier, ei kunde længer være ham ubekjendt. I hans Melding til Kronprindsen, angaaende dette Brev og denne Sag, yttrer han dog, forunderligen nok:

.... „Den i Opfordringen værende Formaning og Trudsel er „ikke usædvanlig under slige Omstændigheder og gjör intet Indtryk „paa mig. De kan være forvisset om, naadigste Herre! at jeg efter

---

*) Hermed menes rimeligviis Besættelsen af Frederiksværk.

„Pligt skal forsvare mig til det Yderste, og at Kjöbenhavn aldrig „under min Commando skal falde i Fjendens Hænder, uden ved „Storm, og om Fjendens Antal maatte være större, end det er. „Jeg skal söge at forsvare vor Ære og ende mine Dage som en „kæk Soldat."

Generalens gode Hensigt og Villie ere af Kyndige ingensinde blevne betvivlede; men at give Kronprindsen slige Forhaabninger kan neppe undskyldes og tyder i alt Fald hen paa Uvidenhed om Angrebsmaaden, og om at Fæstningen kunde ödelægges og tvinges ved et Bombardement til Overgivelse.

I Fæstningen fortsattes derfor, som ommeldt, de til Forsvaret fornödne Arbeider og Forberedelser. Men ogsaa Fjenden arbeidede efter det sidste, ubesvarede Brev med fordoblet Kraft paa sine Batterier. Artilleri blev uafbrudt landsat og fört til Batterierne, hvilket kunde sees fra Fæstningens Taarne.

Admiral *Gambier* var i Dag i Land i det engelske Hovedqvarteer, men gik snart igjen ombord paa sin Flaade.

Fredagen den 21de August.

I Dag var Alt stille saavel til Lands som Vands; omendskjöndt der, hvor Leilighed gaves, blev meer end overflödigen canoneret fra Voldene og Fæstningsværkerne, saavelsom fra Forposterne og Piquetterne, hvilket gik endog saa vidt, at man skjöd med Canoner efter enkelte Fjendtlige, som blot kunde sees fra Fæstningen, saa at Overbefalingen fandt det nödvendigt at forbyde saadan Skydning, hvor dertil ikke fandtes grundet Anledning. Imidlertid foraarsagede dette Forbud stor Uvillie imellem de Militaire, især hos det borgerlige Artilleri, som, hvad vi vide, fornemmeligen betjente Skytset paa Voldene, og det gjorde Overbefalingen mistænkt for, at den ei önskede at see Fjenden ödelagt, da man naturligviis nærede det Haab ved Skydningen, at de fleste Skud traf. Sammenholdt med det förste Forbud: „ei at gjöre det förste Skud" og „at gaae forsig-„tigen til Værks", havde Forbudet imod Skydningen den ubehageligste Virkning til Fölge. Patriotismen öinede derved kun Forræderi, saa meget meer, som den overordentlige Consummering af Ammunition ogsaa foraarsagede Vanskeligheder ved dens Forfærdigelse, Udlevering og Transport fra Laboratoriet, eller Arsenalet til Batterierne, da Arbeids- og Transportmidlerne ei kunde strække til for et saa stort Forbrug. Imidlertid maa man indrömme, at Overbefalingen,

eller rettere Artillerigeneralen, v. *Bielefeldt*, hvem især man lagde dette Forbud til Last, netop derved opfyldte sin militaire Pligt, idet Erfaring noksom bekræfter, at uövede Tropper, især i Fæstningskrigen, bortödsle en saa uhyre Masse af Ammunition uden Nytte, at, naar Overcommandoen ei er agtpaagivende, findes der ingen Fæstning, som er saa rigeligen udrustet med Ammunition, at denne kan strække til under en langvarig Beleiring*).

Tre fjendtlige Linieskibe, hvoriblandt: „Prince of Wales", gik Dags Formiddag syd paa, igjennem Hollænderdybet og lagde sig sönden for Middelgrunden og Prövesteen, muligen for at angribe denne.

Nogle fjendtlige Bombarderere og Brigger, som laae i Svanemöllebugten, kastede om Eftermiddagen Bomber imod Citadellet og Trekroner — dog uden Virkning.

Fra den höistcommanderende General udkom i Dag fölgende Bekjendtgjörelse:

„Aarvaagenhed og Uforsagthed ere kraftige Midler til at fore-
„bygge skadelige Fölger af de nedfaldende Bombers Virkning i Til-
„fælde af et Bombardement. I, Stadens Indvaanere! forlader derfor
„ikke Eders Gaarde og Huse! thi i de förste Öieblikke kunne vi
„udrette Meget. Man være kun opmærksom paa Stedet, hvor en
„Bombe slaaer ned! Flyer saadant Sted saa langt muligt, fra eet
„Værelse ind i et andet, og oppebier roligen Tiden, naar Bomben
„springer; men, naar den er sprungen, hvilket let bemærkes, iler
„da til med en Spand Vand, og man vil med nogle faa Stænk
„deraf slukke og forekomme Udbrud af Ild, der ellers kunde gribe
„om sig i det Store og da vanskeligen standses! Man vilde udsætte
„sig for Fare, hvis man fattede det Forsæt, at ville slukke en
„Bombe, det være med hvadsomhelst Middel. Skyer derfor hellere
„Stedet, til den har afröget! Er man paa aaben Plads, hvor en
„Bombe falder ned, da kaste man sig udstrakt ned paa Stedet og
„söge at trække sig et Stykke fra den! Man have Vand i alle
„Etager og Vandforraad i Gaardene!"

---

*) Kun kort i Forveien have vi seet et lignende Forbud af Generallieutenant, Grev v. *Kalkreuth*, som Commandant i Danzig under sammes Beleiring af Franskmændene, i en Parolbefaling af 27de Marts 1807, hvis Nödvendighed har fundet fuld Anerkjendelse.

Da det for Prinds Ferdinand i Gaar for anden Gang af den engelske Overgeneral forlangte Reisepas i Dag bragtes til det danske Hovedqvarteer, saa afreiste Höistsamme strax fra Byen og ankom den 23de August til Odense. Denne Afreise fremkaldte for saavidt en Misstemning, som man maatte ansee Faren for meget stor, siden den Ene efter den Anden, og nu den Allersidste af den kongelige Familie forlod Staden. General v. *Peymann* benyttede Leiligheden til med Kammerjunker v. *Bardenfleth*, som ledsagede Prindsen, at tilskrive General v. *Castenskjold* og oversende ham et Chiffre, hvorigjennem de kunde correspondere med hinanden. Nogle Dage senere oversendte General v. *Peymann* Overjæger *Michelsen* af Livjægercorpset over Amager og Kallebostrand atter med Brev til General v. *Castenskjold*. *Michelsen* kom lykkeligen til sin Bestemmelse; men Generalens Corps var den Gang allerede bleven adspredt; og meldte han da kun dette tilbage, samt at det ham tilstillede Chiffre derved var gaaet tabt med saa mange andre Gjenstande.

I Dag blev Springvandet, som kommer fra Lundehuus-Söen, virkeligen afskjaaret af Fjenden for Byen. Batteriet Lützow opløstes i Dag atter delingsviis til Piquetternes Understöttelse, der paa flere Steder endog bleve pousserede længere frem; saaledes paa Vesterbro til lidt forbi Björnsdal.

Paa Bakkerne ved Skovshoved saaes Engellænderne at have opslaaet en betydelig Leir for 2den Divisions 3die Brigade, der saaledes stödte til Armeens venstre Flanke. General, Lord *Rosslyn's* Corps med 2 Batterier landede, som alt berört, i den nordlige Deel af Kjöge Bugt ved Landsbyerne Jessie og Carlslunde, hvorhen et stærkt Corps blev detacheret fra Beleiringsarmeen, for at dække Landgangen; efter hvilken General *Rosslyn* tog en Leirstilling ved Damhuset ved Landeveien imellem Kjöbenhavn og Kjöge.

Beleiringsskyts og Material landsattes fremdeles; Faskiner bleve bunde, Sække fyldte med Jord og overhovedet alle Anstalter gjorte for at formere Artilleriparken og opföre Batterierne.

Rideposten kom i Dag uvisiteret fra Fyen til Sjælland, men blev i Ringsted anholdt af Amtmand v. *Stemann*, hvor de sjællandske Breve til de af Fjenden ubesatte Steder bleve udtagne, og de övrige sendte tilbage til Odense Postcomptoir.

Löverdagen den 22de August.

Alt forblev ogsaa i Dag stille, saavel til Lands som til Vands. Denne Stilstand var smertelig for de af Kamplyst og Patriotisme brændende Krigere og Borgerne, og især paa en Tid, da det nærmere Angreb var begyndt, og Fjenden arbeidede med Kraft paa Anlæget af sine Kastebatterier, hvorved han, som meldt, burde have været afbrudt hyppigen ved större og mindre Udfald og Angreb. Men man indskrænkede sig til en næsten uophörlig Canonade fra Fæstningsvoldene, saasnart Leilighed dertil i mindste Maade gaves. Imidlertid vare Kræfterne til Udfald, som bekjendt, ei betydelige, og Overcommandoet var vel ogsaa ved Resultatet af det sidste blevet noget forsigtigere. Underbefalingsmænd af erkjendt Dygtighed havde man ei heller, og de vare tilmed saa forældede, at det var vanskeligt at pege paa brugbare Anförere til Udfaldene; ja! en Cavalleri-Oberst erklærede endog, at han var Cavallerist og ei forstod sig paa de andre Vaabenarters Fegtemaade. At tage lave Charger og yngre Mænd til Anförere for Udfaldene stemte ei overeens med Datidens Anskuelser i vor Armee og kunde desuden ei heller været udfört uden at have suspenderet de ældre Befalingsmænd fra deres Tjeneste, hvilket dog kun vilde have havt en skadelig Indflydelse paa det Hele.

Imidlertid var man indenfor Fæstningsværkerne og deres *rayon* som hidtil meget activ.

Börsen var i Dag aaben fra Kl. 9 om Morgenen til Kl. 6 om Aftenen.

Af Flotillen flyttedes 2de Stykpramme fra 3 Kroner til henimod Kalkbrænderiet; Enighedsværn med Have blev slöifet; ligeledes bleve Gröfterne ved „Farimags-Veien" jevnede; Fæstningsbroerne optrukne o. s. v. Alt under den Forudsætning, at Englænderne vilde foretage en regelret Beleiring, og det nærmere Angreb derfor nu begyndte, mod hvilket man især vilde anvende og rette sin hele Kraft. Englænderne toge i Dag atter et lidet Fartöi ved Saltholmen, saa at man allerede talte 16 saadanne tagne siden Krigens Udbrud, og det alene i Sundet. De forblive alle liggende under dansk Flag imellem den engelske Flaade.

Der skete i Dag offentlig Opfordring til Levering af Klædningsstykker, især Linned, til de Hvervede paa Södefensionen; Enroulleringschefen paalagde endnu engang de enroullerede Matroser, som ikke havde meldt sig, snarest muligt at fremstille sig for ham;

Marketenderier bleve indrettede for Landeværnet; hidtil havde disse for störste Delen, levet af de Pvovisioner de havde medbragt fra Hjemmet, men som nn vare fortærede.

Hvorledes Omstændighederne og Begivenhederne vare, bleve i Dag af den höistcommanderende General tilkjendegivet Borgerne ved följgende Proclamation:

„Medborgere! Vore brave Troppers Udfald imod Fjenden have „efter alle Efterretninger kostet ham mange Folk, og han har ikke „i mindste Maade vovet at forfölge os paa vor Tilbagemarch til „Fæstningen, eller angribe vore Forposter. Vort Tab er endnu „ikke betydeligt, i det Höieste 21 Döde og 58 Saarede, saavel af „Sö- som Landfolket. Söerne ved Staden ere i vor Magt, og vor „Forsvarsplan er lagt. I Staden er et anseeligt Forraad af Levnets-„midler og Qvæg; Sæd og Fourage bringes i Sikkerhed og skaffes „ind i Fæstningen fra alle de Steder, som af os ere besatte, eller „ligge indenfor vor Forpostkjæde. Geværerne fra Kronborgs-Fabrik „og den störste Deel af Krudet paa Frederiksværk er bragt i Sik-„kerhed; men Frederiksborg og Frederiksværk skulle være besat'e „af Fjenden, og det forrige Vagtskib i Sundet, Fregatten Frederiks-„værn er taget paa sin Vei til Norge. Kronborg er i bedste Stand."

„Medborgere! Trygge ved Eders Mod og Eders Standhaftighed, „kunne og I være det ved den Aarvaagenhed og Kraft, der fra min „Side stedse skal værge og værne for vort fælleds Alt."

Den höistcommanderende General sögte saaledes at oplive Borgernes Mod ved en Aand og en Anskuelse, som umulig kunde besjæle ham selv. Han maatte sikkerligen for længe siden have seet vore Forsvarsmidlers Utilstrækkelighed imod et saadant Angreb, der desuden understöttedes af saa mange Hjelpemidler og det bedst mulige Material. Hvilke Resourcer Fæstningen derimod besad, kan lettest erfares af efterstaaende af Magistraten under Dags Dato udstedte Bekjendtgjörelse:

„Af Feltcommissariatet for Kjöbenhavns- og Christianshavns Fæst-„ninger er forlangt, at Eierne af de Heste, som frivilligen ere le-„verede af Indvaanerne her i Staden og tildeels ere ansatte ved de „etablerede forskjellige Feltbatterier, tildeels og til Reserve og fore-„faldende Kjörsler, maatte paalægges at levere Fourage og Havre, „Hö og Halm til Hestenes Foring. Men, da vi ere uvidende om, „hvem der tilhörer disse Heste, og det kongelige Artilleri-Corps,

„efter Feltcommissariatets Melding af Dags Dato, ei heller bestemt „kan give nogen Vished herom; saa vilde de af bemeldte Stadens „Indvaanere, hvis Heste endnu ere i Artillericorpsets Tjeneste, sna- „rest muligt melde sig her i Raadstuen, da de skulle blive under- „rettede om Tiden, til hvilken Feltcommissariatet til dets Disposition „har forlangt, at der for det Förste maatte anskaffes Foring til „disse Heste".

Saaledes leverede Eieren af de stillede Heste ogsaa Fourage til dem, hvilket skete med den största Beredvillighed og Patriotisme. Ingensinde svigtede Borgernes gode Aand; de skyede intet Offer, naar det gjeldte Byens Forsvar og Frelse, det være paa hvilken som helst Maade det end vilde.

Fra idag af besatte Livcorpset Courtinen paa Volden tilhöire og venstre Side af Vesterport med et Piquet, bestaaende af: 1 Capitain, 2 Lieutenanter, 4 Underofficierer og 50 Mand, som erholdt 10 Telte fra Arsenalet. Fæstningsvoldene fra Vesterport til Kallebostrand ville jo til evig Tid blive Hædersplads for Kjöbenhavns Universitets unge Studerende under enhver Beleiring.

Söndagen den 23de August.

General, Lord *Rosslyn's* Corps, som havde staaet ved Damhuset, rykkede i Dag frem i Linie med Hovedarmeen.

Efter 2 Dages Stilstand til Lands og Vands blev nogle af vore Bombardeerbaade og Pramme beordrede til at angribe de fjendtlige Bombarderer, som havde lagt sig norden for det nordre Kalkbrænderi og de bleve understöttede af Feltartilleriet ved Piquettet ved Kalkbrænderiet.

Kl. 10 om Formiddagen begyndte vore Baade at kaste Bomber og bleve strax besvarede af de engelske Bombardeer- og Canon-Brigger samt af Batteriet ved Svanemöllen. Kl. omtrent 1 sagtnedes Fjendens Ild, og hans Bombarderer trak sig tilbage, forfulgte af de danske Canonchalouppers Arriergarde, medens Prammene vedbleve at kaste Bomber imod Land-Batteriet. Fegtningen ophörte först om Eftermiddagen Kl. 3.

Vort Tab bestod i 7 Döde og 11 Saarede samt nogle beskadigede Canonchaloupper, som dog strax bleve istandsatte. Derimod havde Stykprammen Sværdfisken under Capitainlieutenant *Kruses* Commando bekommet 7 Grundskud og maatte, for at repareres, buxeres ind i Havnen til Kranen paa Nyholm og der udlosses, inden den

kunde istandsættes. Den havde saaledes tilfulde opfyldt sin Pligt og Bestemmelse. Ogsaa Batteriet 3 Kroner og Batterierne i Castellet deeltoge med deres Canoner i Fegtningen.

En Mængde Tilskuere vare ved Toldboden Vidne til denne for vor Marine saa hæderlige Kamp, og en almindelig Iubel herskede imellem dem ved at see vort kække Söværn drive Fjenden paa Flugten Da en forskudt Canonbaad under Besætningens Seiers- og Hurra-Raab blev indbragt for at repareres, trængte en Mængde Mennesker sig hen til den, spörgende Besætningen om, hvorledes det gik til derude? Med Iubel svaredes: „Alt gaaer godt, og vi have kun faa Döde." Först ved denne Efterretning bleve Tilskuerne tilfredsstillede og gik beroligede bort.

Nogle fjendtlige Bomber naaede idag Citadellet og Nyholm, hvorved paa sidsnævnte Sted en Qvarteersmand blev dræbt. Under denne Fegtning, som for störste Delen skete ved Bomber, forbleve de engelske Linie-Skibe norden for Trekroner liggende som sædvanligt i uforandret Stilling, paa et nær, der krydsede foran de andre. Dog gjorde nogle af dem eengang Seil löse, som om de vilde forberede sig paa at lette Anker, hvilket ogsaa de Orlogsskibe gjorde, der i nogle Dage havde ligget ved Sydenden af Middelgrunden.

I General v. *Peymanns* Bekjendtgjörelse herom omtaler han for förste Gang at: „de Engelske kastede foruden Bomber med et Slags „Raketter, som ikke pleie at bruges af policerede Nationer."

Admiral *Gambier* omtaler denne Söfegtning i sin Rapport til det engelske Admiralitet som „haard" og indrömmer, at han gav Ordre til at trække sig tilbage Kl. 2 om Eftermiddagen, „fordi han ikke „kunde gjöre noget Indtryk paa vor Flotille." Han roser sit Mandskabs Kækhed og Udholdenhed og angiver sin Styrke til 5 Bombarderer, 2 Sloops, 1 armeret Skib, 7 Canonbrigger, 3 bevæbnede Transportskibe og 10 Storbaade, der vare rustede som Mörserbaade; og sit Tab anslaaer han til 1 Lieutenant, Woodford, og 3 Mand döde og 1 Lieutenant og 12 Mand saarede.

Det ny fjendtlige Batteri ved Svanemöllen, besat med svære Canoner aabnede idag sin Ild paa vor Flotille og generede os meget. Arbeidet fremmedes paa Morteerbatterierne under Beskyttelse heraf.

Fjenden benyttede de derpaa fölgende Dage til at udbedre

og reparere sine forskudte Canonbrigger og Baade, som först den 26de August atter vare tjenstdygtige.

I Byen arbeidede man som sædvanligt paa mangfoldige defensive Arbeider. Udenfor Vesterport blev „Glaciholm" og „Enig-„heds"-Selskabets Bygninger afbrudte.

Först idag erholdt Overcommandoen tilforladelig Efterretning om Frederiksværks Capitulation, idet Major v. Tscherning, hvem vi have omtalet besögte, ifölge erholdt Tilladelse, Byen paa 4 Timer.

Ved Parolen idag blev befalet:

At, naar Generalmarchen, slaaes skulle Kjöbenhavns borgerlige Infanteri besætte efterfölgende Poster paa Volden:

1. Vester Compagni — Ryssensteens Bastion.
2. Snarens ditto — Holckens og Gyldenlöves ditto.
3. Strands ditto — Schackens ditto.
4. Nörre ditto — Helmers ditto.
5. Klædebod ditto — Hahnens ditto.
6. Frimands ditto — Ahlefeldts ditto.
7. Kjöbmager ditto — Stadsoberstens ditto.
8. Öster ditto — Rosenborgs ditto.
9. Rosenborgs ditto — Qvitzows ditto.
10. St. Anne ditto — Peucklers og Rosenkrantz ditto.
11. Frederiks ditto — Grönlands ditto.
12. Christianshavns ditto — Kallebos ditto.

Mandagen den 24de August.

Idag udhvilede man sig til Söes efter Gaarsdagens haarde Kamp, hvilket var saameget nödvendigt for Canon-Fartöiernes Reparation. Da Fjenden ved sine Batteri-Anlæg avancerede stærkt paa den höire Flöi, blev fra den nordre Flotille idag detacheret, 1 Canonbaad, 1 Canonjolle og 1 Caronadebarcasse, under Premier-Lieutenant C. Wullfs Commando, til Kallebostrand. Stykprammen „Kæmpen" blev forflyttet fra Trekroner og henlagt mellem Castellet og Kalkbrænderiet istedetfor den forskudte Stykpram „Sværdfisken".

Alle de engelske Transportskibe, som havde ligget i Kjögebugt, eller imellem Saltholmen og Malmö, gik idag tilbage til Sundet i Höide med Taarbæk, hvor de kastede Anker i en vidtudstrakt, uordentlig Stilling. Til Lands var man idag meer activ. Kl. 3 om Morgenen stod nemlig den hele engelske Armee under Vaaben; og, da der kom Melding fra Piquetterne, at Fjenden rykkede frem paa

alle Puncter, for, som det lod, nærmere at indeslutte Fæstningen, saa kom det til Action imellem Fjendens Artilleri, som skjöd med Granater, og vort ved Piquetterne posterede Artilleri, der svarede baade med Canon- og Kardædsk-Skud, idet de af Overmagten bleve nödsagede til at gaae tilbage, nemlig: Piquettet paa Vesterbro til Acciseboden; Piquettet i Runddelen udenfor Nörreport til Blaagaard.

Fjendens Centrum havde taget Stilling fra Iagtveien til henimod Frederiksberg, dækket paa höire Flanke, paa Waldby Bakke, af Detachementer af det 97de Regiment; Garden angreb og besatte Forstaden Vesterbro. I de fjendtlige Rapporter om dette almindelige Angreb fortælles, at man erobrede fra os 13, 3 ℔ dig Canoner.*) Under hele Beleiringen tabtes intet Skyts. De her omtalede Canoner vare ½ ℔ Lystcanoner, som stode i Grevinde Schimmelmanns Have i Skodsborg og vare bevogtede af en Garnison af malede Træsoldater. Saaledes forsmaaede Fjenden, uagtet den Fordeel, han ved sin store Overmagt naturligviis maatte forhverve sig, ei engang Berömmelse ved saa smaalige og kun lidet fortjenstfulde Midler.

Fjendens Nærmelse paa alle Puncter foraarsagede, at Reberbanerne udenfor Vesterport idag bleve stukne i Brand af vore Brandfolk, og Ilden udbredte sig derfra videre paa Vesterbro. Bark-Möllen udenfor Østerport afbrændte om Aftenen, uden at man havde antændt den, eller vidste Aarsagen til Branden; ogsaa udenfor Nörreport blev en Mölle antændt Kl. 8 om Aftenen, og udbredte Ilden sig ogsaa herfra videre i Forstaden, hvorved man haabede at opnaae, at Forstædernes Bygninger ei skulde tjene Fjenden til Skjul imod Fæstningens Skyts, eller at han der bagved uhindret skulde kunne anlægge sine Batterier.

Idag faldt enkelte Bomber i Byen, og et Bombestykke saarede en Mand, som stod i Postgaardens Port; hvorved man erholdt Vished om, at Bomberne virkeligen vare farlige, hvilket man hidtil betvivlede. Ikke alene fra Englændernes Angreb 1801, hvor de og kastede Bomber imod Staden, men uden ringeste Virkning, ogsaa ifölge den hidtil erhvervede Erfaring ved denne Beleiring troede man, at de engelske Bomber ei vare af farlig Virkning, da de i

*) See: „Leben und Feldzüge des Herzogs von Wellington, nach Maxwell, Wright und Alexander etc. bearbeitet von F. Baur. Qvedlinburg und Leipzig 1840. 1ster Band Pag. 178.

Begyndelsen kastede Bomber for störste Delen sprang i Luften, eller hvis de naaede lorden tilfældigen, ogsaa sprang der uden Virkning. Saaledes faldt flere Bomber i Castellet og i Nærheden af Hovedqvarteret; en Bombe sprang paa Citadellets Hovedvold, knapt 50 Skridt fra den der altid værende Kreds af nysgjerrige Tilskuere, uden at foraarsage Skade; en anden Bombe sprang i General Peymanns Have, kun nogle Alen fra Spisestuen og beskadigede kun Taget paa et Skuur; en tredie slog igjennem Oberstlieutenant v. *Scheibes* Værelse, ved hans Side, uden at springe, eller beskadige ham; men, hvad der især fjernede hver Tanke om Bombernes farefulde Virkning, var en Bombe, som en Formiddag sprang midt paa Citadellets Parade-Plads, hvor flere hundrede Soldater laae omkring i Græsset og fortærede deres Frokost, uden at Nogen af dem blev qvæstet. Fra nu af ansaae man disse Projectiler for at være uden Fare, indtil man, destoværre! snart blev overbeviist om det Modsatte.

Paa vor höire Flöi imellem Kalkbrænderiet og Østerbro havde vi hidtil, havt et Piquet staaende, understöttet af Artilleri. Dette Piquet blev ogsaa denne Dags Aften angrebet af en overlegen fjendtlig Styrke og maatte saaledes gaae tilbage til tæt foran Classens Have.

Vort Tab ved disse forskjellige Angreb idag paa vor Stilling bestod kun i 4 Saarede.

Dags Eftermiddag bleve 3 100 ℔ Morterer bragte op paa Rosenborg Bastion, hvormed det kongelige Artillericorps's Mandskab af Batteriet Lützow om Aftenen gjorde nogle Kast mod Tagenshuus, som dog ei kunde naaes.

Ved Dags-Parolen blev befalet:

Naar Generalmarchen slaaes besættes efterfölgende Poster saaledes:

1 Bataillon ved hver Port;

1 Bataillon paa Courtinen paa Volden, imellem Schackens og Helmers Bastioner;

1 Bataillon paa Courtinen imellem Rosenborgs og Qvitzows Bastioner;

1 Landeværns-Bataillon forbliver i Philosophgangen og formerer sig paa Courtinen imellem Gyldenlöves og Holckens Bastioner; og den anden i Philosophgangen liggende Landeværns-Bataillon forbliver en Reserve, for at soutenere Ryssensteens-Lunette.

Den paa Christianshavn liggende Bataillon af Marineregimentet formerer sig paa Volden ved Christianshavnsport, og een af de paa

Esplanaden liggende Landeværns Batailloner forbliver dens Reserve. Hver Aften Kl. 6 giver Kongens Livjægercorps 50 Mand til Ryssensteens Lunette, som forstærkes til 100 Mand, hvis Generalmarchen slaaes om Natten, eller om Dagen. Naar Generalmarchen slaaes, gives til hver Port af samme Corps 50 Mand med Undtagelse af Christianshavnsport.

Kronprindsens Livcorps vedbliver at besætte Courtinen imellem Gyldenlöves *og Schackens Bastion;* dets Allarmplads er Ridebanen.

Tirsdagen den 25de August.

De engelske Forposter nærmede sig atter Natten imellem den 24de og 25de August Acciseboden paa Nörrebro, og drev vor derstaaende Piquet tilbage.

Denne af Fjenden igaar og imorges foretagne offensive Bevægelse fremkaldte idag större Activitet fra vor Side, især fra Landsiden.

For, om muligt, at tilbagevinde det tabte Terrain og ödelægge de, som det hed, af Fjenden ved Assistents-Kirkegaardene opkastede Batterier, blev idag et Udfald af Nörreport beordret Kl. 2 om Eftermiddagen, under Major v. Holsteins Overcommando, bestaaende af Livjægercorpset, Herregaardskytterne og Iægercompagnierne af de 2 Liv-Regimenter samt af Garden, disse sidste under Capitain v. Zepelins Commando, samt 8 Kanoner, tilsammen omtrent 5-600 Mand. Samtidig hermed pousseredes ogsaa Tropper ud af Stadens andre Porte for at aflede Opmærksomheden fra Hovedangrebspunctet. Udfaldet deeltes i 2 Colonner; den höire Colonne passerede lige ud over Dæmningen til Nörrebro; og, efterat have trukket det derstaaende Piquet med samt dets Canoner til sig, formerede Regimentsjægerne sig i Kjæde til höire af Veien langs med Sortedams-Sö og Blegdammenes Haver, og Livjægerne til venstre af Veien langs Peblinge-Sö og Engene ved Blaagaard. Den venstre Colonne marcherede til venstre langs „Farimagsveien" over Dæmningen imod Ladegaarden hvor en Deel af samme passerede Broen over Aaen og formerede sig til höire i Engene ved Blaagaard, saaat den stöttede sig til venstre Flöi af den höire Colonne. Resten af den venstre Colonne med Canonerne af det ved Ladegaarden staaende Piquet forblev paa Veien, som förer forbi Ladegaarden til Rolighed og Falkoneer-Alleen, for at dække den venstre Flanke. Efter denne Formering rykkede Alt frem imod Assistenskirkegaarden og drev Fjenden tilbage fra een Gröft og een Stilling til den anden; ja! selv ud af

Husene indtil omtrent i Höide med den mosaitiske Kirkegaard, hvor vore Krigere bleve modtagne af en meget dræbende og overlegen Ild af Fjendens forstærkede Overmagt igjennem Huller paa Plankeværket omkring denne Kirkegaard og fra hans sikkre Postering bag Gröfter og Hegn. Ogsaa den venstre Flöi fandt stærk Modstand og blev efter en haard Kamp trængt tilbage af de fra alle Sider fremrykkende Forstærkninger fra Fjendens Reserve, bestaaende af alle Vaabenarter, som vare posterede i Alleerne og paa Nörrefælled. Da man derfor maatte befrygte, at den höire Flöi kunde blive tourneret, saa blev man nödsagen til at trække sig tilbage, hvilket skete med Orden, uden at det tabte Terrain og den havte Stilling kunde gjenvindes, eller forsvares. Hvor langt man end var trængt frem, havde man dog ei opdaget Batterier. Fjenden besatte derpaa St. Hans Hospital og Blaagaard og opkastede et Batteri af Sandsække tværs over Gaden paa Nörrebro, hvorved han tillige benyttede de spanske Ryttere, vi samme Dags Morgen havde udlagt, for at beskytte vore Piquetter mod det fjendtlige Cavalleris Angreb, og nærmede sig lige til Steenhuggerhuset paa den anden Side af Broen, som förer over Söerne. Medens dette Udfald foretoges, lod Fjenden kaste enkelte Bomber ind i Fæstningen og rykkede med saa overlegen en Styrke imod det foran Classens Have, imellem Sortedamssöen og Stranden, staaende Piquet, med Artilleri under Capitain v. Hummel, at samme, omendskjöndt det blev understöttet fra Citadellet med et Detachement af Marinerregimentet under den tappre Capitain Lassens Commando, som derved tabte omtrent $\frac{1}{5}$ Deel af sin Styrke, dog trængtes af Overmagten tilbage, hvorpaa Classens Have blev stærkt beskudt saavel fra Citadellets- som Kjöbenhavns Volde, ligesom ogsaa Bomber kastedes fra Rosenborg Bastion mod de nys opkastede Værker ved Store Ravnsborg, Blaagaard etc. Overhovedet blev der i Dag stærk canoneret fra Voldene, saavel imod Fjenden Værker, som mod Troppeafdelinger, saasnart saadanne kom til Syne. Ligesaa blev der uafladeligen skudt fra de i Gaar i Kallebostrand henlagte 3 Canonfartöier, imod de fjendtlige Værker ved gamle Pesthuus; og tilföiedes Fjenden en Deel Skade paa denne Kant. Dog kunde den ringe Styrke vel opholde, men ikke forhindre det fjendtlige Batteries Anlæg, omendskjöndt Södefensionen blev kraftigen understöttet i sine Bestræbelser af et Batteri paa Kjöbenhavns Hovedvold.

Den nordre Flotille forholdt sig derimod ogsaa stille i Dag, for at forberede sig til at samle nye Laurbær.

Vort hele Tab til Lands, ved Udfaldet til Blaagaard o. s. v., bestod i 1 Officier, Lieutenant v. Bruun*) af Livjæger-Corpset, 21 Mand Döde samt 55 Mand Saarede, hvoriblandt Lieutenanterne v. Rothe, v. Friess og v. Ellufsen af Artilleriet og Lieutenant, Grev v. Platen af Regimentsjægerne. Ogsaa tabte Herregaardsskytterne en Deel Heste, som især ved Canonaden fra Volden vare blevne skye og lösreve sig fra Hesteholderne paa Farimagsveien.

Ligesom vi alt have omtalet, at Sjællands Biskop Balle dagligen besögte Voldene og Krigernes Rækker, og ved Religionens kraftige Ord sögte at opmuntre til Tapperhed og mandig Daad, saaledes fandtes der og en anden Mand, som ved begeistrende og krigerske Sange sögte samme Formaal, og denne Mand var Skuespiller Knudsen, der allerede i Aaret 1801 havde udmærket sig paa lignende Maade. Bemeldte Knudsen drog under Beleiringen, med höiere Tilladelse, allevegne omkring med vore Krigere, selv paa de yderste Forposter opmuntrede dem med sine Sange og var endog ved Udfaldet i Dag nær bleven gjort til Fange. Een af hans Sönner tjente som Frivillig paa Södefensionen.

---

*) Lieutenant v. Bruun var en haabefuld, almindeligen agtet og afholdt ung Mand, som, da det i Dag var hans Bruds Födselsdag, havde klædt sig i sin bedste Dragt til hendes Ære; men ved sin afstikkende Paaklædning paadrog han sig de fjendtlige Skytters Opmærksomhed og deraf fölgende Skud igjennem Halsen, der foraarsagede hans öieblikkelige Död. Vore Döde og Saarede bleve for en Deel liggende paa Valdpladsen og faldt derved i Fjendens Hænder; saaledes da ogsaa Lieutenant v. Bruun, som de begravede ved Blaagaard. Da Roligheden vendte tilbage i Byen, blev den Faldnes Grav paaviist af Fjenden, og han af hans Familie opgravet den 15de October samt bragt til det saakaldte „musikalske Academies" Værelser paa Nytorv, hvorfra han samme Dag blev begravet paa Garnisonskirkegaarden i Byen, fulgt af et Fölge af over 500 Personer af alle Stænder, foruden hans Vaabenbrödre, Livjægerne. Sjeldent har man i Hovedstaden seet en meer höitidelig og hæderlig Ligbegjængelse, end denne, idet hans Död frembragte den meest rörende Stemning og Deeltagelse iblandt alle Samfundets Classer og saaledes afgav det smukkeste Exempel paa, hvor misundelsesværdig den er, den altid af Folket paaskjönnede og belönnede „Helte-Död" for Fædrelandet.

Imellem de Enkelte, der udmærkede sig ved Tapperhed under disse Udfald, maae vi især nævne Herregaardsskytten Hammer med sin 14 aarige Sön Bemeldte Hammer var Kromand i Asminderöd; men ved Krigens Udbrud meldte han sig frivilligen til Krigstjeneste, fegtede ved Kjöbenhavns Beleiring altid i den forreste Række og forhvervede sig et hæderligt, ja! et udödeligt Navn og blev han tillige saaret. Livjægerne, Herregaardsskytterne, Regimentsjægerne og Artilleriet fulgtes, saaat sige, dagligen ad og samlede altsaa Laurbær i i Forening. Linieinfanteristens hele Fegtemaade frembyder derimod ei saaledes Leilighed til individuel Udmærkelse; skjöndt det, hvor det brugtes, vandt den Lovtale: at have med Iver og Dygtighed fuldkommen opfyldt enhver Forventning. Ogsaa deres Antal blev hver Dag mindre.

Denne Dags Aften brændte det stærkt paa Vesterbro, uden at Ilden var fra vor Side enten paasat, eller næret.

General Rosslyns Division, som havde deeltaget i Forstædernes Indtagelse, blev aflöst af den engelske Reserve, der befæstede Udgangene saa stærkt, at det næsten ei var muligt mere at gjöre noget Udfald fra Fæstningens Porte. Kun paa Vesterbro kunde vi endnu komme omtrent et Bösseskud fra Porten; hvorimod Udgangene fra de andre Porte vare spærrede, efter at Udfaldet til Blaagaard ei havde fört til noget fordeelagtigt Resultat. Fjenden stod endog saa nær Byen, at Riffelkuglerne i Dag naaede lige til Kultorvet; rimeligviis udskudte fra Blaagaard, eller Ladegaarden.

Fra i Dag af blev Passagen over Langebro spærret for Kjörende.

Onsdagen den 26de August.

Fjenden havde Natten imellem den 25de og 26de August ved Hjelp af Sandsække ogsaa anlagt et Værk paa Dæmningen tæt udenfor Ladegaarden, hvorfra han alt tidligt i Morges beskjöd Fæstningen, der strax kraftigen besvarede ham og bragte ham til Taushed.

4de Udfald. Da man i Gaar Aftes havde erholdt Efterretning om, at Fienden skulde kun svagt have besat Classens Have, saa vilde man i Dag forsöge paa at drive ham ud deraf igjen, for at vore Piquetter, om muligt, atter kunde indtage deres forhen havte Stilling. Til den Ende blev i den tidligste Morgenstund atter foretaget et Udfald fra Citadellet under Major v. Holsteins Commando, bestaaende ligesom i Gaar af Livjægercorpset, Herregaardsskytterne, Regimentsjægercompagnierne, Gardens Jægere og noget Artilleri, alt-

saa tilsammen 5—600 Mand. Disse Tropper rykkede fra Citadellets yderste Envcloppe raskt frem imod bemeldte Have og bleve fra Sösiden undersöttede af vore Canonbaade ved Angreb i Fjendens venstre Flanke.

Vore tappre og uforfærdede Iægere trængte under deres ligesaa uforfærdede Anförers Øine langt ind i Haven under en vedholdende Ild; men pludseligen bleve de standsede af Fjendens Overmagt, som var posteret bag et crenceleret Plankeværk og derved gjorde al videre Fremgang ikke alene umulig, men endog et Tilbagetog nödvendigt efter den haarde Kamp og et Tab af 3 Döde og flere Saarede blandt hvilke Sidste var Artilleriets tappre Anförer, Capitain v. Hummel.

Vore Canonbaade beskjöde Classens Have med Kugler og Skraasække, som bleve besvarede fra de fjendlige Batterier ved Svanemöllen, Kildevæld o. fl. St., og trak sig tilbage samtidigen med Landtropperne. Da Canonaden var nær ved at ophöre faldt en Grana fra Batteriet ved Kildevæld paa Canonbaaden Stubbekjöbing, under Secondlieutenant Bruuns Commando, som derved sprang i Luften. Af Besætningen bleve 31 Mand dræbte, 12 Saarede og 17 reddedes, hvoriblandt Baadens Commandeur ved, at en ved hans Side staaende Qvarteersmand, som havde bemærket, at Granaten traf i, eller nær ved Krudkammeret, gav ham et Stöd, saa at han faldt overbord, idet Qvarteermanden selv sprang efter, og begge bleve derpaa tilligemed det övrige reddede Mandskab optagne af Nabobaadene. Paa de andre Baade havde Södefensionen 1 Död og 7 Saarede; blandt de Sidste Lieutenant Dodt.

Vort hele Tab i Dag til Lands og Vands bestod i 35 Döde og 37 Saarede.

Det er meget at beklage, at dette Udfald ei blev foretaget med et större Antal Tropper og saaledes Tilgangen til Fæstningen forsvaret Skridt for Skridt. Vi burde have anvendt vore sidste Kræfter paa Forsvaret af de nærmers Dele af Forstæderne og deres Haver, hvilket vel ei vilde have frembragt noget egenligen forskjelligt Resultat, men været til större Hæder vg Ære for vore tappre Krigere; og til at forhjelpe dertil er en Overbefalingsmand, hvilket vi alt tidligere have omtalet, særdeles forpligtet.

Resultatet af Udfaldet kunde nu ei blive af stor Betydenhed, og Classens Have blev derfor ogsaa atter besat af Fjenden, saasnart vore Iægere havde tiltraadt deres Tilbagetog, hvorefter man

endnu fra Staden og Castellets Volde forsögte paa med gloende Kugler og Brandkugler at stikke de i Haven værende Bygninger i Brand og med det svære Skyts at rense samme for Fjenden, ligesom man og vedblev fra Rosenborgs Bastion at kaste Bomber imod de fjendtlige Værker ved store Ravnsborg og Blaagaard, dog alt uden synderlig Virkning. Vor Bombardeer-Division kastede ogsaa Bomber imod det engelske Hovedqvarteer paa Hellerup, og Fjenden ligeledes Bomber imod vor Flotille og Citadellet. Imidlertid led Fjenden dog ikke saa ringe Tab ved disse Udfald. Selv fortæller han*), at, da 800 Mand af den tydske Legion, som under Oberst v. Reinboldts Commando af 5te Linie-Bataillon denne Morgen blev fremsendt for nærmere at indslutte Fæstningen, stödte de paa Besætningens kraftige Udfald, hvilket kostede dem 60—70 Döde og Saarede.

I de seneste Dage laae Fjendens Linieskibe uforandrede paa deres Plads; kun at eet af dem, som laa ved Sydenden af Middelgrunden, blev forflyttet længere ned mod Dragör. En engelsk Brig lod sig atter see i Kjögebugt, tæt ved Indlöbet imellem Sjælland og Amager; et Par andre Seilere vare længere ude

Fra Politimesteren blev bekjendtgjort:

„Den commanderende General v. Peymann har underrettet mig „om, at det kunde være muligt, at Fjenden vilde afskjære Vandet „for Staden. Kjöbenhavns Indvaanere anmodes derfor om, at de saa „hastigt muligt söge at forskaffe sig Vandbehold af Pompevand og „Indretninger til at opbevare det Regnvand, som muligen kunde „falde, samt at spare paa alt muligt ferkt Vand."

Foranlediget af Fjendens Nærværelse ved Söerne havde man ved Pröver fundet, at Vandet i Kjöbenhavns Fæstningsgrave afgav et meget godt Drikkevand, naar kun det blev filtreret,

For at fremme den indre Orden i Fæstningen bleve Vægtere beordrede at være tilstæde paa deres Poster til Hjelp i Tilfælde af et Bombardement, ligesom ogsaa 8 Brandfolk bleve ansatte i hvert Qvarteer forat ile til Hjelp ved en muligen stedfindende Ildebrand.

Ogsaa blev der oprettet et ridende Politicorps, bestaaende af Kjöbmænd, Mæglere og andre Borgere, som holdt ved Politikam-

---

*) See; Ludlow Beamish: „Geschichte der Königlich deutschen Legion" 1ster Theil Pag. 120.

meret paa Charlottenborg paa Kongens Nytorv med opsadlede Heste; for, saa hurtigt muligt at bekjendtgjöre og udföre Politiets Anordninger.

Der oprettedes ligeledes et andet ridende Borgercorps, hvis Bestemmelse var at patrouillere i Gaderne, for hurtigen at bringe Brandfolkene Efterretning om de Steder, hvor der var opkommet Ild. Medlemmerne af det kjöbenhavnske Brödre- og Skyde-Selskab anvistes, ifölge Begjering, Pladser paa Hovedvolden, for derfra at skyde med deres store Rifler.

I Faussebrayen fældede Tömmersvende Træer; Holmens Tömmermænd arbeidede paa at gjöre Aabningen bredere paa Langebro, forat Briggen Mercurius kunde lægge ud udenfor Broen, hvilket dog ei lykkedes. Paa Volden opsattes 50 Skilderhuse for det borgerlige Infanteri; der begyndtes paa Anlæg af et Batteri paa den yderste Ende af Tömmerpladsene, ligeover for Enighedsværn, hvorfra man vilde understötte Flotillen i Kallebostrand imod det fjendtlige Batteri ved gamle Pesthuns. I Dag sprang paa Volden 2 lerncanoner og 1 Gevær, hvorved 1 Mand blev dræbt og 4 saaredes. De i Fæstningen indelukkede Bönder og Karle fra Kjöbenhavns- og Frederiksborg-Amter, som havde kjört Krud fra Frederiksværk, men ved Englændernes pludselige Beleiring ei kunde komme ud af Fæstningen igjen, bleve opfordrede til at melde sig hos Amtsforvalter Bjerg forat benyttes paa passende Maade.

Fjenden forsögte i Dag ogsaa paa at afskjære Drikkevandet fra Byen ved at aflede Peblinge-Söen i St. Iörgens Sö, hvilket Fæstningens Canoner imidlertid forhindrede. Alligevel maatte man befrygte, at dette dog seent, eller tidligt vilde skee; hvorfor og Politiet alt havde henledet Indbyggernes Opmærksomhed paa de i Byen værende Brönde, hvis Antal blev angivet til 411, samt bekjendtgjort de Gaders Navne og de Gaardes Nummer, hvori samme fandtes. Vandmangel maatte saaledes ansees for umulig, selv om Fjenden skulde kunne ödelægge alle Vandrenderne, hvilket som alt anfört, vel skete med Springvandet, men ei med Pompevandet.

Med St. Hans Hospital, indrettet til 500 Syge, meest Afsindige, var man i Fæstningen i megen Forlegenhed, da det laa udsat for sammes Ild, idet Fjenden syntes at ville betjene sig af Hospitalets Bygninger, som af et Dækningsmiddel, i hvis Ly han vilde opkaste sine Batterier og stille sine Jægere. Allerede för Beleirin-

gens Begyndelse havde man paatænkt at flytte Hospitalet; men deels manglede man Tid og Midler, deels ansaae man det ej tilraadeligt at foröge Byens Befolkning med et saa stort Antal Syge; hvorfor man og havde foreslaaet at flytte dem længere ud i Landet, saa at Faren blev, for de Lidende ogsaa, saa meget mindre. Men denne Plan kunde, af Mangel paa Tid og Transportmidler, ikke bringes i Udförelse. Da nu Fjenden anlagde Batterier i Nærheden ja! endog, som nyligen omtalet, Natten imellem den 25de og 26de August anlagde et Batteri paa Veien foran Hospitalet, maatte den Enkeltes Ulykke ikke tages i Betragtning for det Almindeliges Beste, og Hospitalet blev derved beskudt fra Fæstningen af.

Directionen og Officianterne for bemeldte Hospital, önkede derfor endnu at flytte det til Byen, og af den Aarsag kom Lægen i Dag ind, for hertil at erholde den commanderende Generals Tilladelse og Bistand, hvilke ogsaa tilstodes, og hvorfor en Parlamentaier strax sendtes til den höistcommanderende, fjendtlige General med Begjæring om en Vaabenstilstand i 36 Timer paa dette Punct, saa at man kunde foretage Flytningen. Kl. 3¾ om Eftermiddagen kom Parlamentairen tilbage med Svar: „at man vilde hertil tilstaae „4 Timer, fra den Tid af at regne, da den förste Vogn kom ud af „Fæstningens Port; og overlod man Valget imellem Kl. 4--8 i Dag „eller 8—12 i Morgen-Formiddag". I Dag var Flytningen umulig, da man ei havde strax de nödvendige Vogne og Arme paa rede Haand til at transportere saa mange Syge og Vanvittige, tilligemed deres og Hospitalets Effecter, i en saa kort Tid; og tillige kunde Lægen ei atter komme ud til Hospitalet, siden dette, medens han var i Byen var bleven besat af Fjenden, som fölgeligen viste ham tilbage.

Man var i Fæstningen, som allerede oftere omtalet, næsten aldeles uvidende om, hvad der foregik udenfor. Overlöbere indfandt sig ei; Andre vovede ikke at bringe Efterretninger; og, naar man tilfældigviis erfarede Noget, saa var det næsten altid Usandheder. Desaarsag havde man, da ogsaa, en Mængde af de meest besynderlige Rygter, der uophörligen ombyttedas ved nyere. Saaledes fortalte man atter, at Kronprindsen var landet med hele Armeen fra Holsteen ved Vordingborg; og snart hed det, at Generallieutenant v. Castenskjold ogsaa var i Anmarch med en stor Armee, snart at Fjenden havde forsögt eet, eller flere Angreb og Storme paa Kron-

borg-Fæstning, men var med stort Tab slaaet tilbage o. s. v. Inden faa Dage erfarede man destoværre! disse Rygters Uværd. Hvad Kronborg angaaer, saa har Fjenden ikke angrebet, eller engang paa et Par Miil nærmet sig samme, eftersom det ikke laa i hans Plan at angribe, eller blot forurolige denne Fæstning.

Ved Dags-Parolen befaledes:

Da Fjenden nu er saa nær, commanderes 4 Bataillioner af Garnisonen en Reserve, for at understötte det borgerlige Infanteri paa Volden ved at besætte den i det Tilfælde, at Fjenden skulde forsöge paa at gaae over Fæstningsgraven, og da posteres saaledes:

1 Bataillon i Schackens Bastion
1 ditto i Hahnens ditto
1 ditto i Rosenborgs ditto
1 ditto i Peucklers ditto hvilke alle forsamle sig paa de anförte Steder om Aftenen Kl. 7 og forblive der til om Morgenen Kl. 6; hvormed Begyndelsen skeer endnu i Dag.

Torsdagen den 27de August.

Da man ei heller i Dag saae sig i Stand til at foretage Flytningen af St. Hans's Hospitals Lemmer paa den af Fjenden fastsatte Tid, saa blev i Morges Kl. 5 et Brev fra General v. Peymann til den fjendlige höistcommanderende General afgivet paa Forposterne, Umuligheden heri tilkjendegivet, og at man maatte overlade Hospitalet samt dets Lemmer til sammes Skjæbne og den fjendlige Armees Menneskekjærlighed. I samme Skrivelse bades om Tilladelse for Lægen at vende tilbage til Hospitalet, hvilket blev bevilget. Directionen for Hospitalet tilkjendegav dernæst sammes Bestyrelse, at General v. Peymann havde Intet imod, at den selv underhandlede med Fjenden om Hospitalets Flytning indad Landet til.

Den ubehagelige, fuldstændige Mangel paa Underretning om hvad der passerede, selv i Fæstningens Nærhed, naar det ei kunde bemærkes fra Taarnene, var Aarsag i, at Fjenden, os uafvidende foretog i Dag en betydelig Detachering fra Fæstningens Omegn, hvis Bestemmelse var at angribe og adsprede det af Generallieutenant v. Castenskjold ved Kornerup, omtrent 1 Miil Vesten for Roeskilde, samlede Landeværn, hvormed han, som vi senere ville erfare, ogsaa marcherede i Dag til Kjöge, for at forene sig med Generalmajor v. Oxholm og Landeværnet fra Smaaeöerne som det syntes, der havde erholdt en for Fjenden farlig Styrke.

De to Stykpramme, som den 22de August henflyttedes fra 3 Kroners Batteri til henimod Kalkbrænderiet, bleve i Dag henlagte igjen paa deres gamle Plads, Sönden for 3 Kroner. De i Kallebostrand henlagte Canonbaade havde hele den foregaaende Nat beskudt det under Anlæg værende fjendtlige Batteri ved gamle Pesthuus, som tillige blev beskudt fra Fæstningens Hovedvold; men ikke desmindre blev det færdigt og besvarede derfor, fra i Morges af, vore Canonbaade med en overlegen Ild, hvorved disse lede Tab baade paa Mandskab og Skrog. Paa Canonjollen No. 5 blev Secondlieutenant *Zeuthen* skudt; Cadet *Buhl*, som efter ham erholdt Commandoen over samme, mistede den venstre Arm, og Jollen fik derved en 3die Commandeur i Secondlieutenant *G. Fog*. Desforuden havde Canonjollerne tilsammen 6 Döde og 5 Saarede; blandt disse sidste Chefen selv for Canonbaadene i Kallebostrand, Premierlieutenant *Wulff*, der, da disse Fartöier havde alle bortskudt deres Ammunition om Formiddagen Kl. 9, gav Ordre til at trække sig tilbage, hvorved hans egen Baad, Nakskov, kom paa Grund; og, eftersom den ei kunde erobres af Fjenden, blev den paa kort Tid forladt af Mandskabet, men ved Hjelp af flere Fartöier igjen gjort flot og roet indad for at repareres.

Imidlertid blev det af os anlagte og oftere omtalede Batteri ved Enden af Tömmerpladsen i Dag færdigt, armeret og underlagt Artillericapitain v. *Lützows* Commando. Med Mortererne bleve fra Batteriet gjorte nogle Kast mod et fjendtligt Værk paa Valdby Bakke, der dog ikke kunde naaes, hvorimod Batteriet ved gamle Pesthuus blev beskudt paa det Stærkeste, saavel fra Tömmerpladsen som fra Hovedvolden, hvorfra det fjendtlige Batteri dog var omtrent 2800 Alen fjernet.

Der blev paa denne Tid ogsaa talet om at före nogle 36 ℔ Canoner fra Qvinti Batteri til Polygonen paa Amager, „Krebsen-„borg" kaldet, for derfra at beskyde og demontere det fjendtlige Batteri ved gamle Pesthuus; men Afstanden var over 3000 Alen, altsaa ei stor Virkning at vente, skjöndt Fjendens Canonkugler fra Pesthusets Batteri fandtes liggende paa Amager, hvilket da forresten ei var at undres over, da vore Canonkugler, trods det mindre gode Krud, vistnok ogsaa vilde have naaet Fjenden, om end ligesaa lidet skadet ham, som hans Kugler derfra skadede os. Dette Forslag blev iövrigt af ovennævnte Grunde ei forelagt den commanderende General.

De fjendtlige Skibe beholdt uforandret deres Ankerplads, med Undtagelse af dem, som laae Sönden for Middelgrunden, hvilke skiftedes i at krydse Nord og Syd paa Kun Linieskibet Prince of Wales blev altid liggende stille.

Dags Aften antændtes af os Möllen bag ved Trommesalen paa Vesterbro, ligesom og nogle grundmurede Huse sammesteds bleve nedbrudte. Ogsaa i de andre Forstæder bleve en Deel Huse stukne i Brand, ved hvilken Leilighed Englænderne skjöde paa dem af vore Brandfolk, som vare beordrede til at udföre denne Forretning. Et lidet Skib fra Bornholm listede sig ind i Havnen, uagtet 2 engelske Baade satte efter det, Voldene, ja! selv Courtinerne forstærkedes med Skyts.

De Herrer *Böyesen* og *Holten* gjentoge i Dag deres Opfordring (Pag 100) til Kjöbenhavns Beboere, at fortsætte med ædelmodige Gaver af Levnetsmidler og Forfriskninger til Land- og Söværnet; og, eftersom denne Forpleiningsmaade var den eneste, man havde i Fæstningen, saa svigtede den ei heller; men Enhver bragte og bidrog hvad han formaaede.

Forövrigt havde de fleste sædvanlige Forretninger i Byen deres uhindrede Gang, som tyder paa megen Ro og Orden. Vel gjorde Classelotteriets Direction bekjendt, at 5te Classes Trækning, som skulde begynde den 14de September, udsattes indtil videre; hvorimod Tallotteriets Direction bekjendtgjorde, at sammes Trækning vilde som sædvanlig finde Sted Torsdagen den 1ste September, blot med den Forskjel, at den skulde foretages paa Altanen ved Christiansborg Ridehuus istedetfor paa Charlottenborg. Hvad önsker man mere i en haardt beleiret Fæstning?

Canonerne paa Sextus-Batteri bleve rettede saaledes, at de kunde bestryge Classens Have, som forblev Stridsæblet imellem vore og de engelske Tropper. Endnu i Nat, imellem Kl. 11 og 12, forefaldt i bemeldte Have en Fegtning imellem vore og de engelske Poster, som forresten ei förte til noget videre Resultat. Fra Citadellets Batterier vedblev man forgjæves med gloende Kugler og Granater at beskyde de i Haven værende Bygninger for at stikke dem i Brand. Fra Batteriet paa Tömmerpladsen blev det fjendtlige Batteri ved gamle Pesthuus af og til den hele Dag beskudt med Canoner og bekastet med Bomber og Granater. Om Eftermiddagen havde Fjenden anbragt nogle Skydeskjaar ved bemeldte Batteri; hvorpaa han pludse-

ligen aabnede en Ild med Granater imod samme; og derved slog en Granat ned i Morteermagazinet, tændte Krudtönden og sprængte 4 à 6 Bomber, hvilket kostede os 1 Död og 1 Saaret. Med Skytset vedblev Batteriet ikke desmindre at besvare Fjendens Ild. General v. *Peymann* besögte ogsaa dette Batteri flere Gange; og under Fjendens heftigste Canonade stillede han sig paa Kreten af Brystværnet for desbedre at iagttage Fjenden; men kun med Vanskelighed formaaede Batteriets Commandeur, Artillericapitain v. *Lützow*, at bringe ham ned fra hans farefulde Stilling.

Vort hele Tab i Dag belöb sig til 8 Döde og 7 Saarede

Ved Parolen blev befalet, at de Faldnes og Saaredes Koner og Börn skulde indtil videre godtgjöres det samme Tractement og de övrige Emolumenter, som deres respective Mænd og Fædre hidtil havde erholdt.

Fredagen den 28de August.

I Morges Kl. 8 marcherede de engelske Tropper med fuld Musik lige til Skydebanen paa Vesterbro. Livjægerne kaldtes til Vaaben af Hornene, Garnisonen af Trommerne; dog kom det ikke til Udrykning. En saadan Signalering, for at sammenkalde Tropperne, og som dagligen, ja! flere Gange baade om Dagen og Natten, fandt Sted, maa meget misbilliges, siden den vakte Fjendens Opmærksomhed især paa en Tid, han var rykket Fæstningen saa nær, at Horn og Tromme, især om Natten og i den tidlige Morgenstund, höres meget langt og nödvendigviis maatte bemærkes af Fjenden, som derfor ogsaa var beredet paa at modtage vore Udfald. Sammenkaldelsen af Tropper og sammes Udmarch burde derfor altid skee i störst mulige Stilhed.

Canoneer-Flotillen i Kallebostrand, som i Gaar blev trukken tilbage, udlagdes atter i Dag efter tilendebragt Reparation, under Lieutenant *Spareus's* Commando. Fjenden vedblev uafbrudt at arbeide paa sine Batterier, dem han tilförte Artilleri og Ammunition. Hans Stilling til Söes var uforandret, og 3 mindre Skibe krydsede stadigen udenfor Indlöbet til Kalleboderne.

Fra vor Side var man ikke mindre activ. De uövede Tropper, saasom Landeværnet, Landeværnsartilleriet, Studentercorpset o. s. v. exercerede 5 til 6 Timer dagligen. Paa Tömmerpladsen blev der sat Pallisader for at afholde Fjenden fra denne Side; og af samme

Aarsag blev der udenfor Vesterport lagt Forhug, hvortil Træer fældedes paa Hovedvolden.

Studentercorpset tilböd i Dag at opkaste Banquettet paa den Courtine, det havde besat ved Vesterport, og Arbeidet udförtes i mindre end 24 Timer

I Formiddag vare vore Brandfolk meget virksomme, idet de antændte de paa Vesterbro under Benævnelserne Eytin, Glaciholm, Egypten bekjendte Steder, den derved liggende Mölle og en Deel andre Gaarde, dog ei længere ud, end til Aflöbet af St. Jörgens-Sö til Kallebostrand, hvor Fjenden modsatte sig dem. Ogsaa antændtes alle de Bygninger, som vare beliggende mellem Sortedams-Sö og Österport, saa at det brændte rundt om den nordlige og vestlige Deel af Byen. Stemningen hos Borgerne var ved denne Leilighed i höieste Grad patriotisk og begeistret. Da de saae det brænde paa alle Sider af Byen, udraabte de: „Gud skee Lov! Forstæderne „brænde"! thi de nærede glade det Haab, at, naar Forstæderne vare ödelagte, maatte og Fjendens videre Nærmelse gjöres umulig, eller dog i det Mindste meget vanskelig, og Byen saaledes muligen ræddes. Hvad man for 14 Dage siden vilde have anseet for en Ulykke, betragtedes nu med Begeistring og Glæde; og hver Den, som kunde, begav sig paa Volden for at overvære dette rædselsfulde Skuespil og glæde sig ved den commanderende Generals endelige Beslutning og Udförelsen af et almindeligt Önske, man havde været misfornöiet over at see uopfyldt saa længe. Den herved yttrede almindelige Enthousiasme blev understöttet af en levende Canonade fra alle Puncter paa Fæstningen; og havde man derved det Syn, at Fjenden selv sögte at slukke de Bygninger, vore Brandfolk havde antændt, og at Fæstningens Canoner modsatte sig samme. Men, eftersom Bygningerne hyppigen bestode af Grundmuur, bleve Murene tildeels staaende opreiste, efterat det Indvendige var fortæret; og nu sögte man fra Fæstningen af at nedskyde dem med, for at de ei skulde tjene Fjenden til Skjul, men hvilket dog ikke ret lykkedes. Man seer heraf: hvor vigtigt det er, at Bygninger indenfor Fæstningens Skudvidde opföres af Træ, saa at de i paakommende Tilfælde saa meget deslettere kunne nedbrændes, eller ödelægges.

Vi maae benytte denne Leilighed for beklagende at bemærke, at Skytset imod Landsiden var, i det Hele taget, kun af svagt Caliber, sjeldent over

12 ℔ Canoner, med hvilke man ikke kan destruere fjendtlige Batterier, eller Forstædernes Bygninger. Men Begrebet om Vigtigheden og Fordelen af det större Caliber i Fæstningskrigen var den Gang ei ganske klart, saa at man, overeensstemmende med sin Tids Anskuelser, foretrak det lettere Skyts, som var hurtigere at betjene, end det sværere. Vel föltes omsider under Beleiringen det sværere Skyts Fortrin, hvorfor og Commandeur *Bille* tilböd Generalcommandoen saadant Skyts af Marinens Forraad, hvilket og blev taget i Öiesyn af den dertil beordrede Artillerilieutenant v, *Lund* af Haandværker-Etaten; men da det laa i Skibs-Raperter, blev det befundet ubrugeligt paa Fæstningsvoldene. Forresten afgav Armerings-Commissionen, bestaaende af Ingenieur-Oberstlieutenant v. *Suckow* og Artilleri-Oberstlieutenant v. *Bech*, sin Formening og Betænkning i denne Sag, didhen at den ikke ansaae Forögelsen af svært Skyts paa Voldene fornöden, hvilken Formening Artilleri-Generalen, v. *Bielefeldt* ogsaa tiltraad, da han kort efter visiterede samtlige Batterier i Forening med bemeldte Oberstlieutenant v. *Bech* og Artilleri-Major v. *Würtzen*.

Forstæderne bleve da ödelagte, men ikke forsvarede Skridt for Skridt, hvortil Kræfterne manglede os; thi, dersom de havde været tilstrækkelige, vilde man visseligen ei have forladt Forstæderne, men kæmpet der til det Yderste og först brændt, eller sprængt Bygninger, naar man ei mere kunde forsvare samme, Alt *udenfra indad*, imod Fæstningen, istedetfor at Ödelæggelsen nu blev foretaget i modsat Retning, *indenfra udad*, efter at Fjenden alt havde besat den störste Deel. Imidlertid fordrede den offentlige Stemme Forstædernes Ödelæggelse, der og maatte bringe Forsvaret en Deel Fordele, især hvis vi see hen til, at man endnu antog, at Fæstningen vilde blive angreben og beleiret paa en regelret Maade, men ikke erobret ved et brutalt Bombardement, hvilket senere erfares.

En Skibscapitain *J. Berg* aabnede i Dag med den höistcommanderende Generals Tilladelse en Subscription til Bedste for de trængende Famileer, hvis Forsörgere i denne Tid vare commanderede paa forskjellige Steder til Lands og Vands til Fæstningens Forsvar.

Ogsaa bifaldt den commanderende General, ifölge Cancelliets Betænkning, at Commiteen til Handelens Tarv, blev bemyndiget til at föröge Commitee-Sedlernes Antal med 1 Million; overeensstemmende med den Kongl. Resolution af 12te December 1806.

Dags Formiddag ankom til Hovedqvarteret en Nordmand ved Navn *Rasmus Rösler* paa sin Reise fra Norge til Kjöbenhavn Da han var kommen til Helsingborg og fandt Sundet spærret af den engelske Flaade, reiste han til Malmö, meldte sig der hos den danske Consul *Brown* og tilböd sig at ville forsöge paa at befordre Breve fra Consulen til Generalmajor v. *Peymann*, Commercecollegiet o. s. v., kort til og fra Kjöbenhavn, og det tvers igjennem den fjendtlige Flaade. Hans Tilbud blev benyttet; han landede uhindret med sine Breve i Dragör og bragte ligeledes Breve tilbage fra General v. *Peymann* samt 3 Brevpakker fra Generalpos'amtet til Norge.

Paa Tilbagereisen blev *Rösler* imidlertid ved Canonskud tvungen til at lægge bi ved et engelskt Orlogsskib og examineret af Admiral Sir *Samuel Hood*, hvorfra han blev fört ombord til Admiral *Gambier*, hvor han maatte forblive Natten over. Næste Morgen erholdt han Tilladelse til at reise videre; dog med den Bemærkning, at, da Kjöbenhavn var i Blocade-Tilstand, saa kunde i Fremtiden svenske Baade ikke tillades at indlöbe og lande, enten i Kjöbenhavn, eller paa Amager. De *Rösler* af Postamtet medgivne Breve havde han forvaret under Garneringen i Baaden, saa at de bleve ei bemærkede, eller opdagede af Englænderne, medens han opholdt sig paa Admiralskibet.

Denne uforsagte Nordmand rostes meget af Generalmajor v. *Peymann* i hans Rapporter til Kronprindsen.

I Dag aflöste Artillericapitain v. *Krebs* Capitain v. *Lützow* i Commandoen over Batteriet paa Tömmerpladsen og havde herefter alternerende Commando paa dette Sted.

Ved Parolen befaledes:

I Eftermiddag Kl. 3 samles danske- og norske Liv-Regiments Granadeer-Compagnier udenfor Amager Port for at undervises i at kaste Haandgranater. Til Forstærkning paa Tömmerpladsen beordres af Kongens Livjæger-Corps 2 Lieutenanter, 4 Underofficierer og 50 Mand, som möde om Aftenen Kl. 6 En Forstærkning af 1 Lieutenant, 2 Underofficierer og 50 Mand af Marine-Regimentet beordres til Batteriet 3 Kroner. Portenes Raveliner besættes med 1 Lieutenant, 2 Underofficierer og 50 Mand. Da Generalmajor v. *Falbe* forretter Commandant-Tjeneste, overtager Oberst v. *Beck* Commandoen af 2den, og Generalmajor v. *Lemming* af 1ste Brigade.

Een af de 3de Brigadechefer, Generalerne v. *Walterstorf*, v.

Lemming samt Oberst v. *Beck*, overdrages Commandoen som *General du Jour* over alle paa Kjöbenhavns- og Christianshavns-Værker værende Tropper og aflöses hver 24 Timer. I Tilfælde af fjendtligt Angreb havde *General du Jour* tillige Ordre til, efter Omstændighederne at lade Stedet forstærke med den, iföge Parolbefalingen af 26de August, af 4 Batailloner bestaaende Reserve, lade Generalmarchen slaae og strax melde den commanderende General og Commandanten, hvor Angrebet var skeet.

Det blev Tilskuerne, fra nu af, forbudt at bestige Voldene.

Vort Tab denne Dag bestod i 1 Död og 4 Saarede.

Löverdagen den 29de August.

Alt var i Dag stille saavel til Lands som Vands, hvilket var saa meget meer at beklage, som det netop var Dagen, da man turde vente, at et almindeligt Udfald fra Fæstningen af kunde have været udfört med Fordeel, ifölge den Formindskelse, den engelske Beleiringsarmee havde liidt ved den under Generalmojor Sir *Arthur Wellesley* den 27de August foretagne Detachering imod Generallieutenant v. *Castenskjolds* Corps, om hvis Stilling og Foretagender man i Fæstningen var ligesaa uvidende, som General *Wellesleys* Detachering imod ham. Englændernes store Overlegenhed og Agtpaagivenhed, saavel fra Landsiden som Sösiden, kunde alene forklare og undskylde en saadan Uvidenhed.

Imidlertid behöver man ei altid i Krigen en directe Underretning om sin Fjendes Foretagender, siden man hyppigen kan slutte sig til dem af hans hele övrige Opförsel. I dette Tilfælde var en Underretning om, hvad der foregik i Nærheden til reen Overflödighed, idet man om Formiddagen over i 2 Timer hörte i Byen en temmeligen lydelig Canonade fra Kjöge-Kanten, saa at man ei kunde være i Tvivl om, hvad vel denne Canonade betydede.

Endvidere maatte man der blive opmærksom paa Fjendens Foretagender, siden General *Cathcart* pludseligen paatog sig Menneskekjærlighedens Mine, og ved en Parlamentair tilstillede Generalmajor v. *Peymann* tidligen om Morgenen et Brev, hvis Hovedindhold var saalydende:

Sir!

„Jeg var i Gaar oprört ved Synet af Patienterne i St. Hans „Hospital, og jeg har besluttet at lade dem henflytte til et andet „Sted, dersom der ikke, under de til Bortförelsen bestemte 4 Timer,

„skydes paa de til denne Hensigt benyttede Vogne." General v. *Peymann* svarede herpaa: „At, saafremt intet nyt Værk, eller noget „liguende Arbeid paa samme Tid foretages der, skulde Skydningen „ophöre; men i modsat Fald böd Nödvendigheden at skyde paa de „Stakler, man sögte at redde."

Mere behövedes vel ikke, for at overbevises om, at Fjenden vilde skuffe og, om han kunde, aldeles dysse os i Sövn. Det er i Krigen en Hovedregel at være mistænkelig, hvor Fjenden viser Menneskekjærlighed og Velvillie; thi der stikker altid noget Andet under et saadant Ædelmod.

Det synes ogsaa, som et Udfald var paatænkt, der dog ei bragtes i Udförelse, for ikke at forhindre den af Englænderne tilbudne Flytning af de ulykkelige Lemmer paa det nu ofte omtalede Hospital, hvilken Flytning medtog hele 12 Timer istedenfor de forlangte 4, og det uagtet Fjendens Hjelpemidler vare store, da han jo kunde reqvirere saa mange Vogne dertil, han selv vilde, og skjöndt kun Lemmerne, ikke Hospitalets og Officianternes Eiendele, Meubler, Effecter m. m. bleve flyttede, hvilke derfor ogsaa senere næsten aldeles ödelagdes, eller dog tabtes ved Fjendens Plyndring.

De ulykkelige Hospitalslemmer bragtes först til Frederiksberg, hvor de bleve indespærrede i Kirken, men derpaa til Frederiksborg og tildeels til Frederiksværk.

Det kan ikke undlades at bemærkes: at, dersom det af Fjenden giorte og tilsyneladende menneskekjærlige Tilbud har forhindret os i at foretage i Dag et stort, kraftigt og maaskee resultatbringende Udfald, saa er denne Menneskelighed bleven fra vor Side dyrere betalt, end at Opretholdelsen af *circa* 500 Vanvittige kunde ansees for at have været nogensomhelst Erstatning, eller noget passende Vederlag derfor.

Vort hele Tab i Dag bestod nu derimod kun i 3 Saarede.

IV. Capitel.

Om Landeværnets Foretagender for at undsætte Kjöbenhavn og Slaget ved Kjöge.

Forinden vi gaae videre i Kjöbenhavns Beleiringshistorie, maae vi korteligen omtale, hvad der foretoges paa Sjælland udenfor Fæstningen til sammes Frelse; altsaa omtale Generalerne v. *Castenskjolds* og v. *Oxholms* Bestræbelser for at samle Landeværnet og dermed ile Kjöbenhavn til Undsætning.

Vi have alt (Pag. 59) omtalet, at benævnte Generaler den 11te August erholdt af Kronprindsen Ordre til at samle Landeværnet: Generallieutenant v. *Castenskjold* paa Sjælland og Generalmajor v. *Oxholm* paa Smaaeöerne. Dette Landeværn, efter hvad vi vide, udgjorde 19 Batailloner, og var General v. *Castenskjold* tillige commanderende General paa Sjælland, med Undtagelse af Kjöbenhavn og Kronborg. Da General v. *Castenskjold* ei var nærværende i Byen under Kronprindsens korte Ophold der, men derimod vel General v. *Oxholm*, saa blev denne sidste givet Ordre til af ovennævnte Landeværnsbatailloner at indkalde 6 af de nærmeste, eller den 1ste, 2den, 3die og 4de Bataillon af Nordre-Sjællandske-Landeværns-Regiment og den 3die og 6te, eller Artilleri-Bataillonen af Söndre-Sjællandske-Landeværns-Regiment, til Kjöbenhavns, og 2, nemlig den 8de og 9de Bataillon af det Nordre-Sjællandske-Landeværns-Regiment til Kronborgs Besættelse. Endvidere erholdt enhver af Generalerne under 16de August en Ordre fra Kronprindsen, saalydende:

„De authoriseres herved til at indkalde alle Herregaardsskytterne „i Sjælland og tilhörende Öer, at de möde til Hest og Fods og „formere et Corps, som annecteres Deres Corps."

„Ogsaa har De at gjöre Opfordring til alle danske Mænd, som „De dertil troer duelige og skikkede til at oprette Fricorps under „Deres Overcommando, samt i Kongens Navn love dem, som op-

„rette slige Corps, organisere dem vel og med samme bidrage til „Statens Forsvar, at de i sin Tid kunde gjöre Regning paa Hans „Majestæt Kongens Naade og forvente tilstrækkelig Hæder og Be„lönning."

„Naar De har et tilstrækkeligt Corps af forskjellige Vaaben or„ganiseret og i brugbar Stand, da overlader jeg til Dem, dermed „at operere, hvor De finder det Bedst og Tjenligst, og maa blot „bemærke, at det er og bliver en Hovedsag at uuderstötte Kjöben„havn og Kronborg"

General v. *Castenskjold* ankom först den 13de August til Byen og gjorde samme Dag Reqvisition paa Armatur m. m. for Landeværnet; og blev Generalen af Generalcommandoet henviist desangaaende til Arsenalet, som blev givet Ordre til at udlevere de af Generalen reqvirerede Gjenstande, uden at lade sig opholde ved, at Reqvisitionen ei passerede den sædvanlige collegiale Vei.

Af Vaaben bleve udleverede saa mange, som Tid og Hjelpemidlerne tillode; og, for at besörge Modtagelsen heraf, saavelsom af Ammunitionen m. m. samt det Hele transporteret til Landeværnets Forsamlingssteder, blev af hver Bataillon commanderet een Officier med det fornödne Mandskab til Kjöbenhavn, hvilke ogsaa hurtigen indfandt sig der. Men den paaskyndende Trængsel, den korte Tid og de faa Hjelpemidler, der kunde skaffes tilveie, for saa at sige paa een Gang at tilfredsstille de mange Fordringer, der gjordes, var Aarsag i, at ikke alle disse kunde opfyldes.

Imidlertid erholdt dog Generalmajor v. *Oxholm* en Deel Vaaben, som den 14de August bleve sendte til Kjöge, og forlod han selv Byen fölgende Dag for at mönstre sine Batailloner. General v. *Castenskjold* derimod, som var ankommen saa meget sildigere, maatte ogsaa bie saa meget længere og forlod först Byen den 16de August, uden til den Tid at have modtaget alle de Armeringssorter, han behövede til de ham underlagte Tropper, men som han haabede vilde blive ham eftersendte ved de af Bataillonerne dertil Commanderede. Formedelst Fæstningens pludselige Indslutning blev imidlertid en stor Deel af Armaturen holdt tilbage, eftersom den ei meer kunde slippe igjennem den fjendtlige Cordon.

Med Artilleri saae det værst ud, og synes det ei heller, som at samme har fra Begyndelsen af været paatænkt, skjöndt hvert Landeværns-Regiment, som alt berört (Pag. 83), skulde tildeles 4

3 ℔ Canoner. Men först om Morgenen den 16de August kom General v. *Castenskjold* udenfor Hovedqvarteret og forlangte Canoner af Generalerne v. *Peymann* og v. *Bielefeldt*; hvorpaa den sidstnævnte strax sendte sin Adjutant, Artillerilieutenant v. *Elshoug*, til Oberstlieutenant v. *Bech* Artillericorpsets tjenstgjörende Chef, med den mundlige Ordre, at oversende til Generallieutenant v. *Castenskjold* i Roeskilde 4 3 ℔ Canoner med Ammunition og Tilbehör, hvoraf ogsaa de 2 Canoner samme Dags Eftermiddag bleve afsendte under Stykjunker v. *Hellesens* Commando, eftersom ingen Artilleriofficier dertil kunde afgives. Disse 2 Canoner vare de eneste, som bleve afsendte; thi et Batteri, der i samme Hensigt blev beordret at organiseres af Artillerilieutenant v. *Castenskjold*, kom ei til Fuldendelse, langt mindre til sin Bestemmelse, ifölge Kjöbenhavns pludselige Indslutning og deraf fölgende Spærring. Dette var et Uheld, som vanskeligen kan lægges nogen bestemt Personlighed til Last, da enhver Befalingsmand og Officier i Fæstningen havde Nok at varetage, og siden Enhver gjorde Alt, hvad han kunde, for at paaskynde de omtalede Troppers Armering og Udrustning. Da Generallieutenant v. *Castenskjold* ei strax, men först den 16de August om Morgenen fremkom med sin Begjæring om Artilleri, saa synes dette at være en tilstrækkelig Undskyldning for, at hans Andragende, ifölge Tidens Korthed ei meer kunde opfyldes i sin Heelhed, og at kun efterfölgende Vaaben- og Ammunitionssorter til begge Generaler, bleve udsendte:

Til Nordre Sjællandske-Landeværns-Regiment:

2den	Bataillon	480	Geværer,	19,285	skarpe Patroner og	1440	Flintestene.
4de	ditto	480	ditto,	14,400	ditto	1140	ditto.
6te	ditto	562	ditto,	16,860	ditto	1686	ditto.

Til Söndre-Sjællandske-Landeværns-Regiment:

1ste	ditto	540	ditto,	15,720	ditto	1620	ditto.
4de	ditto	572	ditto,	18,710	ditto	1716	ditto.
Summa		2,634	Geværer,	84,975	skarpe Patroner og	7,902	Flintestene.

Til de övrige Batailloner stode Geværerne og Ammunitionen allerede indpakkede, hvoriblandt 80 3 ℔ Kugleskud og 40 Cardætskskud, men de kunde, som sagt, ei længer afsendes. Hvad Penge angaaer, saa bleve de to Generaler bemyndigede til at reqvirere, hvad de deraf

maatte behöve, paa de respective Amtstuer paa Sjælland og Smaaeöerne, hvilket da ogsaa fandt Sted.

Disse mindeværdige Begivenheder fortjene, ifölge den herved af Folket viste Iver og Patriotisme, vistnok nærmere at omtales.

Generallieutenant v. *Castenskjold* forlod, som vi vide, Kjöbenhavn den 16de August om Eftermiddagen og reiste over Roeskilde til Ringsted, i hvilken förste By, rigtignok meget for nær ved Fjenden, han havde besluttet at concentrere og organisere de sjællandske Landeværns-Bataillioner, hvoraf der efter Indkaldelsen af de alt omtalede 8 Bataillioner til Kjöbenhavns og Kronborgs Besætning blev endnu tilbage under Generalens Commando 7 Bataillioner, nemlig:

Af nordre Sjællandske-Landeværns-Regiment, Bataillonerne 5, 6 og 7, og af söndre Sjællandske Landeværns-Regiment, Bataillonerne 1, 2, 4 og 5.

Allerede Dagen derpaa, den 17de August, marcherede General v. *Castenskjold* med 4 Bataillioner fra Ringsted og med to Bataillioner fra Holbæk, paa hvilke to Steder de forud vare blevne forsamlede, og gik dermed til Roeskilde og Omegn, hvor de armeredes med de fra Kjöbenhavn afsendte Vaaben. Hovedqvarteret blev taget paa Lethraborg. Men Englænderne, der altid vare saa vel underrettede om Det, som foregik omkring dem, vilde naturligviis ei længe tillade et saadant Corps uforstyrret at organisere sig i deres Nærhed. Da de derfor erholdt Efterretning om, at baade Cavalleri og Infanteri samlede sig ved Roeskilde, udsendtes Oberst v. *Reden* med 1 Escadron af 3die Husarregiment under Ritmester *Küper* den 20de August om Eftermiddagen fra Omegnen af Kjöbenhavn, for at recognoscere dette Corps; og rykkede Hovedstyrken af det fjendtlige Cavalleri om Aftenen til Glostrup, medens et Detachement, om Natten, pousseredes frem imod Roeskilde. Obersten fandt de danske Vedetter ved Morgenens Anbrud den 21de August omtrent ½ Miil paa denne Side af Roeskilde; og da de overraskedes ved et saa pludseligt Angreb, lede de et Tab af 3 Saarede og nogle Fanger samt nogle Heste. Men, da de fjendtlige Husarer fortsatte Forfölgelsen indtil Roeskildes Porte, bleve de der modtagne af en virksom Infanteri-Ild og slagne tilbage med et Tab af 4 Mand og 2 Heste; hvorpaa Detachementet samme Dag vendte tilbage til Omegnen af Kjöbenhavn.

De af General v. *Castenskjold* til Forposter brugte Tropper be-

stode for største Delen af Landryttere, eller Bönder, som Dagen i Forveien, 120 Mand stærk, under Anförsel af Godsbesidder *Grandjean* vare ankomne til Armeen og samme Nat bleve beordrede til Forpost og Patrouillering. Hele dette Commando eiede ikke een Sabel, Pistol, eller noget Gevær; men dets hele Bevæbning bestod alene i Pikker paa Træskaft, et Vaaben, der af Alle er det vanskeligste at bruge med Fordeel imod en sædvanlig Fjende, end sige imod Engelænderne, som vare saa vel dresserede og armerede og bestode af gamle, længetjente Tropper.

Det kan derfor ei forundre Nogen, at saadanne Krigsmænd, selv med den helligste Iver, stor Enthousiasme og bedste Villie, ei vare i Stand til at drive Fjenden tilbage, men selv lede Tab; eller at, ifölge General v. *Castenskjolds* egen Rapport, „omtrent 60 Mand „vare ved det fjendtlige Angreb blevne vildfarende, eller adspredte". Fjendens Angreb foranledigede imidlertid, at General v. *Castenskjold* maatte söge atter at fjerne sig fra Kjöbenhavn, for i Ro at kunne organisere sin Armee, hvilket han fra Begyndelsen af vistnok burde have iagttaget.

Af denne Grund gik han Natten imellem den 21de og 22de August tilbage og tog en Position omtrent 1 Miil Vesten for Roeskilde paa Höiderne ved Landsbyerne Kornerup og Allerslöv, dækket i Fronten af en forbi samme mod Nord löbende Aa, med sumpige Bredder, som falder i Roeskildefjorden.

Generalen angav sin Styrke den 22de August til

Infanteri, 7 Bataillonner, hver paa 400 Mand*)	2800	Mand.
Cavalleri,**) . . . . . *circa*	300	—
Artilleri, 9 Piecer, nemlig 6 3 ℔ Canoner, hvoraf 2 fra Arsenalet og 4 fra Grev v. *Moltke* paa Bregentved, som ved Amtmand v. *Stemanns* Foranstaltning bleve i Ringsted forsynede med Feltlavetter og Tilbehör, og 3 6 ℔ Metalcanoner, der tilhörte Sölaugscompagniet i Corsör og alle vare bespændte med Bönderheste og kjörtes af Bönder . . . *circa*	100	—
Summa	3200	Mand.

*) Hver Bataillons fulde Styrke skulde, som vi have seet (Pag. 84), være 600 Mand, eller 150 ved hvert Compagni; men ved denne Leilighed var befalet, at hvert Compagni kun skulde bestaae af 120 Mand, hvilket dog havde til Følge, at Bataillonerne i Gjennemsnit kun talte 400 Mand.

**) Cavalleriet bestod af 70 Mand regulairt af Sjællandske Rytter-Regiment,

Ifölge Kronprindsens Ordre igjennem Capitain, Generalqvarteermesterlieutenant *Wenzel* v. *Haffner* blev Sognemilicen, eller Kystmilicen ogsaa deelviis kaldet til Tjeneste; og overeenstemmende hermed allerede den 23de August Sorö-Amts Sognemilice, omtrent 500 Mand stærk, af forhenværende Ritmester v. *Schöller* fört fra Ringsted til Armeen; hvorved Tallet paa samme vel blev föröget med et Par tusinde Mand, men sikkerligen ikke dens Forsvarsevne forstærket, der snarere tabte, end vandt ved en större Masse af uövede og udisciplinerede Bönder, uden regelret Forpleining og Armering, Befalingsmænd o. s. v., saa at General v. *Castenskjold* allerede kalder det, som Fölge heraf, en betydelig Hjelp og Lettelse for sig, at Capitain v. *Haffner* fra den 23de August af overtog Commandoen af Armeens höire Flöi, idet der imellem Generalen og Bataillonscheferne ingen Befalingsmænd havdes, hvorfor denne maatte forrette baade den höieste og laveste Tjeneste, ofte paa een og samme Tid.

General v. *Castenskjold* sögte forresten at armere, organisere, klæde og föde sit Corps saa godt, Omstændighederne vilde tillade; og viste Generalen herved, trods sin höie Alder, megen Activitet og en ikke ringe Grad af Dygtighed, der fortjener saa meget meer at fremhæves, som han altid havde tjent i Cavalleriet. Generalen udtog saaledes Mandskab til at gjöre Skytte- og Jæger-Tjeneste, ligesom og Menige til at forrette Underofficiers-Tjeneste, og Underofficierer til at forrette Officiers-Tjeneste, da der neppe havdes 1 Officier ved hvert Compagni. Paa Læger og Lazareth-Fornödenheder var han aldeles blottet; men han satte de civile Læger i Byerne og paa Landet i Reqvisition, hvor de fandtes; ligesom han ogsaa hertil ansatte Personer, man maatte antage at forstaae Noget af Chirurgien, saasom: Barberer og deres Svende. Paa Vaaben og Ammunition havdes stor Mangel, eftersom kun Geværer for 3 Batailloner af Generalens Corps, eller, som ovenfor anfört, i Alt 1674 Stykker vare ankomne fra Kjöbenhavn, inden Fæstningen blev spærret, og kun en

---

under Ritmester v. *Ludvigsen*, som den 15de August var bleven detacheret fra Kjöbenhavn til Kronborg, men udelukket fra Kjöbenhavn, sendtes han den 18de August til Roeskilde; dernæst circa 30 Mand af Exerceerskolens Mandskab, nogle Husarer, Resten Landeværnsmænd og Frivillige, som bleve monterede paa Bönderheste og bevæbnede med Landser.

ringe Deel erholdtes dertil fra Frederiksværk. De manglende Vaaben sögte Generalen derfor ogsaa at erholde ved Reqvisition hos Beboerne i Byerne og paa Landet, hvilket dog kun saa som saa förte til Maalet, om end saa at sige, hvert Gevær der fandtes blev leveret; hvoraf mange vare meget slette, eller endog kun Jagtgeværer. En privat Mand leverede 200 Pikker. „Heste og Folk" — skrev Generalen under 21de August — „kommer der nok af; men en „Sabel, eller Kaarde er en Sjeldenhed, og Folkene ere ei nok „övede." Hver leddiggaaende Person, eller Vagabond, blev nemlig uden videre, af Övrighedspersonerne sat paa en Vogn og transporteret til Armeen, og man troede nu for vist, at en slig Stakkel maatte i Löbet af 2—3 Dage uden Klæder, Forpleining, Vaaben o. s. v. blive en kraftfuld og duelig Combattant. Saa lidet Begreb havde man den Gang om de Fordringer, der gjöres til en Saadan, og hvilke Egenskaber overhovedet en Krigsmand til Lands hör besidde, for at kunne bruges med Nytte. Man sluttede rimeligviis fra Sö- til Landtjenesten; til hvilken förste, som vi have seet, Frivillige hervedes og strax brugtes med Fordeel. Men til Söes ere Omstændighederne ganske forskjellige, eftersom mangfoldige Personer der bruges til Sjouertjeneste, og hvortil enhver Mand, endog uden foregaaende Övelse, strax er at anvende. Feighed kan der ei heller finde Sted, ligesaalidt som Overrumpling, Sult, Törst, eller andre for Legemet nedstemmede Lidelser og Savn.

Paa skarpe Patroner var der ved General v. *Castenskjolds* Armeecorps ogsaa stor Mangel, siden han, hvad vi alt have seet, for sit Corps kun havde erholdt fra Kjöbenhavn *circa* 50,000 Patroner; men af Blyet af Taget paa en afbrændt Kirke blev stöbt saavel Kugler som Cardætsker. Til Proviantering og regelret Forpleining var der ei heller mindste Spor. I Begyndelsen levede Mandskabet af den Proviant, de havde medbragt fra Hjemmet, den de paa Nationalviis bare i en Lærreds Pose over Skulderen; men naar samme Pose var tömt, var den dem leverede Forpleining kun uregelret og hængte for det Meste af deres Værters Formuenhed. Af Bröd og Brændeviin havde man omtrent, hvad man brugte; men derimod manglede man Kjöd, Flæsk og Ost som er vort Landfolks fornemste Næring, thi Gaardene og Husene bleve saa ganske fuldpakkede af Krigere, at de kunde hverken erholde det vante Leie, eller faae den fornödne Forpleining. Senere ved Kornerup og Kjöge ydede Pa-

triotismen dem det Nödvendige, idet enhver Godseier, Borger, eller anden Indbygger, ikke skyede noget Offer, men bidrog efter Evne til Armeens Underholdning, nu da det gjeldte Kongens og Fædrelandets Redning og Ære. Især leveredes en Mængde Proviant fra Godserne Gisselfeldt, Nysö, Rönnebæksholm, Eskildstrup, Hæsede, o. fl. St., ligesom og fra Præsterne i Herlufsmagle, Glumsö, Kongstedt o. s. v. Ogsaa havde Kronprindsen ved en Befaling af 20de August paalagt samtlige Amtmænd og andre Övrighedspersoner i Sjælland at hjelpe og understötte General v. *Castenskjold* med Alt, hvad han maatte behöve og forlange, saasom: Sadeltöi, Vaaben, Pikker, Sabler, Ammunition, Bly og Krud, hvorved Embedsmændenes Iver og Activitet vistnok blev befordret og kom Generalen til stor Nytte. Men, selv deres gode Villie var ham ikke mindre vigtig, og denne svigtede aldrig, om de end ikke altid kunde afhjelpe alle Generalens Fordringer, Mangler og Trang. Imidlertid, var end denne Hjelp af stor Vigtighed, udfordredes der dog Tid og megen Dygtighed fra Overbefalingens Side, for under saadanne Omstændigheder hensigtssvarende at organisere en slig Armee. Amtmand v. *Steemann* indsaae ogsaa dette og skrev under 22de August til Kronprindsen:

„Generallieutenant v. Castenskiold er at beklage, meget at be-
„klage. Han arbeider og stræber utrætteligen, meer ene Nogen kan
„troe; jeg venter ikke at see ham levende igjen. Udsigterne ere
„mörke". Under 23de August vedbliver han:

„Havde vi kun Officierer, Vaaben og Artilleri nok! — Hver
„Bösse her i Amtet, hver Sabel og hver Kaarde er nu ved Armeen
„og jeg lader Dag og Nat smedde Sabler. Paa Ammunition skal
„der være god Forraad. Gid Castenskjold kunde faae Forstærk-
„ning af övede Folk!"

Under 27de August beretter samme Amtmand:

„Generalqvarteermester v. Haffner har et Par Dage været hos
„mig, men gjör tillige idelige Afstikkere til Hovedqvarteret. Vi
„arbeide paa at vise os som Mænd, der ikke ere den viste Tillid
„uværdige. Gud give deres Kongelige Höihed kunde sende os
, nogle duelige Officierer. Ieg haaber, at Sjællandsfarerne ville vinde
„en evig grönnende Laurbærkrands." Omstændighederne böde at
„lade udgaae en trykt Opfordring, som kun er v. Haffner og mig
„bekjendt."

Denne Proclamation blev vel trykt, men ei uddeelt.

Ogsaa Landeværnsmandskabet var for störste Delen villigt og ufortrödent. Skjöndt revet, midt i Höstens Tid, fra deres Arbeide, saae man hyppigen Fader og Sön ved Siden af hinanden med Taalmodighed bære Feltlivets Savn og Möie. For en stor Deel var Mandskabet iført deres sædvanlige Bandedragt med Træsko paa Benene, da ikke alle Amter, overeenstemmende med Forordningen af 19de Ianuar 1801, havde Uniformerne og Beklædningen m. m. færdige til öieblikkeligt Brug. Neppe er nogen Armee bleven samlet under saa pludselige, mere ufordeelagtige og hjelpelöse Forhold, end denne, idet Alt, saa at sige, manglede den. Derfor kan og det ei forundre os, om nogen Modstridighed og Uorden fandt Sted; uagtet samme dog ei stod i Forhold til den Nöd, der gaves. Man veed derfor i Sandhed ikke, hvorover, man skal meest forundre sig, enten over General v. Castenskjolds Udholdenhed og Iver, eller over Mandskabets Taalmodighed, Naivitet og bevidstlöse Uskyld til at gaae de Byrder og Farer imöde med, som nödvendigviis maatte være en Fölge af de Forhaabninger og Fordringer, man gjorde til dem.

Efterat General v. Castenskjolds Corps havde staaet 2 Dage ved Kornerup, overbragte Ridtmester v. Qvalen den Ordre fra Kronprindsen, dateret Kiel den 18de August at „Generalerne v. „Castenskjolds og v. Oxholm's Corpser skulde snarest muligt „forenes", hvilket General v. Castenskjold alt Dagen i Forveien, eller den 23de August, havde paa General v. Oxholms Opfordring omsider samtykket i og derfor befalet, at den skulde finde Sted imellem Ringsted og Kjöge; men som nu, efter Modtagelsen af Kronprindsens Ordre, forandredes ved en ny Befaling didhen, at Foreningen skulde finde Sted imellem Kjöbenhavn og Kjöge.

Som Fölge af disse Bestemmelser forlod General v. Castenskjold den 26de August sin Stilling ved Kornerup og marcherede til Kjöge, hvor han posterede sig bag Kjögeaa og indqvarterede sine Tropper deels i Byen, deels i den nærmeste Omegn og deels i en foran Byen slaaet Leir. Her benyttede han Tiden til at fortsætte Organisationen af sit Corps og öve Tropperne i Vaabenbrug. Forresten var Alt stille omkring ham. Kun Dagen efter hans Ankomst hertil, eller den 27de August, blev denne Stilhed afbrudt ved en russisk Cutter: „Pomona", under Capitain Miniski, som seilede ind i Bugen ved Kjöge, kastede Anker tæt ved Landet og derpaa sendte en

Parlamentair-Baad i Land, hvori var 2 Officierer og 1 Mand i Uniform. Officiererne opsögte Generalen og afleverede ham en Pakke med Brevskaber til den russiske Gesandt ved det danske Hof, Lisakewitz, som den Gang opholot sig i Nestved, hvilken Generalen ogsaa modtog og befordrede efter dens Bestemmelse; hvorpaa de russiske Officierer atter gik ombord, og Cutteren seilede bort.

Vi vende os dernæst til Generalmajor v. Oxholms Foretagender.

Bemeldte General forlod, som vi vide, Kjöbenhavn den 15de August for at samle og mönstre Bataillonerne 7, 8, 9 og 10 af Söndre-Sjællandske-Landeværns-Regiment, som hörte hjemme paa Öerne Laaland, Falster og Möen. Paa sin Reise did mönstrede han den 17de August i Kjöge, 2den Bataillon af Nordre-Sjællandske-Landværns Regiment, under Major, Grev v. Moltkes Commando, men som forövrigt hörte til General v. Castenskjolds Corps, og inddeelte han Mandskabet efter de forskjellige Vaabenarter, hvori det forhen havde tjent, hvorved han erholdt et lidet Skarpskytter-Corps og en Trop Cavalleri paa 20 Mand, der bleve munderede af Bosniak-Escadronens Depót i Kjöge, og hvori ogsaa fandtes een Vagtmester og 4 Husarer, hvilke gjordes beredne alle paa reqvirerede Bönderheste. De fornödne Geværer havde denne Bataillon, modtaget fra Kjöbenhavn.

Generalen forordnede derpaa de Vagter og Sikkerhedsregler, som Landeværnet og Kystmilicen havde at udföre i Forening med hinanden, for saaledes at afværge en mulig intenderet Landgang af den i Kjögebugt fra Stralsund, Dagen i Forveien, ankomne Krigs- og Coffardi-Flaade, paa circa 130 Skibe.

Den 17de August ankom Generalen til Stege, hvor han fandt den 10de Bataillon, under Major v. *Koyes* Commando, forsamlet og munter Han inddeelte denne Bataillon paa samme Maade, som den i Kjöge; men her manglede Vaaben, hvorfor da og Vanskeligheden ved dens Organisation blev saameget större. Generalen satte imidlertid de Vaaben og den Ammunition, Borgerne eiede, i Reqvisition; hvilket ogsaa senere fandt Sted ved at armere den falsterske og de laalandske Bataillioner. Borgerne udleverede med Beredvillighed, hvad de heraf eiede, og ydede forresten hvert andet forlangt og dem muligt Bidrag og Understöttelse. Især roste Generalen Kjöbmand *Christopher Hage* for Iver og Virksomhed.

I Stege fandtes 2 3 ℔ Feltcanoner, som havde staaet der siden

Aaret 1801. Disse bleve overdragne til Istandsættelse, Udrustning og Commando til Capitain v. *Wagtmann*, der var bleven udelukket fra Kjöbenhavn og, som forhenværende Artillericadet, vel tillige var istand til at forfærdige Ammunitionen, hvortil Borgerne leverede det Bly, de besade, lige indtil Lodderne paa deres Stueuhre, saa at Capitainen erholdt Midler til at forfærdige 120 Canonskud. Öen blev dernæst saa godt muligt sat i Forsvarsstand; dog havde man hverken Skyts, eller Ammunition til at armere Söbatterierne med. Rapport herom oversendtes den 18de August til Generallieutenant v. *Castenskjold* med Major v. *Holstein*, hvem det af General v. *Oxholm*, var tillige overdraget at aftale en fælleds Angrebsplan med Generalen.

En kyndig Sömand, ved Navn *Frost*, paatog sig at overbringe en Rapport til Kronprindsen i Kiel.

Den 19de August reiste General v. *Oxholm* videre til Nykjöbing paa Falster og satte overalt Sadelmagere og Skomagere i Reqvisition for at gjöre Patrontasker. I Nykjöbing fandt Generalen Falsters-, eller 9de Bataillon, under Major v. *Kriegers* Commando forsamlet; men forefandt tillige den förste urolige og bekymringsfulde Stemning, der senere voldte saa mange Ubehageligheder. En Hob af disse Krigere stode nemlig ved Generalens Ankomst udenfor det ham bestemte Qvarteer og klagede over Höstens Tab og partisk Indkaldelse, idet de foregave, at mange unge og ugifte Karle vare blevne hjemme, medens gamle Gaardmænd maatte möde. For at berolige dem, lod Generalen Alle gaae hjem til den fölgende Morgen, det Tidligste at de fra Kjöbenhavn forventende Geværer kunde ankomme. Mange af disse Folk havde ei været samlede i 7 Aar, derfor glemt Subordination og kjendte ikke deres Officierer. Öens Forsvar blev dernæst anordnet ligesom paa Möen, og Fyret paa Gjedser-Odde slukket.

Men den næste Dag var Mandskabet lige uroligt og blev kun med Möie opstillet. Da Folkenes Antal var större, end det Befalede af 120 Mand ved hvert Compagni, saa erholdt de ældste Gaardmænd og uundværligste Haandværkere Tilladelse til at gaae hjem. Resten blev, ligesom ved de alt mönstrede Batailloner, inddeelt efter den Vaabenart, hvori de forhen havde tjent, og forelagte udenfor Byen forat besætte de vigtigste Puncter i Nærheden. En blind Allarm, forarrlediget som det heed, ved fjendtlig Landing paa Laaland

og Möen, foraarsagede et næsten almindeligt Oplöb og en Flytning paa Alle 3 Öer. Det viste sig senere, at Uroen var opstaaen derved, at flere fjendtlige Baade havde nærmet sig Kysten.

Derpaa reiste Generalen samme Dag, den 20de August, til Saxkjöbing paa Laaland, for, at overlægge det Nærmere, angaaende hans Hværv, med Stiftamtmand *Morgenstjerne* og de övrige civile Embedsmænd. Han maatte derfor reise *Nysted* forbi, hvor 8de Bataillon, under Major v. *Oldelands* Commando, var samlet, men tilstillede samme, de nödvendige March-Ordrer, for saaledes snarest muligt at adsprede de urolige Hoveder.

Den 21de reiste Generalen til Maribo. Her overdrog han den i Nærheden boende Major v. *Wickfeldt* Commandoen over hele Laalands Kystmilice og authoriserede ham til at oprette et bevæbnet Corps iblandt denne Milice, ligesom Ridtmester *Bertouch* til at oprette et ridende ditto.

Samme Dag ankom Ridtmester v. *Qvalen* med den ovenfor omtalede Ordre fra Kronprindsen af 1ede August, angaaende Foreningen med General v. *Castenskjold*, den General v. *Oxholm*, alt tidligere havde tilbudet ham ved Major v. *Holstein*, der samme Dag var kommen tilbage fra Sjælland med uforrettet Sag og nedslaaende Efterretninger, idet General v. *Castenskjold* den Gang som nys omtalet, ikke troede at turde indlade sig paa nogen Forening uden höieste Ordre. Hans Tropper manglede dernæst Alt, og Insubordination samt anden Uorden var Fölgen deraf. Ridtmester v. *Qvalen* reiste derpaa ufortövet til General v. *Castenskjold* med den omtalede Ordre.

Den 22de August mönstrede og inddeelte General v. *Oxholm* i Nakskov, den 7de Bataillon, under Major v. *Gamst's* Commando paa samme Maade, som de forhen mönstrede Bataillioner. I Nakskov fandtes ligeledes 2 3℔ Canoner staaende siden Aaret 1801. Affutagerne paa disse Canoner, bleve istandsatte og derpaa overgivne til Capitain v. *Fjeldsteds* Commando, der forhen havde tjent ved Artilleriet. Til at forfærdige Ammunition til disse Canoner opspurgte man en gammel Artillerist, og Byens Borgere leverede, ligesom i Stege, det Nödvendige til saadan Ammunition. Ogsaa denne Bataillon var meget urolig, tildeels ophidset af Borgerne, som önskede at beholde den til Öens eget Forsvar, beraabende sig

paa Ordene i Forordningen af 19de Ianuar 1801 angaaende Landværnets Oprettelse, som allerede ere omtalede (Pag. 83—86).

Generalen sögte derpaa at berolige Folkene, talede med dem om: „Patriotisme, Pligten og Æren i at hjelpe de sjællandske Brö-„dre, der kæmpede for Konge og Fædreland" m. m. og prövede „at udlægge Udtrykket: „„egen Provinds"", til „Regimentets Di-„strict" o. s. v., men Alt forgjæves.

Hvad man nu end vil sige herom, saa synes Maaden, hvorpaa de Paagjeldende fortolkede Lovgivningen, dog for en Deel at maatte undskyldes, eftersom det ene beroede paa den lovgivende Magt selv ved Lovens Affattelse at give den hvilkensomhelst Udstrækning den vilde.

Fordre, at ældre og tildeels gifte Bönder skulde forlade egen Familie og egne Eiendomme, for at gribe de alt længe henlagte Vaaben og dermed forsvare en anden dem uvedkommende Öe, og det paa en Tid, da Fjenden blokerede deres egen og dagligen gjorde, eller kunde gjöre Landgang paa den, synes at være Noget, der letteligen kunde miskjendes og foraarsage slemme Fölger, saafremt Forsvaret ei organiseredes paa en meget kraftig Maade. Som Forholdene den Gang vare, bör man ei aldeles fordömme Landeværnets Fremfærd, der især, om ikke ganske, havde sin Grund i Lovgivningen selv.

Samtid og Eftertid have storligen lastet, ja! forhaanet, uden at Nogen har forsvaret, eller engang blot undskyldt dette ulykkelige Landeværn, der maatte bære Skylden for alt Uheld i denne, for Danmarks Rige saa lidet glædelige Periode. Dette faldt nu saameget deslettere, som Landeværnet ikke havde enten Individer, eller Midler til at berigtige den om samme fældede feilagtige Dom og retfærdiggjöre det i den offentlige Mening. Sikkerligen fortjente dette ulykkelige Landeværn en mere skaansom Bedömmelse.

Samme Dags Aften, den 22de August, modtog General v. *Oxholm* et Brev fra Generalqvarteermesterlieutenant v. *Haffner*, dateret Rödby den 21de, hvori ogsaa han meddeelte Generalen Kronprindsens ofte omtalede Ordre af 18de August, som Ridtmester *Qvalen* allerede i Gaar havde overbragt, nu med det Tillæg: „ufortövet at marchere til Sjælland og sætte sig i Forbindelse med Generallieutenant v. *Castenskjold*. General v. *Oxholm* gav, som Fölge heraf, strax Ordre til 8de Bataillon i Nysted at marchere næste Dag den 23de August

til Sundby-Færge*) og 9de Bataillon i Nykjöbing til Grönsund-Færge, hvor de skulde oppebie nærmere Ordre. Den 7de Bataillon i Nakskov erholdt Ordre til at marchere samme Dag til Maribo, og næste Dag, den 24de August, til Guldborg-Sund; og befaledes Major v. *Holstein* at gaae til Falster og Möen og derfra overföre 9de og 10de Bataillon til Kallehave i Sjælland.

En engelsk Styrmand og 7 Mand, alle ubevæbnede, bleve i Dag optagne af Kystmilicen paa Laaland, hvor de vare komne i Land, for, som de sagde, at kjöbe Levnetsmidler. General v. *Oxholm* gav dem atter frie og Tilladelse til at gaae ombord paa deres Skib, med den Trudsel at behandle dem som Spioner, ifald de oftere kom til Landet.

Dags Eftermiddag, den 23de August, indlöb Rapport fra Chefen for 8de Bataillon ved Sundby, at Mandskabet viste Uvillighed i at forlade Öen, og at især det 1ste Compagni, som laa i Sundby, ei vilde gaae over Færgestedet. Imidlertid lykkedes det dog Stiftamtmand *Morgenstjerne* i Forening med Folkenes Godsbesiddere: v. *Hardenberg-Reventlow*, v. *Waldmoden* og v. *Bertouch*, at overtale dem til at gaae over til Falster. Men næste Dag, den 24de, fandt General v. *Oxholm*, ved sin Ankomst til Nykjöbing, samme Uvillie hos Mandskabet af et der endnu liggende Compagni af 9de Bataillon, som og nægtede at marchere videre og derfor ei vilde modtage Lönning. Tvangsmidler havdes ikke; og först efter lang Overtalelse og Möie lykkedes det Chefen at faae dem paa Marchen. Men Utilfredsheden og Opsætsigheden syntes at være aftalede imellem alle Batailloner; thi ogsaa fra Chefen af 7de Bataillon indlöb den Rapport, at kun nogle faa Mand vare gangne over Færgen ved Guldborg, men Resten nægtede at marchere videre.

Den 25de August kom derfor Stiftamtmanden med Mandskabets Godsbesiddere ogsaa til Guldborg, for atter der at overtale Mandskabet til at gaae over Sundet; men forgjæves. Efter en alvorlig og formanende Tiltale, lod General v. *Oxholm* Lieutenant v. *Bruun* tage Fanen i Haanden, gik selv foran den og raabte: „at hver brav dansk Mand skulde fölge ham". En Snees Mand fulgte vel denne Opfordring; men Resten skreg og stöiede, ja! truede endog med at skyde paa Dem, der fulgte Opfordringen, hvilket og-

*) Vi henvise nu og senere for at fremme Oversigten, til Capitain v. Mansas smukke Kort, over Laaland, Falster og det sydlige Sjælland.

saa virkeligen skal være udfört Aftenen i Forveien med det Mandskab, der gik over med Chefen, Major v. *Gamst.* Men, da Generalen var ombord og stillede sig med Fanen i Forstavnen af Færgen, strömmede Alle til og vare om kort Tid ombord.

General v. *Oxholm* sögte nu at holde 7de og 8de Bataillon fjernede fra hinanden saaledes, som han forhen havde holdt 8de og 9de Bataillon; derfor gik ogsaa den 7de Bataillon, den 25de August, roligen ved Gaabense over til Vordingborg; og næste Morgen fulgte 8de Bataillon samme Vei, uden videre Indsigelse, saa at den venstre Colonne endeligen var kommen over paa Sjællands Grund.

I Vordingborg fik Generalen opspurgt en gammel Artillerist til at forfærdige end flere Carduser; ogsaa indrettede han der et Feltbageri, som kunde eftersende det hans Corps fornödne Bröd. Han overtalede nogle Bönder til at foretage en Recognosering over Nestved til Ringsted; hos Stadsmusicanten i samme By kjöbte han en gammel Trompet, som, med Undtagelse af nogle Trommer var det eneste Krigsinstrument, hans 4 Batailloner eiede; derimod marcherede Violinspillere i Tête af Colonnerne og opmuntrede Mandskabet ved Musik paa deres förstemte Instrumenter.

Natten til den 26de August erholdt General v. *Oxholm* Rapport fra Major v. *Holstein*, at ogsaa 9de og 10de Bataillon var i fuld Oprör og vilde ikke gaae over fra Koster til Kallehave. Generalen ilede derfor strax did og fandt det i Koster værende Compagni af 10de Bataillon i tumultarisk og tildeels beskjænket Tilstand. Han lod derpaa Generalmarchen slaae, opstillede Mandskabet og tiltalede det saaledes, som Omstændighederne æskege. Dernæst blev Geværet presenteret, og oplæstes da det ham ved Generalqvarteermesterlieutenant v. *Haffner* tilstillede Opraab fra Kronprindsen, dateret Kiel den 20de August, saalydende:

„Til Kongens troe Undersaatter i Sjælland, Möen, Falster og „Laaland."

„Landsmænd! jeg opfordrer Eder at gribe til Vaaben imod en „Fjende, der ikke alene overfalder Eder voldsomt, men endog nær„mede sig Eders Kyster under Venskabs Maske! Erindrer, at I „nedstamme fra Forfædre, der gjorde sig udödelige ved Mod og „Enighed. Konge! Arne! og Fædreland! Dette være Eders Lösen, „og Intet er umuligt. Velan! griber til Vaaben! forsamler Eder „under Dannerkongens Faner og fordriver Alt; thi Intet kan da

„modstaae Eder! Min eneste Kummer er, at jeg ikke i nærværende „Öieblik kan fegte i Eders Spidse".

Efter endt Oplæsning af denne Opfordring, raabte Generalen og Officiererne 3 Gange Hurra! hvilket forresten kun bevirkede Taushed. Den Kongelige Opfordring talede jo og kun i Almindelighed om at gribe til Vaaben, men ingen Ordre gaves til Landeværnet at forlade deres Provinds, eller Ö og angribe, eller fordrive Fjenden fra en anden Provinds, eller Ö, og derfor forbedredes ei heller Sagen meget derved. Men, da Kronprindsen endnu var uvidende om og ei engang kunde ahne den Utilfredshed, som herskede i Landeværnet, saa kunde han og ei heller raade Bod herpaa ved nogen ny Forordning.

Fanen blev derfor atter fört foran og til Bataillonen commanderet: „höire! om! March March!" for saaledes at bringe Mandskabet om Bord paa Færgen, i hvis Forstavn, General v. *Oxholm* igjen selv stillede sig med Fanen. Men kun omtrent en 40 Mand fulgte ham, medens Resten skreg, truede og stöiede, hvilken Larm endog forögedes ved et nyt tilkommet Compagni. Da nu ingen Flere fulgte af Mandskabet, uagtet alle Bestræbelser af Majorerne v. *Holstein* og v. *Koye* samt de övrige Officierer, saa gik Generalen, efterat have ventet noget med at stöde fra Land, omsider over til Kallehave med det Mandskab, der var gaaet over i Færgen. Imidlertid vendte han saa snart muligt igjen tilbage til Koster, hvor imidlertid 9de Bataillon nu ogsaa var kommen til, uagtet Generalen havde sögt at forhindre dette ved at standse Bataillonen paa Marchen, en Ordre, som alligevel ei blev hævdet. Generalen tiltalede derpaa atter Mandskabet ved Færgestedet, udviklede Fölgerne af Opsætsighed og opfordrede de Frivillige, som vilde fölge ham, til at træde frem; men, da kun en Snes Mand fulgte denne Opfordring, befalede han Officiererne at desarmere Mandskabet, fölge ham med Geværerne og Canonerne og dermed armere andre, retskafne, danske Mænd. Derpaa gik han tilbage til Kallehave, og igjen derfra til den venstre Colonne til Vordingborg; men, inden han forlod förstnævnte Sted, oversendte han endnu en Proclamation til Major v. *Holstein* for at oplæses for Mandskabet Ogsaa denne forblev uden Virkning; og, da man vilde skride til Desarmeringen, satte Folkene sig derimod og trængte endog frem som det lod, for at bemægtige sig Canonerne, hvilket imidlertid Officiererne forhindrede. Mandskabet

bley nu beordret tilbage til Stege, en Ordre, de ogsaa fulgte; hvor paa Canonerne og Officiererne indskibedes og gik til Sjælland. Dog forbleve nogle Officierer i Kallehave indtil nærmere Ordre.

En Kongebaad, armeret med 6 Canoner og ladet med Brænde, blev truffen i Sundet ved Kallehave og af General v. *Oxholm* beordret at blive liggende der til Beskyttelse for Overfarten samt antage Lotser og Sölimiter til Besætning.

Generalen marcherede den 26de August med 7de Bataillon til Præstö og 8de til Beldringe og Omegn, med Hovedqvarteret paa Nysö; og bleve Tropperne paa Sjælland deelviis transporterede til Vogns, idet hver Bataillon tildeeltes 120 Vogne. Rapport om det Passerede afsendtes til General v. *Castenskjold*.

Den 27de August fortsatte disse to Batailloner deres March til Faxö, idet deres Befordring, Modtagelse, Forpleining m. m. var forud beredede af Amtmændene v. *Bjelke* v. *Steemann* og Grev v. *Danneskjold*, samt især af Baron v. *Stampe* paa Nysö.

Paa sin Rapport fra i Gaar erholdt General v. *Oxholm* i Dag Generallieutenant v. *Castenskjolds* Svar, med Befaling at ile til Kjöge; og vilde han udsende et Detachement for at dække samme venstre Flanke. Da man nu nærmede sig Fjenden, udgav General v. *Oxholm* om Aftenen en streng Befaling for at iagttage den nöiagtigste Marchorden næste Dag. Om Morgenen havde Generalen udsendt Lieutenant v. *Danckel* for at recognoscere Fjenden.

Natten imellem den 27de og 28de August ankom Generalqvarteermesterlieutenant v. *Haffner* over Vordingborg til Nysö, efterat Vanskelighederne ved Mandskabets Overgang over Vandet vare hævede.

Sildigt samme Dags Aften indlöb der Rapport fra Majorerne v. *Krieger* og v. *Koye*, at det var lykkets dem at bringe deres Batailloner over Vandet, og erholdt de derfor den Ordre at fölge efter saa snart muligt. Et Compagni detacheredes ½ Miil fremad i venstre Flanke og blev paalagt at udsende Patrouiller for at möde det, af General v. *Castenskjold* lovede Detachement til denne Colonnes Dækning; men de fandt intet saadant. Foruroligende Rygter gaves i Mængde; Efterretninger fra General v. *Castenskjold* manglede; og, den om Morgenen paa Recognoscering udsendte Lieutenant v. *Danckel* var af Fjenden tagen til Fange.

Den 28de August marcherede Colonnen fra Faxö til Kjöge, hvorhen General v. *Oxholm* og Generalqvarteermesterlieutenant v.

Haffner ilede forud for Tropperne for at ordne Alt til deres Mödtagelse, idet de havde lidt meget ondt i 4 Dögn. Major v. *Holstein* erholdt under Generalens Fraværelse Befaling over Colonnen.

Ved Ankomsten til Kjöge, meldte General v. *Oxholm* sig til General v. *Castenskjold*, som befalede, at de to först ankommende Bataillonerskulle indqvarteres i Byen, og de to andre, hvilke man formodede först kunne ankomme næste Morgen, i Teltene Norden for Byen. Videre tjenstlig, eller privat Underholdning, eller Meddelelse, fandt ved denne Leilighed ei Sted imellem de to Generaler, endskjöndt General v. *Oxholm* sögte at indlede en saadan.

I Teltene var næsten ei Plads til een Bataillon, og fandtes deri hverken Straa, eller andre Leirreqvisiter. General v. *Oxholm* gik derfor tilbage til General v. *Castenskjold* for at udbede sig nye Bestemmelser for en Cantonnering i Nærheden; men Generalen vedblev sin engang givne Befaling; og, da General v. *Oxholm* derpaa udbad sig bestemte skriftlige Forholdsregler, lovede General v. *Castenskjold* at sende ham disse ved sin Adjutant, Lieutenant v. *Ahrendorff*, hvilken senere ogsaa ankom; og bestode disse Forholdsregler i Dags-Parolen, som indeholdt: at en Rytter Feltvagt skulde udsættes ved Möllerne, og et Piquet ved Teltene, men meldte ikke, af Hvem. Paa Generalens Forespörgsel herom svarede Adjutanten: at General v. *Oxholm* skulde besörge dette, hvilket da ogsaa udförtes ved et Compagni af 8de Bataillon. Forresten syntes det ikke, som General v. *Oxholm* erholdt nogen Oplysning om, hvorledes de övrige Poster vare udsatte, men kun om at 2den Bataillon, af Söndre-Sjællandske Landeværns-Regiment, under Major Grev v. *Moltke*, laa paa gamle Kjögegaard. Indqvarteringen af disse 2 Bataillonerforvoldte mange Vanskeligheder og medtog megen Tid, saa at det blev over Midnat, inden den var tilendebragt.

Ved General v. *Oxholms* sidste Besög hos den höistcommanderede General traf han, Generalqvarteermester v. *Haffner* paa Spring til at reise bort. General v. *Oxholm* sögte at overtale ham til, under de for Haanden værende trængende og vanskelige Forhold, at forblive ved Armeen; men omsonst, da v. *Haffner* nödvendigviis maatte til Sorö. Denne Afreise, netop som de to Corps vare blevne forenede og nu skulde begynde at operere, var ubehagelig for begge Parter; dog saa meget meer for Capitain v. *Haffner*, som han derved tabte Leilighed til at vise sin Kyndighed og Dygtighed,

dem han, Kronprindsens Afsending og meget betroede Adjutant, nödvendigviis maatte være i Besiddelse af; ligesom han og berövedes at kunne med egne Öine nöiagtigen observere og rapportere Begivenhedernes Gang til sin höie Herre. Visseligen vilde han ligesaa lidet, som de preussiske Officierer i Slaget ved Nisib, kunnet redde Armeen for Undergang; men han havde dog deelt dens Sorger og Skjæbne, staaet og faldet med den, hvilket altid tyder hen paa Kraft og en bestemt Villie, der intet Bihensyn tager, og ingensinde miskjendes, hvordant end Resultatet monne blive.

Noget over Midnat, altsaa den 29de August, ankom en Estafette med den Melding, at 9de Bataillon var allerede tæt udenfor Kjöge og den 10de fulgte efter i ikke lang Afstand. Disse to Batailloner havde saaledes ved en forceret March indhentet den ved deres Uvillie og Uorden tabte Tid. Den 9de Bataillon, forblev Natten over bivouacquerende udenfor Byen, hvorimod den 10de Bataillon marcherede hele Natten og ankom först til Kjöge Kl. 9—10 næste Formiddag.

Saaledes vare da nu alle Landeværns-Bataillonerne forsamlede i og ved Kjöge, og bestod hele Armeens Styrke af;

Cavalleri, regulairt og irregulairt, circa	600 Mand.
Infanteri, 11 Batailloner, circa	5000 —
Artilleri, 13 Canoner, circa	100 —
Summa	5700 Mand.

hvortil endnu kommer et Par Tusinde Mand Kystmilice.

Den 29de August var Generalmajor v. *Oxholm* allerede för Dagens Anbrud beskjæftiget med at indqvartere 9de Bataillon, da en Adjutant kaldte ham til General v. *Castenskjold* som holdt til Hest ved Möllerne Norden for Byen. Neppe var Samtalen om Troppernes Inddeling begyndt, för en Dragen overbragte Rapport om, at Fjenden var i Anmarch og allerede ved Carlslunde, omtrent 1 Miil Norden for Kjöge, En Melding om Fjendens Nærmelse blev ogsaa Kl. 6½ om Morgenen skriftligen oversendt til General v. *Castenskjold* fra Major, Grev v. *Moltke* paa gamle Kjögegaard, der fra sit Loft havde i sin Kikkert opdaget Fjendens Anmarch paa Chauséen fra Roeskilde Kro, hvis Forlængring stöder omtrent paa gamle Kjögegaard. Men, Generalen var allerede reden ud og havde saaledes ikke erholdt denne Melding. De fleste Batailloner vare fra den tidligste Morgenstund, Kl. 4½ udrykkede til Exercits og Vaabenövelser omkring Byen, til Beviis paa, at man ikke ventede noget

Angreb. General v. *Castenskjold* maatte altsaa komme i ikke saaliden Forlegenhed ved dette Budskab, med en Armee, saadan som vi nu kjende den. For ham, som gammel og ei ukyndig Soldat, maatte det derfor snart blive klart, at med saadanne sammensatte og armerede Tropper, slaaer man ingen veldisiplinerede og udrustede Hære; Angribe Fjenden med Fordeel maatte og han indsee, var umuligt; gaae tilbage kunde han ei heller, uden at sætte sit gode Navn og Rygte paa Spil. Den eneste Udvei for ham var altsaa den: at blive staaende og falde med Vaaben i Haand, hvilket vel var en sörgelig, men dog tillige hæderlig Udvei; thi, som sagt, tör man ei noget eneste Öieblik tillægge Generalens Forstand saa illusoriske Forhaabninger som de, at han med denne Armee kunde troe at beseire Fjenden. Vi tör derfor med Sandhed sige, at dennes Angreb var det Heldigste, der kunde hændes den beklagelsesværdige Overbefalingsmand, som herved saae Slutningen paa sin Tvivlraadighed og sine mangfoldige Sorger, Anstrængelser og Lidelser. Under saadanne Forhold er jo Döden den letteste og som oftest hæderligste Ende. Vi ville nu nærmere betragte Englændernes Angreb.

Vi have i forrige Capitel omtalet at den 27de August detacherede Englænderne fra Beleiringsarmeen foran Kjöbenhavn et Corps under Generalmajor *Sir Arthur Wellesleys* Commando, for at adsprede det under Generalerne v. *Castenskjold* og v. *Oxholm* forsamlede Landeværn. Dette Corps var sammensat, deels af Englændere, deels af Tydskere, saaledes:

Af den engelske Armee, Reserven, (Pag. 106) bestaaende af:

Det 43de Infanteri-Regim. deelt i to Bataill	under Brigade-General Stewart.	= 4123 Hoveder.
— 52de ditto ditto		
— 92de ditto ditto		
— 95de ditto ditto, deelt i to Bataillioner,	under Oberst Beckwith	

Et ridende Batteri, under Capitain *Newhouse* . . . circa 175 —

Af den tydske Legion, under Generalmajor v. *Linsingen*, bestaaende af:

Den 6te Linie-Bataillon	— 872 —
3 Escadroner af 1ste Husar-Regiment	— 680 —
2 ditto af 2det ditto ditto	
3 ditto af 3die ditto ditto	
Et ridende Batteri under Capitain *A. Sympher* . .	— 175 —
Summa	6025 Combattanter.

Dette detacherede Corps indtog samme Dag en Stilling ved Roeskilde Kro og posterede Oberst v. *Reden*, med Avantgarden, bestaaende af 2 Hovedposter, ved Vallensbæk og Valdby, hvorfra Piquetter og Forposter pousseredes lige til Cagstrup. Fölgende Morgen, den 28de August, blev fra dette Corps detacheret et andet Corps under General v. *Linsingens* Commando til Roeskilde, deels for at recognoscere denne By og dens Omegn, deels ved det paatænkte Angreb paa General v. *Castenskjold* i Kjöge at omgaae og angribe samme i venstre Flanke og i Ryggen.

General v. *Linsingens* Corps bestod af:

6 Escadroner Cavalleri, under Oberst v. *Alten*, nemlig:

3 Escadroner	af 1ste	Husar-Regiment		
2 ditto	af 2det	ditto	=	circa 510 Heste.
1 ditto	af 3die	ditto		

3 Batailloner Infanteri, under Oberst v. *Hohnstedt*, nemlig:

1 Bataill. af det 43 Infanteri-Regim. circa 558 Hoveder		
1 ditto paa 5 Compagnier af det 95 ditto ditto 561 —	=	1991 Hoveder.
Den 6te Linie-Bataill. af den tydske Legion 872 —		

og ½ ridende Batteri, af den tydske Legion, under

Capitain v. *Witzleben* . . . . . circa 87 —

Altsaa General v. *Linsingens* Corps = 2588 Combattanter.

Fölgeligen udgjorde Generalmajor *Wellesleys* Corps omtrent 3500 Combattanter.

Generalmajor v. *Linsingen* indtog samme Aften en Stilling lidt Sönden for Roeskilde, og udsendte han derfra de fornödne Recognoscerings-partier samt 2 Escadroner under Major v. *Groote* som Forpost til Örsted.

Ifölge Generalmajor Sir *Wellesleys* Ordre skulde begge Corps næste Morgen den 29de August, afmarchere Kl. 5, fra deres respective Stillinger for at angribe General v. *Castenskjold*, General *Wellesley* i Fronten og General v. *Linsingen*, som sagt, venstre Flanke og i Ryggen.

General *Wellesley's* Colonne fulgte, som Fölge heraf, Chausseen til Kjöge, en noget længere Vei end den, General v. *Linsingens* Corps havde at marchere; men saa havde og hiin ingen Terrainforhindringer at bekæmpe og var desaarsag til fastsatte Tid paa Chausseen ved Skillingekroen, omtrent 1 Miil Norden fra Kjöge, hvor han opmarcherede i een Linie a—a, (see Plan III) for at vente paa Efterretninger fra General v. *Linsingen*. Den sidstnævnte

General marcherede, for at opfylde det ham paalagte Hverv, over Gadstrup, Benzonseie, Örsted, Store- og Lille-Lodager og Eibye. I Örsted stödte Kl. 8 om Morgenen Major v. *Groote* atter til Colonnen. I Lodager saaes enkelte Patrouillier og ved Eiby nogle smaae Detachementer af General v. *Castenskjolds* Corps, som trak sig tilbage uden at gjöre Modstand.

For at samle sin Colonne og foretage de nödvendige Recognosceringer, især med Hensyn til Overgangen over Kjögeaaen, tog General v. *Linsingen* omtrent Kl. 9 en Stilling b—b foran Lille-Lodager.

Af Overgange over Kjögeaaen findes i denne Egn kun 2de; nemlig een ved Yderholm og een ved Lillinge. For at recognoscere disse detacheredes Major v. *Plessen* med 1 Canon, 1 Escadron og 2 Compagnier Jægere af 95de Regiment; og blev efter denne Recognoscering Overgangen ved Yderholm anseet for ufremkommelig, hvorfor den anden ved Lillinge blev valgt og benyttet, imedens Major v. *Plessen* dækkede den höire Flanke ved Spanager. Men, da Broen ved Lillinge var bleven afkastet, maatte den först istandsættes af Tömmermændene, eller, som de kaldtes, Pionnererne, af den 6te tydske, Linie-Bataillon, hvilket medtog omtrent 25 Minutter; og dog kunde blot Infanteriet i Roder passere Broen, hvorfor da Cavalleriet og Artilleriet satte igjennem et Vadested og toge en Stilling i d—d Sönden for Kjögeaaen, for at dække Infanteriets Overgang, der ogsaa fandt Sted uden betydelig Modstand fra vor Side, siden Aaen og Lillinge-Broen kun vare besatte med det 4de Compagni af 9de Landeværns-Bataillon under Capitain v. *Tank*.

Först Kl. imellem 10 og 11 om Morgenen havde General v. *Linsingen* bragt sit hele Corps over Kjögeaaen og i Stillingen d—d, saa at han umuligen kunde begynde Angrebet til det af General *Wellesley* befalede Klokkeslet. Da derfor den Sidstnævnte, i Stilling a—a, Norden for Skillingekroen, havde ventet over 1 Time og hverken hörte eller saae Noget til General v. *Linsingen* besluttede han at foretage Angrebet alene, rimeligviis foranlediget af General v. *Castenskjolds* offensive Foretagender.

Da nemlig bemeldte General erholdt den förste Melding om Fjendens Anmarch, befalede han Troppernes öieblikkelige Samling og gav Generalmajor v. *Oxholm* Ordre til at besætte Skillingekroen med de af hans Corps nærmest ved Haanden værende 7de

og 8de Batailloner, samt 2 Canoner under Lieutenant v. *Schultes*, Commando. Men ogsaa disse Bataillonner maatte först samles og tildeles Ammunition, hvorved hver Mand blev udrustet med 30 Patroner.

Imidlertid gaves Ordre til bemeldte 2 Canoner, dækkede af Skarpskytterne, strax at rykke frem i Tilmarch, ligesom til Rytterfeltvagten ved Möllerne at jage frem i Plainen for at recognoscere og, om muligt, opholde Fjenden, og endeligen fulgte de to Bataillonner, saa hurtigt de kunde. Men förend disse Afdelinger havde naaet den Stilling, de vare beordrede at indtage, erfarede man, at Fjenden alt havde besat den, saa at det ei blev gjörligt for Lieutenant v. *Schultes* at komme længere frem, end til 1—1, og for Infanteri-Bataillonerne med omtrent 80 Mand Cavalleri paa höire Flöi, end til 2—2, fra hvilken Stilling Olsömagle blev besat med 2 Compagnier af 8de Bataillon, indtil 9de Bataillon, som var beordret at besætte denne Landsby, kunde ankomme; ogsaa avancerede General v. *Oxholm* noget med Infanteriet, medens Artilleriet aabnede sin Ild Men, da Fjenden bemærkede dette, opkjörte han sit Artilleri paa sin venstre Flöi, nær ved Stranden, med Cavalleriet paa samme Flöi, og aabnede herfra sin overlegne Ild, af 12 ridende Canoner. Lieutenant v. *Schultes* besvarede Ilden saa godt han kunde; men, pludseligen beordret frem, havde han kun medbragt faa Carduser og manglede derfor snart Ammunition. En Lieutenant v. *Suhr* blev derfor sendt tilbage til Kjöge med Ordre at medtage den förste Ammunitionsvogn, han kunde finde; men han kom snart tilbage med den Efterretning at Ammunitionsvognene vare indelukkede i Kirken og Dörene til denne spærrede, saa at ingen Ammunition var at erholde; hvorfor da Lieutenant v. *Schultes* maatte gaae noget tilbage, da Fjenden avancerede; indtil den paany forlangte Ammunition var ankommen. Paa denne Retirade maatte den ene Canon blive tilbage, fordi en Hest blev skudt og Seletöiet iturevet, og den faldt saaledes i det fjendtlige Cavalleries Hænder. General v. *Oxholm* gav sit Cavalleri Ordre til at attaquere og erobre Canonen tilbage. Men denne Ordre blev, som det lader, ei rigtigt overbragt; og, da dette Cavalleri blev beskudt med Granater, derved led en Deel Tab, og dets utilredne Bönderheste ei vilde staae for Skud, trak det sig ogsaa tilbage. Da Infanteriet havde samme Skjæbne, at blive beskudt, fulgte det uden Ordre Cavalleriets Exempel, og gik tilbage efter ringe Modstand; og, omendskjöndt saavel Generalen som Officiererne

gjorde sig al Umag for at standse dem, udartede denne Tilbagegang dog snart til en formelig Flugt.

Mandskabet af 9de Bataillon var efter de foregaaende Dages Anstrængelser og March i Heden og den sidste Nats uvante Bivouac, saa udmattet, at Folkene hobeviis faldt om paa Marken. Alligevel stod Bataillonen længe i den samme anviste Stilling foran venstre Flöi; men, da 7de og 8de Bataillon kom den forbi, gik ogsaa 9de Bataillon uden Ordre tilbage, uagtet Chefens og Officierernes Modbestræbelser. Dog blev en Deel af Mandskabet af alle tre Bataillioner bragte til at tage Stilling bag de foran Byen værende Gröfter og Iordvolde.

Imidlertid havde General v. *Castenskjold* herved erholdt Tid til at lade 4 andre Bataillioner opmarchere i een Linie udenfor Byen i 3—3 ved det saakaldte „hvide Knæ", med Cavalleriet paa höire Flöi tæt ved Söen, noget foran Infanteri-Linien, samt ladet opkjöre 6 Canoner, deels paa Chausseen, deels foran Bataillonerne. Men, da der manglede tilstrækkeligt Deplöieringsrum for disse 4 Bataillioner, saa blev den höire Flöi-Bataillon, eller den 5te, trængt noget ud paa Sandbankerne ved Stranden. En Slagorden i sluttede Colonner, som især burde have været anvendt her ved saa uövede Tropper, var dengang ikke almindelig i vor Armee; hvor man sædvanligt opstillede sit Infanteri i deployerede Linier.

At danne en Slagorden i to Træfninger med en Reserve synes ei at have været paatænkt, ei heller, i dette Tilfælde, let at bringe tilveie, da der ved det hele Corps neppe fandtes nogen eneste Officier, som var i Stand til med vedbörlig Kyndighed at lede sammes tactiske Opstilling og Fegtemaade. De övrige Bataillioner bleve derfor opstillede, deels i, deels bag ved Byen og Kjögeaa, som her er circa 25—30 Alen bred og saa dyb, at den ei kan gjennemvades, og tilmed har sumpige Bredder. Ogsaa de her stillede Canoner manglede snart Ammunition; og de faa medbragte Skud, pr. Piece, vare ei engang caliberrette, hvilken Omstændighed ikke er saa forunderlig og lader sig letteligen undskylde, da man, som vi have ovenfor seet, havde saavel 6 ℔ som 3 ℔ Skyts ved Armeen, men faa, eller ingen Ammunitionsvogne, saa at man maatte transportere Ammunitionen paa sædvanlige Böndervogne med Bönderkudske, hvorved en Forvexling af Ammunitionen var, under saadanne Omstændigheder og med saa ringe Hjelpemidler, næsten ikke at undgaae.

Fjenden havde imidlertid fulgt vor Tilbagegang, taget Stilling i c—c med Cavalleriet, under Oberst v. *Reden*, paa venstre Flöi ligeoverfor vort Cavalleri, og rykkede nu frem med hele Linien *en echelon* fra venstre Flöi, hvorved det 92de Regiment under Oberstlieutenant *Napier* aabnede Angrebet, understöttet af det 52de og 43de Regiment med det 95de i Reserve. Fjendens heftige Cardætsk-Ild nedlagde mange af vore Folk, især af 5te Bataillon, hvoriblandt Capitain v. *Qvistgaard*. Derved kom 5te Bataillon noget i Uorden og trak sig tilbage uden væsentlig Modstand. Endnu stod vel vore Skarpskytter og andre Troups Infanteri uophörligen chargerende bag Gröfterne, hvorfra de sendte deres velrettede Skud imod Fjendens Linie. Men nu gjorde det 92de Infanteri-Regiment med fældet Gevær et Angreb under et almindeligt Hurra, og drev derved vore Tropper ud af deres Stilling tilbage til Byen. Oberst v. *Reden* rykkede nu ogsaa frem med sine Husarer; derpaa fulgte det 95de Infanteri-Regiment, og endeligen hele Infanteriet.

„Da jeg", — siger General v. *Castenskjold* i sin Rapport om dette Slag — „Ingen saae imellem Kjöge og Fjenden, uden mig og „mine Adjutanter, retirerede jeg med."

Vore Tropper trak sig nu igjennem Byen i Uorden, som blev föröget derved, at Fjenden hurtigen rykkede frem med sit fortreffelige ridende Artilleri, stillede nogle Canoner i Byens Port og skjöd med Cardætsker langs Gaderne, hvorved alle Bestræbelser fra de Befalendes Side, at standse de Flygtende til ny Modstand, vare spildte, saa meget meer som Trængselen i Gaderne af Canoner, Bagagevogne, Folk og Heste, var saa stor, at ingen Forholdsregler kunde tages derimod. Paa den söndre Side af Kjöge-Aa stod Capitain v. *Wagtmann* med 2 Canoner og en Deel af 10de Bataillon, som netop nu var ankommen paa Bataillepladsen. Generalmajor v. *Oxholm* placerede 4 Canoner til Broens Forsvar og posterede Capitain v. *Bjerring* af 9de Bataillon til Bedækning af Canonerne i 4—4. Denne stod som en Muur, forsvarede Overgangen over Broen med meget Mod, og sögte Generalen om at faae de Flygtende til at stöde til hans venstre Föi, medens General v. *Castenskjold* bestræbte sig for at formere de övrige Batailloner noget længere tilbage i 5—5. Det fjendtlige Cavalleri blev ogtaa standset ved Broen af vore Canoners virksomme Ild. Men en almindelig Skræk havde bemægtiget sig baade vort Infanteri og Cavalleri, saa at Railleringen kun blev

deelviis og ufuldkommen. Troen til at seire var borte, og intet Hold var længer paa Mandskabet, saa at, omendskjöndt General v. *Castenskjold* red foran det, ja! endog sprang af Hesten for personligen at före en Bataillon imod Fjenden, vare dog al Anstrængelse og Opmuntring unyttige. Imidlertid var alligevel en Deel af Mandskabet bleven samlet, standset og vilde, naar det blot havde erholdt nogen Tid, være kommet i Orden og til Besindelse igjen; men pludseligen og uventet bleve de angrebne i Ryggen af et fjendtligt Corps, under Oberst v. *Altens* Commando, bestaaende af Jægerne af det 43de og 95de Regiment, 4 Escadroner Husarer og 4 Canoner, som fra General *Linsingens* Stilling detatcheredes fremad, tilvenstre; og tog, efterat Skoven var bleven renset af Jægerne, Position i e—e, hvorfra det overraskede vore Folk med en pludselig og velrettet Infanteri- og Artilleri Ild, der dog blev kraftigen og tappert besvaret, saavel af vort Infanteri, som Artilleri, hvilke imidlertid snart bleve bragte til at tie ved Fjendens velbetjente og velrettede Skyts, hvorved Mange faldt. Major v. *Plessen* med Skytterne af 6te Bataillon af den tydske Legion og 2 Escadroner bleve samtidigen med Oberst v. *Alten* detacherede igjennem Skoven til Höire, over Svansberg og Söllerup, til Broen paa Veien imellem Herfölge og Sæder; hvorved vort Tilbagetog ad denne Vei blev aldeles afskjaaret. Major v. *Plessen* stödte imidlertid ved Udgangen af Skoven paa en kraftig Modstand af nogle Infanteri-Afdelinger, hvorved han led et ikke ringe Tab; deriblandt Lieutenanterne v. *Rudorff* af 1ste og v. *Jansen* af 3die Husar-Regiment, som bleve saarede; den förstnævnte dödeligt.

Saaleds overrumplet og angrebet, saavel i Fronten som i Flanken og Ryggen, maatte alt vige tilbage. Da den Officier, som skulde overbringe Meldingen om General *Leisingens* Anmarsch ogsaa var bleven fangen, saa vilde Overrumplingen have været aldeles complet, dersom Broen ved Lillinge ei var bleven afbrudt, og derved Fjenden betydeligen opholdt paa denne Kant. Alt veg, som sagt, tilbage, det bedste Enhver kunde; den største Hob ad Landevien til Wallö og Resten over Marker og Hegn henimod Clemenstrup og Herfölge, kastende deelviis Armatur og Mundering fra sig. Dog maae vi ogsaa med Fornöielse bemærke, at mangen brav og tapper Mand blev staaende bag Gröfter og Gjærder, eller dækket af Kornet paa Marken, og udsendte derfra velrettede Skud imod den omsværmende

Fjende, som derved led et ikke ubetydeligt Tab. Oberst v. *Altens* Cavalleri erobrede her en Deel Bagage og Ammunitions-Vogne og gjorde en Deel Fanger; ligesaa ogsaa Major v. *Plessens* Corps paa Plainen foran Aashöi.

Et saa almindeligt og pludseligt Angreb fra 3 Sider af en, saavel tactisk som i Antal overlegen Fjende kunde vort Landeværn og Pikkehevæbnede Kystmilici, hvis Organisation vi ovenfor tilstrækkeligen have belyst, umuligen modstaae Selv dygtige Linietropper af samme Styrke vilde have havt tilstrækkeligen at gjöre, blot for under lignende Omstændigheder at kunne forsvaret sin Stilling, saa at et almindeligt Tilbagetog nödvendigviis maatte blive Fölgen, endskjönd Mange kæmpede, selv efter Fjendens Vidnesbyrd, med udmærket Tapperhed, hvortil især maae regnes Officiererne, der Alle gjorde deres Pligt og sögte at redde hvad reddes kunde.

Generalerne v. *Castenskjold* og v. *Oxholm* opgave heller endnu ikke Forsvaret, og roser General v. *Castenskjold* Generalmajor v. *Oxholm* i sin Rapport: „at han gjorde hvad han kunde, for at op-„muntre sine Folk og holde dem sammen." Ligesaa fegtede Artilleriet med megen Tapperhed; og, foruden den alt omtalede Lieutenant v. *Schultes*, udmærkede sig den unge Stykjunker v. *Hellesen*, som commanderede og betjente sine Canoner med Mod og Dygtighed.

De to Generaler gik altsaa med Overlæg tilbage; General v. *Oxholm* til de bagved liggende Höider ved Landsbyen Herfölge, omtrent ¾ Miil sydvest for Kjöge og besatte den der værende Kirkegaard, som ligger paa en Bakke, i den Hensigt her at opholde Fjenden, medens General v. *Castenskjold* skulde bag disse Höider bestræbe sig for at samle de övrige Tropper; til hvilken Ende Adjutanter bleve sendte omkring, for at opfordre det flygtende Mandskab til at raillere sig der. General v. *Oxholm*, med en Fane i Haanden, samlede lidt efter lidt paa Kirkegaarden i Herfölge Majorerne v. *Krieger* og Baron v. *Wedel-Jarlsberg*, samt Lieutenanterne v. *Stolpe*, Baron v. *Wedel-Jarlsberg* og v. *Petersen*, samt omtrent 120 Mand. De to medhavende Canoners Lavetter vare paa den sidste Retraite gaaede itu og blevne liggende i en Gröft. En Ammunitionsvogn var vel kommen med, men den var tom. Med omtrent 50 Infanterister lod General en endvidere besætte Gröften udenfor Kirkemuren, og paa Veien ved Hospitalet lod han 40—50 Landeværns-Cavallerister gjöre Holdt. Men Alle disse trak sig tilbage,

da de saae, at den store Hob af Flygtninger forlod Herfölge, saa at General v. *Oxholm* blev alene staaende paa Kirkegaarden med sit Commando, der Alle vare besjelede af godt Mod og den bedste Villie og Iver for at modstaae Fjenden.

General v. *Oxholm* vilde ogsaa besætte Kirken og sendte Bud efter Kirkenöglerne; men Præst og Degn vare forsvundne, saa at Kirken maatte opbrækkes, hvormed hengik nogen Tid. En Trop Husarer gjorde imidlertid et Angreb, men blev modtagen af en saa velrettet Ild, at Anföreren og flere Mænd styrtede af Hestene og Resten vendte om. Lidt efter lidt bleve Gröfterne i Fronten af Kirkegaarden besatte af fjendtlige Jægere, som chargerede ind paa samme og vare understöttede af en Bataillon Infanteri, beredt til at storme den. Til höire af Kirkegaarden holdt 2 Escadroner Husarer, til venstre af samme 1 Bataillon let Infanteri af 95de Infanteri-Regiment; paa den derved liggende Möllebakke vare opkjörte nogle Canoner, f—f, som ved velrettede Skud dominerede og raserede den forreste Kirkegaardsmuur, saa at alene Defileet, som löber igjennem Byen, forhindrede, at Kirkegaarden ei blev aldeles omringet.

Under disse Omstændigheder var et længere Forsvar, at ansee for aldeles umuligt, hvorfor og Generalen lod slaae Chamade og udsendte Lieutenant v. *Stolpe* med et hvidt Törklæde i Haanden for at give Signal til Overgivelse. Ved den derved foraarsagede Aabning af Porten paa Muren trængte nogle Husarer igjennem samme, hvilket havde nogle Skud til Fölge fra vor Side, hvorved et Par Husarer bleve saarede, men ogsaa nogle Mand for os. De sidste Skud faldt her Kl. 4 om Eftermiddagen. Husarerne omringede derpaa General v. *Oxholm* og udplyndrede ham. Da Oberst v. *Alten* kom til, blev han tagen under dennes Beskyttelse; og, da General *Wellesley* senere indtraf, erholdt han endog sin Sabel tilbage.

Vort Tab paa Kirkegaarden bestod i 2 Döde og 13 Saarede; iblandt de Sidste, som ommeldt, Lieutenant Baron v. *Wedel-Jarlsberg*, som erholdt et Sabelhug i Armen, og fangne bleve 5 Officierer, 1 Tambour og omtrent 120 Mand, samt en Fane tagen. De Saarede bleve först transporterede til Præstegaarden i Herfölge, hvor de bleve forbundne af Lægen ved det 95de engelske lette Regiment og forresten velvilligen og godhedsfuldt hjulpne af Provstinden *Bögh*, og derpaa til Hospitalet i Kjöge, hvorhen ogsaa General v. *Oxholm* begav sig ind i det samme Værelse, han havde forladt for omtrent

12 Timer siden, og hvorfra han nu skrev sin Rapport om Dagens Udfald til Kronprindsen.

General Sir *Wellesley* standsede sin Forfölgelse ved Herfölge og lagde sine Tropper i Qvarteer i og i Nærheden af Kjöge, hvor General v. *Oxholm* fik Leilighed til den fölgende Dag at betragte og beundre disse skjönne Troppers Armering og Udrustning, som rigtignok maatte afgive en stor Contrast, imod den Fattigdom og Tarvelighed, hvormed hans egne Tropper vare udrustede.

General v. *Linsingen* fik derimod Ordre til at forfölge General v. *Castenskjold* med det ridende Artilleri og Cavalleriet til Sæder, hvor en Deel Fanger bleve gjorte, medens Infanteriet tog Position ved Svandsbjerg; hvorpaa han med den 6te Bataillon af den tydske Legion, endeel af det 43de engelske Regiment, noget Artilleri og Cavalleri forfulgte General v. *Castenskjold* over Gummeröd til Gjerslöv, og derfra fortsatte enkelte Detachementer Forfölgelsen ad denne Kant til Sletterne ved Ringsted. Med en Deel af General v. *Linsingens* Cavalleri og Jægerne af det 95de Regiment dækkedes Hovedqvarteret i Kjöge imod Syd ved en Forpostlinie fra Lillingegaarden over Aashöi, Svandsbjerg og Vidskölle.

General v. *Castenskjold* tilbragte den sörgelige Nat efter dette Nederlag i Hasle-Præstegaard, omtrent ½ Miil nordvest for Bregentved, og opsatte ogsaa han samme Aften sin Rapport til Kronprindsen over det havte Udfald, hvilken begyndte saaledes: „Naadigste Herre! ensaa-„dan Melding vilde Gud bevare Deres kongelige Höihed for at er-„holde oftere!" Ligesaa tilskrev han herfra General v. *Peymann* og meddeelte ham sit Nederlag. Ved skrevne, omkringsendte Sedler underrettede han tillige det flygtende Landeværn om, at de atter skulde samles ved Nestved, hvor han ogsaa den fölgende Dag, den 30te August, virkeligen forefandt omtrent 2 Batailloner Infanteri, 350 Mand til Hest og 4 Canoner, hvilket i al Sandhed tyder hen paa en ikke ringe Grad af Mod og god Villie under saa fortvivlede Omstændigheder og fortjene al Berömmelse. Natten imellem den 30te og 31te August stod dette Corps i Bivouac imellem Nestved og Vordingborg, og rykkede ind igjen i Nestved den 31te August, men det var næsten uden Ammunition og blottet for Alt; af hvilken Aarsag General v. *Castenskjold* lod Infanteriet fra Sjælland aldeles gaae ud af hverandre og trak sig med Cavalleriet og Smaae-Öernes Infanteri til den sydlige Kyst af Sjælland, samt laa selv i Kallehave

Færgegaard den 1ste September med 100 Heste, ligesaa Ritmester *Ludvigsen* i Vordingborg med 64 Heste. Da man Natten imellem den 1ste og 2den September erfarede, at Fjenden havde besat Nestved, gik General v. *Castenskjold* den 2den September med sit tilbageblevne Corps over til Möen og Falster og tog sit Qvarteer i Landsbyen Tjörnemark paa Möen, hvorfra han den 7de September forlagde sit Hovedqvarteer til Neböllegaard paa Falster og sögte at organisere hvad han kunde af det sprængte Corps; hvortil Kronprindsen lidt efter lidt sendte ham en betydelig Hjelp i 27 af Armeeus yngste Officierer af næsten alle Regimenter og Corps af den danske og norske Armee.

Ved Overgangen til Öerne blev Cavalleriet, en Deel Geværer, 4 Canoner og noget Ammunition, ligesom og största Delen af de laalandske Landeværns-Batailloner reddet, hvorved da Nord-Kysten af disse Öer blev besat. Den 20de September rykkede General v. *Linsingen* ind i Vordingborg med 467 Mand og 3 Canoner, medens Hovedstyrken forblev i Ringsted, hvorfra den udbredte sig over det sydlige og vestlige Sjælland. Det laa for övrigt ei i Fjendens Plan at udbrede sig udenfor Sjælland; dog havde General v. *Castenskjold*, for at forhindre en muligen paatænkt Overgang til Smaaeöerne, ladet alle Fartöier i Vordingborg og paa Kysten ved Kallehave före over til Möen og Falster.

Vort hele Tab i dette Slag bestod i omtrent 100 Döde, hvoriblandt 1 Officier, Capitain v. *Qvistgaard*, omtrent 150 Mand Saarede, hvoriblandt 4 Officierer, Capitain v. *Nörager*, som döde kort derpaa i Kjöge af sine Saar, og Lieutenanterne v. *Kretschman*, Baron v. *Wedel-Jarlsberg* og v. *Rist*. Desuden döde i Kjöge Capitain v. *Römer* af Sygdom. Fangne bleve 1 General, 9 Majorer, 19 Capitainer og 29 Lieutananter, tilsammen 58 Officierer samt, efter engelsk Angivelse, omtrent 1,100 Mand og 9 Canoner. Ogsaa tabtes en Deel Bagage, Felt-Commissariatet, Felt-Hospitalsvæsenet med alle Lægerne.

Fjendens Tab er ikke bekjendt; dog laae alene i Hospitalet i Kjöge omtrent 80 Saarede; 1ste og 3die Husar-Regiment angave deres Tab til 2 Officierer, 16 Mand og 22 Heste.

De danske Fangne bleve förte samme Aften og næste Morgen til Kjöge, hvor Officiererne fik Tilladelse til at gaae omkring i Byen, for at opsöge deres Bagage, ligesom ogsaa for at begrave den faldne Capitain v, *Qvistgaard*. Om Aftenen den 30te August

bleve de under Escorte af hannoveranske Husarer afförte til det engelske Hovedqvarteer paa Hellerup, Officiererne kjörende paa 11 Vogne; og holdt de netop ved Store Vibenshuus om Morgenen den 31te August paa den Tid, da Udfaldet og Kampen i Classens Have, hvilket vi strax nærmere ville erfare, fandt Sted, saa at Kugler og Bomber fra Fæstningen flöi omkring dem. Officiererne bleve samtligen lagte ind i Baron v. *Eggers* Gaard, Rygaard, paa Ordrupsveien, hvor General v. *Cathcart* endog besögte dem, og var han venlig og artig imod dem Alle, hvilket og de engelske og hannoveranske Officierer, de stödte paa, vare saavel her som i Kjöge og paa Reisen hertil.

Det blev nu af de engelske Overbefalingsmænd bestemt, at alle Officierer skulle forlade Sjælland; men General v. *Oxholm* udvirkede i en Conference med General *Cathcart* og Admiral *Gambier*, at de dog erholdt Tilladelse til at reise hjem, imod at udstede et Revers for at ville forholde sig rolige i denne Krig. Mandskabet derimod blev uigjenkaldeligen bestemt til at föres ombord paa den engelske Flaade, for derved at afskrække Andre fra lignende Forsög. Dog blev der lovet dem, at de ikke paa nogen Maade skulde bruges imod deres Födeland. Generalmajor v. *Oxholms* övrige Conferencer med og Forslag til den commanderende engelske General den 1 Septbr., for at overtale ham til at afstaae fra, eller opsætte Angrebet paa Kjöbenhavn, kunde naturligviis ei före til noget Resultat, endskjöndt baade General *Cathcart* og Admiral *Gambier* meget beklagede den haarde Stilling hvori de befandt sig. General *Cathcart* var, efter General v. *Oxholms* Udsagn, bleg som Döden og meget forstemt. Men Soldatens Pligt og Bestemmelse er jo blot at adlyde. Imidlertid gjorde Generalmajor v. *Oxholm*, da han nu eengang var i det engelske Hovedqvarteer, Alt, hvad der var muligt saavel for sine Vaabenbrödre, som for det ulykkelige Kjöbenhavn, og meldte endog herfra General v. *Peymann*, med General *Cathcarts* Tilladelse, Generalernes Uheld og Landeværnets Adspredelse og Ulykke.

En Parlamentair fra Kjöbenhavn, Lieutenant v *Söderberg*, Adjutant hos Generalmajor v. *Peymann*, som uventet saae General v. *Oxholm* i det engelske Hovedqvarteer den 1ste September, uden at vide Maaden, hvorpaa han var kommrn did, maa have antaget, at Generalen var der i engelsk Interesse og Sold samt have rapporteret noget om ham til Kjöbenhavn, hvorved der senere foraarsagedes saa

megen Bagvaskelse, ufordeelagtig Bedömmelse og vrang Omtale. Generalmajor v. *Oxholm* og hans Vaabenbröde forlode det dem anviste Opholdssted paa Rygaard den 1ste September om Aftenen, og Enhver reiste til sit Hjem.

Generalmajor v. *Linsingen* udbredte sig meer og meer over det sydlige og sydvestlige Sjælland, hvor han overalt desarmerede Beboerne og borttog deres Ammunition. Saaledes maatte ogsaa Amtmand v. *Stemann*, paa Reqvisition af bemeldte General, dateret Sorö den 7de September, finde sig i at paavise til ham et Depôt af Vaaben og 76 Foustager, eller Centner Krud, som vare angivne for Fjenden, at være nedgravede i Skoven ved Terslöse. Men, da disse Vaaben og denne Ammunition ikke vare blevne afhentede af Englænderne, da Kjöbenhavns Capitulation blev bekjendt, saa protesterede Amtmand v. *Stemann* imod Udleveringen heraf, hvilket ogsaa havde den Fölge, at Sagerne forbleve paa de Steder, hvor de vare nedgravne, indtil Englænderne havde forladt Sjælland.

Dette er den detaillerede Beskrivelse over det hos os saa meget omtalede Kjöge-Slag, som sikkerligen fortjener anden Bedömmelse, naar kun alle Omstændigheder tilfulde oplyses, end den som hidtil er bleven det til Deel. Vistnok gave de laalandske Batailloner Exemplet til Flugt; men det er ikke derfor at antage, at det var gaaet bedre, om nogen af de sjællandske Batailloner havde havt Avantgarden. Troppernes Opstilling var vel hverken fra practisk, eller theoretisk Side at rose; men vi maae erindre, at Generalerne v. *Castenskjold* og v. *Oxholm* vare uden nogensomhelst Hjelp, og at der den Gang gaves kun faa Generaler i vort Land, som tillige vare Krigsmænd, end sige, Overbefalingsmænd; en Post, hvis Dygtighed ikke vindes uden i Krigen selv, eller ved alvorligt Studium; men den blev hverken undersögt hos, eller fordret af Den, som udnævnedes til General. Navnet „General" var derfor blot en Titel uden nogetsomhelst, underforstaaet, andet Begreb; og denne Titel kunde enhver Officier, hvilket alt er omtalet, ifölge Tjenstalderen vente efter Tour at opnaae. Men, naar der til Stabsofficiers- og Generals-Værdighederne, især i Fredstid, ei gjöres nogensomhelst anden, streng, videnskabelig Fordring, end Tjenst-Alder, saa maa man ingensinde haabe at erholde fordeelagtige Resultater af et saadant System.

Imidlertid fegtede saavel Generalerne, som de övrige Officierer, med personlig Tapperhed og til det sidste Öieblik, hvorpaa

de mange fangne Officierer maae tjene til Beviis, da de bleve staaende og vilde ei vige; Stykjunker v. *Hellesen* blev endog under 5te December 1807 for sit udviste, gode Forhold udnævnt til Secondlieutenant af 2den Classe i Artillericorpset, dog uden Anciennetet, indtil han havde taget den befalede Examen.

Men en Deel af Mandskabet fortjener ei mindre Berömmelse. Mange af dem kæmpede med stor Tapperhed, og maae vi her atter gjentage, at den störste Deel af dem vare Bönder, som förste Gang förtes i Ilden efter en lang og besværlig March; uden de sædvanlige Fornödenheder og Forpleining, med slette Vaaben, liden Ammunition, kun 1 Flintesteen for hver Mand, tarvelig Beklædning og Udrustning, uden Befalingsmænd, Disiplin og hvad Krigen Mere fordrer. Man var derfor ei heller berettiget til at vente store Resultater af en saadan Organisation, saameget mindre, som man ei kan fremvise fordeelagtigere Virkninger af lige Aarsager i andre Lande, hvor Bönderne pludseligen ere blevne samlede og armerede for at föres i Felten.

Det er glædeligt at kunne anföre, at det ei heller her manglede paa Patriotisme og fortjenstfulde Handlinger, selv af Undergivne. Saaledes reddede General v. *Oxholms* Tjener, ved Navn Holm, 10,150 Rbd. fra at falde i Fjendens Hænder paa Retiraden igjennem Kjöge; hvorfor han af Kronprindsen först erholdt en Douceur af 50 Rbd. ved Ordre af 28de November 1807; og dernæst befaledes Generaltoldkammeret „at indstille ham ved förste „Vacance til en saadan Toldbetjening, at han med Familie kunde „have et skikkeligt Udkomme".

Udfaldet af Bataillen ved Kjöge maa meget afkjöle Onsket hos de Exalterede om en National-Milice af saadan Beskaffenhed og tillige overbevise Krigsbestyrelsen om Nödvendigheden af at besidde et respectabelt Forsvarsvæsen og dygtige Befalingsmænd.

Meget beklage vi Befalingsmændene og Landeværnet selv, der i deres Uheld ere, blevne miskjendte, om ei endog forhaanede ved Publicums og de Ukyndiges ubillige Domme.

Nogle af Befalingsmændene frasagde sig efter Slaget Commandoen over disse Tropper; deriblandt Major Grev v. *Moltke*, Chefen for 2den Bataillon af Söndre Sjællandske-Landværns-Regiment, som under Slaget længe holdt Stand og fegtede baade med Berömmelse og Ære. Andre, og deriblandt General v. *Oxholm*, udbade sig deres

Forhold undersögte og paadömte af en Krigsret. Mere kunne Mænd af Ære ikke gjöre.

Selv Fjenden beretter*), „at, skjöndt de Danske flygtede med „Bestyrtelse og Overilelse og tildeels bortkastede Vaaben og Klæder, „saa udviste dog den ny Milice en modig Aand. Nogle af disse „raae Recruter fyrede ud af Vinduerne i Kjöge paa vort Cavalleri „og lode sig nedstöde af vort Infanteri Andre skjulte sig bag de „i Rækker staaende Kornneeg, paa Markerne og skjöde derfra paa „deres Forfölgere, ikke uden Tab for os."

Vi gjentage derfor endnu engang: at Landeværnet ved Kjöge gjorde omtrent Alt, hvad der var muligt at gjöre.

Deres Uvillie, ja! Opstand, da de skulde forlade Smaae-Öerne, bör nærmest tilskrives Lovgivningen, til hvis Ord de strengeligen holdt sig; ogsaa bleve de meer fölgsomme fra den Tid af, at Kronprindsens Proclamation var oplæst for dem; og, ifald den höistcommanderende General begik Feil, burde det dog ei falde dem til Last.

Efterat General v. *Castenskjold* den 2den September var gaaen over til Möen og senere til Falster, sögte han der, som alt omtalet, at samle Resten af sit Corps især de laalandske Landeværns-Batailloner, der, i Forening med de Afdelinger, som bleve satte over fra Femern og Langeland, dagligen voxede, saa at Tallet paa det derværende Corps d'Armée allerede den 13de September udgjorde 3,362 Hoveder i fölgende 4 Afdelinger:

Oberst v. *Staffeldts* Corps, bestaaende af 9de og 10de Bataillon af Söndre-Sjællandske-Landeværns-Regiment, Jægercompagniet af 1ste Jydske-Regiment, Herregaardsskytter m. m.

Oberstlieutenant v. *Wegeners* Corps paa Möen, meest bestaaende af lette Tropper og Liv-Regimentet lette Dragoner, samt 2 Canoner.

Major v. *Holsteins* Corps, bestaaende af 7de og 8de Bataillon af Söndre-Sjællandske-Landeværns Regiment.

Major v. *Thieneus* Corps, bestaaende af en Deel af Sjællandske Rytter Regiment og Landeværns Ryttere.

General v. *Castenskjold* blev ifölge Kronprindsens Ordre af 21de September kaldt til Kiel, da Höistsamme vilde tale med ham; og gik han over Langeland, Fyen og Snoghöi derhen i Enden af

*) See: Ludlow Beamish: „Der Königlich deutschen Legion" I Theil, Pag. 123.

September Maaned, overgivende Commandoen paa Öerne til Generalmajor v. *Ewald.*

I Kiel blev han naadigen modtaget af Kronprindsen, som allerede under 6te September skriftligen havde tröstet ham over hans havte Uheld; og vi have ei nogensinde bemerket, at Höistsamme havde lagt ham dette til Last, men snarere stedse viste ham megen Deeltagelse og Naade. Generalen vendte den 23de October over Femern tilbage til Laaland og overtog atter Commandoen over Öerne den 25de October.

V. Capitel.

Fra den 29de August indtil Capitulationen den 7de September.

Efter denne lange Fjernelse fra den egentlige Beleiring vende vi atter tilbage til samme.

Söndagen den 30te August.

Den formedelst St. Hans Hospitals Flytning i Gaar indgangne Vaabenstilstand paa 12 Timer blev i Morges opsagt fra vor Side, uden at dette havde videre active Foretagender til Fölge, men Alt forblev ogsaa i Dag stille saavel til Lands som til Vands. Vel stode Tropperne færdige til Udmarch; men de erholdt Contra-Ordre. Ogsaa Bombardererne havde erholdt Ordre at kaste Bomber; men de bleve deri forbindrede ved slet Veirligt.

De fornödne Arbeider til Forsvarets Fremme fortsattes imidlerlertid paa alle Puncter. Canonerne förtes paa Volden, Træer kappedes o. s. v. Batteriet paa Tömmerpladsen, som i Dag blev commanderet af Artillericapitain v. *Lützow*, beskjöd og bekastede jevnligen hele Dagen det fjendtlige Batteri ved gamle Pesthuus med Bomber og Granater; Fjenden svarede derfra med gloende Kugler, Brand- og andre Granater.

Dags Middag forlagde General v. *Peymann* sit Hovedqvarteer fra Citadellet til daværende Tracteur Rau's Gaard, nuværende Hôtel d'Angleterre paa Kongens Nytorv, hvilket var til stor Beqvemmelighed for Alle, som havde Tjenstforretninger i Hovedqvarteret Commandantskabsforretningerne i Citadellet bleve af denne Aarsag overdragne til Oberstlieutenant v. *Scheibe* af Marine-Regimentet. Man saae i Formiddag, Fjenden arbeide paa et Batteri imellem Rolighed og Ladegaarden, ligesom han og uafladeligen arbeidede paa sine övrige Batterier, men stod forresten rolig med Tropperne paa alle Punkter; hvilket var heelt naturligt, eftersom over 6000 Mand af Beleiringsarmeen endnu var fraværende, ved Kjöge.

Om Aftenen erholdt Fjenden paa Forlangende atter en Vaabenstilstand, for at kunne flytte Medicinkasserne fra Ladegaarden; men den blev atter opsagt af os næste Morgen. Vi see saaledes: at Englænderne klogeligen benyttede ethvert Paaskud under deres Troppers Fraværelse, for at forskaffe sig saa megen Ro, som muligt, og hvortil det saa ofte omtalede Gale-Hospital gav dem den forönskede Leilighed; men som visseligen ei burde saa let og rundeligen være blevne dem indrömmet fra vor Side.

Generalmajor v. d. *Decken* tilmeldte i Dag til Major v. *Tscherning* paa Frederiksværk i et Brev, dateret Magliagore (d. e. Maglegaard) den 30te August, vort Landeværns havte Uheld i Gaar ved Kjöge. Brevet er mærkeligt ifölge de deri udtalede Fölelser, som vare almindelige i den fjendtlige Armee, nemlig:

„Det, Herr Generallieutenant v. *Castenskjold* i Gaar tilbragte „Nederlag vil vist allerede være Dem bekjendt. Ieg vilde glæde „mig over denne Begivenhed, dersom den kunde bidrage til snar„ligen at ende Differentsen imellem vore Hoffer, da for mig per„sonligen ingen Krig kan være ubehageligere, end den, vi före „med dem".

Mandagen den 31te August.

I Dag var Garnisonen atter activ efter flere Dages Hvile.

5te Udfald. For at afbrænde Bygningerne i Classens Have, omhugge Træerne samt recognoscere og ödelægge de sammesteds muligen værende fjendtlige Batterier, blev Dags Morgen Kl. 4½ foretaget et stort Udfald fra Castellet til bemeldte Have, under Commando af Oberst v. *Beck*, Chef for norske Liv Regiment, hvortil beordredes de 3 Linie-Bataillioner af danske og norske Liv-Regiment, disse Regimenters og Gardens Iægere, Livjægerne og Herregaardsskytterne med 8 Canoner samt 50 Brandfolk og 50 Mand af Holmens Tömmermænd, de sidste under Lieutenant *Billes* Commando, tilsammen omtrent 2200 Mand. Fra Sösiden blev angrebet understöttet af 3 Canonbaade. Efterat Iægerne vare rykkede raskt frem fra Citadellets yderste Enveloppe, fulgte Linie-Infanteriet, som dernæst opmarcherede for at understötte Iægerne.

Den höistcommanderende General v. *Peymann* var personligen tilstede ved dette Udfald, ligesom og den Næstcommanderende, General v. *Bielefeldt*, selv ledede Artilleriets Deeltagelse i Fegtningen fra Citadellets Volde og de detacherede Værker.

De fjendtlige Forposter og Tropper bleve i Begyndelsen allevegne drevne tilbage ved vore Troppers modige og raske Angreb paa Haven og Bygningerne der antændte. Træerne bleve deels brændte, eller omhuggede, og Haven i sin hele Udstrækning recognosceret af Ingenieurcapitain v. *Ohlrogge*, hvorved man blev overbeviist om at Fjenden ingen Batterier havde anlagt i samme.

Men det varede ikke længe, förend stærke fjendtlige Colonner *i* Tilmarch rykkede frem til Understöttelse, baade paa Strandveien og paa Lyngbyveien, fra de i Nærheden værende Reserver og Leire, og trængte fra Österbro igjennem Porten paa Grosserer *Tuteins* Landhuus ind i Haven. Vore Tropper maatte fra nu af kæmpe med betydelig Overmagt og troede derfor i Dag, som ved alle Udfald, at have den hele, eller dog en stor Deel af den fjendtlige Armee imod sig, medens de almindeligviis kun fegtede med Forposterne samt disses Soutiens og Reserver. Da Enden paa et hvert Udfald er Tilbagetog og Udfaldets Hensigt var opnaaet, trak Tropperne sig i god Orden igjen til Citadellet, hvorpaa Classens Have atter blev heftigen beskudt saavel fra Citadellets- som Kjöbenhavns Volde og Canonbaadene.

Vort Tab ved dette Udfald og overhovedet til Lands i Dag bestod i 20 Döde og 82 Saarede iblandt de Sidste endog den höistcommanderende General selv, som fik en Muskeskugle igjennem det venstre Been.

Ogsaa Fjenden har tilstaaet at have havt et betydeligt Tab, skjöndt det ikke er bleven bekjendt. Iblandt de Saarede var Generallieutenant *Baird*, som endog erholdt 2 Blessurer. Under Affairen blev der kastet Bomber fra vore Bombardeerfartöier og fra et Batteri i Citadellet imod Batteriet ved Svanemöllen og den engelske Flaade, som ogsaa svarede med Bomber. Denne Bombekastning vedblev, endog efter Affairen, fra begge Sider til henimod Kl. 1; fra vor Side fra Castellets lange Linie, Nyholm, 3 Kroner og 6 Bombardeerfartöier samt Batteriet paa Tömmerpladsen imod Batteriet ved gamle Pesthuus. Disse Anstrengelser havde til Fölge, at Kl 10½ om Formiddagen blev en fjendlig Brig, „Charles af Kirkaldy", truffen af en Bombe og sprang i Luften under vore Matrosers almindelige Iubel- og Hurra-Raab, hvorved de havde et Sidestykke til Affairen den 26de August, da Canonbaaden Stubbekjöbing sprang i Luften for os. Senere blev ogsaa en Brig skudt i Sænk, eller muligen

sænket med Briggen, som flöi i Luften. Samtidigen dermed opkom der ogsaa Ild i et fjendligt 84 Canonskib, ved en gloende Kugle, og det brændte længe, inden Ilden blev slukket.

Omsider blev den hele fjendlige Södefension, ilde tilredet, drevet og tildeels buxeret ud af Bugten ved Charlottenlund, forfulgt af Canon-Chalouppernes Arrier-Garde, som især rettede sine Skud efter en fjendlig Brig; og först Kl. 1 vare de fjendtlige Skibe udenfor Skudviden; men til samme Tid vare ogsaa Landbatterierne, der havde kastet Bomber og Granater samt skudt med gloende Kugler imod Orlogsskibet Mars, Fregatten St. Thomas og Flotillen, bragt til at tie.

Vort Tab til Söes bestod i 1 Död og 6 Saarede, saa at vort hele Tab til Lands og Vands udgjorde 21 Döde og 98 Saarede.

Ogsaa i Dag rostes i Almindelighed Livjægernes Raskhed og Tapperhed, omendskjöndt det derfor ikke kan benægtes at jo alle Troppedele gjorde deres fuldkomne Pligt og udmærkede sig paa forskjellig Maade. Denne saa ofte og höit udtalede Ros fremkaldte rimeligviis Ialousie hos andre Troppeafdelinger, hvilken endog maa antages foranledigede Marinens höistcommanderende Admiral, *Winterfeldt*, til i Dag i de offentlige Blade at indrykke: „at han vel „ganske bifaldt hiin Ros, men dog tillige bad, at man ikke heller „maatte glemme Officiererne og Mandskabet paa Roflotillen."

Som Fölge af den i Dag stedfundne Kamp og Seier til Lands og Vands herskede den glædeligste Stemning i Byen, og Borgerne blandede deres Iubel med de Tappres Seiersraab.

Dags-Morgen var Fjenden meget tidligen gaaen i Land, ved Dragör paa Amager, fra nogle armerede Chaloupper, vel i den Hensigt at opbrænde nogle der i Havnen liggende og hjemmehörende Coffardiskibe, af hvilke og en Galease blev antændt, men Ilden atter slukket og Fjenden fordreven af vore Landtropper. Dog vedblev han nogen Tid at skyde, saavel med Kugler som Kardætsker, ind i Byen, hvorved en blind Mand blev dræbt.

Det Saar, som General v. *Peymann* erholdt ved Udfaldet i Dag, forsonede den offentlige Stemning, som i den senere Tid ei mere var ham, eller Generalrommandoet overhovedet, gunstig, igjen aldeles med ham. Den beklagelsesværdige General var en ædel Olding og Helt i Ordets strengeste Betydning. Han havde fuldt vel opfattet den tunge Pligt, som paalaa ham, den han med de havende

Midler ei var i Stand til at opfylde. Upaatvivleligen sögte han Döden, som det eneste Middel til at ende hans store Sorger og moralske Lidelser, og havde derfor henstillet sig, paa et farligt, höitliggende Sted, udmærket ved sin Dragt og sin Ordens-Stjerne, hvilket naturligviis maatte foraarsage, at mange fjendlige Skud rettedes imod ham. Een af hans Adjutanter advarede ham og vilde före ham bort fra Stedet. „Er man bange for Skud"? var Generalens eneste Svar; og han blev staaende paa den engang indtagne Plads, hvor han og kort derpaa blev ramt.

Fra Valpladsen blev han i sin Vogn kjört op paa Citadellets Hovedvold, hvorfra han kunde oversee Fegtningen, og först nu blev han forbundeu af Professor *Winslöv* som selv var tagen derud, da man fra Valpladsen sendte Bud efter en Læge til den saarede General. Da Professoren beklagede Generalens Uheld udbröd denne: „Ak, det er ingen Ting! her burde Kuglen have truffet" — idet han med den höire Haand pegede paa Hjertet.

Hvad mere kan man kræve af en 72 aarig Olding, end en saadan Opofrelse; om end ei det fra visse militaire Sider saa ganske kan billiges at udsætte sig for slige mulige Fölger. Vel bör den Höistcommanderende ei sky Faren, hvor det er nödvendigt at trodse den, eller undlade at sætte sig i Spidsen for Tropperne under fortvivlede Omstændigheder; men, da en Overbefalingsmand maa have aflagt de meest utvivlsomme Pröver paa Mod og Dygtighed, inden han erholder en saadan Post, saa kan det ei billiges, om han af den Grund udsætter sig for Muligheden af at blive dræbt, eller saaret; hvilket ofte kan have et större Tab for Armeen til Fölge, idet der ikke altid er en anden duelig Befalingsmand tilstede, som strax kan overtage Commandoen. Overhovedet ere dygtige og udmærkede Personligheder intetsteds hyppige; og, kan man end undertiden, finde en Saadan, er det derfor ikke vist, at man kan finde to, eller flere.

Ogsaa Commandeur *Bille* viste altid stor Koldblodighed og uböielig Tapperhed ved Flotillens Angreb, ved hvilke han sædvanligviis var tilstede i en Chalouppe. Derimod er det at beklage, at General v. *Bielefeldt* ingensinde var personligen tilstede ved Udfaldene, hvori han dog rigtignok for en Deel blev forhindret ved sit Ildebefindende, foranlediget af den Blessure, han havde erholdt ved at styrte af Hesten den 16de August. Havde han ligesom de to

andre Befalingsmænd, General v. *Peymann* og Commandeur v. *Bille*, kunnet overvære een, eller to Fegtninger, vilde han ligesaa vist som disse have havt den offentlige Stemme for sig, der nu ikke var ham gunstig.

Dags Eftermiddag myldrede det af fjendtlige Baade omkring Vraget af den Brig, som i Formiddags sank paa „Stubben" forat aftakle den. Omtrent 50 engelske Transportskibe gik samme Eftermiddag syd paa imod Dragör. Langebro, som havde været nogle Dage spærret formedelst Reparation, blev i Dag atter aabnet for alt Slags Passage. Den paa Nörrebro værende dobbelte Allee, blev Dags-Morgen kappet, for at tilveiebringe en friere Udsigt fra Fæstningsvolden, omendskjöndt fjendlige Iægere fyrede imens paa Arbeidsfolkene.

Dags-Aften imellem Kl. 6—7 opförtes Musik af Regimenternes Houtboister ved Hovedvagten, foranlediget af Hovedqvarterets Forlæggelse i Gaar til Raus Gaard ved Siden af bemeldte Vagt, og dette blev dagligen gjentaget til samme Tid, hvorved en Mængde Mennesker samledes; iblandt hvilke Stemningen var glad og begeistrende.

Ved Dagsparolen blev befalet:

Indtil Generalmarchen slaaes, kan Styrken af det borgerlige Infanteri paa Volden formindskes til $\frac{1}{3}$ om Dagen. Men om Natten möder den fulde Styrke.

Enhver, som herefter deserterer og igjen paagribes, straffes med Galgen, ifölge den 61 Krigsartikel. Vedkommende Chefer have at foranstalte dette bekjendtgjort paa alle Compagni Parader.

Tirsdagen den 1ste September.

I Dag var Alting atter stille baade til Lands og Vands efter Gaarsdagens betydelige Anstrengelser og Foretagender. Fjenden blev paa denne Dag færdig med alle sine Batterier hvilket iövrigt ei nedslog Stemningen i Byen, der langt snarere var betydeligen oplivet ved Gaarsdagens hæderlige Kamp, saa at man overalt rustede sig til at forny samme. Der blev saaledes atter skudt og kastet Bomber fra flere Dele af Fæstningen imod de fjendtlige Værker, en Skydning, der som alt bemærket, vel stedse var meget levende, men neppe havde den forönskede Virkning. Ogsaa indkaldte Stadshauptmanden ved offentlig Bekjendtgjörelse i Dagbladene alt det Mandskab, som, ifölge Placaten af 1ste Februar 1803, § 2, 3,

6. og 8, henhörte til Borgervæbningens 2den Afdeling, uopholdeligen at möde hos deres Compagnichefer for at modtage Vaaben og öves i disses Brug til Stadens Forsvar. Dog havde alt mange af disse frivilligen meldt sig; og er det forunderligt, at denne Borgerafdeling ikke strax ved Krigens Udbrud var sat i Virksomhed.

Ligeledes lod Professor *Winslöw* paa lignende Maade opfordre alle Læger og Pharmaceuter, som endnu ikke vare blevne ansatte, til at melde sig for at ansættes ved Hospitalerne.

Skulde man af disse Forholdsregler drage nogen Slutning, maatte det være den, at Forsvaret nu skulde ret begynde paa Liv eg Död.

Paa denne Tid læste man hyppigen offentlige Taksigelser i Dagbladene for Gaver af Penge m. m., som Borgerne sendte til Cheferne saavel for Land- som Sö-Magten og Borgercorpserne, for at uddeles imellem tappre, eller saarede Krigsmænd, eller deres Efterladte. Lignende Taksigelse blev ogsaa ydet de Damer, som indleverede Charpi og Linned til de Saarede.

De Landeværnsmænd, der forhen havde tjent ved Artilleriet, eller Skarpskytterne, og endnu ei vare benyttede, bleve i Dag udtagne for at forrette Tjeneste i samme Egenskab og begyndte allerede om Eftermiddagen at exercere paa Amager-Fælled. Nogle af Holmens Tömmermænd beordredes udenfor Österport, hvor de omhuggede nogle Træer og satte en Deel Bygninger i Brand. Kjöbenhavns Tallotteri-Trækning fandt forresten i Dag, Sted som sædvanligt.

Först i Dag erholdt den höistcommanderende General officiel Efterretning om General v. *Castenskjolds* Nederlag ved Kjöge ved det Brev, General v *Oxholm* tilstillede ham fra det engelske Hovedqvarteer, med General *Cathcarts* Tilladelse, ved Een af de mange Parlamentairer, som kom og gik. Ogsaa havde General v. *Castenskjold*, som vi alt vide, tilmeldt directe General v. *Peymann* sit Uheld i et Brev, dateret Hasle Præstegaard, Aftenen efter Slaget, men som först senere kom ham til Hænde. I dette Brev meldte General v. *Castenskjold* ham tillige: „med Generalens Handlemaade „er Kronprindsen meget tilfreds, hvilket jeg har Ordre at meddele."

Fra den Tid af at General v. *Castenskjold* var fordreven fra Sjælland, betragtede Generalmajor v. *Peymann* sig som Höistcom-

manderende over hele Öen og handlede derfor aldeles overeensstemmende med denne Anskuelse, hvilket ogsaa maa billiges og ansees for en Handlemaade, der er at henregne til de almindelige militaire Pligter.

Vi have ovenfor sagt, at Fjenden i Dag blev færdig med sine Batterier; og, som Fölge heraf, ankom den fjendtlige Armees Generalqvarteermester, Oberstlieutenant v. *Murray*, som Parlamentair til vore Forposter, hvorfra han bragtes til Hovedqvarteret, hvor han overleverede en Skrivelse, undertegnet baade af General *Cathcart* og Admiral *Gambier*, saalydende:

Det brittiske Hovedqvarteer foran Kjöbenhavn, den 1ste September 1807.

Sir!

„Vi, Overbefalingsmændene for Hans brittiske Majestæts Land-„og Sömagt, som nu befinder sig foran Kjöbenhavn, finder det pas-„sende, for at forhindre videre Blodsudgydelse, nu at opfordre Dem „til at overgive Fæstningen og afstaae fra et Forsvar, som aaben-„bart ikke kan blive af lang Varighed."

„Kongen, vor naadigste Herre, har ved sine diplomatiske Agen-„ter anvendt ethvert Middel til at afgjöre de stridige Puncter paa „en venskabelig Maade. For at overbevise Hans danske Majestæt „og hele Verden om den Modbydelighed, hvormed Hans Majestæt „har seet sig nödsaget til at söge sin Tilflugt i Vaabnene, förnye „vi Undertegnede i det Öiebik, da vore Tropper staae foran Deres „Porte, og vore Batterier ere beredte til at aabne deres Ild, det „Tilbud og de samme fordeelagtige og venskabelige Betingelser, som „igjennem Hans Majestæts Gesandt, ere tilbudte Deres Hof."

„Dersom De indvilliger i at udlevere og lade bortföre den „danske Flaade, saa skal den blive tagen i Forvaring, som et Depo-„situm for Hans danske Majestæt, og tilbageleveret med Alt, hvad „der hörer til dens Udrustning, i samme Tilstand vi erholde dette „Alt, saasnart de almindelige Fredspreliminarier have hævet den Nöd-„vendighed, som har foranlediget denne Fordring. Alle Eiendomme „af ethvert Slags, som siden Fjendtlighedernes Begyndelse have været „i vore Hænder, skulle tilbagegives Eierne, og Alliancen imellem „de forenede Kongeriger og Danmark fornyes."

„Men, bliver dette Tilbud nu forkastet, saa kan det ikke tiere „blive fornyet. Den i Besiddelse tagne offentlige og private Eien-

„Eiendom maa da forblive i Dens Besiddelse, som tog den, og „Byen maa efter dens Indtagelse dele alle erobrede Fæstningers „Skjæbne."

„Vi maae drive paa en hurtig Afgjörelse; thi vore Troppers „nuværende Stilling saa nær Voldene gjör et hurtigt og kraftigt „Angreb fornödent og enhver Opsættelse utilladelig."

„Vi forvente derfor at modtage Deres Bestemmelse i Dag Kl. 4."

De to engelske Overbefalingsmænd havde under deres Navne anfört deres fulde Titler og Ordener. Opfordringen var altsaa i enhver Henseende höitidelig, ceremonieus og bestemt.

General v. *Peymanns* værdige Svar blev afsendt efter Forlangende og maatte nödvendigviis være afslaaende. Det var saalydende:

Kjöbenhavn, den 1ste September 1807.

Mine Herrer!

„Vor Flaade, som er vor uomtvistelige Eiendom, er ligesaa „sikker i vor Konges Hænder, som den nogensinde kan være det i „Kongen af Englands, imod hvilken Monark vi aldrig have tænkt „paa Fjendtlighed. Vi ville derfor underkaste os vor Skjæbne, „ifald De skulde være grusomme nok til at forsöge paa at ödelægge „en Stad, som ikke har givet Dem den mindste Aarsag til en saa- „dan Mishandling. Ære og Pligt byde os derfor at forkaste ethvert „Forslag, som er upassende at gjöre en uafhængig Magt; og vi „have besluttet at tilbagedrive ethvert Angreb samt til det Yderste „forsvare Staden og vor gode Sag, for hvilken vi ere beredte til at „offre Liv og Blod."

„Det eneste Forslag, jeg er i Stand til gjöre, for at forhindre „den videre Blodsudgydelse, er, at tilskrive min Kongelige Herre, „for at erfare hans endelige Villie med Hensyn til Indholdet af „Deres Brev, saasnart De til den Ende ville tilstaae et Pas."

Det er indlysende, at General v. *Peymanns* Forslag, i Slutningen af hans Svarskrivelse ikke, fra det militaire og diplomatiske Standpunct, kunde bevilges af de engelske Overbefalingsmænd, men var vel alene blevet fremsat af Generalen, for, om muligt, at vinde Tid, ikke ganske afskjære al Forbindelse med Fjenden og forhverve sig selv Retfærdiggjörelse for ei at have ladet noget Middel uforsögt. Imidlertid vare de fjendtlige Overbefalingsmænd dog langmodige og artige nok til endnu at lade denne Dag og Nat gaae rolige hen, samt tilsende General v. *Peymann* et Svar paa hans Skrivelse

Overhovedet maa man lade Fjenden og sammes Overbefalingsmænd vederfares den Ret, at de gjorde, hvad de kunde, for at formaae og overbevise General v. *Peymann* om Nödvendigheden af frivilligen at overgive Flaaden. General *Cathcart* anvendte hertil baade officielle og private Midler for at formaae ham til at give efter. Iblandt disse sidste maa man anföre Major v. *Tscherning* paa Frederiksværk, som af bemeldte General havde erholdt det Hverv at foreslaae General v. *Peymann:* „at Englænderne öieblikkeligen skulde forlade Sjælland „og betale enhver foraarsaget Skade, naar Danmark godvilligen „vilde udlevere Flaaden til Oplægning i engelske Havne under danske „Officierers Commando og en Bemanding af 80 til 100 Mand paa „hvert Skib." Vi have allerede (Pag. 68) omtalet Conventionen af 3die September 1808 i Tajofloden imellem Befalingsmændene for de engelske og russiske Flaader; og en lignende Convention havde de engelske Befalingsmænd haabet at kunne tilveiebringe her, hvorfor de og gjorde sig al optænkelig Umage for at overbevise General v. *Peymann* om en saadans Nödvendighed. Den beklagelsesværdige General, uden bestemte Ordres, uden Raadgivere, eller Forsvarsmidler, havde, som vi vide, blot den almindelige Befaling: „at forsvare „Flaaden til det Yderste" Der blev ham derfor intet andet Middel tilbage, end at lade sig begrave under Kjöbenhavns Ruiner, uden dog at kunne forsvare Flaaden med de Midler, som dertil vare anviste ham.

General v. *Peymann* bragte de seneste Forhandlinger med Fjenden samt sit eget Svar, med Undtagelse af det sidste Forslag „at „sende en Skrivelse til sin Kongelige Herre" til offentlig Kundskab i Dagsbladene paa fölgende Maade: „Admiralen for den her paa „Rheden værende fjendtlige engelske Flaade, saavelsom den com- „manderende General for de i Sjælland landede fjendtlige engelske „Landtropper have i Dag formeligen opfordret mig til at overgive „vor Flaade til Kongen af England og samtykke i at lade samme „bortföre, imod at de tilbagegive den ved en almindelig Fred i Eu- „ropa. Jeg har herpaa svaret, at vor Flaade, er vor uimodsigelige „Eiendom" &c. og nu slutter han saaledes:

„Medborgere! jeg er overbeviist om, at mit Svar er Eders, og „at vor Nationalære er ligesaa hellig for Eder, som for mig. Velan „da, ædle Medborgere! griber til Vaaben Alle og Enhver, som kan „medvirke til at hævde vort elskede Födelands Ære og Selvstændig-

„hed! Hvad vore Forfædre under lignende Omstændigheder have „udfört, det ville og vi! Vi stride for det Kjæreste, vi eie. Jeg „skal lade de Kjække af Stadens Indvaanere, som med Nytte kunne „bruges til vort fælleds Forsvar, give Vaaben, og vi skulle med „Kraft tilbagedrive vore Fjender, som bilde sig ind, at det er i „deres Magt at kunne foreskrive et ædelt og tappert Folk vanærende „Love."

Dette Svar, saavelsom Opfordringen til Medborgerne blev almindeligen bifaldt. Den gamle General talede som en kæk Soldat, og hans Ord maatte saa meget meer röre Hjerterne, som han ei meldte eet eneste Ord om sig selv, uagtet man var vidende om, at han led meget af det i Gaar erholdte Skudsaar og havde stærk Saarfeber.

Generalens Ære og Pligt böde ham forsvare Byen, selv om den blev opofret uden Nytte. Maaskee var ogsaa den Undsætning, Kronprindsen havde lovet, nær. 3 Uger vare netop forlöbne, siden han forlod Kjöbenhavn, og i den Tid havde Meget været muligt at foretage, hvorom General v. *Peymann* maatte forblive aldeles uvidende, ifölge Kjöbenhavn strenge Indslutning fra Landsiden. Derimod lykkedes det et Par Gange, som alt omtalet (Pag. 96—97), at erholde Efterretninger fra Consul *Brown* i Malmö og atter tilskrive forskjellige Personer igjennem samme.

General v. *Peymann* modtog i Dag ogsaa et andet Brev fra General *Cathcart*, hvori denne bad om: „at en vis Fröken *Lamken*, et Barn fra „Sverrig, som gik i Skole i Byen, maatte blive sendt til det en„gelske Hovedqvarteer", en Begjæring, som strax blev opfyldt og vel maatte tyde hen paa vigtige og for Byens Indvaanere faretruende Begivenheder.

Den comanderende General indsaae tilfulde dette og tog de Forholdsregler imod Fjendens Trudsler og Hensigter, hans Kræfter formaaede. Ved Dags-Parolen blev til den Ende befalet:

Naar Generalmarchen slaaes, forsamler sig strax det hele borgerlige Artilleri paa de dem anviste Poster og det borgerlige Infanteri ligesaa.

1ste Bataillon af danske Liv-Regiment i Rosenkranzes Bastion,
3die Landeværns-Bataillon i Peucklers ditto.
2den Bataillon af danske Liv-Regiment i Qvitzows ditto,
4de Landeværns-Bataillon i Rosenborgs ditto,

Liv-Garden til Fods i Stads-Oberstens Bastion,
1ste Landeværns-Bataillon i Ahlefeldts ditto,
Norske Liv-Regiment i Helmers ditto,
2den Landeværns-Bataillon i Schackens ditto,
Een Marine-Bataillon i Gyldenlöves ditto og
Een ditto ditto i Holckens ditto.

Kongens Livjæger-Corps fordeles i 3 lige Dele, $\frac{1}{3}$ i Rosenkranzes, $\frac{1}{3}$ i Ahlefeldts og $\frac{1}{3}$ i Schakens Bastion. Paa samme Maade fordeles Skytterne til Fods under Major v. *Kroghs* Commando.

Kronprindsens Liv-Corps fordeles i 3 lige Dele, $\frac{1}{3}$ paa Courtinen imellem Rosenkranzes og Peuckler Bastioners, $\frac{1}{3}$ imellem Ahlefeldts og Hahnens Bastioner og $\frac{1}{3}$ imellem Schackens og Gyldenlöves Bastioner.

Paa Brystværnet i Faussebrayen posteres de anordnede Skildvagter af Linietropper og Landeværnet.

Jæger-Compagniet af Landeværnet under Capitain v. *Wildenrath* staaer i Reserve paa Christianshavn i Nærheden af Langebro.

Generalmajor v. *Walterstorf* tager Commandoen over samtlige Tropper i Grönlands, Peucklers, Rosenkranzes og Qvitzows Bastioner.

Generalmajor v. *Lemming* ligeledes over Rosenborgs, Stads-Oberstens, Ahlefeldts og Hahnens Bastioner.

Oberst v. *Beck* ligesaa over Helmers, Schackens, Gyldenlöves, Holckens og Ryssensteens Bastion samt Ryssensteens Lunette.

Generalmajor v. *Falbe*, som Commandant, har Commandoen over den hele Fæstnings Besætning.

Der maa aldeles ikke skydes med Canoner uden Brigade-Generalens Befaling.

Ved hver af Portene forefindes en Deel Haandgranater, som kastes ned af Volden i den indsluttede Plads, for at forhindre, at Fjenden ei indtrænger igjennem Portene.

Ved Nörreport findes en Deel Pikker, som fordeles efter Omstændighederne.

Fæstningens Tab i Dag ved den af og til stedfindende Skydning bestod i 2 Saarede.

Onsdagen den 2den September.

Alt var ogsaa i Dag stille, saavel til Lands som Vands, og ventede med spændt Opmærksomhed paa hvad der vilde skee. Gaarsdagens Bekjendtgjörelse maatte naturligviis forurolige Mange. Dog

var Borgernes Stemning endnu fortræffelig, og Alle vare besjælede af Mod og Iver for den gode Sag. Rigtignok vare Krigens Rædsler og Virkninger ubekjendte for den da levende Slægt, ligesom den Tro var almindelig imellem den ukyndige Mængde, at de engelske Bomber ikke duede, fordi man saae dem, kastede efter Canonbaadene, at springe i Luften, og kunde ei fatte, at dette var just en velberegnet Fremgangsmaade, siden det maatte være lettere at ramme saadanne Baade med Stykker af en i Luften sprungen Bombe, end med den hele. Ligeledes vide vi af det Foregaaende, at de engelske Bomber, der kastedes under Bataillen den 2den April 1801, kun gjorde liden, eller slet ingen Virkning for Byen, hvilket tilsammen nu bidrog til at gjöre Mængden saa meget des tryggere.

En Parlamentair overbragte i Dag endnu et Svar fra de to engelske Overbefalingsmænd paa General v *Peymanns* Skrivelse af Gaars Dato, hvorved tillige mundligen Spörgsmaalet blev gjentaget, „om han ikke vilde godvilligen overgive Flaaden." Brevet var saalydende:

Hovedqvarteret foran Kjöbenhavn, d 2 September 1807.

Sir!

„Det gjör os meget ondt at maatte underrette Dem om, at det „ikke staaer i vor Magt at udsætte Udförelsen af de aftalede og „trufne Forholdsregler, indtil De har kunnet indhente Instructions- „Ordre fra Deres Regjering."

„Vi have gjort det Yderste, som ligger indenfor Grændsen af „vor Fuldmagt, naar vi endnu een Gang gjöre Dem ligesaa fordeel- „agtige Betingelser, som de vare, ved hvilke vi sögte at forhindre „et Brud."

„Vi ville höiligen beklage Byens mulige Ödelæggelse; men vi „ville dog berolige os med den Tanke, at vi med denne vor sidste „Gjentagelse af Tilbudet om de fordeelagtigste og venskabeligste Be- „tingelser have gjort Alt, hvad der stode i vore Kræfter for at for- „hindre Blodsudgydelser og spare Dem for Krigens Jammer."

General v. *Peymanns* Svar paa denne sidste Opfordring var det samme, som paa den tidligere, nemlig: „at han vilde forsvare Byen „til det Yderste", og fölgeligen maatte man nu i samme være beredet paa det Værste. Midlertid tænkte man sig vel neppe et Bombardement, som det, der paafulgte, men blot et Angreb paa sædvanlig, regelret Maade.

Hvad den commanderende General derimod angik, saa var han vistnok ikke uvidende om den Skjæbne, der ventede den ulykkelige By, og hvad Resultaterne vilde blive, uden at han dog turde tage Hensyn dertil, eller overhovedet beregne Fölgerne; thi det ligger udenfor Krigsmandens Bestemmelse, saa meget end Hjertet kan blöde derved. Nu blev det end meer hans Pligt ved hans Foranstaltninger og Forholdsregler at fjerne Faren og afvende alt det Onde, han kunde, hvilket ogsaa skete ved at træffe Anstalter saavel imod en mulig stedfindende Ildebrand, som — hvad alt er omtalet — imod en Kamp paa Fæstningens Hovedvold. Til den Hensigt bleve Brandfolk beordrede at holde med deres Spröiter og Redskaber paa de offentlige Pladser i det Indre af Byen, beredte til at slukke i Tilfælde af Ildebrand; og, som det blev mörkt, bleve Brandlygter tændte over hele Byen.

Foruden Infanteriets Placering, ifölge Gaarsdagens Parolbefaling, paa Fæstningsvoldene, blev et bespændt Feltbatteri paa 8 Piecer beordret at holde ved Rosenborg-Slot; et lignende ved Vesterport, og et Amuset-Batteri paa 4 Piecer, betjent af Landeværns-Artillerister, ved Österport.

Ogsaa Admiralitetet gjorde, dog uden Generalcommandoets Vidende, eller Ordre, forskjellige Foranstaltninger, som havde Hensyn til at destruere Tvistens Æble, — Flaaden, men hvilket General v. *Peymann* först længe efter Beleiringen erfarede, og hvortil han ei heller af Kronprindsen havde erholdt nogensomhelst Befaling, saa at han fölgeligen ei heller havde paa egen Haand turdet vove at udföre det. Derimod havde Hans Kongelige Höihed under sit korte Ophold i Kjöbenhavn, den 11te August, sagt til Admiral *Lütken*: „at det var „hans Önske og Villie hellere at see Flaaden ödelagt, end i Fjen„dens Vold", hvilket Önske Admiral *Lütken* senere meddeelte Commandeur *Bille*. Men denne Kronprindsens Villie er, som sagt, under Beleiringen hverken kommet til General v. *Peymanns* eller til General v. *Bielefeldts* Kundskab, ligesaa lidt som Admiralitetets virkeligen gjorte Foranstaltninger til Flaadens Ödelæggelse. Kun har Commandeur *Bille* löseligen meddeelt General v. *Peymann* i en Samtale Underretning om Söetatens Foranstaltninger til, om fornöden gjordes, „*at sænke* "Flaaden. Disse sidste Foranstaltninger altsaa maae have erholdt Generalens Bifald, eftersom Forberedelserne hertil virkeligen bleve gjorte, og bestode deri, at der blev hugget et firkantet

Hul under Vandgangen i ethvert Skib, hvorover der blev sat en Fyrrelap, som hurtigen kunde brækkes fra med et Kobeen

Admiralitetets övrige paatænkte Distruction af Flaaden bestod deri, at Seil og Takkelage bleve samlede paa Bedingerne for at kunne blive ituhuggede, eller ituskjaarne; Roer og Rundholter opstablede for at kunne brændes, eller ituhugges, og Forberedelser toges for al kappe de paa Skibene staaende Undermaster. Endeligen bleve og 6 Brandere satte i Arbeide.

Saaledes var Alt af Admiralitetet bleven forberedet og selv en underskrevet Ordre fra samme udfærdiget til Holmens Overeqvipagemester, men med Datoen *in blanco*, for at tilföies i sidste Öieblik. Denne Ordre var saalydende:

„Da det vigtige Öieblik nu er for Haanden, som udfordrer, at „Collegii Ordrene under 21de og 23de August, samt Hr. Comman- „deurens Forslag af 22de sammes, i Henseende til Behandlingen af „Flaaden med videre, bör iværksættes, saa haver Hr. Commandeuren „paa den betænkte Maade, strax at foranstalte samme opfyldt."

Admiralitets- og Commissariats-Collegium d.

Steen-Bille. *Grove.*

N. Perböl.

Til Holmens Overeqvipagemester,
Hr. Commandeur *Kjerulf.*

Saaledes forberedt ventede man da i Byen med spændt Opmærksomhed paa, hvad der vilde fölge.

Garnisonen havde, ogsaa i Dag, et Tab af 10 Döde og 12 Saarede.

Efter en skjön Dag dalede Solen omsider den anden September; Aftenen var stille og mild, og en Mængde Mennesker omgave Hovedqvarteret og Hovedvagten, hvor den sædvanlige Aftenmusik blev opfört. En anden stor Deel af Byens Befolkning spadserede ogsaa i Rosenborg-Have for at nyde Aftenluften, og Alle vare i den meest patriotiske Stemning; Dæmringen begyndte at indfinde sig, og den större Deel af de Spadserende begyndte at söge Hjemmet, da pludseligen Kl. 7¼—7½ en General-Salve fra Fjendens samtlige Ildsvælg og Batterier paa hele Linien omkring den vestlige og nordlige Deel af Byen, fra Batterierne bag Vesterbro, imellem Ladegaarden og Rolighed, fra 2—3 Batterier bag Blaagaard, Nörrebro, og bag Öster-

bro, samt fra Bombardererne og Flotillen fra Sösiden, begyndte at udbrede ved Bomber, Granater, gloende Kugler, Brandkugler og Raketter Död og Fordærvelse over den kort forhen saa lykkelige og tilsyneladende fredelige By.

Een af de förste Bomber faldt paa den östlige Side af Kongens Nytorv; den var godt beregnet, idet den sprang, ligesom den naaede Jorden, dog uden at beskadige Nogen, men adspredte Mængden, der udbröd: „der have vi Bombardementet!"

Fra nu af vedblev et, i sit Slags magelöst og brutalt Bombardement, idet der uafbrudt fulgte Knald paa Knald og Lyn paa Lyn, hvorved Skorstene og Mure nedstyrtede, Tage ödelagdes, Ruder sprang o. s. v. Hertil kom nær og fjernt Angstskrigene af tusinde Stemmer, Ildflammer fra de antændte Huse og Tordenen fra vort eget Skyts paa Fæstningsvoldene, Batteriet paa Tömmerpladserne og fra 11 Canonbaade med 4 Morteerpramme, som gik Flotillen imöde, der samtlige med den störst mulige Activitet og Uforsagthed besvarede den fjendtlige Ild. Til Söes bleve ogsaa de fjendtlige Bombarderer drevne tilbage og ophörte derfor med at kaste Bomber, hvorimod vore Bombarderer vedbleve at kaste Bomber imod et fjendtligt Batteri ved Larsens Gaard paa Österbro, uden videre Tab for vor Södefension. Den herved foraarsagede Allarm frembragte en Bestyrtelse i Byen, imod hvilken selv den Koldblodigste og Modigste neppe var i Stand til at væbne sig. Hver Den, som forblev paa Gaden, var næsten uden Redning tabt, da de sprungne Bomber her gjorde stor og farlig Virkning. I Husene derimod var Sikkerheden noget större, endskjöndt Bomberne gik igjennem alle Husets Etager og först sprang i Kjælderen, hvor de ulykkelige Familier, meest Qvinder og Börn, samledes, fordi de troede sig her sikkrest. Ofte fandt de Alle samtidigen Döden ved een eneste Bombe, som her endte sin Bane i den forventede Sikkerheds Midte, medens Mændene, for största Delen vare fraværende, ansatte ved Borgervæbningen, Brandcorpset, eller andre Institutioner, hvis Hensigt var at afvende Faren fra de hjemmeværende Familier.

For förste Gang brugtes i Europa ved Kjöbenhavns Bombardement de efter „Congreve" benævnte, og under Krigene i Ostindien af Englænderne hos de Indfödte seete Krigs-Raketter. De vare derfor hidtil aldeles ubekjendte og af den Aarsag overordentligen frygtede, eftersom man antog, at disse, men hverken Bomberne, eller

de andre brugte, hule, eller compacte Projectiler vare Skyld i den Ulykke og Ödelæggelse, der voldtes. Rigtignok förte Raketterne, disse Mörkets Væsener, stundom Bomber og Granater med sig; men man kan dog med Sikkerhed antage, at, dersom Fjenden blot havde betjent sig af dem, vilde Ulykken ei have været af stor Betydenhed. Raketterne bevæge sig nemlig meget langsomt i Sammenligning mod andre Projectiler og kunne fölgeligen letteligen undviges; og omendskjöndt de indeholdt meget brændbart Stof, havde de dog ei Kraft til at gjennembryde Mure, eller trænge ind i Huse, undtagen igjennem Vinduer og Aabninger, hvorimod Bomberne og Granaterne ei skye slig Modstand og ere fölgeligen et ulige farligere og virksommere Vaaben.

Maalet for Fjendens natlige Anstrængelser var især den nordlige og tildeels vestlige Deel af Staden, Spirene af Frue- og Petri-Kirker, samt det astronomiske, eller saakaldte „Runde-Taarn", skjöndt man ei heller glemte den övrige Deel af Byen, især dens nordlige Deel, hvor derfor ei heller næsten eet Huus forblev ubeskadiget. Ild udbröd om Natten paa ikke mindre end 38 forskjellige Steder, som Beboerne, eller det raske og modige Brandcorps slukkede, uagtet Fjenden netop kastede sine dræbende Projectiler til de Steder, hvor han saae Luerne bryde frem, for derved at gjöre Slukningen umulig, eller i det Mindste meget vanskelig. Dog slukkedes alligevel Ilden allevegne, paa eet Pakhuus nær, tilhörende Grosserer *Tutein*, hvori der laa Bomuld til en Værdi af 130,000 Rdlr. som, truffet af en Bombe, strax stod i lys Lue og aldeles afbrændte.

Men, om end ikke flere afbrændte denne Nat, end een Bygning, saa bleve dog mange Bygninger, især i Nærheden af de til Maal tagne Kirker næsten forvandlede til Ruiner af de deri nedfaldende Projectiler. Mange Bomber faldt ogsaa i det under Opbygning værende Christiansborg-Slot, eller paa de samme omgivende Stilladser, dog uden at foraarsage nogen væsentlig Skade.

Torsdagen den 3die September.

Denne rædselsfulde Nat var mörk; og forögedes saaledes dens Rædsler. Kl. 4 om Morgenen sagtnedes Fjendens Ild noget og ophörte aldeles Kl. 7½—8 efter saaledes at have vedvaret fulde 12 Timer, og efterat paa det Nærmeste 4000 Projectiler d. e. Bomber, Granater og Raketter vare indkastede i den ulykkelige By.

Mange af Stadens Beboere, som og Brandfolk, bleve denne

Nat dræbte, eller saarede. At flytte Familier, eller Gods var næsten umuligt, da Midlerne dertil manglede, og hver den, der ei var fraværende i offentlige Forretninger, eller Byens Forsvar, havde nok med sig selv at gjöre. Byens Indre afgav ved Bombardementets Ophör om Morgenen et meget sörgeligt Billede. Bestyrtelsen hos Beboerne var stor, og i förste Öieblik syntes det som en almindelig Ödelæggelse havde rammet Byen; Gaderne vare oprodede af de fjendtlige Projectiler, oversaaede med Glasstumper, Tagstene, Muursteensstykker og opbrudte Brostene; Tagene vare overalt fulde af Huller hvorigjennem især Bomberne vare trængte; Ruinerne af det nedbrændte Pakhuus udbredte megen Rög, og en almindelig Dödsstilhed herskede overalt. Omsider kom enkelte ængstelige Personer tilsyne, som af Nöd, eller Nysgjerrighed snege sig langs Husene. Kun de Qvæstedes Skrig afbröd den almindelige Dödsstilhed. Henimod Middag vendte Besindelsen hos Borgerne noget tilbage, og Mange ilede afsted, for at see til Venner og Familie; snart bedækkedes Gaderne af Flygtninger, som udsögte sig et sikkrere Opholdssted for Natten, eller droge enten til Christianshavn, eller til Amager, medtagende det Kjæreste og Kostbareste, de eiede, og hvor de overalt fandt den gjestfrieste og venligste Optagelse; paa Amager vare Byerne overfyldte, saa at ofte fandtes 80—100 Flygtninger under eet Tag.

Forvirringen i Staden var, som Fölge heraf, betydelig. Fra det Offentliges Side gjorde man imidlertid, hvad man formaaede, for at afhjelpe Nöden og Ulykken. Saaledes bleve Marmorkrybberne i de kongelige Stalde paa Christiansborg-Slot indrettede til Leie for Syge og Barselqvinder; den bombefaste Opgang til Runde-Taarn, Proviantgaardens-, Cancelliets- og Christiansborg-Slots Hvælvinger og Kjældere, de hvælvede Staldbygninger og Buegange, Alt blev opfyldt med Flygtninger af alle Stænder, imellem hinanden, da Standsforskjellen ved den almindelige Nöd aldeles ophörte af sig selv.

Forbittrelsen i Byen imod Fjenden steg meget ved den begangne Uretfærdighed og den uhörte Voldsgjerning, men bidrog, i Forbindelse med Fæstningens Skyts, som uafbrudt tordnede imod Fjenden og hans Værker, allevegne hvor man blot kunde ahne Fjender, til at holde Gemytterne og den gode Stemning vedlige; man haabede, at ogsaa vore Skud skulde gjöre Virkning og hævne os.

I Nat troede man at skimte en fjendtlig Colonne i Anmarch paa

Vesterbro; ved Canon- og Cardætsk-Ild fra de nærmeste Bastioner, især Schackens Bastion, dreves samme tilbage; Modlöshed, eller Klager hörtes ikks; Alle vare begeistrede, men forbittrede.

Den commanderende General deelte, skjöndt sengeliggende, den almindelige Nöd og Sorg, og tog de bedst mulige Forholdsregler for den kommende Nat. Ved en Bekjendtgjörelse, som blev opslaaet paa Gadehjörnerne, havde han vistnok nærmest til Hensigt, at anspore Politiet og Brandcorpset til videre Anstrængelser, idet han takkede dem for den i afvigte Nat udviste Iver. Den var saa lydende:

„Politiet og Brandcorpset have under Bombardementet i Nat „viist en Iver og en Anstrængelse, som ikke kunde være större. „Denne deres roesværdige Virksomhed kunne vi takke for, at Ilden, „som paa nogle Steder i Staden opkom ved Fjendens Bomber, Ild-„kugler og Brandraketter, strax blev slukket. Jeg föler mig derfor „pligtig til herved offentligen at bevidne Politiets og Brandcorpsets „hele Personale min erkjendtligste Tak."

Under Forberedelser til den fölgende Nats Modtagelse forlöb Dagen hurtigt. Fjenden havde haabet, at Borgernes og Besætningens Mod var bleven knækket ved den foregaaende Nats Skræk og Jammer, og skal derfor hele Dagen have ventet paa Forslag om Fæstningens Overgivelse, men ventede forgjæves. Vore Kræfter vare endnu ikke udtömte, Brandvæsenet i god Stand, og Brandfolkene fulde af det bedste Mod og den störste Iver, samt tillige berigede med Erfaringer fra forrige Nat om den letteste og hurtigste Maade, hvorpaa Ilden kunde slukkes i dens förste Udbrud. Man var altsaa forberedet paa at modtage den kommende Nats muligviis fornyede Bombardement, efterat Garnisonen i Dag havde liidt et Tab af 1 Död og 19 Saarede.

Bombardementet lod ei heller vente længe paa sig, men begyndte efter omtrent 10 Timers Stilstand om Aftenen henimod Kl. 6. Samtidigt med Bombardementet fra Landsiden lagde sig ved Solens Nedgang, ligesom i Gaar, de fjendtlige Bombarderere i Stilling til Bombekastning, medens 4 fjendtlige Brigger nærmede sig Grunden Stubben, men bleve atter forjagne af de samme 11 Canonbaade, som gik dem imöde, saa at ingen Bomber faldt i Byen fra Sösiden. 3 Canonbaade bleve derpaa beordrede Norden og Östen om 3 Kroner for at iagttage Fjenden. Vore Bombarderer kastede derpaa Bomber over Österport ud ad Landet til og imod Batteriet

ved Larsens Gaard. I Begyndelsen var denne Aftens Bombardement kun svagt, og Projectilerne faldt ei saa masseviis, som i den foregaaende Nat, saa at man begyndte at smigre sig med det Haab, at Fjendens Forraad muligen maatte være udtömt ved den foregaaende Nats Anstrængelser og store Brug deraf. Men, henimod Morgenstunden tiltog Bombardementet med fornyet Raseri og Heftighed og vedblev saaledes til den fölgende Dags Morgen, *Fredagen den 4de September* imellem Kl. 7—8, altsaa uafbrudt i over 13 Timer, fra hvilken Tid det fortsattes igjen svagt til om Eftermiddagen Kl. 4, da det ganske ophörte.

Ogsaa denne Nat opkom Ild paa over 20 Steder, og hvert Öieblik blev der raabt Brand, som ved vore aarvaagne og kjekke Brandfolks og Indbyggeres virksomme Hjelp atter blev slukket, ved hvilken Leilighed Brandcorpsets Chef, Major *Kirkerup*, blev saaret, et Uheld, som maatte have en skadelig Indflydelse paa denne saa vigtige Branches Virksomhed. Imidlertid blev op paa Formiddagen det kongelige Hömagazin, beliggende ved Volden i Nærheden af Langebro, skudt i Brand fra Batteriet ved gamle Pesthuus. Fjenden vedblev at overöse Brandstedet med sine Projectiler, hvilket gjorde Slukningen baade farlig og vanskelig, saa at Magazinet reent nedbrændte, uden at dog Ilden paa denne Kant udbredte sig videre, end til bemeldte Magazin.

Fjendens Ild rettedes denne Nat imod de samme Punkter som forrige Nat, dog uden at derfor de övrige Dele af Byen især Nyboder, havde Ro; Ogsaa Hovedqvarteret paa Kongens Nytorv blev ligeledes valgt til et Maal for Fiendens Ödelæggelse, hvorved Omegnen om samme blev meget foruroliget, saa at Bomberne endog naaede til Holmens Kirke. Man udregnede: at Fjenden ogsaa denne Nat havde indkastet i Byen omtrent 4000 Projectiler.

Samme Nat bleve ogsaa saare mange Huse beskadigede og mange Mennesker dræbte, eller saarede; men endnu var Stemningen god og patriotisk. Efterat den förste Forbauselse var overstaaet, traade Sindighed og Rolighed, ved Vanen i at see Ulykken, i Skrækkens Sted; men Rolighed især er og nödvendig, naar man vil udrette Noget med Held. Dog vare Brandfolkene nödvendigviis udmattede efter det anstrængende Arbeide og den lange Vaagen, ligesom og Brandredskaberne tildeels vare beskadigede, ja! vel og ödelagte, saavel ved Brugen som ved Fjendens Ild. Imidlertid haabede Alle,

som hidtil havde trodset og undgaaet Faren, ogsaa fremtidigen at skulle undgaae den; og, imedens man i Byen spurgte hverandre: „hvor længe skal dette Raseri monne vare?" stode Andre i den Formening, at Fjendens Forraad paa Ammunition dog omsider maatte udtömmes, og saaledes Ilden fra de fjendtlige Batterier ophöre af sig selv. Men Flere vare klogere og kunde letteligen begribe, at den engelske Regjering, som havde udrustet en saa frygtelig Armade, vist ogsaa have forsynet den med tilstrækkelige Midler, hvorved Hensigten nödvendigviis ene kunde opnaaes.

Man saae i Dag efter Bombardementets Ophör forresten samme Skuespil og Bevægelse i Byen, som i Gaar Den störste Deel af de Beboere, der endnu vare forblevne i deres Boliger, forlode samme og begave sig til Christianshavn, eller Amager, med den Deel af deres Eiendele, de kunde före med sig, saa at Trængselen til Christianshavn blev meget stor. Mange Huse vare derfor allerede tomme; i mangfoldige andre fandtes kun enkelte Personer tilbage, hvilket især blev Aarsagen til den paaföl gende Nats frygtelige Brand og Ulykker, idet Faa, eller Ingen öieblikkeligen var tilstede for at foretage Slukningen, angive, eller paavise, hvor Ilden var udbrudt.

Endnu stod Frue-Taarn kneisende i Skyen, men allerede meget beskadiget ved Bomber, ligesom og de omkringliggende Huse og Gaarde. Ogsaa Petri tydske Kirke med sit höie Taarn, ikke beliggende meget over 100 Alen fra Frue Kirke, stod opreist; men var ligeledes stærkt beskadiget, truffet af over 100 Bomber og Granater, der endog havde gjennembrudt Hvælvingen og ödelagt næsten alt Indvendigt i samme.

Studentercorpset havde under Beleiringen ikke skyet nogen Fare, men viist sig sine Forfædre værdige og deeltaget overalt, som de övrige Tropper, i Byens Forsvar. Saaledes blev, ifölge Parolbefalingen af 1ste September, da Generalmarchen den 2den September blev slaaet, 3die og 4de Compagni beordrede til at besætte Courtinen imellem Schackens og Gyldenlöves Bastioner, 5te og 6te Compagni Courtinen imellem Ahlefeldts og Hahnens Bastioner, 7de og 8de Compagni Courtinen imellem Rosenkrantzes og Peucklers Bastioner og 1ste og 2det Compagni, som Reserve, under Volden ved Nörregade, hvor de beholdt Post hele Natten. Men, da 4 af dets Medlemmer bleve dræbte ved Bomber Natten imellem den 2den og 3die Sep-

tember, og 2 Natten imellem den 3die og 4de September, saa blev Corpset den 3die Nat aflöst paa Volden, med Undtagelse af Courtinen paa begge Sider af Vesterport, af regulairt Militair, for at ikke uden höieste Nöd disse unge Mennesker skulde udsættes for alt for megen Fare.

Det Ophold i det fjendtlige Bombardement, som indtraadte Kl. 4 om Eftermiddagen, var saare velgjörende for Byen og maaskee atter foranlediget derved, at Fjenden ventede paa et Sendebud om Fæstningens Overgivelse; men ogsaa han trængte vel selv til Hvile for at styrke sig til ny Anstrængelse; thi Kamp kan man ei kalde denne Maade at ödelægge en By paa, idet Fjenden udsendte sin Ödelæggelse fra bedækkede Batterier i Ly af Forstædernes Ruiner. Udfald fra Fæstningen synes i denne Tid vel at have været paatænkt, men ei at kunne komme til Udförelse, og vilde ogsaa neppe have bragt betydelige Resultater, siden Fjenden havde besat alle Udgange fra Fæstningen med Batterier og Tropper, som havde stærke Reserver til Understöttelse, saasnart disse gjordes fornödne. Selv den imod Fæstningen vendende Udgang af Dæmningerne over Söerne var besat af Fjenden, saa at Fæstningens Feltvagter laae, saa at sige, paa Glaciets Fod, eller faa Alen foran samme, og Fjendens Projectiler, som ödelagde Byen, gik over deres Hoveder. Det havde dog imidertid endnu været baade rigtigt og hæderligt tillige at have forsögt et Udfald med hver vaabendygtig Mand i Byen og, om man end ei kunde beseire og fordrive Fjenden, dog i det Mindste finde en ridderlig Död.

Denne Dags Eftermiddag bleve Tömmerpladserne ved Kallebostrand, Oplagsstedet for et uhyre Forraad af Tömmer, Kjöbenhavns Kjöbmænd tilhörende, skudt i Brand af gloende Kugler fra Batteriet ved gamle Pesthuus; og ved Efterretning herom til Hovedqvarteret, ilede Adjutanter, Tropper, Brandfolk og 100 af Holmens Tömmermænd derud forat slukke og hjelpe, og 3 Canonbaade under Lieutenant S. S. *Svensens* Commando detacheredes til Kallebostrand, for at forstærke de der allerede værende Canonbaade, medens til samme Tid 100 andre af Holmens Tömmermænd bleve sendte til Hjelp i Byen, og hele Brandvæsenet underlagdes Contraadmiral Lütkens Commando.

Alt, hvad menneskelig Kraft og Anstrengelse formaaer, blev forsögt og ydet; længe kæmpede Brandfolkene paa Tömmerpladserne

med Luer, som lignede et Ild-Hav; men Fjenden overöste som sædvanligt, Brandstedet med en Regn af Bomber, Granater og andre Projectiler, der gjorde Slukningen saa meget desfarligere og vanskeligere. Til Lykke for Byen stod Vinden ud over Vandet; thi ellers vilde denne sikkerligen være bleven antændt indenfor Voldene og været uden Redning forlabt. Det ved Enden af Tömmerpladserne liggende Batteri med Træbröstværn blev omsider ogsaa antændt, hvorved Krudforraadet sprang i Luften; og, da Ilden hvirvlede og rasede trindt om Batteriet og gjorde Luften glödende, maatte samme af Besætningen forlades, efterat Skytset var bleven fornaglet. Heden var ved Brystværnets Brand saa stærk, at Mundingen paa flere Canoner smeltede.

Ved Angrebet, eller rettere Canonaden paa Tömmerpladserne blev Capitain v. *Restorff*, af danske Liv Regiment dræbt om Aftenen, ligesom og flere af Mandskabet dræbte, eller saarede. Capitain v. *Restorff* havde, som vi vide, siden 19de August havt Commandoen i Ryssensteens-Lünette og over den derværende Piquet; men han havde tillige Opsigt med Ingenieur-Arbeiderne paa Tömmerpladserne og de nærmeste Bastioner af Hovedvolden. Hans Bestræbelser for at redde Mandskabet paa Tömmerpladsernes Batteri og sammes Piquet opholdt ham, indtil han blev rammet af det dræbende Skud.*).

Den 3die Nat bröd imidlertid frem, og efter 3 Timers Vaabenhvile begyndte Fjenden med fornyet Raseri at udkaste sine Ild- og Mord-Projectiler imod den ulykkelige By og vedblev med samme uden ringeste Standsning til næste Dags Middag, Löverdagen den 5te September Kl. 12—1, fra hvilken Tid af det sagtnedes noget; dog vedblev han hele denne Dag at kaste enkelte Bomber ind i Byen og imod Flaaden og ophörte först henimod Aften hermed. Man regnede paa 5—6000 Bomber og Granater, som bleve i Nat og i Dag indkastede i Byen, saa at man antager, at i Alt 13—14000 Bomber,

---

*) Capitain v. Restorff var tillige Fattigforstander i Byen, derfor Enkers og Faderlöses Tröst, og roses som en sjelden, ædel, brav og virksom Mand. Han var desuden Directeur i det den Gang saa almindeligen yndede „musikalske Accademie" og bidrog, som saadan, ogsaa til den selskabelige Fornöielse i Byen.
Han blev begraven den 9de September og ledsaget til Graven af et meget talrigt Fölge af alle Stænder og med en Höitidelighed, som ikke ofte er seet i Kjöbenhavn; Helte-Död vinder alle Hjerter.

Granater og Raketter i disse 3 Dage og Nætter bleve slyngede imod Staden.

Tömmerpladsernes Brand, som varede hele Natten, og imod hvilken ingen menneskelig Hjelp var mulig, var kun et Forspil paa, hvad der end mere vilde skee i denne rædsomme Nat. Fra alle Sider lød Brandraab, saa at sige fra Snese Steder paa eengang, og Hjelpen enten manglede af de alt anförte Aarsager, eller tog mægtigen af, eftersom Brandredskaberne bleve ödelagte og Brandfolkene deels dræbte, deels qvæstede, eller tilligemed Hestene, som trak dem, begravne under Ruinerne af de nedstyrtende Huse. Mange af dem, som undgik Döden, lode af Udmattelse og Fortvivlelse omsider Hænderne synke; men dog var endnu Nöden ei stegen til det Höieste. Henimod Morgenen antændtes omsider Frue-Kirkes Taarn, som saa længe havde trodset Faren, truffen af en Raket, og snart sloge Luerne fra samme op imod Himmelen. Haabet om at kunne redde samme svandt aldeles, og snart styrtede Taarnets Klokker ned i Gruset og ödelagde Alt inden i samme, idet de tillige förte Ilden med sig ned i Kirkens Skib, som saaledes strax blev omspændt, saa at det hele lignede et Ild-Hav.

Endeligen sank imod Morgenstunden Kirkens 380 Fod höie Taarn, et Mesterstykke i Bygningskunsten, sammen i sig selv; hvorved fra Fjendens Linier hörtes et almindeligt Hurra- og Iubelraab, ja! der opstod endog en kort Pause i Skydningen for at man kunde i Ro og Mag glæde sig over det vistnok pragtfulde, men tillige rædsomme og beklagelsesværdige Syn. Denne skjönne, 300 Fod lange og 100 Fod brede Kirke blev nu aldeles opbrændt og ödelagt af de talrige Projectiler, Fjenden vedblev at öse over den. Den ved Taarnets Nedstyrtning forögede Ildmasse antændte og udbredte Ilden til Nabobygningerne og derfra til de nærmeste Gader, saasom: Studie-Strædet, St. Peders-Stræde, Peder-Hvidtfeldt-Stræde, Store- og Lille Kannikestræde, Store- og Lille Fiolstræde, Nörregade, Skindergade, Skidentorvet, Gardergaarden, Frederiksborggade, Kultorvet, Lille Kjöbmagergade, Suhmsgade, Hauserpladsen og flere Gader, i hvilke meget faa Huse undgik Ödelæggelsen. Med disse Gaders Undergang bleve saare mange Familier ved med Vindskibelighed og Arbeide samlede Eiendom et Offer for Luerne og Fjendens Projectiler, der med foröget Mængde vedblev at kaste over Brandstederne.

Ved Frue Kirkes Brand ödelagdes ogsaa endeel skjönne Monumenter, tildeels over Danmarks berömteste Mænd i alle Retninger, hvis Navne evigt vilde være det danske Folk kjære og hellige. Alle Kirkens Kostbarheder brændte ogsaa, ja! endog Ligene i deres Grave bleve oprevne ved Bomberne og ödelagte. Kun een eneste Gravhvælving, en Buegang bag Choret, en Rest af Kirken fra forrige Aarhundrede, og hvori Stifts-Archivet var nedlagt, forblev ubeskadiget.

Denne kostbare Kirke var i Brandcassen kun assureret for 50,000 Rd., eller den höieste Sum, en Bygning den Gang kunde assureres for; men det betydede kun saare lidet med Hensyn til Kirkens sande Værdi; thi blot Taarnets Reparation faa Aar i Forveien kostede 80,000 Rd. og dens Gjenopbyggelse i dens nærværende, saa lidet luxurieuse Form, er neppe fuldfört for 1 Million Rd.

Som ved et Under reddedes Petri tydske Kirke for Brand og heel Ödelæggelse, skjöndt den blev rammet af flere hundrede Bomber og andre Projectiler, hvorved den Indvendig blev ödelagt og Taarnet rystet indtil ned i Fundamentet, saa at Kirken ei saa snart mere kunde benyttes. Det til Kirken stödende Gravcapel, hvori fandtes flere Monumenter af den berömte Billedhugger *Wiedewelt*, blev ligeledes ödelagt, Liigstenene knuste og Gravene saavel her, som paa Kirkegaarden, aldeles oprodede og ödelagte.

Derimod trodsede „Runde-Taarn" alle Fjendene Projectiler; hvorimod Kirkens Skib blev gjennemboret af 4 Bomber, som var trængte igjennem Taget og det over Kirken værende Universitets-Bibliothek ned i samme, dog uden at efterlade saa store og ödelæggende Spor, som i Petri-Kirke.

Ogsaa Flaaden blev i denne Nat ei forskaanet for Bomber, hvorved der opstod Ild i Fregatten „Glückstadt", som dog blev slukket.

I Byen syntes der derimod ei at være mere at tænke paa nogensomhelst Redning for den frygtelige Brand, der stedse greb om sig, saa at Natten blev ligesaa klar som Dagen. Overlæg og Orden stode ei mere til at vente, siden Ingen turde uden Livsfare nærme sig Brandstederne hvor Blod og Vand flöde i hinanden. Ogsaa blev om Dagen Faren större, end om Natten, eftersom man ei saa vel kunde da iagttage Bombernes og Raketternes Flugt, som i Mörket paa endog lang Afstand, og altsaa ei heller undvige dem.

Af Borgernes Eiendomme i de brændte Gader, som af de Lærdes og Universitetets Læreres Bibliotheker og Samlinger, der især fandtes i denne Deel af Byen, blev kun saare lidet reddet.

Saaledes brændte af vigtigere offentlige Bygninger, foruden Frue Kirke, den Deel af Universitetsbygningen, som indeholdt Solennitetssalen, nogle af Forelæsningslocalerne og det anatomiske Theater; 6 Professorgaarde; 2 Præsteboliger, tilhörende Frue- og Petri-Kirke, Cathedral- eller Frue-Skole; Petri-Sogns Fattighuus; Kjöbenhavns Fattighuus i Pustervig; Collegium medicæum, eller Borcks-Collegium, hvori 16 Studenter havde fri Bolig, samt Frue- og Trinitatis-Kirkes Fattigskoler.

Af Bibliotheker ödelagdes aldeles: Etatsraad Risbrighs, af 12000 Bind bestaaende udvalgte Bogsamling; den astronomiske Professor *Bugges* Bog-, physicalske og mathematiske Samlinger; Professorerne *Hornemanns*, *Bangs*, *Wöldikes*, *Wolfs*, *Warbergs*, *Sanders*, *Meiers*, Provst Dr. *Plums*, Pastor *Clausens*, *Borchs* Collegii og Alumnernes, Frue Skoles, Rector *Nissens*, Overlærer *Munthes* og Adjunct *Weinschencks* Bogsamlinger. Paa Studiegaarden ödelagdes Samlingen af anatomiske Apparater, Consistorii Archiv som og alle, det medicinske Facultet vedkommende Papirer og Böger. Ogsaa ödelagdes Rectorværdighedens Insignier i et Skab, som brændte for Rector magnificus, Professor *Treschow*. I Gruset fandtes senere de academiske Sceptere og den Pocal, Kong Jacob den I af England havde foræret Universitetet, halvveis smeltede.

Af private Mænds Samlinger brændte: Etatsraad *Liungbergs* Bibliothek og mathematiske Instrumentsamling; Conferentsraad *Treschows* og Assesor *Bährenses* juridiske Bibliotheker; Geheime-Archivarius's *Torkelins* især sjeldne og kostbare historiske Samlinger, Malerier, Oldsager og islandske Haandskrifter; *Horrebows*, *Sebbelows* og *Breums* Bogtrykkerier, tilligemed en Mængde danske Forlagsskrifter og andre literaire Skatte. Beskadigede bleve Biskop *Balles*, Etatsraad *Moldenhauers* og Professor *A. Kalls* Bibliotheker.

I Universitetsbygningen var etableret en Vagt at Studentercorpset under Capitain, Professor *Rahbecks* Commando, hvis Bestemmelse og Pligt var at sörge for Bygningens Sikkerhed. Denne Vagt trodsede længe Faren; Bomberne faldt i Mængde i Bygningen, gjennemkrydsede endog deres Vagtstue og gjorde saaledes deres Besræbelse frugteslöse. Som Fölge heraf, saavel som og ved Frue-

Kirkes Brand, begav, da hele Bygningen stod i Lue, Vagten sig til Universitetsbibliotheket, for der at trodse nye Farer.

Ilden nærmede sig efter Bombardementets Ophör fra 2 Sider til Trinitatis Kirke, under hvis Tag bemeldte Bibliothek blev opbevaret. Dersom Kirken selv var bleven angrebet af Ilden, saa vilde störste Delen af dette skjönne Bibliothek være gaaen tabt, og den nordöstlige Deel af Byen bleven aldeles ödelagt.

För Bombardementet begyndte, havde man flyttet den störste Deel af Bibliothekets Haandskrifter ned i de under Kirken værende brandfrie Kjældere; og, da nu Faren ved Ildens Udbrud tiltog, blev Söndagen den 6te September hugget et Hul i den i Taarnets Midte værende tykke, hule Pille, og en Deel af Bibliothekets kostbareste og vigtigste trykte Sager nedlagte i samme.

Imidlertid udstedtes de meest hensigtsvarende Befalinger til at opbyde alle Midler for at standse Ilden; Nabohusene bleve tildeels nedrevne; af andre blev Træværket taget ud for derved at beröve Ilden Næring. Nöden var og, i Sandhed! meget stor, og Modlösheden tiltog med den. De arme huusvilde Mennesker laae med Koner og Börn paa deres faa reddede Pjalter langs Foden af Voldenes indre Dosseringer, i Rosenborg-Have og langs sammes Have-Muur i Gothersgaden, paa reformeerte Kirke-Gaard, paa Torvene o. f. St. Alle gjennemblödte af den stærke Regn, Mange berövede Alt, undtagen Livet. Selv under Comediehusets Pavilloner sögte Mödre Skjul med deres diende Börn.

Tilstanden var under disse Omstændigheder saare sörgelig, og Fortvivlelsen stod malet paa de ulykkelige Brandlidtes og Alles Aasyn. Provisioner begyndte at mangle for alle Indbyggere; Kjöd var neppe at faae; Bagerne langede Brödet ud af Vinduerne for at standse Tillöb; endeel Brönde vare ogsaa ödelagte af Bomberne, saa at man begyndte at befrygte Vandmangel; Fourage til Heste og Qvæg blev og sjeldnere. Kort, Jammeren var stor, meget stor i den ulykkelige By og saa meget större, som man ei vidste, om Bombardementet vilde blive fortsat den fölgende Nat, i hvilket Tilfælde man maatte have den störste rimelige Grund til at antage, at hele Byen vilde blive et Rov for Flammerne; og, dersom Fjenden rettede sine Batterier og sit Kasteskyts imod Christianshavn, der, foruden sin egen Befolkning sikkerligen havde, ligesom og Amager, optaget 20,000 tilflygtede

Personer, saa maatte Ulykken stige til det Höieste Hele Dagen kjörte uafbrudte Rækker af Vogne did, belæssede med Folk og Gods.

I denne almindelige Nöd gjorde den commanderende General, Magistraten og Politiet, hvad der var muligt at gjöre Saaledes blev Commissionen, hvis Bestemmelse var at understötte de trængende Familier der havde Mænd, eller Fædre ved det borgerlige Militaire, (Pag. 100), af den commanderende General givet Ordre til ogsaa at understötte de Familier, som ved Bombardementet havde mistet, hvad de eiede og Intet besade til Livets Underholding. Ligesaa blev Magistraten beordret til uopholdeligen at indrömme Trinitatis- og Helliggeistes-Kirker til Byens trængende og huusvilde Brandlidte.

Drömmen om at kunne udtömme Fjendens Forraad paa Projectiler svandt; hvorimod Misfornöielsen tiltog. Beboerne, som stode under Vaaben paa Voldene og derfra saae Byen og deres egne Eiendomme antændes og ödelægges, havde holdt standhaftigen ud de to förste og en Deel af den 3die Nat; men mod Enden af denne forlode de deelviis deres Poster, for at redde Familie og Eiendomme, hvorover man vel kan beklage, men ei forundre sig, da det samme Særsyn indtræffer allevegne under lignende Omstændigheder, idet saadanne Familiefædre, som ei ere Linie-Soldater, ifölge Opretholdelsens Love först söge at redde deres Familie og Eiendom for Undergang, inden de tænke paa Staten. Under en saadan almindelig Nöd og Iammer er Livets Opholdelse det förste Princip, som gjör sig gjeldende, skjöndt forresten der fandtes mange Tappre og Brave imellem dem, som til hver anden Tid vare beredte paa at offre eget Liv paa Fædrelandets Alter. Kræfterne vare öiensynligen aftagne ved Anstrengelse og Nattevaagen. Selv Admiral Lütken faldt den 3die Nat Kl. 1 overende af Udmattelse, og maatte bringes til sit Hjem, men var efter nogle Timers Hvile atter paa sin Post Mange af Brandfolkene vare dræbte, flere saarede; Spröiterne, hvoraf 36 havde været i bestandig Brug, havde liidt saa meget, at de vare at ansee som næsten ödelagte, og en almindelig Slappelse fulgte nu, ifölge Naturens Orden, paa Kræfternes overdrevne Anstrængelse. $\frac{1}{12}$ Deel af Byen laa i Aske, og over Halvparten var meer, eller mindre beskadiget Hertil kom de mange Ulykkestilfælde, som under Bombardementet havde tildraget sig. Mange Börn vare blevne dræbte og lemlæstede; mange Mödre blevne et Offer for deres moderlige Kjærlighed. Ikke engang Hospi-

talerne vare skaanede, men næsten alle trufne af Bomber uagtet det varslende sorte Flag, som vaiede over deres Tage, saa at man var nödsagen til saa hurtigt muligt at bortskaffe de Syge og Saarede til sikkrere Steder, især til Christianshavn. Dog, Fjenden var heri undskyldt, da det vistnok var ham, som alt bemærket, selv med den bedste Villie umuligt at forhindre, at Bomberne og de andre Projectiler, der kastedes fra alle Byens Sider, ikke enkeltviis faldt paa Steder, han dog gjerne vilde skaanet. Hvad skulde der da vel nu være blevet af Kjöbenhavn, dersom Bombardementet var blevet fortsat den 4de Nat? Vilde ikke Byen, blottet for Slukningsredskaber og for Hænder til at hjelpe, rimeligviis være gaaen aldeles til Grunde?

Hvert Öieblik ventede man paa, at de fjendtlige Batterier atter skulle lade sig höre og en Storm paa Fæstningen foretages. Man har ogsaa senere erfaret: at de Faskiner vare alt bundne, hvormed Gravene skulde fyldes ved Overgangen, og som efter Capitulationen fandtes liggende i Pile-Alleen, paa Frederiksberg og fl. St.; samt at 1 Bataillon Söfolk og Marinere med 3 Divisioner Tömmermænd, under Capitain *Watsons* Commando af Linieskibet „Inflexible", vare blevne landsatte samme Dag, den 5te September, for at gjöre Tjeneste ved den her tilsigtede Overgang over Graven, under en almindelig Storm paa Fæstningen; og at disse Tropper havde udbedet sig Tilladelse til 4 Timers Plyndring, hvilket dog blev indskrænket til 2 Timers. Kjöbenhavns Skjæbne synes saaledes at have beroet paa een eneste Nat; men, da General v. *Peymann* ikke var vidende om Fjendens ovennævnte Forberedelse, saa kunde det ei heller have nogen videre Indflydelse paa hans Beslutning, der alene blev fremkaldet ved Byens og Indbyggernes Tilstand og Bevidstheden om, at Forsvarsmidlerne vare aftagne betydeligen i de 2 sidste Dage.

Den 1ste og 2den Bombardementsnat gjorde Voldens Besætning Alt, hvad den burde og kunde, og besvarede med al mulig Iver de fjendtlige Batteriers Ild, uagtet man ei engang kunde opdage Batterierne, men maatte rette Canonerne efter Glimtet af det affyrede fjendtlige Skyts, der fölgeligen stod ypperligen dækket. Den 3die Bombardementsnat var Fæstningens Ild allerede i Begyndelsen noget meer mat, og efter Midnat faldt ei eet Skud meer; ja! flere Afdelinger af det borgerlige Infanteri forlode endog Voldene for at redde Familie og Eiendom, hvorom den commanderende General næste Morgen erholdt Melding af *du Jour*, Oberstlieutenant v. *Voigt*, Com-

mandanten, Generalmajor v. *Falbe* og Major *Hallander* af Kjöbenhavns borgerlige Artilleri; hvilken sidste især fremhævede Voldens betydelige Blottelse. Oberst v. *Beck* af Norske-Livregiment, som havde General *du Jour* mellem den 5te og 6te September, meldte det samme, dog först den 6te September om Morgenen; men skal senere have sagt, at en stor Deel af de Bortgaaede havde indfundet sig paa deres Post igjen, hvilket under saa fortvivlede Omstændigheder tjener til et glædeligt Beviis paa Patriotisme, Pligtopfyldelse, Disciplin og krigersk Aand hos dette aldeles borgerlige Milice-Corps.

Samtidigt med ovenstaaende Melding erholdt den commanderende General ogsaa Rapport over Umuligheden i længere at forsvare Volden, samt at Fjenden kunde afvigte Nat letteligen og uden væsentlig Modstand have besteget den, ifald han havde været vidende om Forsvarets Tilstand. Bastionerne og Voldene vare som plöiede af Bombekast og Kugleskud Mange Tropper havde alt fundet deres Grav paa dem, og Ödelæggelsen truede hvert Öieblik dens overblevne Bevogtere, da Fjenden havde beregnet sine Skud meget nöiagtigen og viist at have bragt det vidt i Ödelæggelseskonsten.

Men ogsaa iblandt Borgerne talede Flere om Capitulation. Allerede om Morgenen indfandt sig Præsten *Hudtwalker* i Hovedqvarteret for at gjöre Forestilling derom, men blev afviist. Længere ud paa Dagen sögte han at samle Underskrifter paa en Petition af samme Indhold iblandt de meest anseete Borgere, hvoraf nogle af Byens 32 Mænd, og som ogsaa blev indleveret om Eftermiddagen.

Hvad skulde den commanderende General nu vel gjöre? Skulde han lade Byen aldeles ödelægge, eller lade den tage ved en Storm, hvorved Fjenden dog vilde erholde Flaaden, men paa end haardere Vilkaar for os? eller skulde han overgive Byen og Flaaden, medens der endnu var noget Forsvar tilovers, hvorved Betingelserne maatte blive fordeelagtigere? Da Forsvaret var kommet til den nuværende Yderlighed, og man ei havde, selv med den yderste Fortvivlelse, kunnet forsvaret Forstæderne mod Fjendens Overmagt, saa kunde det nu ei heller nytte længer, enten at tænke paa Udfald, eller paa længere Modstand, hvorfor da intet andet Middel blev tilbage end Overgivelse — og Byen maatte falde.

6te Udfald. Imidlertid blev dog endnu i Dag, den 5te September, foretaget et lidet Udfald af Livjægere og en Deel Landeværn under Major v. *Holsteins* Commando til Tömmerpladserne, for

at redde de ved sammes Brand der igaar Aftes efterladte Canoner. Ved denne Leilighed udmærkede atter Livjægerne sig, især Premierlieutenant v. *Mangor*, ligesom ogsaa Lieutenant v. *Hammer* af Landeværnet. Lieutenant v. *Drevsen* af Landeværnet, der under den störste Deel af Beleiringen forrettede som Frivillig Tjeneste ved Livjægercorpset, omtales og ved denne Leilighed med megen Roes. Fjenden overöste vore Tropper med Kugler og Cardætsker, hvorved flere Mand faldt, eller saaredes. Canonbaadene i Kallehostrand og Batterierne paa Hovedvolden understöttede Udfaldet med deres Skyts, saa at Fjenden, som vilde ind paa Tömmerpladsen, omsider blev dreven tilbage og Skytset reddet. Canonbaadene erholdte i denne Action 2 Saarede.

Ilden rasede imidlertid uafbrudt i Byen paa flere Steder. Den commanderende General, som havde erholdt de nöiagtigste Efterretninger om dens Tilstand og overbeviist sig om, at en videre og længere Modstand blot vilde foröge den betrængte Stads Lidelser, ja! fremskynde dens Ödelæggelse aldeles, uden at derfor Flaaden frelstes, troede da at Modstanden maatte nu have Ende, siden Forsvaret var drevet til det Yderste og der var gjort tilstrækkeligt nok, for at redde Nationens og Krigernes Ære, ved et netop 3 Ugers Forsvar og Kamp.

Bevæget af disse vigtige Grunde, besluttede General v. *Peymann* om Eftermiddagen at sende en Parlamentair til General, Lord *Cathcart*, med fölgende Brev:

Kjöbenhavn den 5te September 1807.

Min Herre!

„For at undgaae al videre Blodsudgydelse og for ikke at ud-„sætte Byen for de sörgelige Fölger af et længere Bombardement, „foreslaaer jeg en Vaabenstilstand paa 24 Timer, under hvilke en „Overeenskomst kan træffes med den Bestemmelse at tjene som Ind-„ledning til Capitulationsbetingelserne."

Den engelske Generalqvarteermester, Oberstlieutenant *Murray*, overbragte kort derpaa General, Lord *Cathcarts* Svarskrivelse, saalydende:

Hovedqvarteret foran Kjöbenhavn d. 5 Septbr. 1807.

Sir!

„Den samme Nödvendighed, som tvang os til at tage vor Til-„flugt til Vaaben, tvinger mig til at afslaae enhver Nærmelse, der

„kun bevirker Ophold. For imidlertid at vise, hvor gjerne jeg ön-
„sker at gjöre en Ende paa dette Skuespil, som jeg betragter med
„den störste Bekymring, sender jeg Dem hermed en Officier, der
„er bemyndiget til at modtage ethvert Forslag, De maatte være til-
„böielig til at gjöre, med Hensyn til Betingelserne for Overgivelsen,
„og som kunde sætte mig i Stand til at tilstaae selv den allerkor-
„teste Vaabenstilstand."

Oberstlieutenant *Murray* æskede mundligen Flaadens Udleverelse; og, i Mangel deraf, udlod han sig med de sædvanlige Trudsler ved slige Leiligheder: „at han havde Ordre til ved sin Tilbagekomst at „befale, at Bombardementet skulde fortsættes, dersom ei et afgjö-„rende og tilfredsstillende Svar ledsagede Erklæringen." General v. *Peymanns* Svar löd:

Kjöbenhavn den 5te September 1807.

Min Herre!

„Mit Forslag har ikke havt den mindste Forsinkelse til Hen-
„sigt; men, da det er allerede for langt ud paa Natten for at raad-
„slaae med de respective Departementschefer om Gjenstande af saa
„stor Vigtighed — en Forholdsregel, Hans Majestæt Kongens og
„Kronprindsens Fraværelse gjör nödvendig — ligesom ogsaa min
„Helbredstilstand ikke tillader mig at handle saa hurtigen, som jeg
„önskede, saa forpligter jeg mig til inden Kl. 12 i Morgen Middag
„at oversende Betingelserne for Overgivelsen."

„lövrigt maa jeg overlade Byen til dens Skjæbne, ifald man
„skulde finde for godt at vedblive med Bombardementet."

Imidlertid lod General v *Peymann* mundligen befale: „at der
„ei maatte skydes fra Volden, eller Forposterne, uden at samme
„bleve angrebne", en Befaling, som alligevel ikke blev overholdt; thi netop samme Aften blev der fra Hovedvolden canoneret af alle Kræfter hele Fæstningen rundt, hvilket derfor havde en Borger-Artillerioffiziers Arrestation til Fölge.

Natten, som nu paafulgte, til den 6te September var saare qvalfuld for den store Masse af Indbyggere, som ikke vare indviet i den indledede Vaabenstilstand og derfor hvert Öieblik ventede paa Bombardementets Fornyelse, saa meget meer som enkelte Skud af og til faldt fra Fæstningen, ligesom og enkelte Bomber af Fjenden indkastedes i samme. Men i det Hele var Natten dog rolig. Generalmajor v. *Walterstorf* var General *du Jour* mellem den 6te og 7de Septbr.

Ved Dags-Parolen blev befalet:

Den Ordre, som igaar Aftes mundligen er given, at der ei skal skydes fra Volden, eller Forposterne, uden at samme bleve angrebne, gjentages. Besætningen paa Volden og Forposterne forbliver som i Gaar!

Ikke mindre qvalfuld var Dagen den 6te Septembrr og Natten til den 7de for den store Mængde, der forblev uvidende om de indledede Underhandlinger og derfor i den Forventning, at see de forrige Dages og Nætters Rædselsscener fornyede, trængte sig igjennem den eneste Port ud til Amager, hvor alle Huse, Lader, Staldbygninger o. s. v. ikke være rummelige nok til deri at optage de mange Flygtende.

Generalmajor v. *Peymann* paalaa imidlertid det sörgelige Hverv at underhandle med Fjenden. For nu at opfylde sit indgaaede Löfte, lod han til den fölgende Morgen den 6te September Kl. 9, et Krigsraad sammenkalde ved sin Sygeseng, bestaaende af de höieste Befalingsmænd af Land- og Sö-Etaten, Cheferne i Regjeringscollegierne og Departementerne, samt Een af Byens Magistrat og 2 af de deputerede Borgere, eller den Gang saakaldede 32 Mænd, nemlig:

Af *Landetaten* Generalmajorerne v. Gedde, v. Walterstorf, v. Falbe og v. Lemming, samt Obersterne v. Beck og v. Schmettow.

Af *Söetaten* Admiralerne Winterfeldt, Lütken og Commandeur Kierulf.

Af *Generalitetet* Generaladjutant v. Kirchhoff.

Af Hof-Etaten Over-Hofmarchal v. Hauch.

Af *det danske Cancelli* Etatsraad Cold.

Af *Rentekammeret* Kammerherre, Grev v. Moltke.

Af *General Toldkammeret* Conferentsraad Malling.

Af *Finants-Collegiet* Etatsraad Lange.

Af *Höieste-Ret* Conferentsraad Colbjörnsen.

Af *Magistraten* Conferentsraad Hjorthöi.

Af *Stadens 32 Mænd* Grossererne Axel Mörk og Peder Frederik Becker, samt

Stadshauptmand Mylius og Politiemester Haagen,

med de 3 Överstcommanderende.

At militaire Personer kaldes til et Krigsraad er meget almindeligt og under vigtige Omstændigheder, som her, endog befalet; men

at civile Authoriteter ogsaa kaldes til at give Raad i Sager, de ikke forstaae, var vel noget Nyt; dog derfor ikke ulovligt og maatte kunne undskyldes ved Gjenstandens store Vigtighed, idet General v *Peymann* ansaae det rigtigst at give selv de civile Authoriteter Leilighed til at udtale deres Anskuelser herom og muligen udfinde et Redningsmiddel, imod den overhængende Fare. Men nærmest grundede denne Fremgangsmaade sig paa Armeens Generalauditeur *Bornemanns* Forslag, hvis Pligt det da var at gaae den commanderende General til Haande som militair-juridisk Consulent, hvorfor hans Raad maatte skjænkes Opmærksomhed; og i alt Fald kunde Generalen ei antage, at han ved at følge samme, handlede imod Lovens Bydende.

Enhver af de Tilsagte indfandt sig i Krigsraadet til den befalede Tid, og vare alle Medlemmer sönderknuste ved den fjendtlige Voldsgjerning, egne og Andres Lidelser, Byens Ulykker, Landets krænkede Hæder, og Alle glödede af den helligste Iver og Fædrelandskjærlighed.

I Raadet begyndte man med at oplæse et Document, der skildrede Fæstningsværkernes forsvarlöse Tilstand, at en Storm var for Haanden, og at Capitulationen var fra Borgernes Side bleven begjært. Discussionerne bleve aabnede og förtes med Rolighed, Klogskab, Patriotisme og Dygtighed; men Raad og Redning var Ingen af de Tilstedeværende istand til at udfinde. Ingenieur-General v. *Gedde* yttrede tillige, „at Fæstningsværkerne, d. e. Forsvarsmidlerne, ei i „deres nærværende Utilstrækkelighed kunde holde sig mod en stor-„mende Fjende."

Alle Raadets Medlemmer, selv Söetatens Fire, Commandeur *Bille* medregnet, bleve derfor efter lang Discussion enige i den sörgelige Nödvendighed, med blödende Hjerter at indvillie i Flaadens Overgivelse og altsaa i at indlede Capitulations-Underhandlingerne paa denne Basis — „det var en haard, men uundgaaelig Nödvendig-„hed at underhandle med Fjenden om en Capitulation!" var ogsaa disse Medlemmers Ord; og Ingen af dem yttrede det Mindste om Flaadens Destruction nu, eller endog om at gjöre noget almindeligt Udfald, eller deslige.

Som Følge af det forsamlede Raads eensstemmige Beslutning, blev derfor en Parlamentair afsendt til den bestemte Tid, lidt förend Middag, til General *Cathcart* med følgende Brev:

Kjöbenhavn den 6te September 1807.

Min Herre!

„Jeg antager Deres Forslag i Henseende til Hans Majestæts „Flaades Udlevering som Basis for Underhandlingerne; dog med den „Betingelse, at ingen andre engelske Tropper maae betræde Staden, „end de Commissairer, Officierer og Militairpersoner, som i Löbet „af disse Underhandlinger maatte blive forlangte og Tilladelser der- „til givne."

General *Cathcarts* derpaa fölgende Svar löd:

Hovedqvarteret foran Kjöbenhavn d. 6 September 1807.

Sir!

„Efterat jeg har meddeelt Admiral *Gambier* Deres Brev fra i „Dag, tilligemed det fra i Gaar Aftes, men som jeg först har mod- „taget i Morges, underretter jeg Dem herved om, at vi samtykke „i at underhandle med Dem om Kjöbenhavns Capitulation paa Basis „af den danske Flaades Overgivelse."

„Men, da De ikke har bestemt Capitulations-Artiklerne, saa „skulle höie og anseete Officierer af Hans brittiske Majestæts Sö- „og Land-Etat strax vorde afsendte, for at udkaste Artiklerne med „Dem, eller med de dertil af Dem udvalgte Officierer, angaaende „Alt det, som maatte være af Vigtighed ved Kjöbenhavns Besættelse, „og som lader sig forene med Udförelsen af det os overgivne Hverv."

General v. *Peymanns* svarede herpaa:

Kjöbenhavn den 6te September 1807.

Min Herre!

„Saasnart det maatte behage Dem at bestemme et neutralt Sted „udenfor Byen, hvor Capitulationspuncterne kunde vorde fastsatte, „saa skulle Officierer blive sendte didhen, forsynede med den for- „nödne Fuldmagt til Underhandling. Vaabenstilstanden bliver imid- „lertid at ansee som bestaaende, indtil det Modsatte udtrykkeligen „befales."

Herpaa svarede General, Lord *Cathcart* atter:

Hovedqvarteret foran Kjöbenhavn d. 6 September 1807.

Sir!

„De Officierer, som ere befalede til at underhandle med Dem, „ere: Generalmajor Sir *Arthur Wellesley*, Sir *Home Popham*, Capi- „tain i Marinen, og Oberstlieutenant *Murray*, Armeens Generalqvar- „teermester. Disse Officierer vente ved Barrieren til Porten og ville

„strax træde i Underhandling med de af Dem udnævnte Officierer „paa hvilketsombelst Sted imellem vore Forposter og Deres Linier, „De maatte finde for godt."

„I det Öieblik, da jeg erholdt Deres förste Brev, blev der „givet Befaling til at holde inde saavel med Bombardementet som „med Skydningen; men en Vaabenstilstand er ikke bleven sluttet, „hvilket Omstændighederne godtgjöre, eftersom for faa Minutter siden „der i Forstaden, tæt ved vore Skildvagter, er af Deres Folk blevet „stukket et Huus i Brand*).

„Vi kunne, som vi allerede flere end een Gang have udtalt, „ingen Opsættelse tilstaae i denne Anledning; og det vil altsaa „snart vise sig, om de forestaaende Betingelser ere af den Art, at „de tillade en Vaabenstilstand."

Ildebranden i Byen vedblev imidlertid at rase. 450 af Holmens Tömmermænd, under Admiral *Lütkens* Overcommando, med 2 Capitainlieutenanter til Assistence, bleve i Dag sendte til Ilden, som omsider blev standset i Landemærket den 7de September og först aldeles slukket den 8de September om Eftermiddagen; men det vedblev at brænde i Grunden, og i Ruinerne af Frue Kirke o. fl. St. til Enden af September Maaned.

De til Krigsraadet om Formiddagen kaldte Medlemmer bleve atter til om Eftermiddagen Kl. 6 anden Gang i Dag sammenkaldte til at möde i Etagen under General v. *Peymanns* Sygeværelse, for at overlægge, hvilke videre Vilkaar man skulde söge ved Capitulationen at forskaffe sig. Men, forinden nogen eneste Tanke endnu var yttret, blev af den til Fjenden med General v. *Peymanns* sidste Svar afsendte Parlamentair meldt ved sammes Tilbagekomst: at de engelske Commissarier allerede ventede, hvilket ogsaa Lord *Cathcarts* ovenstaaende Brev paapegede, ved Barrieren udenfor Österport, for at möde de danske Befuldmægtigede og uopholdeligen begynde Underhandlingerne imellem de to Armeers Forposter. De fra dansk Side nödvendige Commissarier bleve derfor hurtigen valgte af Raadet og vare: Generalmajor v. *Walterstorf*, Contre-Admiral *Lütken*, hvilken sidste dog meget bad sig fritagen herfor og sögte at und-

*) Hvad dette Punkt angaaer, saa har den commanderende General senere erklæret og forsikkret, at hiint Huus blev afbrændt uden hans Vidende og Villie.

skylde sig med Udmattelse ved lang Anstrængelse som Commandeur for Brandvæsenet, hvorved endog han sidste Nat blev let saaret i Foden, men som især af Commandeur *Bille* overtaledes til at modtage denne vanskelige Post, samt Armeens Generalauditeur *Bornemann*, Commandeur *Billes* Svoger, som Samtlige forlode Hovedqvarteret Kl. 7½ om Aftenen og traf de engelske Commissarier ved det omtalede brændende Huus paa Österbro, ved hvis Lysning General v. *Peymanns* Skrivelse, eller Fuldmagt, blev læst. De engelske Befuldmægtigede forlangte nu at underhandle strax paa Stedet, eller fölge med til Byen og der aabne Underhandlingerne.

General v. *Walterstorf* forestillede dem, at Sagens store Vigtighed udfordrede Overlæg og Raadförelse med de offentlige Authoriteter, og at General v. *Peymann*, som var syg og sengeliggende, ogsaa först maatte underrettes om deres Ankomst. De engelske Commissairer syntes ikke at billige disse Anskuelser, men yttrede flere, ja! 5—6 Gange paa en truende Maade, „at, dersom de danske Commissairer „ikke havde noget Andet at foreslaae, maatte der begyndes igjen „med Bombardementet."

Efterat de nu saaledes flere Gange havde gjentaget deres Önske om at fölge med til Byen, svarede de danske Commissairer, „at de „ikke ansaae sig beföiede til, uden General v. *Peymanns* Tilladelse, „at bringe ham et saadant Besög; men, dersom Een af dem vilde „fölge med Generalauditeur *Bornemann* til Byen, skulde man Intet „have derimod."

Dette Forslag blev antaget; og Sir *Home Popham* paatog sig det Hverv at ledsage Generalauditeuren til Hovedqvarteret, medens de 4 andre Commissairer skulde vente udenfor Österport, under aaben Himmel, ved det ofte omtalede brændende Huus, til de kom tilbage.

Generalauditeur *Bornemann* og *Home Popham* afgik altsaa til det danske Hovedqvarteer, og deres Ankomst meldtes General v. *Peymann.*

Samtalen blev henförd paa Fransk, og Gjenstanden var naturligviis kun Flaaden. „Giv mig et Stykke Papiir", sagde *Popham*, „og jeg „skal med min Blyant strax udkaste Hovedpunctet!" Dette gaves ham, og Udkastet löd: „Den danske Flaade med alle Arsenaler og „Tilbehör skal udleveres Hans Storbrittanniske Majestæt til Eiendom,

„og den danske Regjering afgive det fornödne Mandskab til Udrust-
„ning, for at den kan forlade Havnen, naarsomhelst de engelske
„Höistcommanderende maatte finde det nödvendigt."

Vore tilstedeværende Officierer studsede ved Ordet: „Eiendom", da der forhen kun var talet om et „Depositum." „Man havde ikke", svarede *Home Popham*, „antaget det förste Tilbud." Professor *Thomas Christian Bruun*, som var Tolk i Hovedqvarteret, spurgte derpaa *Popham* paa Engelsk: „om der ved Flaaden kunde forstaaes „Andet, end Linieskibene?" Svaret var: „ethvert Fartöi af hvilken-„somhelst Störrelse!" „Men ved Sö-Krigssager", vedblev Professor *Bruun*, „kan dog vel ikke menes uden hvad der hörer til hvert „enkelt Skibs Udrustning?" *Pophams* Svar var atter kort: „ethvert „Stykke i Arsenalerne?"

Stadens överste Militair- og Civil-Authoriteter, der kaldtes til Krigsraadet 2den Gang i Dag, vare som sönderknuste og oprörte ved Fjendens Propositioner. Men, Hvad var der at gjöre? Nye Forslag bleve gjorte; Indvendinger hörtes, og een Time var alt forlöben. Generalauditeuren kom ind for at erfare Raadets Beslutning; han gik; han kom atter; *Popham* saae paa Uhret, vilde ikke vente længere og forlangte Tilladelse til at hente de andre Commissairer, for at slutte Conventionen endnu samme Nat, hvilket da maatte indrömmes.

Han steg derfor i Vognen, men begjærede inden han kjörte, sit Blyantsudkast af Conventionens Hovedpunct tilbage, hvilket Professor *Bruun* rakte ham.

Imidlertid fortsatte Krigsraadet sine Forhandlinger og kunde, som alt anfört, ei udfinde andre Midler til Stadens Redning, end dem, Fjenden foreskrev og som, efter Hvad vi have seet, Nödvendighedens Jernhaand aftvang os. Debatterne i Raadet vare rolige og Stadens troe Tjenere værdige. Konge, Fædreland og Ære vare paa Alles Læber; selv Fortvivlelsen hævede sin Stemme höit; men Overlæg, Fornuft og Sindighed erholdt omsider Overvægten. Man indsaae, at Haabet om Undsætning fra Sjælland ikke var at stole paa, efterat Generalerne v. *Castenskjolds* og v. *Oxholms* Corpser vare sprængte, ligesaalidt som Undsætning var fra Holsteen af at vente, siden den engelske Flaade bloquerede hele Öen og forhindrede Overfarten af selv de mindste Afdelinger, end sige af hele Armeecorps.

Fjenden kunde da derfor fortsætte Bombarderingen, saa længe han lystede, hvorved blot end Mere, om ikke Alt kunde indenfor

Voldene ödelægges, saasom: Rigets Archiver, Bankens Eiendomme, Arsenalernes Forraad, Landets Konstskatte og videnskabelige Indretninger, Bibliotheker, Slotte m. m. Man undersögte endvidere: om Byens og 100,000 Menneskers Undergang kunde opveies af nogle Dages længere Modstand? Kan man atter fravriste Fjenden Sjælland, naar han har taget Kronborg og er Herre over Sundet og Beltet? Naar man saaledes afveiede Hovedstaden og Sjælland imod Flaaden, kunde Svaret ei falde vanskeligt at give; og, havde man alt under Beleiringens förste Periode ei været istand til at holde Fjenden fjernet fra Forstæderne, ved at befæste disse og fegte der til det Yderste, saa blev nu Kampen end mere uden Nytte, eller Fordeel. For Æren havde man gjort tilstrækkeligt; det var Tid ogsaa at gjöre Noget for Menneskeligheden; og, at forhverve sig Udödelighed syntes Ingen af de höiere Befalingsmænd at have havt saa særdeles stor Begeistring for.

Fjendens Paastand blev atter forelagt det forsamlede Raad, hvis Medlemmer Alle vare endnu af den Mening: at man, paa Grund af den i Forsamlingen gjorte Erklæring, angaaende Umuligheden i at kunne i Fæstningen holde sig imod den udenfor samme værende Fjende, var nödsagen til at antage Capitulationspuncterne paa den af Fjenden *forlangte Basis*, *Flaadens Overgivelse*, med enkelte Tillæg, der bleve tilföiede de respective Vota i Forhandlingsprotocollen, saasom f. Ex.:

Generalitets- og *Commissariats-Collegiet*, *Hof-Etaten*, *det danske Cancelli*, og *Rentekammerets* Deputerede vedbleve deres om Morgenen givne Erklæring, at underhandle paa den anförte Basis.

Sö-Etatens Deputerede, som om Formiddagen havde været enige med Raadets övrige Medlemmer, optraade derimod nu i dette andet Möde tildeels i en anden Retning, skjöndt Underhandlingerne jo alt vare indledede paa den antagne Basis.

Saaledes lod Admiral *Winterfeldt* tilföie Protocollen: „Dersom „der er Tid dertil, burde man destruere Flaaden, omendskjöndt saa„dant ikke nu kan være af den Nytte som forhen, og, hvis det „mislykkes, kun vil give Fjenden Anledning til at gjöre större „Fordringer."

Admiral *Lütken* var af en anden Mening og bemærkede: „Först i Krigsraadet havde han erfaret, at et længere Forsvar ei „var muligt, og at Flaadens Overgivelse skulde være Basis for Un„derhandlingerne. Nu kunde han, med Hensyn til alle de af Ge-

„neralcommandoet Raadet forelagte Grunde, ei ansee det passende i „Raadet at foreslaae, eller intendere en Paastand om at ödelægge „Flaaden."

Commandeur *Bille* foreslog derimod, nu aldeles mod hans Votum samme Dags Morgen, ganske pludseligen og uventet, „at forkaste „Capitulationen paa den omtalede Basis og gjöre et almindeligt Ud- „fald med Alt, hvad der i Staden var bevæbnet, tilligemed alle Sö- „folk paa Canonbaadene og Holmens Magt."

Land-Etaten stemte derefter, ligesom om Morgenen, for Over- givelse, og fraraadede alt Udfald, hvorhos General v. *Walterstorf* tilföiede Protocollen: „At han saae det nödvendigt at capitulere, af „den Grund, at Fjenden kunde vedblive at brænde af Byen saa „længe, til Husene vare tilhobe ödelagte, og det deraf fölgende „Tab af Levnetsmidler gjorde Overgivelsen nödvendig. Der var des- „uden ei Reservestyrke nok til at understötte den Deel af Volden, „som især maatte blive angreben, og under Stormen kunde Bom- „bardementet være vedblevet. Da Commandeur *Billes* Proposition „skete, var allerede Basis for Underhandlingerne af Generalmajor v. „*Peymann* antaget, og han ansaae det for stridende imod Folkeret- „ten, paa den Tid at gjöre et saadant Udfald, hvilket desuden ei „kunde medföre Nytte, da man ikke kunde angive noget Sted, hvor- „fra dette Udfald burde skee, eller imod hvilket det kunde anvendes."

Conferentsraad Ove Malling stemte ogsaa for Overgivelsen ved fölgende Votum: „I Henseende til den forestaaende Capitulation, „da fölte han dybt, hvor haard og ydmygende den var; men, da „de Höistcommanderende og Sagkyndige have bestemt erklæret, at „Forsvarsmidlerne vare aldeles utilstrækkelige og Stadens og Fæst- „ningens Indtagelse af Fjenden uundgaaelig, saa skjönnede han ei „rettere, end at Capitulationen maatte finde Sted, og at i dette Til- „fælde den mindst ufordeelagtige burde antages; hvoraf fulgte, at „man heller maatte underkaste sig den Skjæbne at opofre Flaaden, „end opofre baade denne og det Hele; hvortil han endnu maatte „föie den Bemærkning, at, dersom Fjenden satte ved Erobring sig „i Besiddelse af Öen Sjælland og dennes Besætning, vilde det neppe „blive muligt for nogen Magt at deposidere ham igjen."

Conferentsraad Colbjörnsen vedföiede fölgende Votum: „I Hen- „seende til Forslaget om et fortvivlet Udfald erklærede han, at han „ikke alene vilde tilraade denne Mening, men endog bede om Til-

„ladelse til personligen, som blot Soldat, at tage Deel deri, hvis „det lod sig antage som muligt, eller som Resultat deraf, at man „ikke alene kunde bortjage Fjenden fra een, eller flere af hans „Forskandsninger og Positioner, men endog vente at beholde disse, „om endog for en kort Tid, eller nogle Dage kun, saa at Flaadens „Overgivelse, eller Byens Indtagelse derved kunde forhales. Men i „modsat Fald troede han, at Fölgerne deraf vilde blive, at vor alt „for svage Magt, maatte kun end meer svækkes og Fjenden sættes „i Stand til at gjöre flere haarde og ydmygende Fordringer, end „de, han allerede har gjort."

Dette sidste Votum fortjener fuld Anerkjendelse. Hvad Conferentsraad *Colbjörnsen* stemte for, vilde han selv deeltage i. Man kunde af ham ei forlange Kyndighed i Krigen, eller hvad denne æskede. Hans Forslag vare overeensstemmende med hans Fölelser og, i Sandhed! Romernes Tid værdige, da Hannibal stod for Roms Mure.

Saaledes kæmpede Meninger og Anskuelser i Raadet; dog var Majoriteten, som vi have seet, af den sindige og rolige Natur, der med Værdighed sögte at opfylde deres haarde, bedrövelige Hverv.

Men til allersidst, ved Forsamlingens og Protocollens Slutning og Underskrift den 7de September om Morgenen Kl. 4, altsaa, som vi strax ville erfare, 2 Timer efter at Generalmajor v. *Walterstorf* var kommen tilbage med den sluttede Capitulation for at forelægge samme for General v. *Peymann*, forlangte Commandeur *Bille* sit Votum tilföiet Protocollen; det var saalydende:

..... „Jeg, Kammerherre og Commandeur *Bille*, kan deri- „mod ikke tiltræde den anförte Mening" — nemlig Capitulation paa den af Fjenden forlangte Betingelse — „og deri være enig med den „commanderende General og Generalmajor v. *Bielefeldt*, men troer „meget meer, at en Capitulation af den Natur ikke bör antages, men „at man, forinden man derpaa indlod sig, burde gjöre et Udfald „med Alt, hvad der i Staden er bevæbnet, tilligemed alle de Sö- „folk, som ere paa Canonbaadene, samt Holmens Magt, hvilket da „i det Mindste vilde udgjöre 3000 Mand. Naar man da slog som „fortvivlede Folk for sin Ære, kunde man dö en rolig Död."

I Hovedqvarteret den 7de September Kl. 4 om Morgenen.

Peymann. *Bielefeldt.* *Steen-Bille.*

Dette af Commandeur *Bille* gjorte Forslag, har faaet et Slags Berömmelse, som udtalet i en exalteret Stemning af patriotisk Fortvivlelse, Betingelser, hvoruuder det og ene lod sig undskylde, ja! endog til Nöd forsvare; men, var Forslaget derimod skeet med fuldt roligt Overlæg, kunde det ikke vel billiges, at en til Krigsraad kaldet rolig og sindig Befalingsmand vilde, hvor det dog ikke kunde hjelpe, anvende intetsigende Phraser.

Commandeur *Bille* var, som vi alt have fremhævet, een af Danmarks bedste Sönner, der under Beleiringen havde kjæmpet som Helt og gjort med sit Vaaben Alt, hvad der for et Menneske og en Kriger var muligt. Forslaget klinger derfor visseligen meget smukt i hans Mund; men enten misforstod han sin Stilling i Raadet, eller og kjendte han ikke Omstændighederne i Fæstningen, der naturligviis maatte være af et ganske andet Slags fra Landsiden, end fra Sösiden, hvor Fjenden angreb med omtrent samme Styrke som den, der udvikledes fra vor Side, eftersom Kampen skulde afgjöres af Landtropperne.

Havde Fjenden angrebet os fra Sösiden med sin store Flaade af Linieskibe, vilde man snart have erfaret: at Trekroners Batteri og Södefensionen vilde have været ligesaa utilstrækkelige til at forsvare Staden og Flaaden nu, som i Aaret 1801, eller som Landtropperne vare det fra Landsiden. Og derfor spörge vi, om der vel kunde gives nogen Officier af Land- eller Sö-Etat, som under saadanne Omstændigheder vilde have tilraadet et Udfald med hver Mand, der kunde komme ombord i en Baad, for dermed at slaa den fjendtlige Flaade tilbage?

At gjöre Udfald, eller bruge Fæstningens Skyts imod Fjenden under en indgaaet Vaabenstilstand og en antagen Basis for Underhandlingerne, vilde saa længe han holdt sig Vaabenstilstanden efterrettelig, have været ligesaa urigtigt og ubetimeligt, som dengang at destruere Flaaden, siden al slig Fremgangsmaade nödvendigviis maatte blive betragtet som uredelig og et Brud paa de indgaaede Betingelser; men ingensinde oversees noget Saadant, der tvertimod, ifölge Krigsbrug, haardeligen hevnes. I sligt Tilfælde maatte da Underhandlingerne i det Mindste först afbrydes, Vaabenstilstanden opsiges, og Krigen saaledes begynde for fra. Men nu var jo Grunden til Underhandlingen netop den, at man i Fæstningen ei besad Midler til at drive Fjendens Overmagt tilbage, og at han havde Fæstningen

ganske i sin Magt. Vi indsee derfor hverken Rigtigheden, eller Fordelen af Commandeur *Billes* Forslag, da dog Flaaden umuligen kunde reddes for Fjendehaand derved, at Kjöbenhavns bevæbnede Befolkning lod sig nedskyde ved Foden af de fjendtlige Batterier, ligesom man og derved ei havde forhvervet sig andet Navn eller anden Udödelighed, end den, ufornuftige og uoverlagte Handlinger fortjene. Med Ret kan man ogsaa undre sig over, at Commandeur *Bille* ikke fremsatte sit Forslag i Raadet om Morgenen, hvor det kunde være blevet undersögt, inden General v. *Peymann* tilskrev General *Cathcart*, at han var villig til at capitulere paa Basis af Flaadens Overgivelse, og hvori Commandeuren selv var dengang enig ogsaa. Ingen Anden af Raadets Medlemmer stemmede heller for, men Alle fraraadede denne saa extravagante Proposition, som, ifald den var bleven fulgt, vilde have bragt uberegnelige Ulykker over den betrængte Stad og paadraget den commanderende General hele Ansvaret. Og, at et sligt, endog nok saa fortvivlet Udfald vilde mislykkes, det er vel ikke vanskeligt at udlede af det Foregaaende, eftersom hverken Borgervæbningen, eller Landeværnet vare, ifölge deres Organisation, ret vel at bruge i aaben Mark, end sige da den övrige Befolkning, og saa meget meer som Udfaldet maatte skee af Fæstningsportene, ikke fra den bedækte Vei, der var uden Pallisadering og i en saa slet Forfatning, at den ikke kunde besættes, eller overhovedet Tropper opholde sig i den.

Allerede Dagen derpaa, den 8de September, indsaae ogsaa Commandeur *Bille* sin Vildfarelse og melder i sin Beretning til Kronprindsen: „at hans Forslag blev udtalt i Extace, af patriotisk For„tvivlelse, og vilde ei have havt anden Nytte for ham, end aabnet „ham Veien til Döden, den han sögte." Denne Bekjendelse er Helten værdig; og vi kunne derfor letteligen forsone os med hans Forslag, saa meget heller, som det ei blev fulgt og altsaa ei heller havde nogensomhelst skadelig Virkning, omendskjöndt det senere lagdes den commanderende General meget til Last, ei at have fulgt det.

Ligeledes er det senere blevet lagt General v. *Peymann* til Last, at han ikke oppebiede og afslog i det Mindste een Storm, inden han underhandlede med Fjenden. Vistnok maatte enhver Patriot og Soldat have önsket det Samme, eller dog at han havde forsögt derpaa. Men af det Ovenstaaende er det indlysende, at den höistcommanderende General ei kunde i denne almindelige Nöd og

Jammer og den deraf fölgende Forvirring med Rimelighed vente at komme til at afslaae en saadan Storm; og var da Byen falden paa en saadan Maade, havde dens Plyndring været uafværgelig og vilde have fört til endnu langt större Ulykker, end en regelret Capitulation; og da var det med Rette ogsaa blevet lagt den commanderende General til Last, at han havde ladet det komme til en saadan Yderlighed.

Man har ogaaa lagt General v. *Peymann* til Last, at han, i Overeensstemmelse med Kronprindsens egen Befaling, ikke strax afgav Commandoen, da han blev saaret. Denne Forseelses Rigtighed indrömmer Generalen selv, men haaber Tilgivelse derfor. Commandoens Afgivelse ved saadanne Leiligheder er altid anseet for rigtigst, og, under de fleste Omstændigheder, især hvis den Saarede tillige er aandeligen lidende, for en endog ufravigelig Pligt. Men, en slig Lidelse var ei tilstede i nogen betydelig Grad.

Den commanderende Generals Pligter og Forretninger vare under disse Forhold vistnok ikke misundelsesværdige, og der hörte megen Kraft og Sjelsstyrke til, for at bære de med hans Kald forbundne Möisommeligheder og Krænkelser, Sorger og Ansvar. Man maa derfor snarere rose, end dadle en Mand, der ikke, uagtet han var bleven saaret, strax benyttede Leiligheden for at vælte dette store Ansvar fra sig, men end paa Gravens Rand havde Mod og Sjælsstyrke nok til at trodse Gjenvordigheder og moralske Lidelser og selv tage sig Skylden paa for muligen begangne Feil og Forsömmelser under Beleiringen. Generalen har derved viist en sjelden Storhed, som havde fortjent en bedre Skjæbne og en mildere Bedömmelse.

Andre, og den större Masse af Dem, som have fældet Domme over denne Krig, have önsket og foreslaaet, at man havde ödelagt Tvistens Æble og derpaa aabnet Fæstningens Porte for Fjenden, hvilken Ödelæggelse naturligviis maatte have været fuldbragt, inden det förste Skridt til en Overgivelse var indledet. Kun er man ikke enig om Maaden, hvorpaa dette skulde have været iværksat.

At brænde Flaaden var i dens sædvanlige Leie i Orlogshavnen umuligt, uden at Söarsenalerne og Byen samt omtrent 800 i Havnen liggende Coffardiskibe maatte dele Skjæbne med den; og saaledes vilde et Baal af i det Mindste 50 större Krigsskibe, foruden de mange smaae, nödvendigviis have gjort det Onde endnu være og muligviis ogsaa foraarsaget hele Byens Undergang.

At *sænke* Flaaden var, som vi have seet (Pag. 226—227) paatænkt; men selv dette Middel vilde ei have kunnet fört til noget os fordeelagtigt Resultat, da Orlogshavnen har paa de dybeste Steder kun 22 Fod Vand; man vil altsaa deraf indsee, at de störste Skibe kun ville synke 5—6 Fod under den sædvanlige Vandlinie, hvilket vel kunde være nok for at faae dem tildeels fyldte med Vand, naar de lagdes paa Siden. Men, da en stor, om ei den störste Deel af de sænkede Skibes Skrog vilde forblive over Vandet, saa kunde de under det fjendtlige Bombardement ogsaa letteligen komme i Brand; og, da Skibene ei meer kunde bevæges, altsaa ei heller adsplittes fra den övrige Flaade, kunde det foraarsage den hele Flaades, ja! som ovenfor sagt, hele Byens og Arsenalernes Ödelæggelse. Ogsaa vilde Fjenden let og hurtigen kunne hæve Skibene igjen, og i det Mindste tage de Forholdsregler og Repressalier, som maatte passe sig bedst for at opfylde det ham paalagte Hverv, hvortil især maa henregnes Sjællands og Kjöbenhavns Besættelse, indtil dette var skeet, og hvortil vore egne Arsenaler maatte yde baade Materialierne og Haandkraften. At Flaadens Sænkning ikke kunde före til noget Resultat for os er ogsaa senere aldeles indrömmet af Admiralitetet i en Skrivelse til den Overkrigscommission, som blev nedsat for at undersöge de Commanderedes Forhold under Beleiringen.

At gjöre Flaaden *ubrugelig* og *ubevægelig* ved at brænde Roer og Rundholter, ituskjære Seil og Takkelage, kappe Master, o. s. v. som vi have seet (Pag. 227) allerede var paatænkt, vilde heller ikke före til andet Resultat, end det selvsamme, der maatte opnaaes ved Sænkningen af den, og kunde derfor aldeles ikke bifaldes. Den eneste mulige og anvendelige Maade at distruere Flaaden paa var vistnok den, enkeltviis at före Skibene udaf Havnen forbi Batteriet Trekroner, der antænde, eller sprænge dem med Krud og lade dem derpaa drive, hvorhen de vilde. Herved var Faren mindst og Ödelæggelsen maatte blive meest virksom.

Men, hvorledes var det at vente, at den commanderende General vilde uden höiere Ordre paatage sig et saadant Ansvar, frivilligen og forsætligen at ödelægge Landets hele Söværn, af en Værdie til 18—20 Millioner Rd., og det Nationen betragtede som sit Palladium? Kronprindsen, som vi vide, besögte den 11te August Kjöbenhavn, yttrede Intet til den commanderende General om denne Yderlighed i Forsvaret, omendskjöndt det senere er beviist, at man havde

gjort ham opmærksom derpaa, og han talet med flere af Landets bedste Mænd herom, selv paa Overreisen til Kjöbenhavn.

Det er altsaa indlysende, at den Kongelige Herre ei vilde give en saa extravagant Befaling, hvilket ei heller kan forundre os, da det vistnok er langt lettere at adlyde en saadan Befaling, end at give den.

Denne Paastands Rigtighed fremlyser ogsaa af de Begivenheder, som senere fulgte paa.

Da nemlig Kronprindsen var kommen tilbage til Kiel, afsendte han den 18de August Premierlieutenant v. *Steffens* med en Ordre til General v. *Peymann*, saa lydende:

„Hvor ubehagelig den Tanke end er at tænke sig Muligheden „af Kjöbenhavns Overgivelse i Fjendens Hænder, hvilket jeg under „Deres Commando ogsaa ei befrygter, saa finder jeg det dog nödven- „digt herved at bekjendtgjöre Dem, at det er Hans Majestæt Kon- „gens Villie og Befaling, at, hvis det ulykkelige Tilfælde dog skulde „indtræffe, som Gud forbyde, at Kjöbenhavn blev nödt til at over- „give sig, da skal De, forinden sligt skeer, sætte Ild paa Flaaden „og lade den brænde, da Hans Majestæt af to Onder vælger det „Mindre, som virkeligen det er at vide sin Flaade opbrændt, end „see samme i sin og Landets Fjendes Hænder og derved give disse „Voldsmænd en Triumph, som ingen dansk Mand kan taale at bære."

Efter mange overstaaede Vanskeligheder, for at undgaae Fjendens Krydsere, naaede Lieutenant v. *Steffens* omsider Sjelland og var kun 1½ Miil fra Kjöbenhavn, da han omendskjöndt forklædt, blev anholdt af en fjendtlig Patrouille og bragt til det engelske Hovedqvarteer, hvor han maatte underkaste sig en Examination, og hvor man forlangte at see hans Depecher, eller erfare dens Indhold og hans Ærinde. Han havde imidlertid fundet Leilighed til at overlevere Depecherne til Amtmand, Conferentsraad *Treschow* i Roeskilde, som brændte dem uden at læse samme; og, da Lieutenant v. *Steffens* nægtede at aabenbare sit Ærinde, blev han endog truet med Tortur. Dog betænkte Fjenden sig og lod ham, efter nogle Dages Forlöb, bringe ombord paa Flaaden, hvor han forblev, indtil Capitulationen blev sluttet. Af denne Fremstilling, er det indlysende, at Kronprindsen ikke har givet nogen Ordre om Flaadens Ödelæggelse ved sit Ophold i Kjöbenhavn, den 11te August, og at man derfor ei heller kan lægge den commanderende General Undladelsen heraf til Last. Men, selv om denne Befaling var betimelig bleven givet

ham, saa er det næsten at antage, at Udförelsen af den alligevel vilde, af ovenanförte Grunde, været vanskelig, om ikke umulig at efterkomme.

Sagen havde desuden endnu, een Side, hvorfra den maatte betragtes. De engelske Befalingsmænd havde nemlig hidtil kun talet om Flaadens Overlevering som et „Depositum" indtil en almindelig Fredsslutning, til hvilken Tid den atter skulde „blive „tilbageleveret i samme Tilstand, som den befandtes ved Modtages- „sen". Man maatte derfor have det Haab, at denne Anskuelse endnu var den herskende hos de engelske Overbefalingsmænd; og derfor kunne vi ikke forundre os over, at General v. *Peymann* ei indvilliede i dens Ödelæggelse, som endmere vilde have föröget det tunge Ansvar, der hvilede paa ham, og kunde give Fjenden Anledning til at tage haarde Repressalier, eller maaskee offentligen erklære, som Retfærdiggjörelse for deres Tog og Angreb paa Danmark, at Hensigten ved den danske Flaades Erobring var kun den, at gjöre den uskadelig for England ved at deponere den i en engelsk Havn; men siden nu de danske Befalingsmænd havde selv ödelagt den, var Hensigten ogsaa opnaaet, uden at der nu kunde være Tale om nogetsomhelst Ansvar, eller nogen Godtgjörelse fra Englands Side.

Vi see heraf, at General v. *Peymanns* Hverv bör kaldes meget vanskeligt og ubehageligt; men tillige, at han handlede saaledes, som Omstændighederne og Klogskaben fordrede.

Englænderne vilde nu engang have den danske Flaade; om Grundene hertil kaldtes i höi Grad voldsomme og uretfærdige, det var dem ligemeget; og nu troe vi at burde udtale den Overbeviisning, at Maaden hvorpaa Overgivelsen fandt Sted, ikke ret vel kunde af de anförte Grunde, være nogen anden end den, hvilken vi nu nærmere ville belyse.

Vi vende derfor tilbage til Underhandlerne, som bleve afhentede af Home Popham og Generalauditeur *Bornemann*, fra Österbro, efter 2 Timers Venten der, og bragte til det danske Hovedqvarteer. Men, da de kom tilbage, frabad Generalauditeur *Bornemann* sig det ham paalagte Hverv, angivende til Grund, at han, som Armeens Generalauditeur, kunde komme i det Tilfælde at maatte lede Undersögelserne, angaaende Capitulationen. I hans Sted udnævntes derfor den redelige og fordringsfrie Generaladjutant, Major v. *Kirchhoff*, som ogsaa gjerne vilde undskylde sig med Ukyndighed i Spro-

get. Men, da Tiden trængte paa, Standens Liighed og Tjenestens Tarv fordrede det, modtog han dette Paalæg som en Befaling, han, der var Soldat, maatte adlyde, og Underhandlingerne begyndte derpaa i bemeldte Trakteur Rau's Gaard.

General v. *Walterstorf* aabnede Underhandlingerne med en Tale, hvori han forestillede de fjendtlige Commissarier: „at dette Oieblik, „hvori der nu skulde underhandles om at skille Fædrelandet ved „det, der med Grund kunde kaldes dets Sjel, og det enhver Dansk „hidtil havde betragtet som Danmarks Stolthed, var det bittreste i „hans Liv; men at han stolede paa, at han talede til Mænd, der „ville vide at sætte sig ind i hans Stilling, uden at miskjende hans „Fölelser, og at de derfor vilde i denne ubehagelige Underhandling „vise den Opriglighed og Ædelmodighed, som kan ventes af Mænd „og Krigere." Generalen gjorde dernæst Forslag om et Brev, der skulde tilskrives de engelske Overbefalingsmænd, General *Cathcart* og Admiral *Gambier*, og hvori der erklæredes, „at General v. *Peymann* an„tog de i begge disse Befalingsmænds Skrivelse af 1ste September gjorte „Forslag, nemlig at den danske Flaade udleveredes som et Depositum „og bortförtes paa det Vilkaar, at den tilbageleveredes i samme Stand „ved en almindelig Fred, naar den Nödvendighed, der havde for„anlediget dette Skridt, ophörte."

General *Wellesley* svarede hertil: „det er ikke overeensstem„mende med den Opriglighed, de önsker at der skal herske ved „Underhandlingerne, at de citerer den Deel af Opfordringen, som „synes fordeelagtig for dem, men taler hverken om den övrige Deel „af Opfordringen, eller om det i samme anförte Alternativ. De „maa indsee at siden Fjendlighedernes Begyndelse har Tingen alde„les forandret sig; og, at der ikke nu kan længer være Spörgsmaal om „at udlevere Flaaden som et Depositum, men at den maa overgives „os (England) ifölge Stadens Erobring."

Man yttrede fra dansk Side Forundring og Forbauselse over denne nye Paastand, som var aldeles stridende imod den af det engelske Ministerium udtalede, politiske Bevæggrund til Angrebet paa Danmark, der jo blot skulde have til Hensigt: „at forekomme, at „den danske Flaade ikke faldt i nogen anden Magts Hænder".

Da de engelske Commissarier bestemt erklærede, at der ikke kunde være Spörgsmaal om Andet, end Flaadens ubetingede Overgivelse, saa forsögte man fra dansk Side, overeensstemmende med

en Nota fra Commandeur *Bille*, at modificere Paastanden i Henseende til Skibenes Antal og Rang. Man forestillede de engelske Commissarier, „at det vist ikke kunde være Englands Hensigt at beröve „os alle vore Rangskibe; at den politiske Ligevægt i Europa ikke „kunde være det ligegyldig, og at England neppe vilde svække „Danmark saaledes, at dette ikke kunde forsvare sig imod sine nær- „meste Naboer, og at man derfor antog, at Hensigten ikke kunde „være at fratage os et större Antal Skibe, end, de, som kunde blive „farlige for England ved at overgaae i en anden, eller fjendlig „Magts Hænder." Herpaa svarede Capitain Popham: „at de en- „gelske Commissarier ikke kunde indlade sig paa at dömme i Politik, „men at de maatte have Alt."

Da herpaa svaredes: „at dette da vel kun var at forstaae om „Linieskibene," gjentog *Popham*: „nei! vi maa have alt Flydende!"

Man gjorde sig endnu megen Umage for at faae Paastanden nedsat, men forgjæves.

Tilsidst kom de engelske Commissarier ogsaa frem med den Erklæring, at Staden ikke kunde holde sig længe, at al videre Modstand vilde have dens Ödelæggelse til Fölge, og at deres Pligt og Forretning kun var at underhandle om Capitulationen.

De danske Commissarier forsikkrede, „at for dem, som Mili- „litaire, havde Bombardementet ikke været videre skrækkeligt; men „at den commanderende General af Medlidenhed med Koner og Börn „vel kunde samtykke i en ærefuld Capitulation". *Popham* tilböd sig derpaa atter at gjöre et Udkast til samme og fremtrak af Lommen en Copi af Caps-Capitulation, for at tjene til Veiledning. De danske Underhandlere samtykkede heri, for at erfare de Engelskes Fordringer. Der kunde altsaa ikke længer være Spörgsmaal om Capitulationens Hovedpunkt, men blot om at erholde saa fordeelagtige og lidet krænkede Betingelser i andre Henseender, som muligt Altsaa kun didhen maatte fra nu af de danske Commissariers Idrætter være rettede.

De engelske Commissarier gjorde i Begyndelsen Paastand paa Trekroners Batteri og Öster- og Amager-Ports udelukkende Besættelse af engelske Tropper, og af de to andre Porte i Forening med danske Tropper. Oberstlieutenant *Murray* var især meget paastaaende om Besættelsen af Amager Port, og der blev disputeret med den af ham medbragte Plan over Kjöbenhavn liggende paa Bordet.

De danske Commissarier kæmpede saa godt de formaaede imod det engelske Overmod; dog maatte de erkjende, at Generalmajor *Wellesley* og Oberstlieutenant *Murray* vare fine og dannede Mænd, hvis hele Opförsel fortjente al Agtelse og Berömmelse, hvorimod *Popham* var en raa og insolent Personlighed, som ikke havde Begreb om at burde ved sin Opförsel skaane den saarede danske Nationalfölelse, der aldeles nedtrykkede de danske Commissarier.

Sir Arthur Wellesley, var især et værdigt Billede paa Aabenhjertighed og Redelighed. Saaledes yttrede han uforbeholdent: „at den „danske Flaade med alt Tilbehör skulde og maatte England have, „og at det altsaa ikke stod i Underhandlernes Magt at atstaae fra „denne Fordring; men forresten vilde de gjerne indrömme enhver „Villighed, det var muligt, blot at Flaadens Udlevering og Armeens „Sikkerhed ikke blev derved vanskeliggjort, eller sat i Fare. Hvor „i al Verden" — vedblev han — „vil man have hört Tale om en „Capitulation, i hvilken de Overvundne foreskrive Seierherrerne Love, „som f. Fx., at disse ikke maae betræde den betvungne Stad; at „Citadellet bliver skilt fra den övrige Deel af Byen ved en Palli-„sadering; at al offentlig Eiendom bliver respecteret, de Kongelige „Slotte urörte, eller at den erobrede By atter forlades efter en be-„stemt Tid o. s. v. Dersom de danske Underhandlere" — fortsatte han — „blive tiltalede for denne Capitulation, vil jeg selv komme „og være deres Forsvarer!" et Tilbud, han rigtignok senere ei opfyldte, men hvorpaa man ei heller havde enten ventet, eller regnet.

Sir *Home Popham* havde en anden Maade at tröste Underhandlerne paa, idet han yttrede: „det er en Lykke for Kjöbenhavn, at „Capitulationen nu sluttes. Vi have fra Frederiksberg seet en utal-„lig Mængde Varer henflyttes til Christianshavn og Amager, og „denne Deel af Staden var netop bestemt til at bombarderes i Nat".

Imidlertid var *Wellesley's* aabenhjertige, redelige og deeltagende Yttringer heelt anderledes skikkede til at gjöre Indtryk paa de danske Commissarier, end Home Pophams brutale og truende Meddelelser.

Underhandlingerne bleve saaledes fortsatte Natten imellem den 6te og 7de September, medens Krigsraadet forblev samlet. De vigtigste Punkter bleve, forinden de af vore Commissarier bleve antagne underlagte General v. *Peymanns* og Krigsraadets Sanction; hvilket

rigtignok ei kan og vil sige, eller betyde Andet, end at Generalen og Raadet bleve nödsagne til at antage det, Fjenden önskede og billigede.

Klokken var saaledes bleven 2 om Morgenen den 7de September, da General v. *Walterstorf* traadte ind til General v. *Peymann* med Capitulationspunkterne og den Bemærkning, at de Befuldmægtigede ei vare i Stand til at erholde dem anderledes, eller fordeelagtigere for os; og udbad sig Generalens Ordre for, om de Befuldmægtigede turde antage dem. Den beklagelsesværdige General havde, efter hvad ovenfor er omtalet, destoværre! intet Valg.

Da de danske Commissarier derpaa havde erholdt General v. *Peymanns* Indvillielse til at undertegne Capitulationspunkterne, maatte deres Ansvar, — saafremt dem ellers ingen Forsömmelse kunde lægges til Last — falde bort, og han alene bære Skylden og Ansvaret; thi Underhandlerne vare blot at betragte som den höistcommanderede Generals Organer, der alene handlede ifölge hans Befaling. De danske Commissarier hörte til Danmarks ædleste og værdigste Sönner, om hvis Dygtighed, gode Villie og Patriotisme der ingensinde er opstaaet den allermindste Tvivl. Med blödende Hjerter underskrev de derfor Capitulationen ifölge den höistcommanderende Generals Ordre.

Men paa denne hviler ogsaa langt tungere Pligter, end dem at kæmpe med Fjenden i aaben Mark. Saaledes er det hans Pligt, efter en uheldig Kamp at underhandle med en ofte overmodig Fjende, blive aftvungen Opoffrelser, der ere nödvendige for at redde det Hele, og derved muligen paadrage sig Fyrstens og Nationens Utilfredshed og Ansvarlighed. Det Eneste, som Overbefalingsmanden ved saadan Leilighed bör haabe, er: at De, der staae ham nærmest, ville söge ved deres Bistand at lette ham det haarde Hverv, der hviler paa ham, og ikke unddrage sig samme ved intetsigende Talemaader. Vi beklage derfor af Hjertet, at vi ei have seet den dygtigste iblandt dem Alle, Commandeur *Bille*, deeltage personligen i disse Underhandlinger; et Navn, der havde en saa god Klang baade hos det danske Folk og hos Fjenden, vilde sikkert ei blevet uden virksom og fordeelagtig Indflydelse paa Conventionens Afslutning; og, skulde end han derved have paadraget sig Ansvar, ja! endog være gaaen til Grunde, maatte han dog erindre, at paa Befalingsmanden hviler altid den haarde Pligt at opoffre sig paa flere Maader. Vistnok er

Undergang paa Politikens, eller Diplomatiens Mark meget haard; men Opofrelsen er ogsaa her növendig til Fædrelandets Bedste, og hvorpaa enhver Overbefalingsmand maa være forberedet.

De engelske Commissarier oversatte derpaa selv Capitulationen paa Fransk. Dagen lysnede, da Professor Bruun erholdt den til Reenskrivning, og först Kl. 9 om Morgenen den 7de September, blev den undertegnet af General v. *Peymann* og afgik derpaa de engelske Commissarier med den fra det danske til det engelske Hovedqvarteer, for at den der kunde blive ratificeret; og, saaledes undertegnet af begge de commanderende Generaler, blev den udvexlet i General v. *Walterstorfs* Bolig i Byen og er saa lydende:

Capitulationsartiklerne for Staden Kjöbenhavn og sammes Citadel, vedtagne imellem Generalmajor v. *Walterstorf*, Ridder af Dannebroge, Hans Kongelige Majestæts Kammerherre og Oberst af det Nordre Sjællandske Regiment Landeværn, Contra-Admiral *Lütken*, og *I. H.* v. *Kirkhoff*, Hans danske Majestæts Generaladjutant, som dertil behörig ere authoriserede ved Hans Excellence Generalmajor v. *Peymann*, Ridder af Dannebrogordenen og Höistcommanderende over Hans Majestæts Krigsmagt paa Öen Sjælland, paa den ene Side; og ved Generalmajor, Höivelbaarne *Sir Arthur Wellesley*, Ridder af Bath-Ordenen, *Sir Home Popham*, Ridder af Maltha og Capitain af Flaaden, og Oberstlieutenant *George Murray*, Vice-General-Ovarteermester for den brittiske Krigsmagt, behörig authoriserede ved *Iames Gambier*, Esqr. Admiral af det blaae Flag og Höistcommanderende over Hans brittaniske Majestæts Skibe og Fartöier i Östersöen, og ved Generallieutenant, Höivelbaarne Lord *Cathcart*, Ridder af Tidselordenen, Höistcommanderende af Hans brittiske Majestæts Krigsmagt i Sjælland og i Norden af Europas Fastland paa den anden Side.

1ste Artikel.

Naar denne Capitulation bliver underskreven og stadfæstet, skulle Hans brittiske Majestæts Tropper sættes i Besiddelse af Citadellet.

2den Artikel.

En Vagt af Hans brittaniske Majestæts Tropper skal ligeledes besætte Holmen.

3die Artikel.

Skibene, samt Krigsfartöierne af enhver Benævnelse, tilligemed alle Hans danske Majestæt tilhörende Skibs-Sager og Sö-Inventa-

rium, skulle overgives i de Personers Værge, som blive udnævnte ved de Höistcommanderende for Hans britanniske Majestæts Krigsmagt; og de skulle ufortövet sættes i Besiddelse af Holmene, samt alle de dertil hörende Bygninger og Forraadshuse.

4de Artikel.

De sig i Hans brittanniske Majestæts Tjeneste befindende Forraads- og Förselsskibe skulle tillades, hvis fornödent gjöres, at komme ind i Havnen for at igjen indskibe, hvad Skibssager og Tropper de have hidbragt til denne Öe.

5te Artikel.

Saasnart Skibene skulle være udbragte fra Holmen, eller inden 6 Uger fra denne Capitulations Dato, eller för om muligt, skulle Hans brittanniske Majestæts Tropper overantvorde Hans danske Majestæts Tropper Citadellet i den Tilstand, hvori det vil befindes, naar de besætte samme. Hans brittanniske Majestæts Tropper skulle ligeledes, inden foromeldte Tid, eller snarere om muligt, igjen indskibes fra Öen Sjælland.

6te Artikel.

Fra denne Capitulations Dato skulle Fjendtlighederne ophöre over hele Sjælland.

7de Artikel.

Ingen Person, være sig hvo det er, skal vorde molesteret; og al Eiendom, offentlig eller privat, undtagen de förommeldte Hans danske Majestæt tilhörende Skibe og Krigsfartöier, samt Skibssager og Söinventarium, skal respecteres; og alle civile og militaire Betjentere i Hans danske Majestæts Tjeneste skulle vedblive i den fulde Udövelse af deres Embedsforretninger over hele Sjælland; og Alt skal anvendes, som kan sigte til at fremme Enighed og god Forstaaelse imellem de tvende Folk.

8de Artikel.

Alle paa begge Sider tagne Fanger skulle ubetinget tilbagegives; og de Officierer, som ere Fanger paa Æresord, skulle befries fra sammes Forpligtelse.

9de Artikel.

Al engelsk Eiendom, som maatte have været sequestreret i Fölge de stedhavende Fjendligheder, skal tilstilles Eierne.

Denne Capitulation skal stadfæstes ved de respective Höistcom-

manderende og Stadfæstelserne skulle udvexles förend Klokken 12 denne Dags Middag.

Givet i Kjöbenhavn d. 7de Dag af September 1807.

Ernst Frederik Walterstorf. *Arthur Wellesley.*
O. Lütken. *Home Popham.*
I. H. Kirchhof. *George Murray.*

Stadfæstet og bekræftet af os i det brittiske Hovedqvarteer paa Hellerup denne fornævnte syvende Dag af September 1807.

I. Gambier. *Cathcart.*

Saaledes capitulerede Kjöbenhavn 23 Dage efter at den engelske Armee havde gjort Landgang. Vistnok var denne Capitulation saare lidet tilfredsstillende for Danmark og det danske Folk; men vi kunne dog ikke undlade at bemærke, at samme, Hovedpunktet fraregnet, endog forekommer os at være moderat og saa lidet krænkende for Nationalfölelsen, som man efter Omstændighederne vel var berettiget til at vente, saa at man heri fandt General *Wellesleys* Löfte, paa en Maade stadfæstet. De danske Commissariers Dygtighed og Iver synes herved ogsaa at have været af overveiende Interesse for vor Sag.

I Byen var man endnu uvidende om, hvad der egentlig blev foretaget i Hovedqvarteret; dog syntes Borgerne at ahne det og vare ei ganske rolige.

Imidlertid vare Authoriteterne active og paapassende. Allerede den 6te September om Eftermiddagen red Kjöbenhavns Politimester omkring paa Byens Torve, ledsaget af en Escorte af Livgarden til Hest, og oplæste en Bekjendtgjörelse, hvori det hed, „at der var „sluttet en Vaabenstilstand med de Engelske; at den Fattige kunde „vente Erstatning for det, der var brændt, for ham; og at Enhver „skulde forholde sig rolig."

Ved denne Meddelelse blev Opmærksomheden naturligviis spændt. Nogle bleve beroligede, Andre misfornöiede, Alt eftersom deres Fölelser ledede dem. Men Alle fölte vor krænkende Stilling, og Smerten mildnedes kun ved Livsfarens Ophör.

Stadshauptmandskabet lod den 6te September bekjendtgjöre:

„Alle og Enhver af det borgerlige Militairs 1ste og 2den Af„deling, som har været nödsagen til at forlade deres Boliger, paa„lægges det herved strax og uopholdeligen at anmelde for den Com„pagnichef, i hvis Compagnidistrikt deres Boliger forhen have lig-

„get, hvor de nu ere at finde; og Enhver, som mod Forventning „maatte efterlade samme, kan vente i Overeensstemmelse med Krigs- „artiklerne alvorligen at blive anseet som Den, der har unddraget „sig fra Kongens og Stadens Tjeneste."

Endeligen oprandt den 7de September Dagen, hvorpaa Capitulationen blev sluttet, ratificeret og af den commanderende General bekjendtgjort Byens Indvaanere ved fölgende Proclamation:

„Medborgere! Efterat alle vore Forsvarsmidler ere blevne util- „strækkelige, og vi ikke have kunnet forhindre Fjenden fra at an- „lægge Forskandsninger saa nær ved Stadens Volde, at han kan, „saa ofte han finder for godt, sætte Staden i Brand paa flere Steder, „uden at vore Slukningsanstalter (der ere ödelagte baade ved deres „Brug og Fjendens Skyts) kunne formaae at standse Ildens Udbre- „delse; saa har jeg, saavel i Betragtning heraf, som efter min egen „og de övrige höistcommanderende Officierers fuldkomne Overbe- „viisning, indseet, at vor svækkede Styrke i dens nuværende For- „fatning ikke er istand til med nogen Sandsynlighed at afværge, at „jo Fjenden med Magt kan indtage og sætte sig Besiddelse af Sta- „den og, som Fölge heraf, tillige af begge Holmene og Flaaden, „uagtet disses Forsvar fra Sösiden er aldeles betryggende. Jeg har „derfor været sat i den uheldige Nödvendighed, for at spare uskyl- „dige Borgeres Blod og Staden for de uberegnelige Fölger, som „dens Indtagelse med Storm maatte drage efter sig, at indgaae en „Capitulation med den fjendtlige Krigsmagts Anförere og derved „maattet overgive Flaaden samt indrömme Fjenden Besiddelse af Ci- „tadellet Frederikshavn og Holmen i saa lang Tid, som udfordres „til at före Krigsskibene ud paa Rheden; dog paa det Vilkaar, at „baade disse Steder skulle tilbageleveres, og Öen Sjælland, inden „6 Uger i det Længste, være forladt af de engelske Tropper, samt „at alle offentlige og private Eiendomme, baade her i Staden og „overalt paa Öen Sjælland, skulle blive uantastede og urörte."

„Medborgere! I det jeg, gjennemtrængt af Bekymring, meddeler „Eder denne Efterretning, maa jeg tillige minde Eder om, at den „förste Borgerpligt af Fder, hvis Liv og Gods nu saaledes ere be- „tryggede, er Rolighed og Orden; og jeg bör tillige advare Enhver „om, at Overtrædelse af denne Pligt er en Forbrydelse, som kunde „drage bedrövelige Fölger efter sig."

Ved Dags-Parolen blev ligeledes befalet:

Efter en med de engelske Tropper afsluttet Convention ophörer fra i Dag af alle Fjendlighederne. Alle Portene paa Kjöbenhavns Fæstning aabnes, som sædvanligt, men lukkes indtil videre ved Solens Nedgang. Fra i Dag af afgaae samtlige Piquetter, og fra i Morgen af besættes Vagterne som sædvanligt, undtagen Hovedvagten, Toldbodvagten og Christianshavns-Portvagt, hvilke forstærkes efter Commandantens Godtbefindende. Det borgerlige Artilleri og Infanteri afgaaer ligeledes fra de hidtil havte Poster paa Volden, men efterlader Commandoer til Ammunitionens Bevogtning.

Samme Dag lagde den hele mobile Flotille ind af Bommen, og Mandskabet gik fra Skibene.

Ifölge Capitulationens 1ste Artikel besatte Englænderne samme Dags Eftermiddag Kl. 4 Citadellet Frederikshavn og Nyholm, under den Næstcommanderendes, Generallieutenant *Burrards* Commando.

Castellet besattes af omtrent 1000 Mand, bestaaende af de ved Haanden værende Grenaderer, Detachementer af alle Infanteri- og Cavalleri-Corps samt 2 Brigader Artilleri, under Commando af Oberst *Cameron* af det 79de Regiment. Nyholm blev besat med Generalmajor *Spencers* Brigade, som indskibedes ved Kalkbrænderiet og landsattes paa Nyholm, hvorpaa de danske Vagter trak sig tilbage. Styrken her, Matroserne medregnet, blev angiven til 6—7000 Mand, men hvoraf den 10de September Gammelholm blev besat med circa 1000 Mand. Kjöbenhavns Omegn forblev stærkt besat, og den engelske Flaade blev liggende i sin hidtil havte Stilling i Sundet. Byens Skjebne var i höi Grad mislig og Borgernes og Krigsfolkets Stemning ubehagelig og foruroligende. Citadellets Porte lod Fjenden lukke og Broerne bleve optrukne. Iern-Porten ved Indgangen til Toldboden blev ogsaa lukket fra vor Side. Langs med Toldbodveien, eller Esplanaden, blev fra vor Side strax hensat Vagter og Poster af Livregimenterne og Husarer, som dagligen aflöstes, hvortil da ogsaa Livjægerne og Sjællandske-Ryttere beordredes.

Den 8de September blev ved Parolen befalet: Fra i Dag af afgaae 200 Mand Infanteri fra 3 Kroners Batteri og af Landartilleriet den halve Deel.

Samme Dag, Capitulationen blev undertegnet, erholdt General v. *Peymann* et Brev fra den engelske Minister *Iackson*, med Begjæring om et Pas til Holsteen for at reise derfra til England, idet han tilföiede: „at han ved denne Leilighed vilde söge at fornye

„sine Underhandlinger, for at gjenoprette den afbrudte gode For-„staaelse imellem de tvende Magter;" et Andragende, som naturligviis under disse sörgelige Omstændigheder ikke blev og ei heller ret vel kunde, eller burde bevilges. Dertil var det baade for sildigt og for tidligt. Under en Fæstnings rygende Ruiner sluttes vel Capitulationer, men ikke ofte Alliancer.

Saaledes faldt Kjöbenhavns Fæstning og den danske Flaade i Fjendens Hænder, efter at man til dens Forsvar havde, alene fra Landsiden af anvendt under Beleiringen 12,649 Morteer- og Canonskud af alle Slags og Calibre, (Kugler, Bomber, Kardædtsker, Granater og Brandkugler), hvoriblandt dog kun 674 Bombekast, hvorved ikkun 1 Morteer og 2 Canoner sprang, 2 Canoner beskadigedes af Heden og 1 12 ℔ Canon afskudt Tapperne; og 11 Blokke og 18 Lavetter bleve ödelagte, eller brændte.

Angaaende Forsvaret, da vil en kyndig Læser nu selv være i Stand til at fælde en Dom, den jeg troer maa udtales didhen, at samme Forsvar bör i det Hele kaldes godt og overeensstemmende med Forholdene, hvilket og er blevet erkjendt af selve Fjenden.

At Udfaldet ei kunde blive fordeelagtigt for os ligger i Tingens Natur og er grundet i Overmagten; thi hvad vilde vel Benævnævnelsen: „Stormagter" betyde, naar de ikke dommenerede ved deres Styrke og saaledes kunne dictere de mindre Stater Love?

Jeg er derfor ei endnu tilböielig til at antage, at Danmark, med sin daværende Militair-Organisation og sine Overbefalingsmænd, vilde have været i Stand til at afværge sit Uheld, selv om Armeen i Holseen, den vi vide, (Pag. 3—5) kun udgjorde circa 12000 Combattanter, om end föröget med nogle Tusinde Mand fra Jylland og Fyen, var kommen Kjöbenhavn til Undsætning, eller havde været i Byen, og selv om Flaaden, havde været fuld udrustet; thi Fjenden var alligevel begge langt overlegen, baade i Antal, og især i Kampdygtighed.

England har i dette Aarhundrede angrebet Danmark to Gange; nemlig: i Aaret 1801 til Vands og i 1807 til Lands; Begge Gange har Danmark maattet ligge under i Kampen, og har England med Magt tiltvunget sig, hvad det fordrede.

Förste Gang vare ei dets Andragender af en saa tilsyneladende stor materiel Betydning og blev derfor ei heller saa meget bemærket af Folket. Men Söværnet var den Gang ogsaa utilstrækkeligt

og blev, om end efter den hæderligste og tappreste Modstand, dog ligesaa vel ödelagt som Landforsvaret 1801; og dette maa da tjene til et vistnok ikke glædeligt Beviis paa, ifald der, end skulde gives Overspændte af modsat Mening, at den danske Stat alene tör, destoværre! ei vente at före med Held Krig mod Stater som England.

VI. Capitel.

Fra Capitulationens Slutning den 7de September til sammes Udlöb og Englændernes Bortgang den 20de October.

Det vil være ugjörligt at beskrive den almindelige Sorg og Bedrövelse, som ved Bekjendtgjörelsen om Kjöbenhavns Overgivelse bemægtigede sig alle Stadens brave Borgere. Rigtignok saae man derved Enden paa sine Lidelser; men der var tabt for meget; og Det, man beholdt, betaltes for dyrt, med Ydmygelse og Tilintetgjörelse af den almindelige Nationalstolthed og Fölelse, saa at Ingen kunde glæde sig, uden at forstyrres ved saa mangfoldige og bittre Erindringer. Man baer imidlertid Efterretningen om Ulykken og det Aag, Fjenden havde ved Capitulationen paalagt Byen og Landet, men med blödende Hjerte; og, vare end Fölelserne hos de forskjellige Individer forskjellig, maatte dog den ivrigste, og forstandige Patriot indrömme, at anden Redning var ei mulig for Byen, end Overgivelse af Flaaden.

I de oplyste Stænder gaves der vel kun faa Enthusiaster, som vare af en modsat Mening. Destomeer blev der, som almindeligviis ved slige Leiligheder, talet, demonstreret, digtet og projecteret af uforstandige og lidet tænksomme Personer, hvilket da foraarsagede nogen Gjæring imellem de lavere Folkeclasser, der endog, da Capitulationen var bleven dem bekjendt, stimlede sammen paa forskjellige Steder i Byen og syntes at antage en truende Mine. Det var imidlertid sikkerligen ikke Nationens sletteste og uværdigste Sönner, som havde sluttet sig til disse Masser, hvis Anskuelser og Fölelser havde deres Udspring i Patriotisme og Kjærlighed til Konge og Fædreland og derfor deeltes selv af mangen ædel Yngling i de höiere Stænder. Af denne Aarsag vilde det ei heller have kostet megen Overtalelse at have fört disse Masser i deres Ruus af patriotisk Begeistring

til Kamp og Död, saafremt den commanderende General havde været uklog nok til at gaae ind paa det foreslagne Udfald af hver vaabendygtig Mand, hvorved de Tappre vistnok vilde have erholdt Leilighed til at kjölne deres forresten ædle Mod, men tillige kun föröget Ulykken med Tusinder af brave Medborgeres Fald ved Foden af de fjendtlige Batterier.

Efterat Capitulationen var sluttet, vaktes Folkeuvillien meer og meer. Man hörte nu og da vel endog tale om Feighed og Forræderi, ligesom og at General v. *Peymann*, eller Generalcommandoet ikke havde *villet* forhindre Fjendens Landgang, eller gjöre noget ret *Alvorligt* for at redde Staden. Roligen at undersöge Midlerne og derved bestemme, om man ogsaa *kunde gjöre*, hvad der krævedes, lader sig ikke vente af en ophidset Hob, bestaaende af ukyndige og lidenskabelige Mennesker!

Omsider stimlede den 7de September om Eftermiddagen, store Folkeskarer sammen til Hovedqvarteret paa Kongens Nytorv, forlangte at tale med den commanderende General og tilkjendegave ved Larm og Stöi deres Misfornöielse med den sluttede Capitulation. Den forsamlede Masse bestod for störste Delen af Marinens Folk og Haandværkere, som ved Flaadens Overgivelse havde tabt deres Helligdom og derfor nærmest og meest maatte saares og krænkes i deres Stolthed og ædle Fölelser. De havde og paa deres Canonbaade kæmpet med Udmærkelse og vovet Liv og Blod for at forsvare den, ja! endog som vi alt vide, oftere slaaet Fjenden tilbage. Alt var nu gjordt, lidt og stridt forgjæves.

Imidlertid blev denne urolige Stemning snart dæmpet i sit Udbrud ved den militaire Magts Mellemkomst, dog uden mindste Blodsudgydelse. Cavalleriet patrouillerede fremtidigen i Gaderne, Kronprindsens Liv-Corps og derpaa Liniesoldater holdt nogle Dage Vagt omkring Hovedqvarteret, og Hovedvagten erholdt en Besætning af Artillerister, for i værste Nödstisfælde at betjene det derværende Skyts.

Af Officierer var Lieutenant v. *Bierfreund* af Marine-Regimentet, der laa med Besætningen paa 3 Kroners Batteri, vel den Eneste, som ved sin uforsigtige og overspændte Tale, da han paa Capitulationsdagen var kommen i Land, paadrog sig den Höistcommanderende Generals Opmærksomhed, Dagen derpaa endog Arrest og blev truet

med at stilles og dömmes af en Krigsret samt skydes. Midlertid da hans Varme og Overspændthed udsprang fra en roesværdig og patriotisk Iver og Fölelse, og han ikke i nogen Maade stod i Forbindelse med Tumultanterne paa Kongens Nytorv og i Gaderne, saa blev han efter et kort Forhör og Arrest fört for General v. *Bielefeldt*, og ham efter en formanende Tale givet Pardon og Frihed; hvilken Skaansel nærmest foranledigedes ved hans Chefs, Generalmajor v. *Lemmings* gode Vidnesbyrd og Overhofmarchal v. *Hauchs* Forbön, da de uforsigtige Yttringer vare faldne imellem Medlemmer af Studentercorpset, hvis Chef Overhofmarchallen var.

En anden, ikke mindre besynderlig Tanke, som havde bemægtiget sig Gemytterne i den beleirede By, ja! over hele Sjælland, var den: at Hannoveranerne som tjente i den engelske Armee vare misfornöiede med den engelske Tjeneste og vare gjerne gangne over til os, hvis en Leilighed havde tilbudet sig, især dersom Modstanden havde fra vor Side været större og kraftigere, saa at de ikke havde behövet at befrygte at blive grebne, eller igjen tagne til Fanger, om de vovede et saadant Skridt. Selv Aviserne berettede om Skjermydsler, ja! Batailler, som vare forefaldne imellem de engelske og hannoveranske Tropper i det sydlige Sjælland. Da nu Hannoveranerne, trods Rygterne og Avisernes Meddelelse, ikke gik over, fremstod et nyt Klagemaal imod Generalcommandoet af den overspændte og uvidende Hob, som lagde den commanderende General til Last, at han ikke ved et kraftigere Forsvar bevirkede denne Overgang.

Denne Klage er, som saa mange andre i denne Sag, aldeles greben ud af Luften, og der er ikke det allermindste Spor af, at de hannoveranske Tropper skulde nogensinde have tænkt paa et sligt Forræderi imod Ære, Eed og Pligt. Enkelte Meenedere fandtes i denne Armee, som i alle Armeer, der forlode deres Faner, og löbe over til os, eller bleve her tilbage i Sjælland, da Armeen atter forlod samme; men den store Masse har sikkerligen aldrig tænkt paa Römning; og hvad skulde vel ogsaa Danmark gjöre med en saadan fremmed Armee? Den var desuden altfor godt betalt, klædt og forpleiet i engelsk Sold, til at en Tanke om at gaae over til de danske Faner nogensinde kunde være falden den ind, saa meget meer som Danmark ei engang var i Stand til enten at klæde, föde, forpleie, eller udruste sin egen Armee, hvilket de fremmede Krigsmænd snar erfarede, og, som maatte blive dem indlysende, især efter Begivenhederne

ved Kjöge. En Overgang af hele Armeecorps til Fjenden er desuden et næsten aldeles uhört Forræderi, som kun har fundet Sted ved sjeldne politiske Forviklinger, hvorpaa vi vel i Aarene 1812—14 have oplevet nogle sörgelige Exempler, men som ikke vare tilstede her, ligesom og den hannoveranske Armee tjente frivilligen sin retmæssige Konge.

Den tydske Legion i engelsk Sold har og derfor, baade för og senere, kæmpet for England med den störste Opofrelse og i sjelden Grad udmærket sig ved Troskab, Tapperhed og alle krigeriske Dyder.

Imidlertid var Rygtet om Hannoveranernes fjendtlige Stemning mod Englændernes Tjeneste anseet hos os for saa afgjort, at Commandanten paa Kronborg, Generalmajor v. *Stricker*, endog fandt sig foranlediget til, under 4de September, at lade udgaae en i det tydske Sprog trykt Proclamation, saa lydende:

„*Proclamation til de i Sjælland landede fremmede Tropper, især*
„*til Hannoveranerne.*"

„Hvad Ondt har det fredelige Danmark gjort Eder? Eders „Regjering, eller Eders Nation? det Danmark, som levede, eller „i det Mindste troede at leve i dybeste Fred med alle Nationer? „Eders Befalingsmænd have proclameret, at de ere ankomne som „Venner, og dog vise de sig strax som vore værste Fjender, der „ikke agte Folkeretten, men udöve Fjendtligheder, vi ikke kunne „have tiltroet civiliserede Nationer. Allerede betragte de vores Ö „som et erobret Land; og dog ville de ingensinde betvinge det. „De Danske ville forsvare sig som Löver i deres Huler! Ikke „Eder, men Eders Regjering, vil en saadan trolös Opförsel falde til „Last, og sammes Följer seent, eller tidligen falde tungt paa Eders „Hoveder!"

„Eder, I Hannoveranere! betragte vi som uskyldige Folk, der „ere tvungne til at följe en uretfærdig Regjerings grusomme Befa- „linger. Men troer, og troer det sikkert, at I ville her blive „opoffrede! Endnu er der Tid til at spare Eders Blod og Eders Liv!"

„I, som ere Hannoveranere, ere for længe siden löste fra Eders „Pligt og Troskab imod Englands trolöse Regjering! Adlyder ikke „længer denne grusomme og blodtörstige Regjerings Befalinger, for „at undertrykke et uskyldigt Folk! Forener Eder med os! De Danske „ville allevegne modtage Eder med aabne Arme! I ville finde det „sikkreste Tilflugtssted i Kjöbenhavn, eller paa Kronborg! Ller der- „for didhen! Danske, troe Danske ville allevegne modtage Eder

„venskabeligen, yde Eder Beskyttelse og Underhold og give og holde „den höitidelige Forsikkring, at bringe Eder efter endt Krig sikkert „tilbage til Eders Fædreland!"

„Hannoveranere! agter paa Fornuftens og Venskabets varslende „Stemme!"

Denne Tanke om Hannoveranernes vaklende Troskab mod deres Eed og Faner maa have været almindelig og bemægtiget sig Flere, end Kronborgs Commandant, eftersom tvende andre lignende, men langt mere exalterede Proclamationer bleve udstedte i Sjælland paa denne Tid. (See: Ny Minerva 4de Hefte, 1807. Pag. 106—114).

Det förste og sörgeligste Hverv, det, at modtage Fjenden i Citadellet og paa Holmene, var alt iværksat paa Capitulationsdagen; det næste Hverv maatte derpaa blive at meddele Kongen og Kronprindsen Capitulationen og de dertil hörende Begivenheder.

Den 8de September om Aftenen afsendtes Oberst, Grev v. *Schmettow*, og Ritmester, Grev v. *Holck*, begge af Livgarden til Hest, med engelske Pas som Courerer til Kronprindsen og overbare disse sörgelige, officielle Efterretninger, samt havde privat Brev til Höistsamme fra Generalmajor v. *Bielefeldt*, Generaladjutant v. *Kirchhoff*, Commandeur *Bille* o. fl. og ankom til Kiel den 11te September. Generalmajor v. *Peymann* aflagde i en lang og detailleret Rapport Regnskab over Begivenhedernes Gang og Beleiringens Udfald, Alt ledsaget med de fornödne Actstykker, og slutter saaledes:

.....„Jeg har anvendt de mig givne Forsvarsmidler, der dog, „med Hensyn til den fjendtlige Hærs Styrke og store Artilleri, vare „meget utilstrækkelige, efter modent Overlæg. Min Samvittighed og „min Overbeviisning sige mig, at jeg har tjent min Konge og mit „Fædreland saaledes, som min Pligt krævede, og jeg underkaster „mit anvendte Forsvar mod Fjendens Overmagt Deres kongelige „Höiheds Bedömmelse."

De to Officierer udebleve, og man hörte ikke noget videre til dem i Kjöbenhavn. Senere afreiste Oberst v. *Bang* af den norske Armee, som under Beleiringen havde opholdt sig i Kjöbenhavn, efter ham afreiste den 15de, eller 16de September Generalmajor v. *Walterstorf*, med hvem Commandeur *Bille* afsendte sin 1ste Adjutant, Sö-Premierlieutenant v. *Grotschilling*, med Brev, men tillige for mundtligen at aflægge sin Rapport.

Da disse den 18de September ankom til Nyborg, vilde Com-

mandantan, ifölge Kronprindsens Forbud, ei tillade dem at lande. Da Generalen imidlertid var syg, blev Fyens Generalcommando raadspurgt, og först med sammes Indvillielse erholdt Generalen, tilligemed bemeldte Söofficier Tilladelse til at komme i Land og fortsætte Reisen. Senere hörte Ingen ei heller noget Videre fra disse, med Undtagelse af Commandeur *Bille*, som den 26de September modtog den Ordre fra Kronprindsen, igjennem sin Adjutant, at alle uundværlige Söofficierer skulde gives Tilladelse til at reise til Provindserne og paa Landet, eller ansættes ved Enroulleringen i Smaaestæderne og derfra melde Kronprindsen deres Opholdssted. Disse Officierer afreiste derfor strax fra Kjöbenhavn i alle Retninger, Nogle directe til Kiel, og Flere til Norge; hvorefter Mange af dem strax bleve satte i Activitet ved Kysttjenesten og den vanskelige Troppetransport fra een Ö til den anden. Ogsaa erholdt Commandeur *Bille* ved samme Leilighed Ordre til selv at begive sig til Kiel, for der at rapportere nærmere angaaende Capitulationen.

Som Fölge heraf afreiste han, tilligemed Flotillens Avantgardes tappre Chef, Capitain, Baron v. *Holsteen*, i Begyndelsen af October didhen over Corsör. Men, tilbageviste af det engelske Vagtskib i Store-Belt ved Nyborg den 6te October, maatte de sende en Estafette til Kjöbenhavn, for at erholde engelske Pas, og gik nu den 10de October uhindrede over Beltet samt videre til Kiel, hvor disse to Officierer bleve meget naadigen modtagne af Kronprindsen; dog uden at Generalcommandoet i Kjöbenhavn erfarede derfor noget Videre om, eller fra dem.

Först den 23de October forlod Commandeur *Bille* atter Kiel og gik over Heiligenhafen til Laaland, hvor han ankom den 26de October.

Imidlertid bleve detaillerede Rapporter fra Generalerne v. *Peymann*, v. *Bielefeldt* og andre Authoriteter jevnligen indsendte; Forslag bleve gjorte; Ansögninger afsendte; Instruxer, Forholdsregler, Ordres og Fuldmagter i dybeste Underdanighed udbedede; men Svar paafulgte ikke, saa at Intet af det Forlangte erholdtes, eller Noget erfaredes, som tilkjendegav Kronprindsens, enten Tilfredshed, eller Utilfredshed med de Commanderendes Handlemaade. Dog vedblev man alligevel at oversende Rapporter til Kronprindsen om Begivenhederne og Tilstanden i Kjöbenhavn og paa Sjælland, medens man, som hidtil, hver Dag, ja! hver Time arbeidede mod den overmodige Fjende

go hans overdrevne Fordringer, uden Hjelp, Raad, eller Understöttelse udenfra.

Denne Taushed, som vistnok kan undskyldes ved den ulykkelige Kronprindses nedböiede og fortvivlede Sindsstemning ved Kjöbenhavns Overgivelse og Flaadens Tab, foraarsagede imidlertid de commanderende Generaler ikke liden Kummer og stor Forlegenhed, idet de nu paa eget An- og Tilsvar maatte vedblive at rögte deres möisommelige, lidet glædelige og mindre lönnende Kald, det de desuagtet udförte med Troskab, Iver, Patriotisme og al den Kraft, Omstændighederne tillode. Commandovæsenet var og efter Capitulationen langt meer ubehageligt, ydmygende, haanende og anstrængende, end under selve Beleiringen.

Den förste Fölge af Capitulationen var Portenes Aabning den 7de September om Eftermiddagen, hvorved man alligevel iagttog den störst mulige Aarvaagenhed med Hensyn til Byens Sikkerhed, paa det at denne ei skulde vorde overrumplet af Fjenden, hvorfor og Vagterne bleve, især ved Portene og Toldboden, stærkere besatte, ligesom og en fragtet, armeret Baad blev under en Baadsmands Commando henlagt ved Bommen ved Indlöbet til Havnen, for at paasee, at intet Fartöi gik igjennem denne altid aabenstaaende Bom, uden at have clareret ved Toldboden.

Ved Portenes Aabning strömmede nu Stadens Indvaanere ud for at betragte Forstædernes Ruiner; besöge, eller opsöge Familie og Venner, og vel tildeels og af Nysgjerrighed, for at beskue den barske Fjende og hans ödelæggende Batterier. Hvorsomhelst disse Nysgjerrige kom i Berörelse med Fjenden, blev dem allevegne med Höflighed og Artighed given Leilighed til at tilfredsstille deres Hensigt; og derfor kom de Alle tilbage med den Overbeviisning, at det vilde have været umuligt for de Beleirende, med deres ringe Kræfter, at tilbagedrive Beleirerne, eller deslogere dem af deres, af Sandsække, opförte 5 til 6 Alen tykke og 4 Alen höie Batterier og stærke Positioner, den ene bag den anden. Af samme Grund, som Mange af Byens Indvaanere vandrede ud af de aabnede Porte, af samme Grund strömmede Beboerne i Forstæderne og den nærmeste Omegn ind i Byen. Derved erholdt man nu tilforladelige Efterretninger om hvad der var foregaaet udenfor Fæstningen under Beleiringen, og som ikke heller havde været meget glædelige.

Mange Personer forlode nu og Byen, deels ifölge deres For-

retninger, deels ogsaa af Skræk for de forbigangne og Frygt for de muligen forestaaende Lidelser og Farer. Men, der udfordredes Pas for begge de fjendtlige Overbefalingsmænd, saavel den Ene for Landet som den Anden for Vandet; og det forvoldte megen Uleilighed og mange Bryderier.

Ved Aabningen af Communicationen begyndte og de sædvanlige Sysler i Byen paany, ligesom og Efterretningerne imellem Kjöbenhavn og Provindserne, og omvendt, begyndte nu at ankomme og circulere; og, er det fra nu af, at en Mængde Efterretninger og Rygter udbredte sig i begge Riger, især i de danske Provindser, fra Kjöbenhavns ulykkelige Beleiringsdage, saa at de bleve meget graverende for Overbefalingsmændene, hvoraf den störste Deel var aldeles usandfærdig, og Resten belöb sig til Smaating, ofte endog de meest uskyldige. Naar Rygter först finde velvillige Ören, skrives og siges Meget, der ingen Grundvold har; og da stige de som bekjendt i Störrelse med Afstandene. Enhver vil almindeligviis ved slige Leiligheder hæve sig selv og sine Bedrifter; og dernæst blev det Mode her at kaste Skygge og Skyld over paa den commanderende General og hans nærmeste Omgivelser. Flere Personer bleve saaledes foranledigede til paa höiere Steder at udbede sig, at deres Forhold under Beleiringen maatte vorde undersögt ved et Krigsforhör, hvilken Begjæring de offentligen i Aviserne bekjendtgjorde. Iblandt disse Personer vare: den alt omtalede Generalmajor v. *Oxholm*, Pastor *Rönne* i Lyngby, Chefen for Vagtskibet Frederiksværn, Capitain *Gerner*, nogle Landeværnsofficierer o s. v.

Ved den aabnede Forbindelse med det Indre af Landet erfaredes med Glæde, at Fjenden havde, i det Hele taget, holdt god Mandstugt. Med Undtagelse af enkelte, mindre Uordener, ubetydelige Plyndringer og Mishandlinger, der vel i Krigen ingensinde udeblive ganske, maatte man endog tildele Fjenden, især Hannoveranerne, en ikke saa ganske ringe Ros for udviist god Opförsel. Og, da den förste forbittrede Stemning hos Folket havde lagt sigt, stadfæstede dette sig og fra de fjernere Steder paa Sjælland, om end man den Gang klagede, og i Skrift og Tale offentligen udpegede og stemplede hver af Fjenden begangen Uorden som Mord, Vold, Röveri, Plyndring, Tyveri, o. s. v.; Misgjerninger tilhobe, der i Virkeligheden indskrænkede sig for störste Delen til Borttagelsen af nogle Höns, eller andet Fjærkræ, nogle Kartofler og deslige, det man hyppigst

lagde Bjergskotterne, de mindst disciplinerede imellem de engelske Tropper, til Last. Dog bleve saadanne Uordener, i Tilfælde af Klage og Angivelse, alle nöiagtigen undersögte, den Skyldige straffet og Tabet oftere erstattet.

Det tilkommer naturligviis ikke Soldaten at politisere, eller undersöge sin Regjerings politiske Handlinger, altsaa ei heller, om Toget til Kjöbenhavn var retfærdigt, eller ikke. Men nu, efter at den bittre og hadefulde Stemning imod Fjenden har lagt sig, tör man dog, som en Pligt, ikke glemme at udpege de fjendtlige Krigsmænds gode, ja! ofte endog venlige Opförsel, den man med Fornöielse betragter som Disciplinens og Administrationens Fortjeneste og Triumph, idet kun de formaae at lede de raae Masser til Humanitet og Retfærdighed, selv der, hvor Alt bærer Præget af Vold og Uret.

Forstæderne og de Fæstningen nærmest liggende Bygninger vare rigtignok ödelagte, men ved vore egne Brandfolk og ved Fæstningens Canoner. Længere ud i Landet, udenfor Fæstningens Virkekreds, var Alt urört og i sædvanlig Tilstand, selv paa Frederiksberg, der dog havde været saa stærkt belagt med fjendtlge Tropper. Den höistcommanderende fjendtlige General lod endog under Beleiringen bekjendtgjöre, „at Eierne af Markerne omkring ved Forstæderne „maatte ile med at höste, da Pligten forböd ham at opsætte Krigs- „Operationerne af en saadan Aarsag." Hvad mere kan man vente af en fjendtlg Anförer, eller af hans Undergivne?

Ved at besöge og recognoscere Omegnen af Fæstningen fandt man nu ogsaa store Bunker af Faskiner opdyngede paa flere Steder ved Veiene, bestemte til at fylde Gravene ved Overgangen over samme og en Storm paa Fæstningen, den, som vi alt vide, var bestemt at foretages, ifald Capitulationen ei havde fundet Sted. Ogsaa erholdt man de paalideligste Efterretninger om de fjendtlige Batteriers Antal og Armering og derved Midler til at bedömme den store Overlegenhed, man havde havt at kæmpe imod. Ifölge de af Ingenieurofficierer foretagne, fjenstlige Undersögelser vare de fjendtlige Batterier fölgende: *)

---

*) See Planen II over Kjöbenhavn og dens nærmeste Omegn.

		Morterer. 100 à 150 ℔	Canoner. 18 og 24 ℔	Haubitzer.
Batteriet *A*.	I Haven ved gamle Pesthuus, besat med	„	5	1
— *B*.	Ved Siden af det gl. Pesthuus	5	„	1
— *C*.	I en Have foran Skydebanen paa Vesterbro	4	„	2
— *D*.	I en Have ved Siden af gamle Kongevei	6	„	2
— *E*.	I Haven ved Seildugsfabrikken	„	8	„
— *F*.	Ved Enden af Veien, som förer forbi St. Hans Hospital . . .	6	„	1
— *G*.	Bag Blaagaard	„	9	„
— *H*.	Bag Nörrebro, Östen for Assistentskirkegaarden . . .	10	4	4
— *I*.	Paa Vesterfælled i Sandgraven	4	„	„
— *K*.	Ved Salpeterværket bag Österbro	10	2	2
— *L*.	Paa Marken bag Nöisomhed .	„	6	„
— *M*.	Ved Ny-Kalkbrænderi . .	„	4	„
— *N*.	Paa den vestlige Side af Strandveien i Kildevælds Have . .	„	3	1
— *O*.	Ved Siden af Garveriet . .	2	„	„
— *P*.	I Svanemöllens Have . . .	„	12	2
	Summa	47	53	16

Summa 116 Piecer.

Et Batteri af congreviske Raketter var anlagt i en Have ved Siden af Runddelen i Frederiksberg-Allee, hvilke Raketter kastedes alene derfra.

Med Batterierne *A*, *M*, *N*, *L*, *O* og *P* opererede Fjenden fornemmeligen imod Södefensionen.

Dernæst var der tvers over alle Veie, som förte til Byen, anlagte Retranchements, besat med 1 à 2 Feltstykker. Disse Batteriers Antal belöb sig til 21, tilsammen armerede med 32 Canoner og 3 Haubitzer af forskjelligt Caliber. Deres Pladcements ere markerede med Bogstaverne *a*, *b*, *c*, *d* til *v*.

Tvaverser vare ogsaa anlagte i Nörre- og Öster-Allee i 2—300 Alens Afstand, og bestode af 2 halve Traverser med en Aabning i

Midten for de Veifarende; hvilken Aabning blev dækket af den anden halve Traverse.

Forhugninger vare anlagte ved Enden af Frederiksberg-Allee, ved Slotskroen, foran Dammen over Söerne til Nörrebro o. f. St.

Til Reserve havde Fjenden opstillet 2de Artilleri-Parks, nemlig:

Ved Vognmændenes Vangehuus	20 Piecer.
Ved Frederiksberg, imellem Slottet og Söndermarken, ligeledes	20 —
Summa	40 Piecer.

De fjendtlige Troppers Stillinger ere og markerede paa Planen II.

Det Næste, Generalcommandoet havde at undersöge i den ulykkelige By, var det ved Beleiringen liidte Tab af Folk, Bygninger, Effecter, m. m.

Det Tab af Mandskab, Garnisonen, eller overhovedet Krigsfolket havde liidt, var lettest at opgjöre og blev derfor ogsaa allerede den 8de September oversendt til Kronprindsen, samtididen med Meldingen om Capitulationen, og bestod i Fölgende:

No.	Regimenter og Corps.	Döde					Saarede				
		Officierer.	Underofficierer.	Spillemænd.	Menige.	Summa.	Officierer.	Underofficierer.	Spillemænd.	Menige.	Summa.
1	Sö-Defensionen	2	"	"	51	53	4	1	"	45	50
2	Det Kongelige Artilleri-Corps	"	1	"	9	10	3	"	"	23	26
3	Garden til Hest	"	"	"	"	"	"	"	"	2	2
4	Det Sjellandske Rytter-Regiment	"	"	"	2	2	"	"	"	"	"
5	Husar-Detachementet	"	"	"	"	"	"	"	"	2	2
6	Livgarden til Fods	"	"	"	4	4	1	2	1	15	19
7	Det Danske Liv-Regiment	1	2	"	14	17	3	4	1	51	59
8	Det Norske Liv-Regiment	"	"	"	17	17	1	2	"	36	39
9	Marine-Regimentet	"	1	"	17	18	"	3	"	16	19
10	Landeværns-Brigaden	1	"	"	4	5	1	"	"	10	11
11	Hans Majestæt Kongens Livjæger-Corps	1	"	"	17*)	18	"	2	"	45	47
12	Herregaardsskytterne, eller det Sjællandske ridende Jæger-Corps	"	1	"	15	16	"	2	"	30	32
13	Det borgerlige Infanteri	"	"	"	16	16	6	3	"	27	36
14	Det borgerlige Artilleri	"	1	"	5	6	"	1	"	"	1
15	Hans Kongl. Höihed Kronprindsens Liv-Corps	"	"	"	6**)	6	"	"	"	3	3
	Summa	5	6	"	177	188	19	20	2	305	346

Döde..... 188
Saarede 346
Tilsammen... 534 Döde og Saarede.

*) De faldne Liv-Jægere vare: *Endorph*, *Lynge*, *Sandberg*, *Lohmann*, *Mathiesen*, *Adolph*, *Hau*, *Arentzen*, *Romeicke*, *Absel*, *Arbo*, *Dorrien*, *Pingel*, *Broagger*, *Böhling*, *Theilmann* og *Björslöw*.

**) De faldne Medlemmer af Studentercorpset vare: *Adolph Cold*, *Peter Christian Holm*, *Niels Fischer*, *Aage Kaasböl Holck*, *Niels Qvistgaard* og *Michael Christian Lyders*.

De faldne Officierer vare: 1) Af Söetaten Lieutenanterne *Zeuthen* og *Boll*,
2) Af Danske Liv-Regiment Capitain v. *Restorff*,
3) Af Landeværns-Brigaden Lieutenant v. *Roth*,
4) Af Hans Majestæt Kongens Livjægercorps Lieutenant v. *Bruun*.

De saarede Officierer vare: 1) Af Söetaten Lieutenanterne v. *Holsteen*, *Dodt*, *Wulff* og Cadet *Buhl*,
2) Af det Kgl. Artillericorps Capitain v. *Hummel* og Lieutenanterne v. *Fribo*, v. *Rothe*, samt v. *Ellufsen* af Landeværns-Artilleriet,
3) Af Livgarden til Fods Lieutenant v. *Roepstorff*.
4) Af Danske-Liv-Regiment Lieutenanterne v. *Iansen*, v. *Benzon* og Fændrik Grev v. *Platen*.
5) Af Norske Liv-Regiment Lieutenant v, *Friess*.
6) Af det borgerlige Infanteri Lieutenanterne *Rosberg*, *Gjörup*, *Mossin*, *Press* og Fændrikkerne *Brack* og *Christensen*.

Tabet af Döde og Saarede ved det borgerlige Infanteri og Hans Kongelige Höihed Kronprindsens Livcorps foraarsagedes ene ved Bomber.

Det Tab, Indbyggerne lede i det Indre af Byen, var naturligviis langt större, end Garnisonens, men ogsaa langt vanskeligere at opgive. Hospitalerne vare overfyldte af Saarede, som for en stor Deel döde efter qvalfulde og meget lemlæstende Beskadelser; men Mange af de meer velhavende Borgerclasser bleve pleiede og behandlede i deres egne Boliger saa at det er næsten ikke muligt med noget bestemt Tal at opgive de ved de fjendtlige Projectiler og Ildebranden Forulykkede. Længe efter fremtrak man endnu Liig af Ruinerne, og deres Antal belöb sig til omtrent 80 165 Personer ere aldeles blevne savnede; Omtrent 200 gamle Mænd og Ovinder omkom af Skræk, Elendighed, Nervesvaghed, Sindsforvirring og anden lammer; saa at man med Rimelighed antager de Dræbtes Antal, foruden de Militaires, til omtrent 1600, og de Saaredes til 900 à 1000 Personer.

Foruden det Tab de Militaire lede i aaben og ærlig Kamp,

havde de et langt större, og det et uværdigt, ved Desertion; hvilket dog ei maa falde den danske Nation, eller Armee til Last og Vanære, siden de meenedige Overlöbere bestode udelukkende af hvervede Udlændinger uden Fædreland, af hvilke Armeen den Gang talte en stor Deel og Marineregimentet udelukkende var sammensat. Saalænge Portene vare lukkede og Gjennemgangen spærret, kom denne, de Hvervedes Arvesynd ikke til Syne; men, efter Overgivelsen af Fæstningen, blev Sygdommen til en smitsom Feber imellem dem. Mange af disse Ulykkelige bleve grebne under Udförelsen af deres Forehavende förte for en Standret og nogle Timer efter skudte, eller hængte. Med denne sörgelige Forretning, der allerede begyndte d. 9de September, fortsattes hele Tiden under Englændernes Ophold i Citadellet og paa Holmene. Dog var den största Deel af disse Meenedere lykkelige nok til at vinde uskadte og uantastede over til Fjenden; det vi senere ville erfare.

Ogsaa gik denne almindelige Römning ikke af uden Uordener, især paa Batteriet Trekroner. Samme Dag Capitulationen blev sluttet og bekjendt paa Batteriet modtoge de derværende Soldater af Marineregimentet de engelske Skibe, som nærmede sig samme, med Hurraraab. En Officier af bemeldte Regiment, Lieutenant v. *Bierfreund*, som gik lös paa en slig, oprörsk Hob med Sabelhug, var nær bleven ödelagt af den og maatte, for at undgaae videre Tilstöd bringes stille i Land. Besætningen paa den ene af de 2de Barcasser, som, ifölge Parolbefalingen af 8de September, skulde före Mandskabet i Land, tvang den commanderende Officier til at landsætte dem ved Kalkbrænderiet, hvorfra de samtlige gik over til Englænderne. Den anden Barcasse blev ved Lieutenant v. *Höst's* Raskhed vel bragt til Landingsstedet ved Toldboden; men der angreb det i Barcassen værende Mandskab Vagten bestaaende af Borgermilitair, commanderet af Lieutenant *Petersen*, som havde lukket Iernporten og spærret Veien for dem ind til Esplanaden, og dreve Vagten tilside; og da denne e[illegible]te Forhindring var ryddet af Veien, gik ogsaa de tilhobe over til E[illegible]glænderne i Citadellet. Samme Exempel blev fulgt af de fra Batteriet senere landsatte Marinesoldater.

Dette Römningsvæsen blev Aarsag til mange Græmmelser og Sorger for Befalingsmændene og paaskyndte Opförelsen af den Palisadering, som, ifölge mundlig Aftale imellem Underhandlerne, skulde opreises for at skille Englænderne i Citadellet for Byens Befolkning.

Til den Ende begyndte man den 12te September paa Arbeidet af omtalede Palisadering fra Toldboden til Husarcasernen, langs den östlige Side af Toldbodveien, og som havde kun een Indgang ved Enden af Norges-Gade. Tappenstreg blev i denne Tid slaaet af den danske Garnison Kl. 6 om Eftermiddagen.

Hvad Byens materielle og pecuniaire Tab angaaer, saa er dette vistnok meget vanskeligt at angive.

Antallet paa de ved Bombardementet indenfor Voldene aldeles afbrændte Bygninger beløbe sig til 1 Kirke og 305 Gaarde og Huse, hvoriblandt Studiegaarden, 8 Professor-Gaarde, 26 Bryggerier, 5 Bagerier og 20 Brænderier, der tilsammen vare assurerede i Brandkassen for 2½ Million Rd. dansk Courant, eller omtrent 4 Millioner Rbd., Forstæderne ei medregnede.

Et langt större Antal Huse og Gaarde, hvis Antal blev angivet til 1500 à 1600, var bleven meer, eller mindre beskadiget, hvoriblandt St Petri-Kirke, som indvendig var saa aldeles ödelagt, at Gudstjenesten ei kunde holdes deri i 8 à 10 Aar, indtil den aldeles blev repareret; og, hvad Frue Kirke angaaer, saa er det vitterligt, at den er opbygget fra ny af og maa have kostet Staten store Summer. Dertil er og at regne det meget Bohave og andre Eiendele, som aldeles brændte; dernæst Forstæderne, Tömmenpladserne, Hömagazinet m. m.; saa at man vistnok uden Overdrivelse kan anslaae det paa denne Maade lidte Tab til i det Mindste 10 Millioner Rd.,*) uden heri at beregne Bibliotheker, Kunstsamlinger og literaire Skatte, der desuden neppe lade sig taxere.

Ogsaa var det Tab, Danmark og især Kjöbenhavn leed, för, under og efter Beleiringen ved de mange af Fjenden opbragte og condemnerede Skibe end större; thi den største Deel af Landets circulerende Formue var paa Söen og faldt for det Meste i Fjendens Hænder. Allerede för Krigens Udbrud blev opbragt circa 600 Skibe, hvis Værdi man har anslaaet til 18 Millioner Rd. dansk Courant, eller 28—29 Millioner Rbd. Men, under Krigen blev ogsaa opbragt mange Skibe, saa at Antallet paa de alene i England condemnerede danske Skibe indtil Slutningen af Aaret 1809, beløb sig til 933,

*) Grosserer Nathanson, anslaaer alene Værdien af Tömmerpladsernes Oplag og Indboet til 4 Millioner Rd. dansk Courant, eller omtrent 6¼ Million Rbd. (See Danmarks National- og Statshusholdning, 2den Udgave, 1814, Pag. 819.)

og hvoraf en stor Deel tilhörte Kjöbenhavns Handelsstand, saa at man vistnok kan anslaae det Tab denne By og dens Borgere leed ved Beleiringen og Krigen, i det Mindste til 30 Millioner Rbd., en uhyre stor Sum, der da ogsaa voldte et saadant Stöd, at Byens fleste og meest formuende Kjöbmænd bleve ödelagte; utallige Familier bragt til Tiggerstaven; Handelen aldeles ödelagt og lammet, og ethvert Erhverv ved en 7 Aars lang Krig, standset og tilintetgjort, saa Byens hele dahavende, erhvervende Deel af Befolkningen, er i materiel Henseende gaaet, saa aldeles til Grunde, at den ei endnu har forvundet dette Tab og hævet sig. Fra een af Verdens meest blomstrende og velhavende Byer blev Staden i 3 Dögn forvandlet til en forarmet, ussel Ruin, som siden den Tid meest har levet i Erindringen af sin forrige Herlighed, Lykke og Velstand. Men, derfor fortjener og denne Stad Regjeringens og Statens hele Opmærksomhed og Understöttelse, ifald ellers den nogensinde skal bringes tilbage til sin forrige Glands, hvortil forresten dens Borgeres og Indbyggeres urokkelige Fædrelandskjærlighed, Tapperhed og store Gavmildhed, samt de uhörte Tab, Lidelser og Anstrengelser, den udstod i den paa Beleiringen fölgende 7 aarige Krig, vistnok berettige den.

Efterretningen om den Medfart, der var mödt Kjöbenhavn, gik med den aabnede Postgang, som en Löbild, om i Monarkiet, ja! til Europas og den civiliserede Verdens Grændser, og fremkaldte overalt den störste Forbæuselse, Sorg og Forbittrelse, saavel blandt Landets egne Börn, som hos alle retsindige Folkeslag. Især deelte Norge disse Fölelser; thi dette Land var dengang forbunden med Danmark ved de kjæreste, stærkeste og hjerteligste Baand. Der gaves vel da meget for Nordmænd af de dannede, eller saakaldte höiere Classer, der ikke havde opholdt sig kortere, eller længere Tid i Kjöbenhavn, tildeels erholdt deres Uddannelse og Opdragelse der og levet sammesteds i behagelige Forbindelser og Forhold, saa at mange kjære Erindringer knyttede sig til Land og By. Dog, ikke mindre Deeltagelse fremkaldte Hovedstadens Skjæbne i de danske Provindser og i Holsteen; den offentlige Stemme udtalede sig der i de stærkeste Udtryk om Englands uhörte Tog. Der gaves overhovedet ingen Last, men jo den Gang tillagde det engelske Ministerium, og Sproget var ei rigt nok for at udtrykke den Harme, enhver Landets Sön og Datter fölte ved Kjöbenhavns rygende

Ruiner, der vare og bleve Patriotismens Foreningspunkt, som fordrede en Krig paa Liv og Död imod de engelske Voldsmænd, der kaldtes: „Havets Tyranner."

Men, var end Kjöbenhavn falden ved en Capitulation og tildeels ödelagt ved fjendtligt Ild, saa haabede man dog, at vort Tab var dyrt betalt med fjendtligt Blod.

Det er vel sædvanligt, næsten almindeligt, at man i alle Actioner regner det fjendtlige Tab for större, end sit eget; og især maatte det blive Tilfældet her, hvor man haabede, at den Uret, man leed, maatte bringes med i Regningen over det fjendtlige Tab. Man antog ogsaa, at den uafbrudte Skydning fra Voldene, de stadige Fegtninger ved Forposterne, 6 Udfald, mange Actioner og den hyppige Canonade fra Södefensionen maatte have forvoldt Fjenden stort Mennesketab. Imidlertid har han, os vitterligt, intetsteds officielt bekjendtgjort sit Tab; og det, som findes anfört i General *Cathcarts* Rapporter, dem de engelske Aviser den Gang meddeelte i Udtog, var saa paafaldende ringe, at det aldeles ikke fortjener mindste Troværdighed, siden det ansættes for hele Landarmeen til Döde: 4 Officierer, 38 Menige og 8 Heste; Saarede: 6 Officierer, 139 Menige og 25 Heste; tilsammen 10 Officierer, 177 Mand og 33 Heste, medens Hannoveranerne dog have angivet deres Tab*) af Döde til 1 Officier, 27 Menige

Döde ved Sygdom	5	—	58 —
Blesserede	2	—	71 —

Tilsammen 8 Officierer, 156 Mand.

Da den hannoveranske Armee kun udgjorde omtrent $\frac{1}{3}$ Deel af den fjendtlige Landmagt paa Sjælland, er det indlysende, at ovenstaaende Angivelse ei kan være den rigtige. Om Flaatillens Tab haves heller ingen Oplysning. Imidlertid tör man vel her, som allevegne, antage, at de 2 samkæmpende Hæres Tab omtrent har været eens stort; hvorfor man fra vort eget Tab af er berettiget til at antage, at Fjendens Tab ogsaa har været omtrent 600 Mand som forövrigt langtfra ikke er af den Betydenhed, eller stemmer overeens med de Forhaabninger, man i denne Retning gjorde sig.

Englændernes Nærhed i Citadellet og paa Holmen blev i Be-

*) See: Ludlow Beamish „Geschichte der Königlich deutschen Legion", 1ster Theil, Pag. 370 Liste VI. A.

gyndelsen ikke meget bemærket af Kjöbenhavns Indvaanere, da de forbleve indelukkede og stille for sig selv.

Capitain *Rosenvinge* af Marinen, Undereqvipagemester paa Gammelholm, blev den sörgelige Pligt paalagt at overlevere Flaaden og dens Arsenaler til Fjenden, som havde udnævnt den brutale Capitain *Home Popham* til at modtage samme; og han gik saare rask til sit Hverv, hjulpen af omtrent 6000 Mand.

I Begyndelsen forfattede man Inventarielister over alle udleverede Gjenstande: men, da disse medtoge for lang Tid, tog Fjenden uden videre Omstændigheder, hvad der fandtes i Arsenalerne, og viste saavel herved, som ved Flaadens Tiltakling, en meget mærkelig Virksomhed.

Men, inden vi gaae over til at omtale Generalcommandoets stadige Stridigheder med de engelske Overbefalingsmænd under Vaabenstilstanden, ville vi först omtale Authoriteternes Bestræbelser for atter at bringe Orden i den ulykkelige Stad og paa Sjælland. Generalcommandoet maatte herved blive det drivende Hjul, som skulde ordne Alt; thi alle Militaire- og Civile Authoriteter, Collegierne, Magistraten, Politiet, Amtmændene paa Sjæland m. fl. henvendte sig i alle vigtige Anliggender til Geralcommandoet, af hvilket de forlangte Ordrer og Forholdsregler for Alt det, der kunde have Indflydelse paa Krigen, uden at de vilde selv overtage nogensomhelst Ansvarlighed. Heraf fulgte for Generalcommandoet en meget vidtlöftig Correspondence, der under den 6 Ugers lange Vaabenstilstand belöb sig til over 1000 Expeditioner af den meest forskjelligartede Natur, hvilket udgjör over 24 dagligen, og hvorover Register holdtes. Naar man hertil regner den stadige Correspondence med den engelske Overbefaling og Cheferne for vore egne Troppeafdelinger, saa kan man ligesaa lidet nægte den commanderende General Activitet og Dygtighed, som Forsigtighed og Conduite, Hvilket vi i dette Capitel noksom ville erfare.

Det Indvendige af Byen saae i de förste Dage efter Bombardementet meget sörgeligt ud. Forelöbigen havde man nok at gjöre med at slukke Ilden i de endnu brændende, eller rygende Ruiner; ryddeliggjöre Gaderne for Steen og Gruus og reparere Brolægningen, saa at man kunde komme frem i Byen; thi, hvor en Bombe var falden, var ogsaa blevet et dybt Hul, og Stenene vare kastede rundt og vidt omkring.

Dernæst maatte enhver Huuseier og, saa at sige, enhver Familie söge at indrette sit Huus paany, samle og reparere sine tiloversblevne Eiendele, for at have Ophold og det Nödvendigste til Vinteren.

Ikke mindre sörgeligt saae det ud i Forstæderne og Byens nærmeste Omegn. Forstæderne laae for störste Delen i Ruiner, enten nedbrændte, eller nedskudte, og, for det Meste, ved Fæstningens eget Skyts. Hvor man end fandt en opretstaaende Muur, et Plankeværk, en Iordvold, o. s. v. var den, Hul ved Hul, gjennemboret af Canonkugler, eller andre Projectiler, hvoraf man da kunde erfare, at man i Fæstningen ei havde været sparsom paa Ammunition, eller Besætningen efterladende ved Skytsets Betjening.

Stadens Porte bleve, som meddeelt, aabnede den 7de September.

Allerede den 8de September bekjendtgjorde Magistraten: Ifölge en os tilhændekommen Skrivelse fra Herr Generalmajor v. *Peymann* have vi föiet Anstalt til, at Trinitatis- og Helliggeistes Kirker uopholdeligen indrömmes til Tilflugtssted for de Brandlidte her i Staden, der intet Huusly have, og at Vedkommende desangaaende have at henvende sig til Værgerne for bemeldte 2 Kirker.

Samme Dag, den 8de September, tog ogsaa Grosserer-Societetet den eenstemmige Beslutning, at betale de paa samme indlöbende Vexler som sædvanligt, for derved at opretholde Creditten, hvorved vistnok en Deel Nöd og Ulykke afværgedes, men som dog ei var i Stand til at standse alle de stedfindende Fallisementer, hvoraf man blandt större Handelshuse alene i Kjöbenhavn talte 20 indtil den 24de September. Den 8de September ophævede Generalcommandoen ogsaa det i Prindsens Palais den 18de August etablerede Feltcommissariat, og bleve de samme endnu paaliggende Forretninger overdragne til det ene Medlem, Iustitsraad *Reimer*.

Ved Parolbefaling af 9de September befaledes: at samtlige Landeværns Gaardmænd skulde hjempermitteres fra Dagen efter.

Under 10de September bekjendtgjorde det danske Cancelli, at hver den, som under Belejringen, og især under Branden, havde modtaget berget Gods, skulde uopholdeligen anmelde saadant for Politiet, og kunde i Mangel deraf vente at blive behandlet som Tyv. De Brandlie erholdt ogsaa Ret til at inqvirere efter det tabte Gods, hvor de med Rimelighed formodede, at det kunde findes.

Den samme Dag nedlagde General v. *Peymann*, formedelst

sin Sygdom og sit Saar Overcommandoens Detail, hvilken derpaa overdroges den Næstcommanderende, Generalmajor v. *Bielefeldt*; der, som en Fölge deraf, forlagde sit Qvarteer fra Artillerichefens Bolig ved Siden af Töihuset til Hovedqvarteret i Raus Gaard.

Under 12te og 15de September opfordrede det danske Cancelli alle Amtmænd, Grever og Baroner i Sjælland til at oprette et ridende Politicorps, for at overholde Fred og Orden paa Öen, som var bleven heelt meget udsat ved en Mængde omlöbende Personer, Römningsmænd fra begge Armeer, Dagdrivere, Tiggere o. s. v.

Den 13de September aflagde Stadshauptmand *Mylius* offentlig Taksigelse til de borgerlige, militaire Corps for den Villighed og Iver, hvormed Borgervæbningen havde opfyldt sin Pligt ved enhver Tjenstforretning under Beleiringen. Ogsaa blev Taksigelse af ham aflagt til Indbyggerne for de Levnetsmidler, Penge, Forbindingsmidler m. m., de havde ydet Bevæbningen.

Lignende Taksigelse udgik den 14de September fra den commanderende General igjennem Overhofmarchal v. *Hauch*, til Medlemmerne af Kronprindsens Liv-Corps.

Den 16de September bekjendtgjorde Magistraten: at, eftersom Artillericorpset ei længer behövede de af Byens Borgere Corpset under Beleiringen overladte Heste, kunne Eierne atter afhente disse.

Den 14de September opbröd Landeværnet fra dets Leire i Esplanaden og i Philosophgangen, og den 17de s. M. erholdt det Tilladelse til at gaae hjem indtil den 20de October, hvortil General v. *Peymann* angav som egenlig Aarsag: dets Mangel paa Disciplin og at det kunde hverken bruges til Vagttjeneste, eller til Arbeide, med Nytte, samt at det dog tildeels gik hjem uden Tilladelse, efterladende sig Armaturen i Qvartererne. Dette Billede af „et Lan„deværn," er tilvisse sörgeligt og kan alene undskyldes ved den almindelige Forvirring, dets usle Stilling, slette Forpleining, Indqvartering, Commandovæsen og hvad dertil hörer, samt at Fjenden havde besat Omegnen, hvor det i Kjöbenhavn indsluttede Landværnsmandskab, hörte hjemme.

Den 17de September nedsatte det danske Cancelli, ifölge Hans Majestæts Kongens Befaling, en Commission, bestaaende af Etatsraad *Cold* af Cancelliet, Etatsraad, Politimester *Haagen* og Justitsraad Vice-Borgemester *Beck*, for at modtage og anvende de til de Brandlidte indkommende milde Gaver.

Denne Commission traadte strax i Virksomhed, udrettede meget Godt og hjalp mange Trængende ud af den store Nöd, hvori de ved Ildebranden og Bombardementet vare komne.

Under samme Dato udstædte Cancelliet ogsaa et Commissorium til Iustitsraad Borgemester *Schjött*, Raadmand *Lange*, Stadsbygmester Professor *Meyer*, Stadsconducteur Professor *Rawert* og Rodemesternes Oldermand, Kjöbmand *Iessen*, for at regulere og udkaste en Plan til Opbyggelsen af de afbrændte Dele af Byen.

Samme Dato blev fra Politiekammeret bekjendtgjort: at Rentekammeret under 12te s. M. paa forventende Kongl. Approbation havde tilladt, at stemplet Papir blev paa nærmere Ansögning udleveret uden Betaling til Kjöbecontracter og Skjöder af brandlidte Gaarde, Grunde, Bygningsmaterialier og til Bygningers Opförelse.

Imidlertid blev af Magistraten den 18de September bekjendtgjort: At Opbyggelsen af de afbrændte Gaarde og Huse ei kunde finde Sted, förend der var faldet Resolution for deres Opbyggelse.

Den 18de September blev i en Generalforsamling af Repræsentanterne for Kjöbenhavns Brandassecurrance antaget med 50 Stemmer imod 16, at Assecurancesummen for de ved Bombardementet afbrændte Bygninger skulde fuldt erstattes og udbetales; hvilket bör at fremhæves som et sjeldent Beviis paa Uinteresse og Patriotisme, eftersom Assecurancecompagniet ikke var, ifölge dets Statuter, forpligtet hertil. Imidlertid hjalp denne Assecurance-Sum paa circa 2½ Million Rd. Courant meget til at lindre den herskende Nöd og opretholde Haabet og Creditten hos de mange Brandlidte.

Ifölge Cancelli-Resolution af 15de September, bekjendtgjort af Magistraten den 19de, blev befalet: at, da Frue-Kirke var ödelagt ved Bombardementet, skulde Frue-Menighed afvexlende holde Gudstjenesse med Trinitatis-Menighed i sidstnævntes Kirke; og ligesaa skulde, af samme Grund, Petri-Menighed afvexlende holde Gudstjeneste med Helliggeistes-Menighed i sammes Kirke.

Ved Placat af 19de og ifölge Stadshauptmandskabets Bekjendtgjörelse af 21de September blev Borger-Infanteriets 2den Afdeling befriet for al videre Tjeneste og paalagt at aflevere sine Vaaben.

Politiet bekjendtgjorde den 22 September: at Hvo der maatte have Noget at andrage hos de Höistcommanderende for den engelske

Land- eller Sö-Magt, skulde henvende sig herom til Generalcommandoet, hvorefter det Videre vilde vorde foranstaltet.

Ved Raadstueplacat af 28de September blev Flyttedagen i Kjöbenhavn udsat til den 3die November, hvilket var en meget nödvendig Forholdsregel, for at Indbyggerne kunde komme i nogenlunde god Orden igjen efter den overstandne, almindelige Ulykke.

Commissionen, som under 17de September blev nedsat for at regulere og udkaste en Plan til Opbyggelsen af de afbrændte Dele af Byen, arbeidede saa flittigt, at en Raadstue-Placat af 5te October bekjendtgjorde, at de Dele af den afbrændte By, hvorved ingen Forandring tilsigtedes, kunde strax opbygges. Disse Dele vare: Klædeboderne, Graabrödre-Torv, undtagen Grunden Nr. 95; Nörre-Gade; St. Peders-Stræde; Skidenstræde; Landemærket, undtagen Grundene Nr. 173 og 174; Lille Kjöbmager Gade, med Undtagelse af Grundene 83, 84, 85, og 192; Kultorvet; Frederiksborggade; Skidentorvet, Nörre-Vold og St. Gertruds-Stræde.

For at lette det for Eierne af de beskadigede Gaarde blev ved Raadstue-Placat af 7de October bekjendtgjort: At Muurmesterne og Muurmesterlaugets Interresentere, som besigtigede og taxerede den Skade, der ved Bombardementet var tilföiet Gaarde og Huse i Kjöbenhavn, vare villige til at foretage enhver saadan Forretning, naar den kun varede 1 Dag, mod 1 Rbd. 32 Sk. til hver Person.

Under 17de October befalede Brandcommissionen: at alle Skorstene i Byen, skulle eftersees om de ei vare komne til Skade ved det Byen overgaaede Bombardement. Under samme Dato, opfordrede det danske Cancelli, i en Placat, Enhver, der under Krigsuroligheder i Sjælland, maatte, ligesom i Byen, være kommet i Besiddelse af fremmet Bohave og Creaturer, inden 8te Dage, at anmelde saadant for vedkommende Politimester, da de i modsat Fald, ville vorde straffede som Tyve, efter Loven.

Ved Placat af 19de October lod Kjöbenhavns Magistrat bekjendtgjöre: For at forekomme Udbredelsen af den, iblandt de engelske Tropper herskende smitsomme Öiensvaghed, er det anseet nödvendigt, at alle de Værelser, der have været brugte som Sygestuer, eller Hospitaler, skulle vel udluftes, afvaskes, gjennemryges med Saltsyre og kalkes etc, inden de atter tages i Brug.

Vi ville dernæst gaae over til Generalcommandoets Beröring,

Reclamationer m. m. med de engelske Authoriteter og Overbefaling-mænd.

Fjendens voldsomme Ophold, store Driftighed og Arbeidsomhed i Nærheden og paa Værfterne maatte naturligviis foranledige mange ubehagelige Beröringspuncter, stundom og Reclamationer og Klager, imellem de danske og engelske Overbefalingsmænd og Authoriteter. Det er ligesaa naturligt, at der efter Capitulationen maatte indlöbe til Generalcommandoet en Mængde private Reclamationer, Besværinger og Andragender af alle Slags over liidte Tab, Forurettelser, Krænkelser af Eiendomsretten m. m., Alt fra Fjendens Side, og at Vedkommende udbade sig Generalcommandoets Mellemkomst for at komme til Erstatning for de lidte Tab.

Man vil af efterstaaende Beretning med Fornöielse erfare, at den commanderende General sögte, overeenstemmende med sin Embedspligt, at varetage Kongens og Landets Interesse saavelsom de Privates Fordringer og Klager, baade mundtligen og skriftligen, og det saa kraftigen han formaaede; men alt Saadant foraarsagede en levende Correspondence imellem de danske og engelske Höistcommanderende, saa at ingen Dag forlöb, uden at Breve vexledes imellem dem. Alle slige Breve vare skrevne i en bestemt, men höflig Form og Tone, og besvaredes med megen Hurtighed.

General v. *Peymanns* Breve og Andragender vare altid affattede med Værdighed, Sindighed og Varme; og sluttede Reclamationerne gjerne med: „at de skete i Kongens og Landets Navn."

Men de to, hinanden modsatte commanderende Generalers Stilling var visseligen saare forskjellig. Den engelske General var og kunde med sine Midler vedblive at være Seierherren og saaledes uden videre befale, eller true, medens den danske commanderende General altid maatte henstille, ja! vel endog stundom udbede sig som en Gunst det, han önskede; og dog maatte han hyppigen finde sig i at faa Afslag paa sine, endog aldeles retlige Andragender og Reclamationer; skjöndt derimod han ofte maatte indrömme Fjenden selv uretmæssige Fordringer, blot fordi det manglede ham paa Midler til at sætte hans egne Hensigter igjennem, eller afslaae de af Fjenden gjorte.

Til at underhandle med Fjenden i saa saare mangfoldige og heelt forskjellige Anliggender, samt udjevne uundgaaelige Differentser, betjente Generalcommandoet sig i den förste Tid efter Capitu-

lationen af Generalmajor v. *Walterstorf*; og var dette en Fremgangsmaade, hvoraf der sporedes den bedste Virkning. Men, efter Generalens Afreise til Holsteen, havde man ingen höiere Officierer, der besade de til slig Hvervs Udförelse nödvendige Egenskaber; hvorfor man da maatte gribe til den skriftlige Vei, for at afgjöre Alt, skjöndt den langt fra ikke förte til lige heldige Resultater.

Capitulationen var knapt sluttet, förend Reclamationerne ogsaa begyndte, saa at General v. *Walterstorf* var, saa at sige, bestandigen i Bevægelse imellem det danske og engelske Hovedqvarteer.

Admiral *Gambier* forlangte nemlig strax, at Kronborgs Fyr skulde tændes, ifölge Capitulationens 6te og 7de Artikel, hvilket ogsaa Generalcommandoet blev nödsaget til at indrömme.

Overeenstemmende med General *Cathcarts* Andragende og Capitulationens 9de Artikel, var General v. *Peymann* den 9de September ogsaa nödtvungen til at bekjendtgjöre: „At det, ved Placat af 16de „August sidstleden, paa al herværende engelsk Eiendom lagte Beslag „herved ophæves." Til Gjengjeld meldte Admiral *Gambier* samme Dag til General v. *Peymann*: „at alle danske Fanger vare lösladte; og „dersom de ikke endnu vare alle i Land, vare Vind og Veir alene „Skyld deri." Men snart bleve Gjenstandene af större Vigtighed.

Den 10de September blev saaledes Batteriet Prövesteen, den Dag under Sölieutenant *Langemachs* Commando, opfordret til at overgive sig af den engelske Sölieutenant *Parker* fra Linieskibet Pompee, der stöttede sin Opfordring paa Capitulationens 3die Artikel, eftersom dette Batteri bestod af nedsænkede, gamle Skibe.

Det lykkedes dog Generalcommandoet at bringe Fjenden til at afstaae fra denne Fordring Men man lærer deraf, hvilken Forsigtighed og Klogskab der bör iagttages ved en saadan Capitulations Afslutning, eller overhovedet ved enhver Forhandling med en Fjende. Det kan og ei nægtes, at man snart fölte den Mangel ved Kjöbenhavns Capitulation, at den ikke indeholdt en Artikel, som fastsatte: „at ved alle tvivlsomme og stridige Spörgsmaal skulde samme altid „udlægges til de Overvundnes Fordeel"; en Artikel, som dog almindeligviis ikke glemmes i nogen saadan Forhandling, og det, saa meget mindre, som den gjerne uden Vanskelighed indrömmes. Vi maae imidlertid betragte Fjendens Eftergivenhed i dette Punkt som et Galanteri, siden den bogstavelige Ret var paa hans Side, især paa en Tid, da Generalcommandoets Hjelpemidler vare saa ringe,

at der ei engang kunde communiceres med Söbatterierne, men man maatte henvende sig til Admiral *Gambier* om Laan af Fartöier til dette Brug, hvilket han og ved en Skrivelse af 10 deSeptember bevilgede.

Omsider blev det muligt at aabne Forbindelsen med den övrige Deel af Landet. Posterne til Sjællands Stæder afgik for förste Gang den 9de September om Morgenen, og til Stæderne udenfor Sjælland, Smaaeöerne, Hamborg og Udlandet den 12te September om Aftenen. Dog gjorde Fjenden herved den Betingelse, at de afgaaende Postsække, skulde sendes til det engelske Commandantskab i Citadellet, forsynes der med Pladsmajorens Segl og först da passere Landet og Vandet; Ligeledes skulde alle ankommende Postsække og de fra hiin Side Vandet tillige forsynes med den i Beltet commanderende engelske Söofficiers Segl og först bringes til Citadellet, hvorfra de da kunde afhentes af Postamtet.

For at de Reisende ei skulde længer generes med engelske Pas, meldte Admiral *Gambier* under 11te September: at General *Cathcarts* Underskrift skulde for Fremtiden gjelde for begge Elementer; og paa General v. *Peymanns* Andragende af 17de s. M. bevilgedes fra 18de af fri Overfart, uden engelskt Pas fra Helsingör, Callundborg, Corsör, samt til Smaaeöerne.

Men, uagtet alle disse af Fjenden givne Tilladelser, ankom der hverken Poster, eller Reisende fra hin Side Vandet.

Det kan ei forundre Nogen, at den danske Regjering, og isærdeleshed Danmarks ædle Kronprinds, maatte være i höi Grad fornærmet ved Englændernes Overfald paa det værgelöse Danmark og sammes Hovedstad. Men, Ulykken, var nu eengang skeet; og, om end man ei kunde slutte nogen Alliance med England, synes det dog som det fra nu af burde have været Regjeringens vise Omsorg, saa meget muligt at forringe de liidte Tab og Ulykken; og ved Underhandlinger med en Fjende, Danmark dog ei havde Kraft nok til at tvinge, langt mindre overvinde, i det Mindsle söge at opnaae de Fordele og Erstatninger, det kunde, og hvortil Fjenden endnu stedse var villig, hvilket vi senere oftere ville erfare. Men, ved Regjeringens Overvurdering af sine Kræfter og sin Stilling, blev Landet ikke alene sat i et fjendtligt Forhold til England, men Provindserne tillige indbyrdes satte i Blocade-Tilstand til hinanden, Forhold, som have forvoldt Nationen flere Forviklinger og större

Tab, end Flaaden, den vi paa hiin Tid, hverken havde Midler til at udruste, bruge, eller forsvare.

Den i hiin Epoke udövede strenge Afsperring af Sjælland, fremkaldtes ved efterfölgende höieste Ordrer.

Allerede under 5te September havde Generalpostamtet i Kolding tilskrevet Politimester Iohnes i Nyborg: „Da Hans Majestæt Kongen „ved allerhöieste Resolution af Dags Dato har behaget at befale, *at* „*aldeles ingen* Postsække maae overföres til Sjælland, men at enkelte „vigtige Breve fra Collegierne samt civile eg militaire Embedsmænd, „i Embedssager kunne, hvor og naar Leilighed dertil gives, söges „overbragte til Sjælland, saa haver Herr Postmesteren indtil videre at „tilbageholde de samtlige Poster, som Omstændighederne hidtil har „gjort det nödvendigt at standse i Nyborg, saavelsom alle de Poster, „der fremdeles maatte ankomme til Nyborg i den Hensigt at overföres."

Men, aldrig saasnart var Efterretningen om Kjöbenhavns Overgivelse ankommen til Kiel, förend langt strengere Forholdsregler i denne Henseende bleve tagne efter Kropprindsens Ordrer af 13, 15 og 16 September. Saaledes befaledes under 13de September Commandanten i Nyborg:

„Postsækken fra Sjælland maa ei bringes i Land af Postfolkene, „men Baaden skal standses i Canonskuds Distance, og en Officier „sendes ud for at modtage samme, hvorhos den bringes til Com- „mandanten i Nyborg, som under ingen Omstændighed tillader, at „den maa aabnes, men lader den forsegle og strax afsendes over „Middelfart og Snoghöi til Kiel. Mandskabet paa Fartöiet fra Sjæl- „land tillades det ei at komme i Land, men det maa strax vende „tilbage til Sjælland. Ligeledes forbydes al Correspondence at af- „gaae fra Nyborg af med det Postfartöi, som har bragt Postsækken."

Ved Höistsammes Ordre af 15de September blev den commanderende General i Fyen, Generallieutenant, Baron v. *Rantzau*, befalet: „Det er Commandanten i Nyborg ligesaalidt skriftligen, som „mundtligen tilladt at indlade sig i Noget med de engelske Chefer. „Ieg kan ei heller indsee, hvorledes Commandanten i Nyborg uden „min Tilladelse har turdet lade Smakken afgaae fra Nyborg til Corsör."

Under samme Dato blev det Gouverneuren i Rendsborg, Prinds *Friederich* af Hessen, befalet: „Den svenske Post som maatte an- „komme til Rendsborg, det være sig fra hvilken Kant det saa vil, „skal ei aabnes, men forsegles og afsendes til Kiel"; Ligesaa

samme Dato Generallieutenant v. *Castenskjold* paa Smaaöerne: „Desom „Posterne fra Sjælland skulle ankomme, da modtager de dem, men „lader Ingen komme i Land fra Sjælland. Postsækken besörger De „hos Dem aabnet og efterseet; derefter udleverer De alle particu- „lair Breve, naar disse Intet indeholde, som angaaer Staten. Men „Posternes Gang fra Laaland til Falster og Möen tillader De ingen- „lunde. Fremmede Ministres Breve, som ere ved det danske Hof „accrediterede, tilstilles Mig her ved sikker Leilighed."

Endeligen, under 16de September, befaledes det Generallieutenant v. *Rantzau*, gjentaget: „Den svenske Post maa hverken pas- „sere Belterne, eller igjennem Landet; og forholdes med den Post, „som ankommer fra Sjælland til Fyen, eller Öerne, ligesom med „den danske Post fra Sjælland".

„Det forbydes alle Poster, saavelsom Reisende, at gaae fra „Fyen eller Öerne til Sjælland, og Enhver, som antræffes i at over- „före, eller besörge Passagerer, eller Poster, didhen har forbrudt „sit Liv. Undtagelse, gjöres kun med Dem, som ere forsynede „med kongelige Pas."

En lignende Ordre angaaende Forbudet mod Posterne, og de Reisende, ogsaa under Livs-Straf, blev under samme Dato udstedt til General v *Castenskjold*; og ligerviis fastsatte en Ordre af 17de September til de to Divisions-Generaler i Holsteen, Prindserne *Friderich* og *Christian* af Hessen, „at alle Poster, det „være sig danske, eller svenske, Brev-, eller Pakke-Poster, som „ankomme fra Sjælland, eller Hamburg og Altona, skulle indtil „videre gaae over Kiel, hvor bemeldte Poster blive alene at aabne."

Disse af Kronprindsen givne Befalinger, hvorved Forbindelsen mellem Landets Provindser og med Hovedstaden blev afskjaaren, overholdtes baade af ham selv og Authoriteterne med al mulig Strenghed.

Da han saaledes havde læst i Bladet „Dagen", at Communicationen mellem Gaabense og Wordingborg atter var aabnet den 15de September, tilskrev han under 4de October General v. *Ewald*: „Ieg „haaber, at dette er blot en Avisrelation, da det er min udtrykke- „lige Befaling, at Ingen maa enten fra Möen, Falster, eller Laaland, „gaae over til Sjelland, ifölge min eengang givne Befaling; hvor- „imod Reisende, saavelsom Breve fra Sjælland, frit kunne passere „til Öerne, siden Sligt ei kan skade os."

Saaledes bleve circa 50 Reisende, som den 22de September havde i Corsör fragtet en Jagt, for dermed at sætte over til Nyborg, afviste paa dette Sted og maatte vende tilbage til Sjælland, Ligeledes blev et Antal af over 100 Reisende, som lidt efter lidt vare ankomne til Femern fra Sjælland og Laaland, for derfra at gaae videre til Fastlandet, anholdte og maatte, ifölge Kronprindsens indhentede Ordre af 8de October, forblive der indtil nærmere Ordre. Ogsaa Færgesmakkerne fra Corsör bleve anholdte i Nyborg, saa at Overfarten med Posten fra Corsör maatte skee i aabne Baade, uagtet gjentagen Anmodning til vedkommende Befalingsmænd i Nyborg at sende Smakkerne tilbage, indtil Færgelauget i Enden af September fik fragtet et Dæksfartöi til samme Fart.

Denne sidste Omstændighed havde til Fölge, at Kronprindsen gjorde en Undtagelse med Postförer *Langballe*, efter en dristig Indstilling lige til Höistsamme selv, hvori Postföreren beklagede sig over de store legemlige Lidelser, han maatte udstaae i ondt Veir i de aabne Baade; og gav Kronprindsen derfor den commanderende General i Fyen under 6te October den Ordre: „at bemeldte Post-„förer tillades om Natten i stormende Veir at anlægge Slibshavns-„Bro, dog at der sættes Vagt ved Skibet." Ogsaa blev det Postföreren tilladt skriftligen at indmelde til Kronprindsen de paalidelige Efterretninger, han om Fjenden maatte være kommen til Kundskab om, igjennem Commandanten i Nyborg.

Den ovenfor omtalede Spærring blev ved Ordre af 4de October til de commanderende Generaler i Fyen og paa Smaaeöerne, Generalerne v. *Rantzau* og v. *Ewald*, ogsaa udvidet til Parlamentairer og var saalydende:

„Hvis engelske Parlamentairer skulle ankomme til noget Sted „paa det Distrikt, som er underlagt deres Commando, saa have De „at lade dem afvise og ei tillade dem, eller medsighavende Folk at „lande, ligesaalidt som Nogen maa modtage Depecher, eller Breve „fra dem, men derimod tilkjendegive dem, uden at indlade sig i „Samtale med dem, at de strax have at forföie sig bort!"

Denne almindelige Afspærring fra Sjælland havde den Fölge, at Englænderne fra 28de September af ogsaa spærrede Forbindelsen imellem Sjælland og Fyen og Smaaeöerne og tillode Ingen at reise did. Paa Generalcommandoets Andragende af 30te September om fornyet Tiladelse til fri Overfart over Vordingborg til Falster, sva-

rede den engelske Overgeneral under 3die October: „Spærringen af „de sydlige Öer har man först fundet fornöden, da Spærringen blev „fra dansk Side saa streng paa den anden Side af Vandet; Alle „Fartöier fra bemeldte Öer ville derfor blive optagne, og Bortreisen „fra Sjælland indskrænket til Havnene Kiöbenhavn, Helsingör, „Corsör og Callundborg." Imidlertid spærredes kort efter ogsaa Store Belt, hvilket gav Generalcommandoet Anledning til ny Reclamation og Forespörgsel om: „af hvad Aarsag dette var skeet?" Dog var denne af Englænderne udövede Spærring kun af kort Varighed; men under samme vare dog Sjællands Indbyggere satte i fuldstændig Blocadetilstand; ogsaa blev Vanskeligheden med Farten over Vandet fra Sjælland af hævet fra den danske Regjerings Side ved Kronprindsens Ordre af 11te October; hvorimod Lovbudet imod Reisende og Poster til Sjælland blev ved fuld Kraft.

Fölgen af denne Spærring var: at man i Kjöbenhavn erholdt alle politiske Nyheder saavelsom Efterretninger fra Holsteen, overhovedet fra hiin Side Vandet, over Sverrig, hvorfra Posten for förste Gang ankom den 28de September. Med samme Post fik man ogsaa engelske Blade, som hyppigen havde öst deres Efterretninger fra franske Blade, disse igjen fra tydske o. s. v., men tabte dog derved ikke i Interesse, eller Nyhed for den spærrede By.

Imellem Danmark og Norge oprettedes paa denne Tid en Post over Fladstrand, eller det nukaldede Frederikshavn, for Breve og Reisende fra Halvöen og Fyen.

Den 11te September forlangte General *Cathcart* Tilladelse fra Generalcommandoet til at indföre 100 Heste paa Nyholm, for der at bruges til Arbeider. Da dette Andragende ei ret vet kunde afslaaes, blev det samme Dag bevilget, under Betingelser, at Folkene, som förte Hestene, skulde være ubevæbnede, og at en dansk Cavalleri-Escorte skulde före dem didhen igjennem Vesterport langs Philosophgangen, over Langebro og Christianshavn. Dagen derpaa blev gjort et lignende Andragende for 12 Heste til Gammelholm, hvilket ligeledes blev bevilget under de samme Betingelser.

Holmens og Citadellets Besættelse foraarsagede daglige Berörelser og stadige Reclamationer, naturligviis meest fra vor Side. I de förste Dage af Besættelsen af Gammelholm forlangte Capitain *Home Popham* igjennem Capitain *Rosenvinge*, at Gammelholms Vagt, som den Gang blev commanderet af en Underofficier, skulde besættes af Englændere.

General v. *Bielefeldt* begav sig strax personligen til Gammelholm for at overbevise den engelske Commissair om, at bemeldte Vagt var etableret udenfor Holmen paa denne Side af Canalen, saa at man paa ingen Maade vilde, eller kunde indrömme et saa'ant Forlangende, hvori *Popham* da ogsaa fandt sig. Dog foranledigede denne Fordring Vagtens Forstærkning, og at den blev sat under en Officiers-Commando, hvilket den og siden er vedbleven at være, til Erindring om *Pophams* Andragende.

Et lignende Forslag blev ogsaa gjort af General *Cathcart* om at besætte Qvintus-Vagten med engelske Tropper, hvilket ligeledes blev aldeles afslaaet.

Paa Generalcommandoets Besværing af 11te September over, at en engelsk Söofficier havde tvunget danske Söfolk til at arbeide i Orlogsskibet „Kronprinds Frederik", og borttaget et Toug fra et ostindisk Compagniskib, blev svaret undskyldende, at Arbeidet kun var en frivillig Haandrækning, og at Touget var blot laant, men skulde blive tilbageleveret.

Den 11te Septbr. blev ogsaa paa Generalcommandoets Andragende og med General *Cathcarts* Indvillielse oprettet i Lyngby et Comptoir under Amtsforvalter, Kammerraad *Bjergs* Bestyrelse, hvis Bestemmelse var at besörge Reqvisitionerne for den fjendtlige Armee. Ved General *Cathcarts* Hovedqvarteers Forlæggelse til Citadellet blev dette Comptoir den 16de September forlagt til Kjöbenhavn.

Under 13de September indgik General *Cathcart* paa General v. *Peymanns* Forslag og Orfordring, at de engelske Tropper og de oprettede Politicorps skulle gjensidigen understötte hinanden, naar det forlangtes.

Samme Dag forlagde General *Cathcart* sit Hovedqvarteer fra Hellerup til Citadellets Commandantbolig, hvorved Forretningsgangen imellem de to commanderende Generaler meget lettedes. I General *Cathcarts* Meddelelse herom til General v. *Peymann* yttrede han: „at hans Stab var saa talrig, at han maatte bede om Tilladelse til „at benytte næsten alle Værelserne i Generalens Huus", en Begjæring, hvortil General v. *Peymanns* Nei, eller Ja, omtrent vilde have gjeldt lige meget.

Denne Forlæggelse af Hovedqvarteret havde ogsaa til Fölge, at General *Cathcart*, Admiral *Gambier* og flere engelske Generaler strax aflagde Visitter til Generalerne v. *Peymann* og v. *Bielefeldt* i det

danske Hovedqvarteer, dog uden at Nogen af dem blev modtagen. Overeensstemmende med Etiquetten, ansaae man det for rigtigt og af andre Grunde endog for nyttigt, at disse Visitter bleve besvarede. Man haabede nemlig at kunne atter indlede den mundtlige Underhandling med den engelske Overbefaling, som siden General v. *Walterstorfs* Afreise var ophört; og, da General v. *Peymann* var sengeliggende, maatte dette Hverv overdrages General v. *Bielefeldt*, som derfor officiel, og ved höi lys Dag kjörte til Castellet, hvor han ogsaa blev modtagen med Opmærksomhed og Deeltagelse. General *Cathcart* talede synligen rört med ham om Byens ulykkelig Stilling, om Kronprindsen og den haarde Nödvendighed, hvori han, som General, befandt sig, at maatte öve Fjendtligheder imod en Fyrste og et Land, han saa höit agtede; men som Soldat var han nödsagen til at adlyde sin Regjerings Befalinger; dog lovede han tillige at gjöre Alt, hvad der stod i hans Magt, for at lindre det Haarde og Ubillige, som en fjendtlig Stilling altid förte med sig. Ved Bortgangen indböd den engelske General General v. *Bielefeldt* til at spise hos sig om Middagen, hvilket denne afslog, under Foregivende af bestemte Forretninger paa den Tid; men, da Generalen gjentog sin Indbydelse for næste Dag, og det saavel for ham som for hans medfölgende Adjutant, saa blev General v. *Bielefeldt* herved paa en Maade overrumplet og maatte indvillie deri.

Imidlertid vilde en slig Indbydelse have været, ved en senere skriftlig Undskyldning, let at undgaae, ifald ellers Generalen havde selv önsket det. Men i Hovedqvarteret bleve Nödvendigheden og Nytten af at benyttę, eller at afslaae samme, vedbörligen dröftede, og Resultatet heraf blev, at General v. *Bielefeldt* skulde modtage Indbydelsen for derved at have Leilighed til at fornye det gjorte Bekjendtskab og benytte den tilsyneladende Velvillie til vor Fordeel i vor fortrykte Stilling. Man anförte som een Grund, eller Undskyldning mere til at modtage Indbydelsen, den: at Admiral *Nelson* i Aaret 1801, endog inden Vaabenstilstanden var bleven sluttet, havde været i Land, havt Audience hos Danmarks Kronprinds og modtaget Indbydelse til sammes Taffel, uden at man havde hört tale om, at den engelske Regjering havde viist Miisfornöielse derover.

Vel ere saadanne Indbydelser ikke sjeldne imellem Overbefalingsmænd i Krigen; men alligevel troer jeg, at det under Forhold, som dette, havde været bedre, om Generalen ei havde benyttet Ind-

bydelsen; thi, da Sagen blev bekjendt i Byen, voldte den ham megen Bagvadskelse og mange Ubehageligheder. Den saarede Folkefölelse er meget fiin, ofte endog ubillig, og taaler under ingen Omstændigheder Forbindtligheder af en Fjende.

Denne simple Indbydelse udvidede Rygterne senere hen til „en „heel Fest for de danske Generaler." Men, det er nu saa eengang Rygternes Natur; og det burde General v. *Bielefeldt*, som oplyst Mand, have kjendt og altsaa undgaaet at udsætte sig for Omtale; hvilket ellers rigtignok ikke altid er lige let for en skyldfri Mand, der med Stolthed föler sin rene Hensigt og troer at arbeide for Konge og Fædreland.

General v. *Bielefeldt* indfandt sig altsaa efter Löfte ved den engelske Generals Taffel, hvor Gjæsterne bestode af flere Generaler og hans Adjutanter, samt en dansk Forstembedsmand, der Dyrehaven angaaende havde samme Dag havt Forretninger i det engelske Hovedqvarteer. Under og efter Taffelet viste alle Gjæster, som naturligt, General v. *Bielefeldt* megen Opmærksomhed, roste Forsvaret, ligesom og vore Jægeres og Artilleriets udmærkede Tjeneste og Tapperhed; og efter Taffelet havde Generalen en privat Samtale med General *Cathcart*, hvorved han udvirkede Adskilligt til vor Fordeel.

Senere gjentog den engelske General tiere sit Besög i det danske Hovedqvarteer, dog uden nogensinde at blive formeligen modtagen. Imidlertid traf det sig, at General *Cathcart* et Par Gange uanmeldt traadte ind i General v. *Bielefeldts* Værelse i underste Etage, naar han havde eet eller andet Andragende at afgjöre, for saaledes bestemt at faae Generalen itale, hvilket vi nærmere ville erfare.

Under 14de September indlöb en Anmodning fra General *Cathcart* om at inddrage de fra vor Side udenfor Portene posterede Cavalleri-Piqueter, dem han ikke ansaae for at være overeensstemmende med Capitulationen, idet han vel havde indvilliet i Portvagternes Besættelse af danske Tropper, men ikke i Udenposters Etablering, saa meget meer, som Englænderne ved Vaabenstilstandens Afslutning havde strax inddraget deres Piquetter.

Ved under samme Dato at besvare dette Andragende bemærkede Generalcommandoet tillige, at der var indlöben Klage over at engelske Skildvagter havde truet med at skyde paa de danske Udenposter, dersom de ikke strax trak sig tilbage. Foruden det Stödende i en saadan Trudsel gjorde man tillige Generalen opmærk-

som paa, at de udsatte Poster stode indenfor den danske Linie, men at de engelske Officierer vare tildeels trængte frem lige til Fæstningens bedækte Vei, hvilket strider imod al Orden i en Fæstning.

Da disse Poster vare forresten af ringe Betydning, for os, saa blev General *Cathcart* svaret, at man, for at undgaae Misforstaaelse og vise sin Redebonhed til at opfylde hans Onske, vilde inddrage bemeldte Cavalleri-Piquetter og ei udsætte flere Poster, end i Fredstid, hvorimod Ravelins-Vagterne bleve forstærkede og satte under en Officiers Inspection for at vaage nöie over, at engelske Soldater ei nærmede sig vore Poster, som ogsaa for at forhindre Desertion fra vor Side.

Da den sig nærmende Vinter gjorde Tilförsel af Levnetsmidler, Brænde m. m. fra Provindserne meget nödvendig, saa meget meer som den engelske Armee tærede stærkt paa Öens egne Producter og Frembringelser, og da, paa den anden Side, de danske Provindser atter behövede flere Fornödenheder, saasom: Colonialvarer, Kul, Salt m. m. fra Kjöbenhavn, og Norge Födemidler fra Danmark, hvorfor det nedsendte til samme Fiskevarer, Trælast, Bygningstömmer m. m., saa androg Generalcommandoet under 14de September hos den engelske Admiral om Tilladelse til saadan Skibsfart. Ved Admiralens Svar af 15de Septembsr indvilliede han i, at Skibe af 25 Læsters Drægtighed maatte bringe Provisioner og Skibe af 50 Læsters Drægtighed Brænde til Hovedstaden. Paa Generalcommandoets gjentagne Anmodning af 16de September erholdt disse Skibe tillige Tilladelse til derfra at medtage Kul, Salt og Flyttegods; men paa Andragendet af Udförsel af vestindiske Varer til Provindsialstæderne, svarede Admiralen: at en saadan Handel ei kunde bestaae med hans Pligt; dog vilde han indrömme, saafremt General v. *Peymann* vilde give sit Æresord paa, at saadan Tilförsel kunde ellers ikke erholdes i hine Stæder, at hvert Skib medtog indtil 1000 ℔ Caffe, eller Sukker og 2 Fade Tobak, eller Rum; dog kun under den Betingelse, at saadanne Skibe ved Ud- og Indgangen skulle melde sig ved det engelske Vagtskib, som det var paalagt at undersöge dem, og at de ei turde indlöbe i nogen anden Havn paa Öen Sjælland; og endeligen fik ogsaa de Skibe, som vilde til Norge, ifölge Generalcommandoets Andragende af 19de September, Löfte om engelsk Beskyttelse og uhindret Seilads.

Antallet paa de Skibe, som bekom Tilladelse til at löbe ud fra Kjöbenhavn til Provindserne for at hente Provisioner og Brænde,

blev fastsat til 150, og de erholdt et af den engelske Vagtskibs-Chef og det danske Generalcommando undertegnet danskt og engelskt Pas; men, da allerede den 21de September 100 af disse Pas vare udgivne, indrömmede den engelske Admiral den 25de s. M., at deres Antal blev foröget til 250, dog med den Betingelse, at disse Skibe ei maatte gjöre andre Reiser, men skulle hurtigen vende tilbage til Kjöbenhavn, for at andre Skibe atter kunde bekomme Tilladelse til at löbe ud, eller for at Passene kunde tilstilles saadanne Skibe, som vilde gaae til Norge med Provisioner; og, for at forhindre, at disse Pas ei bleve benyttede til andre Reiser, maatte Skipperen ifölge Raadstueplacat af 26de September stille en Caution paa 200 Rdlr. Men da Englænderne den 28de September spærrede Communicationen imellem Sjælland og Smaaeöerne, lod Generalcommandoet under 6te October bekjendtgjöre, at intet Pas blev givet til disse Öer og overhovedet intet Söpas meer udstedt.

Den Kjöbenhavn tilstaaede Skibsfart blev ved Generalcommandoets Andragende hos det engelsks Overcommando af 22de September og Bekjendtgjörelse af 24de s. M. ogsaa udvidet til saadanne Skibe, som bragte, eller vilde hente Bygningsmaterialier, saasom: Muursteen, Tagsteen, Kalk, Glas, Bygningstömmer o. s. v. til Kjöbenhavn; en Tilladelse, der med Tak paaskjönnedes, men tillige tyder hen paa, at Englænderne ansaae Krigen som endt, hvilket da tillige fremlyser deraf, at de engelske Coffardiskibe, der gik forbi Kronborg, atter betalede Sundtolden, ret som slet Intet var foregaaet imellem de to Stater, og at den engelske Consul, der under Krigsbegivenhederne havde forladt Helsingör, efter Capitulationen atter vendte tilbage og fortsatte sine Forretninger som forhen. Fra 20de til 22de September klareredes saaledes Sundtolden af 95 Skibe, hvoriblandt 44 vare engelske. Men, da der i October Maaneds Begyndelse endnu ingen, eller dog kun faa af de med Pas udgaaede Skibe vare komne tilbage til Kjöbenhavn, saa androg Generalcommandoet hos den engelske Admiral, om Passene, hvis Uveir eller uforudseelige Omstændigheder skulde opholde disse Skibes Tilbagekomst, maatte da gjelde og blive ved Magt til en vis Tid efter Vaabenstilstandens Udlöb, hvilket han og bevilgede.

Aarsagen til Skibenes Udeblivelse grundede sig paa, at de Skipperne til uhindret Reise givne Pas bleve, ifölge Kronprindsens Ordre, dem paa Ladningsstederne fratagne, hvorved Reisen maatte ophöre af sig

selv, men hvorom Generalcommandoet forblev aldeles uvidende; dog ankom enkelte Skibe uden saadanne Pas, hvorved den i Byen befrygtede Mangel, dog kun for en ringe Deel blev afhjulpen.

Ved General v. *Bielefeldts* Sammenkomst med General *Cathcart* under Besöget i Castellet yttrede denne sin store Forlegenhed med sine Officierer, som stadigen androge paa at komme ind i Byen, et Önske, han ikke ret vel kunde afslaae længere.

Dette Andragende blev af General v. *Bielefeldt* ubetinget afslaaet som stridende imod Capitulationsbetingelserne. General *Cathcart* svarede herpaa, „at de deri udtalede Betingelser vel gjeldte for „bevæbnede Tropper, men ikke for Officierer og ubevæbnede Krigs„mænd, saa meget mindre som en slig Tilladelse pleiede altid at „finde Sted efter sluttet Vaabenstilstand imellem 2 krigförende Mag„ter; men at han af Agtelse for os havde udsat denne Tilladelse „saa længe muligt." General v. *Bielefeldt* vedblev i sit Afslag, idet han vidste, at Sagen vilde især være General v. *Peymann* meget imod, og angav til Grund, at man ikke var i Stand til at beskytte de engelske Officierer mod Insulter og Ubehageligheder, Alt ifölge den i Byen imod dem herskende Stemning. Men General *Cathcart* vedblev i sit Forlangende med det Tillæg, at han vilde indrette Alt saaledes, at det danske Generalcommando skulde blive tilfreds dermed; og, da Generalen den 14de September oversendte et formeligt skriftligt Andragende om denne Gjenstand og deri bestemte: „At de engelske Officierer kun skulde indpassere om Dagen „i ringe Antal, forsynede med Pas, underskrevne af en Generallieu„tenant, eller af Generalmajor v. *Wellesley*; at de skulde melde sig „ved Ind- og Udgangen ved Portene; ikke opholde sig længere i „Byen, end til Solens Nedgang; og at det skulde staae os frit for „at arrestere dem, som overtraade disse Betingelser", saa troede ikke Generalcommandoet at burde længere modsætte sig dette Forlangende, saa meget meer som denne Gjenstand ei var nöie nok berört i Capitulationen, men alene bleven mundtligen omtalet imellem Commissairerne. Ogsaa kom det i Betragtning, at danske Officierer gik uhindrede og uden Pas ud og ind af de engelske Leire og Posteringer. Man gav derfor, dog uden noget Skriftligt, stiltiende sit Samtykke til hvad man alligevel ei kunde forhindre, og udstedede blot til Vagterne de fornödne Ordrer for at lade sig de engelske

Officierers Pas forevise og derpaa notere deres Navne og Stand, hvilket hver Aften blev indmeldt til Hovedqvarteret.

Ved en Bekjendtgjörelse af Politiet af samme Dato bleve Byens Indvaanere underrettede om denne Foranstaltning, med den ledsagende Advarsel, ei at tilföie de engelske Officierer noget Slags Ulempe; hvornæst Politiet tog de nödvendige Forholdsregler for at de gjorte Betingelser kunde opfyldes, som ogsaa for at kunne arrestere enhver engelsk Soldat, eller Matros, der maatte træffes i Byen; thi, skjöndt Forbudet imod, at Menige af den engelske Armee, eller Flaade maatte komme ind i Byen, var af den engelske Overbefaling bekjendtgjort, bleve dog saadanne Englændere, især Söfolk, hyppigen arresterede, idet de uden deres Foresattes Tilladelse havde listet sig ind i Byen, og bragtes da enten til Hovedvagten, eller paa Politikammeret, hvorfra de hver Aften, eller fölgende Morgen, under Escorte bleve förte til og afleverede i Citadellet, hvor de derpaa efter General *Cathcarts* Befaling bleve exemplarisk straffede.

I de förste Dage efter den de engelske Officierer givne Tilladelse, holdt de nöiagtigen over de dem paalagte Forskrifter. Senere overtraade enkelte subalterne Officierer stundom de gjorte Betingelser og opholdt sig længere i Byen, end dem var tilladt; og, da nu Portene lukkedes ved Solens Nedgang, bleve de nödsagne til at forblive Natten over paa Værtshusene. Da Generalcommandoen besværede sig herover til General *Cathcart*, forsikkrede denne at have allerede eengang, og det for ganske kort Tid siden, skjærpende, gjentaget Befalingen herom, og bad derfor Generalcommandoet at lade saadanne Officierer arrestere og meddele ham Navnene paa dem, hvorefter de skulle vorde straffede. Man fordoblede nu Opmærksomheden fra vor Side; Politiet visiterede om Aftenen Skjænkehusene og Gjæstgiverstederne; og fra nu af var det meget sjeldent, at man traf paa saadanne forsinkede Lovovertrædere. Da de forresten vare artige og dannede Mænd, der forholdt sig stille og rolige, saa lod man Arrestationerne ikke bringe i Udförelse. Kun et Par Gange blev der til Hovedqvarteret klaget over, at unge engelske Officierer havde i beruset Tilstand været uartige imod Værter; men, saasnart de mærkede Uro, begave de sig bort, saa at, naar Hovedqvarterets förste Adjutant, Major v. *Friess*, som hensendtes for at arrestere dem, ankom, fandt han Husene tomme og Alt roligt.

Da der fra Admiralitetet var indkommen Melding til General-

commandoet om, at Englænderne ikke vare tilfredse med blot at bortföre alle Skibe og Fartöier i Orlogshavnen selv, men at der ogsaa var blevet befalet at tage de paa Stabelen staaende Skibe ud af hverandre og ödelægge dem, skrev Generalcommandoet til begge engelske Overbefalingsmænd under 14de September, saaledes:

„Da efter det brittiske Ministeriums gjorte Erklæring Bevæg-„grunden til dets fjendtlige Angreb paa Danmark var ene at for-„hindre, at sammes Flaade ikke kom i andre Hænder, saa kunde „det, da Capitulationens 3die Artikel alene talede om, „at Krigs-„„skibe, Krigsfartöier og Krigssager skulde overgives dem", dog „sikkerligen ei være Englands Hensigt, at en saadan Ödelæggelses-„krig blev fört paa vore Krigsværfter og udvidet til Skibsvrag paa „en Tid, da Fjendtlighederne vare ophörte imellem de to respective „Armeer, og efterat man gjensidigen havde erklæret, at alt Muligt „skulde anvendes, som kunde befordre Enighed og god Forstaaelse „imellem de to Nationer. En saadan Handlemaade kunde umuligen „bestaae med Englands National- og Privatcaracteer, saa at det, „ikke tilfreds med at beröve os det, som i Aarhundreder har været „en kæk og trofast Nations Prydelse, endnu, foruden Flaadens og „Krigsmaterialiernes Bortförelse, tilstedede slig Ödelæggelse paa vore „Værfter, foruden anden Uret."

„Generalcommandoet seer sig derfor nödsaget til at bede de „engelske Overbefalingsmænd paa det Alvorligste at betænke denne „Sag og give Befaling til den nöiagtigste og liberaleste Fortolkning „af den antagne Capitulation, idet man smigrer sig med det Haab, „at den tilsigtede Hensigt derved vil undgaaes."

Vi erkjende atter af Englændernes Fremgangsmaade, at Capitulationen havde væsentlige Mangler, hvorfor ogsaa deres Svar af samme Dato var saaledes affattet:

..... „De havde ikke taget deres Tilflugt til saa yderlige For-„holdsregler, förend de forskjellige af dem gjorte Tilbud om at „overgive Flaaden som et Depositum, vare blevne forkastede; samt „at Capitulationens 3die Artikel overgav Alt, hvad der havde Navn „af Skibe og Skibssager, og at Ingen vel kunde nægte, at Træ „var den förste Artikel ved Skibsbyggeriet."

„Men, omendskjöndt saaledes alle Materialier maatte borttages, „skulde Bygningerne dog, saa haabede de, forblive ubeskadigede; „og forresten böd Pligten dem ei at afvige fra disse Beslutninger."

Da Generalcommandoets Protestation og Grunde ikke kunde bevæge Fjenden til at fortolke Capitulationen paa en for os meer liberal Maade, og man ingen Midler besad til at forfegte sin Ret, saa var der fra vor Side intet Andet tilovers, end stiltiende at see igjennem Fingre med en Handling, der hörer ind under de Voldsgjerninger, det overmodige Rom udövede mod det svagere Carthago i de puniske Krige, og falder England og det engelske Ministerium ene til Vanære.

Ved Kjöbenhavns Capitulation var der rigtignok givet Englænderne Ret til at bortföre Flaaden med Alt, hvad dertil hörte. Men, da de engelske Ord, som betegnede dette, nemlig Udtrykket „naval-stores", kan gives en meget vidtstrakt, næsten ubegrændset Betydning, saa tillode Englænderne sig at gribe om sig i alle Retninger. I Spidsen for dette Plyndringsvæsen stod den alt noksom omtalede Capitain *Home Popham* og en Capitain *James Makenzie*, som vistes til Rette af Capitain *Dunbar*, localkjendt fra sit Ophold i Kjöbenhavn og paa Orlogsværfterne fra Vinteren 1806—1807, omendskjöndt Ingen omtvivler, at jo nok *Popham* selv vilde have fundet ud af det uden *Dunbars* Anviisning og Hjelp.

Den paa Holmen Höistcommanderende var den liberale, engelske Admiral Sir *Samuel Hood*, der gjorde, hvad han formaaede, for at standse sine Undergivnes vilde Rovsyge; men han udrettede saare lidet, saa at vi saae Englænderne ikke alene tage, hvad der flöd paa Vandet og hvad der hörte til Skibenes Udrustning, men ogsaa ödelægge alle Gjenstande, de ei kunde, eller vilde före med sig, hvoriblandt især maa nævnes Arsenalernes Værksteder, saa at det maatte blive os umuligt at foretage nye Skibsconstructioner i længere Tid. Paa Capitain *Rosenvinges* Reclamationer og Forestillinger blev vel en Commission omsider nedsat, bestaaende af engelske Admiraler og Söofficierer, som skulde afgjöre, hvad da egentligen forstodes ved „naval-stores." Men denne Commission var Dommer i sin egen Sag og fortolkede Udtrykket didhen, at den ansaae Alt, hvad der var godt og brugbart og især kunde forhöie Priispengene, for dertil henhörende. Derfor maatte man da med Harme see paa, at dertil ogsaa regnedes: Tömmer og Bjælker, Hamp, Jern, Værktöi (inclusive Arbeidernes private), Maskiner, Instrumenter, Flaadens Sölv-Kirkekar, Alt, hvad der kunde brækkes fra Bygningerne, saasom: Kakkelovne, Döre, Vinduer, Laase, endvidere Meubler, Böger, Kaart, Officierernes Vagtinventarium, ubevæbnede Baade og Rofar-

töier, selv de, der vare private Personer tilhörende, borttoges, ja! endog at de i England kjöbte Steenkul maatte vende tilbage til Fædrelandet. Dog blev paa Capitain *Rosenvinges* gjentagne Forestillinger, som understöttedes af Admiral *Hood*, udvirket, at *Popham* lod den Deel af Steenkullene, som endnu ikke var indskibet, ligge. Men, hvad der allermeest saarede den danske Nationalfölelse, var Ödelæggelsen af 2 paa Stabelen værende Orlogsskibe paa 74 Canoner samt flere Canonbaade som bleve ituhugne, Kjölen ödelagt og det bedste Tömmer deraf indskibet. Et 3die næsten fuldfört Linieskib, ogsaa paa 74 Canoner, havde man haabet, at Englænderne vilde have sparet; men Fredag Eftermiddag den 16de October blev ogsaa dette omstyrtet paa Bedingen paa Nyholm i Overværelse af General *Cathcart* og Admiral *Gambier* med deres hele Stab og under almindeligt Hurra og Frydeskrig af de engelske Arbeidere og tilstedeværende Matroser og Soldater; hvilken Fest da ogsaa blev overværet af den kort forud hidsendte engelske Gesandt *Merry*, som en Tid lang havde været Secretair ved Legationen i Kjöbenhavn og nu sendtes af den engelske Regjering for at forsöge paa at aabne nye Fredsunderhandlinger, hvilket senere vil blive nærmere omtalet.

De engelske Overbefalingsmænds Overværelse ved dette, for os saa nedtrykkende Foretagende er saa meget meer at beklage, som de hidtil havde iagttaget en sömmelig Tilbageholdenhed under alle Udförelser af de dem paalagte tjenstlige Hverv. Men nu paa eengang optraadte de med megen Bram og havde for ret nöiagtigen at betragte dette Skuespil, taget Plads paa samme Altan, hvor Danmarks Konger med deres Omgivelser pleiede at overvære det altid glimrende og glædelige Skuespil, at et Linieskib löber af Stabelen.

Saaledes forandrer sig Alt her i Verden!

De 3 Linieskibe bleve da knuste paa deres Bedinger; og, inden Stykkerne af dem kunde bortryddes, hengik der Maaneder, i hvilke intet nyt Skib kunde sættes under Bygning.

Ogsaa Linieskibet „Ditmarsken", som laa under Reparation i Dokken, skulde have været bragt ud af samme for at medföres til England. Til den Ende forsögte Fjenden paa at udpompe Vandet af Dokken, for at Skibet kunde blive efterseet og repareret, et Hverv, som var overgivet Capitain *Dunbar* til Udförelse. Men, da han var ukyndig i Dokkens Bygning, var rimeligviis een eller anden Ventil, eller Communication ei bleven tilbörligen lukket, saa at

Dokken ikke kunde pumpes læns; hvorfor og Reparationen ei heller kunde foretages. Skibet blev altsaa ödelagt over Vandet, Kajyt og Gallerier nedbrödes og Huller huggedes i Bunden. Dokken selv, der altid forblev fuld af Vand, kunde fölgeligen ikke ödelægges, en Omstændighed, der var langt kraftigere, og meer frelsende, end alle Generalcommandoets Protestationer.

Da noget efter Capitulationens Slutning vort Artilleri vilde transportere Ammunition fra vore Batterier til Krudtaarnene, erfarede man, at Englænderne fra Nyholm af havde sat Skildvagter ved Söetatens Krudtaarne og nægtede endog vore Artillerister og Vogne at bortföre Ammunitionen fra Volden ved Qvintus. Paa Generalcommandoets Klage herover af 15de September til General *Cathcart* svaredes, at han, for at undgaae ubehagelige Fölger, havde posteret sine Skildvagter ved Krudtaarnene; men at de strax skulde vorde inddragne, og at vi uhindrede kunne transportere vor Ammunition og sætte Skildvagter ved Krudtaarnene.

Af Generalcommandoets Andragende under 18de September til det engelske Overcommando om Tilladelse til at sende Klædningsstykker og Proviant til Christiansö blev det förste afslaaet, men det sidste tilladt.

Nogen Tid efter at Gammelholm var bleven besat af Englænderne, opförte de om Eftermiddagen tæt ved Canalen til bestemte Tider, Janitscharmusik; og, da Passagen langs Canalen ei ret vel kunde spærres, samledes sammesteds en Mængde Mennesker, meest af de laveste Folkeclasser, for at höre paa Musiken.

Generalcommandoet forestillede i denne Anledning under 19de September General *Cathcart*, at, efter det dybe Indtryk, Fjendtlighederne og deres Udfald havde havt paa alle Gemytter, kunde slige Glædesyttringer ikke Andet, end lade os dobbelt föle vor Ulykke; og man androg derfor paa, at denne Musik maatte blive opfört længere ind paa Holmen, blot ikke paa det nuværende Sted, saa nær Canalen og den meest beboede Deel af Staden.

General *Cathcart* svarede herpaa: „at han i Begyndelsen af „Vaabenstilstanden havde viist Pöbelen al mulig Opmærksomhed; „men at han nu maatte tage Hensyn til sin kongelige Majestæts „Glands og Troppernes Fölelser, hvorfor denne Musik, som var „brugelig hos de Engelske, ikke kunde undgaaes."

Fra Generalcommandoets Side blev nu intet andet Middel til-

bage, end, hver Eftermiddag paa den Tid, Musiken opförtes, at opstille Cavallerister langs Canalen med Ordre at forhindre Sammenlöb af större Folkemasser.

Et Andragende fra Generalcommandoet af samme Dato, angaaende Udleveringen af et Fruentimmer, som havde begaaet Tyveri hos Etatsraad *Moldenhawer* paa Strandveien og derpaa var gaaen over til Englænderne, blev afslaaet af den Grund: „at hun havde „begivet sig under engelsk Beskyttelse."

En beskjænket engelsk Artillerist, der var saa uforsigtig at bære löst Krud hos sig i sin Lomme, kom ind i den saakaldte „Erte-Kjedel", ikke langt fra Qvintus, og geraadede der i Strid med en Mand af Vagten. Artilleristen forlod Stedet i största Forbittrelse, men kom snart tilbage med en Pistol, den han, ladet med löst Krud, affyrede flere Gange i Værelserne af de derværende Bygninger. Han blev omsider arresteret, bragt for et Forhör og, ledsagen med en Skrivelse af 20de September, udleveret til Englænderne, som lode ham exemplarisk straffe.

Under Vaabenstilstanden indlöb dagligen en Mængde Klager til Generalcommandoet over al den Uret, tildeels Overlast og Vold, som Beboerne af de af Fjenden besatte Steder vare udsatte for ifölge hans Overmod. Det er derved almindeligen erkjendt, at man havde langt færre Klager under Beleiringen, end under Vaabenstilstanden. Overgangen fra Krigs- til Fredstilstanden synes derfor at have fremkaldt hos den engelske Soldat en modsat Virkning; för Capitulationen var han rolig, venlig og disciplineret; efter samme derimod haard, raa, udisciplineret og begik ikke faa Excesser og Voldsomheder, dem de yngre Befalingsmænd ikke gjerne vilde bemærke, men som dog oftereförte til Reclamationer fra Generalcommandoets Side. Klager om Erstatning for saadanne Beboere i Forstæderne og Omegnen, hvis Eiendomme vare ödelagte under Beleiringen, indkom ogsaa, og bleve ligeledes oversendte til den engelske Overgeneral, der vel beklagede, Hvad der skete, men forresten vilde hverken give Erstatning, eller Tröst. Paa en slig Reclamation af 20de September, om Erstatning for en Deel af Forstædernes og Omegnens Beboere, svarede General *Cathcart:* „At Omegnen af Kjöbenhavn „var at betragte som en Valplads, hvorpaa begge Partier havde „opereret, og fölgeligen ogsaa begge bidraget til at ödelægge; men, „hvad den fjernere Omegn angaaer, da maatte Indbyggerne snarere

„takke Englændernes hurtige March fra Landingsstedet til Kjöben-„havn for, at der i Miles Omkreds endnu fandtes noget Træ, noget Huus, nogen Have" o. s v.

Dette Svar var rigtignok kun saare liden Tröst i de Lidendes Klager; men, omendskjöndt Generalcommandoet havde saa lidet Haab om at see dets Reclamationer opfyldte, indsendte det dog stadigen alle deslige. Saaledes iblandt andre den 7de October een fra 11 Personer, hvoriblandt Stiftamtmand v. *Hauch*; den 8de October en anden om St. Hans Hospital og fra 15 Private, o s. v Men, da de Intet frugtede, svarede omsider Generalcommandoet de Ulykkelige, at man i denne Retning Intet formaaede, men bad dem om at henvende sig til det engelske Overcommando i det Haab, at de maaskee bleve selv heldigere, hvilket da ogsaa hyppigen iværksattes, skjöndt neppe med större Held.

Men, om nu end de to Overbefalingsmænd stode i deres respective tjenstlige Forhold skarpt imod hinanden, viste de dog hinanden i deres private Berörelse megen Velvillie og Opmærksomhed. Da General *Cathcart* saaledes den 21de September bad General v. *Peymann* om Tilladelse for en syg engelsk Officier af det 23de Regiment til at maatte bringes til sin Onkels Huus i Byen, en Hr. *Wagner*, saa blev dette strax indrömmet. Og, da Admiral *Stanhope* den 24de September sendte General v. *Peymann* et Brev med Bön om, at det maatte blive befordret til Bremen, svarede Generalen: „at det med Fornöielse skulde blive besörget."

Hvad der under Vaabenstilstanden voldte Generalcommandoet saa meget Bryderi og saa mange Ubehageligheder, var den stærke Desertion, som stadigen fandt Sted imellem vore hvervede Soldater, især i Marine-Regimentet, hvorfor man og maatte indspærre dem, da de slet ikke vare at anvende til nogensomhelst Tjeneste. Hvor de kunde, deserterede de, og det ikke enkeltviis, men troupviis, ja! hele Vagter paa een Gang, uden at den haarde Straf ved Paagribelsen i ringeste Maade standsede dette Uvæsen. Den höiere Sold, bedre Forpleining, glimrende Paaklædning m. m. i den engelske Armee var især Aarsager hertil og maatte ogsaa virke tiltrækkende imod den Tarvelighed, som hidtil omgav dem. Det eengang givne Exempel og Fjendens Nærhed i Citadellet, hvorfra han bag Palisaderne tilvinkede vore Soldater at löbe over, forskaffede de Ærelöse en let Anledning til at opnaae Maalet.

Denne Desertion foranledigede Generalcommandoet til i Byen at udstille dobbelte Cavalleriposter ved Broer og paa Steder, hvor forresten Undvigelsen var mulig, eller let. Men, de engelske Hververe listede sig ligefuldt omkring vore Poster ved Porterne og Barriererne og sögte at forlede Skildvagterne til Desertion, idet saadanne Hververe blive i den engelske Armee specielt belönnede. General v. *Bielefeldt* gjorde imidlertid General *Cathcart* Forestilling imod slig Uorden, og han udstedte ogsaa de nödvendige Forbud derimod i sin Armee. Dog kunde disse Forbud ikke overholdes, hvorfor og de ved Ravelinerne ansatte inspectionshavende Officierer maatte anvende saa meget större Opmærksomhed, for at forhindre, at engelske Soldater ei nærmede sig vore, der placerede Skildvagter. Midlertid, da en engelsk Soldat den 29de September udenfor Nörreport forsögte paa at overtale og forlede en dansk Soldat til Desertion, og den ved Ravelinen inspectionshavende Officier, Lieutenant v. *Höst* af Marine Regimentet, vilde overholde den givne Ordre og bortjage den engelske Soldat, gjorde denne Mine til at stikke Lieutenanten med Bajonetten, hvorfor han og blev arresteret og udleveret til en engelsk Officier, som netop kom forbi og kjendte ham. Men, da Begivenheden samme Dag blev meldt General *Cathcart*, blev et Forhör og en Krigsret nedsat paa Ladegaarden over den Skyldige, hvori denne kun blev dömt til en alvorlig arbitrair Straf, da Mordforsöget ei kunde bevises. Efter at denne Sag nu var endt, bad General *Cathcart* Generalcommandoet om, at de vagthavende Officierer maatte gives Ordre til strax at arrestere enhver engelsk Soldat, som opförte sig utilbörligen, og sende en Saadan om Eftermiddagen til Citadellet, paa det at han kunde vorde tilbörligen straffet.

Den 22de September henimod Aften kom en Borger meget ængsteligen til Hovedqvarteret og meldte: „at Englænderne paa ny „havde begyndt at kaste Bomber ind i Staden"; og til Beviis herpaa foreviste han General v. *Bielefeldt* et Stykke af en sprungen Bombe, som kort i Forveien var falden paa hans Huus, ikke langt fra Toldboden. Generalen tog Bombestykket i Öiesyn, erkjendte strax paa Jernet, at del var en dansk, og ingen engelsk Bombe, og sögte at berolige Klageren, uagtet han ikke den Gang kunde forklare sig Grunden til det Forefaldne, som han dog lovede nærmere at undersögę. Kort derpaa ankom ogsaa en Rapport fra Toldbod-

vagten, der opklarede Sagen. Der var nemlig gaaet Ild i en Bygning paa Nyholm, hvori, foruden anden Krigsammunition, ogsaa fandtes endeel fyldte danske Bomber, som derved vare komne i Brand; og, da de sprang, kastedes Stykkerne vidt omkring, og saaledes var det omtalede Bombestykke flöiet til Omegnen af Toldboden.

Senere ud paa Aftenen erholdt Generalcommandoet ydermeer General *Cathcart* skriftlige Melding herom, samt at han var personligen kommen til Stedet og havde anordnet de fornödne Sluknings-anstalter, ligesom ogsaa anstillet Undersögelse om, ved hvem Ulykken var foraarsaget. Men, ifölge General *Cathcarts* Meddelelse, havde en ung, engelsk Sömand forklaret at have seet, at en dansk Soldat havde fra Qvinti Lunette kastet noget brændbart Stof ind paa Holmen, hvilket var faldet paa den omtalede Bygning, og, ifölge denne Angivelse bad Generalen om, at Sagen maatte fra vor Side vorde nærmere undersögt.

Omendskjöndt det nu ved förste Öiekast paa Kaartet maatte ansees for umuligt, at brændbare Materialier kunde fra Qvintus af kastes ind til bemeldte Bygning, eller Skuur, hvori Bomberne laae, idet Afstanden var over 400 Skridt, saa ansaae General v. *Bielefeldt* det dog for nödvendigt, paa det at han officielt kunne gjendrive den gjorte Beskyldning, at et Forhör blev næste Morgen optaget paa Qvinti Vagt; og til den Hensigt forlangte han, at bemeldte engelske Sömand, som angav at have seet det brændbare Stof blive indkastet, maatte fremstilles for Forhöret, at han nærmere kunde opgive og forklare det Sete. General v. *Bielefeldt* begav sig desaarsag selv til Forhöret med sin Tolk, men blev ved Vagtmandskabets Udsagn og en Undersögelse paa Stedet selv snart overbeviist om, at den engelske Sömands Udsagn maatte nödvendigviis være urigtigt.

Fra Englændernes Side mödte imidlertid Ingen ved Forhöret, hvorfor General v. *Bielefeldt* tog lige fra Qvintus til Citadellet, for at beklage sig herover, og erfarede han der af General *Cathcart* selv at en Beretning herom var imidlertid bleven sendt til General v. *Peymann*, hvori meddeeltes, at Ilden paa Holmen var opstaaen ved en engelsk Soldats Uforsigtighed. Ved det Forhör, som samme Dag blev optaget, paa Holmen af Chefen for det 32te Regiment, Oberstlieutenant *Hinde*, oplystes nemlig: at en Soldat af samme Regiment, *John Leeds*, havde af Skildvagten ved bemeldte Magazin under en

stærk Regn erholdt Tilladelse til at træde i Ly indenfor Dören af samme og optaget et derliggende Gevær, som strax var gaaet lös og at derved var bleven sat Ild i Bomberne, hvorved 4 Mand bleve saarede, og blandt dem 1 Mand dödeligen. Denne Detail blev meldt til det danske Hovedqvarteer af Admiral *Sir Samuel Hood.*

Oplysningen var til stor Tilfredsstillelse for Generalcommandoet da al Mistanken derved fjernedes om, at den omtalede Handling skulde have været udfört fra vor Side. Imidlertid brugte Englænderne denne Begivenhed som Paaskud til at fjerne alle danske Embedsmænd og Commissairer fra Holmene, hvorved de bleve enhver besværlig Control qvit, især af Pakhuusforvalterne, som hidtil havde været tilstede og fört Bog over det, Englænderne borttoge; hvorimod Englænderne ingen Lister forfattede, men Enhver tog, hvor og Hvad han vilde og kunde, uden nogensomhelst Orden, eller Opsigt, indtil Magazinerne vare tömte og Skibene fyldte.

Den 24de September gjorde Admiral *Gambier* det Andragende til Generalcommandoet, at lade Skagens og Anholts Fyre tænde, hvilket under samme Dato blev afslaaet som liggende udenfor den commanderende Generals Befaling, eller Competence.

Da Fjenden, foruden de sædvanlige Kjörsler, æskede to Gange om Ugen 400 Böndervogne til at kjöre for sig og beholdt dem ofte i længere Tid, hvilket Generalcommandoet gjentagne Gange havde klaget paa som stridende imod Capitulationen, saa fik General v. *Peymann* ved et Andragende til den engelske Overgeneral af 25de September, denne Sag jevnet derved, at en Commission blev nedsat, som skulde opgjöre og erstatte alle Reqvisitioner ved en passende Godtgjörelse, i hvilken Commission fra dansk Side indtraadte Amtsforvalter *Bjerg.*

Det af Fjenden besatte St. Hans-Hospital forlangte Generalcommandoet, ved gjentagne Andragender til General *Cathcart* af 25de og 27de September, atter römmet og overladt til de Syge og de afsindige Lemmer. General *Cathcart* svarede herpaa ganske laconisk: „at han vilde lade os det vide, naar Hospitalet kunde römmes." Angaaende en Besværing af 1ste October over de der borttagne circa 104 Favne Brænde, blev svaret: „at det skulde vorde betalt „med gangbar Priis", hvilket ogsaa senere skete med 10 Rbd. for hver Favn.

Paa Holmen vedblev Englænderne at tilegne sig selv, som ommeldt,

privat Eiendom, hvilket foranledigede Generalcommandoet til forskjellige Reclamationer under 23de og 25de September, men hvilke dog ei förte til andet Resultat, end at Admiral *Hood* svarede: at det var ham meget ubehageligt, og at han vilde anstille Undersögelser desangaaende, da, saafremt Reclamationerne forholdt sig rigtige, han vilde enten tilbagelevere, eller erstatte de tilegnede Gjenstande. Paa en Reclamation af 28de September om nogle paa Nyholm oplagte og borttagne Skibs-Trænagler, tilhörende Handelshuset Bügel & Comp., blev svaret: „at de alt vare indskibede, men at de skulde vorde er„stattede med andre paa Holmen værende Trænagler."

I Anledning af den Reclamation, som under 2den October blev gjort til det engelske Overcommando om, at ogsaa Haandværkernes paa Nyholm eget Værktöi var blevet borttaget af engelske Matroser, bragte Generalcommandoet det didhen, at den engelske General tillod, at disse Haandværksfolk kunde, forsynede med en aaben paa Engelsk skreven Anbefalning, undertegnet af General v. *Bielefeldt* og adresseret til den Höistcommanderende paa Holmen, frit gaae derhen, opsöge og medtage deres private Værktöi og Eiendom, hvilket da havde til Fölge, at Mange af disse Mennesker, som fulgte dette Raad, erholdt deres Værktöi og andre Sager tilbage, eller dog tildeels Erstatning derfor.

Da Generalcommandoet havde erfaret, at Englænderne paa Skibene indenfor Bommen ikke iagttoge den Forsigtighed med Ild, Lys og Krud, som var befalet i vor Marine, saa gjorde Generalcommandoet i en Skrivelse af 27de September Admiral *Gambier* opmærksom herpaa; og det havde til Fölge, at han udstedede de fornödne Ordrers dertil sigtende.

Generalcommandoets Andragende af 27de September, at de to Mænd i Kjöge, som af Nödværge havde dræbt 2 engelske Söfolk, maatte overgives til Landets civile Övrighed, for at deres Bröde kunde vorde undersögt og her paadömt, blev indrömmet.

Den 28de September tildrog sig den Begivenhad, at en Soldat af Marine-Regimentet ved höi lys Dag og, saa at sige under vor egen Vagts Paasyn, ved at krybe igjennem en Aabning paa Palisaderingen, som var opreist langs Toldbodveien, deserterede over til Englænderne i Citadellet. Den ved Palisade-Porten vagthavende Underofficier og nogle Mand af Vagtmandskabet, Alle af Livjægercorpset, opflammede som altid af samme Patriotisme og Iver for

Ære og Pligt, satte efter ham igjennem Palisade Barrieren og indhentede ham paa Broen af Citadellets ydre Grav, hvor de i den engelske Vagts Paasyn og som allerede var rede til at give Ild paa dem, arresterede Deserteuren og förte ham med Magt og i Triumpf tilbage som Arrestant til Hovedvagten.

Denne Handling, hvor roesværdig den end maatte være for Iægerne, var dog stridende imod Territorial-Retten, som unægteligen var bleven overtraadt fra Iægernes Side.

For nu at undgaa ubehagelige Klager og Reclamationer fra de Engelske, oversendte General v. *Peymann* en Skrivelse til General *Cathcart*, hvori han udtalede sig undskyldende og misbilligende om det Forgangne, som alene maatte tilskrives vore Iægeres overdrevne Iver; og, for at vise sin Redebonhed til at fjerne enhver Handling, der kunde ansees for urigtig, eller stridende imod Krigsbrug, sendte han den omhandlede Deserteur tilbage, saa meget hellere som han ikke önskede at beholde slige Meenedere og utroe Tjenere i Hans Majestæts Sold. Paa denne Skrivelse fulgte under samme Dato Generel *Cathcarts* meget forbindlige Svar: „at han fuldt vel erkjendte „General v. *Peymanns* Artighed og militaire Anskuelse." Deserteuren beholdt han naturligviis; om ei af anden Grund, saa dog for denne Gang endnu at spare ham for Galgen, der ellers sikkerligen var bleven ham til Deel.

Den 28de September havde Generalcommandoet beordret en Major med 5 Underofficierer til at gaae ind i Citadellet for at eftersee de derværende Bygninger og Værelser. Paa modtagen Anmeldelse derom svarede General *Cathcart*: „at han med For-„nöielse vilde modtage Majoren, men han vidste ikke, hvad de „5 Underofficierer skulle bestille. Disse maatte derfor forblive ved „Barriererne".

Da Englænderne havde bortlaget de kongl. Skovfogders og Iægeres Geværer, saa blev af General v. *Peymann* under 29de September andraget paa og udvirket deres Tilbageleverings, ligesom der ogsaa udbades Tilladelse for nogle Officierer til at skyde Fuglevildt.

Den 30te September blev af Generalcommandoet andraget hos General *Cathcart* paa at erholde udleverede en Deel islandske og færöiske Breve, tagne paa et opbragt Skib, hvilke ogsaa velvilligen bleve os sendte. Ligeledes blev ved samme Leilighed drevet paa Udleveringen af de paa Fregatten Frederiksværn tagne, hvervede

Marinesoldater; men de vare samtligen gangne i engelsk Tjeneste, hvilket ikke kan forundre, eftersom de vare af samme Slags som deres Stalbrödre i det ofte omtalede Marine Regiment.

Samme Dag ankom til Kjöbenhavn den engelske Minister *Pierrepoint* fra Stockholm og tog Logi i *Rau's* Gjæstgiversted, uden at han havde nogen videre politisk Hensig, eller Betydning.

Den 30te September vare de engelske Batterier alle slöifede, med Undtagelse af Batteriet ved gamle Pesthuus, som vedblev at være armeret og besat indtil den endelige Bortgang.

Paa denne Tid fandt en betydelig Dislocation Sted af de fjendtlige Tropper, der, for at skaane Kjöbenhavns Omegn, bleve forlagte til det nordlige Sjælland; saaledes til Hirschholm 150 Heste 1500 Mand Infanteri og en Deel Artilleri; til Frederiksborg og Hilleröd 1 Escadron, 1 Bataillon og en Deel Artilleri; til Slangerup 70—80 Heste, og ligesaa mange til Frederiksund.

Under 3die October gjorde Generalcommandoet en Reclamation om Tilbagelevering af, eller Erstatning for en Deel Munderingssorier, som vore, i Citadellet indqvarterede Tropper havde ved Englændernes pludselige Indrykning maattet lade tilbage der, og hvis Borttagelse vistnok blev at ansee som stridende mod Capitulationen. Den engelske Overgeneral undskyldte sig imidlertid i sit Svar med, „at, da ham ved Castellets Besættelse ikke var overleret nogen For„tegnelse over de Sager, der tilhörte de udrykkende Tropper, saa „kunde han heller ikke indestaae derfor; hvorimod, hvad Artilleriet „angik, da skulde dette vorde overleveret i selvsamme Tilstand den „Dag, han forlod Castellet, som det befandtes i ved Indrykkelsen, „Alt i Overeensstemmelse med den af Pladsmajoren overleverede „Fortegnelse."

Under samme Dato androg Generalcommandoet hos Admiral *Gambier* paa, at 27000 Par færöiske Strömper, som vare tagne i et derfra kommende og opbragt Skib, maatte leveres tilbage imod en af Admiralen selv fastsat Priis, da de vare bestemte til Armeens Brug og ei kunde undværes. Denne Begjæring blev i Admiralens Svarsskrivelse af 10de October afslaaet.

Den 5te October meddeelte General *Cathcart* endelig Generalcommandoet: „at St. Hans Hospital var römmet og kunde tages i Be„siddelse, naar det skulde være."

Ogsaa retablerede Englænderne, paa General v. *Peymann's* An-

dragende, Qvarantaine-Anstalten, som den Gang havde sin Plads paa Lünetten, hvortil de udbrudte smitsomme Sygdomme i Memel og andre östersöiske Havne nærmest havde givet Anledning.

Samme Dag forlangte General *Cathcart* skriftligen af Generalcommandoet, at ogsaa Menigmand af den engelske Armee maatte fra næste Dag af gives Tilladelse til at besee Byen. „Han vilde", — skrev han — „indrette Alt paa det Bedste, kun indlade 12 „Mand ad Gangen, som skulle være ubevæbnede, anföres af en „Sergeant og forsynes med Pas fra deres Regimentschefer, kun op- „holde sig nogle Timer i Byen, og, saafremt Nogen opförte sig uor- „dentligen, eller drev enkelt omkring i Byen, skulde det hænge af „Generalcommandoet ene at arrestere og före samme til Citadellet. „hvor han da skulde blive straffet."

Dersom General *Cathcart* havde udbedet sig Generalcommandoets Invillielse i denne ny Fordring, vilde den sikkerligen være bleven afslaaen. Men den engelske General gav kun Dagen forud skriftligen tilkjende, at han havde truffet ovenstaaende Indretning, hvori altsaa ingen Forandring var meer at haabe. En Protestation fra Generalcommandoets Side vilde fölgeligen have været spildt, saa meget meer, som ingen Bestemmelse herom fandtes i Capitulationen. Da nu imidlertid Betingelserne, hvorunder Fordringen gjordes, vare meget billige, og der ei meer var lang Tid til Englændernes Bortgang, saa böd her ogsaa Klogskaben at give efter for Magten. Uden derfor at svare paa den gjorte Meddelelse bleve kun Portvagterne instruerede om, at iagttage det Nödvendige ved de engelske Krigsmænds Ind- og Udgang og lade sig Passene forevise af Trouppens Anförer.

Politimesteren underrettede samme Dag Indbyggerne herom i fölgende Bekjendtgjörelse:

„Efter Overeenskomst imellem de Höistcommanderende er det „afgjort, at engelske Soldater maa besee det Indvendige af Staden. „I Morgen og fremdeles ville de derfor i forskjellige Afdelinger, „ikke höiere end 12 Mand, uden Skydegeværer og under en Ser- „geants Anförsel, passere Byens Gader, hvorom jeg har den Ære „at underrette det Offentlige, ikke paatvivlende, at alt Sammenlöb „og Alt, som kunde give Anledning til Uorden, vil paa det Om- „byggeligste söges forekommet."

Dagen efter vrimlede der af engelske Soldater i Gaderne; og

det blev senere med Forundring bemærket, at der ved disse daglige Besög ei forefaldt eet eneste betydeligt Oplöb, eller nogen Uorden; og ved de enkelte Tilfælde af ringere Betydenhed bleve de Skyldige arresterede og afleverede i Citadellet.

Omendskjöndt det af ovenstaaende Relation er indlysende, at det ei stod i Generalcommendoets Magt at forhindre de engelske Meninges Indladelse i Byen, maatte samme dog höre megen og bitter Dadel over den, som det kaldtes, givne Tilladelse. Dog tabte samme sig snart, idet de Handlende, Værtshuusholdere, Restaurateurer, Caffeskjænkere o. s. v. ved disse Besög, den deraf flydende större Omsætning og forhöiede Priser erhvervede sig endeel Fortjeneste, saa at man endog stödte paa Handlende, der fyldte deres Pengeskuffer med Sovereigns.

Der lader sig ei heller finde Grunde, hvorfor man skulde have nægtet Englænderne Adgang til Byen, som dog ene kunde vinde ved disse Besög paa en Tid, da Handel og Vandel ellers vare standsede, altsaa Fortjenesten var ophört, eller ringe. Man maatte snarere have kaldet det en ubegribelig Særhed fra Generalcommandoets Side, om samme ikke havde hellere befordret, end afværget disse Besög, der endog virkede fordeelagtigen paa Folkestemningen, som derfor fra nu af yttrede sig i en anden Anskuelse.

Da Generalcommandoet havde erfaret, at engelske Krydsere havde opbragt en Deel Coffardiskibe under den norske Kyst, og at disses Besætning, bestaaende omtrent af 50 Mand, vare ombord i det engelske Linieskib „Spencer" paa Rheden, saa reclameredes under 6te October deres Lösladelse hos Admiral Gambier; men den blev nægtet med den Forsikkring: „at han gjerne havde tilstaaet „det, dersom han til Gjengjeld turde haabet, at Hans danske Maje„stæt vilde frigive de brittiske Undersaatter, som paa deres Reiser „i Forretninger, eller for Fornöielse vare ved Fjendlighedernes Be„gyndelse blevne anholdte i hans Lande," en Begjæring der laae udenfor Generalcommandoets Afgjörelse.

I Anledning af en Klage, som var indlöben fra Landsbyen Bagsvær over, at en Ildebrand der var blevet foranlediget ved Skjödeslöshed af de sammesteds indqvarterede Englændere, samt over adskillige Voldsomheder og Uregelretheder, der vare udövede imod enkelte Personer, klagede Generalcommandoet under 8de October til General *Cathcart*, som lovede at lade Sagen undersöge og dernæst,

overeenssemmende med Udfaldet, erstatte de Brandlidte deres Tab og tilfredsstille de fornærmede Indbyggere.

Foranlediget ved en Klage fra Vordingborg over, at den der indqvarterede engelske Befalingsmand havde været Övrigheden hinderlig i Udförelsen af dens Embedsmyndighed, klagede samme Dato Generalcommandoet derover, hvorpaa disse Uordener strax bleve hævede.

Om Aftenen den 8de October, udbröd en betydelig Ildebrand paa 23de Blegdam udenfor Österport, foraarsaget ved Uforsigtighed af de der indqvarterede engelske Tropper, men blev snart igjen slukket ved Generalcommandoets Foranstaltninger og Brandvæsenets Medvirkning, hvorover Generalcommandoet erholdt en Taksigelseskrivelse fra General *Cathcart*. At Österport maatte derved aabnes for Spröiterne og Brandfolkene synes at have været en Selvfölge, men blev dog den Gang af Publicum lagt Generalcommandoet meget til Last, da man troede, at Englænderne derved letteligen kunde være trængte ind i Byen.

Samme Dag indsendte Generalcommandoet til General *Cathcart* en detailleret Regning over den Skade, som af Fjenden var tilföiet St. Hans Hospital, hvilket General *Cathcart* lovede skulde vorde betalt af den efter Afreisen tilbageblivende engelske Commissair. Ved en under samme Dato indsendt Reclamation paa Godtgjörelse for 120 Læster Gruus, som Englænderne havde bortfört som Ballast, blev, som aldeles stridende imod Capitulationen, godtgjort 1 Rd. for hver Last, eller 120 Rd., som bleve oversendte ved en Vexel den 18de October.

Den ved samme Leilighed udbedede Tilladelse for bornholmske Skippere, der under Beleiringen havde ligget i Kjöbenhavn, til at maatte seile hjem, blev strax given.

Fra den paa Holmen commanderende Admiral Sir Samuel Hood og en Oberstlieutenant Smith indlöb Klage til Generalcommandoet over nogle danske Matroser, der vare blevne arresterede, fordi de havde opfisket og bortfört Skibstömmer fra Vandet. Efter optaget Forhör og Krigsretsdom bleve de Skyldige dömte, deels til corporlig Straf, deels til Vand og Bröd, hvorom Admiralen ved Generalcommandoets Skrivelse af 10de October meddeeltes Underretning. Men, da denne bad om Naade for de Dömte, blev Straffen dem eftergivet.

Englænderne arbeidede uafbrudt paa Udrustningen af den danske Flaade og Udtömmelsen af Magazinerne, for, overeensstemmende med Capitulationens 5te Artikel, at kunne römme Sjælland inden 5 Uger, hvilket fra 7de September af at regne, vilde være udlöbne den 19de October om Middagen Kl. 12. Især i Begyndelsen vare de Engelske meget virksomme. Allerede den 17de September vare 12 Linieskibe, foruden mange af de mindre Fartöier, fuldt tiltaklede og förte ud af Havnen til den engelske Flaade. Man indskibede ogsaa stadigen det Krigsmaterial, tilligemed de Troppeafdelinger, der kunde undværes, og bortsolgte den 9de og 10de October ved Charlottenlund en Deel Sager og Heste, som man ei agtede at tage med, hvilke erholdtes for saare billig Priis,saaledes ret gode for 10 Rbd. Stykket. Imidlertid skete Indskibningen med megen Forsigtighed; og Tropperne gaves en saadan Opstilling, at hele Sjælland kunde holdes i Ave, hvorfor ogsaa de större Stæder forbleve besatte, saavelsom Overgangstederne: Vordingborg, Kallehave, Corsör og Kallundborg.

Uagtet Alt dette, forekom det dog Generalcommandoet, som Englænderne i den senere Tid trak Forberedelserne til deres Afreise i Langdrag. Da nu General *Cathcart* leilighedsviis personligen kom til det danske Hovedqvarteer, yttrede General v. *Bielefeldt* for ham: „At det tykkedes ham, som de engelske Tropper ikke vilde blive „færdige med deres Indskibning, og at det ikke havde Udseende af „at Generalen vilde holde sit Löfte og forlade Sjælland til det i Ca„pitulationen fastsatte Tidspunct."

General *Cathcart* betog imidlertid General v. *Bielefeldt* al Frygt herom, idet han rakte ham Haanden og forsikkrede paa Ære- og Cavalier-Parole, at han vilde forlade Sjælland og Danmark til den i Capitulationen fastsatte Tid, saafremt physiske Forbindringer ikke skulde gjöre Udförelsen umulig.

Denne Forsikkring af en engelsk General og Hædersmand maatte være aldeles beroligende for det danske Generalcommando, skjönt Indbyggerne i Byen ikke ret vilde fæste Lid til Englændernes Bortgang til den bestemte Tid; men muligviis var man heller ikke vidende om General *Cathcarts* ovenmeldte Forsikkring til General v. *Bielefeldt*.

Omtrent paa denne Tid holdt General *Cathcart* Revüe over sin Armee paa Öster- og Nörre Fælled, i hvilken Anledning han

anmodede Generalcommandoet om Tilladelse for den Bataillon, som laa paa Gammelholm, til at maatte marchere frem og tilbage igjennem Byen, da Transporten ellers maatte skee til Vands over Nyholm til Kalkbrænderiet, hvorved een heel Dag tabtes, og hvortil mange Anstalter udkrævedes.

Omendskjöndt nu Generalcommandoet i Begyndelsen afslog dette Forlangende, saa blev det dog efter nærmere Overlæg tilstaaet under den Betingelse: at Bataillonen ikke maatte röre Spil, eller Musik paa Gjennemmarchen i Byen og skulde medgives en Cavalleri Escorte. Nogle Cavalleri-Troups opstilledes derpaa paa Kongens Nytorv samt ved Österport, og Politiet blev herom underrettet, for at samme kunde tage de nödvendige Forholdsregler; hvorpaa den engelske Bataillon marcherede frem og tilbage, uden at selv den allermindste Uorden, eller noget Oplöb fandt Sted.

Forresten vedblev Generalcommandoet uafbrudt med sine Reclamationer.

Saaledes den 11te October, angaaende en Vogn med 4 Heste, som var i en engelsk Officiers Værge, tilhörte Wallö-Gods og ogsaa blev tilbageleveret. Dog bleve og mangfoldige Reclamationer slet ikke paaagtede, mens andre godtgjordes paa en egen og for Englænderne lidet bekostelig Maade. Saaledes meldte Admiral *Hood* den 11te October til Generalcommandoet: „At Admiral *Gambier* „havde befalet ham, paa Grund af, adskillige smaae danske Fartöier „vare anholdte af de Engelske, og Eierne derved gjorte ulykkelige, „samt i Betragtning af begge de danske Generalers Anbefaling, at „udlevere til bemeldte Skippere for den liidte Skade ved at være „blevne brugte af den engelske Flaade, nogle af de Hans brittiske „Majestæt overgivne Sökrigs-Sager; samt for et ved Dragör op-„brændt Skib at tilstaae Eieren som Erstatning een af de Brandere, „som vare forefundne under Udrustning paa Holmen."

Samme Dag foregik en Begivenhed, som satte Byen i stor Uro. Tidligen om Morgenen kom en Borger, som boede paa Vesterbro, til Hovedqvarteret og forlangte at tale ene med General v. *Bielefeldt*. Han blev strax modtagen af samme og fortalte nu, at han som Patriot maatte melde Generalen, selv at have seet Englænderne for faa Timer siden före flere Canoner fra Stranden til Batteriet ved gamle Pesthuus, og bekræftede han sit Udsagn med saa megen Troværdighed, at General v. *Bielefeldt* strax afsendte en

civilklædt Adjutant, for nærmere at undersöge denne Meldings Rigtighed. Den udsendte Officier kom snart tilbage med den Beretning at flere Indbyggere havde seet Canonerne transporteres, men at forresten Vagten ei vilde tillade Fremmede at komme ind paa Batteriet idag. Dette var Alt, hvad han havde erfaret paa sin Recognoscering. I Byen var Efterretningen om Canonernes Transport almindeligen bekjendt; og nu var der ingen Tvivl om, at Englænderne jo vilde bryde Capitulationen.

Medens General v. *Bielefeldt* foredrog denne Sag for General v. *Peymann* og med ham overlagde, hvad derved var at gjöre, blev der meldt: at den engelske Generalqvarteermester, Oberstlieutenant *Murray*, var ankommen til Hovedqvarteret og önskede at tale med General v. *Bielefeldt*. Denne for sine fine Sæder og store Dannelse almindeligen roste og agtede Officier overrakte derpaa Generalen et Brev fra de to engelske Overbefalingsmænd til General v. *Peymann*, hvis Indhold han mundligen fortalte, og som var saalydende:

Hovedqvarteret i Citadellet ved Kjöbenhavn den 11te October 1807.

Sir!

„Nödvendigheden af at modtage Befalninger, angaaende den „yderligere Bestemmelse af nogle af de Corps, som udgjöre denne „Armee, inden sammes Indskibning, har forsinket vor Afreise; og „Veirligets Indflydelse kunde gjöre os denne Operation umulig til „den ved Capitulationen bestemte Tid. En, til Gesandt, hos Hans „danske Majestæt og med Fuldmagter forsynet Person er i Gaar „ankommen til Sundet og venter paa Pas for at kunne begive sig „til Hoffet. Forslag af den meest forsonende Natur have saaledes „banet sig Vei til den danske Regjering."

„Capitulationsbetingelserne skulle i alle deres Puncter nöiagtigen „opfyldes, saafremt Indskibningen ei bliver physisk umulig; men „det vilde spare os en stor Deel Uleilighed, Tvivl og Urolighed, „dersom De vilde samtykke i en Forlængelse i Capitulationen af 12 „Dage, nemlig: fra 19de October til 1ste November. Der vil i „Löbet af denne, eller i Begyndelsen af næste Uge vorde Ting be„stemte af störste Vigtighed for Danmark og de nordiske Magter. „Men, skulle vi i dette Öieblik bortreise, da er Frygten for de „Franskes Oversvömmelse af Sjælland saa stor, at man ikke maatte „undres over, om Öen blev strax igjen overfalden af en Hær, endnu „talrigere, end den, som er i Færd med at forlade samme."

General v. *Bielefeldt* svarede strax Oberstlieutenant *Murray*: at han var i den störste Forundring over det gjorte Forslag, saa meget meer som General *Cathcart* for faa Dage siden havde givet ham sin Haand og Parole paa Capitulationens nöiagtigste Opfyldelse; og at Generalcommandoet paa ingen tænkelig Maade kunde, eller vilde gaae ind paa en saadan Forlængelse; samt at man maatte föle sig saa meget meer fornærmet ved et sligt Forslag, som man ganske nyligen var bleven underrettet om, at man fra engelsk Side havde paa en vis Maade begyndt paa Fjehdtligheder igjen, idet man endnu i Dag havde fört flere Canoner fra Skibene til Batteriet ved gamle Pesthuus, hvilket under en Vaabenstilstand var stridende mod al Krigsbrug.

Oberstlieutenant *Murrag* svarede herpaa: at der med Hensyn til disse Canoner sikkerligen maatte ligge en Misforstaaelse til Grund, da alle saadanne Ordrer gik igjennem ham, og han kunde forsikkre, at en saadan Ordre ikke var given; men dersom noget lignende virkeligen var foregaaet, maatte det være en Forholdsregel, som var alene udgaaen fra Artillerichefen, og hvormed Sammenhænget dog maatte være heelt andet.

Midlertid, da General v. *Bielefeldt* vedblev sin Paastand, at have erholdt den bestemteste Melding herom, og at han maatte protestere derimod paa det Kraftigste og tage sine Forholdsregler herimod, saa svarede Oberstlieutenant *Murray*: at man ikke kunde bedre overbevise sig om den for Haanden værende Misforstaaelse, end ved at de tilsammen toge ud til bemeldte Batteri og der anstillede de nöiagtigste Undersögelser. Dette Tilbud blev antaget; og, efterat General v. *Bielefeldt* havde meldt General v. *Peymann* sit Forsæt og med ham overlagt, hvad der skulde svares paa det af Oberstlieutenant *Murray* overbragte Brev, begave de sig begge til Hest ud til Pesthusets Batteri, hvor man da ogsaa snart fandt, hvad denne havde antaget, at Artillerichefen, som havde indskibet det svære Skyts, havde placeret nogle lette 6 ℔ Canoner paa Batteriet for at dette ikke skulde være uden Forsvar, og disse Canoner var det, man havde seet samme Morgen blive transporterede til omtalede Batteri.

Ikke desmindre forvoldte denne Begivenhed ikke liden Frygt og Bekymring imellem Kjöbenhavns Indvaanere, hvoraf Mange önskede at forlade Byen, da de befrygtede Catastrophens Gjentagelse. Ogsaa

var det en almindelig Tro, selv imellem de hannoveranske Officierer, at de skulde tilbringe Vinteren i Sjælland, ligesom og den af de engelske Overbefalingsmænd oftere brugte Trudsel, naar denne, eller hiin Begjæring ikke blev indrömmet, at man vilde ansee det som et Brud paa Capitulationen, egnede sig just ikke til at indgyde Indbyggerne Tiltro, saa meget mindre som man ei kunde vente Tro og Love hos det engelske Cabinet, der ved sin Handlemaade med det fredelige og uforberedte Danmark havde traadt alle Love under Fødder.

Generalcommandoets kloge, smukke og værdige Svar paa det af Oberstlieutenant *Murray* overbragte Brev blev forfattet af Conferentsraad *Colbjörnsen* og var saalydende:

Hovedqvarteret Kjöbenhavn den 12te October 1807.

Mylord!

„Jeg har havt den Ære at modtage Deres Excellences Brev af „Gaars Dato, hvori De yttrer det Önske, at jeg skulde indvilge 12 „Dage i Udsættelsen af det Tidspunkt, der ved Capitulationen er „bestemt for den storbritaniske Krigsmagts Afreise fra Sjælland."

„Dersom jeg, ved at tage en Beslutning desangaaende, blot „havde at overveie det Spörgsmaal: om der voves Noget ved denne „Udsættelse formedelst Tvivl om Redeligheden fra Deres Excellen- „ces Side, da vilde jeg uden mindste Betænkning have givet mit „Samtykke til den begjærte Forandring i Capitulationen; thi jeg „kunde, Mylord! ikke eet Öieblik miskjende Deres Værd som ædel „og retskaffen Mand."

„Men jeg beklager, at det aldeles ikke staaer i min Magt at „fyldestgjöre Deres Excellences Forlangende uden Tilladelse af Hans „Majestæt Kongen, eller Hans Kongelige Höihed Kronprindsen, til „hvis Stadfæstelse jeg har indmeldt den indgangne Capitulation."

„De har Selv, Mylord! som oplyst og erfaren Hærförer, kjendt „Nödvendigheden af en saadan Hjemmel, idet De melder mig, at „den omhandlede Udvidelse af Capitulations-Terminen *er bleven den* „*danske Regjering foreslaaet.*"

„Deres Excellence vil deraf indsee: at jeg, som min Konges „Undersaat og Tjener, vilde handle uforsvarligt, dersom jeg dristede „mig til at afgjöre en Sag, der er indstillet umiddelbart til Hans „Majestæts egen allerhöieste Bestemmelse."

„Men, foruden denne vigtige Grund, der er uomtvistelig, frem-„stille sig ogsaa mange flere, der fortjene at komme i Betragtning, „saasom: den Skræk og Urolighed, der vilde udbrede sig iblandt „denne Öes Indvaanere, naar den fremmede Krigsmagt forblev her, „efter at det i Capitulationen fastsatte Tidspunkt til Afreisen var „udlöbet; ligeledes Forögelsen af Hovedstadens Frygt for at komme „til at lide Mangel paa Levnetsmidler og Brænde i den förestaaende „Vinter &. Dog, *Mylord!* Disse og flere Betænkeligheder ere over-„flödige at anföre, da Forslaget angaaende Capitulationens Foran-„dring er blevet tilstillet den danske Regjering, hvoraf da naturlig-„viis fölger, at ingen Anden, end denne, kan være bemyndiget til „at besvare det i saa Henseende fremsatte Spörgsmaal."

„Iövrigt tillader Deres Excellence mig, i denne Anledning af „en Yttring i Deres Brev, at bemærke: at der aldeles ikke er nogen „Grund til den Frygt, *at franske Tropper skulle tage Besiddelse af „Sjælland*; thi Hans Majestæts egen Krigsmagt er sandeligen fuld-„kommen tilstrækkelig, naar Overfald ikke uventet har fundet Sted. „Ieg tör derfor, uden at indlade mig videre paa politiske Gjen-„stande, forsikkre Deres Excellence om, at dertil ingen fransk, eller „anden fremmed Hjelp udfordres."

„Ieg kan ikke, Mylord! slutte dette Brev uden at bevidne Dem „min Taksigelse for Deres forbindlige, gjentagne Tilsagn om Capi-„tulationens nöiagtige Overholdelse. Derom har jeg heller ikke „baaret den mindste Tvivl; og jeg venter med den fuldkomneste „Tillid til Deres Excellences ubrödelige Ord, at Citadellet Frede-„rikshavn og Holmene ville vorde mig tilbageleverede inden den i „Capitulattonen foreskrevne Tid, med mindre Hans Majestæt Kon-„gen, mine Herrer, skulde finde for godt, at give sit Samtykke til „Udsættelsen."

Lieutenant, Kammerjunker v. *Qvalen* af Garden til Hest blev samme Dag den 12te October afsendt til Kronprindsen i Kiel med denne Efterretning Han kom heller ikke tilbage*), ligesaalidt som noget Svar fra ham, eller Kronprindsen selv paafulgte.

---

*) De til Kiel afsendte Officierer, Oberst Grev v. Schmettow, Ritmester Grev v. Holck og nu Lieutenant v. Qvalen erholdt först den 19de October af Kronprindsen Ordre til at gaae over Fehmern til Laaland og der melde sig hos Generallieutenant v. Castenskjold og Generalmajor

Det var derfor vigtigt og glædeligt at erfare at den danske Patriotisme nu vaagnede med fornyet Kraft; og at Mænd traadte, eller alt vare traadte sammen; for, dersom Englænderne ei havde indskibet dem, til den i Capitulationen bestemte Tid, med forenede Kræfter at angribe dem og med Magt tvinge dem hertil, hvortil Planen alt var lagt, der, saa haabede man, vilde have bragt de forönskede Resultater. Sjælen i denne Plan var, saavidt det er blevet bekjendt, Major v. *Tscherning* paa Frederiksværk og de forskjellige Amtmænd i Sjælland, hvoriblandt v. *Stemann* i Sorö naturligviis ikke manglede. For at være Major v. *Tscherning* behjelpelig i Planens Udförelse og for at stifte og vedligeholde Forbindelsen imellem de forskjellige Authoriteter og patriotiske Mænd, brugte han især en Revisor *Born* paa Frederiksværk, som til den Hensigt reiste Sjælland rundt; ja! endog medens Forbindelsen med Smaae-Öerne var paa det Strængeste spærret og forbudt, bragte bemeldte *Born* dog den 14de October Breve og Depecher til General v. *Ewald*, gav ham Oplysninger og Efterretninger aftalede med ham Planen til det forehavde Forsæt og bragte hans Svar tilbage.

Det er ogsaa vitterligt at Fnglænderne vare heelt vel vidende om denne Plans Tilværelse, som Generalmajor v. *Linsingen* endog offentligen omtalede som ham bekjendt; og er man derfor berettiget til at antage, at om end denne Plan, ikke blev nödvendig at bringe til Udförelse, dog dens Tilværelse vistnok har influeret paa de engelske Over-Befalingsmænds Handlemaade: saa nöiagtigt som muligt at opfylde den sluttede Convention.

Den engelske Regjering indsaa vistnok, at det vilde blive vanskeligt, om ei umuligt for den at forsvare Öen imod de forenede Danskes og Franskes paafölgende Angreb; og derfor böd Klogskab at opgive en Erobring, som Politiken gjerne havde beholdt.

Denne Begivenhed fremkaldte ogsaa en Ordre fra Kronprindsen, som blev tilstillet Generalcommandoet ved en Skrivelse igjennem Commandeur *Bille*, dateret Kiel den 15de October og indeholdt i Udtog:

a) *Ifald Capitulationen holdes*, da besættes strax Castellet; Tre-

---

Ewald for at gjöre Tjeneste ved Garde-Corpset, som ifölge Kronprindsens nedenstaaende Ordre af 15de October igjennem Commandeur Bille afsendtes til Vordingborg.

kroner og Prövesteen, provianterer De paa 8te Uger og sætter Alt i Forsvarsstand!

b) Paa 120 Ryttere nær, forlader Alt Cavalleriet, med eet Batteri, Kjöbenhavn og trækker sig over Kjöge til Vordingborg.

c) Kronborg provianteres.

d) *Ifald Capitulationen brydes*, da maa man ei overgive sig uden at have forsvaret Byen og Arsenalet.

Den i General *Cathcarts* Skrivelse omtalede „Gesandt hos Hans danske Majestæt og med Fuldmagter forsynede Person" var Ministeren Herr *Merry* med Fölge, som ikke kunde modtages af Generalcommandoet uden höieste Befaling, der dog ikke indlöb til samme; hvilket nærmere vil blive omtalet i 8de Capitel.

Efterat den engelske Overgeneral havde af General v. *Peymann* modtaget ovenstaaende bestemte Afslag paa sit Andragende, arbeidede Englænderne atter af al Magt paa at indskibe sig, hvormed da begyndtes den 13de October, paa hvilken Dag den tydske Legions samtlige 8de Linie-Infanteri-Batailloner bleve indskibede paa Nyholm. Den 14de indskibedes sammesteds den tydske Legions to lette Batailloner, General *Mac-Farlanes* Brigade, samt de Syge og Saarede, og den 15de og 16de det ridende Artilleri og Cavalleriet, hvilket strax vil nærmere erfares. De brittiske Infanteri-Regimenter indskibedes fra Citadellets „lange Linie" og Fod-Artilleriet samt Beleiringsskytset ved Kalkbrænderiet.

Imidlertid manglede det dog ikke endnu paa mangfoldige Beröringspunkter og gjensidige Reclamationer.

Allerede den 19de September tilskrev Admiral *Gambier* Generalcommandoet og forlangte, at de to Coffardiskibe, som under Kjöbenhavns Beleiring vare tagne ved Kronborg, skulde atter frigives, eftersom alt Beslag, der var lagt paa engelsk Eiendom, var hævet ifölge Capitulationens 9de Artikel. Midlertid da Generalcommandoet ei kunde före disse Skibe ind under samme Cathegori, som Varer og Effecter, tagne paa Land, men Skibene vare erobrede under den active Krig af Söfolk i Helsingör, understöttede af Fæstningens Canoner, saa blev Tilbageleveringen af disse Skibe ved en Skrivelse af samme Dato afslaaen. Da nu Generalen under 13de October gjentog sit Forlangende i en bitter Tone og med den Trudsel: „At han i Tilfælde af Afslag vilde betragte dette som en „Overtrædelse af Capitulationen"; og da det ikke var usandsynligt,

at Englænderne netop paa den Tid sögte en Grund, om end èn Skingrund, for at sætte sig fast i Sjælland, saa ansaae Generalcommandoet det dog for ikke tilraadeligt at vedblive den gjorte Paastand, der kunde drage större Ulykker efter sig. Det indrömmede derfor i de to Skibes Udlevering, dog med den Bemærkning: „at „man langtfra ikke anerkjendte derfor Reclamationens Gyldighed, „men udleverede dem blot, for at undgaae enhver Beskyldning for „ei at have iagttaget Capitulationens Hellighed, og under Forbehol- „delse af, at denne Sag vilde nærmere komme under Afgjörelse ved „en endelig Fredsslutning imellem begge Staterne."

Ogsaa ved denne Sag handlede Generalcommandoet med Klogskab og Værdighed; og kuns derved, at det sögte at forhindre Misforstaaelser og nöiagtigen opfyldte Capitulations-Betingelserne, blev det ikke Englænderne muligt enten at bryde den, eller forlænge deres Ophold over den berammede Tid, hvilket General *Cathcart* senere i de engelske Blade, officielt udtalede og fremhævede Rigtignok sporede man atter ved denne Leilighed en til vor Skade manglende Artikel i Capitulationsbestemmelserne.

Under 11de October tilskrev Admiral *Gambier* Generelcommandoet og foreslog samme, at han vilde, efter nærværende Vaabenstilstands Ophör, tilstede danske Skibe under 60 Læsters Drægtighed uhindrede at bringe Levnetsmidler, Brænde og andre Nödvendigheder til Kjöbenhavn, imod at der ikke blev udövet Fjendtligheder imod de brittiske Krigs- og Handels-Skibe, naar de passerede Kronborg og Sundet efter Capitulationens Udlöb.

General v. *Peymann* svarede samme Dag herpaa: „at en saadan „Sag laa udenfor Grændsen af den ham allerhöist betroede Myn- „dighed, og at han altsaa ei kunde indlade sig derpaa."

En Eftermiddag, kort för Capitulationens Udlöb, kom en engelsk Soldat, fuldstændigen armeret, med Gevær paa Nakken, löbende fra Canalen tvers over Kongens Nytorv, forfulgt af en engelsk Officier, som tilraabte ham at blive staaende; men Karlen agtede ei paa dette Tilraab og fortsatte sit Löb. Da nu Soldaten, imod Betingelserne, var armeret, saa blev, som denne Scene bemærkedes fra Hovedqvarteret af, givet Ordre af General v. *Bielefeldt* til en Cavalleri-Patrouille at anholde ham. Han bragtes til Hovedqvarteret, hvor det viste sig, at begge vare Hanoveranere, og at Soldaten, en Officier-Tjener, var uden Tilladelse gaaen til Byen og havde i sin Enfol-

digbed troet at være i sin gode Ret, naar blot han gik aldeles armeret, i det han foregav at være reent uvidende om Forbudet derimod. Af Frygt for, at Officieren, som han kjendte, skulde anholde ham, fordi han uden særegen Tilladelse var gaaen til Byen, gav han sig til at löbe og vilde nu været ud af Österport og hjem til sit Qvarteer. Da han forresten intet Strafværdigt havde begaaet, bad han om Tilgivelse for sin Forseelse, og Officieren fik Tilladelse til at tage ham med sig, imod strax at bringe ham ud af Porten og tildele ham en ringe Correction for sin Lovovertrædelse.

Ved de engelske Troppers Afmarch fra Hirschholm havde de medtaget endeel Armatursager, tilhörende Husar-Regimentets Depôt. Da dette Brud paa Capitulationen blev under 15de October tilmeldt General *Cathcart*, lovede han, at denne Uorden skulde blive nöiagtigen undersögt og det Borttagne vorde erstattet af de af ham her tilbageladte Commissarier.

Ved Lieutenant af Livjægerne v. *Bruns* Begravelse den 15de October indtraf det Tilfælde, at en fjendtlig Husar, den Dag Ordonnants hos Generalmajor *Wellesley*, vilde ride tvers over Östergade, netop som Liigprocessionen kom ham imöde, i den Hensigt at undgaae samme i een af de mindre Gader. Den store Folkemasse, som fulgte med Processionen, kunde ikke fatte hans Hensigt, men antog netnop det Modsatte, at han ikke vilde vige af Veien; og, opirret som Folkestemningen var, blev han omringet, vel ogsaa haardeligen tiltalet af den omstaaende Hob, som tillige gjorde Mine til at ville rive ham af Hesten. Husaren forstod dem naturligviis ei; men, da man vilde lægge Haand paa ham, drog han sin Sabel, dog uden at bruge den. Major v. *Krogh*, Herregaardsskytternes Chef, som var med i Processionen, sprang strax til, tog Husaren i Forsvar og beroligede Folkemassen derved, at Husaren blev arresteret, og Majoren förte ham nu selv til Hovedqvarteret, fulgt af en stor Mængde Mennesker, hvor han da meldte det Foregangne, og Husaren blev, for at undgaae videre Oplöb og Ubehageligheder fra Folkets Side, bragt i Arrest paa Hovedvagten. Kort derpaa kom General *Wellesleys* Adjutant til Hovedqvarteret, beklagende meget, hvad der var skeet, og bad om, at Sagen maatte vorde undersögt, da han antog, at det Foregangne var foranlediget ved Misforstaaelse, samt föiede til, at, skulde Husaren ved Undersögelsen befindes uskyldig, vilde det glæde ham, om Karlen kunde sættes paa fri Fod

og sendes til sit Regiment. Da man ikke kunde lægge Husaren Andet til Last, end at han havde draget sin Sabel, da han blev omringet og tildeels fornærmet, saa blev han om Aftenen, dengang det blev mörkt, ledsaget til Österport af en dansk Husar og sat i Frihed.

Den hele Liig-Procession blev ved dette Tilfælde meget forstyrret i sin Höitidelighed. Mange tusinde deeltagende Tilskuere af Folkeclasserne fulgte Liget. Deres Forbittrelse imod Englænderne overhovedet var saa stor, at de engelske Officierer som stode i Gaderne Toget passerede, omendskjöndt ofte med blottet Hoved, bleve insulterede, saa at Liig-Paraden tilsidst maatte ganske anvendes for at beskytte dem imod Folkets Raseri ved at slaae en Kreds omkring dem, eller beskytte dem inde i Garnisonskirken, hvor den Faldne blev begravet.

Da Englænderne ogsaa vilde indskibe deres ridende Artilleri og Cavalleri fra Nyholm af, forlangte General *Cathcart* Tilladelse for Artilleriet til at maatte drage ind af Vesterport, over Langebro og Christianshavn til Nyholm, hvilket og blev bevilget og under vort Cavalleries Escorte udfört med störste Orden den 14de October.

Derpaa bad den engelske General om, at det engelske Cavalleri maatte tage samme Vei, for ligeledes at indskibes paa Nyholm, hvilket derimod afsloges; men i en kort derpaa fölgende Skrivelse forestillede han Generalcommandoet, at, saafremt denne Gjennemmarch ei blev tilstaaet, saae han sig ikke i Stand til at holde Capitulationsbetingelserne, eftersom de saakaldte „Bradbænke" paa Nyholm vare de beqvemmeste Steder, hvorfra Heste hurtigst kunde indskibes, saa fandt man, efter gjentagen Brevvexling med General *Cathcart* herom, og efterat Rigtigheden af Angivelsen om Bradbænkenes store Fortrin og Beqvemmelighed til Hestes Indskibning var bleven bekræftet af vore egne Söofficierer, det atter rigtigst at indrömme den forlangte Tilladelse, især for at Generalen ei skulde ved Nægtelsen erholde et Paaskud til at udsætte Holmens Römning over den berammede Tid. Dog blev herved gjort den Bestemmelse, at Cavalleriet skulde forsamles paa Nörrebro, med Tèten ved Acciseboden og derpaa marchere ind ad Nörreport, langs Volden, over Langebro til Nyholm under en Cavalleri-Escorte, uden at röre Spil, eller opföre Musik, hvilken sidste Betingelse blev paalagt den Officier af Garden

til Hest, som commanderede Escorten, at gjentage for den höistcommanderende engelske Officier paa Stedet.

Indmarchen og Gjennemmarchen af det engelske Cavalleri fandt derpaa Sted den 15de October med 1 Regiment og den 16de med 2 Regimenter, hvorved General *Cathcart* selv var nærværende; men, ligesom Colonnens Tête den förste Dag ankom til Ravelins-Vagten, begyndte alle Trompetere at blæse, understöttede af Pauker og Janitscharmusik, hvilket naturligviis tiltrak en Mængde Mennesker, men forresten ikke foraarsagede mindste Uorden.

General v. *Bielefeldt*, der fra en Bastion ved Nörreport ubemærket betragtede denne Gjennemmarch, havde saaledes ogsaa været personligt Vidne til Overtrædelsen af Betingelserne. Neppe var han derfor kommen hjem til Hovedqvarteret förend han rapporterede det Foregangne til Generalmajor v. *Peymann* og stod i Begreb med at tilskrive General *Cathcart* desangaaende, som det blev meldt, at denne General var traadt ind i General v. *Bielefeldts* Værelse og önskede at tale med ham.

General *Cathcart* begyndte sin Samtale med en Undskyldning for den opförte Musik ved Cavalleriets Gjennemmarch og tilföiede: „at Commandeuren for den danske Escorte rigtigen havde udfört „det ham paalagte Hverv; men at han, Generalen, selv havde sat „sig i Têten for Cavalleriet og sagt ham, at Gjennemmarchen vilde „dog skee med fuld Musik og at han selv vilde tage Skylden paa „sig og forsvare det Skete for Generalcommandoet."

General v. *Bielefeldt* talede nu under den paafölgende Samtale vidt og bredt om, at General *Cathcart* havde brudt sit Ord m. m. ved at lade opföre den omtalede Musik, hvilket dog ikke hjalp til Noget, hvorfor det vistnok havde været langt rigtigere og klogere, om han blot havde svaret, at man fra vor Side ikke havde bemærket nogen Musik, trods Generalens Forsikring om, at en saadan var bleven opfört.

Man seer heraf, hvad det kan nytte, at lægge saadanne Baand paa en mægtig og overmodig Fjende, og at det maa ansees for langt bedre at indrömme ham Fordringer af saa lidt vigtig en Natur, end at han dog handler tvert imod Betingelser og givne Löfter, men derved haaner os og lader os dobbelt föle vor Afmagt

En Uorden, hvorom alt var bleven fört Klage i Begyndelsen af Capitulationen igjennem General v. *Walterstorf*, blev omsider bragt

i Orden. Englænderne vare nemlig landede paa den ubefæstede Lunette imellem Nyholm og Trekroner og havde der borttaget 2 Haubitzer, tilhörende Söetaten, der fölgeligen reclamerede dem tilbage igjennem Generalcommandoet. General *Cathcart* undskyldte sig under 19de September med, at det var skeet uden hans Vidende, men at han vilde anstille nöiagtig Undersögelse desangaaende, og skulde da Haubitzerne strax blive tilbageleverede.

Under 2den October melder ogsaa Admiral *Gambier*, at de 2 Haubitzer vare fundne og skulde strax hensættes paa deres Plads; "Han havde" — skrev han — „ei befalet Nogen af sine Undergivne at lande der; „men uden hans Vidende havde Overlægen taget didhen for at ef- „tersee, om der ikke fandtes nogen Beqvemmelighed for Syge, hvil- „ket Skridt han forresten misbilligede." Imidlertid, istedetfor at vi fik de to alt borttagne Haubitzer tilbage, bleve tvende, der endnu værende ogsaa borttagne, hvorfor og Generalcommandoet under 16de October fandt sig foranlediget til atter at före Klage til Admiral *Gambier* over dette dobbelte Ran, hvorved man tillige omtalede det af General *Cathcart* givne Löfte at erstatte os de alt forhen borttagne. Denne gjentagne Klage havde nu ogsaa til Fölge, at, da den engelske Admiral nu angav, at han ikke kunde finde Haubitzerne paa Skibene, eller opdage Gjerningsmændene, saa tilböd han sig under samme Dato at betale deres Værdi, som af Holmens Overeqvipagemester blev ansat til 66 Rdlr. Stykket, hvilken Sum blev anviist den 18de October og modtaget af Söetaten, hvem Haubitzerne, som sagt, tilhörte.

For at afgjöre og liqvidere de mange betydelige Fordringer, Beboerne og Andre paa Sjælland havde paa den engelske Armee for Leverance, Kjörsler m. m., for hvilke sidste alene Frederiksborg Amt havde en Fordring til Belöb af 23,654 Rdlr., hvert Dögn beregnet til 2 Rdlr., havde det engelske Overcommando befuldmægtiget Generalcommissair *Kennedy;* men, da Bönderne i Omegnen klagede, ifölge deres Övrigheds Raad, til Generalcommandoet over bemeldte Generalcommissairs Langsomhed og Unöiagtighed i at betale disse deres Fordringer, saa klagede Generalcommandoet under 16de October atter til General *Cathcart*; og, da *Kennedy* havde yttret, at han om 14 Dage vilde have alle Regninger opgjorte i Helsingborg, saa tilböd Generalcommandoet General *Cathcart* al Sikkerhed for Generalcommissairen i Kjöbenhavn; hvorpaa den en-

gelske General i sin Svarskrivelse bevilgede det Forönskede, tilföiende, at, foruden Generalcommissairen *Kennedy*, vare Commissairerne *Charles Lütjens*, *Charles Pradt* og *John Lindstedt* beordrede til at blive tilbage i Kjöbenhavn for at opgjöre alle retmæssige Fordringer paa den engelske Armee; han bad derfor om, at ogsaa de maatte sættes under den danske Regjerings Beskyttelse, hvilket Generalcommandoet lovede. For nu at yde dem denne Sikkerhed og desbedre at have dem under Opsigt, blev dem anviist Qvarteer i Tracteur *Rau's* Gaard, eller den samme, hvori Hovedqvarteret var etableret; og, for end bedre at paaskynde Liqvidationen, bleve Amtmand *Hauch* og Amtsforvalter, Kammerraad *Bjerg* fra dansk Side som Commissarier beordrede til at tiltræde denne Liqvidations-Commission.

Englændernes Afreise nærmede sig imidlertid med stærke Skridt, og de gjorde ogsaa med Alvor de dertil fornödne Forberedelser. Den 13de October inddroges de i Corsör og langs det store Belt udsatte Vagter og Poster, som marcherede den 14de til Slagelse, den 15de til Ringsted, den 16de til Roeskilde og den 17de til Kjöbenhavns Omegn, hvor de stödte sammen med deres respective Afdelinger.

Som en Fölge heraf tilmeldte General *Cathcart* under 15de October Generalcommandoet, at engelske Pas for at reise over Belterne vare fra nu af ufornödne.

Den 17de October bortsolgte Englænderne paa Esplanaden ved Österport endnu endeel Effecter og henved 80 Heste. De engelske Officierer solgte ogsaa i de sidste Dage för deres Afreise udenfor Portene, deres overflödige Effecter og Heste, som oftest for Spotpriis.

Holmenes Magaziner og Forraad vare nu næsten tömte, og Alt af Værdi borttaget. Men, omendskjöndt Englænderne havde bekommet en Forstærkning af Skibe og Matroser fra England, vare de dog ei i Stand til ganske at tömme Forraadene, og det blot af Mangel paa Skibsrum, saa at mange Gjenstande, men af mindre Værdi maatte lades tilbage, hvilket vi strax nærmere ville erfare.

Marinens Sölvkalke og övrige Kirkekar vare, som vi vide, ogsaa tagne med. Imidlertid betænkte man sig dog paa det med disse; og forsögte Admiral *Hood* at formaae Capitain *Rosenvinge* til at tage dem tilbage, hvilket denne afslog. Paa fornyet Begjæring af Admiralen svarede han, at han vilde modtage dem under den Be-

tingelse, at Englænderne saa vilde medtage den Lystjagt, som Englands Konge 1785 havde foræret vor Kronprinds, som de indvendigen havde aldeles udplyndret; hvilket Tilbud dog ei blev modtaget. Admiralen oversendte derpaa 3 Corporaler og 9 Mand, hver bærende een Sölvkalk, for at aflevere samme i det danske Hovedqvarteer, hvor de bleve fremstillede for General v. *Bielefeldt*, som svarede Overbringerne: „Have I taget alt det Övrige, saa kunne I „ogsaa tage det med!" og nu maatte de forföie sig med uforrettet Sag tilbage til Holmen, hvor Englænderne omsider forstode at overtale en Underofficier af Söetaten til at modtage dem og give Beviis for Modtagelsen.

Omsider var Tiden udlöben. General *Cathcart* aflagde derfor den 17de October ved Kaart sit Afskedsbesög hos Generalerne v. *Peymann* og v. *Bielefeldt* i det danske Hovedqvarteer, hvilket Besög General v. *Bielefeldt* Dagen derpaa den 18de besvarede i Citadellet, ved hvilken Leilighed han erfarede, at General *Cathcart* samme Dags Aften vilde forlade Castellet og sove ombord paa det engelske Admiralskib. Ved samme Leilighed blev bestemt, at General *Cathcart* vilde ved en af sine Adjutanter den fölgende Morgen, den 19de October, lade den danske höistcommanderende General underrette om, naar alle engelske Tropper vare indskibede, paa det at vi fra vor Side strax kunde afsende Commandoer for at aflöse de engelske Vagter i Citadellet og paa Nyholm og saaledes atter tage dem i Besiddelse.

Nogle Dage i Forveien havde Generalcommandoet allerede tilskrevet General *Cathcart*, angaaende Tilbageleveringen af Frederiksberg Slot og af Holmene, og blev Slottet atter besat af Livgarden til Fods den 18de October om Morgenen, som Englænderne forlode Frederiksberg og Vesterbro, hvorimod Gammelholm og Dokken bleve römmede og besatte af en dansk Vagt af Marinen samme Dags Aften Kl. 8½.

Overbeviste om, at Englændernes Afreise vilde finde Sted, overeensstemmende med Capitulationens 5te Artikel, inden den 19de October, Kl. 12 om Middagen, bleve de nödvendige Vagter fra vor Side holdte i Beredskab for at besætte Citadellet og Nyholm. Ligesaa bleve de til Tre-Kroners og Prövestenens Besættelse besemte Afdelinger holdte i Beredskab paa Wildersplads om Morgenen den

19de October, for derfra at transporteres til deres respective Poster, hvilket skulde besörges af Söetaten.

Den 18de October var af Englænderne endnu kun i Land en Arriergarde, bestaaende af Garderbrigaden, som samme Dag var rykket fra Frederiksberg til Hellerup med en Brigade Artilleri, Flanqueur-Compagnierne af det 32te, 50de og 82de Infanteri-Regimenter under Generalmajor v. *Spencers* Commando paa Nyholm, og det 4de Infanteri-Regiment med et Detachement Artilleri under Oberst *Wynch* i Citadellet; hvilken Arriergarde blev commanderet af Generallieutenant *George Ludlow*.

Men Natten imellem den 18de og 19de October blev Veiret pludseligen meget stormende, og næste Dag vedblev det med en saadan Storm af Nordvest, at det selv af kyndige, danske Söofficierer blev anseet for umuligt at indskibe de endnu i Land værende Tropper til den bestemte Tid, Dags Middag, overeensstemmende med Capitulationen.

Overeqvipagemesteren paa Holmen, Commandeur *Kierulf*, som skulde besörge Ombordsætningen af Mandskabet paa Trekroner og Prövestenen, havde, da Veiret var blevet saa stormfuldt, at Mandskabet ei kunde sættes over i aabne Baade, laant 2 Dæksfartöier, Coffardi-Jagter med Seil til, indskibede saaledes Mandskabet, seilede med samme ned til Toldbod-Bommen og forlangte der af den engelske Vagt at blive udladt til Bestemmelsesstedet, hvilket Vagten, uden höiere given Ordre nægtede. Men, da General *Cathcart* netop selv ankom til Toldboden, saa gav han strax Befaling til ovennævnte 2 Jagters Udpassering af Bommen, og kom de da begge lykkeligen til deres Bestemmelse.

I det danske Hovedqvarteer ventede man forgjæves paa den Adjutant, som, ifölge General *Cathcarts* Löfte, skulde bringe Melding om Englændernes Indskibning, hvoraf vor Besættelse af de af dem forladte Vagter og Poster fulgte. Efterat den bestemte Tid var udlöben, begav General v. *Bielefeldt* sig selv til Toldboden for at overtyde sig om den fra alle Sider indlöbne Efterretnings Sandhed, at Indskibningen i Dag var umulig. Da General *Bielefeldt* paa Toldboden erfarede, at General *Cathcart*, kort förend denne forlod Toldboden, havde spurgt efter ham, begav han sig til Citadellet, hvor han traf Generalen i een af Barakke-Værelserne tæt ved Porten og ifærd med at expedere og forsegle et Brev til General v. *Peymann*.

Her gjentog han for General v. *Bielefeldt*, hvad han havde skrevet, nemlig: at det var en physisk Umulighed punktligen at opfylde det givne Ord angaaende Indskibningen og Afreisen, hvilket dog havde været hans bestemte Önske og Villie. General *Cathcart* bad ydermeer General v. *Bielefeldt* selv at betragte det stormende Veir, og tilföiede, at han for sin egen Person havde holdt sit Ord, idet han, tilligemed hele Hovedqvarteret, havde tilbragt Natten paa det engelske Admiralskib og var om Morgenen ikke uden Fare og gjennemblödt kommen i Land, for, om muligt, at paaskynde de sidste Afdelingers Indskibning. For at bevise sin Paastand pegede han spögende hen paa det Lys, hvormed han forseglede Brevet til General v. *Peymann*, thi det var sat i en Flaske af Mangel paa en Lysestage, ligesom han ogsaa gjorde opmærksom paa de tilbageværende Tropper, som alle stode marchfærdige med fuld Bepakning, beredte til Indskibning. Alt tydede saaledes hen paa Sandheden af hans Udsagn; Umuligheden af Indskibningen var indlysende, og han lovede at paaskynde denne saasnart den var gjörlig.

General v. *Bielefeldt* kunde Intet svare hertil af nogen væsentlig Vægt og bortfjernede sig derfor, kun beklagende hvad han saae og erfarede, og medtog selv Brevet til General v. *Peymann*, som var saa lydende:

Citadellet den 19de October 1807.

Sir!

„De senere Dages Uveir har forsinket Indskibningen, som ellers „skulde have fundet Sted tidligen i Dag Morges; hvorfor vi da have „seet os nödsagede til at forblive i vor nærværende Stilling. Op„sættelsen kan imidlertid ei vare længe; og jeg forlader mig paa, „at Generalen ikke har Noget imod, at Fjendtlighederne paa begge „Sider vedblive at ophöre. Men Citadellet kan endnu ikke römmes, „eftersom det, hvilket er en vigtig Grund for sammes virkelige Be„siddelse, er eet af Armeens Indskibningspuncter."

Dette Brev maatte naturligviis, trods den öiensynlige Umulighed ved Indskibningen, atter forny Mistanken om, at Englænderne havde i Sinde at bryde Capitulationen. Regjeringen saae med Længsel Oplösningen i Möde; Staden og Landet higede efter Befrielse; Alles Forventning var derfor spændt.

General v. *Peymann* svarede strax paa ovenstaaende Brev saaledes:

Hovedqvarteret Kjöbenhavn d. 19 October 1807

Min Herre!

„Det er mig ikke muligt at paatage mig Ansvaret for et saa „vigtigt Skridt, som at lade de brittiske Tropper i Besiddelse af „Castellet efter Capitulationens Forlöb, da samme udtrykkeligen fast- „sætter Tilbageleveringen til den anförte Tid."

„Ingen Fjendtligheder skulle blive begaaede; men Alt, hvad jeg „har i min Magt at foreslaae, og hvad jeg kan retfærdiggjöre for „Kongen, min Herre, er: at Tropperne sendes til Nyholm, hvor de „skulle forblive umolesterede. Dog maa jeg forlange, at deres Antal „ikke föröges med Fleres Udskibning."

„Iövrigt er jeg ikke tilskyndet ved nogen anden Bevæggrund, „end den uundgaaelige Nödvendighed at indskrænke min Authoritet „til de Grændser, min Monark har foreskrevet mig; og, saaledes „forpligtet, maa jeg paastaae Opfyldelsen af Capitulationens ud- „trykkelige Betingelse at erholde Citadellet udleveret til den Tid og „paa den Dag, der af begge Parter var vedtaget."

Svaret paa denne Skrivelse udeblev ikke længe og var under- skrevet af begge de engelske Overbefalingsmænd, saa lydende:

Citadellet den 19de October 1807.

Sir!

„De Selv, saavelsom alle Stadens og Omegnens Beboere ere „Vidner til de Anstrengelser, vi have gjort os for at opfylde den „Artikel i Capitulationen, som angaaer Indskibningen; men vi ere „ikke Herrer over Elementerne; vi kunne ikke bogstaveligen udföre „et umuligt Vilkaar!"

„Det har aldrig været vor Hensigt at standse Indskibningen, „men vi kunne ikke opgive Citadellet, förend vi tillige forlade Öen."

„Et gjörligt Öieblik maa altsaa oppebies til Afreisens Fuldbyr- „delse. Hverken ville vi opægge, eller begaae Fjendtligheder; men, „skulde slige finde Sted imod os, maae vi ansee dem som et Brud „paa Capitulationens *bona fide* Hensigt og Mening; og vi skulle da „paa Öieblikket igjen udskibe Resten af Armeen, som De kan troe, „at vi have fordeelt paa en Maade, der sikkrer Bagtroppen af Hæren „imod al Overlast."

Dette var de engelske Befalingsmænds sidste Skrivelse, som General v. *Peymann* endnu besvarede saaledes:

Hovedqvarteret Kjöbenhavn d. 19 October 1807.

Mine Herrer!

„Jeg har ikke foreslaaet Umuligheder; ei heller skal jeg fremsætte noget Upassende. Hvad jeg havde den Ære at berette Dem var, at min Magt ikke strækker sig til at afvige fra Capitulationens Betingelser."

„Jeg har slet ikke i Sinde at begynde nye Fjendtligheder; hvad jeg foreslog var til gjensidig Beqvemmelighed, da Tropperne meget godt kunne huses paa Nyholm. Dersom De efter dette Forslag og mine gjentagne Forsikkringer, at intet Slags Overlast skal tilföies dem, enten der, eller paa Rheden, den korte Tid De for Modvind sammesteds opholdes, endnu vedbliver Deres Paastand at beholde Citadellet, kan jeg vel ikke formene det; men min Pligt og min Authoritets Grændser forbyde mig at samtykke i et saadant Skridt."

Fra Admiralen ankom endnu nogle Breve, og i eet af dem gjentog han sit tidligere under 14de October gjorte Tilbud (Pag. 330) at lade danske Fartöier af en vis Drægtighed frit seile med Provisioner m. m., imod at de engelske Skibe uhindrede kunne passere igjennem Sundet. Svaret herpaa blev det samme, som dengang: „at Sagens politiske Natur udfordrede en höiere Afgjörelse." I et andet meldte han, at de af Englænderne paa Holmen benyttede og beholdte Pramme, Pramlauget tilhörende, skulle ved nærmere Opgjörelse vorde erstattede af den, efter Afreisen her paa Rheden stationerede Capitain *Fraser* paa Linieskibet „Vanguard". Selv den allersidste Dag modtoges flere Breve, skjöndt af en tidligere Dato. I et af dem erklærede Admiral *Gambier*, at alle de Pas, han havde tilstaaet danske Skibe, skulle vorde respecterede af den paa Rheden efterladte, ovenmeldte, Befalingsmand Capitain *Fraser*. I et andet Brev, dateret den 16de October, meldte han omsider Frigivelsen af 50 Matroser, Mandskabet nemlig af flere gjorte Priser, hvorfor og Admiralen af General v. *Peymann* blev takket for denne Föielighed, den han forhen havde nægtet. I et tredie Brev, dateret den 19de October, melder Admiral *Gambier* velvilligen: at i de sidste Dages Uveir vare to Pramme sjunkne paa Rheden, som kunde være farligt for Skibenes Ankring, og at han ei havde havt Tid til at optage dem, hvilket han ellers gjerne vilde have gjort.

Endnu den 20de October tilmeldte Admiral *Gambier* General-

commandoet: „at den engelske befuldmægtigede Minister *Merry* op-„holdt sig i Helsingborg, hvis der skulde komme nogen Depeche til „ham fra den danske Regjering."

Man seer deraf, at endnu i det sidste Öieblik vilde man give den danske Regjering et Middel til at underhandle, men hvilket nu ei meer var muligt, eftersom Regjeringen, hvad vi senere ville erfare, alt havde kastet sig i Frankrigs Arme

Dog regnede Englænderne ikke heller paa Danmarks Forsoning; den engelske Consul i Helsingör flyttede derfor med alle der værende Englændere ved Vaabenstilstandens Udlöb atter over til Helsingborg.

Correspondencen imellem de respective Befalingsmænd var dermed til Ende. Antallet paa de af Generalcommandoet afsendte Breve belöbe sig til 127 og paa de modtagne til 138 Stykker, de enkelte Breve medregnede, som efter Afreisen vexledes med de engelske Commissarier og Capitain *Fraser*.

Midlertid blev Veiret om Natten imellem den 19de og 20de October lykkeligviis roligere; saa at Englænderne allerede samme Nat kunde ved Hjelp af Lygter begynde Forberedelserne til deres Indskibning. Da det begyndte at dages, blev Generalmarchen slaaet ved Stranden; og, da Transportskibene og de brittiske Fartöier ganske havde römmet Havnen, roede det under Generalmajor *Spencers* Commando staaende Corps paa Nyholm i Baade, under Citadellets Canoner, fra Nyholm til Standkanten ved Hellerup, for at være beredt paa at forstærke Garden. Da omsider den kongelige Chalouppe ogsaa var halet ud af Havnen, og de under Batteriet 3 Kroner liggende Skibe havde lettet Anker, marcherede det 4de Regiment ud af Citadellet og rykkede, under Bedækning af sit Flanqueur-Compagni og et Garde-Piquet til Hellerup. Saasnart Regimentet var paa Marchen, bleve Citadellets Broer optrukne, og den engelske Pladsadjutant afsendt til det danske Hovedqvarteer for, efter Aftale, at melde, at Citadellet kunde igjen besættes af de danske Tropper, hvilke da ogsaa strax aflöste en lille Vagt af 4de Infanteri-Regiment, og et Detachement Artilleri, som derpaa indskibede sig ved Citadellet og begave sig til Hellerup, efterat Citadellets Artilleri-Inventarium og Nöglerne vare blevne overleverede til de danske Authoriteter ved den engelske Major *Bodecker* og Artillericapitain *Patterson*. Saaledes blev nu Nyholm atter besat af danske Tropper Kl. 7¼ og Citadellet Kl. 8½ om Morgenen. Saasnart det 4de Infanteri-Regiment

var stödt til Garden, begyndte Generallieutenant *Ludlow* paa Indskibningen, som skete roligt og stille uden at forstyrres enten af danske Tropper, eller af Tilskuere, saa at den store Forsigtighed, som var iagttaget af *Home Popham* for at indskibe Tropperne, var at ansee for aldeles unödvendig. De havde saaledes nemlig ved Stranden befæstet til hinanden et mindre Fartöi og en Pram, der bleve belagte med Brædder, for at tjene som en Bro; paa en ene Side af Prammen laa et svömmende Batteri, velbesat med Canoner; paa den anden Side laae Canonbaade, for at kunne bestryge Strandbredden. Fladbundede Baade, bestemte til Troppernes Transport, lagde sig paa begge Sider af Prammen; ligesaa kunde Canonbaadene ogsaa indtage Tropper. Saasnart Artilleri-Brigaden var indskibet, marcherede Tropperne over Prammen til deres Baade, som derpaa alle paa eengang afgik til deres Skibe. Kl. 10 om Morgenen vare alle engelske Tropper ombord, og gik Flaaden samme Dag fra Rheden deelviis under Seil.

Den engelske Flaade var saaledes afseilet i flere Divisioner. Allerede den 9de October passerede 1 Orlogsskib og omtrent 45 Transportskibe Kronborg Den 16de October om Morgenen passerede Vice-Admiral *Stanhope* Sundet, eller Kronborg, med 9 Linieskibe, 1 Fregat, 3 Brigger, 2 Bombeskibe samt 30 Transportskibe. Den 20de October henimod Aften passerede omtrent 100 Skibe forbi Kronborg, hvoraf endeel af de större gik til Ankers, medens de mindre gik strax til Nordsöen; og endeligen passerede den sidste Division med en god Vind Kronborg Söndagen den 21de October, Kl. 10 om Formiddagen, og bestod, ifölge Commandeur *Kjerulfs* Rapport til Kronprindsen, af 22 Linieskibe, 22 Fregatter, 15 Brigger, 1 Skonnert, 4 Cuttere, 15 Canonchaloupper, 1 armeret Ostindiefarer og 243 Transportskibe Endeel af de engelske Krigsskibe forbleve liggende paa Kjöbenhavns Rhed, hvoraf 5 vare sysselsatte alene med at bringe det strandede danske Orlogsskib Neptunus af Taarbæks Rev.

I ovenstaaende Detail findes vistnok mangen Bagatel, eller Begivenhed af ringe Betydenhed, men hvorved jeg alene havde til Hensigt at fremhæve: at Generalcommandoet under denne besværlige Vaabenstilstand varetog sin Værdighed og Pligt og efter Evne sögte at hævde Kongens og Landets Interesse ligeover for den stolte Fjende; og i det Mindste ingensinde lod de Uordener, eller Fornærmelser, som kom til dets Kundskab, upaaagtede passere.

Efterretningen om Englændernes Indskibning og endelige Afreise blev snart bekjendt i Byen, og en Mængde Mennesker löb til Toldboden for at overbevise sig herom. „Gud skee Lov! de ere borte!" var det almindelige Udraab! Men ogsaa vor Flaade var borte; dens Leie tomt, og vor Nationalfölelse saaret paa en blodig Maade ved 55 Dages Uroligheder, Lidelser og Krænkelser. Disse Fölelser vare fælleds for Alle, og kostede mangen patriotisk Mand og Qvinde endog bittre Taarer. Kun i Afstanden saae man endnu det sidste Glimt af Fjenden med vort stolte Söværn. Endeel Haandværkssvende og Andre, selv Drenge, lode sig frivilligen overtale til at fölge dem; Andre lode sig hverve som Soldater. Selv en Deel Fruentimmere fulgte her, som ved lignende Leiligheder, deres Elskere. Jeg troer ikke, at Danmark har senere havt Anledning til at beklage disse Tab

General *Cathcart* har senere bekjendtgjort i de engelske Blade: „at, da Capitulationen paa ingen Maade var bleven brudt af de „Danske, som derimod handlede i höieste Grad ærefuldt i den „strenge og punktlige Opfyldelse af Overeenskomsten; saa havde „ogsaa han besluttet nöiagtigen at opfylde Capitulationsartiklerne." Denne Grund bidrog vistnok til at vi bleve vore stolte Fjender qvit.

Kongen af Sverrig, ankommen den 7de September fra Rygen, og Dronningen af Sverrig, ankommen den 11de September fra Stokholm til Carlscrona, opholdt sig under den engelske Flaades Bortseiling i Helsingborg; og, da Flaaden nærmede sig denne By, gik Kongen med Dronningen og Prindsesse Sophie Albertine ned til Stranden, eller Skibsbroen og bleve, ovenfor og nedenfor Kronborg, fra en Mængde engelske Krigsskibe saluterede med 27 Canonskud, samt complimenterede baade af den engelske General og Admiral, som derpaa indtoge Frokost hos Kongen og fulgte senere med Flaaden paa en tilbageblivende Fregat. De erobrede danske Skibe saluterede ikke og förte ei heller enten dansk, eller engelsk, men et rödt Flag. Kronborg Fæstning taug med sine Canoner, men blev ei heller directe saluteret af den engelske Flaade. Fæstningens Taushed udtrykkede Danmarks Sorg og en almindelig Nationalfölelse, den Fjenden jo selv maatte ære.

En Overskridelse af Capitulationsbetingelserne fandt jo rigtignok saaledes Sted ved Englændernes Ophold af 22 Timer over Tiden, men det var kun tilfældigviis og meget undskyldeligt. Jeg indseer derfor ikke

at Generalcommandoet har herved kunnet handle anderledes, end det gjorde; thi der gives nu neppe Nogen, som vilde have fundet det rigtigt, om der var blevet anordnet et almindeligt Angreb paa den engelske Arriergarde og de faa Vagter, de havde tilbage, dem man vel vilde have været i Stand til at overvinde, maaskee endog aldeles at tilintetgjöre. Men en saadan Feighed vilde dog ei have forskaflet os vor Flaade tilbage og derimod sikkerligen blot föröget Ulykken ved Englændernes paafölgende Hevn. Man nöiedes derfor med at protestere imod det, man alligevel ikke kunde forhindre, eller give sit Samtykke til; og det læres derved, at det i det offentlige Omdömme saa meget miskjendte og mishandlede Generalcommando baade ved denne Leilighed og ved alle andre Forhandlinger har, under dets möisommelige Forretninger handlet med Klogskab, Rolighed, Orden og Conduite, hvilket da atter lærer, at saavel Generalerne, som Adjutanterne og Raadgiverne have været Mænd af ikke almindelig administrativ Dygtighed, Kundskaber, Redelighed og Patriotisme, der fuldeligen forhvervede sig Fiendens Agtelse, endskjöndt de dengang iblandt det större og udannede Publicum omlöbende Rygter forvanskede enhver af deres Handlinger paa den meest fornærmende Maade og tillagde dem Gjerninger og Anskuelser, som ei engang vare komne dem i Tanker, langt mindre bleve udförte, men som den lettroende Mængde antoge for sande og derfor i mangfoldige Breve letsindigen fortalte og udbredte, saavel i som udenfor Landet. Det tilkommer derfor vistnok vor liberale og retsindige Tidsalder at retfærdiggjöre disse saa haardeligen miskjendte og krænkede Mænd, dem Graven for længe siden dækker, saa at ovenstaaende og paa Documenter grundede Historie maa gjenvinde dem Kyndiges og Retsindiges Agtelse, der i Livet bleve dem nægtede.

Til den 20de October, eller den Dag, som de sidste Englændere gik ombord paa deres Flaade, vare de selvsamme Landeværnsbatailloner, der under Beleiringen havde ligget i Kjöbenhavn og paa Kronborg, men den 17de September havde erholdt Tilladelse til at gaae hjem, for at besörge deres Höst, atter beordrede til at möde i de to Fæstninger, ligesom og Herregaardsskytterne i Kjöbenhavn, hvorimod og de övrige Landeværnsbatailloner bleve beordrede til Kysternes Forsvar.

Ifölge Kongl. Befaling vare samtlige Fyr paa Kysterne af Dan-

mark og Norge blevne slukkede. Men nogle Dage inden Englændernes Bortreise landede disse paa Oen Anholt, som var aldeles uden Besætning, eller Forsvar, og der tændte de Fyret til Veiledning for dens talrige Flaader igjennem Kattegattet, hvortil de endog selv havde medtaget Steenkullene. Ligesaa havde de paa Skagens Rev lagt en Fregat for Anker, som viste Fyr hele Efteraaret, og som man, af Mangel paa Midler til at bortjage, maatte lade blive liggende paa den indtagne for os krænkende Station.

Ved Gjenbesættelsen af Citadellet fandt man: at dette ikke var blevet tilbageleveret i den Stand, som det var imodtaget, og som Capitulationens 5te Artikel foreskrev; men at ogsaa her Alt, baade Löst og Fast, var ituslaaet, eller borttaget indtil selv Kakkelovnene i Værelserne, Kirkens Kalk og Disk, Altartæppet m. m. Paa Holmene saae det naturligviis ikke bedre ud, siden der ogsaa Alt var ituslaaet og ödelagt, som ei kunde medföres. Men der havde ogsaa *Home Popham* huseret, en Mand, som i Kjöbenhavns Beleiringshistorie ei kan nævnes uden med Begrebet af Raahed og Rövesyge. Saavel der, som i Castellet, laae især Englændere og Skotlændere, og disse opförte sig mindre godt, end Tydskerne, dem man ialmindelighed endog roeste, hvorfor og Navne som General v. *Linsingen*, Oberstlieutenant v. *Ompteda* m. fl. ville, som Modsætning til *Popham*, til evig Tid nævnes med Hæder og Velvillie.

Englænderne vare da borte med den danske Flaade, som bestod af fölgende Fartöier:

17 *Linieskibe.*

1.	Christian den VII.	paa 90	Canoner.
2.	Waldemar }	— 80	ditto
3.	Neptunus }		
4.	Norge	— 78	ditto
5.	Danmark	— 76	ditto
6.	Kronprindsesse Maria		
7.	Prindsesse Sophie Frederike		
8.	Odin	— 70	ditto
9.	Tre-Kroner		
10.	Iustitia		

11. Skjold
12. Fyen
13. Kronprinds Frederik
14. Arveprinds Frederik
. . . . . paa 70 Canoner.
15. Prindsesse Caroline . . . . , . . — 66 ditto
16. Seieren . . . . . — 64 ditto
17. Mars . . . . . — 60 ditto

17 *Fregatter.*

1. Perlen . . . . . — 46 ditto
2. Iris
3. Freia
4. Havfruen
5. Rota
6. Naiaden
. . . . . — 40 ditto
7. Nymphen
8. Venus
9. St. Thomas
10. Frederiksværn
. . . . . — 36 ditto
11. Frederikssteen . . . . . — 26 ditto
12. Triton . . . . . — 24 ditto
13. Lille Belt
14. Fylla
. . . . . — 20 ditto
15. Glückstadt . . . . . — 12 ditto
16. Eideren
17. Elben
. . . . . — 10 ditto

8 *Brigger.*

1. Sarpen
2. Nidelven
3. Glommen
4. Allart
5 Mercurius
6. Delphinen
. . . . . — 18 ditto
7. Brevdrageren . . . . . — 14 ditto

Cutterbriggen.

8. Den flyvende Fisk . . . . . — 20 ditto

1 *Skonnert.*

Örnen . . . . . — 10 ditto

4 *Stykpramme.*

1. Haien
2. Sværdfisken
3. Kæmpen
4. Lindormen

. . . . . paa 20 Canoner.

Flydebatteriet Nr. 1. . . . . — 24 ditto

Kongejagten Vildanden . . . . . — 43 ℔ ditto

10 *Canonbaade* Odense, Ahrendal, Wiborg, Langesund, Aalborg, Christiansund, Stege, Flensborg, Nakskov og Stavern, hver armeret med 2 18 ℔ (Stavern med 2 24 ℔) Canoner og 6 4 ℔ Haubitzer.

13 *Canonchaloupper* Roeskilde, Helsingör, Frederikssund, Saltholmen, Nestved, Callundborg, Holbæk, Nysted, Rödby, Kjerteminde, Svendborg, Assens og Middelfart, hver armeret med 2 24 ℔ Canoner og 4 4 ℔ Haubitzer.

1 *Canon-Jolle* Nr. 5, armeret med 1 24 ℔ Canon og 2 4 ℔ Haubitzer.

1 *Morteer-Chalouppe* Litra A. Nr. 1, armeret med 1 100 ℔ Morteer og, 2 4 ℔ Haubitzer.

1 *Morteer-Barcasse* armeret med 1 100 ℔ Morteer.

Samtlige Skibe med alt Tilbehör, fuld Udrustning og desforuden et stort Forraad af alle Slags Krigs- og Skibs-Materialier, Smaaefartöier, Pramme &c. &c.

Desuden ödelagdes Orlogsskibet Ditmarsken i Dokken og som blev aldeles ophugget i Aarene 1808 og 9, 3 Orlogsskibe paa selve Stabelen, af hvis Levninger senere blev bygget Orlogsskibet Phönix; 1 Stykpram, som dog igjen blev siden istandsat og givet Navnet Hvalrossen; samt *nedtaget* 1 Fregat, 1 Brig og 1 Koge-Chalouppe, som alle stode i Spanter.

Vor Flaades Beskaffenhed var tilvisse god. Efter at den var ankommen til England, og efter en af Admiral *Gambier* over samme afholdt Inspection, meldte han: „Den danske Flaades Beskaffenhed „var saa fortrinlig, at den i 3 Uger blev gjort seilklar; og der „lader sig intet stærkere Beviis give paa dens Tilstand, end at den „var bleven overfört til England i det meest stormende Veir, uden „at den har liidt det Mindste paa dens Skrog. Dersom Napoleon" —

vedbliver han — „var kommen i Besiddelse af denne Flaade, saa „maatte Følgerne have blevet meget alvorlige for England."

Dette store Tab har Danmark længe maattet føle. Englænderne angave selv Værdien deraf til 2 Millioner £ Sterling, eller omtrent 18 Millioner Rbd. Ifølge den detaillerede Opgjørelse, Admiralitets-Collegiet senere foretog, beløb Værdien sig omtrent til samme Sum, nemlig:

Skibenes Værdi	12,237,126 Rbd.
Flaadens löse Inventarium, samt Forraad af Vaaben, Ammunition og Material &c &c.	5,888,690 —
	18,126,116 Rbd.

De mangfoldige Ting, som Englænderne borttoge, eller ödelagde paa Nyholm, og som ikke kunde henregnes til Flaaden og dens Udrustning, vare vel ei af betydelig Værdi men tydede dog hen paa en ond Villie hos Befalingsmændene og lægges især *Popham* til Last.*)

Den oftere omtalede stærke Desertion mellem vore hvervede Tropper vedblev til Englænderne vare indskibede; og, om end ogsaa den maa kaldes et Tab, er den dog af de Slags Tab, hvorover Danmark ikke har stort beklaget sig. Fra Krigens Begyndelse indtil 19de October inclusive beløb den sig til:

Af Söetaten: 11 Haandværkere og 14 Matroser. Summa 25 Hoveder.

	Underoff.	Spillemd.	Menige.	er Hoveder.
Af det kongelige Artilleri-Corps	3	-	14	— 17
Af Liv-Garden til Hest . .	-	-	1	— 1
Af Liv-Garden til Fods . .	-	2	2	— 4
Af Danske Liv-Regiment . .	15	14	35	— 64
Af Norske Liv-Regiment . .	11	9	12	— 32
Af H. K. Höihed Kronprindsens Regiments-Depôt	1	-	8	— 9
Af Hs. Höihed Prinds Frederik Christians Regiments-Depôt .	1	-	3	— 4
Af Marine Regimentet . .	35	18	1002	— 1055
Summa	66	43	1077	

11 Haandværkere og 14 Matroser = 1211 Hoveder.

---

*) See: Capitain Rosenvinges Rapport i Bilag No. 4.

Selv Slaverne, som vare i Citadellet den Gang Englænderne besatte samme og ikke kunde bringes afveien, fordi de anvendtes ved det derværende Bageri, hvorfra Kjöbenhavns Garnison erholdt selv under Englændernes Besættelse af Castellet sit Bröd, gik ogsaa samtlige over til Englænderne og bleve efter Sigende ansatte ved Tropperne. Men en saadan Desertion er let at fatte, saa meget meer som de dog ikke havde aflagt nogen Troskabs Eed.

Imidlertid tabte den engelske Armee ogsaa en Mængde Folk ved Desertion, maaskee ligesaa mange som den danske; thi Desertion var dengang en almindelig Sygdom i alle Armeer. Troskabs-Eden var ei tilstrækkelig til at binde fremmede Leiesvende til nogen Konges Fane. Saaledes indbragtes alene til Hovedvagten i Kjöbenhavn 98 Mand. I Citadellet havde 14 Mand skjult sig, som listede sig frem efter Englændernes Bortreise; endeel Soldater ankom og til Helsingör; Mangfoldige skjulte sig omkring paa Landet, indtil Englænderne vare indskibede o. s. v.; og efter danske Beretninger regnede man saaledes paa 900—1000 Mand, som bleve tilbage og fandtes efter Englændernes Bortreise Hannoveranerne angave officiel deres ved Desertion havte Tab i Sjælland til 237 Mand, hvoriblandt rigtignok fandtes 38 af de hvervede danske Overlöbere, som atter vare deserterede, endnu inden de vare inddelte ved nogen bestemt Troppeafdeling*).

Englænderne og Hannoveranerne havde imidlertid længere hen kun liden Aarsag til at være fornöiede med de til dem fra dansk Tjeneste overlöbne Deserteurer, som fulgte med dem fra Sjælland. I den britiske Armee under General *John Moore*, som i Januar Maaned 1809 trak sig tilbage fra det Indre af Spanien til Vigo, var ogsaa en Brigade af den tydske Legion under General major v. *Altens* Commando. Ogsaa denne Brigade, ligesom hele *Moores* Armee, efterlod sig mange Marodeurer paa Landeveiene, men som dog for störste Delen kom igjen tilstede. I det tit omtalede, officielle Værk**) berettes, at, „Antallet paa de Soldater, alene af denne Bri„gade, som derimod ei meer indfandt sig ved deres Afdelinger, be„löb sig til 131. Dog maatte det tjene Generalmajor v. *Alten* og „Hannoveranerne til stor Beroligelse, at næsten hele Antallet af de

*) Ludlow Beamish „Der deutsche Legion," I Theil Pag 370 Liste VI. A.
**) idem. I Theil Pag. 176.

„bortlöbne Krigsmænd bestod i Aventuriers af næsten alle Nationer. „som vare blevne hvervede paa Sjælland efter Kjöbenhavns Beleiring „1807." Saaledes legede disse Personer overalt med Ære, Pligt og Eed.

De fra Englænderne til os overlöbne tydske Deserteurer bleve (ifölge Cancelli-Ordre af 24de October 1807) dersom de dertil vare villige, antagne ved Marineregimentet med 16 Rbd. Haandpenge; de, som kunde ernære sig ved et Haandværk, erholdt Tilladelse dertil; og de, som ei kunde ernære sig selv, blev satte under offentlig Forpleining og Bevogtning; dog disse to sidste Cathegorier kun indtil Skibsfarten atter blev aabnet, da de med Pas bleve hjemsendte til deres Födeland. De engelske Deserteurer derimod, bleve Krigsfanger.

Ogsaa enkelte Syge vare blevne tilbage med de danske Authoriteters Tilladelse; hvoriblandt en hannoveransk Major, *Niemann*, med Kone, som havde næsten bestandigen ligget tilsengs i lægersborg og, ifölge General *Cathcarts* Begjering fik af Generalcommandoet Tilladelse til, efter Helbredelsen, at vende hjem til Lands til Tydskland.

De tvungne Gjæster vare nu borte; men deres Hjemreise var mindre end heldig. Den gunstige Vind, som den 21de October förte dem hurtigen og samlede ud af Sundet, forvandlede sig den 22de til en saadan Storm, at den 23de October om Morgenen hele Flaaden var adskilt, og man saae neppe 3—4 Skibe samlede Da Stormen vedvarede flere Dage, drev Flaaden længer end een Uge omkring i Nordsöen og samledes först atter paa Yarmouths Rhed. Admiral *Gambier*, for sin Person, ankom allerede den 31te October til London. Men, da i Yarmouth ingen Ordrer fandtes til Troppernes Landgang, saa afgik Flaaden herfra igjen den 8de November til Portsmouth og Ramsgate, paa hvilken Fart Storm og Modvind atter adskilte Skibene, og foraarsagede især for Hannoveranerne stort Tab. Skibet, „Endeavour", hvorpaa der var 26 Mand og ligesaa mange Heste af 3die Husarregiment, stödte om Natten paa Goodwin-Sand, kom vel atter af Sandbanken, men forgik med Hestene og 14 Personer ved Kysten af Kent den 30te October, og kun 4 Matroser og endeel Husarer bleve reddede. Et andet mindre Skib med 18 Heste af samme Husarregiment blev overseilet af

en Ostindiefarer; dog blev Mandskabet reddet. Hestene og Epvipagen af 2det Husarregiment paa 2de andre Transportskibe gik ligeledes tabte med samt Ridtmester *Ludolph Baring*, hvilken sidste druknede den 2den November paa Yarmouths Rhed derved at Baaden slog om, da han vilde gaa ombord paa sit Transportskib. Et 3die Skib, „The Hope," et Hospitalsskib med 40 Syge, gik ligeledes til Grunde. Transportskibet „The eagle packet," hvorpaa der befandt sig 8 Officierer og 172 Underofficierer og Menige af den 7de hannoveranske Linie-Bataillon, samt en Feltpræst med Kone og Börn, blev ligeledes ikke seet meer efter Stormen og er rimeligviis gangen under i Dronningens Canal (Queens Channel). Et fjerde Skib, „Augustus Cæsar," hvorpaa var indskibet Oberstlieutenant v. *Ompteda* og endeel af 1ste Linie-Bataillon af den tydske Legion, stödte om Natten til den 27de October sammen med Linieskibet „Inflexible" paa 64 Canoner, hvorved Transportskibet blev gjort til Vrag. Af dets Besætning reddede sig 5 Officierer og omtrent 100 Mand ombord paa Linieskibet; men, da Transport-Skibet ei meer kunde styres, drev det ned paa den hollandske Kyst, hvor det strandede, og hvor den tilbageblevne Besætning, bestaaende af 9 Officierer og 226 Mand blev tagen tilfange af Hollænderne. Et öte Transportskib, „Salisburry," hvorpaa var indskibet endeel af 2den Linie-Bataillon, gik og til Grunde med 221 Hoveder, hvoriblandt 9 Officierer samt 30 Koner og 5 Börn. Dette Skib var om Natten den 22de October blevet i Kattegattet skilt fra de andre Skibe og ankom til Yarmouth den 8de November, netop som den övrige Flaade forlod denne Rhed, og löb den 10de November om Aftenen paa „Kentish Knock," en Sandbanke ved Ramsgate hvor det sank næste Dag, den 11te November.

Alene den tydske Legions hele Tab paa denne Expedition beløb sig saaledes til 1175 Induvider, hvoriblandt 36 Officierer, og deraf udgjorde de Druknedes Antal 460 Personer, hvoraf 18 Officierer samt Koner og Börn*).

Den engelske Armees Tab paa Tilbagereisen er intetsteds officielt blevet bekjendtgjort. Men Stormens Virkninger saaes langs med den hele sydöstlige Kyst af England, hvor der neppe gaves

---

*) See: Ludlow Beamish, I Theil, Pag. 139—141.

een Havn, som ikke kunde opvise Spor af dens Magt. Der er derfor Grund til at antage, at den engelske Armees Tab paa Tilbagereisen har staaet i Forhold til de tydske Troppers; og saaledes vil Mennesketabet for England ved denne Expedition ei have været mindre, end for Kjöbenhavn Tabet ved Bombardementet var for Stadens Borgere, ja! rimeligviis endog langt större.

Englands Fordeel af at have erobret omtrent 50 Krigsskibe er saaledes ikke stor, fra hvilken Side man end bedömmer samme; og, hvad Æren angaaer, som sammes Regjering derved har forhvervet sig, saa have vi alt oftere omtalet den, og det giver os et Beviis for at Ludvig den 14des Tidsalder og Politik endnu er herskende, naar og hvor det ansees nödvendigt.

Begivenhederne imod Kjöbenhavn og Danmark 1807 tilhöre nu Historien, som vil vide at tildele dem deres Plads imellem Verdenstildragelserne, og det de, fortjene. Om og Menneskernes Omdömme er Magthaverne ligegyldigt, saa tjener dog deres Handlinger til et advarende Exempel for kommende Slægter, at disse ei skulle fæste Tro til selv de höitideligste Forsikkringer, Löfter og Udsagn, men overbevises om, at Menneskernes Intriguer og Handlemaade har igjennem Aartusinder ei forandret sig stort og at altsaa Mennesker ville, ifölge den dem medfödte Ufuldkommenhed, Skröbelighed og Lidenskabelighed, sikkerligen uforandrede blive de samme igjennem de kommende Aartusinder og lige til Verdens Ende.

Imidlertid blev denne, det engelske Ministeriums Handlemaade imod det fredelige og ubevæbnede Danmark intetsteds bedömt haardere, end netop i England selv, i de engelske Iournaler og politiske Skrifter af alle Farver, hvilke Bedömmelser endog antoge en saa alvorlig Tone, at Ministeriet fandt sig nödsaget til som Forsvar offentligen at fremlægge for Nationen og Europa Bevæggrundene til dets Handlinger, hvilket nærmere vil blive omtalet i VIII Capitel.

Vi have alt bemærket: at den engelske Armee og Flaade naturligviis ikke kunde have Deel i Ministeriets Tænke og Handlemaade, men at de havde kun opfyldt deres Pligt som Krigere og derfor fortjente deres Belönning.

Primier-Ministeren, Lord *Castlereagh*, gjorde derfor under 28de Ianuar 1808 Parlamentet opmærksomt paa Armeens og Flaadens

store Fortjenester i det baltiske Hav; med den Bemærkning, „at, „hvor forskjellige end Anskuelserne i Henseende til Expeditionens „politiske Caracteer, maatte være, saa kunde dog kun een Fölelse „besjele Huset med Hensyn til den Art og Maade, hvorpaa Hans „Majestæts Befalninger vare bragte til Udförelse, saavel med Hen„syn til Troppernes udviste Tapperhed, som deres Humanitet" og slutter med det Andragende: „At Lord *Cathcart* maatte tilkjendegives „Husets Tak for de kloge og afgjörende Forholdsregler, han, efterat „alle Underhandlingsmidler vare anvendte, havde fulgt for at faae „den danske Flaade udleveret."

Dette Forslag modsatte sig den Deputerede *Windham* i en meget udmærket Tale. „Han erkjendte" — sagde han — „at Ar„meens og Flaadens Maadehold og Koldblodighed havde bidraget til „at formindske Haardheden i det Foretagende, hvortil samme vare „blevne brugte. Medrette maatte Armeens og Flaadens Fortjenester „vel adskilles fra Ministrenes, og Befalingen fra Udförelsen. Men, „det er ikke altid let at adskille Tjenestens Natur og Caracteer „fra hinanden. Denne Begivenhed æsker ikke offentlig Taksigelse, „siden en national Taksigelse maa forudsætte en national Glæde, „hvortil ingen Anledning her gives."

Imidlertid lykkedes det vel *Windham* at blive beundret for sin Veltalenhed, men ikke at overbevise Forstanden; hvorfor da Parlamentet med en Majoritet af 81 Stemmer, voterede Husets offentlige Tak til Generallieutenant, Lord *Cathcart*. Lignende Tak blev derpaa ogsaa med Majoritet voteret for flere andre Officierer, som havde udmærket sig ved Expeditionen, nemlig: Generallieutenanterne, *Sir Henry Burrard*, *Sir Charles Rosslyn*, *Sir George Ludlow*, og *Sir David Baird;* Generalmajorerne *Eduard Finch*, *Thomas Grosvenor*, *Sir Arthur Wellesley*, *Sir Thomas Bloomfield*, *Drechsel*, Baron v. *Linsingen* og *Brent Spencer;* Brigadererne *Mac-Farlane*, og *Henry Ward;* Admiral *Gambier*, Vice-Admiral *Sir Henry Edvin Stanhope*, Contraadmiralerne *Essington*, *Sir Samuel Hood*, *Keats* og Capitain *Sir Home Popham*.

Den derpaa følgende 1ste Februar 1808 meddeelte Husets Præsident denne voterede offentlige Taksigelse, eller den største og höieste Æresbeviisning, som kan gives, personligen til de Officierer, som vare Medlemmer af Parlamentet, hvilke vare: Generalerne *Finch*,

Grosvenor og *Wellesley*, samt Capitain *Popham*, i hvilken Anledning Præsidenten i sin Tale dvælede især med Berömmelse ved *Sir Arthur Wellesley*, som allerede dengang havde viist sit Fædreland store Tjenester, fornemmeligen i Ostindien; og det ahnedes vist allerede af Mange at samme Mand vilde komme til at spille en vigtig Rolle i den engelske, ja! i Verdens Historie.

VII. Capitel.

Fra Englændernes Indskibning, den 20de October, til Kronprindsens Tilbagekomst til Kjöbenhavn, den 6te November 1807.

Gangne vare da Englænderne med den ranede Flaade; men Erindringen om deres Nærværelse og mangeartede Voldsomheder havde saa aldeles bemægtiget sig alle Gemytter og forbittret den offentlige Stemme over hele Danmark imod England, at nu var der ei meer at tænke paa nogensomhelst Forsoning, eller fredelig Afgjörelse af Uenighederne imellem de to Stater. En Mængde af Smaaeskrifter udtalede den almindelige Uvillie imod England, oplyste dets uredelige Fremfærd og de mange af Armeen paa Sjælland begaaede Uordener, hvilket bidrog meget til at foröge den hadefulde Stemning mod Englænderne, og det om end disse Skrifter vare af ringe Værd i historisk Henseende, men desto rigere paa Uqvemsord og hadefulde Udeladelser.

Kjöbenhavns Lidelser havde vakt almindelig Deeltagelse over hele Landet, maaskee allermeest i Norge. Deeltagelse tiltager hyppig med Afstanden; og Politiken kjendte dengang kun eet fælleds Födeland, een fælleds Stat, dobbelt stærk ved den inderligste Forening og den almene Enighed. Tilfredshed, Velstand og Kjærlighed bandt begge Lande til det fælleds, det gamle, det elskede Kongehuus, under hvis faderlige Regjering allerede saa mange Slægter havde fundet Lykke og Held. Om Adskillelse, Provindsforskjellighed, Forurettelser, Tilsidesættelse og de mange andre Klager, vor Tidsalder förer med sig, vare dengang aldeles ubekjendte for den store Hob. Rigtignok var denne, nys oplevede Catastrophe kun Indledningen til de mange Lidelser og Uheld, som det ulykkelige Land senere har oplevet, og om hvis Mulighed man da kunde ei

have den allerringeste Ahnelse. Men aldrig have Landets Indbyggere viist en större Grad af Patriotisme, Kjærlighed og Hengivenhed for Kongehuset, större Opoffrelser, renere Uegennyttighed og varmere Iver for det almindelige Bedste og for alt Godt, end netop da; og, i den förste Række af disse Patrioter stode Kjöbenhavns paa Understöttelse og Deeltagelse aldrig trætte Indvaanere, især dets Handelsstand, som ogsaa de övrige danske og norske Stæders Handelstand, Godbesidderne og endeligen hver Anden, alle efter Evne og Stilling.

I Kjöbenhavn var det Marinens förste Pligt efter Englændernes Afreise at rydde op paa Holmene og underöge sammes Tilstand samt hvad Fjenden der muligen havde ladet tilbage, ligesom ogsaa hvad der af Flaaden maatte være dreven i Land paa Kysterne, eller sænket af Fjenderne selv og, som Rygtet udsagde, ikke alt var medtaget. Til denne Hensigt löd Holmens Klokke, der sammenkaldte Tömmermændene atter til Arbeide paa Nyholm for förste Gang d. 20de October om Morgenen Kl. 8; og Commandeur *Krieger* blev af General-Commandoet befalet at undersöge, hvad der af Fartöier maatte være opdrevet langs Kysten lige til Taarbæk.

Paa Holmene saae det skrækkeligt ud, da Fjenden ikke havde nöides med at borttage alt Rörligt, Staten og Marinen tilhörende Skibe og Effecter, men endog mangfoldige Ting som ei tilhörte Staten, eller med Ret kunne henregnes til Flaaden; og, hvad man ikke kunde borttage, f. Ex. Værkstederne bleve ödelagte, hvorved Skibsbygning paa længere Tid blev umuliggjort.*).

Allerede den 22de October indgav Holmens Overeqvipagemester Commandeur *Kierulf*, som efter Commandeur *Billes* Afreise til Holsteen, var den höistcommanderende for Marinen en summarisk Rapport til Kronprindsen over de af Englænderne efterladte Gjenstande, hvilke vare:

Af Ierncanoner:	af 36 ℔	 110	Stykker.
	24 ℔	 120	—
	18 ℔	 340	—
	12 ℔	 110	—

*) Ieg henviser atter til Bilag Nr. 4, Capitain Rosenvinges Rapport, som rigtignok blev ham först affordret 6 Uger efter Englændernes Bortgang.

Af Ierncanoner: af	8 ℔	130	Stykker.
	6 ℔	10	—
	4 ℔	90	—
	3 ℔	2	—
	2 ℔	10	—
Af korte Canoner:	18 ℔	52	—
Af Caronader, lange:	60 ℔	2	—
	36 ℔	6	—
	30 ℔	1	—
— Korte:	24 ℔	50	—
	18 ℔	20	—
	12 ℔	8	—
Af Iernmorterer:	100 ℔	31	—
	50 ℔	2	—
	36 ℔	6	—
Uprövede Ierncaronader:	30 ℔	10	—
	24 ℔	26	—
Canoner:	18 ℔	10	—
Morterer:	100 ℔	16	—
	Summa	1042	Piecer.

	Til Ierncanoner.	Til Metalcanoner.
Rapperter til 36 ℔dg.	148	-
24 ℔	-	30
18 ℔	279	20
12 ℔	180	-
8 ℔	123	16
6 ℔	37	-
4 ℔	21	-
Rapperter med Slæder til 24 ℔	-	11
Rapperter til korte Canoner 18 ℔	-	55
Lystfregattens Canoner og Rapperter	-	10

Og en Deel 12 ℔ Haubitzer paa Blokke.

Af *Iernkugler*:	36 ℔dige	circa 3200	Stykker.
	24 ℔	Ingen	—
	18 ℔	9600	—
	12 ℔	16800	—

Af Jernkugler:	8 ℔	. . . . .	13700 Stykker.
	6 ℔	. . . . .	3500 —

samt en Deel 4 ℔, 3 ℔ og 2 ℔ Kugler.

Af Knipler, slet ingen; af Skraasække meget faa.

Af skarpladte Bomber:	150 ℔	. . . . .	172 Stykker.
	100 ℔	. . . . .	650 —
	50 ℔	. . . . .	300 —
Af Brand Bomber:	150 ℔	. . . . .	370 —
Af Stykgranater:	36 ℔	. . . . .	60 —
	24 ℔	. . . . .	130 —
	18 ℔	. . . . .	200 —
Præparerede Carduser til	36 ℔	. . . . .	2500 —
	24 ℔	. . . . .	4 à 5000 —
	18 ℔	. . . . .	700 —
	12 ℔	. . . . .	500 —

Af tomme Bomber, findes en stor Deel.

Af Brandgranater	36 ℔	. . . . .	60 —
	18 ℔	. . . . .	140 —
Haubitz Granater:	12 ℔	. . . . .	950 —
	4 ℔	. . . . .	900 —
Haandgranater:	3 ℔	. . . . .	400 —
	2 ℔	. . . . .	1800 —

Papirsfængrör store og smaae circa 50,000.

Desuden fandtes endeel Riis Carduuspapiir, hvoraf der kunde præpareres Carduser.

Af Canonkrud af alle Slags circa 50 Centner og 7 Tdr. Meelkrud.

Af Haandarmatur fandtes slet Intet efterladt. Da derimod Laboratoriet ikke var blevet rört, saa fandtes deri samme Beholdning, som forhen, omtrent 1852 Centner Salpeter og 406 Centner Svovl. Batterierne Tre-Kroner og Prövesteen vare urörte, ligesom og de andre faste Batterier og altsaa alle forsynede med det Sædvanlige og Nödvendige. Af Tömmer fandtes efterladt en Deel, især af de paa Bedingerne omkastede 3 Linieskibes, hvoraf circa 1200 Stykker bleve samlede og ansete tjenlige til Canonbaades Bygning; og endeligen fandtes paa Nyholm 30 efterladte Heste.

Commandeur *Krieger* indgav ogsaa den 22de October sin Rapport over den befalede Recognoscering langs Kysten, som indeholdt:

„Imellem *Citadellet* og *Kalkbrænderiet* stod paa Land en Kongebaad; en Pram med en 100 ℔ Iern-Morteer og en anden med en 60 ℔ Caronade.

I *Nærheden af Svanemöllen* laa Galeien *Tönsberg*, som var solgt af Admiralitetet, men af de Engelske havde været taget og brugt til Försel-Skib, ganske flot med fuld Takkelage og to Fortöininger agter ud og kunde föres bort. Længere ud fra Kysten saaes Masterne af en af vore Stykpramme, Rælingen 8 Fod under Vandet. Norden for denne saaes 2 Master af et andet sunket Fartöi, og langt öster over en lagtmast over Vandet.

Udenfor Slukefter stod en af de gamle Canonbaade med afkappede Master, som kunde ved Höivande ventes at komme flot; ligesaa et sjunket engelskt Landgangsfartöi.

Ved Hellerup Strand, stod 3 af Holmens Mudderpramme, Flaadebatteriet Nr. 1 hvorpaa var 4 fornaglede Canoner paa Slæde-Rapperter. En engelsk 32 ℔ Canon laa paa Stranden og 6 Canoner i Vandet nær Stranden.

Imellem Hellerup og Charlottenlund laa Stykprammen *Lindormen* med 16 Canoner og Kongebaaden *Makrelen* begge flot, hvilke Fartöier bleve besatte med Holmens Folk.

Paa Taarbæks Rev stod Orlogsskibet *Neptunus* ¾ Miil fra Land. Ved Revets söndre Ende var inddrevet en beskadiget Pram, og ved den nordre Ende et kantret Fartöi, maaskee en stor Barcasse."

Orlogsskibet Neptunus var ved Bortseilingen kommet paa Grund paa Taarbæks-Rev; og, da Englænderne efter spildte Forsög ikke kunde faae det af Grund igjen, antændte de samme den 5te November, om Middagen Kl. 12½.

Orlogsskibet *Mars* og Fregatterne *St. Thomas* og *Tritton* bleve samtlige satte paa Saltholms Grundene, da de ei ansaaes for gode nok til at före med til England, hvor St. Thomas ligeledes blev brændt den 5te November om Eftermiddagen.

Af samme Grund var der paa de 4 Stykpramme og Canonbaaden *Nykjöbing*, hvilken sidste endog var armeret med sine 2 18 ℔ Canoner, hugget Huller i Bunden, og de vare sænkede paa 6 Favne Vand, med Undtagelse af Stykprammen Lindormen, som vi ovenfor have seet, laa flot udenfor Hellerup-Strand. Af disse blev Stykprammene Sværdfisken og Kæmpen som og Canonbaaden efter Fjendens Bortgang atter optagne ved Holmens Folk. Flaadebatteriet

Nr. 1 blev ligeledes taget af Grunden af Holmens Folk; 1 Canonchalouppe, *Faaborg*, fandtes drivende i Sundet med Kjölen i Veiret og indbragtes til Holmen den 29de October af Skovshoved Fiskere, hvilke senere ogsaa indbragte 1 Morteerchalouppe, ligeledes drivende med Kjölen i Veiret og med Huller huggede i Bunden; og endeligen fandtes senere de 4 Canonchaloupper, *Nestved*, *Holbæk*, *Nystedt* og *Langesuud* rimeligviis forladte af Englænderne i Nordsöen, drivende 3 Mile fra den norske Kyst, hvor de bleve reddede af Fiskere og Lodser fra Grimstad, Arendal og Lille-Hellesund. Med Undtagelse af den sidste som var aldeles ramponeret, bleve de 3 andre istandsatte og anvendte til Norges Forsvar, som vi senere ville nærmere erfare

Af Flaaden blev desuden reddet, som fraværende Orlogsskibene *Prinds Christian-Frederik* paa 66 Canoner oplagt i Christiansand og Prindsesse *Louise-Augusta* paa 64 Canoner, der var Cadetskib under Commandeurcapitain *Sneedorffs* Commando, Briggen *Lougen* paa 18 Canoner under Premierlieutenant *P. Wulffs* Commando, der var Tender for Cadetskibet, samt 5 Canonchaloupper, 4 Canonjoller og en Deel Skjærbaade og dobbelte Chaloupper der laae i Frederiksværn i Norge; Corvetten *Diana* paa 20 Canoner, under Capitainlieutenant *Meyers* Commando, som den 17de Iuli 1807 var afgaaen fra Kjöbenhavn med Foræringer til Algier og derfra bestemt til Vestindien, ankom lykkeligen til Algier, forlod samme den 12te September, og, da den ved Havari blev nödsagen til at söge et Værft, löb den den 18de September, forfulgt af en engelsk 14 Canon-Fregat ind til Carthagena i Spanien, hvor den blev bloqueret af engelske Krigsskibe og taget af Spanierne 1809; Briggen *Fama*, paa 14 Canoner under Premierlieutenant *Rasch's* Commando, som den 4de August var bleven afsendt til Kiel, for der at bruges til Aviso-Fartöi, var det eneste Krigsskib, som i disse urolige Tider stod til Regjeringens egen Disposition; denne Krigsbrig blev i Aaret 1808 erobret af Englænderne og Spanierne i Nyborg Fjord; *Briggen Stören* paa 14 Canoner under Premierlieutenant *Hallings* Commando laa som Vagtskib ved Tönningen; Briggen *Kemern* paa 14 Canoner, under Premierlieutenant *Donnes* Commando laa ligeledes som Vagtskib ved Glückstadt, hvor desuden var oplagt 5 Canonbaade, der alle gik tabt ved Glückstadts Capitulation 1814. Desuden havde Englænderne efterladt ved Kjöbenhavn Kronprindsens

Lystfregat, armeret med 10 4 ℔ Canoner, en Foræring fra Kong Georg d. III i Aaret 1785, men sendtes nu, som vi senere skulle erfare, tilbage til England med en Besætning af 16 engelske Krigsfanger.

Man seer af ovenstaaende Beretning: at ved Kjöbenhavn begyndte vi Krigen med England, og senere den med Sverrig med Canonchalouppen Faaborg; som, kort förend Krigen blev declareret den sidste Magt, skjöd den förste Kugle i Land ved Helsingborg. Dog vare disse Efterladenskaber langt fra ringe; saa at hvis Regjegjeringen, eller Admiralitetet havde concentreret denne hele Styrke ved Kjöbenhavn, eller Frederiksværn, og hvortil Efteraaret og Vinteren tilböd Muligheden, saa vilde man dermed have kunnet holdt Farvandet paa disse Stæder nogenledes ryddeligt og kunnet gjöre Udfald naar Leiligheden dertil gaves Men saaledes bleve disse Efterladenskaber, som vi senere ville erfare, ikke benyttede. Efter Englændernes Bortgang maatte der nu först og fremmest arbeides paa at rydde op paa Værfterne forat komme i en saadan Orden, at det kunde blive muligt at tænke paa at begynde Arbeider sammesteds.

Men, endnu udeblev alle Efterretninger fra den vestlige Deel af Landet og fra Kronprindsen. Generalcommandoet var derfor aldeles uvidende om, hvilke Forholdsregler der var taget af samme i de övrige Provindser med Hensyn til Krigen og for at undsætte Kjöbenhavn, ligesom ogsaa om hans Anskuelser, med Hensyn til den fremtidige Krig, hans Tilfredshed, eller Utilfredshed med den alt förte og med Kjöbenhavns Capitulation.

Ogsaa i Kjöbenhavn kom man omsider i Orden; det Kongelige Theater blev atter aabnet den 26de October og endelig blev Postgangen ogsaa frigiven. Den landlandske Post ankom förste Gang den 25de October, og den hamborgske Post den 27de October, hvorved de længe forventede Efterretninger igjennem Breve indlöbe fra Venner og Bekjendtere. Men ingen Breve, ingen Ordrer, eller Efterretninger meddeeltes fra Kronprindsen og Regjeringen

Kjöbenhavns Forsvar blev imidlertid indrettet paa Krigsfod. Den 3die Infanteri-Brigade, eller Landeværnsbrigaden, nu under Oberst v. *Schrödersees* Commando, bestaaende af 1ste, 2den, 3die og 4de Bataillon af nordre Sjællandske-Regiment, som allerede ankom til Fæstningen den 19de October, blev indqvarteret hos Borgerne; 3die Bataillon af söndre Sjællandske-Regiment blev lagt i Cantonnement paa Amager; 6te Bataillon af samme Regiment, som forhen, afgiven

til Artilleriet; 8de og 9de Bataillon af nordre Sjællandske-Regiment blev atter commanderet til Kronborgs Besættelse. Hver Bataillon var 400 Mand stærk, godt armeret og klædt.

Generalmajor v. *Ewald*, erholdt efter Englændernes Bortgang, Commandoen i Sjælland udenfor Kjöbenhavn og Kronborg. Ifölge Kronprindsens Befaling til bemeldte General af 21de October blev Kysten imellem Kjöbenhavn og Helsingör besat med Kongens Livjæger-Corps, og Kysten imellem Kjöbenhavn og Kjöge med Herregaardsskytterne, som udmarcherede den 31te October, hvorefter det tidligere paa Kysten imellem Kjöbenhavn og Helsingör fra Fæstningen udcommanderede Detachement, samt et 3 Tdigt Batteri, alt under Major v. *Scheels* Commando, blev inddraget i Fæstningen igjen; dog, ifölge General v. *Ewalds* Ordre, efterladende sig Batteriet til Kystens Forsvar.

De 7 Landeværnsbatailloner, som ei bleve indkaldte til Fæstningerne, sattes i Forbindelse med Kystmilicen, paalagdes Kysternes Forsvar, og til den Ende med deres Officierer at forblive i deres Districter, med Ordre, at rapportere Alt til General v. *Ewald*. Til hver af disse Landeværnsbatailloner blev fra Kjöbenhavn afsendt 400 Geværer med det fornödne Lædertöi og Ammunition.

Tre-Kroners Batteri, hvis Besætning var bleven forstærket, blev nu commanderet af Commandeur *Olfert Fisker*; Batteriet Prövesteen, som under Englændernes Ophold var blevet commanderet af Capitainlieutenant *Middelbo*, blev nu igjen underlagt Commandeur van *Dockum*.

Gjerne vilde Admiralitetet, ifölge Contra Admiral *O. Lütkens* Forslag, have forstærket disse to Batterier med nogle flydende og bevægelige Fartöier; men saadanne Fartöier havdes ikke, og man manglede desuden Haandværksredskaber og Midler for at istandsætte de Fartöier, man havde berget. Imidlertid bleve nogle af de uundværligste Skibstömmerarbeider udförte paa et privat Værft, den saakaldte Larsens Plads; og den 1ste November blev Kongebaaden Makrelen paa 8 Canoner og 2 Haubitzer, under Capitainlieutenant *Hohlenbergs* Commando, udlagt ved Prövesteen, hvor den blev liggende til midt i November, da den aflöstes af Skjærbaaden Nykjöbing. I Begyndelsen af November henlagdes Canonchalouppen Faaborg under Secondlieutenant *Petersens* Commando, i Kallebostrand, aflöstes længer hen af Flaadebatteriet No. 1, som, tilligemed Kongebaaden Ege-

lykke, den 26de November underlagdes Capitainlieutenant *Hohlenbergs* Commando.

Saa ringe vare vore maretime Evner, at vi kun lidt efter lidt vare skikkede til at istandsætte og udruste de faa af os reddede Fartöier, for saaledes at forstærke vore Söbatterier; men til at krydse i Sundet, omkring Amager, eller til at give hvert Söbatteri de foreslaaede 2 armerede Fartöier havdes ingen Midler. Omsider tog man sin Tilflugt til de fra Norge nedkomne, solgte Galleier, Tönsberg og Kragerö, der havde været brugte af Englænderne, som Lastdragere, men af dem vare efterladte, eller strandsatte inden deres Afreise; og, efterat de vare istandsatte samt udrustede, hver med 4 8 ℔ og 2 6 ℔ Canoner og 2 12 ℔ Haubitzer, lagdes de i Begyndelsen af November Maaned ud, Galleien Tönsberg under Capitainlieutenant *Lilliensskjolds* Commando som Tender ved Prövesteen, og Galleien Kragerö under Capitainlieutenant *Acheleies* Commando, som Tender ved Trekroner. Den 30te October laante det asiatiske Compagni Admiralitetet 4 saakaldte Storbaade, for at armeres med 36 ℔, eller 24 ℔ Caronader. Först midt i November blev endeligen Stykprammen Lindormen, under Capitainlieutenant *Kruses* Commando, henlagt paa Grunden Stubben ved Trekroner.

Allerede de sidste Dage af October havde man saaledes ryddet op paa Holmene, at 7 Canonbaade kunde reises paa Stabelen, og at der med Iver blev arbeidet paa dem.

Efter den engelske Flaades Bortgang forblev, som alt meldt, Capitain *Fraser* med Linieskibet Vanguard og nogle mindre Fartöier liggende som Vagtskibe paa Kjöbenhavns Rhed; og havde han af Admiral *Gambier* faaet den Befaling, ikke at hindre, eller fortrædige noget danskt Skib, som var forsynet med Generalcommandoets Pas.

Englændernes Bortgang var tillige Udlöbet af Vaabenstilstanden, saa at nu Krigstilstanden atter blev aabnet over hele Sjælland.

Af den Aarsag tilskrev det danske Cancelli under 21de October samtlige Amtmænd i Sjælland, at: „da Englænderne den 20de vare „indskibede, efter Forlöbet af de i Capitulationen fastsatte 6 Uger, „saa er nu denne Provinds igjen sat i Krigstilstand imod England, „ligesom Kongens övrige Stater"; og under 23de October lod Generalmajor v. *Peymann* bekjendtgjöre: „Da den i Capitulationen for „Sjælland bestemte Tid af 6 Uger nu er udlöbet, og denne Pro„vinds atter sat i Krigstilstand mod England, tilligemed Hans Maje

„stæt Kongens övrige Stater, saa erklærer jeg, at det Beslag, som, „förend den indgaaede Capitulation, var lagt paa al engelsk Eien- „dom, men ifölge Capitulationens 9de Artikel blev hævet, igjen skal „udföres; da Alle og Enhver strax have at anmelde de sig her i „Staden og i Sjælland befindende Eiendomme for hvert Steds Poli- „timester, under den i Placaten af 16de August bestemte Straf."

Efter Englændernes Afreise bleve Portene i Kjöbenhavn lukkede Kl. 10 om Aftenen og aabnede Kl. 6½ om Morgenen, undtagen Christianshavnsport, der blev staaende aaben som sædvanligt.

Da de engelske Commissarier vedbleve at gjöre mange Vanskeligheder ved Liqvidationen af Reclamationerne, saa tilskrev Generalcommandoet dem under 22de October og udbad sig Copi af deres Instruction, samt forespurgte, om de ikke ogsaa betalede Erstatning for tilföiet Skade og Forurettelser? Herpaa svarede Commissairerne under samme Dato: „At deres Hovedbestemmelse var at undersöge og „liqvidere Regningerne for leverede Levnetsmidler; men at de skulde „tilstille General-Commissairen *Kennedy*, og denne igjen forelægge „General, Lord *Cathcart* alle Reclamationer til hans Bedömmelse." Da disse Commissairer et Par Dage derpaa bleve insulterede paa Gaden, tilskrev General v. *Peymann* dem under 25de October et beklagende og undskyldende Brev.

Mærkeligt er det, at, omendskjöndt Sjælland i 6 Uger ikke fik ringeste Tilförsel og, foruden sin egen og Kjöbenhavns Befolkning, maatte ernære en fremmed Armee og Marine, hvilke tilsammen talte i det Mindste 45—50,000 Hoveder, saa opstod derved dog ikke nogen betydelig Forhöielse i Priserne paa Levnetsmidlerne, med Undtagelse af Fedevarer; selv Kornpriserne holdt sig paa det sædvanlige Standpunkt.

Det paa Frederiksværk tilbageværende Krud, circa 3000 Centner, blev strax efter Englændernes Afreise indfört til Kjöbenhavn, hvor den sidste Transport indkom den 24de October.

Ved Politiplacat af 24 October blev hver Den, som maatte være kommen i Besiddelse af Tömmer, Skyts eller Andet, af hvad Navn nævnes kunde, de kongelige Holme, eller Söetaten tilhörende, opfordret til inden 14 Dage at anmelde og aflevere samme imod Betaling, eller Bergelön paa Gammelholm.

Kronprindsen havde af Nödvendighed maattet stiltiende anerkjende Kjöbenhavns Capitulation og Fjendtlighedernes Ophör over hele Sjælland, overeensstemmende med Capitulationens 6te Artikel,

da han, destoværre! intet Middel besad til at byde den mægtige Fjende Spidsen. Ifölge Höistsammes Ordre af 15de October til Generalmajor v. *Ewald*, der, som vi i næste Capitel nærmere ville erfare, var kommen med Avantgarden fra Holsteen til Smaaeöerne, blev Generalen, saa længe Fjenden havde besat Sjælland, befalet til ikke at gaae did uden nærmere höieste Ordre. Men saasnart Sjælland var forladt af Fjenden, skulde han gaae over til Öen med samtlige Granaderer, Jægere og lette Tropper, 4 Escadroner Cavalleri og 1 à 2 Batterier, forene sig med det fra Kjöbenhavn beordrede Cavalleri, söge at naae Issefjorden, saaledes blive Mester af Hovedlandeveien til Kjöbenhavn og derfra modsætte sig hvert Forsög paa ny Landing. Oberst v. *Kardorf* blev beordret til at före hele Cavalleriet. Da nu Vaabenstilstanden var udlöben, og Efterretningen ankommen fra General v. *Peymann* om Englændernes Indskibning, gik General v. *Ewald*, Natten til den 20de October, med sit Corps fra Möen til Kallehave og fortsatte Marchen imod Roeskilde; hvor og i Omegnen han lagde sit Corps i Cantonnement med Hovedqvarteret i Lethraborg. Selv gik Generalen for sin egen Person den 21de October til Kjöbenhavn for at gjöre nærmere Aftale med den commanderende General. Kronprindsens Adjutant, Capitain *Wenzel* v. *Haffner*, erholdt Ordre til at fölge Generalen. Paa Smaaeöerne erholdt ved General v. *Ewalds* Afmarsch Oberst v. *Varendorff* Commandoen til General v. *Castenskjolds* Tilbagekomst fra Holsteen.

General v. *Ewald* standsede paa Marchen det fra Kjöbenhavn til Vordingborg beordrede Cavalleri og det 6 tdige Batteri, samt den Ammunition, der tidligere var afgaaen derhen, og forenede samme med sit Corps. Dog blev, ifölge Kronprindsens Ordre af 2den November, Livgarden til Hest atter sendt tilbage til Kjöbenhavn, og de derværende 120 Mand af Sjællandske Rytter Regiment beordrede til General v. *Ewalds* Corps.

Strax efter Englændernes Bortreise havde Flere meldt sig hos den commanderende General for at erholde Tilladelse til at udruste Capere; men, da han ei var officiel vidende om det, allerede under 14 September udstedede Caper-Reglement, saa fordristede han sig ikke til at udstede Caperbreve uden allerhöieste nærmere Ordre, den han udbad sig i sin Skrivelse af 24 October til Kronprindsen. Imidlertid var, som man kunde vente, Caper-Reglementet underhaanden blevet bekjendt i Handels- og Sömandsstanden, hvoraf Fölgen var, at Flere

begyndte at udruste Capere, saa at den förste ved Kjöbenhavn allerede var færdig og udlagt af Havnen i Enden af October Maaned, commanderet af en Færgemand, ved Navn *Lind* fra Helsingör; og den förste Prise var et stort tremastet Skib, som i Enden af October blev taget ved Baade fra Prövesteens Batteri. Ved Kronborg bleve indtil 31te October erobrede 7 engelske Coffardiskibe, hvoraf de 2 toges af Helsingörs Færgefolk og bragtes til Kjöbenhavn. En Ladning Viin fra Plymouth, bestemt for den engelske, men alt bortseilede Flaade, blev ogsaa anholdt ved Kjöbenhavn.

Endeligen ankom den officielle Befaling om Caperbreves Udstedelse, dateret den 27 October; og, som Fölge deraf, bekjendtgjorde General v. *Peymann* under 2 November: „Da Hans Majestæt allernaadigst har „tilladt Udstedelsen af Caperbreve, saa anmodes Enhver at virke til „Udrustningens Fremme." Denne Opfordring havde den Virkning, at en uforholdsmæssig stor Deel af Handelsstanden og Söfolket greb til denne Erhvervskilde, som en Haandtering, hvorved hver anden ærlig Erhverv blev sat i Baggrunden, og den udrettede saaledes intet Godt, hverken for Folkets Moralitet, eller for dets Arbeidsomhed og Lysten til ærlig og redelig Fortjeneste. I samme Ordre blev Generalcommandoet paalagt, at sætte Sjælland i Krigsstand mod England, med det Tilföiende: „at enhver Engelskmand skulde belæg„ges med Arrest; ethvert engelskt Skib, som nærmede sig vore „Kyster, behandles fjendtligt, og al Brevvexling med England for„bydes paa det Strengeste."

General v. *Peymann* havde tilladt, at 6 engelske Proviantskibe kunde losse deres Ladning ved Helsingör, hvilken Tilladelse og ved Kronprindsens Skrivelse af 29de October blev stadfæstet; dog kun paa det Vilkaar, at de ei maatte tage Ladning, ei heller Breve med tilbage.

Det frederiksværkske frivillige Corps, som havde maattet allevere deres Vaaben til Fjenden og ei paa gjentagen Reclamation af Major v. *Tscherning* kunnet faae dem tilbageleverede, bleve, paa Majorens Reqvisition, de fornödne nye Vaaben udleverede med Generalcommandoets Tilladelse af Arsenalet.

Under 26de October lod Generalmajor, Grev *Baudissin* i Fredericia, Höistcommanderende paa Kysten af Nörrejydland, bekjendtgjöre: at Proviantskibe fra Nörre- og Sönderjydland, Holsteen og Fyen nu kunne uhindrede afgaae til Öerne Sjælland, Laaland, Falster

og Möen. Ligeledes blev fra Fredericia-Postcomptoir under 27de October bekjendtgjort: at Breve til Sjælland og Smaaeöerne nu bleve modtagne til Besörgelse.

Den 27de October modtog General v. *Peymann* igjennem een af General v. *Ewalds* Adjutanter Kronprindsens Befaling af 24de October, hvori det blev ham befalet strax at nedsætte en Commission, bestaaende af Oberstlieutenant v. *Suckow* af Ingenieurcorpset, Oberstlieutenant v. *Beck* af Artilleriet og Capitain *Wenzel* v. *Haffner* af Ingenieurcorpset, for at tage Værkers Anlæg udenfor Kjöbenhavn under Overveielse, saa at Overgangen over Söerne dække'es og Fjenden kunde holdes i vedbörlig Afstand fra Fæstningen, men tillige for at forstærke dennes Defension; og maatte alt det, som foresloges, være strax at udföre.

Samme Dag modtog Generalcommandoet et Andragende fra Capitain *Fraser* om Tilladelse til at maatte fra et i Havnen beliggende Skib afhente en Sum Penge, tilhörende en Lybekker Kjöbmand *Hoppe* og dennes Agenter. Det blev bevilget, og *Hoppe* til den Ende meddeelt et Parlamentairflag. Men Natten imellem den 31 October og 1 November blev af Patrouillesloupen paa den indre Rhed en Færgebaad opbragt, som vilde gaae ud til de Sundet liggende engelske Skibe med Provisioner, dem de havde erholdt ombord paa ovennævnte Lybekker; og derved blev bemeldte *Hoppe* og 4 Mand arresterede. Denne Begivenhed voldte senere Generalcommandoet, og især General v. *Bielefeldt*, som besörgede Detailforretningerne, saa som Parlamentairflagets Udlevering m. m., mange Bryderier og Ubehageligheder.

Under 24 October rescriberede Kronprindsen Cancelliet som saa: „I Anledning af at Fjenden har forladt Sjælland, er det nödvendigt „at gribe de kraftigste Foranstaltninger til at forebygge et nyt For„sög. Det befales derfor herved: at Landeværnet i Sjælland, som „ikke er indkaldt til Kjöbenhavn og Kronborg, skal beordres at „holde sig samlet i dets Districter. Kystmilicen, som Jeg formoder „at være complet organiseret i Sjælland for længe siden, maa beor„dres til nu at gjöre Tjeneste igjen paa Kysterne og indprændes „nöie at opfylde deres Pligter. General v. *Oxholm* har at inspicere „samme."

„De afbrændte Forstæder omkring Kjöbenhavn maae indtil vi„dere ikke opbygges."

Som Fölge af denne Befaling lod Cancelliet under 26de October udgaae en Skrivelse, bekjendtgjort ved en Raadstueplacat af 29de October, hvori blev fastsat: at indtil nærmere Bestemmelse forbödes aldeles at opföre noget Slags Bygning, enten i Forstæderne, eller paa andre Fæstningen nærliggende og forhen bebyggede Pladse samt og Tömmerpladserne og udenfor Holckens Bastion. Dog tillodes Opförelsen af Plankeværker om disse Steder.

Ifölge Kronprindsens Ordre af 2den November bleve Landeværnsbataillonerne i Kjöbenhavn og paa Kronborg dog permitterede, indtil 100 Mand ved hver Bataillon, og de, som ei havde været indkaldte til Fæstningerne, strax permitterede til deres Hjem. Paa Smaaeöerne blev Landeværnet permitteret, indtil 10 à 12 Mand ved hver Bataillon, og i Fyen $\frac{2}{3}$ af dem.

For at fremme de indenfor Voldene afbrændte Gaardes og Huses Opbyggelse blev det ved kongelig Resolution af 30te October, som bekjendtgjordes ved en Raadstueplacat af 6te November, tilladt: at Bygningsmaterialier, Kalk, Muursteen, Tagsteen, Tömmer, Planker, Brædder &c., Vinduesglas, Söm og Spiger, valsede og slagne Jernplader, maatte indtil Udgangen af 1807 indföres til Kjöbenhavn, aldeles toldfrit, fra fremmede, men venskabelige og neutrale Steder og Havne.

I de sidste Dage af October Maaned blev Palisaderingen, som var opsat langs Toldbodvænen, atter borttagen. Ved Stranden imellem Svanemöllen og det nordre Kalkbrænderi blev ogsaa paa denne Tid opkastet et Batteri paa 8 36 ℔ Canoner for derfra at understötte Batteriet Trekroner. Lignende Batterier opkastedes saavel Sönden som Norden for Dragör.

Capitain *Fraser* gjentog baade til General v. *Peymann* og til Commandanten paa Kronborg, Generalmajor v. *Stricker*, det Forslag: at ville lade alle Skibe under 100 Tons, ladede med Provisioner, Brænde og Bygningstömmer, uhindrede gaae til Kjöbenhavn, imod at Kronborg ei fortrædigede de forbiseilende engelske Skibe; hvilket Forslag, ligesom de tidligere fra Admiral *Gambier* i samme Hensigt, blev afslaaet.

Den 4de November bragtes Lemmerne fra St. Hans-Hospital atter tilbage fra Frederiksborg af, hvortil Hovedstadens Indbyggeres Velvillie atter blev benyttet, idet de Borgere, som eiede Heste og

ogue, offenligen opfordredes til frivilligen at besörge denne ransport, hvilket de ogsaa for störste Delen gjorde.

Danmarks Kronprinds, som i denne lange og for Danmark saa lykkelige Beleiringstid havde havt sin Residents paa Kieler-Slot, orlagde den 30te October sit Hovedqvarteer fra Kiel til Odense, ıvor han ankom den 2den November. Hans Höihed, Prinds *Christian Frederik* af Danmark med Gemalinde og Suite gik ligeledes len 3die November om Morgenen Kl. 2½ fra Heiligenhafen over Fehmern og ankom samme Morgen Kl. 8 til Nysted paa Laaland, hvorfra han begav sig over til Sjælland.

Den 3die November udstedte Kronprindsen fra Odense af en Befaling til General v. *Oxholm* og Oberst v. *Schrödersee* at indgive Conduitelister over Landværns-Officiererne. Ogsaa om disse gik der mange ufordeelagtige Rygter, som dog vel ikke altid stadfæstedes. Det Meste, der i Conduitelisterne klagedes over, var: at mange af disse Officierer vare gamle og skröbelige og besade ei den nödvenddige Legemsdygtighed, for at kunne udholde et Felttogs Möisommeligheder; men denne Klage förtes over hele Armeen og kunde ikke lægges Enkelte til Last.

Den 6te November indlöb de förste directe Skrivelser til Generalcommandoet fra Kronprindsen siden hans Afreise fra Byen, daterede Odense den 4de, og Nyborg den 5te November, som indeholdt forskjellige Bestemmelser, hvoriblandt som alt meddeelt og den, at de engelske Deserteurer maatte ikke antages til Krigstjeneste, men skulde behandles som Krigsfanger. Derimod blev det tilladt at antage Hannoveranerne, hvilke, naar de ei vilde antages, kunde tilstædes Pas for at reise hjem; kun, hvis de ingen af Delene vilde, skulde ogsaa de behandles som Krigsfanger. Bemeldte Skrivelser indeholdt tillige den Efterretning at Kronprindsen kom til Kjöbenhavn og overtog selv Commandoen der, dog uden at fastsætte, eller beröre, naar dette vilde skee. Ved at ville underrette sig nöiere derom paa Konprindsens Palais, eller i Hofmarchallatet, blev dog den commanderende General ei i Stand til herom at opnaae nogensomhelst videre Oplysning.

Igjennem Generalcommandoet i Fyen til Amtmand v. *Steemann*, og ved samme igjen til General v. *Peymann* havde Kronprindsen tidligere befalet, at de engelske Commissairer skulde arresteres, fordi de havde tjent de Engelske som Providerings-Commissairer,

hvilken Befaling Generalen, ifölge det dem givne Tilsagn paa ingen Maade kunde udföre, det han da under 3die November tilmeldte Kronprindsen med det Tilföiende, at Opgjörelsen blev betydeligen fremmet. Men i den under 1de November directe fra Kronprindsen indlöbne Skrivelse fra Odense befaledes: „At, da det ikke kan an-„sees passende, at de efterladte Commissairer af den engelske Armee „forlænge deres Ophold i Kjöbenhavn, saa paalægges det alle Dan-„ske, som have Fordringer paa disse, inden 48 Timer at opgjöre „Belöbet af disse Fordringer og dernæst, i Forhold til disses Stör-„relse og Vigtighed, paalægge de engelske Commissairer inden „nogle faa Dage at opgjöre samme og derefter afreise." Overeens-stemmende med denne höieste Ordre tilskrev General v. *Peymann* de engelske Commissairer under 6te November, at alle danske Under-saatter ufortövet skulle tilstille dem deres Fordringer, hvorpaa de havde at opgive saa omtrent, hvor mange Dage de behövede for at opgjöre disse Fordringer.

Men, efter Kronprindsens egen Ankomst til Kjöbenhavn, bleve ved Ordre af 12te November de omtalede engelske Commissairer förte til Helsingör og Helsingborg, under Opsyn af Premierlieutenant *Berg* af Söetaten, hvortil Feltcommissariatet beordredes at foranstalte de nödvende Vogne og Karether ligesom og fri Overfart over Sundet.

Kronprindsens Skrivelser af 1de og 5te November foranledigede imidlertid, at den syge og svage General v. *Peymann* endnu samme Dags Aften, den 6te November, lod sig bære fra Hovedqvarteret i *Rau's* Gaard tilbage til sin Bolig i Citadellet. Netop som han tog bort, ankom en Stafet med en tredie Skrivelse fra Kronprindsen, dateret Corsör, saa at man nu kunde vente ham saa at sige hvert Öieblik. Virkeligen ankom og Kronprindsen til Kjöbenhavn selvsamme Aften, kort for Midnat; og, da han ei, havde underrettet Nogen om sin bestemte Ankomst, var denne saa uventet, at der Ingen var tilstede, for at modtage Höistsamme, saa at det var kun med Vanskelighed og kun efter nogen Venten, at han kunde komme ind paa sit eget Palais.

Man kan letteligen fatte, hvad den ædle Kronprinds maa have fölt ved atter at betræde sin saa skrækkeligen ödelagte Hovedstad, den han havde forladt saa smuk og saa blomstrende. Alt var

nu Ruine; Sorg, Modlöshed og Klager maatte naturligviis nu modtage ham fra alle Sider.

Den i General v. *Peymanns* Sygdom endnu höistcommanderende General v. *Bielefeldt* gik paa erholdt Melding fra Portvagten om Prindsens Ankomst strax op paa Palaiet for at complimentere ham og modtage hans Befalinger. En af Kronprindsens Adjutanter, hvem han traf i Forgemakket, syntes at skifte Farve af Forlegenhed og Uro ved at see Generalen; og, da han tillige sagde, at Kronprindsen havde befalet, at han ikke vilde tale med nogen denne Aften, maatte Generalen trække sig tilbage. Af denne Modtagelse kunde han letteligen slutte sig til, hvad der vilde skee; og, som vi i 9de Capitel ville erfare, blev han ei heller ret længe i Tvivl derom.

VIII. Capitel.

Om Begivenhederne udenfor Kjöbenhavn og Sjælland fra Krigens Udbrud indtil Kronprindsens Tilbagekomst fra Holsteen. Fra 16 August til 6 November 1807.

Vi have, for ikke at afbryde Begivenhedernes Gang ved Kjöbenhavn, været nödsagede til at lade de krigerske, eller politiske Begivenheder i den övrige Deel af Landet siden Kronprindsens Afreise samt Kjöbenhavns og Sjællands Spærring, upaaagtede, men ville i dette Capitel oprette det Forsömte.

Kronprindsens Tilbagekomst til Kiel den 15de August og Krigs-Erklæringen igjennem den Slesvig-Holstenske Regjering i Glückstadt af 16de August, ligesom og Kronprindsens Ordre til General-Commandoerne i de övrige Provindser, ere alt bekjendte; og paa disse fulgte hurtig flere Anordninger.

Saaledes udstædte Krondprindsen den 17de August en Circulaire, angaaende Oprettelsen af en Kystmilice i Slesvig og Holsteen, og den 21de en Opfordring til Beboerne af Sönder-Dithmarsken at gribe til Vaaben og lade sig indskrive som Frivillige ved Kystmilicen.

Disse Proclamationer og Opfordringer forfeilede intetsteds den tilsigtede Virkning. Især fremkaldte i Norge, som forhen omtalet, det engelske Overfald paa Danmark stor Uvillie og Deeltagelse.

Den Virksomhed og Bevægelse, som fulgte herpaa overalt i i Landet, lader sig let forklare af Öieblikkets Vigtighed og Kronprindsens Personlighed. Han var paa den Tid i sine bedste Aar, omtrent 39½ Aar gammel, besjælet af stor Iver og megen legemlig Kraft; og, da hans Regjering havde indtil da været ledsagen af Held og fölgeligen bragt kun Lykke og Velsignelse over Landet, saa maatte jo hans Aand, som endnu ei nedtrykt af Sorger, være den

meest frie og hans hele Personlighed findes besjælet af den ædle Stolthed, hans ophöiede Stilling, som tvende Kongerigers Hövding, og hans ridderlige Vandel, Tænke- og Handlemaade nödvendigviis maatte fremkalde.

Fra Kiel flöi Courerer og Expresser i alle Retninger for at bringe Budskabet om den Danmark overgaaede Voldsgjerning til de med Danmark i venskabelige, eller allierede Forhold staaende fremmede Hoffer, ligesom og for at bringe Ordrer til de militaire og civile Befalingsmænd i Landets forskjellige Provindser, eller Armeens Afdelinger i Holsteen o. s. v.

Overalt herskede den helligste Begeistring. Den gamle, danske, krigerske Aand levede pludseligen op iblandt Landets Sönner; mangen Mand og Yngling greb til Vaaben, og de forsamlede sig i saakaldte „frivillige Corps", til at forsvare og slaae for Konge og Fædreland og sammes Rettigheder. Selv de unge Studerende ved Universitetet i Kiel forenede sig, tilligemed en Deel af de derværende Handelsbetjenter og Seminarister i eet Corps, under Navn af „Kieler-Jæger-Corps", 150 Mand stærkt, under Kammerjunker v *Schacks* Anförsel, hvorfor da og Kronprindsen den 18de August udtrykte sin Tilfredshed i en Skrivelse til det academiske Senat.

Authoriteterne vaktes af deres Dvale; det værnepligtige Mandskab blev indkaldt til dets Faner; Batterier og Skandser paa Kysterne bleve istandsatte, eller nye anlagte, armerede og besatte; Allarmstænger reistes paa de meest passende Steder, for at bruges i paakommende Tilfælde, og Fyrene paa Danmarks og Norges Kyster befaledes slukkede samt Sömærkerne borttagne. Overalt blev der lagt Beslag paa engelsk Eiendom, og Englænderne arresterede. De derimellem, som vare Militaire, bleve transporterede til Viborg, hvor de bleve satte under Stiftamtmandens Opsigt. Da Jydland og Fyen manglede baade Skyts og Ammunition, blev Feltcommissariatet ved Ordre af 24de August befalet at transportere 13 18 ℔ og 8 12 ℔ Canoner samt 4 36 ℔ Haubitzer med fornöden Ammunition fra Rendsborg til Snoghöi. Desuden oversendtes 350 Centner Krud, 300,000 Musket-Patroner, samt det fornödne Bly.

Til Beviis paa Borgernes gode Aand og Patriotisme tilstillede flere Byer, hvoriblandt Altona, Tönningen, Lygumkloster o. fl., Kronprindsen Addresser, hvori de udtalede deres Uvillie imod Englæn-

derne og Deeltagelse for Hans höie Person og det ulykkelige Kjöbenhavn. Byen Tönningen tilböd sig endog at betale baade Kjöbesum og Istandsættelse af et til Krigsbrug udsögt Skib, for hvilket patriotiskt Tilbud Kronprindsen under 30te August aflagde sin Tak.

Hvad der især maatte være af Vigtighed for den danske Regjering var, at Europa officielt oplystes om det Anfald, som var overgaaet Landet; og saaledes udstededes da under 21de August fra Hovedqvarteret i Kiel i det franske Sprog en *Erklæring* til hele Europa, saa lydende:

„Hele Europa kjender det System, som Danmark har fulgt „med uforanderlig Vedholdenhed under 15 Aars Krige og Uroligheder Den strenge Overholdelse af en frimodig og upartisk Neutralitet og den samvittighedsfulde Opfyldelse af alle Pligter, denne „medförer, har været den eneste og bestandige Gjenstand for dets „Önsker og Anstrengelser. Den danske Regjering har i sine Forhold til de andre Stater brugt en Jevnhed og en Redelighed, som „svarede til dens Hensigters Reenhed og den Kjærlighed for Freden, „hvori den ikke kan være mistænkt for nogensinde at have vaklet. „Hidindtil havde Forsynet velsignet dens Bestræbelser. Skyldfri og „angerlös mod alle Magter, var det lykkedes den at vedligeholde „den gode Forstaaelse med enhver af dem; og, naar dog særdeles „Omstændigheder fra Tid til anden have foranlediget Reclamationer „og Discussioner fra de krigförende Staters Side, have de altid havt „deres Udspring fra den Upartiskhed i Opförsel og denne Strenghed i Grundsætninger, som slige Forhandlinger kun have tjent til „at stadfæste."

„Denne Freds- og Sikkerhedstilstand er pludseligen bleven til„intetgjort."

„Den engelske Regjering har, efterat have forraadt sine Allieredes Tarv, som stred en ligesaa alvorlig som uvis Kamp, ved sin „beskjæmmende Uvirksomhed, med Ect udviklet al sin Styrke for „at overfalde og angribe en neutral og fredelig Stat uden allermindste Bröde."

„Planen at bemægtige sig Danmark, som er forenet med Storbrittanien ved ligesaa gamle som hellige Baand, blev ei mindre „hemmeligen, end hurtigt, forberedet. Den danske Regjering har „seet den engelske Krigsmagt ankomme paa sine Kyster, uden at „den kunde ahne, at den var rettet imod samme. Öen Sjælland

„var indsluttet, Hovedstaden truet, og den danske Grund voldeligen „krænket, inden det londonske Hof ved eet eneste Ord havde yttret „sine fjendtlige Hensigter. Det varede dog ikke længe, förend de „bleve tydeligen udtrykte. Men det vil være vanskeligt for Europa „at tæste Tro til det, som samme vil faae at höre. Det sorteste, „det voldsomste, det skrækkeligste Anslag, som nogensinde blev „fattet, er dog ikke grundet paa Andet, end en foregiven Efterret- „ning, eller rettere et löst Rygte om et Forsög, der, efter det en- „gelske Ministeriums Anförende, skulde gjöres paa at henrive Dan- „mark i fjendtlige Forbindelser mod Storbrittanien."

„Stöttet paa disse antagne Grunde, dem en löselig Forhandling „letteligen beviste ikke at være Andet, end vilkaarlige Forudsætnin- „ger, lod den engelske Regjering paa den meest afgjörende Maade „tilkjendegive Hoffet i Kjöbenhavn: at den, for at sikkre sit eget „Tarv og sörge for sin Selvopholdelse, alene kunde lade Danmark „Valget imellem Krig, eller og det nöieste Forbund med Storbrit- „tanien Og, hvilket Forbund vovede man at tilbyde? Et Forbund, „som til förste Pant paa Danmarks Underkastelse skulde overlevere „dets Krigsskibe til den engelske Regjering. Man kunde ikke være „tvivlsom imellem de tvende Forslag. Denne Meddelelse, der var „ligesaa vanærende i Tilbud, som i Trudsler, ei mindre fornærmende „i Form, end i Indhold, kunde endog ikke foranledige nogen For- „handling. Den retfærdigste og dybeste Harme maatte overveie hver „anden Betragtning. Stillet imellem Fare og Beskjæmmelse, havde „den danske Regjering intet Valg. Krigen udbröd. Danmark skju- „ler ikke for sig selv alle de Farer, alle de Tab, hvormed denne „Krig truer det. Uforberedet angrebet paa den trolöseste Maade, „overfaldet i en afsondret, næsten for alle Forsvarsmidler blottet Pro- „vinds, med Magt henrevet i en ulige Kamp, kan det ikke smigre „sig med at afværge al fölelig Modgang. Men det har at redde en „usmittet Ære og den Agtelse, som en uplettet Fremgangsmaade har „forhvervet det; det tör haabe denne for Europas Magter, og det „finder en sandere Glands i Modstanden af Den, der falder under „Overmagten, end i de lette Seiervindinger af Hiin, som misbruger „sin Overmagt. Det frygter ikke Europas Dom i denne ny Stri- „dighed; det troer forud at kunne ansee den for sin Hæder. Lad „upartiske Cabinetter dömme, om der for England er nogen saadan „politisk Nödvendighed til, eller saadanne Sikkerhedsbevæggrunde,

„at det kunde tillades at opofre uden Betænkelighed en Stat, der „ikke har fortörnet, eller udæsket det i nogen Ting. Stærk ved „sin gode Samvittighed, ved sin Tillid til Gud, ved Kjærligheden „og Tapperheden af de brave og trofaste Nationer, som ere forenede „under eet ærværdigt Scepter, haaber den danske Regjering uden „Svaghed at opfylde den tunge og vanskelige Pligt, Æren og Nöd-„vendigheden har paalagt samme. Den troer at have Ret til at for-„lade sig paa de europæiske Cabinetters Deeltagelse og Retfærdig-„hed; og den haaber at erfare Virkningerne deraf, fornemmeligen „fra de to ophöiede Souverainer, hvis Hensigter og Forbindelser „have skullet tjene til Paaskud for at besmykke den meest skrigende „Uretfærdighed, og hvis Tilbud, sigtende til at give den engelske „Regjering Midler til en almindelig Freds Indledning have ei kunnet „afholde denne fra en Voldsomhed, der vil opröre alle retskafne og „ædle Hjerter i selve England, udsætter for Dadel en dydig Mo-„narks Caracteer og besmitter for evig Storbrittaniens Aarböger."

Denne sande og med Maadehold og Værdighed affattede Erklæring gjorde megen Opsigt, blev optagen i alle Nationers Blade og dröftet fra alle Sider, allevegne til Danmarks Fordeel.

Da nu Norge var ved Krigens Udbrud blevet aldeles adskilt fra Danmark og altsaa ei længer kunde, som hidtil, regjeres og bestyres fra Danmark af, blev under 24de August ved en Cancelliplacat bekjendtgjort en Indsættelse af en Regjerings-Commission for Norge. Placaten löd som saa:

„Hans Majestæt anordner under nærværende Omstændigheder „en interimistisk Regjerings-Commission for Norge, bestaaende af Ge-„neralmajor, Prinds *Christian August* af Augustenborg, der förer „Præsidium, saa ofte den ham overdragne militaire Commando til-„lader ham at være tilstede, Stiftamtmanden over Aggerhuus-Stift, „Kammerherre, Grev *Gebhardt Moltke*, og Justitiarius i Aggershuus-„Stiftsoverret, Etatsraad *Falsen*, og har derfor tillagt denne Com-„mission Ordre om, paa eget An- og Tilsvar, at afgjöre Alt, hvad „den til Landets Tarv anseer fornödent, og hvortil der ei betimeli-„gen kan forhverves speciel kongelig Resolution, samt befalet, at „alle Over- og Under-Övrigheder i Norge uden Undtagelse skulle „indhente Forholds-Ordre fra denne Commission."

Under 4de September blev Kammerherre *Rosenkrantz*, Amtmanden i Smaalehnenes Amt, tilföiet denne Commission som 4de Med-

lem, og under 2den September blev Commissionens Virksomhed bestemt ved et Rescript, saa lydende:

„Da Regjerings-Commissionen skal levnes Tid til at tænke og „virke for det Heles Bedste, saa skal den paa ingen Maade befatte „sig med Forretninger og Expeditioner af den Natur, som enten „kunne uden Skade udsættes, eller uden Betænkelighed overlades til „Stiftsbefalingsmændenes Afgjörelse. Stiftsbefalingsmændene skulle „derfor under nærværende Omstændigheder meddele temporaire Be-„slutninger og afgjöre alle Sager af det Slags, som i Fölge de „kongelige Anordninger kunne ansees som *expediti juris*. Til den „Ende bemyndiges herved Regjeringscommissionen til at bestemme, „hvilke Sager der kunne henlægges til Stiftsbefalingsmændene at af-„gjöre, ligesom og Kongen har tillagt Collegierne og Departemen-„terne Ordre til at meddele Commissionen alle fornödne Oplysnin-„ger i saa Henseende. Iövrigt overlades det Regjerings-Commis-„sionen selv at organisere sine Forretningers Gang. Da Hensigten „med Regjerings-Commissionen alene er, at den i alle paatrængende „og for Norges Tarv vigtige Tilfælde skal være i Besiddelse af den „Myndighed, at kunne iværksætte Alt, hvad Kongen ellers igjennem „sine forskjellige civile Collegier og Departementer lader foranstalte, „saa vedkomme dens Forretninger ikke den egentlige Commando, „som er overdraget vedkommende Generaler, hvilke derimod i dens „Instructioner ere beordrede til at henvende sig til Regjerings-Com-„missionen i alle de Tilfælde, hvor Forsvarsvæsenet og det Mili-„taire maatte kræve Foranstalsninger af det Slags, som Befalings-„mændene ei ere bemyndigede til at iværksætte."

Vi ville senere erholde Leilighed nok til at omtale denne Commissions vanskelige Hverv og Virksomhed, men blot her bemærke, at de valgte Medlemmer vare alle Mænd, som udmærkede sig ved Dygtighed, Kundskaber, streng Redelighed og ubegrændset Patriotisme. Ved Flaadens Tab blev Norge aldeles afskjaaret fra Danmark, af hvilket Land Norge den Gang var aldeles afhængigt, især i materielle Henseender. Regjerings-Commissionens Hverv var derfor, i Sandhed! meget vanskeligt, siden der, til at opfylde samme, krævedes Hjelpemidler, den ei besad, eller var i Stand til at skabe, saa at den maatte föle Vægten dobbelt af de tunge Pligter, der hvilede paa den og især bestode deels i Landets og Armeens Proviantering og Forsyning med alle Nödvendigheder, og det under en almindelig

Blokering af sammes Kyster, deels i at före en dobbelt Krig imod England og Sverrig, hvortil der fandtes saa saare ringe Hjelpemidler og Forberedelser. Ved den indtrædende Standsning af Handel og Næringsveie led Norge meest; og, da nu dets Handelsflaade gik for en stor Deel tabt ved den i de engelske Havne paa de danske Skibe lagte Embargo, og senere ved Kaperierne, saa tabtes ogsaa de Midler, hvorved der skulde vinde Kræfter til at modstaae Tidens uendelige Fordringer. Vi vende forelöbigen tilbage til Regjeringens Foranstaltninger.

Under 31te August blev udstedt et Rappels- og Pardons-Patent for dem af Söetatens Mandskab, som befandt sig udenlands, hvori befaledes: at de uopholdeligen skulde söge at komme hjem til Fædrelandet og der strax melde sig hos vedkommende Enroullerings-Officier paa det Sted, de kom til. Ogsaa erklærede Kongen i samme Patent: at de af Söetaten, som maatte være undveegne af Hans Majestæts Tjeneste og havde uden Tilladelse og Pas, taget Hyre paa fremmede Skibe, skulde, naar de inden 4 Uger efter Bekjendtgjörelsen af Patentet paa det Sted, de opholdt sig, indfandt og anmeldte sig, fritages for den Straf, de ellers ved deres Forseelse havde fortjent; kun ei Straf for begangne Misgjerninger.

Paa lige Maade og under samme Vilkaar indkaldtes og benaadedes alle de af Kongens Landkrigstjeneste, som vare römte fra samme Tjeneste, kun at de frivilligen kom tilbage og da strax meldte sig ved de Regimenter, eller Corps, hvorfra de vare undveegne.

Vi see heraf: at Kronprindsen og Regjeringen udviste i administrativ Henseende megen Virksomhed. Men, neppe kunne vi sige det Samme i militair Henseende, hvilket dog nu nærmest maatte synes at være af störst Vigtighed; thi en landet Fjende lader sig ikkun af bevæbnede og kraftige Krigsmænd, som hurtig bringes paa Kamppladsen, atter tvinge til Indskibning.

Rigtignok maa man indrömme, at det var forbundet med saare mange Vanskeligheder at transportere Tropper fra een Ö til den anden paa en Tid, da talrige engelske Flaader blokerede alle Sunde og Strömme, saa at det ikke blev muligt, uden ved List og om Natten, at före enkelte Smaaeafdelinger over i aabne Baade under Mulm og Mörke, og i stormende Veir. Men alligevel synes ikke nogen almindelig Concentrering, eller noget almindeligt Angreb af den forenede holsteenske Armee og de i Fyen og Jydland værende Tropper at have været paatænkt; og i alle Tilfælde maatte og et

saadant Angreb være kommet for sildigt, naar Tropperne först sattes i Bevægelse efter Kronprindsens Tilbagekomst fra Kjöbenhavn. Havde denne derimod, inden han den 9de August forlod Kiel, strax sat hele Landets disponible Armee i Bevægelse til Fyen, saa maatte största Delen af samme have, ved forcerede Marcher og tildeels ogsaa transporteret paa Vogne kunnet i 5—6 Dage været concentreret ved det store Belt, der kun er circa 30 Mile fra Eideren, og Kronprindsen kunde da ved Tilbagekomsten fra Kjöbenhavn have forefundet den, strax sat sig i Spidsen for den og ved sin personlige Nærvæselse paaskyndet Overgangen over Beltet til Sjælland, medens han ved kloge Negotiationer maatte have kunnet opholdt Ministeren *Jackson* og derved vundet flere Dage. Men, omendskjöndt Armeen stod paa Feltfod, kan man derfor ei sige at den var march- og slagfærdig Meget snarere manglede den saare meget, for strax at kunne tiltræde en Krigsmarch og med Held aabne et Felttog. Da den desuden var forlagt i meget vidtlöftige Cantonnements, behövedes dertil endnu en længere Tid i Forhold til de saa trængende Omstændigheder.

Men, til at udföre en ret kraftig Plan manglede ogsaa de aandelige Midler.

Det er saaledes neppe muligt ubetinget at paapege een eneste General, eller höiere Officier i den danske Armee, hvem et saadant Hverv kunde have været overdraget. Vel havde Armeen en meget dygtig Officier i Generalmajor v. *Ewald*, ham vi kjende fra Affairen ved Stockelsdorf, og som havde gjennemgaaet en saare alvorlig Krigsskole i Americas Skove. Men selv han havde ingensinde commanderet *en Chef* noget betydeligere Corps, og hans Rang var desuden for ringe, til at han kunde have virket med Held, især hvor 2 Prindser besvogret med den kongelige Familie commanderede Divisioner, og Kronprindsen selv var Armeens höistcommanderende General.

I Nörrejydland commanderede General v. *Moltke*, en ærværdig Olding, som havde ligget længe til Sengs; i Fyen Generallieutenant, Baron v. *Rantzow*; paa Langeland Generalmajor, Grev v. *Ahlefeldt*; alle vel Kongen og Staten hengivne, troe og patriotiske Mænd, men ikke udmærkede som erfarne Krigsmænd og Overbefalingsmænd. I Fæstningerne vare Commandanterne ogsaa gamle og tildeels invalide. I Nyborg commanderede Generalmajor, Baron v. *Güldencrone*.

Blandt Adjutanterne hos Kronprindsen fandtes ingen höiere Officier, men derimod for störste Delen unge, active Mænd, oftest af Capitains- og Lieutenantsclassen, hos hvem man vel fandt stor Iver, ubegrændset Patriotisme og den bedste Villie, men ingen Krigserfaring, overveiende, udmærkede Talenter, eller Egenskaber, Dem de ei heller under sædvanlige Forhold behövede, da deres Virksomhed var meget begrændset og bestod for de Ældre fornemmelig i Jourtjeneste hos Armeens höistcommanderende General. Kun Enkelse af dem bleve, tildeels efter eget Önske, for en kort Tid anvendte hos andre Generaler, eller brugte til Colonneförere, saasom: Major v. *Fribo* hos Oberst v. *Kardorf*, Capitain v. *Haffner* hos Generalmajor v. *Ewald*, Lieutenant v. *Brock* hos Generallieutenant v. *Castenskjold;* dog denne sidste först den 2den September, da Efterretningen indlöb om, at sammes Corps var slaget ved Kjöge.

Men, omendskjöndt Armeens höistcommanderende General, eller Kronprindsen, ikke fandt sig foranlediget, eller saae sig i Stand til at ile i forcerede Marcher med den hele Armee det betrængte Sjælland og Hovedstaden til Hjelp, forberedede han dog den tilsigtede Overgang over Store-Belt ved den 25de August, at beordre Söofficierer til Overgangsstederne og til Kysterne for at undersöge disse og sammenbringe de fornödne Fartöier og Hjelpemidler til Overgangen. Alle disse Söofficierer vare ogsaa unge Mænd, der i denne möisommelige Tjeneste udviklede megen Energi og Dygtighed; Disse Officierer vare: Capitainlieutenant Fabricius i Heiligenhafen; Premierlieutenanterne Schönheider i Svendborg, Willemoes paa Langeland, A. Cederfeldt i Kjerteminde, Lous i Nyborg; Secondlieutenanterne Falsen paa Fehmern og i Heiligenhafen og Linstow i Snoghöi og langs Jydlands Östkyst. Senere kom Premierlieutenant Grotschilling til Laaland, og Premierlieutenant Cederfeldt, som atter aflöstes af Lieutenant Sönderup, ved Kramnitz-Gab. Alle disse Mænd opfyldte hæderligen deres Hverv; men fremfor Alle nævnedes dengang Premierlieutenant Willemoes og Secondlieutenant Falsen for deres Driftighed og deres Mod i denne besværlige Tjeneste, idet de fra Begyndelsen af September Maaned lige til Aarets Udgang 1807 förte i aabne Baade Tropper over, saa at sige hver Nat, og ofte i det skrækkeligste Veir, fra Langeland, Fehmern og Heiligenhafen til Laaland. Rapporter fra alle disse Söofficierer indlöbe dagligen til Kronprindsen over deres Foretagender og de udfundne Hjelpemidler. Allerede den 1ste September indmeldte

Lieutenant *Schönheider* i en detailleret Rapport, Navnene paa og Drægtigheden af de forefundne Fartöier i Svendborg, Troense, Rudkjöbing, Skaarboör, Faaborg, Ærröskjöbing, Marstal, Halmö, Söby, Strynö, Korshavn, Omel, Skaarö og Haug; i hvilken Rapport han godtgjorde Muligheden i at kunne paa een Gang före 20,960 Mand Infanteri og 312 Heste over med samt deres Ryttere. Paa andre Steder vare Fartöiernes Antal og Störrelse til denne Tjeneste ligesaa talrige og betydelige. Alle Söofficierer, uden Undtagelse raadede i deres Rapporter Kronprindsen til Overgangen, den de lovede at ville og kunne udföre, saafremt Höistsamme vilde indgaae paa den, og forresten ikke nödtes til at afholde sig derfra ved andre udenfor deres Synkreds liggende, ubekjendte Grunde. Selv fra mange civile Embedsmænd og adskillige sö- og local-kyndige Sömænd indkom Tilbud om at före Tropper over fra Slesvig og Fyen til Sjælland, saa at Nationens Iver og Fædrelandskjærlighed fortjener ogsaa fra denne Side Samtidiges og Efterkommernes Beundring og maatte være Kronprindsen til stor Hjelp, Veiledning og Bestyrkelse i hans kraftige Forsætter. Dog maae vi ikke forglemme, at alle disse Mænds brusende Mod, Had imod Englænderne, Patriotisme og gode Villie, forledede dem til at overvurdere deres egne og Landets Kræfter og saaledes troede let at kunne forcere Overgangen; og, saa at sige med bare Hænder og i aabne Baade bortjage Fjenden fra de danske Farvande. Overgangen var sikkerligen ikke let at bringe til Udförelse, og udfordrede megen Klogskab og Dygtighed fra Overcommandoets Side, saa at det ei kan forundre os at Kronprindsen ei kunde fölge de Raad, som det ungdommelige Mod tilraadede ham. Kun synes det ikke, at lignende Begjærlighed og Iver for at komme til at operere offensivt, fandtes i samme Grad, hos Kronprindsens nærmeste Omgivelser og Raad.

Imidlertid bleve dog af Höistsamme selv udviist en ikke ringe Virksomhed, og fire, men svage Corps satte i Bevægelse for at föres til Sjælland.

Det förste Corps under Oberstlieutenant v. *Wegeners* Commando, Chef for 1ste Sjællandske-Bataillon let Infanteri, bestod af hans egen Bataillon, 1 ubereden Escadron af Livregiment-Ryttere og 2 Canoner, uden Bespænding, der skulde först reqvireres paa Öerne, hvorimod Sadel- og Sele-Töi medtoges.

Dette, lille, höist 600 Mand stærke Corps blev, ifölge Kron-

prindsens Ordre af 28de August, befalet at gaae fra Fehmern til Laaland, og derfra stöde til General v. *Castenskjolds* Corps, eller i modsat Fald söge at agere for sig selv. Men, den förste Transport af 350 Mand, under Lieutenant *Falsens* eget Commando, afgik fra Fehmern först om Aftenen den 4de September, altsaa 2 Dage efterat General v. *Castenskjolds* Uheld var blevet kundgjort i Kiel, og som vi vide, Dagen förend Kjöbenhavn capitulerede.

Dette, af Oberstlieutenant v. *Wegener* commanderende Corps udgjorde en Deel af Avantgarden under Generalmajor v. *Ewald*. Da General v. *Castenskjolds* Uheld ved Kjöge d. 2den September blev bekjendt i Hovedqvarteret i Kiel, afsendte Kronprindsen samme Dag sin Adjutant, Lieutenant v. *Brock*, med Ordre til Oberstlieutenant v. *Wegner* at samle sig paa Laaland og bemæglige sig Færgestæderne, som gaae til Falster, Möen og Sjælland, samt udforske Alt, hvad han kunde erfare om Generallieutenant v. *Castenskjold*. Dernæst erholdt Lieutenant v. *Brock* Ordre at gaae til Sjælland, melde sig hos denne General og bringe ham den Befaling: at besætte Præstö, Kallehave og Vordingborg med sammes Færgested, gjöre Skovene deromkring til Raillement for hans adspredte Tropper, sörge for Laaland, Falster og Möens Forsvar, og ei forlade disse Öer inden Kronprindsens nærmere Ordre.

Först den 31te August erholdt General v. *Ewald* Ordre til at fölge samme Vei med den övrige Deel af Avantgarden, saasnart Oberstlieutenant v. *Wegener* var gaaen over til Laaland; og bestod samme Deel af det slesvigske Iæger-Corps, den Slesvig-Holsteenske Bataillon let Infanteri, læger-Compagniet af Prinds *Christian Frederiks* Regiment, 3 Escadroner af Liv-Regiment Ryttere og 1 Batteri paa 8 3 ℔ Canoner, Alt med Sadel- og Sele-Töi, men uden Heste, der maatte lades tilbage i et Cantonnement ved Heiligenhafen og först senere sendtes igjennem Slesvig over Fyen til Sjælland.

General v. *Ewalds* Corps förtes dernæst, ogsaa i smaae Afdelinger og aabne Baade, om Natten, over fra Heiligenhafen og Breesen paa Fehmern til Kramnitz-Gab paa Laaland; og gik Generalen selv först Natten imellem den 14de og 15de September fra Fehmern til Laaland, hvor han overtog den 18de September Commandoen over Infanteriet paa Öerne Laaland, Falster og Möen, med Hovedqvarteer paa Wennerslund, og fra 29de September af paa Neböllegaard, da han erholdt Overcommandoen over Öerne ved General-

lieutenant v. *Castenskjolds* Afreise til Holsteen. De fornödne Heste saavel til Cavalleriet som Artilleriet, bleve reqvirerede hos Godseierne og Bönderne paa omneldte Öer, hvilke ogsaa ved denne Leilighed udviste den sædvanlige Patriotisme og stillede med Glæde de forlangte Heste. Alene Baron v. *Hardenberg* tilböd at stille 12 Heste af sin egen Stald og 300 Heste af sine Godser.

Det 2det Corps, under Commando af Major v. *Schreibvogel* af Slesvigske Infanteri-Regiment, bestod af Iægercompagnierne af 1ste jydske, 3die jydske og slesvigske Infanteri Regiment, omtrent 400 Mand stærkt, og blev, ifölge Kronprindsens Ordre af 31te August, beordret til at gaae fra Svendborg over Thorseng til Langeland, for derfra efter Omstændighederne at gaae over til Laaland, eller Sjælland og stöde til Oberstlieutenant v. *Wegeners*, eller Generallieutenant v. *Castenskjolds* Corps.

Men den förste Transport fra Langeland til Taars-Færgegaard paa Laaland skete först Natten imellem den 24de og 25de September, og fortsattes da dermed hver Nat, först med de til Major v. *Schreibvogels* Corps hörende, og derpaa med andre Tropper indtil 4de December.

Det 3die Corps, under Major v. *Sundt's* Commando, Chef for 2den Sjællandske-Bataillon let Infanteri, bestod af denne hans Bataillon, 1 ubereden Escadron af Slesvigske Rytter-Regiment og 2 ubespændte Canoner, circa 600 Mand stærkt, og blev, ifölge Kronprindsens Ordre af 31te August, beordret at gaae fra Kjerteminde i Fyen til Callundborg i Sjælland og derpaa stöde til Generallieutenant v. *Castenskjolds* Corps, eller danne for ham et Flanke-Corps. Heste skulde for dette Corps ogsaa reqvireres paa Sjælland igjennem Amterne, hvorimod Sadel- og Sele-Töi skulde medtages. Ogsaa erholdt Major v. *Sundt* Ordre til at medtage Ammunition i saa „stor Qvantitet som muligt" og, til den Hensigt, henviist til Nyborg-Arsenal, hvor han ogsaa erholdt alle de skarpe Patroner, Fæstningen eiede og deriblandt ikkun 3000 Rendekugle-Patroner, uden at han forresten erholdt mere, end det allernödvendigste Antal Patroner.

Dette Corps, med samt dets Bagage, var allerede indskibet i Kjerteminde den 4de September for, under Sölieutenant *A. Cederfeldt*, at föres over Beltet til Sjælland, da pludseligen en Estafette bragte den Ordre fra Kronprindsen af 3die September til Generallieutenant, Baron v. *Rantzow*, at Major v. *Sundt* ei skulde afgaae til Sjælland inden

nærmere Ordre. Grunden til denne forandrede Bestemmelse var ogsaa den til Kiel under 2den September indlöbne Efterretning om Generallieutenant v. *Castenskjolds* Uheld ved Kjöge.

Det 4de Corps, under Generalmajor v. *Bergers* Commando, Chef for Husarregimentet, bestod af dette Regiments 4 sjællandske Escadroner og Sjællandske Jæger-Corps, tilsammen 800—900 Mand stærkt og erholdt den 1ste September af Kronprindsen Ordre til at gaae igjennem Slesvig over Snoghöi og Middelfart til Svendborg og der underlægges Generallieutenant, Baron v. *Rantzow*. Jæger-Corpset erholdt imidlertid under 7de September den forandrede Bestemmelse at gaae over Thorseng og Langeland til Laaland og der underlægges Generalmajor v. *Ewald*; 4 3 ℔ ubespændte Canoner af Lieutenant v. *Stanleys* Batteri fik ligeledes Ordre til at gaae samme Vei til Laaland.

Disse 4 adskilte Corps vare saaledes satte i Bevægelse for nærmest at understötte General v. *Castenskjold*, hvilket rigtignok var, som oftere berört, et höist farligt og vanskeligt Hverv uden Flaade og Fæstninger; men, selv om de havde naaet og truffet ham intact, vilde de, ifölge deres ringe Styrke, neppe have været i Stand til at yde ham nogen væsentlig Bistand. Denne deres Svaghed blev endnu föröget derved, at man adskilte dem; thi den Svage bliver endnu svagere ved at dele sin Styrke, d. v. s. ved divergerende Operationer, hvor netop Kræfternes Concentrering er den förste Lov. Men selv i dette Tilfælde vilde omtrent 2400—2500 Mand regulaire Tropper neppe kunde have reddet General v. *Castenskjold* for Undergang, end mindre forhindret Kjöbenhavns og Flaadens Overgivelse. Da Sjællands Vest- og Syd-Side, destoværre! ingen Fæstning besidder, hvor Tropperne sikkert kunde lande og ordne sig efter en Overgang over Vandet, vilde disse svage og ethvert Landforsvar berövede Corps upaatvivleligen været blevne ödelagte, saasnart de havde sat Fod paa den aabne Kyst. Man erfarer af de, for disse Corps udkastede Operations-Planer, at Kronprindsen ikke i sin Omgivelse besad, eller benyttede Officierer, som vare fortrolige med Strategiens Theoremer, hvorimod vi finde Englænderne at være vel instruerede, saa at man, destoværre! maa tilkjende dem Palmen og Overvægten, saavel i aandelig som materiel Henseende.

Cheferne for disse ovennævnte 4 Corps vare af Kronprindsen tildelte en aaben, af ham undertegnet Fuldmagt, for at kunne hos

Embedsmændene og Authoriteterne reqvirere Penge, Fornödenheder samt Assistance i alle Retninger; og en ikke ringe Virksomhed udvikledes fra Kronprindsens Side, som Armeens höistcommanderende General, for at udruste og bringe disse Corps til deres Bestemmelse. Major v. *Qvalen* af det holsteenske Landeværns-Regiment blev saaledes den 6te November sendt til Fehmern for der at lede Oversendelsen af Ammunition, Vaaben m m. til Laaland og General *Castenskjolds* Corps, saa at Forsvaret blev ikke opgivet, fordi dette Corps var blevet adspredt den 29de August ved Kjöge. Meget snarere blev Planen at overföre et Corps fra Kjerteminde til Callundborg nu udkastet i en större Maalestok. Den 7de September erholdt nemlig Oberst v. *Kardorff* Ordre til at overtage Commandoen over Major v. *Sundts* Corps, som, forstærket med 4 3 ℔ Canoner og 1 Amusetter, blev givet den Bestemmelse at understötte den Landstorm til Hest og til Fods, der efter at General v. *Castenskjolds* Corps var adspredt, samledes ved Holbæk, Callundborg samt i Oddsherred, og der, naar den var bleven nogle Tusinde Mand stærk, skulde rykke frem til Ringsted, angribe Fjenden og saaledes forbindre, at Corsör og Skjelskjör ei faldt i Fjendens Hænder, for at Hovedcorpset under Kronprindsens egen Commando kunde fra Nyborg af lande paa disse Steder Som en Fölge af denne forandrede Plan blev den 8de September givet Ordre til 1ste Bataillon af 3die jydske Infanteri-Regiment at afmarchere til Kjerteminde og stöde til ovennævnte ny Corps. Men den 9de September blev samme, paa Grund af indlöben Efterretning til Kiel om, at Corsör var bleven besat med 600 Mand fjendtligt Infanteri samt noget Artilleri; og Skjelskjör besat med Cavalleri, forstærket med 2den Bataillon af 3die jydske Infanteri-Regiment, 2den Bataillon af Slesvigske Infanteri-Regiment og 1 ubereden Escadron af Slesvigske-Ryttere, hvorved dette Corps omsider kom til at udgjöre 4 Batailloner, 2 uberedne Escadroner og 10 Canoner. Imidlertid peger dets Sammensættelse lidt efter lidt hen paa, at man ingen ret tydelig Forestilling havde gjort sig om dets Hensigt og Bestemmelse, der desuden ikke uden mange Vanskeligheder lod sig lede fra Kiel, eller Kronprindsens Hovedqvarteer af.

Ved Rescript af 9de September havde Kronprindsen befalet General v. *Ewald* at lade Enhver nedskyde, som ei gjorde sin Pligt imod Fjenden, en Strenghed Krigen fordrer og den 103die og 101de Krigsart. foreskrive.

Imidlertid indlöb Efterretningen om Kjöbenhavns Capitulation til Kiel den 11te September om Aftenen; og maatte vel af Kronprindsen stiltiende anerkjendes, da han ei besad Midler til at kuldkaste den og havde til Fölge, at der blev den 12te September befalet Generalerne v. *Castenskjold* og v. *Ewald* at forholde sig defensivt paa Smaaeöerne, med det Tilföiende, at Fjendtlighederne imod Englænderne vare uforandrede; ligesaa blev Ordre givet til Oberst v. *Kardorff* at hans Corps skulde ei föres over til Sjælland, men strax marchere fra Kjerteminde til Svendborg og derfra over Thorseng og Langeland til Taars-Færgegaard paa Laaland, hvor 3die jydske og slesvigske Infanteri-Regiment formerede en Brigade under Oberst v. *Bülows* Commando, og Oberst v. *Kardorff* erholdt Commandoen over hele Cavalleriet paa Öerne.

Saaledes kom ingen af de mange tilsigtede smaae Landgange paa Sjælland til Udförelse, hvilket vi nu maae betragte som et Held siden de umuligen vilde have gjort Fjenden væsentlig Modstand, eller Skade under deres svage Form, men man sikkerligen havde kommet til at opleve de samme sörgelige Skuespil, som den svenske Armee oplevede i Kampen med Rusland i Aarene 1808 og 1809 i Finland, hvor smaae svenske Troppeafdelinger bleve enkeltviis kastede over den bothniske Bugt til Angreb paa den russiske Armee, men og ödelagte og oprevne, som de vare komne i Land.

Man maa med Deeltagelse forestille sig Kronprindsens Sorg og Smerte ved den 11te September at modtage Coureren med Efterretningerne om Kjöbenhavns Capitulation og Flaadens Tab, der, ifölge Datidens Anskuelse, blev betragtet som Danmarks Helligdom, Skytshelgen, eller det Sværd, der opretholdt dets Selvstændighed og Værdighed ligeover for Europas övrige Magter, og nu blev borttaget ved Fjendehaand. Visselig har og, fra hiin Stund af, det ene Uheld aflöst det andet for gamle Danmark og foranlediget Mange til at hidlede alle disse fra Flaadens, d. v. s. Helligdommens Ran, ligesom der gives Folkeslag, som udlede deres Uheld og deres Sorger fra vanhelligede Idoler, omkring hvilke de hidtil knælende fandt Lykke og Tilfredshed. Men, neppe lader dog Danmarks Uheld sig udlede fra Flaadens Tab alene; thi ligeover for Englands Sömagt vilde alligevel vor Flaade have været magteslös i alle Henseender, blevet bloqueret af hiin og gjort uskadelig Kun, ifald Danmarks Flaade var falden i Frankeriges Keisers Hænder frygtede England den; fordi denne

vældige Kæmpe havde baade Midler og Villie til at udruste og bruge den uden Hensyn til Fölgerne.

Kronprindsen havde haabet, at de af ham tagne krigerske Forholdsregler og givne Ordrer skulde have bragt större Resultater og Kjöbenhavn endnu en Stund have holdt sig, saa at han kunde have kommet den til Hjelp med sin samlede Hærstyrke; men 3 Uger er alt en lang Tid i Krigen, især i Fæstningskrigen og ved en Fæstning med saa faa Forsvars Midler, som Kjöbenhavns. I 3 Uger, det lærer enhver Ingenieurskole, er en Fæstnings Forsvarsevne af slig Beskaffenhed til Ende, selv under de meest sædvanlige Omstændigheder; og Hvad da under saadan en Overmagt?

Men Kronprindsen maa have havt en anden Anskuelse, eftersom Armeens Gros i Holsteen blev först i Begyndelsen og Midten af September Maaned sat i Bevægelse, deels til Fyen, for over Langeland at föres til Laaland, deels til Heiligenhafen, for over Fehmern ligeledes at föres til Laaland. Den höie Herres Sorg og Harme over det store Tab udtaledes af ham ved mange Leiligheder og vare tilvisse vel begrundede, om end man ikke altid tör sige det Samme om de havte Forhaabninger. Saaledes skriver han under 14de September til General v. *Castenskjold*: .... „Generalmajor v. *Peymann* er ingenlunde „commanderende General i Sjælland, men blot i Kjöbenhavn, Kron„borg og den imellem disse Steder værende Kyst. Han var derfor „ei berettiget at indgaae nogen Convention for Öen Sjælland. Men „det endnu Afskyeligste ved Conventionen var at overgive Flaaden „med dens Tilbehör, da dog Alt var ordnet af mig til dens Tilin„tetgjörelse. Deels ved Forskansninger og deels ved at forsænke „Sundene, hindredes de Fjendtlige i at indlöbe i disse." Imidlertid overtog General v. *Peymann*, som Pligt, Commandoen over hele Sjælland efter General v. *Castenskjolds* Bortgang, (Pag. 219—220). Hvilke Sunde Kronprindsen mener der burde have været „forsænkede", vide vi nu ikke; derimod er det af den forhen meddeelte Beleiringshistorie temmeligt indlysende, at Flaadens Tilintetgjörelse, eller Forsænkning, Batteriers Anlæg og overhovedet Muligheden af et længere og kraftigere Forsvar med de for Haanden værende Forsvars-Midler maae ansees for Utænkeligheder og Ugjörligheder.

Imidlertid foraarsagede Englands Overfald, at Danmark ei længer forblev raadvild i sin Politik, men nu nödsagedes til uden Betænkning at knytte sig til Frankrig og, som det eneste Rednings-

middel, saa at sige kaste sig i den mægtige Keisers Arme, hvorved tillige, det vi strax nærmere ville erfare, et Overfald og en Krig fra denne Side ogsaa bleve undgaaede. Saaledes som Franskmændene förte Krige, vilde sikkerligen en Saadan have blevet langt föleligere for det ulykkelige Danmark, end selve Englands Overfald; de deraf fölgende ulykkelige Consequentser naturligviis ei medregnede, og som ved Danmarks nödtvungne Politik senere have, destoværre! tilstrækkeligen indfundet sig.

Den förste vigtige Gjerning, Kronprindsen foretog, efterat have erholdt det sörgelige Budskab om Kjöbenhavns Overgivelse, var derfor at henvende sig til den da Enevældige, til Keiser Napoleon og den i Hamborg værende franske Marchal *Bernadotte*, der efter Freden til Tilsit var ankommen til Nordtydskland med et betydeligt Troppe-Corps, medens den större Deel af den franske Armee var paa Marchen fra den russiske Grændse til Frankrige. Det franske Armee-Corpses Stilling paa Grændsen, var Aarsag til, at Marchallen i dette Öieblik var for Danmark en næsten ligesaa vigtig Personlighed, som den i Paris værende Keiser selv, saa meget meer, som Rivninger med ham maatte blive uundgaaelige, eftersom spanske Regimenter, der henhörte til hans Corps vare allerede den 2den September marcherede over det danske Gebeet igjennem Landsbyen Grande til Hamborg, hvilken Gjennemmarch blev gjentagen den 15de September med 2 spanske Cavalleri-Regimenter og 2 Batailloner franske Garde-Granaderer og Füsselerer og det tvertimod den i Sande værende danske Officiers, Lieutenant v. *Kockens* udtrykkelige Modforestilling, hvilken Territorial-Fornærmelse Danmark af samme Grunde stilletiende maatte taale, som Preussen 1805 en lignende, fordi ingen af dem havde Kræfter til at forhindre, eller paatale samme.

Den 12te September afsendte Kronprindsen derfor Ministeren for de udenlandske Anliggender, Grev *Christian* v. *Bernstorff*, og sin tjenstgjörende Generaladjutant, Major v. *Bülow*, til Marchal *Bernadotte*, Prindsen af Ponte Corvo, i Hamborg, for at meddele ham Kjöbenhavns Skjæbne og udbede sig hans Bistand imod Havets Voldsmænd. De to Afsendinger bleve meget forekommende modtagne af Marchallen, som lovede, „at yde Danmark al den Understöttelse og „Hjelp, hans Stilling tillod," idet han tilföiede „at ogsaa han var „forvisset om, at Keiser *Napoleon* ikke mindre velvilligen vilde op„fylde Kongen af Danmarks Önske."

Efter et Par Dages Ophold i Hamborg vendte disse to Afsendinger tilbage til Kiel og medbragte tillige den underhaanden erholdte, men dog sikkre Efterretning, at, hvis denne Nærmelse fra Danmarks Side til Frankrige ei netop den Gang havde fundet Sted, vilde Marchal *Bernadotte*, 48 Timer senere have rykket fjendtligen ind i Holsteen, saa at det neutrale Danmark saaledes var nær ved at blive Krigsskuepladsen for begge de krigförende Partier, hvortil den mægtige Keiser, som vi have omtalet i 1ste Capitel, naturligviis ei manglede Grunde, men snarere troede at have fuldest Ret.*) Det neutrale, danske Gebeets Betrædelse af franske Tropper blev under de daværende Omstændigheder heelt naturligen upaaagtet; og saadanne Territorial-Overtrædelser, var det den Gang ikke heller just Frankrigs, eller den vældige Keisers Sag at betænke sig paa, eller senere gjöre mange Undskyldninger for, höistens den, at Underbefalingsmændene havde ikke været kjendte med Strækningen af den danske Grændse, hvilket i den Egn var endog for Kyndige undskyldeligt, siden flere Staters Districter löbe hyppigen imellem hverandre.

Paa lignende Maade og paa samme Dag, den 12te September afsendte Kronprindsen sin tjenstgjörende Generaladjutant af Söetaten, Commandeur *Lindholm*, med en Skrivelse til Keiser Napoleon i Paris, hvor han ankom den 20de September og blev allerede modtaget af samme i en privat Audience den 21de September, hvori Keiseren overraktes Kronprindsens Brev, det han læste med megen Opmærksomhed og Deeltagelse; underrettede sig om Fjendens og Garnisonens Styrke, Angrebsmaaden, Tabet o. s. v.; spurgte om Aarsagen til, at Armeen i Holsteen ikke hurtigen var sat i Bevægelse for at understötte Sjælland, siden Beleiringen dog havde været i 3 Uger, og bemærkede, at det havde været bedre, om Armeen var forbleven paa Sjælland. Ved en Page lod Keiseren sig bringe Danmarks Kaart, for nærmere at

---

*) Rigtignok skrev Keiseren senere i Moniteuren: „Det er urigtigt „at den franske Armee, som var paa Grændsen, af Holsteen er „bleven forstærket; det er ligeledes usandt at denne Armee skulde „virke imod Holsteen. Ja! hvo kunde vel have forhindret det? Men „den har ei gjort det, altsaa har den ei villet gjöre det;" et Raisonnement som just ikke betydede meget i en Mund som Keiser Napoleons

betragte Omstændighederne og Localiteterne, hvorved Commandeur *Lindholm* var ham behjelpelig. Keiseren beklagede Kronprindsens og Byens Ulykke og yttrede: „at Englænderne skulle faae det betalt;" og endte med at love Danmark al Understöttelse og var til den Ende villig til at indgaae med Danmark en offensiv og defensiv Alliance, saasnart de dertil befuldmægtigede Personer vare udnævnte. Commandeur *Lindholm* blev overalt af Keiseren behandlet med störste Udmærkelse og Velvillie.

Kaldt til Fontainebleau, opholdt Commandeur *Lindholm* sig der fra 26de September til 2den October, blev sammesteds den 1ste October modtagen af Keiseren til Afskedsaudience med ikke mindre Opmærksomhed, end i Paris, vendte strax tilbage til Danmark og ankom den 11te Ostober atter til Kiel.

Kronprindsens næste Tanke maatte dernæst være den: hvorledes man vel atter kunde skabe et nyt Söværn, uden hvilket dog Forbindelsen imellem Landets forskjellige Öer og Provindser maatte ansees for meget vanskelig og ofte umulig. At bygge store Skibe vilde medtage for lang Tid, ligesom ogsaa Hjelpemidlerne dertil manglede; hvorfor da Tanken nærmest maatte ledes hen paa et Kystværn, eller en Canonflottille. Til den Ende blev til alle Sider udstedt Ordrer, for at undersöge og erfare, hvor og hvor Meget der kunde bygges paa de private Skibsværfter i de forskjellige Provindser, og Skibstömmermænd fra den kongelige Marines Værfter beordredes til de Steder, som især befandtes skikkede til Skibsbyggeri, saasom: Kiel, Flensborg, Aabenraa, Svendborg, Thorseng, Langeland o. fl. St. Alene paa sidstnævnte Ö blev befalet at bygge 10 Canonchaloupper og 100 Iisbaade, nærmest bestemte til Transport af Tropper over Belterne, og som alle vare i Arbeide, den 25de October, paa hvilken Dag 17 lignede Baade vare allerede færdige i Flensborg.

Matroser og Söfolk bleve ogsaa samlede fra alle Sider, selv i Udlandet. Saaledes blev af Söofficierer hjemfört fra Amsterdam 2 Transporter Söfolk, især bestaaende af Nordmænd, 31 Styrmænd og 232 Matroser, som ankom til Altona den 18de og 20de October. Hvor Nödvendigheden fordrede det, bleve Indlöbene til Fjordene, eller imellem Öerne forstærkede med Batterier og armerede Coffardiskibe. Iblandt saadanne maae vi især omtale Indlöbet til Kieler Fjord, som blev forsvaret baade af Batterier og armerede

Skibe. Fæstningen Fredericksort paa Fjordens vestlige Bred og et opkastet Batteri paa dens östlige, synes at maatte have været tilstrækkelige til Fjordens Forsvar, i Forbindelse med Orlogsbriggen Fama, under Premierlieutnant *Rasch*. Men desforuden bleve 6 armerede Coffardiskibe, commanderede af Styrmænd og besatte med enroullerede Söfolk, Alle under Premierlieutenant *Rasch's* Overcommando, henlagte ved Holtenau ved Indlöbet til Canalen. De vare den 2den October fuldt udrustede og bestode af Galeaserne: Enigheden paa 8 8 ℔ og 2 4 ℔ Canoner, Maria Bonaventura paa 8 8 ℔ Canoner, de tre Marier paa 6 8 ℔ og 2 4 ℔ Canoner og Ans-Maria paa 6 8 ℔ Canoner: Iagterne: Concordia paa 4 4 ℔ og Dorothea paa 4 3 ℔ Canoner.

Men, om end Forsvaret tilsyneladende blev forstærket med disse 6 med 40 Canoner armerede Coffardiskibe, saa kunne vi dog ei indrömme, at de, ved et Angreb fra Sösiden, vilde, armerede med saa svage Calibere, have været til nogen væsentlig Nytte, saasnart en Fjende havde forceret Passagen imellem Fredericksort og det lige overfor anlagte faste Batteri; thi de havde snart været bragte til Taushed ved nogle Canonskud af svært Caliber, hvorfor vi og ere af den Formening, at nogle 24, eller 36 ℔ Canoner paa en Pram, eller andet Fartöi vilde have gjort langt större Nytte, end denne hele, kostbare Armade, hvis Forsvarsevne forresten ei blev sat paa den ingensinde blev angreben.

Vi have i 6te Capitel berört, at Generalmajor v. *Walterstorf* efter Kjöbenhavns Capitulation, midt i September, afreiste til Kiel, hvor han ankom den 22de September. Her blev han ved Ankomsten, ifölge Kronprindsens Befaling, og ved sammes Adjutant, Lieutenant v. *Iessen*, strax arresteret i sit Qvarteer i Stadt Hamburg, hans Kaarde bragt Höistsamme, og endnu samme Dag, under Bevogtning af Lieutenant v. *Wilster*, fört som Arrestant til Aalborg og afleveret til Generallieutenant v. *Moltke*, hos hvem en Ordre om hans videre Bestemmelse skulde forefindes. I Aalborg forblev General v. *Walterstorf*, indtil han ved Kronprindsens Ordre, dateret Nyborg den 5te November, blev befalet at afreise til Kjöbenhavn.

Efterat Krigen med England var udbrudt og förtes paa Sjælland, var alle Danmarks og Norges Kyster omringede af engelske Krigsskibe, som overalt spærrede Forbindelsen imellem Öerne og, hvor Leilighed gaves, ogsaa gjorde Landgang og hyppigen foretoge

mindre Plyndringer paa Kysterne. De vigtigste af disse Foretagender ville vi her korteligen beröre

Allerede strax ved den engelske Escadres Ankomst i Store-Belt gjorde Englænderne Landgang paa den ubesatte og kun af 1 Bondefamilie beboede Sprogö, nedtoge den derværende Telegraph og beholdt Öen besat indtil Udlöbet af den med Kjöbenhavn indgaaede Capitulation.

Den 2den September fandt en lille Fegtning Sted i Fehmer-Sund, hvor 1 engelske Barcasser, udsendte fra en i Nærheden værende Fregat, vilde borttage et danskt Coffardiskib, hvilket forhindredes af Soldater, som indskibedes paa 6 Baade

Ogsaa Klippeöen Helgoland, beliggende nogle Mile fra Elbens Munding, blev strax efter Krigens Udbrud en Gjenstand for Englændernes Erobringssyge og bloqueret af en Escadre under Commandore, *Lord Falkland's* Commando, som henhörte til Admiral *Ryssels* Escadre, der havde sin Standart paa Linieskibet „Majesty". Commandore *Falklands* Escadre bloquerede Öen strengt, og forhindrede al Tilförsel, den Öen, en ufrugtbar Klippe med en betydelig Befolkning, ikke længe kunde undvære. Öen havde en Commandant, Major *Carl v. Zesca*, en födt Schlesier og brav Mand paa 64 Aar, som havde staaet 14 Aar i dansk Tjeneste hvoraf 17 Aar som Officier, og en Garnison af 26 Invalider uden Artilleri.

Den 30te August sendte Commandoren et Parlamentair-Fartöi i Land med en Skrivelse til Commandanten, som indeholdt en Opfordring til Öens Overgivelse, og var saalydende:

Hans brittiske Majestæts Skib Qvebek ved Helgoland d. 30te August 1807.

Sir!

„Af Dispositionen af Hans brittiske Majestæts Sö-Styrke, under „mit Commando, vil De være overbeviist om, at jeg har Magt til „at forhindre enhversomhelst Undsætning i at löbe ind i Havnen af „den Ö som er underlagt Deres Befaling."

„Ved en moden Overveielse af alt det Onde, som nödvendig-„viis maa vente Dem under Fortsættelsen af det Blokerings-System, „som allerede af mig er bragt i Udförelse, vil jeg haabe at formaa „Dem til at overgive til Hans brittiske Majestæts Vaaben, en Ö, „som aldeles hænger af ydre Ressourcer til dens Underholdning."

„Bevæget af menneskekjærlige Grunde, tvinges jeg til strax at

„fordre denne Overgivelse; og De alene, mine Herre! vil blive an-
„svarlig for de ulykkelige Fölger, foraarsagede ved Hungersnöd,
„som de ulykkelige Indbyggere ville blive udsatte for ved et Afslag
„fra Deres Side."

„Ieg har kun at tilföie, at den almindeligen bekjendte engelske
„Höimodighed giver Dem Lov til at foreslaae Betingelserne paa den
„meest liberale Grundvold, og at Indbyggerne maae være forsik-
„krende om, at de under Hans brittiske Majestæts Beskyttelse skulle
„have den frieste Udövelse af deres Rettigheder og Privilegier, og
„at de ville komme til at nyde Fordele og Friheder, de hidtil aldrig
„have været vante til at finde."

Omendskjöndt Commandanten besad saa saare ringe Midler til Forsvar, afslog han dog Capitulationen Allerede ved Krigens Udbrud havde han tilmeldt Statholderen i Hertugdömmerne, Feltmarchal, Landgrev *Carl* af Hessen, sin Stilling og bedet om Forstærkning og Levnetsmidler, ligesom og Landfogden paa Öen havde sendt Skibe til Husum for at hente Levnetsmidler, hvoraf dog ingen ankom. Commandanten havde desuden uddeelt de i Arsenalet værende faa Vaaben til Öens Landeværn og vaabendygtige Mandskab, som indtil den Tid havde viist Mod og Lyst til at forsvare Öen; men, da den fjendtlige Escadre noget efter blev forstærket med et Linieskib, adskillige Fregatter og mindre Skibe, saa at den i Alt bestod af 16 Seilere, erklærede Landeværnet og de övrige bevæbnede Indvaanere paa det Bestemteste, at de hverken vilde, eller kunde forsvare Öen imod en saadan Overmagt og tilföiede: at, dersom Commandanten ei vilde capitulere, vilde de selv sende en Parlamentair ud til Fjenden, eftersom de dog om kort Tid, og naar deres Huse og Eiendomme uden Nytte vare ödelagte, om end ei af anden Aarsag, saa dog af Mangel paa Proviant, maatte nödes til at overgive sig. Da nu Commandanten med sine 26 Invalider ei var stærk nok til baade at forsvare Opgangen til Öen imod Fjenden og tillige holde Indbyggerne i Ave, saa antog han det nödvendigt at capitulere og sendte derfor den 3die September om Aftenen Kl 6 en Parlamentair om Bord til Admiral *Ryssel* for at bede om, at Officierer næste Morgen maatte sendes i Land, at han med dem kunde underhandle om Overgivelsen, hvilket ogsaa skete i Dagbrækningen, og var det da Commandore, Lord *Falkland*, og Lieutenant *d'Auvergne*, som kom i Land og bragte Capitulationen i Stand om Eftermiddsgen Kl. 2,

den 1de September, og derpaa gik med den ombord til Admiral *Ryssel* som strax underskrev den.

Öen blev, ifölge denne Capitulation, overgiven til Hans brittiske Majestæts Sömagt og Commandanten med de 26 Invalider af Lieutnant *Key* paa Cutteren Fair under Parlamentair-Flag den 8de September imod Qvittering afleveret i Glückstadt-Fæstning. Paa lignende Maade og paa samme Sted bleve den 20de September fra Helgoland af 127 Söfolk landsatte, som havde udgjort Besætningen paa erobrede Skibe, der tilhörte det kongelige Fiskeri-Institut i Altona

Saaledes blev da Klippe-Öen Helgoland uden egentlig Kamp overgiven til Englænderne, som udnævnte Underhandleren Lieutenant *d'Auvergne*, Prinds af Bouillon, til Commandant paa Öen med en Garnison af 200 Mand, der senere forögedes til 800 Mand, medens Öen forstærkedes ved passende Forsvarsindretninger. Englænderne have siden beholdt denne Ö, som ved Fredsslutningen til Kiel den 14de Januar 1814 formeligen blev den afstaaet. Med en, om end liden, dog brugbar Garnison, nogle Canoner, Ammunition, Proviant og en dygtig Commandant er Öen uindtagelig for selv det meest overlegne og tappreste Angreb; men, da alle disse Fordringer manglede, maatte og den falde. Englænderne have senere forstaaet at benytte og forsvare en dem saa vigtig Erobring.

En Overkrigs-Commission blev strax nedsat for at undersöge og paadömme Commandantens Forhold. Men ved Dom af 17de October 1807 blev han, fordi han ikke havde gjort noget Forsög paa at forsvare sig imod Indbyggerne, eller Opgangen til Öen mod Fjenden, ikkun frikjendt for „videre Tiltale i denne Sag."

I et Rescript til Overretten paa Gottorp befaler Kronprindsen under samme Dato, den 17de October, som en billig Straf for Beboernes udviste mindre Iver at forsvare sig, at, „saa længe Helgo-„land er besat af Fjenden, skulle alle Helgolænders-Skibe og Baade „behandles fjendtligen og de, man kan faae fat paa, lægges under „Beslag, samt Mandskabet arresteres, stilles for Forhör og, dersom „de ei ere meer strafskyldige, föres under militair Bedækning til Hol-„tenau, hvor de skulle tjene paa Södefensionen under Lieutenant *Rasch*."

Ved denne Klippe-Ö have Englænderne under hele Krigen fra 1807—1814 havt en Söstation, hvorfra de have iagttaget og bevogtet Udlöbene af Eideren, Elben og Weseren samt ved-

ligeholdt Forbindelsen med det tydske Continent og drevet Handel med Fastlandet; hvorfor og Öen var ganske overfyldt med engelske Krigsmænd, Kjöbmænd med deres Varer, Regjeringsagenter, Spioner o. s. v., dem den engelske Regjering herfra kastede i Land paa Continentet, saa at Öen var dem af uberegnelig Værdi, et sandt Gibraltar, medens den for Danmark var uden mindste politisk Betydning og fölgeligen kunde undværes af samme uden Savn. Blot var det smerteligt at vide den i Englændernes Vold, og det saa nær vore Kyster, paa den Tid, da Danmark förte alvorlig Krig med samme.

Anfaldene paa de danske Kyster vedbleve uafladeligen.

Saaledes borttoge Englænderne Natten imellem den 5te og 6te September paa Ebeltofts Rhed 2 og brændte 4 Skibe. Af et Commando Landeværn under Lieutenant Rold, som modsatte sig dem, blev 1 Mand dræbt. Den 6te September gjorde en engelsk Barcasse et frugteslöst Forsög paa at lande ved Kongshöi imellem Nyborg og Svendborg. Den 16de gjorde en fjendtlig Barcasse Jagt efter Færgen ved Böyden paa Sydvedsiden af Fyen, og borttog sammes Seil og Rundholter. Den 1[illegible]de September vovede Fjenden agsaa et unyttigt Forsög paa at lande paa Ærö.

Den 29de September nærmede to fjendtlige Brigger sig Færgestedet Mummark paa Alsen. Den 1de October udsatte den ene Brig en Barcasse. som styrede ind imod Færgestedet; men, da den erholdt nogle Skud derfra, kastede den en like Tönde med et Flag paa ud i Söen, hvori fandtes et Brev fra en Capitain Kraft, som med Trudsel æskede Levnetsmidler af Öboerne imod Betaling. Da han intet Svar erholdt, lagde den ene Brig sig Dagen derpaa, den 5te October, ligeoverfor Byen Mummark og begyndte en Canonade af en Times Tid imod Byen, men uden Virkning. Da Landeværnet og Kystmilicen havde besat Færgestedet, maatte Briggerne atter gaae bort med uforrettet Sag.

Den 30te September forsögte 2 Barcasser at lande paa Lyö, men bleve afviste af det bevæbnede Kystværn.

Ved Færgestedet Gaabense havde man adskillige Fegtninger med engelske Krigsskibe, som laae der i Farvandet for at forhindre Overgangen fra Smaaeöerne, hvilket var blevet dem saa meget vigtigere, som de havde erfaret, at endeel danske Tropper vare alt ankomne til disse Öer fra Holsteen over Langeland og Fehmern.

Den 13de October ankom paa eengang en Forstærkning af 4 engelske Brigger i Farvandet ved Gaabense. Den derværende höistcommanderende Officier var en Capitain v. *Hummel*, som befalede over et lidet Corps Uhlaner og Jægere til Hest og til Fods. Briggerne udsendte samme Dag först een, og derpaa 3 Barcasser, for at borttage de ved Færgebroen liggende Fartöier, hvilket blev forhindret ved Jægernes velrettede Skud. Derpaa begyndte Briggerne at beskyde og bombardere Gaabense Bro og Færgegaard, hvilket Bombardement blev fortsat den 14de, 15de og 16de October. Natten imellem den 16de og 17de blev et Par fornyede Angreb af Barcasserne paa ofthemeldte Bro atter afslaaede, hvorved Capitain v. *Hummel* betjente sig af een der henbragt Canon, som beskjöd Barcasserne med Cardætsker Efter nogle Dages Stilstand forlode de engelske Brigger, 5 i Tallet, den ene efter den anden Stationen ved Gaabense imellem den 20de og 22de October, uden at have tilföiet os den allermindste Skade, og uden at have kunnet forhindre General v. *Ewalds* Overgang fra Möen til Sjælland.

Medens saaledes Englænderne foruroligede vore Kyster, bleve de og allevegne modtagne paa det Kraftigste og afviste, til hvilket Öiemeds Opnaaelse Landeværnet og Kystmilicen gjorde væsentlig Nytte. Begge vilde imidlertid have kunnet yde en endnu större Nytte, hvis deres Organisation havde været meer kraftig og hensigtsret, deres Armatur, Paaklædning, Forpleining, Udrustning o. s. v. bedre. Men, man kaldte disse Mennesker sammen, langt fra deres Hjem, uden at give dem det Nödvendige i nogensomhelst Retning. Den ringe Opmærksomhed, Regjeringen var istand til at vise disse Værn, blev vistnok Aarsagen til, at man overalt hörte de samme aldrig ophörende Klager over dem. Hvor man derimod gav dem gode Officierer, tilstrækkelig Underholdning o. s. v., der gjorde de og fuldeligen deres Pligt, og alle Uordener, al Mangel paa Disciplin ophörte strax. I modsat Fald vare Uordenerne temmelig hyppige og udartede endog stundom til Vold og Drab. Saaledes blev, til et Exempel, den 22de August, paa Lilleöreshage Batteri paa Samsö Bombardeer *Eichinger* af det kongl. Artilleri dræbt af en Landeværnsmand fra Öen, hvorpaa Batteriets Besætning gik delviis hjem, for at forskaffe sig det Nödvendige til Livets Underholdning. I Enden af September indmeldte den commanderende General i Fyen, Generallieutenant v. *Rantzow*, at flere Landeværnsmænd eiede hverken Sko,

eller Stövler, med gjorde Tjeneste i Træsko; hvorpaa Feltcommissariatet den 28de September gaves den Befaling: „dette gaaer umuli-„gen an; en Liste skal indgives over disse Folk, og man nödes „vel til at give dem Sko." Derved godtgjöres det tilfulde, at det var kun undtagelsesviis, naar saadanne Krigsmænd erholdt det Allernödvendigste til Beklædning og Underholdning, men forresten den sædvanlige Lönning. I Begyndelsen af November indmeldte endog Major v. *Rheinlænder*, som commanderede en Landeværnsbataillon af Slesvigske-Regiment: „at al Commando ved Bataillonen vilde ophöre, „dersom Mandskabets Forfatning ikke snart blev bedre, og at Util-„fredsheden var saa stor, at Officiererne ikke, uden ved at bede, „kunde udrette Noget med Mandskabet"; en Melding, hvorover vel Majoren blev viist tilrette, men Mandskabets Forfatning derfor af oeconomiske Grunde ikke bedre. Krigen fordrer, i Sandhed! mange Nödvendigheder og store Midler.

Vi have saaledes seet den Virksomhed, Regjeringen i militair Henseende udviklede; vi ville nu ogsaa nærmere betragte de Forholdsregler, den tog i administrativ Henseende, og som nærmest havde Hensyn til de for Haanden værende Krigsforhold.

Under 9de September udkom en Forordning, som bestemte: at alle, af engelske Undersaatter trasserede og endosserede Vexler skulle undersöges af en i Altona nedsat Commission for Kongens samtlige Riger og Lande, bestaaende af Justitsraad og Politimester v. *Aspern*, Bankdirecteur *Limpricht*, Bankcomptoir-Directeur *Schmidt*, Directeur ved det kongelige Fiskeri- og Handels-Institut *Wille* og Stads-Secretair *Gusmann*.

Under samme Dato blev ved en Forordning bestemt, hvorledes der skulde forholdes med Personer, Varer og Andet, som under Krigen med Storbrittanien anholdtes.

Ved Resolution af 16de August d. A. havde Kongen befalet, at alle engelske Undersaatter og alle disse tilhörende Skibe, Varer, Penge og Penges Værd, uden Undtagelse skulde anholdes og lægges under Beslag. Hovedbestemmelserne i denne, i 3 Hoveddele delte Anordning vare följende.

I. Enhver Englænder anholdes overalt i Kongens Riger og Lande, og efter Anholdelsen följer en Undersögelse, hvorefter de Personer, som ere af engelsk Födsel og enten have vundet Borgerskab, eller eie fast Eiendom, eller og ere i Tjeneste hos danske

Borgere, have at aflægge Eed paa, at de ei staae i noget Forhold som Undersaatter til den storbrittaniske Regjering, samt vilde afholde sig fra Brevvexling med samme og dens Undersaatter, sættes i personlig Frihed. Tjenestetyende maae tillige stille Caution. De, som ei kunne ernære sig selv, understöttes af det Offentlige.

II. Paa alle engelske Eiendomme, Varer og Skibe lægges Beslag, og skulle de Handlende angive saadanne, i Forraad, paa Oplag, eller i Commission til Forhandling havende Varer for Stedets Övrighed. Alle Vex'er, som ere trasserede, eller endosserede af nogen storbrittanisk Undersaat, skulle fremdeles honoreres efter Vexelretten, saa at Betalingen ikke maa skee umiddelbart til Præsentanten, men til en Committee, den Kongen for hans Riger og Hertugdömmer vil anordne i Altona, hvilken Committee det skal paalægges at undersöge og forvisse sig om, hvorvidt den udbetalelige Sum maatte være engelsk Fordring, da den i saa Fald bliver at deponere i den kongelige Casse indtil videre. Inden 3 Dage fra Forordningens Bekjendtgjörelse maa Enhver opgive til Stedets Övrighed, hvad han er skyldig til nogen storbrittanisk Undersaat, imod i Overtrædelsestilfælde at betale ligesaa Meget i Böder. Derimod skulle alle storbrittaniske Undersaatters Fordringer, Capitaler, Livrenter, Tontiner, Renter af kongelige Forskrivninger, eller Statspapirer, Bankernes, Creditcassernes, eller andre offentlige af Kongen garanterede Instituters Obligationer, ligesom de forfalde udbetales som et Depositum til det slesvig holstenske Laaneinstituts Casse i Kiel, indtil de kunne udbetales til rette Creditor, eller sammes Fuldmægtiger.

III. Alle Breve, som komme fra, eller ere bestemte til England, indsendes til Stiftamtmændene og udleveres ikke efter Addressen.

Den 14de September udstedtes et Reglement for Kaperfarten, som ved Krigens Udbrud alt var bleven bragt til Udförelse.

Hvorvidt Kaperi af privat Eiendom paa Havet kan ansees for begrundet i Folkeretten er et Spörgsmaal, som er meget blevet drövtet og omtvistet. Men i vort Land, bestaaende af saa mange Öer og Kyster med lidet Opland til, foraarsagede Kaperiet et langt större Onde, der ikke var til at oprette med alle Verdens Skatte; og det var Folkets, Nationens Demoralisation. Den ofte lette og hurtige Maade, hvorpaa raae og udannede Mennesker forhvervede sig betydelig Formue, forvoldte, at enhver ledigværende Person vilde gaae ud med Kaperne, eller i det Mindste være Actiehaver i sammes Udrustning,

hvorved enhver anden Næringsvei standsede, eller forsömtes. Alle strömmede til Kysterne og til Kaperhaandværket, der blev drevet med megen Enthousiasme og Dygtighed. Men, et saadant Haandværk adskiller sig kun i Formen og svagt fra Söveri; og fölgeligen blive Deeltagerne ved Vanen snart haarde, ufölsomme, barbariske og ufor skammede; Begrebet om Ret, Ære, Dyd og Andres Eiendom vorder meget löst og tvetydigt. I Land tilbragtes Tiden med Leddiggang, Sviir, Spil og alle andre dermed forbundne Laster; og, naar saadanne Kapere kom, efter et heldigt Togt, med Priser i Havn, vedblev deres uordentlige Levnet uden Ophör og virkede end skadeligere ind paa den övrige Folkemængde saavel paa Mænd som paa Qvinder; saa at man med Sandhed kan sige, at overalt, hvor Kaperiet blev drevet med störst Erfarenhed og Driftighed, bleve de lavere Folkeclasser og meest moralsk-fordærvede. Vi gjentage det derfor, at Kaperiet har forvoldt Nationen större Skade, end de materielle Tab, hvilke der dog kunde raades Bod paa ved Penge; men hiint efterlod længe sörgelige Spor i Folkets Tænke- og Handlemaade samt Moralitet, Spor som först flere Decennier have været i Stand til nogenlunde at udslette. End gives der mange Mænd, som bleve ulykkelige ved denne tiltrækkende Erhvervelseskilde og derved forsömte deres aandelige Udvikling og Midlerne til at leve et vedvarende sorglöst Liv, medens den öieblikkelige forhvervede Formue i næsten ligesaa kort Tid, som den forhvervedes, atter forsvandt.

Hovedindholdet af Kaperreglementet var fölgende:

Ingen maa fare paa Commis, eller udöve Kaperi, uden at være forsynet med Kaperbrev, som udfærdiges i Danmark og Norge af den i Provindsen commanderende General og af Stiftamtmanden samt under Generalcommandoets Segl; i Hertugdömmerne derimod af Statholderen og Feltmarchallen under deres Segl.

Den, som attraaer saadan Tilladelse, skal hos Övrigheden stille Caution, der retter sig efter Antallet af hans Skibs Canoner, nemlig 500 Rdlr. for hver Canon. Dog skal ikke höiere Caution fordres, end 5000 Rdlr., om end Kaperen förer over 10 Canoner. Under Fortabelse af Kaperbrevet, maae ikke anholdes Skibe paa venskabelige, eller neutrale Magters Territorium, hvortil regnes en Strækning af een Sömiil fra nærmeste Kyst. I Kaperbrevet anföres Rhederens og Skibets Navn samt dets Drægtighed, og hvor mange Canoner det förer.

I denne Forordning er byldet den Grundsætning, „frit Skib gjör fri Ladning", og derfor forbydes det paa det Alvorligste Kaperne at opbringe noget Skib af venskabelige, eller neutrale Nationer, hvem saa Ladningen end tilhörer, naar blot Skibspapirerne findes i vedbörlig Rigtighed, og Skibet ei er ladet med Krigscontrabande, der er bestemt til nogen engelsk Havn. Derimod gjör paa den anden Side „fjendtligt Skib fjendtlig Ladning", naar det ikke kan godtgjöres, at den er neutral Eiendom og var bragt i Skibet inden Krigens Udbrud.

Som gode Priser ansees: alle Skibe, der tilhöre Storbrittaniens Krone, eller Undersaatter, i hvilken Verdensdeel end disse maatte opholde sig; dernæst, efter nærmere Undersögelse og Sagens Beskaffenhed,

a. Skibe, som antræffes uden Söpas;
b. Skibe, hvis Pas og Skibsdocumenter befindes falske;
c. Skibe, som uden Nödvendighed styre anden Cours, end den i Söpasset bestemte;
d. Skibe, som enten ganske, eller tildeels ere ladte med Krigscontrabande, og bestemte til storbrittaniske Havne, eller have fjendtlige Officierer og Menige ombord;
e. Skibe, der, naar de anholdes, gjöre Modstand;
f. Skibe, som nærme sig en Escadre, der blokerer en dansk Havn, for enten der at drive Handel, eller tilföre Escadren Levnetsmidler.

I ethvert Stifts Hovedstad i Danmark og Norge skal oprettes en Priseret til at dömme i alle Sager af det Slags. For Hertugdömmet Slesvig faaer denne Ret sit Sæde i Flensborg, og for Holsteen i Altona. Den skal bestaae af en Prise-Commissair, som af Kongen udnævnes, og Dommeren paa Stedet.

Fra Priseretten kan appelleres til Overadmiralitetsretten, som holder sit Sæde i Rendsborg; men fra sammes Dom kan ikke videre appelleres. Denne sidste Rets Medlemmer bestode af Viceadmiral Vleugel, Kammerherre Sehestedt, Etatsraad Fritsch, Etatsraad Knudsne, Justitsraad Schmidt-Phiseldeck og Overretsraad Scholtz.

Foruden det sædvanlige Auctions-Salarium erlægges af Kaperiernes Auctionsbelöb 1 p. C. til Söqvæthuset i Kjöbenhavn.

Under 17de September udstedte Kronprindsen fra Kiel en Forskrift for Signalerne for Kystmilicen i Hertugdömmerne; i samme

fastsættes: at, naar kun et saa lidet Antal Fjender nærme sig Landet, at det tilstedeværende Militair, eller Kystmilicen er tilstrækkelig til at bemestre sig samme, skal intet Signal gives om Understöttelse. Er den fjendtlige Magt derimod större, betegnes det ved enkelte Rög- eller Ild Signaler og enkelte Slag fra Kirkeklokkerne. Kommer Fjenden med stor Magt, antændes to Signaler og ringes til Storm, for at hele Egnens Kystværn kan samles.

Til Signaler bruges om Dagen vaade Halmknipper og om Natten gamle Tjæretönder.

For at afhjelpe den store Pengetrang, som ved Krigens Udbrud fandtes i Norge, især Trangen paa mindre dansk Courants Pengesorter, blev der ved en kongelig Forordning af 18de September befalet at lade udfærdige et midlertidigt Repræsentativ for dansk Courant, under Navn af Assignations-Beviser, paa 1, 5 og 10 Rdlr. d. C., hvilke udstedtes af den norske Regjeringscommission i Christiania og skulle i Handel og Vandel som i alle Kongelige Casser modtages lige med rede Sölv og senere inddrages som saadant.

Under 25de September udkom en Forordning for begge Kongeriger og Hertugdömmer, at Enhver, som har i Eie, eller til Bevogtning noget Forraad af Krud, Salpeter og Bly, skal, under haard Pengemulkt, eller corporlig Straf, ufortövet angive Forraadets Störrelse for vedkommende Övrighed og indtil videre ikke udlevere, forbruge, eller afhænde Noget deraf, men holde det i Beredskab til Statens Tjeneste imod billig Erstatning af dets Værdi.

En lignende Forordning udkom under 20de November, angaaende Svovl.

Disse Forholdsregler vare meget trykkende for vedkommende Besiddere, og Andre, som gjorde Brug af disse Varer, saa meget meer som Regjeringen kun paaböd „at holde det i Beredskab til Statens Tjeneste", hvorved Eiendomsretten ophörte, uden at man dog vidste, naar og hvorledes Staten vilde benytte og godtgjöre disse Varer, hvorfor det og umuligen kunde forhindres, at jo Misbrug og Lovovertrædelser i denne Retning fandt Sted. Staten maa vel have Ret til forlods at afkjöbe dens Undersaatter deres Eiendom; men den bör, for det Almindeliges Vel, gjöre saa sjeldent muligen Brug af en saa udstrakt Myndighed, som den i Forordningen af 25de September 1807.

Ved en Kongelig Placat af 25de September blev ogsaa befalet at udmönte en vis Summa i Smaaemönt, for at afhjelpe den i de danske Provindser værende Mangel herpaa.

Ved en Konglig Placat af 2den October blev det bestemt, for at fremme Indförselen af Levnetsmidler til alle norske Havne indtil Udgangen af 1807, at tilstaae Præmier, som bleve: for en Tönde Hvede, Rug og Erter 1 Rdlr.; Byg, eller Malt 72 Sk.; Kartofler, eller Havre 48 Sk.; for Gryn dobbelt saa Meget, som for den Kornart, hvoraf Grynene vare malede; for hver Tönde Smör, Flæsk, saltet, eller röget Kjöd 2 Rdlr. og for Salt 1 Rdlr.; Alt uden Hensyn til, om Tilförselen skete i indenlandske, eller neutrale Skibe. Under 28de December blev denne Forordnings Bydende forlænget til April-Maaneds Udgang 1808.

Ved Kronprindsens Ordre af 4de October blev Feltpostestafetter indförte i Holsteen, Slesvig og Nörre-Jydland, for at spare Cavalleriet. De bestode af ridende Amtsbud, Bönder, som dagligen tilstodes 24 Sk. i Lönning samt frit Qvarteer og Fourage for deres Heste. Denne Indretning blev ogsaa snart indfört i Fyen og paa Öerne Laaland, Falster og Möen.

En Cancelli-Placat af 16de October gjorde nærmere Bestemmelser i Henseende til de af storbrittanniske Undersaatter trasserede, eller endosserede Vexler; og bestemtes deri, at, for at bevise, at den Vexelgjeld, hvorom der var Spörgsmaal, ikke tilhörte nogen storbrittannisk Undersaat, skulde Vexelens Besidder ikke alene være pligtig til for Committeen at fremlægge sine Handelsböger, eller en Notarial-Udskrift, for hvad den Deel af samme angik, men endog, om det skulde befindes nödvendigt, for Retten aflægge sin Eed for Rigtigheden af sit Foregivende.

Paa denne Tid gaves der paa de danske Smaaeöer stor Nöd paa Salt og Urtekramvarer. Af den Aarsag befalede Kronprindsen den 16de October Feltcommissariatet at afhjelpe samme Mangel, hvilket dog var, selv for den forbundet med megen Vanskelighed under den almindelige Spærring.

For at skaffe det fornödne Egetömmer til Flaaden, udkom adskillige Forordninger, alle dertil sigtende. Saaledes blev ved en Kongelig Forordning af 23de October Udförselen af Egetræ og Egetömmer til fremmede Steder forbudt fra samtlige Kongens Riger og Lande. Ved Kongelig Placat af 30te October forbödes det indtil videre i Danmark og Norge at sælge, uden Admiralitets- og Commissariats-

Collegiets Tilladelse Egetræ og Egetömmer, som kunde bruges til Skibsbyggeri; jaf ved Kongl. Placat af 13de November blev endog Brugen af Liigkister af Egetræ forbudt, til hvilket Liig det end maatte være.

For at fremme Kjöbenhavns og Öernes Providering for den kommende Vinter, blev ved Kongelig Placat af 30te October al Udförsel af Levnetsmidler fra Kjöbenhavn, Sjælland, Laaland, Falster og Möen forbudt, og derimod Belönninger udsatte for Alle, som fra Fyen og Iydland vilde bringe Födemidler til disse Öer indtil Udgangen af Aaret 1807, hvilket ved Placaten af 28de December s. A. forlængedes til April-Maaneds Udgang 1808.

Ved Placat af 30te October forbödes ogsaa al Handel og alt Samqvem med Landets Fjender strengeligen, saa at ethvert Slags Handel med storbrittanniske Undersaatter skulde endog umiddelbart, straffes med haardt Fængsel; men befandtes Handelen af den Beskaffenhed at umiddelbart Samqvem med Kongen og Landets Fjender derved fandt Sted, skulde den Skyldige have sit Liv forbrudt, Varene confisceres, eller dog deres Værdi udredes i Penge. Angiveren tilsagdes en Belönning af 50—100 Rbd. og Halvdelen af de confiscerede Varer.

Efter saaledes at have omtalet de i Danmark tagne Forholdsregler imod Fjenden og Krigen, vende vi os til det fjernere Norge.

I Norge commanderede ved Krigens Udbrud, og siden 10de Iuni 1803, Generalmajor Prinds *Christian August* til Slesvig-Holsteen-Sönderborg-Augustenborg, i det Söndenfjeldske, eller i Aggershuus og Christiansands Stifter, med Generalmajor v. *Tobiesen* som Commandant i Christiansand; General v. *Krogh* i Trondhjems Stift og den övrige Deel af det nordenfjeldske Norge; og Generallieutanant v. *Hesselberg* paa Bergenhuus og i Bergens-Stift.

Med Undtagelse af Prinds *Christian August*, som var i sin kraftigste Mandsalder, netop 39 Aar gammel, (födt den 9de Iuli 1768) vare de to andre commanderende Generaler Oldinger paa 70—80 Aar, der aldeles ikke kunde forrette nogensomhelst activ Tjenester; Generallieutenant v. *Hesselberg* havde i meget lang Tid ikke engang forladt Sengen og stod ei heller meer op af samme.

Prinds *Christian August* fik den förste Efterretning om Krigens Udbrud fra sin Broder, Hertugen af Augustenborg, som den Gang

netop opholdt sig i Kjöbenhavn, ved et Brev, der ankom med Posten igjennem Sverrig; hvilket da foranledigede Prindsen til strax at tage sine Forholdsregler og udarbeide al den fornödne Detail af Ordrer og Tjeneste-Breve, som vilde blive fornödne, for at de saaledes kunde uden Ophold afgaae til vedkommende Authoriteter, saasnart Kronprindsens officielle Skrivelse herom var modtagen, hvilken ogsaa indlöb, kun nogle Dage sildigere, ved en Estafette ogsaa igjennem Sverrig. I Medför deraf, meddeelte og Prindsen strax derpaa de to andre commanderende Generaler v. *Krogh* og v. *Hesselberg* sin bekomne Ordre. Prindsens næste Omsorg blev at bekjendtgjöre, hvad han havde erfaret, for Norges Indbyggere i en Proclamation, dateret Christiania den 23de August, hvilken Proclamation, forunderligt nok, læstes i Kjöbenhavn först i den franske Moniteur, hvorfra den blev oversat i danske Blade og var saa lydende:

„Norske Brödre og Landsmænd!"

„Det er midt i Fredens Skjöd, medens vor Regjerings vise „Grundsætninger ikke tillade mindste Tvivl om den stadige Neutra„litet, som, uagtet Krigsluen havde antændt det övrige Europa, „hidtil havde bidraget til Danmarks Rolighed og Held, at vi angri„bes ligesaa uventet som grusomt af en Fjende, vi ei have opægget. „Allerede kæmpe vore Brödre i Danmark med ham. Hvad er hans „Hensigt? Hvad er Formaalet for hans Ærgjerrighed? Dette er „Ting, man for Öieblikket hverken kan gjette, eller bestemme. Det „er derfor ikke blot muligt, men sandsynligt endog, at hans Angreb „vil strække sig til os med. I alt Fald bör vi vente et uforudseet „Anfald og anvende alle vore Kræfter til at stöde det med Held „tilbage.

„Ieg gjenkalder derfor hos alle brave Nordmænd deres Tillid „til en Regjering der sætter sin Ære i sine Undersaatters Kjærlig„hed, og hvem de saa lang en Tid skylde deres Lykke, deres fra „Forfædrene nedarvede Kækhed og Uforsagthed, deres fra Arrilds „Tid udmærkede Fædrelandskjærlighed. Alt dette er mig sikker „Borgen for, at de ville komme deres kække Brödre i Danmark „til Hjelp, som i dette Öieblik fordoble deres Anstrengelse for at „seire over Voldsmændene. Til Vaaben! Til Vaaben! tappre Nor„mænd! Fjenden udæsker Eder; bekæmper ham som Eders For-

„fædre, som Eders Brödre i Danmark! værer enige og standhaftige „som de! fölger overalt Eders Anförere paa Ærens Bane! rækker „hinanden broderligen Haanden! og, siden en voldsom Fjende truer „*Frederiks* Arvethrone og Eders Arnesteder, saa sparer efter Eders „Fædres Exempel, hverken Blod, eller Liv, men stöder Angriberne „med Nordmands Kraft tilbage! — Eders Sag er den gode, den „retfærdige!

„Et Folk har dobbelt Kraft, saasnart det strider for sin Konge, „for sit Hjem, for sin Uafhængenhed, det vil sige for sin Tilvæ- „relse. Ethvert Offer paa Fædrelandets Alter, enhver stor og skjön „Handling skal bekjendtgjöres og paaskjönnes af en Regjering, der „elsker Undersaatterne som sine Börn og anseer deres Ære og „Lykke som sine egne! Ethvert godt og klogt Raad skal vel opta- „ges og, om det er passende, fölges. Forsynet vil ynde den gode „Sag; Med dets Bistand skulle Enighed, Kraft og Mod nedstyrte „den overmodige Fjende. Det er for Freden, vi stride. Kongen „har givet sit Folk den, og det vil vide at tage den tilbage"!

En ikke mindre værdig og begeistrende Proclamation blev af General v. *Krogh* under 4de September udstedt i Trondhjem for det nordenfjeldske Norge, ligesom under samme Dato Krigen med England blev bekjendtgjort i Bergen af derværende Stiftamtmand *Bull.*

Overfaldet paa Danmark, som disse Proclamationer anmeldte gjorde stor Opsigt og fremkaldte den meest levende Deeltagelse i det gamle, kjære Norge. Dog, inden vi gaae videre i denne Retning, maae vi först omtale dette Lands Forsvarsmidler til Lands og til Vands.

Den norske Land-Armee bestod ved Krigens Udbrud af:

A. *Linien.*

a°, *Cavalleri:* 4 Regimenter Dragoner, nemlig: det Aggerhusiske Smaaelehnske, Oplandske og Trondhjemske, hvoraf det Aggerhusiske Regiment (ifölge Planen af 19de December 1806) bestod af 1 hvervet Compagni paa 50, og 7 nationale Compagnier paa 75 Menige; og de övrige Regimenter (ifölge Planen af 19de November 1783) bestode af 8 nationale Compagnier hvert paa 75 Menige, men skulle paa Feltfod formere 4 marcherende og 1 Depôt-Escadron, hver paa 120 Menige, hvilket med Officierer, Underofficierer

og Spillemænd udgjör for det Aggerhusiske Regiment 667 og, for de 3 andre Regimenter 687 Hoveder . . = 2728 Hoveder.

b°, *Linie-Infanteri:* 10 Regimenter, nemlig: det Söndenfjeldske, Nordenfjeldske, 1ste og 2det Aggerhusiske, Tellemarkiske, Oplandske, 1ste og 2det Trondhjemske, Westerlehnske og Bergenske.

Af disse kaldtes det Söndenfjeldske og Nordenfjeldske „geworbene", eller hvervede Regimenter og bestode af 2 hvervede Granadeer- og 8 Musqueteercompagnier hvert paa 80 Menige, samt 2 annecterede, nationale Bataillioner, hver paa 6 Compagnier à 100 Menige, som paa Feltfod skulde inddeles i 3 marcherende- og 1 Depôt-Bataillon, hver paa 480 Menige og 20 Artillerister, der (ifölge Planen af 15de Februar 1799) med Officierer, Underofficierer, Spillemænd og Stab udgjorde ved hvert Regiment 2,260 Hoveder, altsaa for 2 Regimenter . . . . . = 4520 Hoveder.

De övrige 8 Regimenter benævntes „*nationale*" og bestode (ifölge Planen af 3die December 1796) af 2 hvervede Granadeer-Compagnier og 2, 3, eller 4 nationale Bataillioner, hver paa 6 Compagnier, som paa Feltfod skulde inddeles i 2, eller 3 marcherende og 1 Depôt-Bataillon.

Af to Granadeer-Compagnier og 2 nationale Bataillioner, bestode 1ste og 2det Aggerhusiske, Tellemarkens og Oplands Regiment, hvert i Alt à 1590 Hoveder . . . . = 6,360 Hoveder.

Af 2 Granadeer-Compagnier og 3 nationale Bataillioner, bestode: 1ste og 2det Trondhjemske- og Westerlehnske Regiment, hvert i Alt à 2,247 Hoveder	= 6,741	—
og af 2 Granadeer-Compagnier og 4 nationale Bataillioner bestod det Bergenhusiske-Regiment i Alt	= 2,904	—
Summa, Linie-Infanteriet	= 20,525	Hoveder.*)

c°, *Lette Tropper:* bestaaende af: det Norske Jæger-Corps, som (ifölge Planen af 30te August 1806) indbefattede

*) Hertil maa endnu lægges det frivillige Röraasiske Bjerg-Corps, opreettet ved Kongelig Resolution af 10de October 1788, til Værkets eget Forsvar.

Et Jæger-Corps paa 4 hvervede Compagnier, i Alt	560 Hoveder		
Den Ullensagerske National-Bataillon let Infanteri paa 6 Compagnier	655 —	= 1515 Hoveder.	
Den Söndenfjeldske Skilöber-Bataillon paa 3 Compagnier	330 —		
Mellem- og Understab fælleds for det hele Corps . . .	10 —		
Den Nordenfjeldske Skilöber-Bataillon paa 3 Compagnier, annecteret det 1ste Trondhjemske Infanteri-Regiment		= 333	—
Det Leirdalske lette Infanteri-Compagni (ifölge Plan af 25de September 1802) annecteret det Bergenhusiske Infanteri-Regiment . .		= 110	—
Summa, de lette Tropper		= 1988 Hoveder.	

d°, *Artilleri*, formerende een Brigade som bestod af:

5 hvervede Compagnier Fod-Artilleri, hvert i Alt paa 76 Hoveder	= 380 Hoveder.	
1 hvervet ridende Artilleri-Compagni, i Alt .	= 102	—
4 nationale Compagnier Fod-Artilleri hvert i Alt paa 109 Hoveder	= 436	—
og 1 nationalt Compagni ridende Artilleri, i Alt	= 86	—
Summa, Artilleri,	= 1004 Hoveder.	

Foruden Arsenalsbetjenter, eet Fyrværker- og Mineur-Compagni og eet Haandværkercompagni, fælleds for den danske, holsteenske og norske Artilleri-Brigade.

Recapitulation.

Cavalleriet	2,728	Hoveder.
Infanteriet	20,525	—
De lette Tropper	1,988	—
Artilleriet	1,004	—
Summa, Linien	= 26,245	Hoveder.

B. *Landeværnet.*

Det ved Krigens Udbrud i Norge værende Landeværn var oprettet ved Kongeligt Rescript af 15de Januar 1742 og bestod af det Mandskab, som havde udtjent ved Linietropperne, eller Felt-Armeen,

d. e. Liniens nationale Deel, hvis Bestemmelse var: indenfor Landets Grændser at forsvare Kongen og Fædrelandet, uden at kunne commanderes ud af Riget. Af dem skulde da udtages „saa mange af de „yngste og dygtigste udi hvert Compagnies District, at af samme „ved hvert nationalt Dragon-Compagni (paa 75 Mand) kunde haves „30 Mand, og ved ethvert nationalt Infanteri-Compagni (paa 100 „Mand) 50 Mand til Landeværnsmænd".

Disse Landeværnsmænd skulle, ifölge Kongelig Resolution af 24de og 30te Iuni 1747, inddeles i visse Compagnier og forsynes med Over- og Under-Officierer; men ved Kongelig Resolution af 5te Iuli 1764 blev Landeværnets hidtil havte Inddeling atter ophævet, og Mandskabet „fordeelt til de staaende Compagnier, i hvis „Districter de boede, og ved hvilke de forhen havde tjent."

Dette Landeværns Styrke var som fölger:

Ved Cavalleriet: Ved det Aggerhusiske Dragon-Regiment 210 Mand, ved de 3 andre 240 Mand . . . . . = 930 Mand.

Ved Infanteriet: 600, 900, eller 1200 Mand ved hvert Regiment, eftersom dette bestod af 2, 3, eller 4 nationale Bataillioner, altsaa ved alle 10 Regimenter . . . . . = 7,500 —

Ved de lette Tropper:

Ved de 2 Skilöber Bataillioner .	300 Mand	= 650 —
Ved den Ullensagerske lette Bataillon	300 —	
Ved det Leirdalske lette Infanteri-Compagni	50 —	

Ved Artilleriet:

Ved 4 nationale Fod- og 1 ridende Compagni, tilsammen 230 —

Summa, Landeværnet 9,310 Mand.

Naar hertil lægges Linien = 26,245 Hoved.

Saa var Summen paa den norske Armee 1807 = 35,555 Hoveder.

Men, omendskjöndt ogsaa denne Armees Tal-Styrke paa Papiret ikke var ringe, saa var den dog i Virkeligheden, ifölge Vacancer, langt svagere; og dens Svaghed forögedes ved den store Mangel paa brugbare og kyndige Officierer og dens uhensigtsrette Organisation, (Pag. 77 og 79). Ved Artilleriet var Mangelen paa Officierer især meget stor og fölelig, og ved Landeværnet manglede baade Officierer og Underofficierer. Ogsaa de menige Artilleristers

Antal var meget for ringe til at kunne besætte Feltbatterierne og betjene Fæstningsskytset, selv om man endog kun regnede 2—3 Mand til hver Canon. Skyts manglede ogsaa baade paa Söbatterierne og paa de fleste Fæstninger.

Ved de nationale Linietropper vare Officiererne paa sjeldne og hæderlige Undtagelser nær, ukyndige baade i den practiske Tjeneste og i Krigsvidenskaberne, hvilket maatte jo være den nödvendige Fölge af de stedfindende militaire Forhold; thi det unge Menneske, som, efter at have paa Academierne lært Begyndelsesgrundene til de militaire Videnskaber, var bleven udnævnt til Officier, kom derefter enten strax, eller dog meget snart, til at ligge paa Landet i Compagni-Districtet. Leilighed til at öve sig i Tjenesten havde han ei; thi de 12 Dages aarlige Exercits var dertil alt for utilstrækkelig, og den övrige Deel af Aaret blev anvendt efter eget Behag; Böger kunde han ei faae til Laans, og til at kjöbe sig dem eiede han ingen Midler. Fölgen heraf blev den, at de unge Mennesker ved Lediggang ikke sjelden forefaldt til Drukkenskab, eller og giftede sig, anskaffede sig en Bondegaard og lagde sig efter Landvæsenet, eller andre Næringsveie for at kunne leve, men uden at tænke paa at studere Militair-Videnskaberne. Henslentrende Livet paa denne Maade, vedbleve de at staae i Tjenesten, til de havde opnaaet en saa höi Alder, at ikke alene Stabofficiererne, men endog störste Delen af Capitainerne ja! stundom Lieutenanter vare Oldinger.

Prinds *Christian August's* Forslag til en Forandring heri modsatte sig Landgreve *Carl* af Hessen, som havde en anden Anskuelse og havde givet den norske Armee sin dahavende Organisation. Forbedringer kunde saaledes ikke bringes i Udförelse.

Med Hensyn til Södefensionen for de vidtlöftige norske Kyster havde man hidtil intet Andet havt, end nogle Galleier og Skjærbaade, hvilke förste af kyndige Söofficierer, vare ansete for aldeles ubrugbare, saavel inden som udenskjærs, og bleve derfor casserede. Canonfartöier vare vel allerede blevne forslaaende i Aaret 1801, men endnu skulde deraf kun være opsendte fra Kjöbenhavn til Frederiksværn 5 Canonchaloupper og 4 Canonjoller, — efter Prinds Christian August Relation havdes endog kun 2 Chaloupper og 3 Ioller. I Bergen og Nordenfjelds var slet intet Söværn. Siden Aaret 1801 havde ogsaa 1 Linieskib og 1 Fregat været oplagte i Christiansand, for dog at have i Norge en Force paa rede Haand i Tilfælde af

Fjendtligheder. Ved Krigens Udbrud laa sammesteds ikkun Linieskibet Louise-Augusta paa 64 Canoner, eftersom Fregatten Triton var i Foraaret 1807 bragt ned til Kjöbenhavn for at repareres, og var endnu ei bleven erstattet. Capitainlieutenant *Stibolt* havde Commandoen over Christiansands Værft, en Post, han beholdt under den derpaa fölgende 7 Aars Krig.

Ogsaa Liniskibet Prinds-Christian-Frederik, paa 68 Canoner, under Commandeur-Capitain *Sneedorffs* Commando og Briggen Lougen, paa 18 Canoner, under Premierlieutenant *P. Wulffs* Commando, var ogsaa i Norge ved Krigens Udbrud, (Pag. 360) hvortil Anledningen var fölgende:

Bemeldte Linieskib med Briggen, som Tender, var den 9de Mai 1807 gaaen under Seil til Nordsöen for at öve Söcatterne. Overeensstemmende med de dem af Admiralitetet givne Ordrer skulde Orlogsskibet ved Enden af sit Krydstogt löbe ind til Christiansand for at aflöse Linieskibet Louise-Augusta, som ogsaa skulde bringes til Danmark for at repareres.

Som Fölge af denne Ordre löbe Linieskibet Prinds Christian-Frederik og Briggen Lougen den 10de August ind til Christiansand; og, da Louise-Augusta alt laa tiltaklet, var allerede den 12te August Prinds Christian-Frederiks Commando, Besætning og Cadetterne gaaet over paa samme, og Skibet seilklart, hvorpaa Prinds Christian-Frederik blev aftaklet og halet ind paa Louise-Augustas Plads. Men kort förend Afseilingen, ankom Capitainlieutenant *Fabricius* den 14de August om Aftenen til Christiansand, sendt af Admiralitetet i en privat söllingsk Cutter, for at bringe Efterretningen om Englændernes Ankomst i Sundet og de af dem gjorte Fordringer, samt bragte den Ordre til Commandeur-Capitain *Sneedorff*: „at „gaae med Linieskibet Louise-Augusta og Briggen Lougen til Fre„deriksværn og der oppebie nærmere Ordre." I Overeensstemmelse hermed afseilede de to Skibe den 16de August fra Christianssand og ankom samme Dag til Frederiksværn. Saaledes havde man da i Norge ved Krigens Udbrud 2 Linieskibe og 1 Brig, foruden ovenfor omtalede lille Canonflotille.

Dette var da Norges Forsvarsvæsen ved Krigens Udbrud 1807. Men i andre Henseender var Tilstanden ei stort bedre. Aarene 1806 og 1807 vare i Henseende til Kornavlingen meget uheldige for Norge. Selv paa Hö havde Hösten været saa ringe, at flere Handende havde om Efteraaret 1806 ladet komme Hö fra England,

Holland, eller Danmark. For at hjelpe paa Almuens Trang vare de Kongl. Magaziner blevne aabnede; men det Udleverede var ei igjen bleven erstattet, saa at der i Magazinerne fandtes betydelige Mangelsposter. Under disse Omstændigheder udbröd nu Krigen; og, da de Skibe, man havde ventet skulde bringe Kornvarer til Norge, udebleve af Frygt for de engelske Capere, saa forögedes Nöden derved; tillige laae de fleste norske Skibe dengang i engelske Havne, bleve fölgeligen der confiscerede, og med dem tabtes ogsaa mange Summer, som tilkom de Handlende for tidligere afsendte Ladninger.

Da Prinds Christian August modtog Kronprindsens officielle Ordrer om Krigens Udbrud, var, som vi alt have omtalet, det Allervigtigste til Norges Forsvar allerede i Detail udarbeidet og tildeels befalet af ham. Men Vanskelighederne vare store, siden Alt manglede, især Provisioner, saavel til Armeen som til Skibene. Ogsaa Pengemangelen var stor; men den blev dog afhjulpen for en Tid ved Kammerherrerne *Rosenkranzes* og *Ankers* samt Kjöbmændene *Plöns* og *Collets* Patriotisme og Virksomhed. Forsvarsvæsenet blev i det Hele indrettet efter de samme Grundsætninger, som i Aaret 1801, og et Commissariats-Collegium nedsat, bestaaende af Overkrigscommissair *Birck*, Oberstlieutenant v. *Bang* og Capitain-Vagtmester v. *Iuhl*. Til Generalqvarteermester udnævntes Ritmester v. *Darre*, en meget dygtig, arbeidsom og redelig Officier, hvis store Virksomhed og Fortjenester af hele Commando- og Forsvars-Væsenet i Norge, vi oftere ville finde Leilighed til at omtale.

Endnu i Enden af August og Begyndelsen af September ankom som forhen enkelte saavel danske, norske som engelske Skibe fra England til Norge, hvor de engelske Skibe bleve belagte med Embargo. Bestilling paa Tömmer fra England blev og endnu stadigen gjort.

De geworbne Corpsers Frifolk fik Ordre til at möde i deres Garnisonsteder og til Besætning af Söfæstningernes Batterier. De nærmeste Compagnier bleve inddragne til Besætning af Frederikstad, Frederiksværn og Christiansand, hvoriblandt en Deel Granaderer og Artillerister; Lodsvæsenet blev og ordnet; En Telegraphlinie indrettedes af Capitain *Ohlsen* langs Kysten, mellem Langesundsfjorden og Frederiksværn, og imellem Hvalöerne, Frederikshald og Frederiksstad, til stor Nytte for Forsvarsvæsenet; Allarmstænger opreistes; Sammel-Pladser for Tropperne bestemtes; Kystværnet organiseredes,

forsynedes med Befalingsmænd og inddeeltes i Divisioner, Sectioner og Roder efter Localiteterne; Stæderne erholdt noget Skyts, Ammunition og en Deel gamle Geværer fra de Kongelige Arsenaler, hvilket og tildeeltes Kystværnet.

Til Linieskibet Louise-Augustas Bemanding commanderedes 80 Mand istedetfor Cadetterne, som förtes til Christiania og indlogeredes i den saakaldte Ankerske Gaard, men fik Underviisning paa Landcadetacademiet. Dog bleve de Ældre og Större senere udnævnte til Maanedslieutenanter, eller tagne til Tjeneste paa Skibene som Cadetter,; og de Mindste og Yngste sendtes i November i 4 Afdelinger ned til Lands igjennem Sverrig til Danmark. Til Batteriet ved Brevig commanderedes 80 Mand; til Svelvigen 110 Mand. Det oplagte Linieskib Prinds Christian-Frederik besattes ved Capitainlieutenant *Stibolts* Activitet, strax med 160 Mand Frivillige og bekom Meddommeren paa Louise-Augusta, Capitain *Jessen*, til Chef; men til de övrige Officierer fik det deels Cadetskibets militaire Lærere, deels nogle Enroulleringsofficierer, og dernæst de ældste Cadetter samt nogle Skibscapitainer til Maanedslieutenanter. Chefen, Capitain *Jessen*, maatte desuden indtræde i Defensions-Commissionen i Christiansand, der bestod af Generalmajor v. *Tobiesen*, Stiftamtmand *Thygesen*, Commandeur *Birck*, Oberst v. *Ahrenfeldt*, Capitain v. *Dietrichson* af Artilleriet og Capitainlieutenant *Stibolt*, hvilken sidste ogsaa erholdt Commandoen over det i Christiansand udrustede Blokskib og Flaadebatteri. Enroulleringschefen bekom derpaa Ordre til at udskrive 250 Mand til Prinds Christian-Frederiks videre Besætning, ligesom det nödvendige Antal til Canonfartöiernes Bemanding. Fölgen heraf var, at dette Linieskib i den förste Uge af September Maaned laa fuldt udrustet og fortöiet i Christiansands vestre Havn, tvers for Löbet. Lodsfartöier bleve fra Christiansand hver Dag udsendte for at advare danske, eller norske Skibe fra ei at söge til Sundet, eller til Belterne.

Efterat disse Anstalter vare trufne, blev et lille Observations-Corps under Oberst v. *Holst's* Commando, nærmest bestemt til at dække de to Orlogsskibe, sammendraget ved Frederiksværn, bestaaende af 1 Granadeer-Bataillon af Söndenfjeldske Infanteri-Regiment, 1 Musketeer-Bataillon af Nordenfjeldske Infanteri-Regiment, et Jæger Compagni, et Dragon-Compagni og et 3 ℔ Batteri.

At proviantere disse Tropper var forbundet med megen Vanskelighed, eftersom ogsaa Södefensionen behövede Meget.

Fæstningerne bleve besatte:

Kongsvinger med 1 Jæger-Bataillon og 1 Compagni let Infanteri;
Frederikssteen med 2 Bataillioner af Söndenfjeldske Infanteri-Regiment;
Frederikshald med 2 ditto af Nordenfjeldske Inf.-Regiment, de der liggende Artillerister, 1 nationalt Artilleri-Compagni af Söndenfjelds, 1 Garnisons-Artilleri-Compagni af Söndenfjelds og Nordenfjelds. Ageröen besattes med 250 Mand.
Aggershuus med 1 Granadeer-Bataillon af 1ste Aggerhusiske og 1 Granadeer-Bataillon af Oplandske Infanteri-Regiment.
Frederiksværn med 1 Granadeer-Bataillon af 2de Aggerhusiske- og 1 Granadeer-Bataillon af Tellemarkens Infanteri-Regiment, samt 500 Söfolk, og det Holst'ske Corps.
Christiansand med 2 Granadeer-Compagnier, 9 Nationalcompagnier af Westerlehnske Infanteri-Regiment, 400 Söfolk samt Mandskabet til det derværende flydende Batteri og Blokskib.

Da Prinds *Christian August* havde foretaget alt hertil Sigtende, foretog han den 27de August en Reise fra Christiania langs Kysten til Christiansand, for at undersöge hvorvidt hans Ordrer vare bragte i Udförelse, samt hvad Videre der maatte være at foretage med Hensyn til Forsvaret. Denne Inspectionsreise varede 7 Dage, og var han den 2den September atter tilbage i Christiania.

Underveis modtog han Kronprindsens Ordre til at udöve Fjendtligheder imod Englænderne, ligesom han ogsaa den 29de August i Frederiksværn modtog Kongens Ordre, dateret Kolding den 24de August, om Nedsættelsen af en Regjeringscommission for Norge. Ved denne Leilighed lære vi at kjende denne elskelige Prinds's Beskedenhed, idet han strax gjorde en underdanigst Indstilling til Kronprindsen, frabad sig den ham tildeelte Post, og tillod sig at foreslaae General v. *Krogh* til Præses i Commissionen hvem han, foruden at Manden var ældre ansaae for dygtigere og værdigere dertil end sig selv; ja! han tilböd endog at ville med al Fornöielse tjene under bemeldte General. Desuden opregnede han flere Generaler saasom: *Wachenitz*, *Krogh*, *Hesselberg* og *Schmettow*, som Alle vare ældre end han, hvorfor og hans ny Stilling maatte let fremkalde Misundelse og Ubehageligheder.

Imidlertid svarede Kronprindsen under 6te September egenhændigen herpaa: „Angaaende Regjerings-Commissionen, da troer jeg, „at den Maade, paa hvilken den er sammensat, aldeles vil svare til „Öiemedet; og, da Deres Durchlautigheds Forretninger, som com- „manderende General Söndenfjelds, medtager Dem meget af Deres „Tid, er ogsaa Personalet saa stort i Commissionen, for at, om De „ei kan deeltage i alle Forretninger, der dog altid er 3 Medlem- „mer". Prindsen greb derfor fra nu af til Regjerings-Forretningerne med Klogskab, Dygtighed og Kraft.

Paa sin Inspectionsreise fandt han de givne Befalinger alt bragte i Udförelse. Batteriet ved Svelvigen blev armeret med 18 Canoner, samt et Blokskib armeret af Borgerne. I Frederikstad blev 2 Batterier anlagte ved det vestlige Indlöb, hvortil en Kjöbmand ved Navn *Mörk* skjænkede de fornödne 6 ℔ Canoner, og Borgerne organiserede sig i et Artillericompagni. I Frederiksværn vare alle Batterierne monterede, og Linieskibet Louise Augusta aldeles betrygget. Prindsen roste især Commandanten, Capitain *Fabricius* for Driftighed og Dygtighed. I Langesund var et Batteri paa 12 Canoner. I Christiansand, hvor han kun forblev nogle Timer, vare alle Batterier monterede paa det Bedste; og en Kjöbmand der tilböd et Skib uden Betaling til Blokskib, hvilket blev besat med 12 à 16 Canoner, og Besætningen, saavel dertil, som til Flaadebatteriet, skulde skee ved Frivillige med 15 Rbd. Haandpenge. Hele Armeen blev sat paa Cantonnementsfod, og de til Frederiksværn bestemte Tropper paa Feltfod. Ved Regjerings-Commissionens Befaling af 9de September bleve Fyrerne slukkede overalt paa Norges Kyster og Sömærkerne borttagne. Færder-Fyr var alt slukket den 31te August. Lindenæs og Markö bleve det derimod den 11te September.

Paa denne Reise udkastede Prindsen en Plan til at komme Kjöbenhavn til Undsætning. Til den Ende skulde de to Orlogsskibe samt Briggen Lougen samles i Frederiksværn med alle de Skibe, som fandtes i Christiania og Langesunds Fjordene, samt i de övrige Havne i Nærheden, alle til Troppernes Transport.

Bestemmelsen var at formere 8 à 10 svage Infanteri-Bataillonner, medtage Geværer og forstærke disse Bataillonner med sjællandske Bönderkarle. Det medtagne Artilleri skulde i Sjælland forsynes med Heste, ligesom og de Cavallerister, man kunde medtage. Styrken af det Hele blev omtrent 6000 Mand. Disse vilde han kaste i

Land paa den nordvestlige Kyst af Sjælland under Orlogsskibenes Beskyttelse, og derfra skulde de operere længere frem igjennem Skov-Egnene paa Vest-Kysten af Issefjorden til henimod Roeskilde. Efter Tilbagekomsten til Christiania arbeidede Prindsen videre paa denne Plan, som forresten udfordrede den störste Hemmelighed, hvorfor han og kun torde tale med meget faa Personer derom, indtil Kjöbenhavns Capitulation gjorde denne Plan unyttig.

Capitulationen fremkaldte som alt omtalet, den störste Deeltagelse og Sensation over hele Norge, da man havde Haabet, at Kronprindsen vilde selv have kunnet foretage Noget til sin Hovedstads Frelse; og man fortalte mange Historier herom. En i Sverrig udgiven Afhandling „om „Aarsagerne til, at Norge havde mistet sin Selvstændighed" blev i denne Tid sendte til Norge og selv til Videnskabernes Selskab i Trondhjem; men den blev af General v. *Krogh* confisceret endog imod Biskop *Bugges* Villie.

Stemningen var i Landet, i det Hele tagen, god; dog bedre paa Landet, end i Stæderne. Prindsens Proclamation af 23de August virkede godt, da han var agtet, fölgeligen ogsaa elsket, og fortjente at være det. Nationen erholdt imidlertid nu större Tillid til sig selv, og Enhver vilde efter Evne bidrage til Fædrelandets d v. s. Norges Forsvar. Flere Stæder, saasom Frederikshald, Dröbak, Moss, Drammen, Christiania, o. s. v, oprettede strax frivillige Jægercorps; andre kom senere til; og alle viste megen Enthousiasme for den gode Sag. Skulde et Angreb skee fra Sverrig af, saa vilde enhver Nordmand vise, at han ikke stod tilbage for sine Forfædre. Iblandt de Embeds-Mænd, som især viste Virksomhed, nævnte Prindsen i sin Rapport (af 3die September) Stiftamtmand *Thygesen*, Capitainerne *Dietrichson* og *Stibolt* i Christiansand, Commandanterne Capitain *Fabricius* i Frederiksværn og Oberst v. *Gedde* i Frederikstad, Capitain *Lassen* i Christiania o. fl.

Prindsen omtalede i denne sin lange Rapport 3de Hovedmangler: Penge, Munderingssorter og Levnetsmidler; og tilföiede, at dersom denne Tilstand skulde vare længere, end nogle Maaneder, og Kronprindsen ikke kunde hjelpe, saa vilde man, blive overvunden uden at kæmpe.

General v. *Haxthausen*, Deputeret i det norske Generalitets- og Commissariats-Collegium, men som opholdt sig hele Tiden hos Kronprindsen i Kiel, var dog af den Formening, at Depôterne havde

betydelige Forraad, især af Sko og Skjorter; ligesom ogsaa, ifölge de havende Lister, at samtlige norske Fæstninger Aggershuus, Frederikstad, Frederiksteen, Kongsvinger, Blakier, Bergen og Trondhjem den 30te Iuni 1807 havde i sine Magaziner 4,949 Tdr. Rugmeel 42,679½ Td. Rug, 1,755½ Td. Byg, 39,793 Tdr. Havre og 1,690 Skß Hö; hvoraf i Bergen var 2,794 Tdr. Rug og 220 Skß Hö; I Trondhjem 452 Tdr. Rugmeel, 12,015 Tdr. Rug, 1,462 Tdr. Byg, 6,279 Tdr. Havre og 200 Skß Hö, hvilket under sædvanlige Fredsforhold var betydeligt, men kun af ringe Varighed, nu da hele Armeen blev sat paa Krigsfod, og skulde födes af Magazinerne.

Da Sö- og Landfæstningerne skulde besættes, maatte Landeværnet tages til Hjelp; og mange Troppeafdelinger brugte 4 Uger paa Marchen til Depöterne og Garnisonerne. Naar nu Besætningerne og Garnisonerne fraregnedes, bleve som mobilt Corps til Disposition — ogsaa fraregnet de ved Frederiksværn, nödvendigste Tropper, nemlig: 1 Dragon-Regiment, et Compagni Jægere og 1 3 ß Batteri — omtrent 6000 Mand Infanteri, 8 à 900 Jægere, 2 Cavalleri-Regimenter, 1 ridende og 1 Fod Batteri, til hvis Betjening blev taget Halvparten af Regiments-Artilleristerne.

„Denne Stilling" — slutter Prindsen — „er ei glimrende; „blot at vi vinde nogen Tid! Alt, hvad der er muligt; Alt, hvad „Standhaftighed, Mod og god Villie formaaer, skal skee! der maa „ingen Besværligheder gives! men det er og Pligt at fremstille sine „Omstændigheder, og, dersom man ei kan naae sin Hensigt, hellere „falde med Ære!"

For at afhjelpe Pengemangelen, sammenkaldte Prindsen paa sin Reise langs Kysten Repræsentanterne for de forskjellige Stæders Kjöbmandskab og foreslog dem at give Trælast, Jern m. m. til Hypothek, hvorpaa man da kunde udstede Sedler. De vare og villige dertil, imod selv at erholde ¾ og overlade ¼ af Værdien til Regjeringen som et Laan, hvorved der vilde indkomme et Hypothek paa flere Millioner.

Dette Forslag blev ei approberet af Regjeringen i Danmark, hvorimod der til Norge opsendtes Blanquetter til Assignations-Beviser, Overeensstemmende med Forordningen af 18de September 1807.

Prindsen fandt sig dernæst nödsagen til at reorganisere Infanteri-Regimenterne, for at Mandskabet af ethvert Distrikt kunde, saa meget

muligt, blive sammen, og for tillige at erholde noget Garnisonsartilleri. Denne Reorganisation udförtes paa fölgende Maade.

Ved de hvervede Regimenter bleve Granadererne formerede paa 2 Compagnier, hvert paa 150 Mand. Musqueteerbataillonerne formeredes paa 8 Compagnier, hvert til 100 Mand; og, om fornödent gjordes, vilde de kunne vorde end mere forstærkede. Af de övrige National-Compagnier formeredes et Garnisons-Artillericompagni; og, hvad der blev tilovers, afgaves til et Depôt.

Ved de nationale Regimenter bleve Granadererne ligeledes formerede paa 2 Compagnier, hvert paa 150 Mand. Til de marcherende Musketeer-Bataillioner afgav hvert Compagni 1 Officier, 4 Underofficierer, eller Vicecorporaler og 50 Mand, og af de 3 resterende Compagnier formeredes 1 Compagni.

Af 2 Regimenters Granadeercompagnier formeredes 1 Granadeerbataillon.

Ethvert hvervet Regiment erholdt dernæst 2 Musketeer- og 1 Depôt-Bataillon, og de nationale Regimenter fik 1 Musketeer- og 1 Depôt-Bataillon. De 10 reglementerede vacante Nummere bleve besatte; og disse, alle Landeværnsmænd, tilligemed de övrige Vacancer förtes til Depôtbataillonerne.

Imidlertid frygtede man ei endnu i Norge for noget Anfald fra svensk Side, skjöndt man vel hörte tale om Forberedelser, der gjordes i Sverrig. Derimod frygtede man i Sverrig et Angreb fra Norge af. Ogsaa erfarede man i Norge, at Kongen af Sverrig vilde urokkeligen forblive i sin Forbindelse med England. Forklædte svenske Officierer vare ogsaa seete i Begyndelsen af September i Egnen af Frederikssteen, paa Veien fra Marker, at recognoscere Veien og Fæstningen. Da man vilde arrestere dem, satte de sig til Modværge og undlöbe.

Paa svært Skyts var især stor Mangel. I samtlige söndenfjeldske Fæstninger havdes kun 10 24 ℔ og 80 18 ℔ Canoner, hvoraf 56 vare i Christiansand, og et i Frederiksstad værende Batteri manglede tildeels Lavetter. Den commanderende General opfordrede derfor Iernværkseierne til at stöbe Canoner, hvortil de og vare meget villige; men Stöbningen foraarsagede mange Vanskeligheder. Massovnene og Bygningerne vare overalt forfaldne; Kul og Reqvisiter havdes ikke. Omsider stöbtes dog Canoner paa Moss og i Laurvig, de to eneste Steder, som havde Boremaskiner.

Paa Geværer var der ligeledes Mangel. Et Forslag blev derfor gjort af Grev v. *Vedel* til Anlæggelse af en Geværfabrik, naar Geværleverancen til den norske Armee maatte overdrages ham, et Forslag, som ei blev antaget af Kronprindsen. Krud havdes heller ikke; Krudmöller sattes derfor i Gang, men baade Svovl og Salpeter manglede. Imidlertid erholdt man saavel Svovl som Krud fra Sverrig, og Salpeter sögte man at tilvirke selv i Landet, til hvilken Ende Professor *Maschmann* udgav en trykt Afhandling om Maaden, hvorpaa dette skulde skee, til Brug for Almuen, hvem den frit uddeeltes til. Det slette og svage Krud i Magazinerne blev, paa Begjæring, overladt til Bjergværkerne, for at holde disse i Drift. Der blev ogsaa gjort Forsög paa at tilberede Barkebröd paa den bedste Maade; og endeel Pröver af samme Bröd var nogenlunde spiselige, især af Lindebarken. Pengemangelen var over al Beskrivelse trykkende. Selv Papiirspenge kunde ei forarbeides, af Mangel paa Papiir; og Papiirsfabricationen, der begyndtes paa, gik desuden meget langsomt af Mangel paa Arbeidere.

Söforsvaret laa især den commanderende General paa Hjerte. Den norske Regjerings-Commission havde alt under 2den September udnævnt en Defence-Commission for Norges Kyster, bestaaende af Commandeur-Capitain *Sneedorff* og Commandanten i Frederiksværn, Capitain *Fabricius*, og paalagt dem at afgive deres Betænkning angaaende Kysternes Forsvar fra Frederikshald til Christiansand. Samme Befaling var allerede under 28de August directe given Commandeur-Capitain *Sneedorff* af Kronprindsen, men den kom ham först tilhænde den 4de September. Denne Commission blev lykkeligviis derved understöttet i sine Forslag og Arbeider, at 4 Söofficierer, som havde været permitterede paa videnskabelige Reiser i Sverrig, reiste ved Krigens Udbrud med England til Norge og meldte sig der til Tjeneste. Allerede den 6te September indgav Defence-Commissionen Rapport og Forslag til Regjerings-Commissionen, og Hovedpuncterne deri vare: at Christiansand, Arendal, Öster-Riisör, Langesunds-Fjorden, Frederiksværn, Laurvig, Tönsberg, Christiania, Moss, Frederiksstad og Frederikshald skulde gives Söforsvar af det sværeste Skyts, man kunde overkomme.

Dernæst blev foreslaaet: at bruge Linieskibet Prinds Christian-Frederik som Defensionsskib ved Christiansand, og Linieskibet Louise-

Augusta ved Frederiksværn. Hvor man skulde anvende Briggen Lougen og Canonflotillen vilde nærmere vorde bestemt, naar de Local-Undersögelser vare fuldbragte, som til den Ende foretoges langs Kysterne af Capitainlieutenant *Fasting* fra Frederikshald til Christiania; af Premierlieutenant *Schifter* fra Christiania til Laurvig; af Premierlieutenant *Grove* fra Frederiksværn til Arendal; af Premierlieutenant *Lous* fra Arendal til Mandal, og af Premierlieutenant *Hensler* fra Mandal til Stavanger. Endeligen tilraadede Commissionen at slukke Eyrene og opmuntre til Kaperier.

Kaperes Udrustning var i Norge i Begyndelsen af Krigen forbunden med mange Vanskeligheder; deels fordi man manglede Skyts og Ammunition; deels fordi Private manglede Lyst dertil, eller forstode sig ikke derpaa; tildeels var det Samme Tilfældet med den Kongelige Marine efter den lange Fred. Dog kom senere ligesom i Danmark baade Lyst og Erfaring til Syne hos alle Classer af Samfundet, efter at de förste Kapere havde været heldige og kom tilbage med rige Priser.

Allerede under 26de August blev Commandeur-Capitain *Sneedorff* af Kronprindsen udnævnt til Höistcommanderende saavel for Skibene, som for Roflotillen, Alt under den commanderende General, Prinds *Christian August*, som dog redeligen tilstod sin Ukyndighed i Söväsenet og derfor overlod samme til vedkommende höistcommanderende Söofficier, indskrænkende sig til at meddele samme de Underretninger, der indlöbe til Generalcommandoet og vare Söväsenet vigtige, samt at bidrage, hvad han formaaede, til Skibenes Forsvar og Proviantering. Commandeurcapitain *Sneedorff* udnævnte derpaa Capitain *Jessen* til at commandere den flydende Defension i Christiansands vestre Havn, og Capitain *Stibolt* i den östre Havn.

Skibenes Proviantering voldte, næst deres Forsvar, det meste Arbeide; imidlertid meldte Commandeur-Capitain *Sneedorff* dog den 25de August til Admiralitetet, at han havde kjöbt af et fransk Skib Rug, Malt og Brændeviin for sine to Skibe, for 6 Maaneder, men at han besad kun Lidet, eller rettere Intet af Fedevarer.

Ogsaa nordenfjelds var den commanderende General v. *Krogh* ikke mindre driftig. Da han havde modtaget Kronprindsens Ordre af 16de August, bleve Batterierne i Trondhjem og Christiansund satte i Forsvarsstand og monterede med saa mange Canoner, som der havdes. Ogsaa her var Mangelen paa svært Skyts meget stor,

da de tidligere forlangte Canoner ei vare blevne opsendte, hvorfor ei heller noget Flaadebatteri ved Trondhjem kunde sættes i Söen; derimod var man i Christiansund saa heldig at faae 10 8 ℔ hollandske Canoner tillaans af en Kjöbmand, hvormed man der i Enden af October Maaned monterede et Flaadebatteri. Saaledes laante man da ogsaa i Trondhjem 12 Canoner, for dermed at armere et Landbatteri ved Toldboden. Tropper bleve indkaldte til Fæstningen, ligesom til Christiansund, hvilket sidste Sted blev underlagt Major v. *Bruuns* Commando.

Granadeerbataillonen af 1ste og 2det Trondhjemske Regiment og 2 Escadroner bleve satte i marchfærdig Stand; de 3 nordenfjeldske Skilöbercompagnier bleve forlagte langs Grændsen. Den 1ste Bataillon af hvert Regiment erholdt Ordre til at være beredt paa at rykke ind i Trondhjems Fæstning, saafremt Granadererne skulde blive beordrede söndenfjelds til.

Af Dragon-Landeværnet blev formeret 2 Escadroner, hver paa 120 Mand; af Infanteri-Landeværnet 12 Divisioner, hver paa 150 Mand. De 50 Landeværnsmænd ved hvert Skilöber Compagni bleve beordrede til, i paakommende Tilfælde, at stöde til deres Compagnier.

Mangelen paa Officierer var ogsaa her meget fölelig. Ikke mindre Mangelen paa Penge. General v. *Krogh* tilskrev desangaaende Regjerings-Commissionen under 13de November og bad den sende ham strax 100,000 Rdlr. til de allernödvendigste Udgifters Bestridelse. Da samme nu selv var i den störste Pengeforlegenhed, kunde den ikke opfylde Generalens Önske.

I Bergen blev Forsvaret ligeledes indrettet; Tropper indkaldtes til Fæstningen; Batterierne ved Byen monteredes, og dens Forsvar betryggedes af Commandanten Generallieutenant v. *Hesselberg*, der, uagtet han var bestandigen syg, dog ikke forsömte at ordne det Nödvendige, Forsvaret vedrörende.

Hvad der söndenfjelds især forvoldte Generalcommandoet saa megen Möie var de der værende 2 Linieskibe, som desuden, for at forværre Omstændighederne, vare blevne skilte ad, hvorved Kræfterne ogsaa bleve adspredte, og de sattes ud af Stand til at yde hinanden Bistand.

Ved den norske Kyst krydsede paa denne Tid 2 engelske Escadrer; den ene imellem Frederiksværn og Christiansand, bestaaende

af 2 Linieskibe og 1 Fregat; den anden, som allerede den 1ste September blev signaleret ved Færder og den 7de September seet ved Skagen, bestod af 2 Linieskibe, 2 Fregatter, 3 Brigger og 1 Cutter. Det var saaledes indlysende, at deres Bestemmelse var at blokere de to danske Linieskibe og, om muligt, sögo at erobre, eller dog ödelægge dem. Generalcommandoets og Skibschefernes Bestræbelser maatte derfor gaae ud paa at forhindre Fjenden i at opnaae sin Plan. Opgaven var ikke ganske let, hvilket vi ville erfare af de fölgende Begivenheder, og var det saa meget mindre, som Fjendens Styrke ikke var bekjendt, saa at de active og ærekjære Skibschefer samt övrige Officierer og Besætning gjerne kunde fristes af deres Patriotisme og gode Villie til at löbe ud og indlede en Kamp med en tilsyneladende svag Fjende, der dog pludseligen kunde forstærkes, derpaa angribe og let udsætte vore Skibe for Fare. Saaledes vare netop Omstændighederne den 6te September, idet man fra Frederiksværn saae et engelsk Orlogsskib 3 Mile fra Land, hvilket foranledigede Commandeur-Capitain *Sneedorff* til om Eftermiddagen at staae til Söes med Linieskibet Louise-Augusta og Briggen Lougen, for at opsöge det. Næste Formiddag erholdt man Efterretning om, at ovenmeldte store Escadre krydsede ved Skagen. Hurtigen sendtes nu et Fartöi ud, for at varsle Commandeurcapitain *Sneedorff* om den Fare, hvori han svævede, og gik han derfor den 7de September om Aftenen Kl. 6 uskadt atter til Ankers ved Frederiksværn.*) Den commanderende General, Prinds *Christian August*, tilkjendegav imidlertid Skibschefen sin Misbilligelse over et Togt, der saa let kunde have havt de sörgeligste Fölger for Skibene. Det viste sig forresten paa dette korte Togt, at Linieskibet Louise-Augusta ikke var i den Tilstand, at dermed kunde voves Noget; thi i disse 1½ Dag havde det, skjöndt Veiret just ikke var stormende, liidt meget Havari paa Seil, Toug og andre Redskaber.

---

*) Man vil af denne og flere lignende Tildragelser i samme Krig noksom erfare Frederiksværns Vigtighed som Sö-Station, da Krigsskibe derfra hurtigen kunne löbe ud, og, naar fornödent gjöres, atter hurtigen vende tilbage. Norge har senere ikke desmindre anlagt et Marineetablissement, Horten, langt inde i Christiania-Fjorden og langt fra de Kyster, hvorpaa dens lille Marine skal virke, hvilket bliver vel en Gaade for Alle, undtagen for de Personer, som have tilraadet og foreslaaet dette Anlæg.

Imidlertid lode Englænderne ikke Norges Kyster i lang Tid forblive i Uvished om deres sande Hensigter.

Den 10de September viste sig den fjendtlige Escadre ved Christiansand, og 1 Linieskib paa 74 Canoner, 1 Fregat paa 36 Canoner og 1 Brig paa 18 Canoner, under Capitain *Stopfords* Commando, löbe samme Dag ind og bemægtigede sig det lille, gamle, forladte Fort med Havn, Flekkerö, imedens 1 Linieskib og 2—3 Fregatter krydsede udenfor. Nogle Baade, som Englænderne samme Dag sendte i Land for at hente Vand, bleve forjagede af Soldater fra Christiansand. Næste Dag den 11te September sendte Fjenden nogle mindre Fartöier ind imod Byens Havn, for at oplodde Indlöbet, men de bleve afviste ved Canonskud fra Linieskibet Christian-Frederik; og den 13de September fandt et lille Engagement Sted imellem Forposterne og nogle fjendtlige Partier paa Veien til Flekkerö.

Paa flere Steder endnu af Kysten havde Fjenden gjort Landgang og tilladt sig adskillige Voldsomheder og Plyndringer, især i Mandals-Amt, hvor de havde borttaget Faar, opbrudt Lader, o. s. v., saa at Almuen vel var meget forbittret paa Englænderne, men dog af Frygt havde tillige forladt sine Boliger paa Kysten. Iblandt det engelske Mandskab hörte man vel Nogle tale Dansk, eller Norsk; hvilket og er rimeligt nok, siden mange Danske og Nordmænd tjente för Krigen paa de engelske Skibe. Fjenden syntes især at være i Forlegenhed for Lodser og for Levnetsmidler.

Den 13de og 14de September gjorde han Jagt paa indlöbende Skibe, men blev dreven tilbage ved Landbatteriernes Ild.

Den 14de September sendte Capitain *Stopford* en Parlamentair med et Brev til Commandanten i Christiansand, vel nærmest for at faae Leilighed til at recognoscere Befæstningsvæsenet i Havnen.

Brevet löd som följer.

„*Ombord paa Hans brittiske Majestæts Skib Spencer, paa 80 Canoner, den 14de September 1807.*"

„Sir!

„Ieg har bemærket, at adskillige Indbyggere i denne Egn have „forladt deres Boliger, som om de ventede et Angreb fra Sö- og „Land-Magten under min Commando."

„For disse Indbyggeres Skyld anseer jeg det for en Pligt at „gjöre Deres Excellence bekjendt med, at jeg ikke har den mindste

„Hensigt at forurolige de fredelige Indbyggere paa denne, eller „paa nogen anden Deel af Kysten; og jeg forsikkrer Deres Excel- „lence, at De kan underrette dem om at vende tilbage til dere „fredelige Boliger og Forretninger uden ringeste Frygt."

„Skydningen forleden Dag foranledigedes derved, at en dansk Styrke „havde taget en truende Stilling nær vore Skibe; og under nærvæ- „rende Omstændigheder blev det da min Pligt at forhindre hvilken- „somhelst Magt fra at tage sig et Standpunct for nær dem.

„Under den videre Udförelse af mine Ordrer, den, der vil iværk- „sættes, saasnart jeg er forenet med Resten af min Magt, der nu er „fraværende, skal jeg omhyggeligen afholde mig fra at molestere „nogen By, eller Bolig, paa Kysten, med mindre jeg maatte tvinges „dertil ved Selvforsvar, nemlig mod Angreb af Batterier."

Commandanten, Generalmajor v. *Tobiesen*, svarede paa denne Skrivelse, under samme Dato, saaledes:

Christiansand den 14de September 1807.

Min Herre!

„Ieg har havt den Ære at modtage Deres Höivelbaarenheds „Skrivelse af Dags Dato, som sikkrer mig for, at intet Individ af „det under Deres Commando staaende Militaire vil for Fremtiden „tillade sig Voldsomheder, som de, der under det engelske Flags „Beskyttelse ere i de seneste Dage udövede her paa Kysten."

„Det gjör mig imidlertid ondt, at jeg efter Pligt maa forsikkre „Dem om, at, efter den af den engelske Regjering imod Danmark „brugte Fremfærd, vil ingen Nordmand endnu kunne vende tilbage „til sin fredelige Bolig."

Det var i Dag, den 14de September, at Prinds *Christian August* erholdt Efterretning om Kjöbenhavns Overgivelse og Flaadens Tab, hvilket fremkaldte stor Sorg og Deeltagelse over hele Norriges Land. Ingensinde vare dette Lands troe Beboere meer patriotiske, begeistrede, krigerske og det danske Kongehuus hengivne, end netop paa denne Tid, saa at hver af Norges Sönners kjæreste Önske var: personligen at deeltage i den Kamp, som forestod imod de den Gang almindeligen kaldte „Havets Tyranner."

Imidlertid forlode de 3 fjendtlige Skibe atter Flekkerös Havn den 18de September om Aftenen Kl. 7; og strax derefter saae man det derværende befæstede Castel „Frederiksholm" at brænde og derpaa Taarnet springe i Luften. Da man næste Morgen fra Christian-

sand af undersögte Stedet, fandt man den halve Side af Taarnet nedstyrtet, og Taget kastet i Söen, ligesom og af Commandantboligen kun de 3 Sider af Muren staaende tilbage. I Gruset fandtes 3 fjendtlige Liig, hvoriblandt 1 Midshipmans.

Men den 20de September kom de fjendtlige Skibe, forstærkede med 2 Fregatter, atter tilbage til Flekkerö-Havn, den alle 5 Skibe atter forlode Dagen derpaa den 21de September.

I Christiansand havde Defence-Commissionen armeret 4—5 Landbatterier med 66 svære Canoner og 4 Haubitzer, understöttede af 2 Flaadebatterier paa 16 Canoner samt Linieskibet Prinds Christian-Frederik paa 68 Canoner. Denne Styrke syntes at maatte kunne modstaae et endog betydeligt fjendtligt Angreb. Men ikke destomindre foreslog Defence-Commissionen til Generalcommandoet endvidere at forstærke Christiansands Havn og By med Orlogsskibet Louise-Augusta, Briggen Lougen og Canonflotillen, altsaa med hele Söværnet, som endnu var beliggende i Frederiksværn, i hvilket Tilfælde det da maatte ansees for umuligt, selv for en anseelig, fjendtlig Overmagt, at kunne med Fordeel angribe samme; og vilde Södefensionen tillige afgive en samlet Styrke, hvormed man leilighedsviis kunde virke og holde Farvandet imellem Norge og Jydland röddeligt. For at forsöge Muligheden af Linieskibet Louise-Augustas Forening med Linieskibet Prinds Christian-Frederik, og for at bortjage engelske Skibe fra Kysten, blev, den 18de September, Capitainlieutenant *Bille* detacheret med 3 Canonchaloupper, 2 Canonjoller og 1 Skjærbaad indenskjærs fra Frederiksværn til Christiansand, hvor de ankom den 23de September og bleve posterede imellem Linieskibet og Odderöen. Ogsaa blev paa samme Tid en liden Transport Kasteskyts og nogen Ammunition afsendt til Christiansand. Dog blev denne Forenings-Plan atter opgiven af Commandeurcapitain *Sneedorff*, hvorom han meddeelte Capitain *Jessen* Underretning.

Efterat nu Christiansand var blevet forstærket med en Deel af Roflotillen, nærmede den engelske Escadre, bestaaende af 2 Linieskibe, 1 Fregat og 1 Brig, under Capitain *Stopford*, sig atter Christiansand den 27de September om Formiddagen Kl. 11½ og indsendte en Parlamentairbaad, som blev stoppet fra Linieskibet udenfor Dybingsholmen, og fra hvilken overleveredes til den paa Baaden værende Söofficier tvende Breve, begge fra Capitain *Stopford*; det ene til

Commandanten, Generalmajor v. *Tobiesen*, og det andet til Linieskibets Chef, Capitain *Jessen*. Brevet til Commandanten var saalydende:

„Ombord paa Hans brittiske Majestæts Skib Spencer, paa 80 Canoner, den 25de September 1807."

„Sir!

„Kjöbenhavn og den danske Flaade er i den brittiske Magts „Besiddelse. Den danske Flaade vil snart være færdig til at gaae „til Söes, og en Deel af de brittiske Tropper ere allerede indskibede, saa at vi vente hvert Öieblik en Division af dem udenfor „Christiansand. Förend denne ankommer, önsker jeg, at Deres „Excellence vilde höre Menneskehedens Stemme og redde Christiansands By for en Storms og den visse Ödelæggelses Rædsler."

„Min Admiral har beordret mig at forlange det i Christiansand „liggende 70 Canonskib. Gjöre Batterierne nogen Modstand og fyre „paa Skibene ved deres Indlöb i Havnen, maa Byen finde sig i sin „Skjæbne, og al privat Eiendom vil blive confiskeret; men, afholder man sig fra en unyttig Modstand mod 2 brittiske 74 Canonskibe, skal Byen og al privat Eiendom vorde urört og respecteret. „Disse ere Vilkaarene ved Kjöbenhavns og den danske Flaades „Overgivelse."

„De Danskes Ære er alt for vel bekjendt og grundet, til at „nye Beviser udfordres paa Christiansands og dens Indbyggeres Bekostning, samt dens Tilintetgjörelse som Havn, hvilket sikkerligen „vil blive dens Skjæbne det Öieblik Fjendtlighederne engang begynde."

Brevet til Capitain *Jessen* var saalydende:

„Ombord paa Hans brittiske Majestæts Skib, Spencer, den 25de September 1807."

„Sir!

„Den danske Flaade i Kjöbenhavn har overgivet sig til en overlegen brittisk Magt. Jeg har Ordre af min Admiral at begjære „det Skib, De commanderer. Jeg önsker at udföre denne Ordre „med saa liden Blodsudgydelse som muligt. De seer en meget „overlegen Force for Dem. Enhver Modstand vil kun forværre „deres Skjæbne og bringe uundgaaelig Ödelæggelse over Christiansands By."

Commandantens værdige Svar til den engelske Escadre-Chef var, som man med Fornöielse erfarer, affattet i det danske Sprog saalydende:

Christiansand den 27de September 1807.

Min Herre!

„Hans Kongelige danske Majestæts her i Havnen beliggende „Orlogsskib staaer ikke under min Commando som General og Com- „mandant i Christiansand. Jeg er saaledes ikke i Stand til at kunne „besvare Deres Höivelbaarenheds meget ærede Skrivelse af 25de „dennes, forsaavidt bemeldte Orlogsskibs Udlevering angaaer."

„Hvad derimod Tilladelsen af brittiske Skibes og Troppers „Indlöb her i Havnen angaaer, da kan samme aldeles ikke bevil- „ges; og, skulde der desuagtet gjöres Forsög derpaa, da skal jeg „vide at forhindre og tilintetgjöre samme ved de Midler, min Konge „i saadan Henseende allernaadigst har betroet mig."

Capitain *Jessens* Svar var affattet saaledes:

Hans danske Majestæts Skib, Prinds Christian-Frederik, den 27de September 1807.

Min Herre!

„Skibet, jeg har den Ære at commandere, og som ikke er „anfört paa Listen over de danske Skibe, overgivne til en superieur „Force af Hans brittiske Majestæt, vil forsvare sig til det Aller- „yderste mod enhver superieur Force — min Skjæbne blive hvad „den saa vil!"

„Det bliver ikke min Skyld, om den engelske Forces Barbari „skulde bringe Ödelæggelse over Christiansands By."

Fjenden gjorde derpaa samme Dags Eftermiddag Kl. 4¾ Mine til at löbe ind ad den vestre Havn til, men Vinden var ikke föielig; hvorimod han godt kunde have naaet den östre Havn, som var besat med Roflotillen under Capitainlieutenant *Bille*, hvor Alt var beredt paa at modtage ham, og Mandskabet stod med brændende Lunter ved Canonerne ligesom Garnisonen paa Fæstningsværkerne. Dog, Fjenden sögte til ingen af Havnene, men stod atter til Söes, forfulgt af en Snees Kugler af Roflotillen, paa hvilken Fjenden spildte, uden ringeste Virkning, to Lag fra det ene Orlogsskib. Under Actionen kom en Canonjolle paa Grund, men Mandskabet sprang i Vandet og bragte den strax flot igjen. Man havde med stor Möie bragt nogle Canoner op paa en Klippe paa Flekkeröen under en Söofficiers Commando, og man havde ventet god Virkning af dem ved denne Leilighed; men de bleve formedelst Forhindringer tause.

Imidlertid foraarsagede dog Englændernes Nærværelse og Trudsel

imod Christiansand sammes civile Authoriteter, især repræsenterede ved Amtmand *Thygesen*, ligesom og Borgerne overhovedet stor Frygt for, at bemeldte Linieskibs Beliggenhed i Christiansands Havn vilde netop trække en overlegen fjendtlig Styrke til og derved allersnarest foraarsage Byens Ödelæggelse, hvorfor da Amtmand *Thygesen* drev i Defence-Commissionen paa, at Linieskibet skulde forlægges fra Byens Havn til „Aalefjærs-Fjorden", omtrent 1 Miil fra Christiansand. Amtmanden, som forhen havde været den Ivrigste i Commissionen for at faae begge Linieskibene og hele Flotillen henlagte til Christiansands Forsvar, vilde nu ikke engang have det ene Linieskib der. Stemningen mod bemeldte Skib var pludseligen bleven saa saare ugunstig, ja næsten fjendtlig, at man endog ansaae det for Byens Ulykke. Ingen vilde understötte det med Provisioner uden mod rede Penge. Af Byens rigere Kjöbmænd og Borgere toge Mange bort og droge til deres Landsteder. Capitain *Jessen* lod vel Aalefjær-Fjorden undersöge af en Officier, men protesterede paa det Bestemteste mod Skibets Henlæggelse i denne Udhavn, hvor det uden ringeste Understöttelse fra Landsiden visseligen uden Redning vilde gaae tabt. Af samme Frygt, som ved Christiansand, forböd den commanderende General Linieskibet at löbe op under Aggershuus-Fæstning ved Christiania. Ved Frederiksværn vare Skibene ei tilstrækkeligen sikkrede fra Landsiden af mod fjendtlig Overlast, siden en Fjende beqvemt kunde lande ved Helgeraa, derfra uden Vanskelighed besætte Höiderne omkring Frederiksværn og da let tvinge det fra Landsiden svagt befæstede Punct til Overgivelse. Denne Frygt blev foranlediget ved flere Efterretninger fra Danmark og nærmest ved en Skrivelse under 7de October fra Generalmajor v. *Peymann* til den commanderende General söndenfjelds, Generalmajor Prinds *Christian August;* i hvilken Skrivelse det hed: „at „engelske Officierer af höi Rang havde yttret, at ved den engelske „Flaades Bortgang fra Sjælland skulde en anseelig Magt anvendes „til at tage de to i Norge værende Linieskibe, det koste saa hvad „det vilde." Til Danmark vovede Linieskibene sig ikke af Frygt for den overlegne fjendtlige Escadre, som krydsede udenfor Kysten og endog forhindrede dem i at kunne forenes.

Endeligen blev, ved en Recognoscering af Capitainlieutenant *Fasting*, Ballastpladsen indenfor Fortet Huth i Frederikstads vestre

Indlöb udsögt og valgt som den sikkreste og bedste Ankerplads for disse vanheldbebudende Skibe.

Vi finde da saaledes: at Linieskibene og Flotillen vare, saa at sige, fredlöse paa vore egne Kyster og Havne og vare til Byrde og Uheld, ja! selv til Fare for de norske Kyststæder, da de ikke kunde forsvare sig selv, og ei engang kunde det ved Hjelp af de svagt anlagte og slet forsynede Fæstninger; et Corps maatte desuden opstilles for at bevogte dem; Omkostningerne ved dem vare meget betydelige, deres Proviantering m. m. særdeles vanskelig, siden man kun med stor Möie var i Stand til at forsyne dem med Levnetsmidler paa 14 Dage til 3 Uger ad Gangen, og derfor ei heller kunde foretage længere Sötogter, eller Krydstoure med dem, om end Leilighed dertil skulde gives. Ingensinde have Orlogsskibe foraarsaget Regjeringen saa meget Bryderi, saa mange Udgifter, og dog bragt saa saare lidet Udbytte, som disse to Skibe, hvilke tilhobe fulgte af den Adsplittelse af dem, der igjen var uundgaaeligen nödvendig, for dog nogenlunde at kunne proviantere og föde Besætningen, hvilket vilde paa eet Punct have været umuligt.

Den commanderende General, Prinds *Christian August*, gjorde hvad han kunde, men det manglede ham paa ethvert Middel, og han tog derfor sin Tilflugt til klagende Rapporter til Kronprindsen, hvori han anförte sine Savn af de allernödvendigste Forsvarsfornödenheder. Med Prindsens Rapport af 13de September fulgte, som Bilag, tillige en djerv Rapport fra Regjeringscommissionen over alle Mangler og Savn, med det Tilföiende: „at en usædvanlig Stil„ling æsker og Afvigelse fra sædvanlige Former og Anvendelse af „overordentlige Midler."

I sin Rapport af 18de September fortsætter den commanderende General sine Klager; beder atter om Penge, Proviant og Munderingssorter; skildrer sin meget critiske Stilling; önsker bestemte Forholdsregler i enkelte Tilfælde, men lover tillige at gjöre sin Pligt som retskaffen Mand og tro Undersaat. Manglerne synes imidlertid at have gjort ham saa fortvivlet, at han under 23de September endog udbeder sig „at maatte sættes i militair Virksomhed for „den gode Sag paa et andet Sted, og en ældre Mand maatte over„tage hans Post." Rapporternes og Svarenes uregelrette Gang, hyppige Tab, eller dog lange Udeblivelse, gjorde det Onde endnu værre. Kronprindsen gjorde i Sandhed ogsaa Alt, hvad muligt var, for at

afhjelpe Nöden og Manglerne; men de vare hverken let, eller snart afhjulpne.

Skibenes Forening ved Frederiksværn, og derpaa ved Fortet Huth, var ligeledes forbunden med mange Vanskeligheder og ikke ubetydelige Farer.

Prinds *Christian August* reiste selv den 30te September fra Christiania over Frederiksstad, Frederiksværn og endnu nogle Stationer videre, for at træffe de nödvendige Anstalter til Skibenes Forening og Forsvar, men tillige for at tale med Stiftamtmand *Thygesen*, hvem han bestandigen roste for Patriotisme og Dygtighed, hvilken Roes og tildeeltes Justitsraad *Klöcker*. Prindsen fandt Alt ved Fæstningerne og Tropperne i god Orden og saae til sin store Glæde begge Linieskibene forenede i Frederiksværns Havn. Da Prinds Christian-Frederiks raske Chef, Capitain *Jessen*, nemlig bemærkede den Maade, hvorpaa man betragtede hans Nærværelse i Christiansand, forlod han pludseligen, hemmeligt og stille, vel forsynet med Lodser, Havnen den 29de September om Aftenen Kl. 9 og kom, hjulpen af en föielig Vind, næste Aften den 30te September lykkeligen til Indlöbet ved Frederiksværn, men maatte atter for en Nord-Ost-Storm holde af og söge en Ankerplads for Natten i Nevelunge Havn, 1½ Miil Vesten for Frederiksværn, og ankom omsider den fölgende Morgen, den 1ste October, heldigen til det sidstnævnte Sted.

Kronprindsen tilkjendegav Capitain *Jessen* sin Tilfredshed med denne hans raske og bestemte Handling.

Roflotillen under Capitainlieutenant *Bille* modtog af Commandeur *Sneedorff* Befaling til ogsaa at begive sig fra Christiansand til Frederiksværn, hvilket dog först udförtes i Begyndelsen af October.

Ved Orlogsskibet Prinds Christian-Frederiks og Roflotillens Bortreise fra Christiansand tabte Byen et Forsvar af 80 Canoner, det man begyndte at föle. Man hödede derfor paa dette Savn ved 3 Flaadebatterier, eet paa 9 og eet paa 7 24 ℔ og eet paa 7 18 ℔ Canoner, 6 Landbatterier samt en Besætning af 1600 Mand Landtropper.

Defence-Commissionen for Byen foreslog under 2den October endvidere, for at oprette Tabet, at bygge 6 til 10 Canonjoller, af hvilke Stiftamtmand *Thygesen* patriotisk tilböd sig at bygge de 4 paa sin Regning. En Canonchalouppe kostede den Gang i Norge 1800 Rdlr. og udfordrede 26 Arbeidsdage for at tilendebringes, en Canonjolle 1000 Rdlr. og 17 Arbeidsdage; Alt uden Armering og Ammunition. Af de i Christiansand byggede Canonjoller, var den

1ste November allerede 2 löbne af Stabelen, og de övrige fulgte med 5 til 6 Dages Mellemrum. Værfter og anden Hjelp bleve patriotiskt tilbudne af Kjöbmændene *Leth* og *Herlefsen* i Arendal, *Kjælland* i Stavanger, *Borthig* i Öster-Riisör, flere i Christiansand o. s. v. Canoner og Kugler leveredes fra Laurvig Værk og andre Steder, men der var endnu lige stor Mangel paa svært Skyts. Jernværkseier *Jacob Aal*, hvem Prindsen roser höiligen for Patriotisme og Opofrelser, skjænkede to Malmjagter, som kunde indrettes til Canonbaade, og et betydeligt Antal 12 ℔ Canonkugler. En Bonde, *Lodberg*, fra Grevskabet Laurvig, overrakte til Prindsen 100 Rdlr. til de Saarede i Kjöbenhavn; Krudmöllen paa Kongsberg var sat i Gang; dog manglede Krud overalt; Egeskibstömmer havdes i Mængde, naar man blot havde Penge; men Mangelen herpaa var saa stor, at al Handel og Drift standsede, da de opsendte Summer vare aldeles utilstrækkelige, idet man strax i det Mindste behövede 2 Millioner Rdlr.; og, dersom Penge ei kunde blive opsendte, vidste Regjeringscommissionen intet andet Raad, end at tage sin Tilflugt til et Laaneinstitut.

Paa Prinds *Christian Augusts* Indstilling om Gagens Utilstrækkelighed gjennem alle militaire Grader, saavel for Medlemmerne af Regjeringscommissionen og ham selv med, siden han var afskjaaren fra alle Hjelpekilder i Danmark, bevilgedes ham, for hans Person, under 15de September et maanedligt Felttillæg af 300 Rdlr. Idet nu Prindsen takker derfor, gjentager han under 29de s. M. sin Bön om lignende Tillæg for Generalstaben, Commissariatet og Tropperne. „Billigheden" — skriver han — „synes virkeligen at udkræve, at „Tropper, der staae imod Fjenden, bekomme Felttillæg." Dette havde da ogsaa tilfölge, at Felttillægget under 6te October blev bevilget „den Deel af Armeen, som ikke stod i sit sædvanlige Stand-„qvarteer"; de Tropper, som derimod stode deri, bekom blot Cantonnementstillæg. Men, a Commandovæsenet i Norge ikke kjendte disse Tillægs Störrelser, medtog det endnu lang Tid, ifölge Posternes og Brevenes ubestemte Gang, inden Oplysning og Ordrer herom indlöbe fra Danmark.

Den commanderende General omtaler i næsten hver Rapport til Kronprindsen hæderligen den danske Consul i Malmö, *Brown*, hvem vi alt kjende fordeelagtig fra Kjöbenhavns Beleiringshistorie, for kans Virksomhed og Tjenesteiver, idet han hver Uge opsendte

gode og paalidelige Efterretninger, og anbefaler ham desaarsag paa det Varmeste til Kronprindsens Paaskjönnelse. Vi maae nu atter vende tilbage til Södefensionen i Frederiksværn.

Allerede den 28de September vare 2 Canonchaloupper, 2 Joller og 3 Skjærbaade under Lieutenant *Lunds* Commando afsendte fra Frederiksværn til Fortet Huth, medens Resten af Flotillen under Capitainlieutenant *Bille* endnu var ved Christiansand. Opholdte ved Modvind i Frederiksværn, afseilede de to Linieskibe tilligemed Briggen Lougen först den 7de October til Fortet Huth, hvor de ankom samme Dags Middag. Af Mangel paa andet svært Skyts blev bemeldte Fort armeret med 14 Canoner, ligesom og et Batteri paa Kragerö med 3 Canoner, der alle toges fra Linieskibet Louise-Augustas ene Sides underste Batteri, en Forholdsregel, som Nöden udkrævede, men som neppe kan anprises, siden Skibet jo derved berövedes sit eget Forsvar og sin Bevægelighed, hvor Leiligheden maatte gives til at virke med Fordeel. Besætningen til Fortet Huth, 200 Mand, blev ligeledes tagen af Louise-Augustas Mandskab, og Capitainlieutenant *Fasting* ansat der som Fort-Commandant. Kragerö blev besat fra Frederikstad af.

Garnisonen i Frederiksstad bestod kun af 2 svage Bataillioner, hver paa 480 Mand, samt af 300 Artillerister; men, for at dække Skibene fra Landsiden af, maatte ogsaa her et Corps sammendrages i Egnen, bestaaende af 3 geworbne Bataillioner, tilsammen 1440 Mand, og 3 Compagnier Jægere, tilsammen 360 Mand. I Reserve havdes 2 Granadeercompagnier af 1ste Aggershusiske Regiment 300 Mand, 3 Compagnier Dragoner, og ½ ridende Batteri, Alt tilsammen circa 2,500 Mand, under Oberst v. *Holsts* Commando. Dette Corps var det Hele, som kunde undværes fra andre Steder, og som kunde födes, idet al Proviant var her ligesaa vanskelig at overkomme, som ved Frederiksværn; saa at det var aldeles ugjörligt at proviantere Skibene paa længere Tid, end 2 til 3 Uger, og det saavel i Christiansand, Frederiksværn, Christiania, som i Frederiksstad; hvorfor da og Skibene ei kunde löbe ud i længere Tid. En Providerings-Commission blev vel for Skibenes Besætnings Skyld nedsat i Frederiksstad; men den kunde kun lidet hjelpe, hvorimod Skibscheferne selv maatte tildeels sörge for Besætningen og forskaffede sig ogsaa, ved at sende Officierer til Jydland, endeel Provisioner derfra.

Prinds *Christian August* bad under 7de October Kronprindsen

om Tilladelse til at torde forlade og, om muligt, demolere Fæstningsværkerne paa Ageröen, der dog ei syntes af Vigtighed, siden de vare for meget isolerede, til at kunne souteneres fra Frederiksstad af, og til ingen Nytte fra Sösiden. Dette hans Andragende blev ved en allerunderdanigst Betænkning, dateret 4de October, understöttet af Defence-Commissionen, Commandeurcapitain *Sneedorff* og Capitain *Fabricius*.

Nogle Dage efter Skibenes Ankomst til Frederiksstad indfandt sig der efterhaanden Capitainlieutenant *Acheleye* og 12 Lieutenanter, der vare afreiste fra Kjöbenhavn efter Overgivelsen (Pag. 276) og igjennem Sverrig sendte til Norge som permitterede, men med Ordre til at melde sig til Tjeneste hos Marinens Höistcommanderende i den förste Havn, de kom til, og af ham bruges, hvor fornöden gjordes. Herved bleve Skibenes Commandovæsen betydeligen forstærket, og noget forandret.

Vi vide allerede, at Capitainlieutenant *M. Bille* blev samtidigen med Orlogsskibet Prinds Christian-Frederik beordret til at gaae fra Christiansand til Frederiksværn. Senere befaledes det ham at stöde til Escadren ved Frederiksstad, hvor Commandeurcapitain *Sneedorff* nu agtede at samle hele Söværnet Midlertid kom *Bille* ei længere end til Frederiksværn, hvor han endog kom i en Action med Englænderne. En engelsk Orlogsbrig paa 18 à 20 Canoner havde nemlig den 23de October lagt sig til Ankers i Vestkanten af Arö i Langesundsfjorden, tæt ved Helgeraa. Den 24de October i Dagbrækningen angreb *Bille* samme med sine 5 Baade, idet han selv med 2 Baade angreb Norden for Arö, og Lieutenant *Dorn* med 3 Baade Syd for bemeldte Ö, medens samtidig Briggen blev beskudt af 36 Jægere, under Lieutenant *Nordgreen*, fra et Bjerg ligeoverfor, hvor den laae. Saaledes overfaldet og angrebet fra 3 Sider fandt det fjendtlige Krigsskib ene sin Frelse i at kappe sin Fortöining og vælge en hurtig Flugt; men det forfulgtes af Baadene en Miils Vei til Söes, til henimod Jomfruland, og det under gjensidig Skydning, der dog for Canonfartöierne var uden mindste Tab. Af den fjendtlige Orlogsbrig saaes derimod mange Splinter, Træstykker og selv nogle Canonporte flydende paa Vandet, hvilket tyder hen paa Virkningen af vore Canonfartöiers velrettede Skud. Jægerne nedskjöde ogsaa mange engelske Matroser, idet disse heisede Seilene og vilde gjöre Briggen seilklar. Capitainlieutenant *Bille* gik derpaa med sin Flo-

tille atter til Frederiksværn og modtog Befaling til at forblive der og varetage Sundet ved Jomfruland.

Den af Escadrechefen, Commandeur-Capitain *Sneedorff*, valgte defensive Stilling med Escadren havde snarere til Hensigt at redde Skibene for Kongen og Staten, end at gjöre Fjenden noget Afbræk. Otte engelske Orlogsskibe krydsede imellem Christianiafjorden og Christiansand, for at observere dem, saa at det var meer end begribeligt, at, dersom Skibene vovede sig til Söes, vilde de snart vorde omringede af Overmagten og ödelagte. Ogsaa manglede der, som oftere omtalet, baade paa Proviant og andre Nödvendigheder, for at kunne holde Söen.

Imidlertid fandt Skibenes Uvirksomhed ikke Kronprindsens Bifald, hvilket rimeligviis grundede sig paa Ubekjendtskab med Forholdene i Norge. Under 14de October blev Commandeur *Lorenz Fisker* af Kronprindsen befalet strax at reise til Norge, melde sig hos den commanderende General, Prinds *Christian August*, og forrette Generaladjutant-Tjeneste hos Höistsamme. Commandeur *Fisker* var een af vor Marines dygtigste og værdigste Sönner og godtgjorde ved sin Driftighed og Duelighed fuldeligen det paa ham faldne Valg. Den 26de October kom han til Frederiksstad paa sin Reise til Norge, besaae Skibenes Stilling, lykönskede vel Capitainlieutenant *Fasting* til Posten somCommandant paa Fortet Huth, men dog saaledes, at det var let at bemærke, at den ikke vilde blive af lang Varighed. Den 29de October tiltraadte *Fisker* sin nye Post og udnævnedes tillige til Chef for Norges flydende Defension. Allerede under 20de October havde *Sneedorff* ansögt Admiralitetet og den 27de October ansögte han atter Prinds *Christian August* om at befries for Alt, hvad der ei netop angik Commandoen over de 3 Skibe.

Kronprindsen havde paa det Bestemteste befalet den commanderende General, at Orlogsskibene skulde agere offensivt, og hans Ordre under 20de October löd saaledes:

„Jeg anseer det fornödent, at der ageres med den i Norge „værende Escadre. Kongen har tabt sin Sömagt paa en saa skjæn„dig Maade, at den Deel, vi nu have tilbage, maa bevæge sig; og, „naar endog den blot skader Fjenden og sælger sit Liv dyrt, troer „jeg den alt opfylder sin Hensigt. Jeg maa derfor aldeles fraraade „den saa aldeles fattede Plan, ei at ville handle."

I sin Ordre af 23de October gjentager Kronprindsen: „Jeg

„maa indstændigen bede Deres Durchlauchtighed at paalægge Com-
„mandeur-Capitain *Sneedorff* at handle offensivt og ei sætte sig paa
„det Defensive; thi ellers kan man ei skade Fjenden; og, uden at
„vove Noget, vindes ei heller Noget."

Da Prinds *Christian August* havde den 26de October modtaget denne sidste Ordre, reiste han den 28de s. M. atter ganske stiltiende til Frederiksstad, for at undersöge Skibenes Stilling, Beskaffenhed og Muligheden i at efterkomme de givne Befalinger. Den 29de October var han ombord; en Raadslagning havdes med Cheferne, og den 30te October var han atter tilbage i Christiania.

Prindsens 8 Foliosider lange Rapport til Kronprindsen, dateret Frederiksstad den 29de October, indeholder næsten bare Klager over Mangler og Savn ved Skibene og Armeen; saasom Mangelen paa Proviant, Penge, Ammunition, Officierer, övede Soldater, Fourage m. m. Prindsen roser derimod Skibschefernes Authoritet og Længsel efter at opfylde Kronprindsens Forventning. Han beklager ogsaa, at Premierlieutenant *Schifter* var kaldt tilbage til Danmark, da han var en duelig Skibsconstructeur, hvoraf man i Norge havde kun Een foruden; derimod havde Prindsen tilladt sig at beholde den ligeledes tilbagekaldte Premierlieutenant *Henssler*, eftersom han var den eneste Söartillerioffi cier, Norge havde.

De to Linieskibschefer, *Sneedorff* og *Jessen*, indgave imidlertid en Rapport til Prinds *Christian August*, dateret Frederiksstad den 28de October, over Skibenes og Besætningens Tilstand, og hvoraf Vanskelighederne sees ved at efterkomme Kronprindsens Ordrer, idet:

1. Skibene manglede Proviant, og intet Depôt, eller noget Magazin havdes paa Kysterne;

2. Mandskabet eiede ikke Vinterklæder;

3. Orlogsskibet Prindsesse Louise-Augusta var, hverken i Henseende til Seil, eller til Takkelage, skikket til at holde Söen ved Vintertide;

4. Inden Skibene kunne vorde seilbare, ville Havnene være tilfrosne, og de fölgeligen intet Sted have at tye hen til i Tilfælde af Havari, eller Ulykker;

5. 7 fjendtlige Skibe havde holdt Orlogsskibene blokerede hele Efteraaret igjennem.

Samme Rapport, dateret Fortet Huth den 30te October, blev af Skibschefernc indgivet til Kronprindsen med den Tilföining af

Capitain *Jessen*, „at han vel vilde gjöre Alt for at efterkomme Kron-„prindsens Önske og Villie, men ogsaa Alt for at redde Skibene. „Dog var Briggen Lougen beordret til Frederiksværn og der under-„lagt Capitainlieutenant *Bille*." Lougen afgik först den 5te November til denne sin nye Bestemmelse.

Prinds *Christian August* tog dog ingen Beslutning med Skibene, medens han var i Frederiksstad; men han maa ikke have anseet Skibschefernes Grunde mod et Togt for tilstrækkeligen motiverede, eftersom Commandeur-Capitain *Sneedorff* den 31te October erholdt en Skrivelse fra Commandeur *Fisker*, hvori denne melder, at Prindsen havde befalet, „at begge Linieskibene skulde provianteres paa „6 Uger og derpaa gaae til Söes, for at krydse."

Som Fölge af denne Ordre bleve Canonerne paa Fortet Huth atter bragte ombord paa Louise-Augusta, og samme Skibs Takling, ligesom Udrustningen overhovedet, strax begyndt, samt Fortet römmet. Officierer bleve udsendte, for at skaffe og opkjöbe Proviant, hvoraf man var heldig nok til at faae endeel fra Jydland. Ligeledes opkjöbtes og alle Slags Klædesorter, hvoraf der da blev forarbeidet Vinterdragter for Mandskabet.

Imidlertid maae alle disse nödvendige Forberedelser dog have medtaget for lang Tid for Kronprindsens Önske, at see Linieskibene i Virksomhed og de deraf forventede store Forhaabninger opfyldte; thi Höistsamme udfærdigede directe en Ordre til Commandeur-Capitain *Sneedorff*, dateret Kiel den 28de October 1807, saalydende:

„I Kraft af denne Ordre har Herr Commandeur Capitain *Snee-„dorff* med Deres anbetroede Orlogsskib, Prindsesse Louise Augusta, „saafremt den Havn, hvori De maatte befinde Dem ved Modtagelsen „af denne Ordre, ikke skulde være blokeret af en superieur Force, „at stikke i Söen for derefter at söge strax ind i store Belt, deels „for at rense samme for nogle fjendtlige Brigger, deels for at dække „vore Troppers Overfart fra Fyen til Sjælland. Forinden De afsei-„ler, overgiver de Commandoen til Capitain *Jessen*, som indtil „videre commanderer i Deres Sted."

Imidlertid kom denne Ordre af 23de October aldrig til sin Bestemmelse, hvorfor *Sneedorff* ei heller kunde efterkomme samme. Men i Overeensstemmelse med den commanderende Generals Ordre arbeidede man, som foranmeldt, paa at gjöre Skibene seilklare. Den 9de November afgik Canonflotillen fra Frederiksstad til Frede-

riksværn med Befaling for at underlægges Capitainlieutenant *Bille*. Den 12te November blev Linieskibet Louise-Augusta, som seilklart, lagt ud ved Siden af Linieskibet Christian-Frederik, og, efterat have modtaget den nödvendige Proviant, vare Skibene seilklare den 17de og stak i Söen den 18de November ved Middagstide.

Vi maae nu atter for en Tid forlade Skibene og vende tilbage til de fremtidige Begivenheder i Norge, hvor man om Efteraaret vel var bleven Fjendens Krigsskibe qvit, men derfor ikke Krigens övrige Onder. Fjendtlige Kapere, som ströifede langs Kysten, spærrede Samfærselen mellem Norge og Jydland og opsnappede mange Skibe, endog Postskibe, hvoraf nogle bleve tagne, hvoriblandt Jagten: Anker, dog uden at de erholdt Brevsækken, som var indrettet til at kunne sænkes i paakommende Tilfælde. Imidlertid undgik dog adskillige Skibe, især fra Jydland, i de mörke Nætter Fjendens Efterstræbelser, og, for at lette dem deres möisommelige Fart i de stormende Nætter, lod den commanderende General, Prindsen af Augustenborg, Færder-Fyr atter tænde i November Maaned paa en 4 Ugers Tid.

Ogsaa en dansk Vestindiefarer, som mödte en fjendtlig Escadre, blev vel berövet en Deel af sine Vare; men, af Mangel paa Mandskab til at besætte den med, lod Fjenden den atter gaae, og den indkom til Kragerö midt i October. To Islandsfarere indkom længere vestligt omtrent til samme Tid. Et danskt Coffardiskib, som midt i November var blevet erobret og besat af Englænderne, blev igjen erobret af den ombordværende Besætning og indbragt til Porsgrund af en Mand ved Navn *Monrad*.

En ikke ringe Glæde frembragte vore Kaperes heldige Foretagender, hvorved der lige i Begyndelsen hjembragtes meget rigladte Priser, hvilket havde den Virkning, at Kaperierne udvidedes paa en næsten utrolig Maade. Det er let at fatte, at et Sted som Christiansand maatte ligge meget beqvemt for slige Foretagender; og man kan fölgeligen ogsaa let begribe, at den tilbageværende Deel af den danske Krigsflaade vilde, hvis den samlet var bleven stationeret i Christiansand eller Frederiksværn, have kunnet gjöre Englænderne megen Afbræk og bidraget til en sikkrere Forbindelse med Jydland.

Ogsaa havde man i Norge endeel andre Smaaeheld.

Saaledes blev en engelsk Paquetbaad i Begyndelsen af November Maaned nödsaget til at löbe ind til Öster-Riisör, hvor den toges i Besiddelse af 8 Lotser. Tvende af de af Englænderne ved

Kjöbenhavn erobrede Canonbaade, Nestved og Nystedt, bleve, som i forrige Capitel (Pag. 360) alt er berört, den 25de October fundne, drivende 3 Mile fra Land, af Lotser fra Grimstad og Arendal, uden Besætning, men med fuld Takkelage og 3 Svingbasser samt aldeles ubeskadigede, saa at de strax bragtes til Christiansand og der armeredes. En tredie Canonbaad, Holbæk, drev ind og bjergedes i Gamle-Hellesund i Midten af November. En fjerde, Canonchalouppen Langesund, drev sildigere ind Vesten for Lindesnæs, men i aldeles ramponeret Tilstand. Vare end disse Fund ikke af stor Værdi og saare smaae, i Sammenligning med det Tab, Danmark led ved Kjöbenhavn, saa frembragte de dog en behagelig Stemning paa Norges forsvarslöse Kyster, hvis Roflotille derved strax blev forstærket til 7 Canonchaloupper og 4 Joller.

Patriotismen viste sig paa denne Tid i Norge især i Dannelsen af Fricorps. Saaledes oprettede en Student *Lund* paa Toten i Værdalen et Skarpskytter-Corps; Grev *Vedel* ligeledes et Skarpskytter-Corps; Jæger-Corps bleve, som allerede meddeelt, oprettede i Frederikshald, Christiania, Drammen og Porsgrund, og et Artillericorps formeredes i Christiania og Frederiksstad. Manglerne paa alle nödvendige Krigsgjenstande vedbleve imidlertid at være trykkende, skjöndt en Deel Provisioner ankom fra Danmark især fra Jydland, selv i svenske Skibe, som rimeligviis benyttede deres Forbindelse med England og tilsyneladende Velvillie imod Norge til at fortjene store Summer, tildeels vel ogsaa for at kunne proviantere sig selv fra Danmark af.

Pengemangelen vedblev at være stor, uagtet der var en Seddelfabrik i Gang i Norge; Prinds *Christian August* bad derfor gjentagende om Penge; „thi, skrev han, ellers spille vi Bankerot!" Rödt, hvidt og blaat Vadmel, samt Strömper for Armeen blev tildeels hentet fra Jydland. I Depôtet i Christiania fandtes ei en Alen rödt Soldaterklæde. De sammesteds værende Skoe vare saa slette og ubrugelige, at nye maatte bestilles. Fourage var næsten ikke at erholde, ifölge den mislykkede Höavling, hvorfor ved de paa Feltfod staaende Tropper bekom kun Stabsofficiererne, Adjutanterne og Capitainerne ved Jæger-Corpset enkelte Rationer; Generalstaben erholdt derimod ingen. Værterne havde ei Midler til at bespise deres Indqvartering efter Forordningen af 6te Mai 1806, saa at det faldt yderst vanskeligt at bevogte og föde selv de paa Kongsberg værende omtrent 200 Krigsfanger.

Da derfor Englænderne forlode Norges Kyster i November, lod den commanderende General, af oeconomiske Grunde, den Deel af Mandskabet permitteres hjem, som i Löbet af 10 Dage atter kunde være tilstede; og flere fulgte efter, da den engelske Transportflaade forlod Gothenborg og Kattegattet Batterierne bleve tildeels demonterede imod Vinteren, og deres Besætning indskrænket til et ringe Vagthold. Roflotillen blev oplagt i Frederiksværn, Briggen Lougen i Christiansand, beredt til at krydse derfra, naar Leilighed gaves. Man kunde saameget tryggere afvæbne Fæstningen og Batterierne, som Alt i Begyndelsen af November var roligt i Sverrig, hvor der desuden ogsaa var stor Pengemangel, megen Nöd og Utilfredshed, og Nationen aldeles imod Krig med Danmark. Mærkeligt nok var det, at Rygter sysselsatte begge Nationer paa en og samme Maade, saa at man i Sverrig frygtede et Angreb fra Norge, medens man der frygtede for et Angreb fra Sverrig i Forening med Englænderne Dog var den gjensidige Frygt endnu ugrundet, saa at begge Nabofolkene kunde tröste sig ved deres fredelige Forhold indbyrdes, som, destoværre! dog ei forblev af lang Varighed.

Inden vi slutte dette Capitel, maa det være os tilladt, ogsaa her at omtale de usædvanlige, diplomatiske Forhold, som fandt Sted med England, medens den engelske Armee og Flaade förte den alvorligste Krig paa Danmarks Grund og Kyster.

Den i England paa denne Tid fra dansk Side befuldmægtigede Chargé d'Affaires var, som vi alt vide, Legationsraad *Rist*; der, i Sandhed, havde en meget vanskelig Stilling; og, da han hverken blev tilbagekaldt af sin egen, eller bortviist af den engelske Regjering, ikke kunde, eftersom han jo ei var Herre over sine Handlinger, men afhængig af sit Hofs Befalinger, overeensstemmende med den diplomatiske Tjenestes Grundsætninger, paa nogen Maade ansee sin Mission for endt, saa meget mindre, som han aldeles ikke kunde vide Aarsagen, hvorfor han ei blev tilbagekaldt, eller fatte sit Hofs Hensigter og Anskuelser. Det engelske Cabinet havde desuden den Anskuelse, at den danske Agents forlængede Ophold i England vilde være af Vigtighed for begge Hoffer, en Anskuelse, *Rist* vilde have deelt med Hensyn til Danmarks Interesse, om det havde været ham tilladt, eller muligt at handle anderledes.

Den engelske Flaades Bestemmelse og *Jacksons* Afreise til Kiel havde den danske Chargé d'Affaires, som vi ovenfor have seet, fundet

Leilighed til at melde sit Hof. Udfaldet af *Jacksons* Negotiationer erfarede man i London först den 20de August, og paa denne fulgte Ordren til at opbringe alle danske Skibe, hvilket fremkaldte den sidste Notevexling imellem den danske Chargé d'Affaires og den engelske Statssecretair *Canning* den 28de og 29de August. Udfaldet af Krigsoperationerne paa Sjælland erfarede man först den 16de September, og det foraarsagede i England den största Uvillie imod Ministeriet, som derfor ogsaa (Pag. 352) blev haardeligen angrebet af alle Partier, og Journaler af alle Farver. Det engelske Folk udviste herved en Aand, en Deeltagelse og en Stemning, som maatte glæde det danske Folk, og derved lagde et lægende Plaster paa dets saarede Fölelse. I Lloyds „Ewenings-Post", findes endog en Indbydelse til Subscription paa Understöttelse for de af Kjöbenhavns Indbyggere, som havde lidt ved Bombardementet.

Efter at have skildret den danske Hovedstads Forfatning med Farver, som maatte vække Forbittrelse over Angrebet paa Danmark hos enhver retskaffen Britte, siges: „at denne Subscription er det „Eneste, der kan böde paa en Fremfærd, de Danske ellers ville „betragte som et evigt Brændemærke paa den brittiske Caracteer."

I den Tid Krigen förtes ved Kjöbenhavn og paa Sjælland, forblev den danske Chargé d'Affaires i London rolig Iagttager af Begivenhederne, men og uden Meddelelse fra sit Hof, ventende paa sin Tilbagekaldelse og fuldt op sysselsat med Omsorgen for det talrige Mandskabs Skjæbne paa de opbragte danske Coffardiskibe.

Men pludseligen blev hans Roligbed afbrudt. Det engelske Folks store og höit udtalede Utilfredshed imod Ministeriet og deraf fölgende Gjæring, fremkaldte ved Overfaldet paa det fredelige Danmark, og den almindelige Opmærksomhed og Deeltagelse, dette Overfald ogsaa fremkaldte i andre Lande, havde gjort synlig Virkning paa Ministeriet og foranledigede dette til endnu en Gang at forsöge paa at tilfredsstille Danmark.

Den 23de September indfandt sig derfor hos den danske Chargé d'Affaires den i London den Gang uden Mission værende engelske Gesandt *Thornton* med det Hverv, at indbyde ham til en Conference med Statssecretairen *Canning*, hvilken *Rist* naturligviis modtog og som derfor fandt Sted i Stanhopestreet den 24de September, varede 4 Timer, og fortsattes den fölgende Dag, hvorefter den 28de September om Morgenen Legationssecretairen, Kammerjunker v. *Hen-*

nings, afsendtes som Coureer over Harwich til det danske Hof med det engelske Hofs Forslag og i et af den engelske Regjering til hans Disposition sat Parlamentairfartöi.

For at berolige Gemytterne saavel hjemme som ude, lod det engelske Ministerium Kongen tillige udstede en offenthg Erklæring, dateret Westminster den 25de September 1807, hvori han sögte at bevise, eller i det Mindste at frembæve Nödvendigheden af de imod Danmark tagne ubehagelige Forholdsregler, som foraarsagedes af Frankrigs stedse stigende og om sig gribende Magt og Vælde.*)

Denne engelske Erklæring blev imidlertid meget haardt angreben af Oppositionsbladene, hvilket gjorde stor Opsigt og gav Anledning til at Misstemningen og Bevægelsen i Folket snarere tiltog, end aftog. De franske Blade, især Moniteuren, dröftede samme ikke mindre haardt; og selv Ruslands Autocrat, *Alexander*, antog sig Danmarks Sag og udtalede höit sin Misbilligelse om Englands Overfald paa Danmark med en Varme og Deeltagelse, som med Rette maatte indgyde den danske Regjering Tillid og Forbindelighed med denne mægtige Fyrste. England var saaledes ikke i Stand til at vække andre Sympathier for sig end Sverrigs Konges, som stedse fulgte en Politik, der var afvigende som oftest endog aldeles modsat, eller fjendlig imod Danmarks. Den engelske Erklæring var saaledes ikke overbevisende, men vakte snarere en foröget Deeltagelse for den imod Danmark udviste haarde og uretfærdige Medfart.

Den danske Chargé d'Affaires havde, fraregnet den almindelige Pligt at modtage enhver diplomatisk Meddelelse, som maatte gjöres ham fra det Hof, hvorved han var accrediteret, desuden en særskilt og langt vigtigere Bevæggrund til denne sin Handlemaade, den nemlig at vinde Tid ved Courerens Hen- og Tilbagereise, for hvis störst mulige Hurtighed *Canning* viste en næsten ængstelig Interesse. Det engelske Cabinet blev, idet samme nærede Haabet om, at dets Forslag skulde blive antagne af den danske Regjering, derved forhindret i at sende dets Befalingsmænd paa Sjælland og i Sundet nye Instructioner, for muligen saaledes under eet eller andet Paaskud at kunne udsætte Sjællands Römning over den fastsatte Tid af 6 Uger; thi overtræde Capitulationsbetingelserne turde Befalingsmændene

*) See Bilag Nr. 5.

paa egen Haand naturligviis ikke vove. Hensigten opnaaedes ogsaa ved Courerens Afsendelse, og det var allerede Meget.

I den omtalede Conference imellem den engelske Statssecretair og den danske Chargé d'Affaires forsögte den förste paa at bevise Vigtigheden af, at England og Danmark indgik en Forening, og at man sögte at blive enig om Betingelserne for at det nu engang skete Krigs-Overfald kunde med alle dets Ulykker gjemmes; og, for at föröge Vægten af sine Grunde og Forslag, tilföiede *Canning* ogsaa nogle Trudsler og viste de Fölger, som Vægringen af en god Forstaaelse med England vilde drage efter sig, hvilke vare:

1°, Confiscationen af alle danske Skibe, som vare anholdte, eller maatte blive det;

2°, Borttagelsen af de danske Colonier;

3°, Den danske Handels Ödelæggelse;

4°, Muligheden af at blive nödt til at lade svenske Tropper rykke ind i Kjöbenhavn;

5°, Den Nödvendighed, man kunde komme i, at belönne og skadeslösholde Hans svenske Majestæt med Besiddelsen af Norge.

Disse Trudsler bleve vel udeladte i den verbale Note, som den engelske Statssecretair oversendte den danske Chargé d'Affaires, men som under 27de September samvittighedsfuldt blev indmeldt af denne til Ministeren for de udenlandske Anliggender, Grev v. *Bernstorff*, med den ovenfor omtalede Coureer. Det engelske Cabinet opgav altsaa ikke Haabet om at stemme det danske Hof til mindeligt Forliig og Forbund med sig, hvori det, under Erkjendelsen af den begangne Uret, viste en sjelden Udholdenhed og Langmodighed i de Midler, det valgte, og i de dertil udkaarne Agenters Dygtighed.

I Begyndelsen af October Maaned besluttede Ministeriet derpaa at sende en befuldmægtiget Minister til det danske Hof, for at underhandle med samme paa Basis af de Forslag, som den danske Chargé d'Affaires havde modtaget og oversendt med Coureren, Kammerjunker v. *Hennings*, og valgte hertil en gammel og dygtig Diplomat i Herr *Merry*.

Det Forslag, *Canning* havde gjort, hvorom han önskede det danske Hof underrettet og forberedt inden *Merry's* Ankomst, og som skulde tjene til Basis for Underhandlingerne, var:

„At der om det Forefaldne skulde slet ikke tales videre. Dan-
„mark maatte siden vælge imellem enten Neutralitet og de forrige
„Forholds-Fornyelse, eller en ny Alliance med Storbrittanien."

„I det förste Tilfælde kunde Danmark haabe Ruslands Garanti
„for denne ny Neutralitet, hvorhos og den danske Flaade skulde
„tilbagegives 3 Aar efter den almindelige Fred i den Tilstand, den
„da maatte befinde sig i. Dog skulde Danmark for bestandigen af-
„træde Öen Helgoland til Storbrittanien."

„I det andet Tilfælde, nemlig en nöie Alliance med England,
„lovede samme sin kraftige Medvirkning til Lands og til Vands."

„England garanterede de danske Arvelandes Udelelighed, eller
„og Gjengjeld ved Freden for een eller anden under Krigen tabt
„Provinds, samt en efter Omstændighederne passende Udvidelse af
„de danske Colonier."

„Som en forelöbig Betingelse for Negotiationens Fremme for-
„langtes: at, saalænge denne varede, skulde de engelske Tropper
„forblive i Sjælland."

„Skulde Danmark forkaste disse Forslag til Sagernes venskabe-
lige Afgjörelse, saa vilde England uopholdeligen lade Sverrig tage
virksom Deel med i Krigen mod Danmark; alle danske Skibe og
„Eiendomme, som befindes i de engelske Havne, vilde da vorde
„confiskerede, og de danske Colonier tagne med væbnet Haand."

Inden *Merry's* Afreise kom han den 1ste October endnu en
Gang til den danske Chargé d'Affaires, for at sige ham, at de nyeste
Efterretninger, som den engelske Regjering havde erholdt, havde
forsinket hans Afreise og vakt hos den engelske Statssecretair det
Önske at see ham endnu en Gang, för han afsendte ham. Den
danske Chargé d'Affaires begav sig derfor samme Dag atter til *Canning*,
ledsaget af Ministeren *Merry*, og fortalte *Canning* ham nu: at der
samme Dags Morgen var ankommen en Courier, som havde bragt
Stadfæstelsen af den svenske Majestæts Beredvillighed til at sam-
virke med Hans brittiske Majestæt til fælleds Interesse i det Til-
fælde, at man behövede hans Hjelp, eller med andre Ord, at sven-
ske Tropper vare beredte til at aflöse de engelske i Sjælland, der-
som de sidste, ifölge Capitulationen, eller muligen ved en anden
Bestemmelse, skulde blive nödt til at römme denne Ö.

Statssecretair *Canning* endte med at sige til den danske Chargé
d'Affaires: „At han vilde endnu foreslaae ham at benytte sig af

„Ministeren *Merry's* Reise, for at tilskynde sin Regjering til at gaae „ind paa det gjorte Forslag, hvis Afslag ufeilbarligen vilde drage „Sverrigs Medvirkning efter sig, og for at forestille samme den „trængende Nödvendighed, snart at komme til et præliminairt Forliig „i den Henseende."

Den danske Chargé d'Affaires havde kun pligtmæssigen at indmelde det Passerede til sit Hof.

Ministeren *Merry* tilligemed Herr *Wellesley-Pool* og et Par Secretairer afreiste derpaa til Sundet og ankom, som allerede (Pag. 324) er bleven omtalet, paa det engelske Admiralskib paa Kjöbenhavns Rhed den 10de October, opholdt sig endog en Tid i det engelske Hovedqvarteer paa Sjælland, men blev ei antagen af den danske Regjering og sammes Ministerium, og maatte saaledes med uforrettet Sag atter vende tilbage med sine medbragte Forslag og Fuldmagter.

Vistnok havde det været en lykkelig Begivenhed for Danmark, om samme kunde have agtet paa Herr *Merry's* Forslag, og om et fredeligt Forliig, en mindelig Overeenskomst, en Erstatning for det skete Tab kunde have fundet Sted med England. De senere stedfundne Begivenheder have, destoværre! tilfulde udviist, at *Cannings* Trudsler ei vare uden Grund.

Imidlertid maae vi ved Bedömmelsen af den danske Regjerings Handlemaade ved denne Leilighed ikke oversee, eller glemme Kjöbenhavns rygende Ruiner, den ranede Flaade, den deraf fölgende Stemning iblandt Folket, og at ethvert danskt Hjerte brændte af Forbittrelse og Hævn; samt at Frankrigs seirrige Armee paa den Tid stod paa Holsteens Syd-Grændse og fölgeligen, ved en indledet Alliance med England, Frankrigs saa at sige eneste og uforsonligste Fjende, öieblikkeligen vilde have sat sig i Bevægelse og erobret hele Halvöen med hvad der var tilgængeligt fra samme af de mindre Öer, saasom: Als, Fyen o. s. v. Frankrig havde derimod allerede med de störste, venligste og helligste Forsikkringer om kraftig Bistand taget Danmark i sine Arme, og Rusland udtalt sin Deeltagelse og Sympathi for den Danmark skete Overlast og Uret. Det kan derfor ei forundre os, at Danmarks höit krænkede Kronprinds under de for Haanden værende Omstændigheder nu afslog enhver Nærmelse og Forbindelse med England og sögte Forbund med Frankrigs mægtige Keiser, trygt stolende paa dennes uovervindelige Örne, og maaskee tillige overvurderende sine egne Kræfter.

Disse sidste engelske Noter havde, tvertimod en Fred, en væsentlig Indflydelse paa de Aarsager, der fremkaldte Krigen med Sverrig, hvilket vi senere ville erfare.

Först den 29de October kom den fra den danske Legation i London afsendte Coureer atter tilbage til England og medbragte Forkastelsen af alle fra Englands Side gjorte Forslag samt vor Chargé d'Affaires endelige Tilbagekaldelse, hvis Forhold under denne vanskelige og i höieste Grad ubehagelige Tidsperiode dog havde fundet den danske Regjerings Anerkjendelse og Billigelse, saavel officielt som hemmeligt, en Anerkjendelse, der endog tilsidst blev ham til Deel fra selv den engelske Statssecretairs Side og udtalede sig i flere Breve lige indtil hans Afreise, som först fandt Sted fra Harwich den 21de November i et engelsk Parlamentair-Fartöi, og ankom han den 25de November til Cuxhaven, hvor han blev standset af de franske Batterier, da paa hiin Tid intet Skib kunde löbe ud, eller op ad Elben. Men, da ogsaa intet engelskt Flag, selv ei Parlamentairflag, ifölge Kronprindsens Ordre af 4de October, (Pag. 298) blev modtaget i de danske Havne, var den danske Chargé d'Affaires i England nærved at ansees som Landflygtig paa sit eget Lands Kyster; saa at han betragtede sig for meget lykkelig ved at kunne gaae ombord paa et Blankeneser-Fartöi, som Dagen derpaa landsatte ham i Fæstningen Glückstadt. Saaledes vare da omsider det danske Hofs Forbindelser med det engelske aldeles afbrudte; og om en mindelig Afgjörelse af disse Hoffers Differentser var fra nu af ei meer Tale, hvorfor den engelske Regjering först efter de sidste Forslags Forkastelse udstedte en formelig Krigserklæring imod Danmark, dateret den 4de November 1807 og var saalydende:

„Da Kongen af Danmark har erklæret Krig mod Hans Majestæt, Hans Undersaatter og Folk; og, da Hans Majestæts ivrige og gjentagne Bestræbelser for at udvirke en Tilbagetagelse af denne Erklæring og en Gjenoprettelse af Freden have været frugteslöse, saa har det behaget Hans Majestæt med Hans Ministeriums Raad at befale, ligesom og herved befales: at den almindelige Gjengjeldsret skal udöves imod Kongen af Danmarks Skibe, Gods og Undersaatter (med Forbeholdelse og Undtagelse af de Skibe, Hans Majestæt har tilstaaet Frihedsbreve, eller for hvilke det paalagte Beslag er blevet hævet, uden at de derefter have været i nogen fremmed Havn); saa at saavel Hans Majestæts Flaader og Skibe, som og alle andre

Skibe, naar de, enten ved Caperbreve, eller ved General-Gjengjelds-Breve, eller paa nogensomhelst anden Maade ere af de af Hans Majestæt til at udföre en Lord-Storadmirals Tjeneste Befuldmægtigede blevne berettigede dertil, skulle lovmæssigen kunne bemægtige sig alle Skibe, Fartöier og Varer, der tilhöre Kongen af Danmark, hans Undersaatter, eller andre Indvaanere i Kongen af Danmarks Lande, og derpaa henvende sig om Paakjendelse til een af Admiralitets Retterne i Hans Majestæts Besiddelser; til hvilken Ende Hans Majestæts General-Advocat og Admiralitets-Advocaten uopholdeligen have at gjöre Udkast til og ved denne Ret udstede en Ordre, ifölge hvilken de til Udförelse af en Lord Stor-Admirals Tjeneste Befuldmægtigede, eller hver anden af dem dertil befuldmægtiget og udnævnet Person bemyndiges til at tilstaae og meddele Hans Majestæts Undersaatter, eller og saadanne Andre, som ovennævnede Befuldmægtigede maatte finde dertil fuldkommen skikkede, Caper- og Gjengjelds-Breve til Opbringelse og Bemægtigelse af alle, Kongen af Danmarks Vasaller og Undersaatter, eller Hans Landes, Hans Territoriums, Hans Besiddelsers Indvaanere tilhörende Skibe, Fartöier og Gods (med Undtagelse af de ovennævnede); og at slige Fuldmagter og Clausuler blive at indrykke i den Ordre, som brugelig og med ældre Procedurer stemmende er."

„Videre have Hans Majestæts General-Advocat samt Admiralitets-Advocaten uopholdeligen at opsætte og ved denne Ret til Hans Majestæt indgive et Udkast til en Befaling, hvorved ovennævnede Befuldmægtigede bemyndiges til at forlange: at den överste Admiralitetsret for Storbrittannien og samme Rets Lieutenanter og Dommere, sammes Befuldmægtigede, saavelsom og de forskjellige Admiralitets-Retter i Hans Majestæts Besiddelser, skulle, med Hensyn til alle og alleslags Opbringelser, Bemægtigelser, Priser og Gjengjeldstagelser af alle Skibe og Varer, der ere tagne, eller fremdeles tages, kjende og lovligen forfare, forhöre og afgjöre, samt, i Overeensstemmelse med Admiralitetsanordningerne og Folkeretten, derefter afsige Priisdömmelses-Dom over alle saadanne Skibe, Fartöier og Eiendomme, der tilhöre Danmark, eller Kongen af Danmarks Vasaller og Undersaatter, eller hver anden Indvaaner i hans Lande, Strækninger og Besiddelser (med Undtagelse som ovennævnet); og, at slige Fuldmagter og Clausuler indrykkes i bemeldte Befaling, saaledes som hidtil og i ældre Procedurer har fundet Sted."

„Videre have de at opsætte og ved denne Ret til Hans Majestæt at indsende et Udkast til saadanne Forskrifter, der egne sig til at sendes til Hans Majestæts Gouverneurer og Colonier udenfor Riget, for samme til Rettesnor at tjene, ligesom og Udkast til en anden Forskrift for de Skibe, der befuldmægtiges i ovennævnede Öiemeed."

Undertegnet: Eldon. Camden. Westmoreland. Winchelsey. Cathcart. Hawkesbury. Mulgrave. Spencer. Perceval. Bond.

IX. Capitel.

Om de i Anledning af Kjöbenhavns Beleiring og Capitulation stedfundne Actioner og Domme.

Inden vi gaae videre i disse historiske Undersögelser, anseer jeg det fornödent atter at gjöre en kort Pause, for deri at relevere de af Kjöbenhavns Beleiring flydende Processer og Domme, hvilke, omendskjöndt de muligen ikke indeholde Noget, som gjör Fordring paa særdeles videnskabelig, eller juridisk Opmærksomhed, dog maaskee fortjene en Plads imellem disse Begivenheder.

Det er en almindelig Regel efter Capitulationer og andet Uheld i Krigen, at Overbefalingsmændene forlange deres Forhold undersögt og paadömt af en Krigs-Commission. Overeenstemmende med denne Anskuelse vilde og de Höistcommanderende i Kjöbenhavn have gjort det Samme, som flere Andre i denne Krig, saasnart Leiligheden blot tillod det. De vare saa rolige og tilfredse med deres Handlemaade under Beleiringen, og deres Samvittighed sagde dem: at de havde opfyldt deres Pligt, havde stridt og liidt Mere, end man kunde vente under slige Omstændigheder, at de roligen saae Begivenhederne imöde.

Men Leiligheden til at bringe deres Forsæt til Udförelse havde, formedelst Kongens, Kronprindsens og Regjeringens Fraværelse og Stilletien, endnu ikke tilbudt sig; og ved Kronprindsens pludselige Ankomst til Kjöbenhavn bleve de deri forhindrede ved Begivenhedernes hurtige Gang.

Ieg endte 7de Capitel med den Bemærkning: at de i Kjöbenhavn commanderende Generaler „ei ret længe bleve i Tvivl om deres Skjæbne" efter Kronprindsens Tilbagekomst til Hovedstaden.

Allerede om Morgenen efter denne Tilbagekomst, indfandt sig, den 7de November Kl. 8, hos General v. *Bielefeldt*, som netop

var paaklædt for atter at begive sig op paa Kronprindsens Palais, den Selvsamme af Kronprindsens Adjutanter, som han Aftenen i Forveien havde talet med i Höistsammes Forgemak, for at forlange hans Sabel og forkynde ham Huus-Arrest, hvorpaa Generalen förtes fra Hovedqvarteret paa Kongens Nytorv til hans Bolig i Staldbygningen bag Christiansborg-Slot. Paa samme Tid og paa samme Maade bleve af andre Adjutanter Generalerne v. *Peymann* og v. *Gedde*, samt de Mænd, som havde negocieret og undertegnet Capitulationen, Contraadmiral *Lütken* og Generaladjutant v. *Kirchhoff* ligeledes forkyndte Huus-Arrest. General v. *Walterstorf* var endnu arresteret i Aalborg, og först under 5te November beordret til Kjöbenhavn, hvor Arrest ved Ankomsten blev ham atter forkyndt.

Denne Fremgangsmaade var i höi Grad overraskende og nedtrykkende for de ulykkelige Mænd, der ikke havde den ringeste Ahnelse om en saadan Skjæbne. Vel havde ogsaa de, som vi alt have seet, maattet erfare, at den store, ofte uvidende og uskjönsomme Folkehob dömte dem haardt; men de havde haabet at vinde den offentlige Mening, saasnart den var kommen til fuld Erkjendelse af Begivenhederne. At Kronprindsen ogsaa fandt dem saa strafskyldige, at han, uden at ville see, eller höre dem, lod dem arrestere og stille for en Krigscommission, det havde de ikke ventet og krænkede dem meget, ligesom de den Gang heller ikke kunde fatte Aarsagen til at der gjordes en Undtagelse med den Höistcommanderende for Södefensionen, Commandeur *Bille*, der skyldig, eller uskyldig, af Consequence synes forelöbigen, indtil Sagen nærmere var undersögt og oplyst, at burde have deelt fælleds Skjæbne med de andre Befalingsmænd. Senere ville vi endog finde Commandeur *Bille* paa Listen imellem Vidnerne, omendskjöndt han havde været General v. *Peymann* snarere coordineret, end subordineret. At commandere „en Second" er iövrigt et noget ubestemt og i vor Armee ei sædvanligt Udtryk. Kun Een kan commandere; alle andre Befalingsmænd have at lyde ham, men tillige at lyde enhver anden Foresat, den yngre den ældre, overeenstemmende med Hierarchiets Love.

Ved Undersögelsernes Begyndelse havde det derfor vistnok været bedre, om alle Befalingsmænd vare blevne behandlede paa samme Maade; Heltens tappre Færd vilde derved ei være sat i mindste Fare, eller Skygge, men sikkerligen fundet den fortjente Anerkjen-

delse, uden at Retsfölelsen derved var blevet saaret, eller de stedse villige Rygter have fundet Næring

Den övrige Fremgangsmaade mod de Arresterede var forresten vel streng, men overeenstemmende med Krigslovene; og vi ville derfor indskrænke os til her, ikkun at fremsætte Sagens historiske Gang.

Selvsamme Dag, den 7de November, erfarede ogsaa Armeen Kronprindsens Villie, ved Höistsammes saalydende Parolbefaling:

„Til at undersöge og paadömme, saa vel hvorledes det er til-„gaaet ved Capitulationen, som ogsaa det Hele, denne ulykkelige Sag „betræffende, der for hver Soldat og dansk Mand er saa smertelig, ned-„sættes en Overkrigs-Commission, hvori Generallieutenant, Land-„greve *Friederich* til Hessen, præsiderer. Som Assessorer ansættes „Generalmajorerne, Grev v. *Baudissin* og v. *Binzer*, og som Actua-„rius og Protocolförer Generalauditeur *Rosenstand* af Söetaten."

Da Undersögelsen maatte tillige beröre Södefensionens Foretagender, erholdt Vice-Admiral *Stockfleth*, den 22de November, af Kronprindsen Befaling til ogsaa at indtræde i Overkrigs-Commissionen, som saaledes bestod af 4 Medlemmer samt Protocolföreren.

Under 13de November modtog Overkrigs Commissionen Kronprindsens nærmere Instrux, eller dens Commissorium, som bestemme Klagepuncterne imod de arresterede Generaler, saaledes affattet: „Tung Pligt byder mig i Dag at gjöre Overkrigs-Commissionen op-„mærksom paa följgende Puncter, som maae være Hovedformaalet „for dens Undersögelser."

1. „Er den af mig givne Instruction til Generalmajor *Pey-„mann* fuldeligen bleven opfyldt, saavelsom og det Löfte, General-„majoren havde givet, deels ei at overgive sig, deels at blot en „Storm kunde bringe ham til Overgivelse"?

2. „Hvorvidt har Enhver af de Höistcommanderende opfyldt „sin Pligt og viist den udfordrende Militair-Conduite"?

3. „Var Fjendens Landing ei muelig at forhindre, eller at „gjöre vanskelig"?

4. „Ere Udfaldene af Fæstningen og Citadellet skete til de „Tider og udförte paa den Maade, at de kunne have Virkning? og „er Alt, hvad derved burde have været iagttaget, skeet"?

5. „Hvorfor er Intet gjort for at have Værker, der kunde

„bestryge Tilgangene til Fæstningen og Citadellet og hindre Fjenden „i at sætte sig ved Söerne"?

6. „Var Volden besat med saadant Skyts, og var samme stedse „forsynet med den udfordrende Ammunition og Besætning, som det „burde have været? og blev de i Land- og Sö-Arsenalet værende „Vaaben anvendte til at forsvare Byen"?

7. „Var Capitulationen fornöden, eller var den at undgaae? „Var en Capitulation fornöden, hvorfor blev da Söetatens Raad ei „fulgt, eller Commandeur *Billes*, som havde været saa ærefuldt"?

8. Hvorfor har Admiral *Otto Lütken* ei i det saakaldte Raad „paatalet, efter hans til mig yttrede Mening, „„heller at brænde „„Flaaden, end at overgive den i Fjendens Hænder,"" i Særdeleshed „da han vidste, at jeg tænkte saaledes herover"?

9. „Om Generalmajor *Peymann*, som var sikker paa, efter „hans Löfte, at holde sig i 3 Maaneder, troer at have opfyldt det? „og hvad Undskyldning han troer at have derfor, at dette ikke er „skeet"?

10. „Hvorfor Castellet blev overleveret de Engelske tillige- „med Holmen"?

11. „Om De, der ere brugte som Commissairer af General- „ralmajor *Peymann*, have opfyldt deres Pligter"?

12. „Hvorvidt det sammenkaldte Raad var fornödent, og om „dette var en passende Messure, særdeles i Henseende til de Civile, „hvis Ukyndighed havde været Grund nok til at fritage dem for „videre Declaration, især da deres egen Tilstaaelse om Ukyndighed „i dette Fag var lagt for Dagen"?

13. „Hvorledes General-Adjutant *Kirchhoff* kunde bestemt „stemme for Flaadens Overgivelse"?

14. „Generalmajor *Geddes* og *Bielefeldts* bestemte Yttring, at „Fæstningen ei kunde holde sig, og Aarsagerne, hvorfor de ei troede, „at en Storm kunde afslaaes"?

15. „Samtlige Ingenieur- og Artilleri-Officierer, samt Oberst- „lieutenant *Bassewitz* tages i Forhör, for at erholde bestemt Efter- „retning om Voldenes Besætning med Skyts, og om man har gjort „Fjenden alt det Afbræk, man kunde og burde"?

16. Ligeledes bör alle Officierer, som have været ved Udfal- „dene, eller have været betroede særskilte Commandoer, afhöres for „at erfare, hvorledes det er tilgaaet"?

a. „Om Dispositionerne til Angreb og Forsvar vare Vedkom-„mende bekjendtgjorte, og hvorledes de ere udförte"?

b. „Om Enhver har opfyldt sin Pligt, samt hvorledes"?

17. „Havde Generallieutenant *Castenskjold*, förend de Engelske „berendte Kjöbenhavn, reqvireret Skyts, Geværer og skarp Ammuni-„tion til det ham underlagte Corps? og hvorvidt har han faaet den „Begjæring opfyldt? men, hvis han ikke har faaet forommeldte be-„hövende Sorter, da af hvad Aarsag"?

18. „Hvorfor blev den afsluttede Capitulation anseet som en „Fredsslutning, da den dog kun kunde betragtes som en Vaabenstil-„stand for Kjöbenhavn."

Ved dette Commissorium oversendte Kronprindsen ogsaa alle de i sit Vælge havende Actstykker, og blev det Overkrigscommissionen tillige paalagt at drive paa Sagens hastigste Tilendebringelse. Med Rette kan man ikke klage over noget ubilligt, eller uværdigt Spörgsmaal, eller Punct i dette Commissorium, men snarere er det Pligt at bemærke, at Kronprindsen herved viste al mulig Moderation og Skaansomhed, ligesom vi igjennem den hele langvarige Proces ikke paa noget Sted har fundet Anledning til at afvige fra denne Anskuelse; naar de Anklagede under Processen besværede sig over haard og vilkaarlig Behandling, var denne Klage ene rettet mod Overkrigscommissionen og nærmest imod Actuarius og Actor, hvilket aldeles maa udledes af disse Embeders Natur og deres Udöveres Pligter.

Ifölge ovenstaaende Befalinger begyndte Overkrigscommissionen allerede sin Virksomhed den 19de November 1807 med Forhör over Generalerne, v. *Peymann*, v. *Bielefeldt* og v. *Gedde*, og fortsatte samme uafbrudt dagligen over alle de Personer, som havde havt nogen væsentlig Deel med i Beleiringen. Forhörene sluttedes den 25de Januar 1808 og udgjorde 696 Folio-Sider.

General v. *Binzer*, Armeens Generalqvartcermester, en vel udrustet og höit begavet Mand, var især det Medlem af Commissionen, som ved sine Indsigter og sin Dygtighed tog den meest levende Deel i Undersögelserne, ja! endog ved sine Raad og Udkast til Spörgsmaal og Ankeposter medrette kan antages for ganske at have ledet dem. Da derfor Forhörerne paa Basis af Commissoriet ikke syntes at ville före til noget væsentligt, strafværdigt Resultat med Hensyn til de Anklagede, udtalede han höit sin Forundring og Misbilligelse

herover, og indgav allerede den 23de November og 5te December 1807 et Udkast til andre og nye Spörgsmaal til de Anklagede. „Vilde Commissionen" — skriver Generalen i disse Udkast — „lade sig „nöie med de af Kronprindsen os givne almindelige Spörgsmaal, „hvorpaa der til dette Öieblik er, som naturligt, kun blevet svaret „ubestemt, undskyldende, undvigende, saa vilde der tilsidst ikke „komme Andet ud af Sagen, end en næsten ubetinget Frifindelse. „Derved vilde Overkrigscommissionen gjöre den Tilstaaelse, at den „under lignende Omstændigheder vilde selv have handlet ligeledes. „For altsaa at komme til et andet Resultat, maa der og gjöres an- „dre Spörgsmaal."

I sin Forestilling om denne Sag udtaler Overkrigscommissionen ogsaa den Anskuelse, „at den havde sögt at forbinde sit Arbejde med „saa liden Ubehagelighed for de Paagjeldende, som Sandhedens Op- „dagelse tillod; men den ödelagte Marine, det krænkede Danmark, „den nedslagne Nation, Kongens Retfærdighed byde med större Streng „hed at fremkalde Krigslovenes Bistand, naar de Paagjeldendes For- „hold opfordrer dertil."

Man seer af disse sidste Yttringer, at ogsaa Overkrigscommissionen antog de anklagede Generaler for meget skyldige, og at de skjulte Sandheden.

De Anklagede bleve under Forhörerne derefter qvæstionerede baade i Overeensstemmelse med det Kongelige Commissorium og med de af General v. *Binzer* udkastede videre Spörgsmaal, men forresten behandlede med Velvillie og Agtelse. Præses var og ved sin værdige og ridderlige Personlighed og sit Navn Borgen for, at ingensomhelst anden Tanke kunde opstaae, og ingen unödvendig Krænkelse kunde tilföies dem.

Da Forhörerne vare begyndte, var Sagens Langvarighed at forudsee. For ei at forlænge meer end nödvendigt nogen af de Officierers Arrest, hvis maaskee brödefrie Forhold undersögtes, var Præses endog saa opmærksom og deeltagende, i en Forestilling til Kronprindsen af 30te November 1807, at forespörge: om „Over- „krigscommissionen burde bestemme, naar de paalagte Arrester skulde „ophöre"; og han slutter saaledes: „Det er endnu *tvivlsomt*, om det „Tab, Danmark har liidt, bör tilskrives Vanheld, eller Forseelse. „Overkrigscommissionen skal bestræbe sig for at hæve denne Tvivl; „men kun under Veiledning af Deres omfattende Aand og ved Deres

„kraftige Understöttelse vil dette blive muligt." Dagen derpaa, den 1ste December, erholdt Præses Kronprindsens egenhændige Svar, som löd: „Jeg seer ei, at Overkrigscommissionen kan see sig for-„anlediget til at ophæve den Arrest, Jeg efter Krigsbrug har paa-„lagt de af Overkrigscommissionen Tiltalede, uden at samme skulde „finde disse uskyldige i Sagen. I det Tilfælde venter Jeg nærmere „Beretning fra Deres Durchlauchtighed."

Flere af de Arresterede indgave særskilte skriftlige Retfærdiggjörelser til Kronprindsen; hvoriblandt den værdige og agtede Contraadmiral *Lütken*, der bad om blot at blive hört, thi saa var han vis paa at vinde sin Frihed igjen. Man kan ikke nægte ham Veltalenhed og Grunde nok for hans Begjering. Han ender sin smukke og rolige Skrivelse, som er dateret den 13de December 1807, saaledes:

..... „Morgenen efter Deres Kongelige Höiheds Ankomst blev „mig affordret mit Værge, som i 44 Aars Tjeneste aldrig har været „fra mig, som jeg ofte drog til mine Landsmænds Forsvar, og som „jeg aldrig stak i Skeden uden min Konges mig anbetroede Flags „Ære."

De Anklagedes Stilling og Arrest bleve herved ikke forandrede, dog kunde de modtage Besög; saa at der, paa Friheden nær, manglede dem Intet. Mange saakaldte „Venner" bleve rigtignok tildeels borte; men denne Erfaring er ei ny, og kunde i alt Fald ikke lægges Overkrigscommissionen til Last.

Efterat Forhörerne vare sluttede, blev i Overkrigscommissionens Möder den 30te Januar, 1ste og 3die Februar 1808 taget under Overveielse et paa bemeldte Forhör og de under samme fremlagte Documenter, saavelsom paa en af Generalmajor v. *Binzer* udarbeidet Betænkning af 28de November og 2den December 1807, grundet og af Generalauditeur *Rosenstand-Goiske* forfattet Udkast til nærmere Klagepuncter imod de paagjeldende Officierer, og derefter besluttet: at, ifölge de ved det optagne Overkrigscommissions-Forhör forhvervede Oplysninger om denne Sag, var der formeentlig Grund til lovlig Anke:

Imod Generalmajor *Peymann*, udi Commissorial-Befalingens *I. Post*, fordi han

1ste Punct: Ikke fuldt havde efterkommet Kronprindsens Instructioner, idet han

1. Ikke havde nedlagt Commandoen, da han blev saaret;
2. Ikke havde havt tilbörligt Opsyn med Portenes Aabning og Lukning, eftersom
   a. Portpas vare uddeelte, uden at han havde bekymret sig om, hvorledes de bleve brugte;
   b. Nöglen til de udvendige Porte havde været betroet til Officiererne paa Piquet, uden at Generalen havde bekymret sig om deres Brug, eller Tilbagegivelse;
   c. Ikke havde kunnet give Vished om, at ei ved Portene igjennem Hovedvolden (Poternerne) nogen Leilighed til skadelig Communication imellem dem, som vare udenfor Staden, og dens Indvaanere, har fundet Sted.

2det Punct: Ikke har opfyldt sit Löfte, at „kun en Storm „skulde bevæge ham til Overgivelse", eftersom

1. För Byens Overgivelse ingen Vished havdes om, at Fjenden vilde forsöge en Storm;
2. Ei heller om, at et saadant Forsög ikke kunde være blevet lykkeligen afslaaet:

II. Post, fordi han

1ste Punct: Ei har opfyldt sine Pligter som General, idet han,

1. Uagtet han fra Begyndelsen af Sommeren 1807 var Interims-Höistcommanderende over Sjælland og Kjöbenhavn, dog ikke förend den 4de August, da den fjendtlige Flaade ankom til Sundet, havde været betænkt paa Forsvarsanstalter, ved saavel at indhente de fornödne locale Efterretninger om Landingsstederne paa Sjællands Kyster, i Særdeleshed imellem Kjöge og Kronborg, som udkaste skriftlige Planer og Dispositioner til saadant Forsvar;
2. Uagtet den störste Deel af de regulaire Tropper vare fraværende, ikke har gjort Forestilling om Nödvendigheden af at organisere en Landstorm og exercere Landeværnet allerede inden Hösttiden;
3. Ikke har draget Omsorg for, at Almuen var beredt til at modsætte sig Landingen af Enhver fra den engelske Flaade;
4. Intet har foretaget for at have en bevæbnet Communicationslinie imellem Kjöbenhavn og Kronborg;
5. Ikke nöiagtigen har underrettet sig om Foranstaltningerne til at destruere Flaaden, som var Krigens Gjenstand.

2det Punct: Ei har brugt vedbörlig militair Conduite, idet han

1. Intet har foretaget for at gjöre Almuen, i Særdeleshed i den nordöstlige Deel af Sjælland, fjendtlig sindet mod Englænderne;
2. Ingen Operationsplan har aftalet med Generallieutenant *Castenskjold;*
3. Ingen Midler har aftalet med ham, eller anvendt, for at holde uhindret Communication med benævnte General;
4. Ikke har samlet et militairt Raad om, hvilken Forsvarsplan der burde vælges, saasnart Fjendtligheder vare at befrygte;
5. Ikke har afsendt det Cavalleri, som her fra Staden kunde undværes og altsaa unödvendigt maatte underholdes, til Understöttelse for Generallieutenant *Castenskjold*;
6. Ikke har gjort tilstrækkelig Brug af de i Staden værende og til Fæstnings- og Garnisonstjeneste dygtige Arbeidere og Borgere; hvorved en större Deel af Landeværnet kunde have været exerceret og brugt med de regulaire Tropper i Felten;
7. Ikke betimeligen har ödelagt Forstæderne og Haverne udenfor Byen, om dette Middel var nödvendigt, eller længere forsvaret dem, om det var unyttigt at afbrænde Forstæderne;
8. Intet militairt Observatorium har havt;
9. Ingen ordentlig militair Journal holdt over alle Meldinger o. s. v.;
10. Ikke nöiagtigen ladet sig rapportere om Executionen af givne Befalinger, eller hvorvidt de udi sammes Udförelse foregivne Hindringer havde været at overvinde;
11. Ikke indrettet Operationerne med Hensyn til Beskaffenheden af Garnisonen, af hvilken en stor Deel vel manglede militair Övelse, men hverken Lyst, eller Mod;
12. Intet i Nödens störste Öieblik, nemlig den 3die Bombardementsnat, foretaget, eller foranstaltet, for at reise Indvaanernes Mod igjen;
13. Den 5te September forlangt Vaabenstilstand uden foregaaende militairt Raad, eller at have havt tilforladelig Underretning om Byens Forfatning;
14. Ikke benyttet den Tid, Underhandlingerne foregik, til at forbedre Byens Forsvarsstand;
15. Ved endeligen at have opofret en Deel af Staden og Landet, dersom man forudsaae, at et heftigt Bombardement var uundgaaeligt og maatte tvinge til Overgivelse.

III. Post, fordi han

1. Ikke har sörget for at have ufortövet Efterretning om Fjendens förste Mine til at lande.
2. Ikke, saasnart Efterretning havdes, udmarcherede med alle regulaire Tropper, for i Særdeleshed at hindre Cavalleriets og Artilleriets Landsættelse;
3. Ikke den 16de August understöttede Oberstlieutenant v. *Bassewitz*, saa at denne kunde soutenere sin tagne Position.

IV. Post, fordi

1. Intet Udfald skete den 29de August, da man formodede, at en Deel af Beleiringscorpset var detacheret fra Frederiksberg imod Generallieutenant *Castenskjold;*
2. Intet Udfald er skeet for at tage, eller ödelægge de fjendtlige Batterier, især det ved gamle Pesthuus, hvilket var ligesaa farligt for Fæstningen, som Batteriet ved Svanemöllen var for Sö-Defensionen;
3. Ikke foretaget forstilte Udfald, paa samme Tid de virkelige iværksattes, hvilket formeentligen havde, især den 20de August, været til Nytte;
4. Ikke givet bestemte Ordrer om Udfaldenes Hensigt og Angrebsmaaden, saa at Tropperne ei kunde vælges efter Öiemedet;
5. Ikke opmuntret Tropperne ved Udfaldene til Mod og Dristighed, men, ved idelige Advarsler om ei at udsætte sig for at blive afskjaaren, snarere har nedslaaet dem, saa at de Befalende Intet turde vove, og Mandskabet vænnedes til strax at vige for en tilsyneladende Overmagt;
6. Ikke beordret Een af sine Adjutanter til stedse at være tilstede ved Udfaldene, for at paasee Befalingens Udförelse og rapportere til ham.

V. Post, fordi han

1. Ikke har, ved at rykke i Marken med et saa betydeligt Corps, som muligt, sögt at vinde Tid til at opföre Værker om Byen;
2. Ikke har sögt i længere Tid at forsvare en Defensionslinie fra Kalkbrænderiet til Valdby, eller i det mindste til Skydebanen.

VI. Post, fordi

1. Det har manglet paa vedbörligt Opsyn med Besætningen paa Volden den 3die Bombardementsnat;

2. Der ikke er gjort Brug af Söetatens Skyts, uagtet Oberstlieutenant *Bassewitz* og Artillericapitain *Steffens* forlangte det.

VII. Post, fordi

1ste Punct: Capitulationens Nödvendighed ikke er beviist, eftersom

1. Det ikke er beviist, at Borgerskabet i betydeligt Antal forlod Voldene;
2. Det er ikke godtgjort, at Vandmangel var at befrygte;
3. Ikke heller at Mangel paa Födevare var at befrygte;
4. Det havde været muligt at forskaffe de brandlidte Qvinder og Börn Tilflugtssteder i Staden;
5. Fæstningsværkerne vare ubeskadigede;
6. Det i Staden værende Militair, i Forening med Söetatens Mandskab, kunde have afslaaet en Storm.

2det Punct: Söetatens Raad blev ikke fulgt, eftersom:

1. Flaaden ei blev destrueret, förend en Parlementair blev udsendt den 5te September;
2. At dette ei udförtes hellere, end at antage den affattede Capitulation;
3. Raadets særskilte Votum om Flaadens Destruction ei blev hört.

3die Punct: Kammerherre og Commandeur *Billes* Forslag om et Udfald den 7de September blev forkastet, uden at man erkyndigede sig om Garnisonens Beredvillighed til at foretage det.

IX. Post, fordi

Enten hans Löfte om at holde Fæstningen i 3 Maaneder har været givet uden Overlæg, eller han har været ubekymret for at holde det.

X. Post, fordi

1. Man, ved den 5te September at tilstaae Flaadens Overlevering, eller Overgivelse, ikke strax tilföiede de Betingelser, under hvilke dette skete;
2. Underhandlingerne ikke bleve afbrudte, da Fjenden gjorde Paastanden om Castellet Frederikshavn;
3. Underhandlings-Commissairerne ikke i den Henseende have havt bestemte Instructioner.

XI. Post, fordi Capitulationen er ratihaberet, uagtet

1. Dens 6te Artikel er udstrakt til hele Sjælland, hvorved Generallieutenant *Castenskjold* hindredes i nye Operationer;
2. Dens 8de Artikel ikke bestemmer, hvor vidt Fangerne i Slaget ved Kjöge tillige derunder skulde indbefattes;

3. Capitulationen ikke bestemmer, hvor vidt Kronborg Fæstning derunder skulde være indbefattet.

XII. Post, fordi

1. Krigsraadets Forsamling var ufornöden, da Generalmajor *Peymann* havde höieste Befaling over Militaire og Civile;
2. Det Spörgsmaal „om Byen kunde forsvares" ikke blev forelagt et blot militairt Raad;
3. De civile Medlemmers Tilstedeværelse i Raadet maatte ansees overflödig, naar de vare enige, og skadelig, naar de vare uenige med de Militaire, om Byen kunde forsvares, eller man maatte capitulere.

XV. Post, fordi

Den til at bestemme Voldenes Besætning med Skyts udnævnte Commission ikke har været beordret til at undersöge, hvor vidt Söetatens Skyts kunde bruges.

XVI. Post, fordi

a. 1. Oberstlieutenant *Basscwitz* den 15de August maatte vente efter de Corps, som skulde stöde til ham, og endog selv maatte ride til Byen for at indhente Ordrer;
   2. Benævnte Oberstlieutenants og Artillericapitain *Steffens's* indbyrdes Commando paa Amager ikke var bestemt;
   3. Det den 20de August ikke var bestemt, at Generalmajor *Walterstorff* skulde undersötte Oberstlieutenant *Voigt*, og hvor vidt disse skulde agere i Forening;

b. De Detachementschefer, som have forseet sig, ikke ere dragne til Ansvar, eller irettesatte, saasom:
   1. Cheferne for de Landeværns-Batailloner, som den 20de August for sildigt udmarcherede;
   2. Oberstlieutenant *Voigt* for den benævnte Dag for tidligen at have retireret;
   3. Oberst *Beck* af norske Liv-Regiment, for den 18de August at have standset en begyndt Attaque.

XVII. Post, fordi han

1ste Punct: Ei har affordret Generallieutenant *Castenskjold* bestemte Reqvisitioner, om hvad Skyts han behövede;

2det Punct: Ikke har givet Befaling til at udlevere til benævnte General det Skyts og den Ammunition, som tilkom hans Corps;

3die Punct: Er Aarsag til, at denne Ammunition og dette Skyts ikke kom til Generallieutenant *Castenskjold*, eftersom

1. Den fortrinlige Udleverelse heraf ikke var befalet, eller blev paaseet;
2. Ei heller den ufortövede Afsendelse;
3. Der intet Forsög er gjort den 16de August, eller efter den Tid, for at afsende denne Ammunition m. v. over Sjællands sydlige Kyst.

XVIII. Post, fordi han

Ikke har viist tilbörlig Bestemthed og Fasthed under Capitulationens Fortolkning og Overholdelse af Fjenden.

Ligeledes er der formeentlig, lovlig Anke imod Generalmajor *Bielefeldt* i Commissorial-Befalingens

II. Post, fordi han

1ste Punct: Ikke den 3die Bombardementsnat selv havde visiteret Voldene;

2det Punct: Ei heller

1. Den 6te September selv overbeviste sig om Byens Forfatning;
2. Ikke aldeles havde overdraget den detaillerede Commando over Artilleriet til Oberstlieutenant *Beck*.

XIV. Post. Ifölge Commissoriets Indhold.

Desuden, som Medlem af Generalcommandoen, i alle de samme Poster og Ankepuncter, som Generalmajor *Peymann*, undtagen i *I. Post*, *1ste Punct*; *II. Post*, *1ste Punct*, 1, 2 og 3 og *IX. Post.*

Ligeledes mod Generalmajor *Gedde* i Commissorialbefalingens *V. Post.* Ifölge benævnte Befalings Indhold;

XIV. Post. Ifölge Commissoriet, samt fordi han ei betimeligen havde gjort Forestilling om de Mangler, som fandtes ved Fæstningsværkerne den 11te August.

Contra-Admiral *Lütken* bör formeentligen gives Leilighed til at retfærdiggjöre sig, i Commissorial-Befalingens

VIII. Post. Ifölge dens Indhold;

X. Post, 1 og 2. Ligesom Generalmajor *Peymann;*

XI. Post, fordi han

1. Ikke har forlangt bestemt Instruction af Generalmajor *Peymann;*

2 Ikke paastaaet Flaadens Eqvipering ved den danske Marine;
3. Ikke indhentet Generalmajor v. *Peymanns* Befaling for hvert Capitulationspunct i Særdeleshed, hvilket maatte antages at være Hensigten af Underhandlings-Commissariernes Indladelse i Staden.

Ligeledes Generalmajor *Walterstorff* i Commissorial-Befalingens *X. og XI. Poster*, ligesom Contra-Admiral *Lütken;*
XVI. Post's
b., fordi 1. nogle af Landeværns-Bataillonerne den 20de August ei havde bestemt Udmarcheordre;
2. Ingen bestemt Plan den Dag var lagt til at handle i Forening med Hoved-Corpset under Oberstlieutenant *Voigt.*

Ligeledes Generaladjutant og Deputeret *Kirchhoff* i Commissorial-Befalingens *X.* og *XI. Poster*, ligesom Contra-Admiral *Lütken; XIII. Post* i Følge Commissoriets Indhold.

Ligeledes Oberst *Beck* af norske Liv-Regiment, i Commissorial-Befalingens *XVI. Post* b., fordi han den 18de August standsede en begyndt Attaque mod et fjendtligt Batteri uden tilstrækkelig Grund.

Der er og formeentlig Grund til lovlig Anke imod Oberstlieutenant *Voigt* i Commissorial-Befalingens *XVI. Post*, b., fordi han ved Udfaldet den 20de August
1. Ikke havde draget Omsorg for at have Understöttelse af og Communication med Generalmajor *Walterstorff;*
2. Ikke havde sine Tömmermænd tilstede, eller i Beredskab;
3. Retirerede uden Grund, eller ubetimeligen;
4. Ei forud havde forlangt bestemt Befaling om, hvor Meget han maatte vove, for at tage Batteriet;
5. Ikke marcherede en Colonne mod Batteriet, men opholdt sig med Opmarche.

Endeligen bör formeentligen Generallieutenant *Castenskjold* gives Leilighed til at retfærdiggjöre sig i Commissorial-Befalingens *XVII. Post's*

1ste Punct: Fordi han ei meer bestemt har reqvireret Ammunition og Skyts, samt derom indgivet nöiagtigt skriftligt Forlangende.

Ifölge heraf:

1. Bör Krigs-Fiscalen saggive og gjöre Paastand mod Enhver af de ovenfor benævnte Officierer, i Medför af Commissorial-Befalingen af 13de November f. A., samt de foranförte Ankeposter og Puncter ved Enhver isærdeleshed, og disse Posters og Ankepuncters Underafdelinger.
2. De Tiltalede og Saggivne forbeholdes Ret til at besvare Krigs-Fiscalens Indlæg i en Slutnings-Deduction, Hver for sig.
3. Generalmajorerne *Peymann* og *Bielefeldt* forbeholdes Ret til, efter deres Forlangende, at samles, for i Forening at affatte deres Forsvar i de mod dem fælleds fremsatte Ankeposter.

   Ifölge heraf forbeholdes Kammerherre og Commandeur *Steen-Bille*, som 3die Medlem af Generalcommandoen, Ret til at underrettes om Actionen i Sagen, samt at overvære Generalmajorerne *Peymanns* og *Bielefeldts* Sammenkomster i ovennævnte Anledning
4. Contra-Admiral *Lütken*, Generalmajor *Walterstorff* og Generaladjutant *Kirchhoff* forbeholdes Ret til i Forening at indgive Forsvar i de mod dem fælleds fremsatte Ankeposter og, i Fölge deraf, at have de fornödne Sammenkomster.

Kjöbenhavn den 17de Februar 1808.

Friederich P. z. Hessen.

Stockfleth. *Baudissin.* *Binzer.*

Rosenstand-Goiske.

Derpaa blev under 22de Februar 1808 Auditeuren ved det holsteenske Infanteri-Regiment, *P. Frederik Heltzen* af Kongen constitueret til Krigsfiscal i denne Sag.

Ved Parolbefaling af 5te Marts s. A. blev Generalmajor *Walterstorffs*, Contraadmiral *Lütkens* og Generaladjutant *Kirchhoffs* Arrest hævet, dog saaledes, at de ikke skulde tiltræde deres forhen havte Functioner som Embedsmænd, inden Dommen var falden. Denne Lösladelse foranledigedes af, at Overkrigscommissionens Præses mundtligen havde tilkjendegivet Kronprindsen, „at bemeldte Officierers længere Arrest var ufornöden"; hvilken Yttring dog ei var skeet i Over-

krigscommissionens Navn, eller paa dens Vegne, men aldeles privat og af Velvillie for de Anklagede.

For at Dommen kunde fældes, blev Overkrigscommissionen under 14de Marts 1808 af Kronprindsen tilstillet en Befaling, saalydende:

„Da det nu ved de, i Anledning af Kjöbenhavns Capitulation „anstillede Undersögelser er befundet: at der mod de Officierer, „som have sluttet denne Capitulation m. v., ere saadanne Grava-„mina, at de qvalificere sig til Action, saa paalægger jeg herved „Overkrigscommissionen og Fiscalen, i Forbindelse med mine fore-„gaaende Befalinger, at tiltale og fælde Dom over alle de Personer, „der, i Fölge forbemeldte Undersögelser, ere befundne skyldige i „nogen Forseelse, til Undgjeldelse efter Krigs-Artiklerne og de öv-„rige militaire Love."

Som Fölge af denne Befaling blev i Commissionens Möde af 16de Mai 1808 paalagt Krigsfiscalen at lægge ovenanförte Beslutning af 3die Februar s. A til Grund for sin Saggivelse, dog med Forbeholdelse af hans Ret til videre Anke i Sagen og det mod enhver Paagjeldende. Paa Krigsfiscalens Forlangende blev derpaa af Overkrigscommissionen indkaldte til at möde for Commissionen:

Generallieutenant *Joachim Melchior Holten Castenskjold*, Chef for det sjællandske Rytter-Regiment; Generalmajorerne *Hendrich Ernst Peymann*, Deputeret i det forrige Generalitets- og Commissariats- (nu Generalcommissariats-) Collegium; *Carl Friederich Bielefeldt*, Chef for det Kongelige Artilleri-Corps; *Hans Christopher Gedde*, Chef for Ingenieur-Corpset; *Ernst Frederik Walterstorff*, Chef for det nordre sjællandske Landeværns-Regiment; Contra-Admiral *Otto Lütken;* Generaladjutant *Johan Hieronymus Kirchhoff*, Deputeret i det forrige Generalitets- og Commissariats-Collegium; Oberst *Frederik Beck*, Chef for det norske Liv-Regiment, og Oberstlieutenant *Johan Mangelsen Voigt* af danske Liv-Regiment, Krigsfiscalens Procedure og Paastand at modtage og Dom at lide.

Admiral *J. B. Winterfeldt;* Commandeur *Steen-Bille*, Deputeret i det Kongelige Admiralitets- og Commissariats-Collegium; Commandeur *O. A. Kierulff*, Holmens Over-Eqvipagemester; Generaladjutant og Commandeur *J. C. Krieger;* Oberst, Greve af *Schmettow*, Commandeur for Garden til Hest; Ritmester af benævnte Garde, Grev *G. Holck* af *Winterfeldt;* Generalmajor *F. W. Falbe*, Chef for danske

Liv-Regiment; virkelig Generalauditeur i Land-Etaten, *A. W. F. Bornemann*, Deputeret i det Kongelige Generalcommissariats-Collegium; *J. Mylius*, forhen Stadshauptmand (nu afskediget i Naade); Oberstlieutenanterne *H. Beck* af det Kongelige Artilleri-Corps, *C. H. Suchow* af Ingenieurcorpset og *C. S. Bassewitz* af det sjællandske Rytter-Regiment; Majorerne *C. D. Kreber* af Hans Majestæt Kongens Regiment; *F. C. Holstein*, Chef for Hans Majestæt Kongens Liv-Jæger-Corps; *F. C. Claussen*, af det Kongelige Artilleri-Corps, Provindsial Commissair i Danmark; *A. Hallander*, Chef for det borgerlige Artilleri-Corps (og nu Stadshauptmand her i Staden); Capitainerne *I. H. Steffens* af det Kongelige Artilleri-Corps (nu ansat ved Ingenieur Corpset); *A. F. Lützow*, *C. Hummel*, og *K. F. Tönder Krebs* af det Kongelige Artilleri-Corps, samt *M. Gierdrum*, Vagtmester-Lieutenant i Citadellet Frederikshavn; Premierlieutenant *P. Hoffmann* af det Kongelige Artilleri-Corps; Iustitsraad *U. I. Glöersen*, Bureauchef for Commando-Contoiret under det forrige Generalitets- og Commissariats-Collegium, (under Faldsmaal); deres afgivne Rapporter og Depositioner, forsaavidt det af Nogen maatte paastaaes og findes fornödent, nærmere at forklare, eller paa befalet Maade stadfæste.

Endeligen anmeldes denne Stævning for det Kongelige Generalcommissariats-Collegium, paa det forrige Generalitets- og Commissariats-Collegii Vegne; for det Kongelige Danske Cancelli-Collegium og for Præsten ved Garnisonskirken i Kjöbenhavn, *C. M. Hudtwalker.*

De Indstævnte möde i Overkrigscommissionen i Præsidis (mit, Landgreve Friederich af Hessens) Qvarteer til den Tid, som nærmere bestemmes og enhver Vedkommende tilkjendegives; de i virkelig militair Tjeneste Staaende under Tvang efter Krigslovene. I Henseende til de övrige Indkaldte forholdes i Udeblivelses Tilfælde efter den almindelige Lovgivning.

Ligeledes ville Enhver af de fornævnte Indvarslede, hvem en af Generalauditeuren (mig, *Rosenstand-Goiske*) verificeret Gjenpart af denne Stævning tilsendes, uden Ophold skriftligen tilmelde Overkrigscommissionens Præses (mig, *Friederich* Landgreve af Hessen &c. &c.) Modtagelsen.

Enhver Vedkommende medtager, naar de möde, det Fornödne, da der i Sagen skal blive handlet og kjendt, hvad Ret er.

Overkrigscommissionen i Kjöbenhavn den Juni 1808.

Med denne hele retlige Fremgangsmaade vare Juristerne ei ganske tilfredse, da den ei var brugelig i vor Praxis, og de vare det saa meget mindre, som den trykte Stævning blev omsendt til Alle, selv til Vidnerne i Sagen — föleligen, saa at sige, overalt.

Blandt de ovenfor anförte Klagepuncter vare visseligen adskillige ubillige og lette at besvare; andre af den Art, at man ei ret vel kan undertrykke sin Uvillie derover. Hver den, som med Opmærksomhed har gjennemlæst Kjöbenhavns Beleirings-Historie, vil vist finde, at de commanderende Generalers Bröde ikke var saa meget stor, om end Forsvaret langtfra kan kaldes udmærket godt, eller dadelfrit.

Generalmajor v. *Peymann* erholdt först ved Kronprindsens Rescript af 8de Mai 1807 Ordre til at aflöse den sygelige Generalmajor v. *Gedde* som Befalingsmand over Kjöbenhavn med de to detacherede Söbatterier 3 Kroner og Prövesteen, Kronborg og Kysten derimellem,*) hvilket Krigsfiskalen desuagtet udvider til over hele Sjælland; og af denne Grund lader han ham nu bære Skylden for hele Ulykken, og at Forholdsregler ikke vare tagne for at forhindre den; f. Ex. at ikke Værker vare anlagte omkring Kjöbenhavn; at ikke Landeværnet var blevet övet; at han ei have tænkt paa Forsvarsmidler og Undersögelse af Landingsstederne paa Kysten af Sjælland; at han ei havde udkastet skriftlige Planer og Dispositioner til Landets Forsvar; at han ei havde gjort Forestilling om Nödvendigheden af Oprettelsen af en Landstorm &c. &c.; hvilket vistnok bör benævnes som ubillige, ja! urimelige Beskyldninger mod denne Befalingsmand, da Efterkommelsen af foranstaaende Fordringer laae aldeles udenfor Grændsen af hans Befalingsret og Pligt, og derfor ligesaalidt er bragt til Udförelse af hans Forgjængere, som Efterfölgere i denne Commando.

Men, foruden disse officielle og haarde Anklagepuncter, rörte sig, som alt tidligere omtalet, i Publicum en Mængde Rygter af langt meer beskjæmmende Slags. Vi vide Alle, hvad Rygter og Fortællinger betyde, der, for det Meste, opfindes og ombringes af lavttænkende og ubeskjæftigede Personer. De ere naturlige Fölger

---

*) ..... „Generalmajor v. *Peymann* er ingenlunde commanderende Ge„neral i Sjælland, men blot i Kjöbenhavn, Kronborg og den imellem „disse Stæder værende Kyst. Han er derfor ei berettiget til at ind„gaae Capitulation for Öen Sjælland". (See Kronprindsens Skrivelse til Generallieutenant v. *Castenskjold*, dat. Kiel den 14de September 1807. Pag. 387.)

af Ulykken, der her, som allevegne, havde at kæmpe med Bagtalelse, Forhaanelse og Beskyldninger af alle Slags, meest af saadanne Personer, som ved lignende Leilighed ikke vilde have skilt sig bedre, men rimeligviis langt slettere ved Commandovæsenet, end de Bagtalede.

Det feiler ikke, at jo mangfoldige Breve efter Capitulationen bleve skrevne i Kjöbenhavn til Venner og Familie i Provindserne, hvori de höistcommanderende Generaler bleve haardeligen bedömte, og hvori man, for at gjöre sig interessant, meddeelte Meget, man just ei havde tænkt paa at bevise Sandheden af. Vi vide af det Foregaaende, at Postsækkene fra Kjöbenhavn og Sjælland bleve anholdte i Nyborg, der forseglede og derpaa afsendte til Kiel, hvor de bleve aabnede og Brevene læste. Ved denne, nödvendig fundne, tilvisse beklagelsesværdige Forholdsregel, men som i Krigen hyppigt maa bringes i Anvendelse, bleve mange Personer, baade af Skyldige og Uskyldige, compromitterede; thi hvad skrives der ikke i Breve, hvis Bestemmelse ene er at underholde Venner, eller Bekjendtere, men ingenlunde at fremdrages for den offentlige, end sige den juridiske Domstoel? Af mange Rygter maae vi især udpege: at de Överstcommanderende havde viist Feighed, vare Forrædere, havde forbudt at skyde paa Fjenden og at udlevere skarp Ammunition til Tropperne; at de havde gjort Selskaber, ja! endog Baller for de engelske Overbefalingsmænd og Officierer, og atter til Gjengjeld modtaget Indbydelse af disse paa Landet og paa Skibene o. s. v., o. s. v.

Til Sandheden af alle disse og mangfoldige flere graverende Beskyldninger fandtes der ei allermindste Spor. Tvertimod troe vi at have viist i det Foregaaende, at de danske Overbefalingsmænd under denne hele ulykkelige Catastrophe ingensinde havde glemt at iagttage den Værdighed, de skyldte sig selv, deres Konge og Land.

Urigtigheden af mange af disse Beskyldninger vil Læseren derfor nu af Begivenhederne selv letteligen kunne forklare sig; ligesom Grundene til nogle andre, kunne udledes af det Efterfölgende.

Saaledes er det Sandhed, at engelske Officierer i de förste Dage, efterat de havde erholdt Tilladelse til at komme ind i Byen, spiste ved Table d'hôte i Hovedqvarteret, eller Tracteur *Rau's* Gaard, som var et offentligt Tracteursted, uden at saadan Beværtning derfor kan kaldes Tractering af de danske Generaler. Men det er og-

saa Sandhed, at saasnart General v. *Bielefeldt* erfarede det, fandt han det upassende, og lod de engelske Officierers Modtagelse der forbyde, hvorover Værten senere heller ikke glemte at indgive behörig Regning om Godtgjörelse for det ham derved foraarsagede Tab. Den af General v. *Bielefeldt* benyttede Indbydelse til en Diné hos General *Cathcart* i Citadellet, er paa sit Sted behörigen bleven releveret, og som den Gang gaves Navn af „Fêter gjorte af Englæn-„derne for de danske Generaler." (Pag. 301—302).

Hvad Forbudet imod Skydning og Udlevering af Ammunition angaaer, saa er Grunden til denne Beskyldning ogsaa paa sit Sted vedbörligen omtalet.

Beskyldningen for Feighed maa nærmest være fremstaaet derved, at, da General v *Peymann* var bleven saaret, havde Iustitsraad *Glöersen*, som var attacheret til Hovedqvarteret, reqvireret ved Varedepôtet en Deel Sække med Uld, hvormed Loftet over og Vinduerne i hans Sygeværelse bleve dækkede, for at beskytte den lidende Olding imod Fjendens Projectiler, en Forsigtighed, man forresten maatte önske ikke havde fundet Sted, da Exemplet altid virker nedslaaende paa den store Hob, som ikke besidder slige Hjelpemidler. Men man bör iövrigt ikke bedömme en saadan Forholdsregel haardere, end hver anden, som foretages for at dække sig imod det fjendtlige Skyts. Saaledes blev under Beleiringen ogsaa givet Ordre til fra Varedepôtet af at transportere 200 Sække Uld til Batteriet Tre-Kroner, for ligeledes der at tjene som Dækningsmiddel, uden at enten Besætningen, eller de Commanderende derfor bleve beskyldte for Feighed. I Fæstninger og sammes Værker dækker man sig jo ved Casematter, Abrits, Blindager, Brystværn og hvad man ellers besidder; i Action, ved Træer, Huse, Gröfter og de Midler, Terrainet frembyder, hvilket i alle Reglementer endog befales som Pligt og derfor formelig læres Soldater, uden at man heller derved forbinder Begrebet Feighed. Ved Antverpens Citadels Beleiring af Franskmændene 1831 tilbragte, ifölge alle officielle Efterretninger, Commandanten almindeligviis Tiden i en bombefast Casematte, uden at vi ligesaalidt nogensinde have hört, at man derfor har beskyldt den gamle, tappre General *Chassé* for Feighed.

De anklagede Generaler og Befalingsmænd, som hidtil ikkun havde havt den störste Aarsag til at være tilfredse med Overkrigscommissionens Fremgangsmaade imod dem, synes at være komne til

en anden Anskuelse, ved Udnævnelsen af Krigsfiscalen, Auditeur *Heltzen*. Denne unge Mand, som 2 Aar tilbage havde været Volontair i et Bureau i Generalitets- og Commissariats-Collegiet, hvori General v. *Peymann* var Chef, modtog nu Befaling til at bedömme denne Generals og hele Commandoens politiske og militaire Handlemaade under Kjöbenhavns Beleiring, under hvilken han endog havde været fraværende i Holsteen, og uden selv at besidde det nödvendige Begreb om Krigskonst og Beleiringskrig, men, som det lod til, var ved Rygterne bleven stemt imod hele Befalingsvæsenet. Generalauditeur *Rosenstand-Goiske* beklagede man derimod for aandelig Svaghed og ei altid at være ved sin Forstands fulde Brug, en Beklagelse, som ogsaa senere skal have stadfæstet sig.

Som allerede anført bleve Forhörerne sluttede den 25de Ianuar 1808, hvorefter Krigsfiscalen, fra Udnævnelses-Dagen af, var sysselsat med at udarbeide sin Anklage, i hvilken Tid Overkrigscommissionens Forretninger aldeles hvilede.

Til den 20de Iuli 1808, altsaa næsten efter 6 Maaneders Hvile og Taushed, bleve de Anklagede atter citerede til Möde i Overkrigscommissionen, hvor Krigsfiscalen fremlagde sin Anklage, som var affattet paa 597 Folio-Sider, hvilken Actuarius modtog.

Det Haab, de Arresterede havde havt, og som forögedes ved den store Venlighed, der vistes dem af Præses, nemlig Haabet om, at deres Lösladelse vilde være nær, blev ikke opfyldt. Meget mere bleve de samme Dags Eftermiddag Kl. 6 paa det Ubehageligste overraskede ved at erfare, at de skulde strax bringes som Arrestanter til Citadellet Frederikshavn, hvilket ogsaa Kl. 6¾ udförtes ved Kongens Adjutanter, som med Vogne afhentede Generalerne v. *Gedde* og v. *Bielefeldt*, hvorimod General v. *Peymann*, der alt var arresteret i Citadellets Commandantskabsbolig, fik Tilladelse til at forblive denne Arrest, men, ligesom de 2 Andre, i 3die Grad. Dog erholdti Generalerne efter 3 Dages Forlöb Tilladelse til at besöge hinanden og spadsere omkring i Fæstningen under vedbörlig militair Ledsagelse. General v. *Walterstorff* bekom ligeledes fornyet Stuearrest.

Ogsaa andre Personer bleve arresterede, hvoriblandt Oberstlieutenant v. *Voigt*, som herved blev overrasket paa en ganske original, næsten moersom Maade. Denne Officier, som commanderede en Bataillon af danske Liv-Regiment, der cantonnerede i Nærheden af Kjöbenhavn, var den Dag kommen til Byen, ifölge en Indkaldelse

af Overkrigscommissionen, og havde desaarsag, overeenstemmende med hans militaire Pligt som Reisende, meldt sig hos Hans Majestæt Kongen, hvorpaa han blev tilsagt til Höistsammes Middagstaffel samme Dag. Da Oberstlieutenanten til den befalede Tid indfandt sig i Gjæsternes Forsamlingssal i det Kongelige Palais, blev han af den jourhavende Adjutant underrettet om, at Höistsamme vilde tale med ham. Indfört til Hans Majestæt, erfarede Oberstlieutenanten, at Overkrigscommissionen havde forlangt ham arresteret; og, hvor meget end Hans Majestæt beklagede dette Skridt, maatte dog Oberstlieutenanten forlade Forsamlingssalen, uden at deeltage i den Ære, hvortil han, ifölge sin Konges Gunst, kort i Forveien var bleven tilsagt. Om Aftenen arresteredes han derpaa samtidigen med de Övrige.

Forinden disse Arrestationer fandt Sted, bleve ogsaa Generalerne v. *Peymanns*, v. *Bielefeldts* og v. *Geddes* samtlige Papirer forseglede af en dertil udnævnt Commission, bestaaende af Pladsmajor v. *Staffeldt*, Garnisonsauditeur *Lange* og Krigsfiscalen *Heltzen*; en Fremgangsmaade, der naturligviis ene grundede sig paa Krigs-Fiscalens Forlangende og hans Anskuelse af Sagen, var forövrigt lovmedholdelig, og fra den Side betragtet i sin Orden; men derimod er man vel nu berettiget til at kalde den unödvendig, unyttig og i höi Grad graverende og saarende for Vedkommende, efterat de havde udstaaet 9 Maaneders Huusarrest; thi saa megen Forstand maatte man vel dog tiltroe de Anklagede, at, dersom de vare skyldige i Bestikkelse, Forræderi o. s. v., vilde de vel ikke til egen Skade have gjemt saalænge paa Beviserne derfor. Havde Overkrigscommissionen ladet de Tiltaledes Papirer m. m. forsegle den 7de November 1807, eller ved Processens Begyndelse, vilde man have kunnet forklare sig det. Men nu, den 20de Juli 1808, efter at Forhörerne vare sluttede den 25de Januar s. A., lader en saadan Fremgangsmaade sig ikke forklare; saa meget mindre, som i denne Tid de 3 Officierer, der havde sluttet Capitulationen, atter vare blevne lösladte af deres Huusarrest. Vi indsee derfor ikke Grunden til denne Fremgangsmaade, selv ikke, om den var bleven glemt af Overkrigscommissionen ved Sagens Begyndelse; men den krænkede de Anklagede dybt, og frembragte en Stemning imod Krigsfiscalen, der udartede til et Fjendskab og en Mistillid, som ingensinde aftog, langt mindre ophörte. Commissionen forseglede endog i dens Iver Processacterne, som de Anklagede havde erholdt imod Betaling, for der-

efter at udarbeide deres Forsvar, hvilket da ikke kan forundre Nogen, da det maa være skeet af Feiltagelse, foranlediget ved Commissionens store Iver. Dog bleve disse Acter paa Reqvisition atter tilbageleverede. Hos General v. *Bielefeldt* forseglede endog flere Værelser, og Forseglingsforretningerne vare ei engang fuldt tilende hos ham, da han blev afhentet af Kongens Adjutant, Capitain v. *Oppen*, og bragt til Citadellet, hvor der först ½ Time iforveien var gjort Anmeldelse derom hos Commandanten, saa at der ifölge deraf ei fandtes Locale til at modtage de Arresterede. General v. *Gedde* maatte af denne Aarsag indtil videre forblive i et Sideværelse i Commandantboligen, og Generalmajor v. *Bielefeldt* blev indlogeret i 2de Værelser, som tilhörte en Officier, Lieutenant v. *Bierfreund*, den vi alt kjende fra Capitulations-Dagen, og som tilfældigviis samme Dag var reist paa Landet, saa at Dören til hans Værelse blev opbrækket og hans Meubler satte ud. Da Lieutenanten om Natten Kl. 12—1 kom hjem og traadte ind i sine Værelser, blev han ikke lidet forundret ved at see sit Qvarteer beboet af General v. *Bielefeldt* og sig selv anviist en Bivouac paa Gaden. For de 3 arresterede Generalers Boliger bleve satte Skildvagter i Overeenstemmelse med de militaire Love.

Nogle Dage derpaa bleve de Anklagede atter meget overraskede og krænkede ved at erfare, at alle deres Eiendele, Effecter, Meubler og Alt, under enhver Benævnelse, baade hvad de havde taget med sig til Citadellet og hvad de havde efterladt i deres Boliger i Byen, blev registreret og tildeels forseglet, hos General v. *Peymann* den 25de Juli og hos General v. *Bielefeldt* den 26de Juli. Dernæst bleve Generalerne forhörte om deres Formuesomstændigheder, deres Obligationer, rede Penge m. m , hvilket synes at pege hen paa en Mistanke om Forbrydelser, hvortil ikke fandtes mindste Spor.

Denne hele Forretning udförtes ifölge de Paagjeldendes Udsagn ikke just med den störste Delicatesse, men tvertimod med mange tildeels saarende, tildeels unödvendige Formaliteter. Ja! det gik endog saavidt, at Commissionen var i Begreb med at forsegle Effecterne hos General v. *Bielefeldts* fraskilte Kone, som boede paa Frederiksberg; og det forhindredes ene ved en Doctorattest, som bevidnede, at Generalinden var saa syg og lidende, at hun ei kunde taale en saadan Krænkelse. Men hendes Huusvært maatte ved et lovformeligt Beviis forpligte sig til at indestaae for, at Intet af hendes

Meubler og Effecter bortflyttedes, men Alt forblev i Overeensstemmelse med den indleverede Fortegnelse derover.

Overkrigscommissionen forsamledes dernæst den 27de Juli i General v. *Peymanns* Bolig, eller Arrest i Citadellet, ved hvilken Leilighed de Anklagede bleve adspurgte om hvor lang Tid de vel behövede til deres Forsvar. Fiscalen havde til sin Anklage brugt henved 6 Maaneder; de forlangte nu blot 2 Maaneder til Forsvaret, hvilke bleve dem tilstaaede med 8 Uger, regnede fra den 27de Juli til den 21de September. Dernæst udbade de sig en Defensor, hvortil de havde valgt Höieste Rets-Advocat, Justitsraad *Rottböl*, som dog ved et Kongeligt Rescript af 1ste August kun blev bevilget dem betingelsesviis: at de Anklagede skulde selv underskrive deres Forsvar, og fölgeligen blev den tilstaaede Defensor blot at betragte som Consulent, en Tilladelse, man ikke behöver at bede, eller söge om, da ifölge vore militaire Love, ingen Krigsret, eller Krigscommission kan nægte, eller forhindre nogen Anklaget den Ret at consultere hvem og saa mange Retskyndige han vil; og det kan jo ikke heller Andet end være en saadan Commission saavelsom Regjeringen kjært, at enhver Sag bliver undersögt og dröftet saa nöie som muligt. Men da der i denne Sag ansattes af Regjeringen en Actor, synes denne Fremgangsmaade at maatte have den Fölge, at ogsaa en Defensor blev tilstaaet, eftersom ellers i Militairretterne Actuarius er baade Actor og Defensor. Denne Nödvendighed, eller maaskee Ret blev saaledes i dette Tilfælde ikke anerkjendt, og kan neppe andet end vorde anseet som en Irregularitet ved denne Sag.

General v. *Bielefeldt* talede denne Dag i Overkrigscommissionen med en temmelig stor Bitterhed og Heftighed, som især rammede Actuarius. Overhovedet synes det, som de Anklagedes hele Uvillie og Vrede for störste Delen faldt paa ham, hvis Opförsel de ansaae for reen personlig Forfölgelse, hvortil dog ingen væsentlig Grund findes. De övrige Anklagede, med Undtagelse af Oberstlieutenant v. *Voigt*, der brugte dröie Udladelser imod hele Commissionen, vare stille og rolige Mænd, som med Taalmod fandt sig i de Forholdsregler, der bleve tagne imod dem; og derfor gik det ogsaa dem i det Hele taget bedre.

Overkrigscommissionens Forhandlinger holdtes atter den 30te Juli paa Palaiet. Dens hidtil udviste venlige og deeltagende Forhold mod de Anklagede syntes fra nu af forandret til et aldeles fjendtligt, og ifölge de Anklagedes Mening, naturligviis betragtet fra

deres Standpunct, gik det ikke meer ud paa nöie at afveie Ret og Uret, men snarere paa at ödelægge dem. De Anklagede antoge derfor fra nu af en Fremgangsmaade i deres Forhold til Overkrigscommissionen, som vistnok maa kaldes en beklagelsesværdig, idet de betragtede sig som staaende for en Ret af sammensvorne og bittre Fjender, hvorfor de bestræbte sig for at iagttage den störste Forsigtighed for at betrygge sig imod selv alle mulige Misbrug og Forfalskninger af Ord og Skrift. Intet Papir, Concept, eller nogen anden Meddelelse lode de ud af Haanden uden deres Underskrift og Verification. Dette deres Forhold indtraadte egentligen allerede ved Krigsfiscalens Udnævnelse og Function, der naturligviis maatte, af Embedspligt, være de Anklagede imod og foranledigede Mistillid. Forövrigt synes hans Fremgangsmaade imod de Anklagede at have været overeenstemmende med hans ubehagelige Embedspligt, og man kan derfor neppe med Rette lægge ham alle de mange Beskyldninger til Last, som de Anklagede gjorde ham.

Overkrigscommissionens Forholdsregler og Undersögelser betræffende de Anklagedes Papirer og Eiendele fortsattes imidlertid uafbrudt.

Saaledes indfandt sig den 12te September Seqvestrations Commissionen atter i General v. *Peymanns* Bolig, for i sammes Archiv at opdage nogle Papirer, angaaende Kjöbenhavns Beleiring, hvilke de der troede skjulte; men den fandt Intet. Derpaa gik Commissionen hen til General v. *Bielefeldt*, for at underrette sig om en Deel Effecter, Heste og Vogne, som Generalen havde efterladt sig i Holsteen, ligesom og om et Par Vogne, han havde staaende i Kjöbenhavn, hvoraf den ene var indsat paa Töihuset; for hvilke to Vognes Tilstedeblivelse Commissionen fordrede Caution, som General v. *Bielefeldt* stillede ved sin Mandatarius.

Angaaende Effecterne i Holsteen henvendte Overkrigs Commissionen sig til Gouvernementet i Rendsborg, og paalagde samme at underrette sig hos General v. *Peymanns* Broder, Generallieutenant v. *Peymann*, og General v. *Bielefeldts* Svoger, Regimentsqvarteermester v. *Mechlenborg*, om de to Generalers Udsagn for Overkrigscommissionen var overeenstemmende med Sandhed, og blev det samme Mænd tillige paalagt at være ansvarlige for disse Sager. Der blev ogsaa givet Ordre til Generalcommandoen i det sydlige Norge at lægge Beslag paa General v. *Bielefeldts* Eiendele der; men denne

Ordre ankom ingensinde til sin Bestemmelse og kunde derfor ei heller bringes i Udförelse, hvilket den commanderende General Prinds *Christian August* af Augustenborg senere bevidnede.

Til den bestemte Dag, den 21de September 1808, havde de Anklagede endt deres Forsvar, som ogsaa samme Dag blev indsendt. Imidlertid forsamlede Overkrigscommissionen sig dog först den 30te September, i hvilken Forsamling, saavelsom den 5te og 12te October alle Vidner bleve tagne i Eed, undtagen Commandeur, Kammerherre *Bille*, der ikke aflagde nogen Eed, da, paa det Spörgsmaal af Actuarius til de Anklagede: „om dette ansaaes af dem for „nödvendigt", de ridderligen svarede: „At en Hædersmands Ord „maatte stande til Troende uden Eed", et Svar, man ligesaameget maa billige, som Actuarius's Spörgsmaal maa misbilliges. Alle Udsagn, Modparten indrömmer Rigtigheden af, skulle ifölge Lovgivningen ikke beediges. Men dersom Retten anseer det nödvendigt at tage Vidnerne i Eed, synes det som om dette bör skee af dem alle uden Persons-Anseelse.

Lange, velskrevne Indlæg vare blevne indleverede fra Generalerne v. *Peymann* og v. *Bielefeldt* i Forening, og et lignende fra hver især af dem; ligesom og fra General v. *Gedde*, Generaladjutant, Major v. *Kirchhoff*, Oberstlieutenant v. *Voigt* o. fl. og endeligen en lang Slutnings-Deduction fra de 2 Generaler v. *Peymann* og v. *Bielefeldt*, udarbeidet af Justitsraad *Rottböl*, hvori han Punct for Punct söger at afvise Fiscalens Beskyldninger, og slutter med at de maatte erkjendes frie for sammes ubeföiede Tiltale og ærerörende Sigtelser. Kun i eet eneste Punct erklærer General v. *Peymann* sig skyldig, det nemlig: (Pag. 254) ei strax at have nedlagt Commandoen, da han den 31te August blev saaret, hvilket ifölge Kronprindsens Befaling af 11te August burde have været skeet. „Men" — siger han — „da Commandoen ikke var noget misundelsesværdigt Gode „under disse vanskelige Forhold, vilde han ikke gjöre nogen Anden „Ulcilighed dermed, hvorfor han först den 10de September havde „nedlagt og overdraget den til Generalmajor v. *Bielefeldt*, for hvilken „Forseelse han ventede Overbærelse og Tilgivelse."

Generalmajor v. *Geddes* Forsvar er kortest, men tillige meest slaaende. Klagepuncterne imod ham vare ogsaa haarde, og Krigsfiscalen lagde ham især Fæstningens Overgivelse til Last, fordi han i Krigsraadet havde yttret: „At Fæstningen under dens nærværende

„Forfatning ei kunde holde sig, ei heller en Storm afslaaes, saa at „han, som Ingenieur-General, derved havde virket skadeligt og af- „gjörende paa den höistcommanderende Generals Beslutninger." Men er det saa, er man vel berettiget til at spörge: hvad et Krigsraad da vel betyder, hvori Medlemmerne af Frygt for Straf ei tör frit udtale deres Mening overeensstemmende med Overbeviisning, Ære og Pligt? og maa man af Hjertet beklage, at Krigsfiscalen har fundet Anledning, som vi strax ville erfare, (Pag. 478) at inddrage denne redelige og ridderlige Mands Forhold under den 70 Krigsartikel og hos Krigscommissionen endog erholde Bekræftelse herpaa. Ingensinde kan Lovgiveren have tænkt paa en saadan Fortolkning og Anvendelse af denne Krigsartikel, som alene har Hensyn til den: som ved Tumult vil söge at tvinge Commandanten til Fæstningens Overgivelse.

Ogsaa blev Generalmajor v. *Gedde* endvidere anklaget for, ei betimeligen at have gjort Forestilling om de Mangler, der fandtes ved Fæstningsværkerne den 11te August, et Klagepunct, han besvarede paa fölgende meget retfærdiggjörende og overbevisende Maade:

„I en Række af nogle og 60 Aar er der af de paa hinanden „fölgende Chefer for Ingenieurcorpset gjort mange Forslag til Kjö- „benhavns Fæstnings Forbedring. Adskillige have været underka „stede Commissionsbedömmelse; andre have endog været bifaldte; „men, naar Arbeidet derpaa skulde begynde, har altid Finantsernes „Tilstand forhindret Udförelsen. Saaledes er eet Aar fulgt paa det „andet; og, naar undtages nogle Embellissements, saa ere Værkerne „endnu, som de vare for 100 Aar siden. Ingenieur-Corpsets sidste „Chef, General v. *Huth*, anvendte alle sine Kræfter for at faae „Fæstningen sat i vedhörlig Stand; men ogsaa ham var Pengeman- „gelen iveien."

„Kronprindsen kjendte fuldeligen alle Fæstningernes især Kjö- „benhavns forfaldne Tilstand og önskede Intet hellere, end at see „dem satte i bedste Stand. Det Kongelige Generalitets- og Com- „missariats-Collegium var ved de idelige fra Ingenieur-Corpset ind- „komne Rapporter over Fæstningsværkernes Forfald saa nöie bekjendt „med deres Tilstand, at det ikke behövede nogen nyere og idelig „Paamindelse. Ved hvert Aars Bygningsforslag har jeg ikke for- „tiet, at Fæstningerne vare i en mislig Tilstand og altsaa fuldt op- „fyldt min Pligt som Chef for Ingenieur-Corpset. Jeg har saaledes „i min 60aarige Tjenestetid gjort mangfoldige Forslag og Overslag

„til Ting, som næsten alle bleve approberede, men hvoraf ingen er „sat i Værk" o. s. v.

Tilvisse var denne værdige Mand meget at beklage. Hans Forsvar er klart, sundt og tydeligt, og han sendte det til Overkrigscommissionen den 23de August 1808 med følgende Skrivelse:

„Indsluttet giver jeg mig den Ære at overlevere den höie Over-„krigscommission mit Svar paa Krigsfiscalens Anke imod mig."

„Ikke har jeg tilladt mig at före hans Sprog, siden jeg holdt „det imod den Respect, jeg skyldte mine Dommere. Skulde alliget-„vel nogle Mörkheder have indsneget sig, maa jeg underdanigst „bede at undskylde en gammel Soldat, hvis Isse er graanet i Kon-„gens Tjeneste og som aldrig har havt nödigt at lægge Sminke, „eller Slör paa sine Handlinger."

Overkrigscommissionen maatte, i Sandhed, baade mundtlig og skriftlig modtage mange Tilretteviisninger, som tyde paa Stemningen imod den, og tillige, at de Anklagede ei ansaae dens Fremfærd imod dem for ufeilbarlig og ridderlig.

Vi vende dernæst tilbage til Overkrigscommissionens videre Forhandlinger.

Den 5te November 1808 indfandt Seqvestrations-Commissionen sig atter, paa Overkrigscommissionens skriftlige Befaling, i General v. *Bielefeldts* Arrest, for at aabne og undersöge en Pakke Documenter, som den 26de Juli s. A. var bleven forseglet i Generalens Qvarteer i Byen, og som Commissionen havde nu, uden Generalens Vidende, taget med til Citadellet, for at lade den der aabne og undersöge. Da denne Undersögelse ei, ifölge Forhindringer, kunde foretages den Dag, blev Pakken atter bragt tilbage til Generalens Qvarteer i Byen og senere aabnet samt efterseet der i Overværelse af General v. *Bielefeldts* Mandatarius. Da denne kort derpaa döde, blev det Generalen af Overkrigscommissionen paalagt at foreslaae en anden Mandatarius og at melde Forslaget til Commissionens Præses.

Det synes, som Actuarius fra nu af kunde gjöre og lade, hvad han vilde, ligesom og at kunne erholde Overkrigscommissionens Underskrift, naar og paa hvad han önskede, samt fortolke Indholdet af det Skrevne, som ham bedst tykkedes. Indholdet af de Breve, som de Anklagede tilskreve Overkrigscommissionen, fandt han, ifölge de Anklagedes eget Udsagn, det ei fornödent at meddele Overkrigscommissionens

Medlemmer, eller at svare paa. Og, da den endnu bestandigen af sin Blessure lidende General v. *Peymann* beklagede sig i Overkrigscommissionsmödet den 12te October for sammes Præses, Prinds *Friederich* af Hessen, over Smerterne i det saarede Been og yttrede, at han frygtede for Rosen i samme, tillod Actuarius sig endog gjentagne Gange at raabe: „hysch!" „hysch!" fölgeligen baade at tilrettesætte Præses og at paabyde en saa værdig Olding Taushed, en Ret, som slet ikke tilkom ham, men, om fornödentgjordes, Præses alene, og var altsaa aldeles stridende baade imod hans Competence og den Agtelse, der skyldtes denne, men dog, forunderligt nok, ikke strax blev paatalet; men som fremkaldte de Anklagedes höieste Uvillie.

Den 13de October 1808 belagdes Oberst v. *Beck* atter med Huusarrest, uden at nogen videre bekjendt Begivenhed gav dertil Anledning.

Den 16de November 1808 vare först Overkrigscommissionens Forsamlinger tilende. De vidunderligste Rygter om denne mærkelige Proces löbe Landet rundt, ja! gik endog udenfor samme. De hyppige særegne og pludselige Arrestationer og atter Lösladelser af de Anklagede maatte give Formodning om de meest graverende Forbrydelser: Forræderi, Bestikkelser, Feighed o. s. v. Selv i tydske Aviser saaes optaget af en Skrivelse fra Kjöbenhavn: „at nogle af „de arresterede og anklagne Generaler vare alt skudte, medens de „Övrige bestandig holdtes i streng Arrest." Men, eftersom Undersögelserne varede saalænge, Acterne bleve meer og meer bekjendte og læste deels af Defensor, deels af andre fornuftige, fordomsfrie Mænd, faldt ogsaa den gaadefulde Taage om denne Sag, og man opdagede, at de Anklagedes Bröde var just ei saa meget stor. Imidlertid vedblev Krigsfiscalen i sin Anskuelse om deres store Skyld og Bröde, og meente: „at man burde gjöre Anklagen saa haard og „graverende som muligt, for derved at give Regenten Leilighed til „at benaade"; en Anskuelse, som ei behöver nogen Commentar.

En Krigsfiscal er i vore, höist ufuldkomne, militaire Retter, en Personlighed, som vel neppe er sig sin Bestemmelse og Hensigt, især den Gang, klart bevidst. Man seer disse Herrer altid kun at bestræbe sig for at udlægge Alt til det Værste og paastaae de haardeste Straffe, Lovgivningen har at opvise. Da nu Dommerne ingen juridiske Kundskaber besidde, altsaa ingen Mening heller kunne have om Skyld og Uskyld, saa maae de Anklagede naturligviis altid være i Fiscalens

Vold og Magt, og det saameget meer, naar ei en Defensor er givet dem.

Fra 16de November 1808 til 20de Januar 1809, fulde 9 Uger, hörte de Anklagede atter ikke et Ord fra Overkrigscommissionen, eller deres Dommere, men vel mange Rygter om deres Færd og de Straffe, de vilde tilkjende dem.

Endeligen blev det den 20de Januar 1809 de Tiltalede igjennem Commandanten i Citadellet, Major v. *Würtzen*, meddeelt, at Overkrigscommissionen vilde samles den fölgende Dag den 21de Januar for at offentliggjöre Dommen.

Dog, forinden den blev dem bekjendtgjort, fandt Selv Kongen det nödvendigt at forberede de Ulykkelige paa deres Dom og derved lindre den haarde Skjæbne, der ventede dem. En Time förend Dommen skulde publiceres, sendte han nemlig Major v. *Würtzen* til de 3 Generaler med den deeltagende Efterretning: at „de maatte med „Taalmodighed og Standhaftighed höre Overkrigscommissionens Dom. „Han havde allerede formildet den strax saa meget han formaaede; „og, hvad ikke strax, var skeet, kunde de vente vilde skee i Frem„tiden." Man maa heraf slutte, at dog Kongen fandt Dommen for haard.

Dette Budskab udsprang fra et ædelt Hjerte og blev og, som saadant, med Taknemmelighed modtaget af de ulykkelige Domfældte. Men paa en ærerörig og nedværdigende Dom var dog Ingen af dem fattet; thi dertil vare de Alle for redelige og brave, ei heller sig nogen nedrig, eller vanærende Handling bevidste.

Til den bestemte Tid samledes nu de Anklagede i Overkrigscommissionen, og blev da tildeelt dem fölgende Dom:

Anno 1808 den 16de November blev udi en eedsvoren Overkrigscommission udi Sagen:

Den constituerede Krigs-Fiscal, Auditeur *Fr. Heltzen* contra Generallieutenant *Joachim Melchior Holten Castenskjold*, Chef for det sjællandske Rytter-Regiment; Generalmajorerne *Hendrik Ernst Peymann*, Deputeret i det forrige Generalitets- og Commissariats-Collegium (nu Generalcommissariats-Collegium); *Carl Frederik Bielefeldt*, Chef for det Kongelige Artilleri-Corps; *Hans Christopher Gedde*, Chef for Ingenieur-Corpset; *Ernst Frederik Walterstorff*, Chef for det nordre sjællandske Landeværns-Regiment; Contra-Admiral *Otto Lütken*; Generaladjutant (nu Oberst) *Johan Hieronymus Kirchhoff*, Deputeret i det forrige Generalitets- og Commissariats-

Collegium (nu Generalcommissariats-Collegium); Oberst *Frederik Beck*, Chef for det norske Liv-Regiment til Fods; og Oberstlieutenant *Johan Mangelsen Voigt* af det danske Liv-Regiment til Fods; fældet saadan

Dom:

Efter Krigsfiscalens indgivne Klageskrift, samtlige Tiltaledes indgivne Forsvarsskrifter og alt övrigt i denne Overkrigscommission Fremförte, samt paa lovlig Maade erhvervet Oplysning og Vidnesbyrd, er det befundet, at Generalmajor *H. E. Peymann* hverken har efterkommet Hans Kongelige Höihed Kronprindsens (nu Hans Majestæt Kongens) ham givne Instructioner, eller gjort det Yderste til Landets og Stadens Forsvar, hverken opfyldt de ham som höieste Befalingsmand og överstcommanderende General paaliggende Pligter, eller iagttaget den udi saadan Charge tilbörlige militaire Conduite, idet han ikke har forsögt at hindre, eller vanskeliggjöre Fjendens Landgang, eller paaseet at Udfaldene af Fæstningen skete tilbörligen, eller draget betimelig Omsorg for Udenværkers Anlæg, eller gjort fornödent Brug af Söetatens Skyts, viist sig ligegyldig ved om Fjenden skete alt muligt Afbræk, Detachementscheferne bleve tilstrækkeligen instruerede og fuldkommen opfyldte deres Pligter, og derhos ikke draget Omsorg for, at Generallieutenant *Castenskjolds* Corps blev forsynet med det samme tilkommende Skyts og Ammunition her fra Staden; endvidere har capituleret og udleveret den danske Flaade til den engelske Magt uden beviislig Nödvendighed, og hverken i Henseende til den indgangne Capitulation, eller det holdte Krigsraad, iagttaget Krigslovenes Forskrifter; ei forsynet de til at negotiere om en Capitulation udnævnte Commissarier med de fornödne Forholdsregler; antaget Capitulationsforslaget uden skjellig Overveielse; og endeligen viist en uforsvarlig Ligegyldighed i den antagne Capitulations Fortolkning og Opfyldelsen af dens Indhold; ved hvilken Overhörighed og skammelige Efterladenhed han er skyldig til Straf efter den 68 Krigsartikel *).

---

*) Den 68 Krigsartikel lyder saaledes: „Naar et befæstet Sted, uden Vor Befaling, eller Vor commanderende Generals Ordre, eller og uden den höieste Nöd, overgives, skal Commandanten, eller den överste Befalingsmand sammesteds straffes paa Liv og Ære, samt hans Gods confisceres."

Generalmajor *C. F. Bielefeldt*, som en second Commanderende udi Generalcommandoen, er deelagtig udi det Mangelagtige i Stadens og Fæstningens Forsvar, samt den ufornödne Capitulation og Flaadens Overgivelse; samt derhos baade directe og indirecte har fremfor Andre forledet Generalmajor *Peymann* til Capitulationens Antagelse og endeligen endogsaa paadraget sig en grundet Mistanke om at ville kaste Skinnet af dette Forhold paa Andre; hvorfor han er skyldig til Straf efter den 68 og 70 Krigsartikel*).

Generalmajor *H. E. Gedde* ikke alene har viist sig forsömmelig og efterladen udi sin Charge, men tillige baade directe og indirecte forledet Generalmajor *Peymann* til Capitulation og derved gjort sig skyldig til Straf efter den 70 Krigsartikel*).

Oberstlieutenant *J. M. Voigt*, ved en ham betroet Commando den 20de August 1807 har viist sig seendrægtig og ved ugyldige Udflugter sögt at unddrage sig sine Pligters Opfyldelse, samt derhos under denne Sag viist uforröden Trættelyst, Vidtlöftighed og brugt usömmelig Spotten, hvorfor han er skyldig til Straf efter den 103, 26 og 188 Krigsartikel**).

---

*) Den 70 Krigsartikel indeholder: „Men overbevises Garnisonen om at have tvunget Commandanten til Stedets Overgivelse, eller paa nogen Maade dertil at have raadet, eller forledet ham, da skulle alle i denne Handling skyldige Officierer, og af de Gemene hver 10de Mand efter Lodkastning, have forbrudt Livet."

**) Den 103 Krigsartikel indeholder: „Hvo i Træfning, eller Stormlöbning viser sig seendrægtig og ved ugyldige Udflugter söger at unddrage, eller endog gjör Begyndelse til Flugt, maa strax paa Stedet af de nærmest staaende drives frem med Slag, Hug og Stöd; og, bliver end en saadan feig Karl derved dræbt, maa Ingen forgribe sig paa Gjerningsmanden, da han deri har handlet som en ærlig Soldat."

Den 26 Krigsartikel lyder: „Saavel Officiererne, som Soldaterne, skulle aldeles afholde sig fra alle ærerörige Skjældsord, Spotten og Skjænden, og Ingen, enten han er Soldat, eller ei, i nogen Maade dermed fornærme; men, skulde Nogen desformedelst blive foraarsaget for Retten at klage, skal saadan gjenstridig Skjændegjest og Injuriant være pligtig, naar Krigsretten befinder den Fornærmede uskyldig, at gjenkalde sine Ord, og at gjöre ham christelig Afbigt, eller straffes med Fængsel, ja! endog med Bortjagelse fra Regimentet."

Den 188 Krigsartikel indeholder: „Alle andre militairiske Tilfælde, saa og Forseelser, hvilke höie og lave Krigsmænd maatte begaae

Oberst *F. Beck* har, som Detachementschef den 18de August 1807, ikke viist tilbörlig Conduite og er derfor skyldig til Straf i Analogi af den 66*) og 188 Krigsartikel samt Rescriptet af 22de December 1792 og 11 Mai 1765.

Contra-Admiral *O. Lütken* og Oberst *J. H. Kirchhoff*, hverken som Underhandlingscommissairer om Capitulationen, eller i det holdte Krigsraad, have udviist tilbörlig Conduite; hvilket dog maa ansees afsonet med deres under Sagen udholdte Arrest.

Generallieutenant *J. M. H Castenskjold* ei med tilbörlig Bestemthed har reqvireret Canoner her fra Staden til sit Corps, hvilket dog efter de befundne Omstændigheder ei kan drage til videre Fölge for Generallieutenanten under denne Sag, end at han maa deeltage i Omkostningerne.

Generalmajor *E. F. Walterstorff* ved Udfaldet den 20de August 1807 ei har iagttaget tilbörlig militair Conduite (Commissorial-Befalingen af 13de November 1807, XVI. Post b.), hvilket dog maa ansees afsonet med de ham den 20de September f. A. og senere paalagte Arrester. Hvorimod Generalmajor *Walterstorff*, som Underhandlings-Commissair angaaende Capitulationen, maa ansees at have opfyldt sine Pligter.

Skjöndt Krigsfiscalens, paa Overkrigscommissionens, ifölge den 72 Krigsartikel**), den 17de Januar d. A. afgivne præliminaire

---

mod Orden og Disciplin, og hvilke ikke i disse Vore Krigsartikler udtrykkeligen benævnes, skulle enten til en vis og nærmest dertil henhörende Artikel henföres, og efter dens Indhold udtydes og dömmes, eller og skal Krigsretten efter Billighed, Lovene, almindelig Vedtagen, og ikke imod dette Krigsartikelsbrevs Grundsætninger stridende Krigsbrug, derover kjende og dömme, hvorved da skal tages nöiagtigt Hensyn til den begangne Misgjerning og til den for Os flydende Fare og Skade, saa og til dens onde Fölger, samt til Sagens hele og sande Beskaffenhed, paa det at Justitien til Alles Gavn kan over Enhver, af höi, eller ringe Stand, uden Persons Anseelse, vorde retteligen forvaltet."

*) Den 66 Krigsartikel indeholder: „Ingen maa uden Ordre og för han aflöses, frivillig og uovervældet begive sig bort fra det Sted, være sig Bro, Pas, Brèche, Batteri, Redoute, Skandse, eller Löbegrav, som ham er befalet at beskjærme og vogte. Hvo herimod handler, straffes paa Livet."

**) Den 72 Krigsartikel lyder: „For at retfærdiggjöre en Fæstnings Overgivelse, maae især fölgende Omstændigheder tages i Betragtning: at der

Eragtning, grundede Sigtelser, saaledes ere befundne beföiede mod samtlige Paagjeldende, hvorved tillige alle dem og deres Eiendomme paalagte Arrester og Seqvestrationer ere hjemlede; saa bör Fiscalens Sigtelser og Paastande dog ei være Nogen til Hinder, videre end de ved Dom tages til Fölge.

Thi kjendes for Ret:

Generalmajor *Hendrik Ernst Peymann* bör have Ære og Liv forbrudt og hans Gods være confisceret.

Generalmajor *Carl Frederik Bielefeldt* bör have Ære og Liv forbrudt og hans Gods confisceres*).

Generalmajor *Hans Christopher Gedde* bör have sit Liv forbrudt.

Oberstlieutenant *Johan Mangelsen Voigt* bör have sin Charge forbrudt; saa bör og de af *Johan Mangelsen Voigt* under denne Sag brugte utilbörlige og spottende Udladelser være döde og magteslöse og ikke komme Nogen til Fornærmelse i nogen Maade.

Oberst *Frederik Beck* bör udholde 2 Maaneders Fæstnings-Arrest i Citadellet Frederikshavn af 1ste Grad, efter Rescriptet af 22de December 1792**).

Generallieutenant *Joachim Melchior* v. *Holten Castenskjold* ***),

---

har manglet fornöden Besætning, Proviant, eller Munition, saafremt Commandanten ikke har forsömt betimeligen at underrette Os derom; at ingen Undsætning har været at haabe; at Defensionsværkerne have været bragte i saa slet Tilstand, at de ikke have kunnet udbedres; at der har været skudt betydelig Bréche; at to, eller tre Storme have været udholdte; at man ikke med Rimelighed har kunnet formode Andet, end at Fæstningen alligevel inden kort Tid, med den hele Garnisons Undergang og Tab, maatte være kommen i Fjendens Hænder. I Overeensstemmelse hermed skal af Krigsraadet, eller Retten, for hvilken Commandanten, samt Officiererne og de Gemene have at möde, eragtes; og skal Commandanten, Officiererne og de Gemene enten kjendes frie og kraveslöse, eller tilkjendes Straf, som foranfört."

*) Krigsfiscalens Paastand gik ud paa: Arkebüsering bagfra, eller, som det hedder, „i Ryggen", det Actuarius dog forkastede, da den 51 Krigsartikel ikke indeholder Noget desangaaende.

**) Fiscalens Paastand var 4 Maaneders Fæstningsarrest i 3die Grad.

***) Fiscalens Paastand var 2 Maaneders Fæstningsarrest i 1ste Grad.

Contra-Admiral *Lütken* og Oberst *Johan Hieronymus Kirchhoff**) bör for Krigsfiscalens videre Tiltale i denne Sag frie at være.

Generalmajor *Ernst Frederik Walterstorff***) bör udi Sagens XVI. Post b. for Krigsfiscalens videre Tiltale fri at være. Iövrigt bör han for Tiltale i denne Sag fri at være.

Ifölge det Kongelige danske Cancelli-Collegiums Anmodning udi Skrivelse af 1ste December 1807 til denne Commission forbeholdes Justitiens Tiltale imod Sognepræsten her i Staden Hr. *Hudtwalker*, i Anledning af hans den 5te September 1807 udviste Forhold, samt et derom til hans Broder i Hamborg skrevet Brev.

Forsaavidt de af Krigsfiscalen nedlagte Paastande ikke udi denne Dom ere tagne til Fölge, bör de ei være Nogen til Hinder, eller Præjudice i nogen Maade.

Samtlige i Anledning af denne Sag paalagte Arrester og foretagne Seqvestrationer kjendes lovlige.

Den constituerede Krigsfiscal, Auditeur *F. Heltzens* Salarium bestemmes til 700 Rdlr. og udredes saaledes: af *H. E. Peymanns* Bo 150 Rdlr., af *C. F. Bielefeldts* Bo 60 Rdlr., af *H. C. Geddes* Bo 50 Rdlr., af Generallieutenant *J. M.* v. *H. Castenskjold* 80 Rdlr, af Generalmajor *C. F. Walterstorff*, Contra-Admiral *O. Lütken* og Oberst *J. H. Kirchhoff*, hver for sig 100 Rdlr., og af Oberst *F. Beck* og *Johan Mangelsen Voigt* hver for sig 30 Rdlr. Endeligen bör af *H. E. Peymanns*, *C. F. Bielefeldts* og *H. C. Geddes* Boer udredes de paa deres Arrest og Varetægt samt Dommens Execution medgaaende Omkostninger.

Kjöbenhavn udi den formedelst Kjöbenhavns Capitulation nedsatte Overkrigscommission.

Friederich Pr. z. Hessen.

W. Stockfleth. *Baudissin.****)

Rosenstand-Goiske.

---

*) Vare begge af Krigsfiscalen indstillede til Fæstningsarrest i 6 Maaneder i 3die Grad.

**) Var af Krigsfiscalen indstillet til at have sin Charge forbrudt.

***) Generalmajor v. *Binzer* var under 9de Mai 1808, formedelst Svaghed afgaaet fra den militaire Tjeneste, og fölgelig udtraadt af Overkrigscommissionen.

Paa denne Dom fulgte H. M. Kongens saalydende Resolution:

Denne Overkrigscommissionens Dom ville Vi, med allernaadigst Hensyn til de Domfældtes lange og troe Tjeneste, have af sær Kongelig Naade formildet derhen:

1. Generalmajorerne *Heinrich Ernst Peymann* og *Carl Friederich Bielefeldt* meddeles Afskeed af Vor Krigstjeneste, uden Tilladelse at bære Uniform og Felttegn; og skulle de indtil videre opholde dem indenfor Citadellet Frederikshavns Volde.

2. Generalmajor *Hans Christopher Gedde* skal i Naade være afskediget af Vor Krigstjeneste.

3. Oberstlieutenant *Johan Mangelsen Voigt* skal i Naade være afskediget af vor Krigstjeneste, med den for hans havte Charge reglementerede Pension; hvorimod Overkrigscommissionens Dom stadfæstes i Henseende til Mortificationen af de af ham under Sagen brugte utilbörlige Udladelser.

4. Oberst *Frederik Bech* ville Vi i Naade eftergive den ham tilkjendte tvende Maaneders Fæstningsarrest i förste Grad, i Betragtning af den Arrest, han allerede har udholdt.

Iövrigt bliver Overkrigscommissionens Dom herved allernaadigst stadfæstet.

Givet i Vort Hovedqvarteer i Vor Kongelige Residentsstad Kjöbenhavn den 18de Januar 1809.

Frederik R.

F. Bülow.

Dommen var saaledes offentliggjort, og de ulykkelige Anklagede knuste. Med Undtagelse af Generalmajor v. *Peymann* og Oberstlieutenant v. *Voigt*, som udbade sig Afskrift af Dommen, blev der af alle de Övrige ei sagte et Ord; og Forsamlingen adskiltes stiltiende. Den forlangte Afskrift af Dommen blev dem nogle Dage derpaa, trykt, tilsendt, altsaa bestemt for et större Publicum, og var denne til Generalmajor v. *Peymann* indsluttet i et Couvert, udenpaa hvilket Actuarius havde skrevet: „Til den afskedigede Generalmajor v. *Peymann*"; en Formel, der dog dybt saarede denne fiintfölende Mand.

Sönderknuust var især Generalmajor v. *Bielefeldt*. Om han var den meest Skyldige, har jeg ikke været i Stand til at udlede af Begivenhederne.

Generalmajor v. *Gedde* forlod samme Dag sin Arrest; hvorimod Generalmajor v. *Bielefeldt*, ifölge Dommen, maatte forblive i sin.

Den 28de Januar 1809, Kong Frederik den 6tes Födselsdag, holdtes Dannebrogsordenens förste Capitel med stor Pomp paa Rosenborg Slot, ved hvilken Leilighed endeel Officierer og Menige bleve decorerede for udviist Tapperhed under Kjöbenhavns Beleiring. Dog strakte den Kongelige Naade sig paa denne Dag ogsaa til Generalerne v. *Peymann* og v. *Bielefeldt*, idet Kongen Kl. 11 om Formiddagen sendte Commandanten i Citadellet Ordre til at meddele de to Ulykkelige Hans Majestæts Benaadelse og deres Lösladelse af Arresten. Saaledes opfyldte den ædle Kong Frederik den 6te, hurtigere end man kunde vente, de, den 18de Januar, mundligen givne Forhaabninger.

Nogen Tid derefter erfarede de dömte Generaler, at den Afskrift af Forhörerne, de havde betalt med 60 Rdlr, og som fulgte med deres Deduction, ei blev dem tilbageleveret. Actuarius lod, paa deres Forespörgsel herom, Præses svare i et Brev den 9de Marts 1809, at „i Regelen forblive saadanne Documenter ved Hovedacterne"; og til Undskyldning for, at Overkrigscommissionen tilbageholdt deres, som de troede, retlige Eiendom, anförtes: „at det maa antages, at „Overkrigscommissionen har i Henseende til Sagens Omkostninger „taget Hensyn hertil, da disses Udredelse forholdsmæssig mindre er „ved Dommen paalagt den, som havde betalt bemeldte Udskrift"; et Raisonnement, som er lettere at gjöre, end at fatte, saameget mere som Generalerne, der havde betalt disse Acter, hvilket vi ovenfor have seet, synes at have udredt de störste Proces-Omkostninger.

Den 24de Januar 1809 blev ved en Commission, bestaaende af Major v. *Krabbe* af holsteenske Regiment, Major v. *Weitzmann* af Kongens Regiment, Garnisonsauditeur *Lange* og Krigsfiscalen *Heltzen*, Seglene for Generalmajorerne v. *Peymanns* og v. *Bielefeldts* den 25 og 26 Juli 1808 forseglede Boer atter aftagne, og Boerne extraderede til de af Generalerne dertil udnævnte Befuldmægtigede.

Saaledes var da denne lange og vidtlöftige Sag tilende. Den hadefulde Stemning imod de Anklagede aftog, og Interessen for dem voxede ved Processens Langvarighed. General v. *Bielefeldt* havde optegnet Navnene paa de Personer, som fra November Maaned 1807 til Udgangen af Aaret 1809 besögte ham. Visitternes Antal var 1812; men mange Personer havde rigtignok besögt ham oftere; saa at den, som besögte ham tiest, havde gjort 164 Besög, og saaledes nedad til eet Besög. Iblandt de Besögende vare Ministrene

og Statens höieste Embedsmænd. Ogsaa modtoge Generalerne mangfoldige Breve fra Landets förste Mænd, selv fra Prindser, der alle bevidnede deres Beklagelse over og Deeltagelse i deres haarde Skjæbne.

Sagens Acter bleve ei bekjendte, i det Mindste ei for det större Publicum. Kun Sagens Udfald kjendte man; og deraf maatte man jo slutte sig til stor Bröde hos de Anklagede, hvorved Kongens Mildhed og Naade nödvendigviis bleve betragtede som sjeldne Beviser paa Forsonlighed, idet han ikke alene tildeels fritog dem for den dem idömte Straf, men endog satte dem paa fri Fod, gav dem Pensioner og Opreisning for hvad der lod sig opreise. Med Undtagelse af Generalerne v. *Peymann*, v. *Gedde* og v. *Bielefeldt*, bleve de endog senere Alle atter ansatte i Statstjeneste, og stege til de höieste Værdigheder. Dog erholdt ogsaa hine Tre Pensioner og deres Charger tilbage. General v. *Bielefeldt*, som blev den Længstlevende af dem, blev endog tilsagt og bivaanede, som General, Kong Frederik den VIIes Kroning i Frederiksborg den 31te Juli 1815, hvilket maa tjene til et glædeligt Beviis paa, at denne ædle og retfærdige Konge maa have indseet, at Overkrigscommissionens Fremgangsmaade imod og Dom over dem ei kunde være den rette, eller være aldeles begrundet i deres Handlemaade.

Imidlertid er det vor Pligt at anföre som Undskyldning for Overkrigscommissionen, at, ifölge vor ufuldkomne militaire Lovgivning og end meer ufuldkomne militaire Rettergang, kan der i Sager af dette Slags og denne Vigtighed næsten ikke være Tale om Andet, end heel Frifindelse, eller Dödsdom, hvilket letteligen kan sees af de af Actuarius citerede Krigsartikler, hvis store Ufuldkommenhed man snart overbevises om, ligesom om det Spillerum, de lægge i Hænderne paa Dommerne: d. e. Actuarius og Krigsfiscalen. Midlertid gives der ogsaa en moralsk Domstol, man i slige Tilfælde især bör appellere til, og denne maa nödvendigviis aldeles frifinde dem for enhver krænkende og vanærende Straf, hvilket Læseren nu selv, saa haabe vi, letteligen vil kunne udlede af den her authentiske og i al Detail fremsatte Tildragelse. Ved Dommens Revision vilde nu, efterat Lidenskaberne have lagt sig, Udfaldet sikkerligen her, som ved lignende Leilighed andetsteds, blive ganske anderledes, end den Gang Dommen afsagdes.

Jeg har, i det Mindste ifölge min individuelle Anskuelse, ikke kunnet tillægge dem den store Bröde, som deres Dommere have

gjort, men vel kunnet begribe, at det er ikke Oldinger og administrative Generaler og Personligheder, man skal udnævne til Commanderende i Krig, allermindst i en saadan Krig og i en saa fortvivlet Stilling, hvor den höieste Potens af Dygtighed og Kraft maa ansees for uundgaaelig nödvendig, naar man blot nogenlunde tilfredsstillende skal opfylde sin Pligt. Det er ogsaa en Sandhed, at saadanne Personligheder, som alene leve og finde deres Lykke i et Hav af Papirer, Meldinger og Rapporter, ere mindst skikkede til Undfangelse af höiere, uafhængige Ideer, eller til nogensomhelst practisk og activ Krigstjeneste.

Men, selv om de Commanderende havde været de meest udmærkede Personligheder og Befalingsmænd, troer jeg, som allerede oftere anförd, at Kjöbenhavn og Flaaden dog ei havde, under de for Haanden værende Omstændigheder, staaet til at redde, med de Forsvarsmidler, som dertil gaves. Kjöbenhavn faldt nemlig — af Mangel paa Forsvarsmidler.

Man har, rigtignok noget sögt, sammenlignet Kjöbenhavns Beleiring med Stralsunds 1715, den Nordens tappre Carl XII ligeledes forlod af Mangel paa Forsvarsmidler, uden at dette nogensinde er blevet lagt ham, eller den tappre Commandant, General *Dücker*, til Last, at han capitulerede 2 Dage efter Kongens Afreise, den 24de December. Meget mere blev Kongens Bortreise aldeles betragtet som en Pligt imod hans Land, da man ei uden som det sidste fortvivlede Middel bör og kan udsætte en Konge, eller, som hos os, en Kongesön for Fangenskab, eller for en Beleiring Uheld. Magten maa nödvendigviis fölge Regenten; men denne kan umuligen virke og hjelpe til det Heles Vel, ved at indeslutte sig i en beleiret Fæstning. Regentens personlige Deeltagelse i en Fæstnings Forsvar, hvor Beleireren som en Ædderkop omspinder sin Fange, og kan beregne naar han vil være i hans Vold, kan ene undskyldes som det sidste, fortvivlede Middel, naar hele Statens Existence beroer derpaa, men som her ikke var Tilfældet. Angrebets Overvægt over Forsvaret har siden Vaubans Tid reduceret Fæstningernes Forsvarsevne, der, som sagt, kan beregnes.

Vi have i denne lange Proces ikke seet Directeuren for det udenlandske Departement, Grev *Joachim* v. *Bernstorff*, hverken optræde som Anklaget, eller Vidne, omendskjöndt Generalmajor v. *Peymann* oftere beraabte sig paa ham, til sit Forsvar. Grevens redelige og ridderlige Erklæring, som vi alt kjende under Bilag No. 1,

viser tilfulde, at General v. *Peymann* ogsaa i denne Retning ikke forglemte dette Middel (Pag. 49).

Vistnok maa man antage, at Grev v. *Bernstorff* blev duperet, som den hele Verden, og hans Forhold betragtet som ham utilregneligt, hvilket tydeligen fremlyser deraf, at han vedblev i Bestyrelsen af sit vigtige Departement og i Nydelsen af sin Konges udeelte Tiltro og Naade. At Greven, eller den danske Regjering skulde have staaet i nogensomhelst hemmelig Forstaaelse med England, og været Medvidere til dets Foretagende, som stilet imod Frankrig, er en Paastand, hvortil der ikke nogetsteds findes den allermindste plausible Grund, eller Anledning til at antage.

Danmarks Politik har altid været jevn, aaben og redelig; af Underfundighed, Snuhed, Forstillelse, vidt beregnede Muligheder o. s. v. findes i samme ikke mindste Spor; at ville derfor underlægge dets Politik ved denne Leilighed en slig vidt beregnet Forstillelse, eller Falskhed, er ikke at antage, og vil neppe overraske Nogen mere, end dem, som den Gang ledede Begivenhederne, eller stode i Nærheden af de Personligheder, som ledede dem. Frederik den 6tes ubegrændsede Retskaffenhed og ridderlige Tænkemaade, maae hertil tjene som Beviis.

Det synes derfor, at den offentlige Stemme alene kunde forsones ved haarde Offere fra de commanderende Generalers Side, hvilke og maaskee vare nödvendige, for at aflede Opmærksomheden fra andre Gjenstande, eller politiske Grunde, hvortil man da maa regne Alliancen med Frankrig, der gjorde de Commanderendes Domfældelse nödvendig; og, fra dette Synspunct betragtet, er Fædrelandet tilvisse berettiget til at fordre ethvert Offer af dets Sönner.

Vi gaae dernæst over til den anden Sag, som, i Anledning af Kjöbenhavns Beleiring blev paa Cancelliets Befaling af 10de November 1807 anlagt imod Grev *Schulin* paa Frederiksdal, Etatsraad de *Coninck* paa Dronninggaard og Pastor *Rönne* i Lyngby, hvilke Tre, som vi alt vide (Pag. 129 og 130), havde paataget sig at fungere som et Slags Feltcommissariat for en Deel af den engelske Armee.

Undersögelserne herom, som bleve overdragede til en Commission, der bestod af Justitiarius i Hof- og Stadsretten Conferentsraad *Falbe* og Höiesterets Assessorerne *Thestrup* og *Ravn*, bleve sluttede den 6te Januar 1808; og den 21de s. M udfærdigedes et Kongeligt

Commissorium til Sagens nærmere Undersögelse og Paakjendelse, og Höiesterets-Advocat *Bilsted* samme Dag af Cancelliet tilstillet Befaling at tiltale de Anklagede, som valgte Höiesterets-Advocat *Schönheider* til deres Defensor.

Sagen er os af det Foregaaende (Pag. 129—30) tildeels bekjendt. Ved Englændernes Ophold i Egnen af Kjöbenhavn forefaldt nemlig en Deel af saadanne Uordener og Plyndringer, som vel ere uundgaaelige i alle Krige, hvor en regelret Forpleining ikke er muelig. Nærmest foranledigede af den fjendtlige Proclamation af 16de August, begave Etatsraad de *Coninck* og Grev *Schulin* sig derfor til den fjendtlige, höistcommanderende General, for at bede ham saameget muligt formilde Krigens Onder og overlægge med ham, paa hvad Maade der lod sig Noget gjöre til Landets og dets Indbyggeres Bedste, uden at overtræde de hellige Pligter, de skyldte deres allernaadigste Konge. Da Embedsmændene og Övrigheden i de Egne, de beboede, vare tildeels indelukkede i Kjöbenhavn, bleve disse Mænd af General *Cathcart* anmodede om: at sammentræde i et Slags Commission, for at overholde Ro og Orden i deres Districter og lindre Indvaanerne i Krigens uundgaaelige Byrder og Onder, ved, imod Betaling, at levere den engelske Armee i Egnen af Lyngby det Fornödne af Proviant, Fourage, Kjörsler, m. m. mod at denne saa afholdt sig fra al Plyndring. Dette Forslag blev gjensidigen antaget; Pastor *Rönne* tiltraadte Commissionen, som af General *Cathcart* blev tildeelt fölgende Fuldmagt:

„Da man har fundet, at Magistratspersonerne og andre offent-
„lige Embedsmænd have under nærværende Omstændigheder forladt
„deres Districter og begivet sig til Kjöbenhavn, og da det er nöd-
„vendigt, at træffe Anstalter til en civil Administration af Öen Sjæl-
„land, indtil de forrige Embedsmænd igjen vorde indsatte i deres
„Functioner, saa vil der til dette Öiemeed blive föiet en almindelig
„Indretning. Imidlertid beordres: Hr. Grev v. *Schulin*, Hr. *Frederik*
„de *Coninck* og Hr. Pastor *Rönne* til hermed at paatage sig Besty-
„relsen af Overopsigten med Politiet og Civiladministrationen i de Di-
„stricter, i hvilke de ere boende, nemlig: Grev *Schulin* i Frederiksdal,
„Etatsraad de *Coninck* paa Dronninggaard og Pastor *Rönne* i Lyngby."

„Og, ifölge den Myndighed, med hvilken de beklædes, overdrages
„dem til den Ende at vedligeholde Ro og Orden i disse Districter
„samt forebygge de farlige Fölger af Anarchi og Forvirring, saa

„forventes og fordres af Indvaanerne, at de villigen underkaste sig „denne Jurisdiction, som vil blive udövet med strengt Hensyn til „Landets Love og Sædvaner. Paa den anden Side vil denne civile „og hermed constituerede Authoritet, hvis saadant skulde gjöres for- „nödent, vorde understöttet med væbnet Haand."

„Indsættelsen gjelder alene til videre Ordre."

„Givet under mit Navns Underskrift og Segl i Hovedqvarteret „foran Kjöbenhavn den 19de August 1807."

Cathcart.

Under 22de August indberettede de 3 Herrer til General v. *Peymann*, hvad de havde gjort, og bade ham befale de i Kjöbenhavn muligviis indelukkede Embedsmænd at vende tilbage til deres Poster. Ligesaa bade de ham om imod Qvittering at erholde 15000 Rdlr. i Smaaesedler og Skillemynt, da Landets Indvaanere hverken kjende, eller vilde modtage de engelske Penge i Betaling.

Dette Brev blev sendt igjennem den fjendtlige General, som ledsagede samme med en egen Skrivelse, hvori han yttrede det Önske, at General v. *Peymann* vilde stadfæste Commissionens Udnævnelse. Men dette Arrangement fandt ikke Generalens Bifald, og kunde og burde ikke heller finde det. Han svarede derfor under 24de August den engelske General saaledes:

„Deres Excellences Skrivelse af 23de d. M. er bleven mig le- „veret. Det i samme indeholdte Forslag har ikke mindre vakt min „Forundring, end den indsluttede Proclamation til Indbyggerne paa „Sjælland." Og ender han saaledes:

.... „Jeg har desaarsag intet andet Svar at give paa det Brev, „der er blevet mig tilstillet, eller önsker, at noget Videre maa vorde „de andre implicerede Personer betydet, end dette: at det er en „urokkelig Beslutning baade hos mig og hos enhver dansk Under- „saat, der har nogen Fölelse for Ære i sin Barm, at forsvare Hans „Majestæt Kongen af Danmarks Rettigheder til det Yderste, og at „jeg ikke kan anerkjende nogen lovlig Magt, eller Övrighed i Hans „Majestæts Stater, dem undtagne, der ere ansatte af Kongen, min „Herre, eller med Dennes Vidende."

„Jeg maa derfor beklage de Personer, der, ved at paatage sig „Övrigheds-Roller tvertimod Landets Love, uundgaaeligen ville ud- „sætte sig selv for, til sin Tid, at vorde behandlede efter samnies „Strenghed."

En Proclamation til Indbyggerne, den Commissionen vilde lade trykke i Helsingör, blev ogsaa forbuden af Commandanten paa Kronborg.

I det Hele gjorde denne selvskabte Övrigheds Sammentrædelse intet godt Indtryk udenfor de af Englænderne besatte Districter, om den end udrettede noget godt i disse. Det kan og ikke nægtes, at det seer lidt underligt ud, naar Mænd sammentræde for at hjelpe en Fjende tilrette indenfor vore egne Grændser; Aarsagen og Hensigten være hvilke de være ville. Midlertid, da disse Mænd vare sig deres patriotiske Hensigt tilfulde bevidste, saa frembragte Miskjendelsen af denne deres gode Mening deres höieste Uvillie. Da de derfor havde faaet Underretning om General v. *Peymanns* Svar af 21de August til General *Cathcart*, der vel med Hensyn til de 3 Herrer var noget haardt affattet, men derimod ganske passende med Hensyn til den fjendtlige Overgeneral og under de for Haanden værende Omstændigheder, saa blev strax et Svar til General v. *Peymann* opsat og undertegnet af dem alle 3, men dog ei afsendt; hvorimod Grev *Schulin* skrev et andet i sit eget Navn, dateret 27de August, der blev indsendt til Kjöbenhavn ved en engelsk Parlementair.

I denne Skrivelse söger Greven at retfærdiggjöre sin Handlemaade; gjennemgaaer desaarsag det hidtil af ham og Commissionen Foretagne; udleder deraf, at han derved kun har paabyrdet sig Möie, Sorg og venteligt Ansvar; dadler General v. *Peymann*, fordi han har misforstaaet Indholdet af Commissionens-Skrivelse, men roser den fjendtlige General som ædel og human, og ender saaledes: .... „Den, der af vor Opförsel vilde slutte, at vi handlede, eller „kunde handle mod de Pligter, vi ere vort Fædreland skyldige, og „mod den Eed, vi som Undersaatter have svoret vor Konge, maatte „röbe enten Ondskab, eller Dumhed. Vi ville handle som Fjender „imod vore Medborgere, som feige Karle og egoistiske Skurke, „hvis vi, af Frygt for Mistydelse, eller Bagvaskelse, eller af Æng„stelighed for en uretfærdig Straf, vilde tilsidesætte det Heles In„teresse for vort private og individuelle Tarv. Altsaa, indtil der i „denne Egn vorder sat en Övrighed af vor allernaadigste Konge, „eller den ansatte indfinder sig for at paasee de herværende Ind„byggeres Vel, eller til en Anden frembyder sig til denne Forret„ning, som jeg dertil holder for meer duelig end mig selv, vil „jeg stræbe at befordre mit Lands og mine Medborgeres Vel, naar, „hvorledes og hvori det er mig nogensinde muligt. Jeg er dertil

„ikke constitueret af nogen Anden end Gud og mig selv, og det „ifölge Lov og Ret, saalænge den af min Herre og Konge consti- „tuerede Ovrighed ikke er tilstede og fölgeligen ikke istand til at „opfylde sin Pligt."

„Den Beskyldning, at jeg blot i ringeste Grad skulde have sat „mine Pligter imod mit Fædreland og min Konge tilside, har gjort „mig varm, og Vee den, der ikke bliver varm over slige Beskyld- „ninger. Herr Generalen vil svare mig, at De ikke har beskyldt „mig, men blot almindeligviis beklaget Dem, der o. s. v.; men „jeg har den Ære at erklære deres Höi-Velbaarenhed og Enhver, „at intet Menneske, det være sig hvem det vil, er berettiget til blot „at kaste en Skygge af Mistanke af denne Natur paa Grev *Schulin*".

Saaledes stode Sagerne. De 3 Commissarier troede at have gjort en ædel Handling og viist stor Patriotisme, medens Andre troede, at deres Handling maatte stemples med Navn af Forræderi. Da derfor Capitulationen var sluttet, tilkjendegav den offentlige Stemme höit sit Mishag. Dagbladene optoge Gjenstanden; Spörgsmaal og Svar herom bleve offentligen dröftede, saa at de 3 Herrer bleve endog nödsagede til at forsvare deres Handlemaade i et eget Skrift forfattet af Pastor *Rönne*. Hvad man ei vidste om Sagen blev ogsaa her lagt til efter de vidunderligste Rygter, som i denne Krig vare alle saa mangfoldige og saarende, og hvoraf vi have seet Pröver nok med Hensyn til de commanderende Generaler. Disse Rygter maae vel ogsaa her have givet Anledning til Sags Anlæggelse mod de Paagjeldende, for at man dog kunde erfare, hvad der var sandt, og hvad der var Opdigtelse i Sagen, hvilket ikke kan andet end billiges.

Actors, Advocat *Bilsteds*, i Retten nedlagte Klageposter imod de Anklagede, dateret Kjöbenhavn den 14de Juni 1808, vare fölgende:

1ste Post. At Grev *Schulin*, Etatsraad *de Coninck* og Pastor *Rönne* havde af den fjendtlige General ladet sig meddele Constitution, eller Bestalling som Feltcommissairer.

2den Post. At de Anklagede i et til den höistcommanderende General i Kjöbenhavn skrevet Brev (i det af 22de August) havde indflettet adskillige Erindringer, som vare upassende og utilbörlige, især med Hensyn til, at dette Brev först skulde læses af den fjendtlige General.

3die Post.

1ste Punct. At Commissionen vedblev de Forretninger, den havde overtaget, uagtet den höistcommanderende General ikke autho-

riserede den dertil, efter at han var bleven vidende om Commissionens Tilværelse.

2det Punct. Ligesom og et Brev fra Grev *Schulin* til den höistcommanderende General ikke synes at være skrevet med den Ærbödighed, der dog skyldtes hans Embede og Myndighed.

4de Post. At Commissionen i Udförelsen af de Forretninger, den i Övrighedens Fraværelse havde overtaget, ikke ganske havde handlet overeensstemmende med de Pligter, som i Almindelighed paaligge de Övrighedspersoner, hvem slige Forretninger ere tildeelte. Hertil henhörer.

a. At de ikke havde fordeelt Reqvisitionerne af Fourage og Kjörsler lige.

b. At de, i Henseende til Reqvisitionernes Fordeling, havde paalagt det contribuable Hartkorn, altsaa Almuen, alle Byrderne og derimod fritaget Hovedgaards-Taxt og benificerede Gaarde for Udskrivning af hvilketsomhelst Slags; samt, at der ingen Reqvisitioner var skeet af Grev *Schulins* eget Gods Frederiksdal, Etatsraad *de Coninck's* Gods Dronninggaard, eller Herr *Rönnes* Præstegaard i Lyngby.

c. Commissionens Forhold med de af den indcasserede Penge; hvortil blev regnet, at den ikke havde foranstaltet, eller foranlediget, at de af den, af engelske Commissarier modtagne, betroede Penge vare komne Yderne tilgode.

Actor indlod derfor Sagen til Doms med den Paastand:

„At de Anklagede, *Sigismund Ludvig*, Greve af Schulin, Etats-„raad *Frederik de Coninck* og Præsten *Bone Falk Rönne* bör ansees „efter Lovens 6te Bog, 4de Capitel, 6te Artikel, sammenholdt „med den foregaaende 3die Artikel, samt 1ste Bogs, 1ste Capitel, „1ste Artikel, og saaledes have forbrudt Liv og Boeslod."

„Saa bör de og in solidum betale alle af denne Action lovli-„gen flydende Omkostninger samt mig et passende Salair for denne „Sags Udförelse."

Defensor, Advocat *Schönheider*, beviste derimod i et saare vel skrevet Forsvar, dateret Kjöbenhavn den 23de August 1808, Urigtigheden af de gjorte Paastande og Ankeposter samt endte med den Paastand:

„At samtlige Indstævnte bör for Actors Tiltale i denne Sag „aldeles frie at være, hvorhos den imod dem nedlagte Paastand bör „være död og magteslös, saa at den ei bör komme Nogen af dem

„til Forkleinelse paa Ære, Lempe og gode Navn og Rygte i mind-
„ste Maade".

Ved Commissionens Dom blev ogsaa kjendt for Ret:

„*Sigismund*, Greve af Schulin, bör for sin uærbödige Skrive-
„maade i Brevet af 27de August f. A. böde 100 Rdlr. til Kjöben-
„havns-Amts Fattigcasse. Saa bör han og, saavelsom Etatsraad
„*Frederik de Coninck* og Præsten Herr *Rönne*, Een for Alle og Alle
„for Een, betale de af Actionen lovligen flydende Omkostninger og
„derunder for Oversættelsen af de i fremmede Sprog skrevne Docu-
„menter 42 Rdlr. samt i Salarium til Actor, Advocat *Bilsted*, 200
„Rdlr., og til Commissionsskriveren, Candidatus juris *Lange*, 100
„Rdlr. Iövrigt bör de samtlige for Actors Tiltale i denne Sag frie
„at være og den nedlagte Paastand ikke komme dem til Skade paa
„deres Ære."

„At efterkommes inden 15 Dage efter denne Doms lovlige For-
„kyndelse under Adfærd efter Loven".

Sagen blev derpaa indanket for Landets Höieste Ret, hvor den 9de Februar 1809 blev fældet den Dom:

„Commissairernes Dom bör ved Magt at stande."

Saaledes bleve disse Mænd, som vi have seet af Actor ogsaa vare indstillede til Dödsdom, aldeles frifundne for Anke i denne Sag, hvilket de ved deres Tænkemaade og patriotiske Hensigt vistnok vare berettigede til at haabe; dog med Paalæg af Processens Omkostninger, hvilket tyder hen paa Grunde til Processens Anlæggelse*).

Men Sagen har derfor dog sin store Skyggeside, hvilket vi (Pag. 129) allerede have releveret. At Bistand og Hjelpsomhed imod Landets Fjende bliver stedse en farlig Sag, hvis Udfald ved Domstolene tildeels er afhængig af Advocaternes Dygtighed, eller af Betingelser, som ofte kunne være saadanne Bagateller, hvilke selv den störste Ridderlighed og Patriotisme ikke altid er i Stand til at iagttage, eller forudsee. Derfor bliver Fjendens frivillige Understöttelse en Sag, Enhver bör afholde sig fra, og som den 53de Krigsartikel ogsaa stempler som Forræderi og straffer paa Liv og Ære.

*) Denne Proces er trykt i et af Höiesterets-Advocat, Etatsraad *Schönheider*, udgivet Skrift, under Titel: „Proceduren for Commissionen samt „Dommene og nogle Bilage i Sagen anlagt paa Justitiens Vegne imod „de Herrer Grev *Schulin*, Etatsraad *de Coninck* og Sognepræsten *Rönne*. „Kjöbenhavn 1809."

Jeg maa derfor blot endnu til Slutning lykönske disse Mænd til det store Held, at være blevne dömte af „höieste Ret", som bestaaer af Landets dygtigste Jurister og værdigste Mænd, og ikke af en militair Ret, der, hvor brave og redelige dens Medlemmer end monne være, dog, ifölge deres Ukyndighed i Lovgivningens Form og Aand, er aldeles afhængig af Actors, eller Actuarii Fremstilling af Sagen, og som höist rimeligen vilde have fremkaldt et ganske andet Udfald, ved at dömmes af en Krigsret og efter de militaire Love.

En tredie Sag blev anlagt imod en Lübekker Kjöbmand og Handelsagent, ved Navn *Hoppe* (Pag. 367), hvormed den rette Sammenhæng var fölgende.

Et Lübekker Coffardiskib, Jeannette, Capitain *Winther*, med 100,000 hollandske Daler ombord, som angaves at tilhöre Handelsstanden i Lübek, var den 4de October 1807 blevet taget af Englænderne i Nærheden af Rostock, og Skibet bragt til Kjöbenhavns Rhed, men ifölge Admiral *Gambiers* Ordre af 20de October atter frigivet og henlagt paa den indre Rhed ved Lünetten, medens Pengene forbleve om Bord hos Capitain *Fraser* paa Linieskibet Vanguard.

Handelstanden i Lübek havde sendt til Kjöbenhavn en Befuldmægtiget, ved Navn *Hoppe*, for at reclamere Skib og Penge. Han fremstillede sig den 23de October i det danske Hovedqvarteer, foreviste sin Fuldmagt, og udbad sig Tilladelse til at gaae ud til de i Sundet liggende engelske Krigsskibe, hvilken Tilladelse blev tilstaaet, og til den Ende leveret ham et Pas, hvori var meddeelt Tilladelse til at erholde Færgebaad til denne Fart, samt givet et Parlementairflag, som af Generalcommandoen blev reqvireret hos Holmens Overeqvipagemester, Commandeur *Kjerulf*, igjennem sammes Adjutant, Söpremierlieutenant *Sommerfeldt*, af denne bragt til Hovedqvarteret og, i Lieutenantens og Fleres Overværelse, af Generalmajor v. *Bielefeldt* udleveret til bemeldte *Hoppe*.

Men, omendskjöndt nu Capitain *Fraser* under 27de October tilmeldte Generalcommandoen og bad samme underrette *Hoppe* om, at Pengene kunde afhentes, var *Hoppe* dog ei strax i Stand til at erholde dem, men saae sig nödsaget til oftere at tage ud til de engelske Krigsskibe, stedse benyttende det ham af Generalcommandoen overleverede Pas og Parlementairflag, hvilke man havde forglemt, eller forsömt strax at kræve tilbage.

Da det derpaa den 30te October blev angivet for Commandeur *Kjerulf*, og af denne meldt til Generalcommandoen, at der een af de förstkommende Nætter vilde fra et udenfor Bommen liggende Skib blive hemmeligen communiceret med Fjenden, gav Generalcommandoen Commandeuren Ordre til at iagttage den nödvendige Aarvaagenhed i dette Tilfælde; og ved et til den Ende beordret Patrouillefartöi opbragtes ogsaa Natten imellem den 31te October og 1ste November Kl. 3½ om Morgenen en Færgebaad, hvori befandt sig Capitain *Winther* og 6 Mand med nogle, dog kun ubetydelige Provisioner, eller Forfriskninger, bestaaende i nogle Lam, noget ferskt Kjöd, nogle Grönsager, lidt Frugt, Viin og Thee, hvilke Personer fra det omtalede Lübekker Skib vilde gaae ud til de engelske Krigsskibe, hvorved de betjente sig af et paa en Stok fæstet Parlementairflag, som gjenkjendtes at være det af General v. *Bielefeldt* til Kjöbmand *Hoppe* leverede.

Baadens Besætning blev imidlertid bragt i Arrest paa Gammelholm, og et Standforhör af Commandeur *Kjerulf* beordret optaget samme Dag, hvori det oplystes: at *Hoppe* var siden den 23de October næsten dagligen gaaet ombord paa de engelske Krigsskibe, deels paa Linieskibet Vanguard, Capitain *Fraser*, og deels paa Fregatten „The Barreter", Capitain *Shephard*, senest Dagen forud, og havde tilbragt Natten der, og paa disse Toure benyttet det ham overleverede Pas og Parlementairflag, hvorved Mistanken om, at han havde havt ulovligt Samqvem med Fjenden, blev hævet, saalænge Passet, som endog af Generalcommandoen var blevet fornyet den 30te October, og Parlementairflaget forbleve i hans Værge. *Hoppe* kom ogsaa, da han havde erfaret Anholdelsen af bemeldte Færgebaad og Arrestationen af sammes Besætning, strax i Land, begav sig til Hovedqvarteret og oplyste Omstændighederne ved den hele Sag; men her blev han haardt irettesat for den af Passet gjorte Misbrug, og samme tilligemed Parlementairflaget ham atter fratagne og ham selv af Politiet paalagt at stille Caution for hans Tilstedeblivelse. Cheferne paa Batterierne 3 Kroner og Prövesteen bleve dernæst befalede at holde nöie Udkig, med Fartöier, som gik, eller kom, især under Parlementairflag, og ei lade dem passere, uden höiere Ordre fra Land af.

Men under 2den November indgav Handsestædernes Minister-Resident, *Meinig*, et skriftligt Andragende til Generalcommandoen,

hvori han berettede at have fra Lübek af modtaget Ordre til paa det Kraftigste at tage sig af bemeldte Agent, hvorfor han bad om, at Generalcommandoen ogsaa vilde paa alle Maader understötte ham til hans Önskes Opnaaelse. Og, da nu tillige den russiske Legationssecretair, v. *Brienen*, personligen kom til Hovedqvarteret og forsikkrede, hvad han paa Forlangende ogsaa skriftligen, tjenstligen og officielt gjentog i et indleveret Andragende: at det russiske Hof havde Andeel i bemeldte Pengesum, saa blev General v *Peymann* nödsaget til atter at tillade *Hoppe* at gaae ombord paa de engelske Skibe, for at hente de omtalede Penge; til hvilken Ende Generalen under 3die November befalede Commandeur *Kjerulf* at besörge, at dette skete under Anförsel af en Söofficier, hvortil commanderedes Secondlieutenant *Garde*, som ogsaa gik ud den 4de November, men for Storm og Modvind först vendte tilbage den 6te November med Pengene i 42 Sække og 8 Foustager.

Men Sö-Premierlieutenant *Sommerfeldt*, der af Generalcommandoen havde erholdt Ordre til hos Holmens Overeqvipagemester at reqvirere Parlementairflag til *Hoppe*, medtog til Hovedqvarteret 2 Flag og berettede nu i sin Melding af 10de November til Commandeur *Kjerulf*:

.... „Paa Gammelholm blev mig, ifölge Capitain *Rosenvinges* „Ordre, leveret ved Seilmageren 2 Flag; da disse efter Signal-Sy„stemet vare forsynede med mörke Kanter, bleve disse afrevne, og „saaledes afleverede jeg dem, indlagte i en Flag-Pose, i Hoved„qvarteret, hvor de begge i min Overværelse af Herr Generalmajor „v. *Bielefeldt* overgaves til en Lübekker, ved Navn *Hoppe*."

Efter derom aflagt Melding af Admiralitetet til Kronprindsen, blev af samme befalet, hvad og ved Admiralitetets Skrivelse til Commandeur *Kjerulf* af 13de November og dennes Skrivelse til Politimester *Haagen* af 14de November blev bragt i Udförelse, at Forhörer skulde optages ved Politiet, og *Hoppe* bragtes derpaa i civil Arrest i Blaa-Taarn.

Generalerne v. *Peymann* og v. *Bielefeldt* bleve affordrede Erklæringer om Sagen, hvilke de indsendte under 9de og 12te November, og hvori Begivenhederne tydeligen og sanddru oplystes; men hverken de eller *Hoppe* vidste af flere end eet Flag at sige, der, ifölge General v. *Bielefeldts* Ordre, var blevet ham overleveret.

Sölieutenant *Sommerfeldts* Rapport blev ikke desmindre skjænket fuld Tiltro, og Sagen blev derfor meget ubehagelig for de to Generaler. Rygterne kom igjen i fuld Bevægelse, og Tildragelsen fortaltes med mange krænkende Tilsætninger, hvoriblandt ogsaa den, at Generalcommandoen havde staaet i höist strafværdig Forbindelse og Forstaaelse med bemeldte Lübekker-Agent, hvortil da det ene Parlementairflags Forsvindelse gav nærmest Anledning.

Endeligen blev i Politiforhöret den 17de November ved Lieutenant *Sommerfeldt* selv oplyst:

.....„Derimod er det en Feiltagelse, at han i Rapporten har anfört, „at begge Flagene bleve i hans Overværelse overleverede til Kjöb-„mand *Hoppe*; thi han har ved nærmere Forespörgsel paa Holmen „bragt i Erfaring, at den Person, som bragte Flagene til Hovedqvar-„teret, fik det ene med tilbage."

Flaget fandtes nemlig liggende i den Signal-Pose, hvori en Matros bragte begge Flagene til Hovedqvarteret, men som han tog tilbage til Holmen.

Saaledes endtes denne for Generalerne, ifölge Rygterne, saa meget saarende Sag; og, da man ei kunde lægge Agenten *Hoppe* Andet til Last, end at han vilde have tilfört Fjenden nogle ubetydelige Forfriskninger, som endog vare tilveiebragte af en Kjöbenhavns Mægler, saa kunde Sagen ei blive af stor Betydenhed, eller Vigtighed for ham.

Undersögelserne imod *Hoppe* og Baadförerne bleve dog fortsatte til ind i Aaret 1808, og det danske Cancelli anmodede skriftligen under 6te Februar 1808 Kjöbenhavns Gouverneur Prinds *Friederich* af Hessen til Sagens Fremme at affordre de to Generaler, v. *Peymann* og v. *Bielefeldt* yderligere Erklæringer, angaaende det til *Hoppe* udstedede Pas, hvilke Erklæringer maatte være ligesaa lette at give, som det Skete var let at forsvare, hvorfor og *Hoppe* og Baadsmandskabet omsider sattes paa fri Fod.

I det jeg herved slutter det 1ste Bind af denne Historie, maa jeg bemærke: at snart ere 4 Decennier forlöbne, siden disse sörgelige, men tillige lærerige Begivenheder fandt Sted paa Sjællands Sletter; og endnu leve de lige klare og tydelige i Folkets Erindring, om end dette ikke har kunnet forklare sig Begivenhedernes sande Gang.

Med Glæde maa enhver Landets Sön dvæle ved den, ogsaa under saa tunge Begivenheder, af det danske Folk, især af Kjöbenhavns Borgere, udviste, sjeldne og uudtömmelige Patriotisme og Kjærlighed til Kongen, Kronprinds Frederik, Landet og det gamle, det elskede Kongehuus, Fölelser, vi önske og haabe at skulle gaae i Arv til vore sildigste Efterkommere, bidrage til Enighed og Samdrægtighed indbyrdes, til Hengivenhed for Konge og Regjering, hjelpe til at styrke og opretholde Modet og Haabet, for aldrig at fortvivle i Modgangstimen.

Det danske Folk kan med Ære skue tilbage paa hiin uheldsvangre Tid og paa sine Fædres Patriotisme, Opofrelser og Bedrifter. De lede og kæmpede som brave Mænd for Kongens og Fædrelandets Sag. Deres Gjerninger tale for dem selv og overleve Monumenter og Inscriptioner i Erts og Marmor. Men, dersom en Regent efter en Krig har havt Aarsag til at opreise et Monument til sit patriotiske Folks Ære, liig hiin IIIdie *Gustaf* ved Mælarens Strande, saa vove vi at udtale: at intet Folk har mere fortjent en slig Belönning end Kjöbenhavns höimodige Borgere.

Krig foraarsager megen Iammer og Ulykke! Kun Faa vinde ved den. Maatte Forsynet derfor holde den fjernet fra Danmarks lykkelige Land og Kyster! Men maatte derhos de nu gjennemgaaede Begivenheder tjene til et varslende Exempel for Regjering og Folk, til altid at findes rustede, aarvaagne og forberedede til eget Forsvar, Fjenden komme fra hvilken Side og i hvilket Antal han komme vil. Thi, uden Forsvar kan hverken Ro, Tilfredshed, eller Lykke findes i noget Land, og Folket ikke besjæles af den stolte Fölelse, som Tanken om Kraft og Uafhængighed nödvendigviis maa indgyde. Krigen maa derfor ligesaa lidet frygtes, som önskes.

Men, det er paa den anden Side vor Pligt at udtale, at, i disse snart forlöbne 4 Decennier, er Militairvæsenet i Danmarks Land vel bleven meget forbedret, men tillige betydeligen formindsket, hvorimod Befæstningsvæsenet er forblevet uforandret; Befalingsmændene ville neppe blive yngre i Fremtiden, og Liniens Reserve og Forstærkning, Landeværnet, er af oeconomiske Aarsager, endnu uden Befalingsmænd og Materiel.

En hundredeaarig Fred er vel atter mulig, nu som forhen; men Krig udebliver ikke imellem Iordens ufuldkomne og lidenskabelige Beboere. Maatte det derfor lykkes Danmarks 8de Christian, ved

sin vise Administration og ophöiede Anskuelser ogsaa i den paapegede Retning at finde Midler til at opfylde Forventningerne og beseire alle Vanskeligheder, for at kunne skabe et kraftigt, nationalt Forsvarsværn, som kan trodse Fjendens overvægtige, egoistiske Planer, og indgyde Nationen Tillid til sin egen Kraft, uden at Landets financielle Ressourcer derved lammes til andre nyttige og nödvendige Foretagender, og uden at Konsternes og Videnskabernes Understöttelse forsömmes, Landets ældre Forpligtelser udsættes og dets materielle Udvikling standses.

De commanderende Generaler og næsten alle de Personer, som spillede en Rolle med i Tildragelserne ved Kjöbenhavns Beleiring 1807, have fundet den Hvile, de, trætte af Livet, længtes efter. Vel skjuler Graven vore Sorger; men den aabner ogsaa Sandheden det frie Löb; og det er de Efterlevendes Pligt at löfte Slöret, hvor det vanærende dækker Forfædrenes Handlinger, og, hvor de Hedengangne fortjene det, forsvare dem, saa at de omsider kunne hvile som redelige Mænd i deres Grave.

Jeg tör ei vente, at have været i Stand til i den Grad at besjæle Læseren for dette Emne, som jeg selv er bleven det, og at kunne hensætte ham paa det Standpunct, hvor jeg saa gjerne önskede at see ham, for at han kunde selv tydeligen bedömme Begivenhederne; men, har det været mig muligt ved min ufuldkomne Fremstilling at före ham igjennem disse indviklede og vidtlöftige Begivenheder til fuld Erkjendelse af det Sande og Rette, samt at afvaske de Pletter, som end beskjæmmende hvilede paa hine ulykkelige Befalingsmænd, saa er Formaalet med dette mit Arbeide opnaaet, idet jeg haaber, at deres Stöv, i det Mindste beklaget, vil hvile i Fred!

Bilag

Nr. 1. (See Pag. 49.)

Pro Memoria!

Da Deres Höivelbaarenhed har fundet Dem foranlediget til at forlange min skriftlige Erklæring over visse Yttringer, som jeg har været nödsaget at gjöre til Dem i 3 forskjellige med Dem havte Samtaler i Tidsrummet efter Ankomsten af den engelske Flaade i Sundet og för Fjendtlighedernes virkelige Udbrud, saa gjör jeg mig det gjerne til Pligt, herved at komme Deres Önsker i Möde.

Det er mig saaledes fuldkommen erinderligt, at jeg, da Deres Höivelbaarenhed den 4de August f. A., efter de Dagen forud indlöbne Efterretninger om den engelske Flaades Ankomst i Sundet, var hos mig paa Bernstorff, har da udtalt mig til Dem: at Hensigten af denne engelske Expedition endnu var mig ubekjendt; som ogsaa, at jeg ikke turde antage, at dens Hensigt var et virkeligt fjendtligt Angreb imod Danmark, og at det derfor maatte forekomme mig tilraadeligt, for det Förste ikke at tage nogensomhelst i Öine faldende Forsvars-Regler, hvorved skadelige Fölger lèt kunde fremkaldes, eller fremskyndes, men i denne Hensigt at afvente Hans Kongelige Höihed Kronprindsens Befalinger, som allerede ved en Dagen forud afsendt Estafette var bleven underrettet om den engelske Flaades Nærmelse.

Lignende Yttringer har jeg ogsaa gjentaget i den Sammenkomst, som den 7de s. M. fandt Sted paa Frederiksberg imellem Herr Statsminister, Grev v. *Schimmelmann*, Herr Vice-Admiral *Vleugel*, Deres Höivelbaarenhed og mig, og som var foranlediget ved de samme Dags Morgen indlöbne Efterretninger om talrige, engelske Transportskibes Ankomst i Sundet.

Jeg erindrer meget vel, at jeg ogsaa den Gang gav min Mening i den Retning tilkjende: at man maatte vogte sig for at tage

saadanne militairiske Foranstaltninger, som kunde gjöre offentlig Opsigt, förend Ankomsten af Hans Kongl. Höihed Kronprindsens Befalinger, som da kunde hvert Öieblik ventes. Da det ved denne Tingenes Stilling endnu bestandigt syntes at være önskeligt, at den förste virkelige Fjendtlighed ikke blev udövet fra vor Side, saa have mine Yttringer over dette Punct i den med Deres Höivelbaarenhed paa hiin Aften havte Samtale, saavel som ogsaa i de fölgende Dage, naar Leiligheden bragte dette med sig, været hermed aldeles overcensstemmende.

Som jeg den Gang, da jeg var i den Stilling at maatte gjöre de forskjellige, ovenfor nævnte Yttringer, ingensinde har taget i Betænkning, frit at overlade Deres Höivelbaarenhed, efter eget Godtbefindende, at beraabe Dem paa samme, saaledes tager jeg heller ikke nu i Betænkning, aldeles at overlade til Dem at gjöre hvilkensomhelst Brug af denne min skriftlige Erklæring, De vil; og vilde det geraade mig til sand Fornöielse, dersom det kunde være Dem til nogen væsentlig Nytte.

Bernstorff den 26de Juli 1808.

Bernstorff.

Nr. 2. (See Pag. 103).

Prince of Wales, Helsingörs Rhed den 7de August 1807.

Contra-Admiral *Essington* faaer Overbefalingen ved Armeens Landing. Capitainerne *Linzee*, *Colville* og *Rose* ansættes under ham ved denne Tjeneste, og Enhver af dem tager saa mange Officierer fra deres Skibe, de commandere, til Hjelp, som ere nödvendige for at overholde Orden og Rolighed imellem Mandskabet og Baadene af de forskjellige Divisioner.

Saavel Krigs- som Transport-Skibenes Baade inddeles i Divisioner og Underafdelinger. Hver Division skal commanderes af een af Capitainerne, og hver Underafdeling, som ikke maa bestaae af flere, end 6 Baade, commanderes af en Lieutenant. I hver af Krigsskibenes Baade skal være en paalidelig Underofficier og i hver af Transportskibenes Baade en lignende Styrmand. Linieskibenes Baade formere Divisioner saaledes:

Förste Division,	Anden Division,	Tredie Division,
Capitain *Linzee.*	Capitain *Colville.*	Capitain *Rose.*
af Prince of Wales	af Centaur	af Minotaur
Goliath	Capten	Agamemnon
Maida	Pompee	Mars
Spencer	Brunswich	Defence
Hercules.		Valiant.

Transportskibenes Baade ville ligeledes blive inddeelte i Divisioner i det Moment, de ankomme med et passende Antal Befalingsmænd, som skulle ledsage enhver af Divisionerne, der underlægges de allerede nævnte 3 Capitainers Commando.

Prince of Wales, Centaurs, Maidas, Hercules, Alfreds og Goliaths flade Barcasser skulle holdes rede til at lande en 6 ℔dig Canon hver, under Commando af Capitain *Bligh*, som har Overopsynet ved Landingen af det Kongelige Artilleri med Tilbehör. Befalingsmændene over denne Vaabenart og alle dens Baade staae under ham. Krigsskibenes Baade i Divisionerne adskilles ved en lille Vimpel, heiset paa en let Stang; og, dersom Transportskibene kunne forsyne deres Baade med en lille Vimpel af samme Farve, vilde det være til stor Beqvemmelighed. Baadene af 1ste Division skulle före en röd, af 2den en hvid, af 3die en blaa, og Artilleriet en halv-röd og halv-blaa Vimpel.

Naar der gives Signal til Baadene at samle sig, for at indtage Tropper, skal hver Division samles paa Siden af det Skib, der er bemærket ved et Signal, og dette skal uopholdeligen heise Divisionsflaget som Rendez-vous Tegn.

Contra-Admiral *Essington* vil give de fornödne Ordrer til Baadene til at afgaae divisions- og underdivisionsviis til Krigs- og Transport-Skibene, hvor de indtage Tropperne i en nöiagtig Orden, med Hensyn til de Regimenter, som skulle landsættes, og sætte af, naar Signal dertil gives. De forskjellige Baade, som indtage hvert Regiment, maae paa deres Vei til Landingsstedet ombyggeligen söge at styre i lige Linie og ikke blande sig med dem, som före andre Regimenter. For desvissere at opnaae dette Formaal, skal een Lieutenant före og en anden slutte hvert Regiments Baadelinie, naar de styre i hverandres Kjölvand, men være, Een paa hver Flöi, naar de roe i lige Linie.

Dersom det er fornödent, at Regimenterne landsættes saaledes, at de strax kunne formere sig, skulle de commanderende Officierer udpege Centre-Compagniernes saavelsom de övrige Compagniers relative Stilling, paa det at Baadene maae blive placerede overeensstemmende dermed. Baadene, som före Centre-Compagnierne, ere at betegne med Regimentets Qvarteer-Fane, til et Tegn for Baadene af dette Regiment at formere sig paa hver Side af dem.

Barcasserne og de flade Baade skulle ledsages af de Baade af deres respective Skibe, som Capitainerne ansee nödvendige for at buxere dem; og de Fartöier, som ikke bruges hertil, skulle hjelpe at buxere de Transportskibes Baade, som Divisionernes Capitainer maatte befale.

Med störste Omsorg maa iagttages, at Baadene ikke overlades.

Landgangsfartöierne maae forsynes med Dræg og Drægge-Toug.

Ifölge Admiralens Befaling.

Home Popham.

Nr. 3. (See Pag. 137).

Frederiksværks Capitulation.

Paa den i Kongl. dansk Tjeneste staaende Herr Major *v. Tschernings* særdeles Anmodning ratificerer jeg herved den, mellem ham og Brigade-General v. d. *Decken* af den under min Commando staaende Armee, under 18de d. M. sluttede Capitulation, hvorved bemeldte Herr Major v. *Tscherning* forpligter sig til;

1. At aflevere alt paa Frederiksværk i Forraad værende Krud, Skyts, Vaaben, Jern, kort alle Krigsforraad., ligesom ogsaa at angive, dersom der af saadanne Sager muligen maatte være nedgravet Noget i Jorden, eller være skjult.

2. At det under hans Commando staaende Corps, som kaldes: „Frederiksværks frivillige Corps" og bestaaer af 860 Hoveder, 40 Overofficierer indbefattede, ikke maa tjene imod Hans Majestæt Kongen af de forenede Riger, Storbrittanien og Irland, eller sammes Allierede, indtil Freden er sluttet imellem Danmark og England, eller indtil Udvexling har fundet Sted; hvilken Forpligtelse ogsaa udstrækker sig til Invaliderne af Artilleri-Compagniet, som Brigade-General v. d. *Decken* har oplöst.

3. Jeg stadfæster det af Brigade-General v. d. *Decken* mundtligen givne Löfte, at DHrr. Officierer, saavel som Underofficierer og Mandskab af bemeldte „Frederiksværks frivillige Corps" maae opholde sig roligen og uhindrede paa de Steder, hvor de have Bopæle, og fortsætte deres Forretninger; dog under den Betingelse, at de, ifölge det af Herr Majoren og de fornemste Officierer skriftligen givne Æresord, ville opföre sig roligt og ikke foretage noget Fjendtligt imod de brittiske Tropper; ligesaa lover jeg fuldkommen Sikkerhed for Privat-Eiendom, saavel tilhörende Personerne af dette Corps, som de övrige Indvaanere paa Frederiksværk.

4. Jeg bifalder endvidere, at det til bemeldte Corps hörende Mandskab, som nu opholder sig i Kjöbenhavn, maa ansees som indbefattet i denne Capitulation, og bliver da samme, saasnart de melde sig ved mine Forposter, givet de nödvendige Pas, for at vende tilbage til Frederiksværk.

5. Ogsaa stadfæster jeg, at Herr Major v. *Tscherning*, ifölge den ham af Brigade-General v d. *Decken* givne Bemyndigelse, ogsaa i Fremtiden maa före Opsigten over Krudmöllerne og Canonstöberierne paa Frederiksværk, saaledes som samme forhen er skeet; dog under den af ham paa hans Æresord skriftligen givne Forpligtelse at indestaae for, at intet af det paa Frederiksværk værende Krud, Skyts, Vaaben, Jern, overhovedet alle Krigsforraad, uden min Ordre bortkommer, bedærves, eller udleveres paa det danske Gouvernements, eller Militair-Commandoens Reqvisition. Disse Forraad bestaae, ifölge Major v. *Tschernings* skriftlige Opgivelse, i fölgende:

a. *Forraad, tilhörende Hs. M. Kongen af Danmark:*

1520 Centner Krud i ligesaa mange Tönder.
4 Stkr. 6 ℔ Metal-Canoner, paa Lavetter uden Forstillinger
379 Pistoler.
3 Rifler.
252 Geværer.
120 Cavalleri-Sabler.
280 Underofficiers-Artilleri- og Jæger-Sabler.

b. *Forraad, der tilhörer Hs. K. H. Kronprindsen af Danmark som privat Eiendom:*

700 Centner Krud.

2 8 ℔ }
12 6 ℔ } ikke ganske færdige Metalcanoner.
2 3 ℔ }

5000 Cardætskkugler.

Paa det at der, fra den danske Militair-Commando-, eller fra Gouvernementets Side ikke maatte gjöres Forsög paa at bemægtige sig disse Forraad, eller ödelægge dem, har jeg meddeelt Hr. Major v. *Tscherning* Tilladelse til at forelægge det danske Gouvernement denne min Ratification af den mellem Major v. *Tscherning* og Brigadegeneral v. d. *Decken* sluttede Capitulation, og tilföier nu blot: at de hidtil skaanede Krudmöller og Canonstöberier paa Frederiksværk ufeilbarligen ville blive ödelagte, saasnart denne ikke af de danske civile- og militaire Övrigheder maatte i alle Puncter vorde respecteret.

Givet i mit Hovedqvarteer paa Hellerup den 21de August 1807.

Cathcart,
Generallieutenant.

No. 4. (See Pag. 318).

Rapport.

I Henhold til Capitulationens 3die Artikel skulle Skibene samt Krigsfartöierne af enhver Benævnelse, tilligemed alle Hans danske Majestæt tilhörende Skibssager og Sö-Inventarium, udleveres til den engelske Krigsmagt. Ifölge dette synes det klart for mig, der, ifölge Ordre, har været hele Tiden iblandt de Engelske under deres Ophold her paa Holmene, som om ved denne Artikels Ord var kun meent den nærværende, men ei den tilkommende Flaade, og endnu mindre hvad der egentligen ei vedkommer Skibenes, eller Flaadens Eqvipering. Desuagtet har jeg dog seet, at man uden Blussel har borttaget fölgende Dele, nemlig:

Balancerne fra Veierboden med tilhörende Veielodder af forskjelligt Slags, hvoraf den ene var til Brug for Kjöbmændene, naar de havde sværere Gods, end de paa Byens störste Vægt kunde veie. Desforuden ere alle Balancerne med Metal-Veielodder tagne fra Hovedmagazinerne, Reberbanen og Bradbænkene, saavel paa Gammel- som Nyholm.

Alle Haandværkernes, Tömmermændenes, Smedenes, Dreier-

nes, Bödkernes og Seillæggernes private Haandredskaber bleve borttagne fra deres Kister, hvilke man uden Uudseelse sönderslog.

Alle chirurgiske Instrumenter med alt Videre, der hörte til Doctorværelserne, saavel paa Gammel- som Nyholm, borttoges.

I Kleinsmedien udtog man en meget vel indrettet Dreiermaskine af Jern- og Staalarbeide, en Jern-Skjære- og Bore-Maskine med tilhörende Mængde af Redskaber; desforuden blev af Kleinsmed Mesterens Contoir borttaget hans Kakkelovn med Tilbehör.

Endeel Metal-Piecer, den lille Dampmaskine tilhörende, blev borttaget.

Alle Steenkloer af forskjellige Dimensioner, hvormed Stenene optoges af Grundene, ligesom de sværе Holdhager til Dunkrafterne, til Brug ved Skibes, eller Vrags Opletning af Grunden, bleve alle borttagne.

I Reberbanen ere alle Dreiekrogene, Saxene til Garnenes Tjæring, Jernaxlerne og Garnklemmerne til den nye Slaamaskine, Topslæderne, alle Læderremmene til Hjulene, Jernboltene til Garnrullerne samt Gilöberne med Blökkene borttagne.

Dörre og Porte samt Vinduer &c., til Huusbygning paa Peters-Værft, er Alt borttaget.

Et Metal-Rambukke-Slag, vægtigt 4030 ℔, adskillige Rambukke-Slag fra 17000 til 20,000 ℔s Vægt ere borttagne.

Endeel af Blæsebælgene til den mindre Dampmaskine ere med Knive gjennemskjaarne.

Fra Lunetten er borttaget: 4 Stykker Metalhaubitser med tilhörende Ladetöi og Skarp, Geværer, Pistoler og Sabler, Papiir- og Lysesaxe, Ildtang og Skuffe m. m.

Ovenanförte er fra Generalcommandoen tilmeldt Admiral *Gambier*, som lovede at tilbagelevere samme; men lovede ingen af de andre Dele, undtagen det benævnte Metal-Rambukke-Slag og nogle faa Dele, tilhörende den mindre Dampmaskine.

I forskjellige Comptoirer, saavel paa Gammel- som Nyholm, vare Rullegardinerne afskjaarne; Skriverpultene ophrækkede; Laasene borttagne; adskillige Stole, Ildtænger, Ildskuffer, Papiirsaxe borttagne; alle Blade udrevne af Protocollerne, som de troede vare Regnskabsböger, og Bladene ströede hele Holmen rundt.

Alle Holmens Brolægger-Redskaber og Vogne ere sönderslaaede.

Gielöbene af Gammel- og Nyholms Krahner ere borttagne.

Omtrent 10 Favne gammelt Brænde, opstablet til Salg paa Bodenhofs Plads for de Fattige, bleve borttagne.

Een af Gammelholms Spröiter og en Pramspröite fra Nyholm, med fuldt Tilbehör, samt Kobber-Anbringerne og Straalerörene, og endeel af Slangerne til alle de övrige Spröiter ere borttagne, hvorved alle Spröiterne ved de Danskes Modtagelse af Holmene vare ubrugelige.

Englænderne vare i Værk med at overskjære Axelen til Veirmöllen paa Nyholm, hvormed Planker skjæres; men, da de ikke kunde oversauge Jernstangen, som laa midt i Axelen, lode de det dermed forblive.

Omendskjöndt de Engelske tilsyneladende vare frygtsomme ved at borttage de til Alterets Sacramente brugelige Sölvkalk og Disk, saa have de dog borttaget 5 Stykker complette og desuden 4 Diske.

Alle Bommene for Maste- og Tömmergravene bleve borttagne.

Private Skibsjoller, store og smaae Baade bleve borttagne om Natten fra Eiernes Skibe, som laae langs med Nyhavn op til Kjöbmand Larsens Plads. De bleve udbragte til de engelske Skibe paa Rheden, hvoraf ikkun faa bleve tilbageleverede.

En liden Feltcanon paa Lavet med tilhörende Faskiner samt Brystværn, til Brug i forrige Tider for de Kongelige Prindser ved deres Forelæsninger; de svære gamle Slagsværd, som Antiqviteter, 58 Stykker.

En 18 Ædig Metalcanon, i fuld Störrelse, med Chiffre C7. og Brystbillede, og som var bensat til Zirat, bleve alle borttagne.

Bestikkene til Brug for Artilleriskolen, tilligemed Tavlerne, Regnebögerne og Fribaandstegninger bleve ligeledes borttagne.

Adskillige Modeller og Instrumenter, saasom Krumpassere, Kugle-Chabloner, et franskt Batteri, et Caronade-Batteri, smaae forgyldte Træmorterer, et lidet Morteer-Batteri, smaae Canoner og Rapperter af Træ, &c. ere ligeledes borttagne.

Söartilleri-Underofficierernes Liigkasse — hvori dog ingen Penge var — som efter Admiral *Hoods* Begjering blev dem laant, men dog medtagen, formodentligen af Secretairen, som brugte samme.

Endskjöndt de Engelske lovede, ei at ville röre det private Krud, som laa i Taarnene, er dog endeel deraf borttaget fra dets Eiere.

Alle de Kongelige Kroner og Chiffre, som stode i Töihuset, vare deels gjennemhuggede, deels oversværtede.

Alle Drikkepengene til Uddeling iblandt Haandværks-Stokken for betimeligt Möde; Alt Sölvtöiet, et Stykke over Bataillen den 2den April 1801, samt over Capitain *Jessens* Bataille, foruden en Deel andet Inventarium fra Nyholms Hovedvagt, blev Alt borttaget.

Gammelholm den 10de December 1807.

Rosenvinge.

No. 5. (See Pag. 440).

Erklæring.

Hans Majestæt skylder sig selv og Europa en aabenhjertig Fremstilling af de Bevæggrunde, som have fremkaldt hans seneste Forholdsregler i Östersöen.

Hans Majestæt har opsat at give denne Forklaring, blot i Haabet om en venskabelig Overeenskomst med det danske Hof; thi at opnaae den var Hans Majestæts höieste Önske og Bestræbelse; for det Öiemed var han redebon til at gjöre store Anstrengelser og Opoffrelser, og han tabte det aldrig af Sigte, selv ikke i Momentet af den meest afgjorte Fjendtlighed.

Hvor dybt Hans Majestæt end har fölt ved at see dette Haab glippe, finder han dog Tröst i den Tanke, at ingen Anstrengelse er bleven sparet fra hans Side, for at frembringe et andet Udfald. Og, medens han beklager den grusomme Nödvendighed, som har nödt ham til at tage sin Tilflugt til fjendtlige Handlinger imod en Nation, med hvem det var Hans Majestæts alvorligste Önske at have indgaaet Forhold af fælleds Interesse og knyttet Alliance, föler Hans Majestæt visseligen, at i Europas og Verdens Öine vil en Retfærdiggjörelse af hans Fremfærd söges i den bydende og ufravigelige Pligt, der er den förste blandt alle Souverainens Forpligtelser, den: at sörge, medens det endnu er Tid, for sit eget Folks umiddelbare Sikkerhed.

Hans Majestæt havde modtaget den meest bestemte Underretning om den Beslutning af den nærværende Hersker over Frankrig, at besætte med en militair Magt Holsteens Territorium, i den Hensigt at udelukke Storbrittanien fra alle dets sædvanlige Forbindelsescanaler med Continentet; bevæge, eller tvinge det danske Hof til at lukke Sundet for den brittiske Handel og Skibsfart, og betjene sig

af den danske Krigsmarine til et Overfald paa Storbrittanien og Irland.

Uagtet nu Hans Majestæt var forvisset om Troværdigheden af de Kilder, hvoraf han havde öst denne Kundskab, og bestyrkedes i at fæste Tro dertil, saavel ved Fjendens bestemte, gjentagne Erklæringer og hans nylige Besættelse af andre neutrale Staters Byer og Territorier, som ved de Forberedelser, han nu netop tager ved at sammendrage en fjendtlig Magt paa Grændsen af Hans danske Majestæts Continentalbesiddelser, vilde Hans Majestæt dog endnu gjerne have undladt at handle overeensstemmende med denne ham givne Underretning, indtil den fulde og virksomme Udvikling af Planen havde viist hele Verden den uundgaaelige Nödvendighed i at modsætte sig Saadant.

Hans Majestæt overbar, saa længe der endnu kunde tvivles om, at Faren var overhængende, eller der gaves eet Haab om en virkelig Modanstrengelse i Danmarks Hensigter, eller dets Dispositioner.

Men Hans Majestæt kunde ikke Andet end kalde sig det i Minde, at, da det danske Hof mod Enden af forrige Krig indlod sig i et fjendtligt Forbund imod Storbrittanien, var den Retfærdiggjörelse, samme Hof gav, for at det saa uforsvarligen forlod en Neutralitet, Hans Majestæt aldrig havde ophört med at anerkjende, grundet paa dets tilstaaede Uformuenhed til at modstaae Virkningen af fremmed Indflydelse og Trudsler af en mægtig Nabomagt.

Hans Majestæt kunde ikke Andet, end sammenligne den Grad af Indflydelse, som da bestemte det danske Hof til en Beslutning, der krænkede bestaaende og blot for et halvt Aar siden höitideligen indgaaede Forbindelser, med de voxende Foretagender, Frankrig nu gjorde Mine til ved sit Skræmmesystem, der bringer Kongeriger til at nedstyrte for dets Födder og Nationers hele Befolkning under dets Faner.

Ogsaa var Faren ikke mindre overhængende, end vis. Allerede var den Armee, som var bestemt til at falde ind i Holsteen, forsamlet paa det krænkede Territorium af det neutrale Hamborg. Og, var Holsteen först bleven besat, saa var Öen Sjælland ogsaa i Frankrigs Vold, og Danmarks Krigsmarine til dets Raadighed.

Det er vel sandt, at den brittiske Magt vilde alligevel have banet sig Vei ind i det baltiske Hav og for en Tid holdt den danske Marines Bevægelse i Schack. Men Aarstiden nærmede sig

da denne Forholdsregel ikke vilde have hjulpet længer; og, naar da Hans Majestæts Flaade maatte have trukket sig tilbage fra dette Hav, havde det og staaet Frankrig frit for, i uforstyrret Sikkerhed at föröge sine Angrebsmidler imod Hans Majestæts Stater.

Dog, selv under disse Omstændigheder, ved at forlange af Danmark den Erstatning og Sikkerhed, Hans Majestæt var tvungen til at fordre, og ved at forlange det eneste Pant, ved hvilket denne Sikkerhed kunde blive gjort mulig, nemlig en midlertidig Besiddelse af den danske Flaade, der var Hovedbevæggrunden for Frankrig til at tvinge Danmark til Fjendtligheder imod Storbrittanien, ledsagede Hans Majestæt dette sit Forlangende med Tilbud af enhver Betingelse, der kunde bidrage til at forlige Storbrittanien med det danske Hofs Interesse og Fölelser. Det beroede paa Danmark selv at opgive de Vilkaar og Betingelser, det maatte fordre.

Dersom Danmark befrygtede, at Overgivelsen af dets Flaade vilde blive optagen af Frankrig som en Handling, man ikke saae igjennem Fingre med, saa havde Hans Majestæt udrustet en Magt af saa betydelig Styrke, at den maatte have gjort al Eftergivenhed undskyldelig, selv i Frankrigs Öine, idet al Modstand blev aldeles unyttig.

Dersom Danmark virkeligen var forberedet paa at modsætte sig Frankrigs Fordringer og hævde sin Uafhængighed, saa tilböd Hans Majestæt sin Medvirkning til dets Forsvar; saasom ved Understöttelse med Skibe, Tropper og Penge, Garanti for dets europæiske Territorium, og Sikkerhed og Udvidelse af dets Colonialbesiddelser.

At Sværdet er blevet draget til Udförelse af en Tjeneste, som er uundgaaelig for Sikkerheden af Hans Majestæts Lande, er Gjenstanden for Hans oprigtigste og smerteligste Beklagelser. At Verdens Tilstand og Omstændighederne ere saadanne, at de have æsket og retfærdiggjöre Forholdsregler, tagne for egen Selvopholdelse, hvortil Hans Majestæt har seet sig nödsaget, er en Sandhed, Han dybt beklager, men hvorfor han i ingen Henseende er ansvarlig.

Hans Majestæt har af skruplende Overbærelse længe fört en höist ulige Kamp mod uafladelig Voldsomhed og Undertrykkelse Men denne Overbærelse har sine Grændser. Da det Anslag var aabenbar vedgaaet og allerede meget vidt fremmet i dets Opfyldelse, at tvinge Europas Magter under en almindelig, men uretmæssig Anmasselse og forene dem, enten ved Frygt, eller ved Magt, i eet

samlet Forbund imod dette Kongeriges maretime Rettigheder og politiske Tilværelse, da blev det nödvendigt for Hans Majestæt at forekomme den altfor lykkelige Fremgang af et System, som blev ikke mindre fordærveligt for hans egen Interesse, end for de Magters, der vare bestemte til at være Redskaberne ved dets Udförelse.

Det var altsaa paa höi Tid, at Virkningen af den Frygt, Frankrig har indgydet Verdens Nationer, blev modarbeidet ved Anstrengelse af Storbrittaniens Magt, der blev fremkaldt af Omstændighedernes Bydende og sat i Forhold til Farens Störrelse.

Uagtet Krigserklæringen fra den danske Regjerings Side, er det endnu Danmark overladt at bestemme, om Krigen skal vedvare, eller ikke, mellem disse to Nationer. Hans Majestæt foretrækker endnu den venskabelige Overeenskomst. Han længes efter at stikke det Sværd i Skeden, som han med den störste Modvillie har været nödsaget til at drage. Han er beredt til at vise Danmark og Verden, at, efter blot at have handlet overeensstemmende med den Forpligtelse, han skyldte sine egne Landes Sikkerhed, er der ikke nogen anden Bevæggrund, ingen Fordeel, ingen eneste anden Gjenstand, ingen Lyst til Udvidelser, der kunde egge ham til at strække sine fjendtlige Forholdsregler ud over Grændserne for den Nödvendighed, som har fremkaldt den.

Westminster, September 25, 1807.

Tillæg og Rettelser.

Pag. 8 Linie 17. Det fyenske Regiment lette Dragoner henhörte ogsaa til Armeen i Holsteen, som saaledes blev forstærket med 4 Escadroner, eller 587 Hoveder.

— 33 — 18 staaer: le système de deux Cours; læs: le système des deux Cours.

— 39. Corvetten Fylla, under Sölieutenant Hedemanns Commando, löb ikke ind til Portsmouth, men til „the Downs" (Deal), hvor den commanderende engelske Stationschef var Admiral Ryssel.

— 67. Guldtaffelet, som blev oversendt til Grev v. Danneskjold-Samsö paa Gisselfeldt, blev ei indmuret, men nedgravet paa forskjellige Steder i Haven paa Gisselfeldt.

— 120 Linie 13 staaer: paa det bedste Sted; læs: paa det bredeste Sted.

— 134 — 8-9 — Kjökkenmesteren, Justitsraad Nielsen; læs: Hofinspecteur og Revisor, Justitsraad Nielsen.

— 159 — 14 — Grevinde Schimmelmanns; læs: Generalinde Schimmelmanns.

— 196 — 28 — en Dragen; læs: en Dragon.

— 270 — 2 — som Landforsvaret 1801; læs: som Landforsvaret 1807.

— 286 — 28 — meget for Nordmænd; læs: meget faa Nordmænd.

— 321 — 8. Aarsagen til at man bebreidede Generalcommandoen Österports Aabning ved Ildebranden den 8de October paa Blegdamsveien, maa nærmest udledes deraf, at de engelske aarvaagne Poster troede, at de bleve angrebne fra dansk Side, idet de antoge Spröiterne for Canoner, og derfor, udenfra, hurtig nærmede sig Österport baade med Infanteri og Artilleri, uden at de dermed havde anden Hensigt, end Selvforsvar.

— 322 og 23. General Cathcarts Revue paa Fælledene fandt Sted Tirsdagen den 6te October.

— 331 Linie 10. Englændernes Afmarche fra Hirschholm fandt Sted den 13de October.

— 367 — 14-26. De her omtalede Penge skulde ikke afhentes i Havnen, men hos Capitain Fraser paa Linieskibet Vanguard. De Natten imellem den 31te October og 1ste November arresterede Söfolk, vare: Coffardi-Capitain Winther og 6 Mand (See Pag. 493—496).

— 391 — 22-23 staaer: ei blev sat paa den; læs: ei blev sat paa Pröve, da den &c.

— 431 — 15 — Skibschefernes Authoritet; læs: Skibschefernes Activitet.

Grav. af A. Bull

Trykt v. Em. Barentzens K. T. Inst.

Fæstningen Kjøbenhavn

OG DEN NÆRMESTE OMEGN

med Hensyn til Beleiringen i Aaret 1807.

Vognmands Vangen
Slagter-Vangen
Brygger Vangen
Rörsö
Raadmandsr Mose Marken
ÖSTER-FÆLLED
NÖRRE-FÆLLED
VESTER-FÆLLED
SORTEDAMS-Sö
PEBLINGE-Sö
ST. JÖRGENS-Sö
KALLEBO-STRAND
AMAGER
CITADELLET
FREDERIKSHAVN
Tre Kroner
Lynette
Sextus
Quinti Lynette
Fladerne
Striekers Batteri
Dambatteri
Uttersläv
Frederiksberg By
Frederiksberg Slot
Sondermarken
Valdby
Godthaab
Sternbladsö
Solitude
Blaagaard
St. Hans Hospital
Sandgrav
Assistens Kirke
Gamle Kongevei
Farimagsvei
Jagtvei
Nörre Allee
Öster Allee
Lykken
Nissendal
Tagens H.
Ventegodt
Utterslöv Mölle
Vognmandenes Vange H.
Bryggernes Vange H.
Lille Vibens H.
Store Vibens H.
Kildevældet
Svane Mölle
Ny Kalkbrænderi
Gamle Kalkbrænderi
Nærsomhed
Salpeterværk
Rolighed
Tivsens Have
Glaesholm
Dronningens Enghave
Ribenbanerne
Gamle Post H.
Bakke H.
Bakke G.
Fulkoner G.
Ladegaards Aaen
Fulkoner Allee
Tøjhus
Kongens Nytorv
Amagertorv
Gammel Torv
Christianshavn Torv
Knippelsbro
Langebro
Kalkbrænderiet
Amalienborg
Rosenborg
Ny-holm
Bom
Faldbro
Prøvesteen
1000 Alen
Byrensteen Lænette
Kallebo Linie
Tømmerpl. Batt.
Bl. Egdam
Bakke Allee
Vimmelskaft
Kgl. Jernbane

Maalestok til 12 Decimaltommer paa Milen.

500 1000 1500 2000 2500 3000 Al.

Bastionernes Navne
paa Sjællands Siden.

1 Ryssensteens Bastion
2 Holkens
3 Gyldenlöves
4 Schakens
5 Helmers
6 Halmens
7 Ahlefeldts
8 Stadtobristens
9 Rosenberg
10 Qvitzows
11 Peuckers
12 Rosenkrantzs
13 Grönlands

Grav. af A. Bull.

Trykt i Bm. Bærentzens & Co. Lith.

KAART
over
SLAGET ved KJÖGE
den 29de August 1807.

Plan III.